

HELSINGIN MONTESSORI-KOULU

Auta minua ajattelemaan itse.

**HELSINGIN MONTESSORI-KOULUN
PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA
VUOSILUOKILLE 1–9**

8.1.2023

SISÄLLYSLUETTELO

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	7
1.1 OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA PAIKALLINEN OPETUSSUUNNITELMA	7
1.2 PAIKALLISTA OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMISTA OHJAAVAT PERIAATTEET	8
1.3 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	10
1.4 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA KESKEISET OPETUSTA OHJAAVAT RATKAISUT	11
Tuntijako	13
Kieliohjelma	13
2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	14
2.1 OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT VELVOITTEET	14
2.2 PERUSOPETUKSEN ARVOPERUSTA	15
2.3 OPPIMISKÄSITYS	17
Oppimisprosessi	18
Tiedonkäsitys	19
Yhteisöllinen oppiminen	19
Oppimisstrategia	19
2.4 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	20
3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	20
3.1 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ	20
3.2 OPETUKSEN JA KASVATUKSEN VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET	21
3.3 TAVOITTEENA LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN	22
3.3.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	23
3.3.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)	24
3.3.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)	25
3.3.4 Monilukutaito (L4)	26
3.3.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	27
3.3.6 Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	28
3.3.7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	29
3.3.8 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteuttaminen	30
Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	30
Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6	34
Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	39
3.4 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	45
4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	45
4.1 TOIMINTAKULTTUURIN MERKITYS JA KEHITTÄMINEN	45
4.2 TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET	47
4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä	47
4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki	48
4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely	49
4.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	50
4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta	51
4.2.6 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	52
4.2.7 Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen	52
4.3 OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT	53
4.3.1 Oppimisympäristöt	53
4.3.2 Työtavat	55
4.4 OPETUKSEN EHEYTTÄMINEN JA MONIALAISET OPPIMISKOKONAISUUDET	57
Monialainen, ilmiöpohjainen oppiminen	59
4.5 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	64
5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	65
5.1 YHTEINEN VASTUU KOULUPÄIVÄSTÄ	65
5.1.1 Yhteinen vastuu ohjaustoiminnasta	67
5.2 YHTEISTYÖ	67
5.2.1 Oppilaiden osallisuus	67

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö.....	68
5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	69
5.3 KASVATUSKESKUSTELUT JA KURINPIDOLLISTEN KEINOJEN KÄYTTÖ	71
5.4 OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTAPOJA	73
5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu.....	73
5.4.2 Yhdysluokkaopetus	74
5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.....	75
5.4.4 Joustava perusopetus.....	76
5.4.4 Opetus erityisissä tilanteissa.....	77
Sairaalaopetus.....	78
5.5 OPETUKSEN JA KASVATUKSEN TAVOITTEITA TUKEVA MUU TOIMINTA	78
5.5.1 Koulun kerhotoiminta	80
5.5.2 Iltapäivätoiminta.....	81
5.5.3 Koulun kirjastotoiminta.....	81
5.5.4 Kouluruokailu	82
5.5.5 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat.....	82
5.5.6 Koulumatkat ja koulukuljetukset	82
5.5.7 Koulunkäyntiavustajatoiminta.....	83
5.6 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	83
6. OPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA	86
6.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT PERUSOPETUKSESSA	86
6.1.1 Formatiivinen arviointi.....	86
6.1.2 Summatiivinen arviointi	87
6.2 ARVIOINNIN YLEISET PERIAATTEET	88
6.3 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI.....	93
6.4 TYÖSKENTELYN ARVIOINTI.....	95
6.5 KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI	96
Käyttätymisen sanallisen arvioinnin muodostamisen kriteerit (vuosiluokat 1–3).....	98
Käyttätymisen arvosanan muodostamisen kriteerit (vuosiluokat 4–6).....	98
6.6 OPINNOISSA ETENEMINEN PERUSOPETUKSEN AIKANA.....	99
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.....	99
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	99
6.7 LUKUVUODEN PÄÄTTEKSI ARVIOITAVAT YHTEISET OPPIAINEET JA VALINNAISET AINEET	100
6.8 PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖARVIOINTI	102
6.8.1 Päätösarvosanan muodostaminen	102
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päätösarviointi	102
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päätösarvioinnissa.....	103
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päätösarvioinnissa	103
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päätösarvioinnissa	104
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päätösarviointi	104
6.9 POISSAOLOJEN VAIKUTUKSET ARVIOINTIIN.....	104
6.10 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA OIKAISU.....	105
6.11 TODISTUKSET	105
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	105
6.11.2 Lukuvuositodistus.....	106
6.11.3 Välitodistus	108
6.11.4 Erotodistus	108
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus	109
6.12 ERITYINEN TUTKINTO JA SIITÄ ANNETTAVAT TODISTUKSET.....	111
6.13 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	112
7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	112
7.1 TUEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET	112
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	114
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana.....	115
7.2 YLEINEN TUKI	116
7.3 TEHOSTETTU TUKI	118
7.3.1 Pedagoginen arvio	119

7.3.2	Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana.....	120
7.4	ERITYINEN TUKI.....	121
7.4.1	Pedagoginen selvitys.....	122
7.4.2	Erityisen tuen päätös	124
7.4.3	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	125
7.4.4	Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	128
7.4.5	Pidennetty oppivelvollisuus.....	130
7.4.6	Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.....	132
7.5	PERUSOPETUSLAISSA SÄÄDETYT TUKIMUODOT	133
7.5.1	Tukiopetus.....	133
7.5.2	Osa-aikainen erityisopetus.....	135
7.5.3	Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	136
7.6.	PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	137
8.	OPISKELUHUOLTO.....	139
8.1.	MONIALAINEN OPPILASHUOLLON YHTEISTYÖ	140
8.2	YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO	141
8.3	YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO.....	141
8.4	OPPILASHUOLTOSUUNNITELMAT	143
8.5	PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT JA OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA	143
1.	Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista	144
2.	Koulu yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi	144
3.	Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)	145
4.	Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	145
5.	Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	146
9.	KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	147
9.1	MUUT MONIKIELISET OPPILAAT.....	147
10.	KAKSIKIELINEN OPETUS.....	148
11.	ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS	149
11.1	OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET	149
11.2	PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	150
11.3	MONTessorIPEDAGOGIIKKA	150
12.	VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA	153
12.1	TAITO- JA TAIDEAINEIDEN VALINNAISET TUNNIT.....	153
12.2	VALINNAISET AINEET.....	161
12.3	VIERAIDEN KIELTEN VAPAAEHTOISET JA VALINNAISET OPPIMÄÄRÄT	175
12.4	PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	176
13.	VIISILUOKAT 1–2	179
13.1	SIIRTYMÄ ESIOPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN SEKÄ VIISILUOKKIEN 1–2 TEHTÄVÄ	179
13.2	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VIISILUOKILLA 1–2	181
13.3.	PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	184
13.4	OPPIAINEET VIISILUOKILLA 1–2	184
13.4.1	Äidinkieli ja kirjallisuus.....	185
Suomen kieli ja kirjallisuus	188	
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	196	
13.4.2	Toinen kotimainen kieli.....	204
13.4.3	Vieraat kielet	204
Englannin kieli, A1 -oppimäärä	204	
13.4.4.	Matematiikka.....	212
13.4.5	Ympäristöoppi.....	220
13.4.6	Uskonto	229
Evankelisuterilainen uskonto	229	
Katolinen uskonto	234	

Ortodoksinen uskonto.....	238
Islamin uskonto	243
13.4.7 Elämäkatsomustieto	248
13.4.8 Musiikki.....	252
13.4.9 Kuvataide	258
13.4.10 Käsityö.....	265
13.4.11 Liikunta.....	271
13.4.12 Oppilaanohjaus.....	276
14. VUOSILUOKAT 3–6	280
14.1 VUOSILUOKKIEK 2 JA 3 VÄLINEN SIIRTYMÄVAIHE JA VUOSILUOKKIEK 3–6 TEHTÄVÄ	280
14.2 LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKKILLA 3–6	281
14.3 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	285
14.4 OPPIAINEET VUOSILUOKKILLA 3–6	285
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	286
Suomen kieli ja kirjallisuus	288
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	306
14.4.2 Toinen kotimainen kieli.....	326
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä	327
14.4.3 Vieraat kielet.....	332
Englannin kieli, A1-oppimäärä	332
Espanjan kieli, A2-oppimäärä.....	346
Ranskan kieli, A2-oppimäärä.....	356
14.4.4 Matematiikka.....	367
14.4.5 Ympäristöoppi.....	384
14.4.6 Uskonto	402
Evangelisluterilainen uskonto	405
Katolinen uskonto	413
Ortodoksinen uskonto.....	423
Islamin uskonto	432
14.4.7 Elämäkatsomustieto	441
14.4.8 Historia.....	448
14.4.9 Yhteiskuntaoppi	454
14.4.10 Musiikki	459
14.4.11 Kuvataide	471
14.4.12 Käsityö.....	487
14.4.13 Liikunta.....	500
14.4.14 Oppilaanohjaus.....	512
15. VUOSILUOKAT 7–9	516
15.1 VUOSILUOKKIEK 6 JA 7 VÄLINEN SIIRTYMÄVAIHE SEKÄ VUOSILUOKKIEK 7–9 TEHTÄVÄ.....	516
15.2 LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN VUOSILUOKKILLA 7–9	518
15.3 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	525
15.4 OPPIAINEET VUOSILUOKKILLA 7–9	525
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	526
Suomen kieli ja kirjallisuus	529
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	545
15.4.2 Toinen kotimainen kieli.....	562
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä	563
15.4.3 Vieraat kielet.....	573
Englannin kieli, A1-oppimäärä	574
Espanjan kieli, A2-oppimäärä.....	585
Ranskan kieli, A2-oppimäärä.....	597
Espanjan kieli, B2-oppimäärä	608
Ranskan kieli, B2-oppimäärä.....	617
15.4.4. Matematiikka.....	627
15.4.5 Biologia	647
15.4.6 Maantieto.....	662
15.4.7 Fysiikka.....	678
15.4.8 Kemia	696

15.4.9 Terveystieto	712
15.4.10 Uskonto.....	726
Evangelisluterilainen uskonto	726
Katolinen uskonto	736
Ortodoksi uskonto.....	749
Islamin uskonto	760
15.4.11 Elämäkatsomustieto	771
15.4.12 Historia.....	779
15.4.13 Yhteiskuntaoppi	789
15.4.14 Musiikki.....	798
15.4.15 Kuvataide.....	810
15.4.16 Käsiyö	821
15.4.17 Liikunta	832
15.4.18 Kotitalous.....	845
15.4.19 Oppilaanohjaus.....	854

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Helsingin Montessori-koulussa oppiminen perustuu kokonaisuuksiin. Opetuksessa panostetaan toiminnalliseen oppimiseen, joka mahdollistaa oppilaan yksilölliseen ja kiireettömään etenemiseen. Oppilaita ohjataan hänen yksilöllisten edellytystensä mukaisesti itsenäiseen työskentelyyn ja hän oppii jo varhain ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

1.2 Paikallista opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävistä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheyttynä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelman yleinen osa koostuu kaikille yhteisistä osuuksista ja oppiainekohtaisista osuuksista. Koulun opetuskieli on suomi ja se järjestää opetusta Helsingissä. Opetussuunnitelma on laadittu valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta montessoripedagogista näkökulmaa painottaen.

Montessori-koulussa oppilaat osallistuvat opetussuunnitelman laadintaan ja oppilaiden huoltajat kutsutaan myös mukaan opetussuunnitelmatyöhön. Oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevat opetussuunnitelmaosuudet laaditaan yhteistyössä Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialan kanssa.

Montessori-koulun arvopohja on laadittu yhteistyössä koulun henkilöstön, huoltajien ja Helsingin Montessori-yhdistys ry:n jäsenistön kanssa.

Helsingin Montessori-koulun johtokunta käsittelee koulun opetussuunnitelmaa rehtorin johdolla ja esittää opetussuunnitelman hyväksyttäväksi Helsingin Montessori-yhdistyksen hallitukselle.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Koulu suunnittelee ja arvioi toimintaansa lukuvuosittain toimintasuunnitelmassa ja -kertomuksessa. Neljän vuoden välein koulu tekee itsearvioinnin. Arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteisiin, perusopetuksen laatukriteereihin sekä montessoripedagogiikan kansainvälisiin laatukriteereihin. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan Helsingin Montessori-yhdistyksen perusopetukselle asettamat strategiset tavoitteet.

Opetuksen järjestäjän Helsingin Montessori-yhdistyksen yhtenä tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Helsingin Montessori-yhdistyksen ja Helsingin Montessori-koulun itsearvioinnissa hyödynnetään kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Montessori-koulun opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman seuranta toteutetaan koulukohtaisesti. Koulu tekee vuosittain huoltaja- ja oppilaskyselyt ja valitsee vähintään lukuvuoden mittaisia toiminnan painopistealueita. Koulun toimintaa arvioidaan perusopetuksen laatukriteereiden sekä koulun asettamien painopisteiden pohjalta. Lisäksi koulu arvioi lukuvuosisuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumista. Arviointien ja asiakaskyselyiden perusteella nousseet kehittämistarpeet kirjataan seuraavan lukuvuoden lukuvuosisuunnitelmaan kehittämiskohteiksi.

Muutokset valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä myös paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Helsingin Montessori-koulu tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- *laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua*
- *millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)*
- *mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan*
- *miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet*
- *miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään*
- *mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään*
- *miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon*
- *sisältyykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana*
  - *lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla*
- *sisältyykö yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana*
  - *lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.*

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- *miten huolehditaan oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuskien laatimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa*
- *miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään*
- *mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).*

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- *miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)*
- *järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)*
- *järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)*
- *järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet*
- *miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)*
- *mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä osio valinnaisuus perusopetuksessa)*
- *mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)*
- *mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)*
- *miten oppilaanohjaus järjestetään*
  - *ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).*

Tuntijako

Oppiaine / Vuosiluokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	7	4	4	4	4	3	3	43
A1-englanti	1	1	2	3	3	2	2	3	2	19
B1-kieli, ruotsi						2	2	1	1	6
Matematiikka	3	3	3	4	4	4	4	3	4	32
Ympäristöoppi	2	2	2	2	3	3				14
Biologia							2	1	1	7
Maantieto							1	1	1	
Fysiikka							1	2	1	7
Kemia							1	1	1	
Terveystieto							1	1	1	3
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	1	1	2	1	1	1	1	1	10
Historia				1	1	1	1	1	2	7
Yhteiskuntaoppi					1	1	1	1	1	5
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Taide- ja taitoainevalinnainen musiikki ¹									1 ¹	1
Kuvataide	1	1	1	2	1	1		2		9
Taide- ja taitoainevalinnainen kuvataide ¹					1 ¹	1 ¹			2 ¹	4
Käsityö	2	2	1	1	1	1	1	2		12
Taide- ja taitoainevalinnainen käsityö ¹			1 ¹	1 ¹	1 ¹	1 ¹	1 ¹			5
Liikunta	2	2	3	3	2	2	2	2	3	20
Taide- ja taitoainevalinnainen liikunta ¹							1 ¹			1
Kotitalous								3		3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset			1	1	2	2	2	0	3	11
Oppilaanohjaus							1		1	2
Valinnaiset aineet				1	1	1	1	1	4	9
Vähimmäistuntimäärä yhteensä	20	20	22	24	25	26	29	30	30	226
Valtakunnallinen minimituntimäärä										224
Vapaaehtoinen A2-kieli			1	1	2	2	2	2	2	12
Vapaaehtoinen B2-kieli							1	1	2	4
Tuntijako yhteensä	20	20	23	25	27	28	33	33	34	242

¹Kaikille yhteinen taide- ja taitoaineen valinnainen

Alakoulussa oppiaineissa äidinkieli ja kirjallisuus sekä A1 kieli englanti annetaan vuosiluokilla 3–6 opetusta kummassakin 1vvt yli valtakunnallisen minimin.

Kieliohjelma

Helsingin Montessori-koulun perusopetuksessa noudatetaan vuosiluokilla 1–9 vuosiluokilla-seuraavaa kieliohjelmaa:

Alakoulussa alkavat kielet

A1 Englanti

1. luokalla alkava kaikille yhteinen kieli

A2 Ranska tai Espanja

3. luokalta alkava vapaaehtoisesti valittava kieli

B1 Ruotsi

6. luokalla alkava kaikille yhteinen kieli

Yläkoulussa alkavat kielet

B2 Ranska tai Espanja

7. luokalla alkava vapaaehtoisesti valittava kieli

Vapaaehtoisesti valittavan kielen opetus käynnistetään, kun ryhmään ilmoittautuu vähintään 12 oppilasta.

2. Perusopetus yleissivistuksen perustana

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan

ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatuskäsityksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiiviseksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnustetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudella. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastomuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta ja luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Opetuksessa noudatetaan koulun opetussuunnitelmaa, joka perustuu valtakunnallisesti yhtenäisiin perusteisiin. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden terveyttä, kasvua ja kehitystä. Opetuksessa ollaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilailla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu

oppimateriaali, työvälitteet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, sukupuolisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Jokaisella on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen.

Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat yleisperiaatteet ovat lapsen edun ensisijaisuus, yhdenvertaisuuden periaate, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä osallisuuden periaate eli lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi.

Montessori-koulussa arvot näkyvät jokapäiväisessä koulun toiminnassa, esimerkiksi lasten osallisuudessa opetuksen suunnitteluun ja heidän ideoittensa aktiivisessa kuuntelemisessa ja toteuttamisessa. Myös aikuisen rooli ohjaajana ja mahdollistajana on kantava peruseriaate kaikessa koulun toiminnassa. Arvoperustan toteutumisen edellytyksenä on säännöllinen keskustelu opetuksen arvoista. Montessori-koulun toiminnassa painottuvat yhdessä tekeminen, avoimuus ja kunnioitus. Osallisuus ja tiivis yhteistyö tukevat vahvasti toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Yhteisön kaikkia jäseniä kannustetaan rohkeuteen kokeilla uutta pelkäämättä epäonnistumista.

Montessoripedagogisessa arvoperustassa keskeistä on rauhankasvatus, joka kuuluu kaikkeen montessoripedagogiseen toimintaan eri tasoilla varhaiskasvatuksesta peruskouluun. Historian ja yhteiskuntaopin sekä ympäristöopin kautta oppilas ymmärtää eri kansojen ja erilaisten ihmisten samat perustarpeet tasa-arvoon ja turvaan ja sen, että niiden toteutumisen edellytykset vaihtelevat eri puolilla maapalloa. Korostamalla perheen ja ihmisten vuorovaikutusta ympäristön kanssa, oppilaat ymmärtävät, että yksilö ei ole erillinen, fragmentaarinen kokonaisuus irrallaan ympärillään olevasta elämästä, vaan olennainen osa mahdollisesti harmonista yhteisöä. Eri toimijat ja ympäristö ovat toisistaan riippuvaisia, mikä korostaa jokaisen meistä vastuuta rauhan ja yhteisymmärryksen luomisessa. Näkökulma liittyy myös opettajien työhön suhteessa oppilaisiin.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä

ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Helsingin Montessori-koulun toiminta perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Oppimisympäristönä toimii luokkahuoneen ohella koko koulu ja sen lähiympäristö. Opettajan keskeinen tehtävä on ohjata oppilasta oppimaan sekä motivoida oppilasta sopivilla tehtävillä, jotta hän voi ylittää saavuttamaan oman parhaan tasonsa. Oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena, yhteisöllisenä ja vuorovaikutuksellisenä prosessina. Oppiminen on tavoitteellista. Sitä tapahtuu kaikkialla ja kaikki tilat ovat oppimisen tiloja.

Oppiminen on ajattelussa, asenteissa ja strategioissa tapahtuvaa joustavaa muutosta. Oppiminen on oivallusta, ymmärrystä, tietojen ja taitojen uudenlaista yhdistymistä ja tietorakenteiden järjestymistä. Tämä edellyttää uusien käsitteiden omaksumista sekä käsitysten laajentumista ja syventymistä.

Oppiminen on aktiivista päämääräsuuntautunutta, ongelmanratkaisua sisältävää toimintaa, jossa annetaan tilaa myös elämyksille ja tunteille. Oppilas rakentaa omaa ainutlaatuista, koko eliniän muovautuvaa käsitystään ympäröivästä maailmasta ja siinä vallitsevista lainalaisuuksista vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja toisten ihmisten kanssa.

Oppimisprosessi

Oppimisprosessissa on olennaista tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilas tuottaa mielekästä ja merkityksellistä tietoa ja taitoja itselleen sekä yksin että yhdessä toisten kanssa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa, ja se vaatii usein pitkäjänteistä ja tavoitteellista harjoittelua.

Hyvä oppimisprosessi on innostava, leikkisä, kokeileva ja herättää uteliaisuutta. Oppilasta rohkaistaan esittämään omaperäisiä ideoita, kysymään ja kyseenalaistamaan sekä argumentoimaan. Yhdessä tekeminen, ideoiden rohkea kehittäminen ja jakaminen ovat lähtökohtana innovatiiviselle oppimiselle ja uusien ideoiden syntymiselle. Oppilaat motivoituvat elämänmittaiseen oppimiseen.

Koulussa on kannustava, avoin ja turvallinen ilmapiiri, jossa kaikki oppivat ja kehittyvät. Pedagogista osaamistaan ja asiantuntemustaan käyttäen montessoriopettaja vastaa oppimiskokonaisuuden ohjauksesta sekä luo puitteet ja viitekehyksen ajattelun kehittämiseksi ja kehittymiseksi. Koulussa tapahtuvan ja vapaa-ajalla tapahtuvan oppimisen raja häviää. Oppiminen autenttisissa tilanteissa vahvistuu, mikä auttaa soveltamaan ja yhdistämään koulussa opittuja tietoja ja taitoja arkielämään.

Montessori-koulussa oppilaalla on mahdollisuus vaikuttaa omaan oppimisprosessiinsa. Opettaja tukee oppilasta valinnoissa ja luo jokaiselle oppilaalle yksilöllisen oppimispolun tämän taitojen ja kiinnostuksen kohteiden pohjalta. Valmisteltu ympäristö antaa oppilaalle mahdollisuuden omatoimisuuteen ja lisää oppilaan kouluviihtyvyyttä. Viihtyisä, omaa toimijuutta korostava ja turvallinen oppimisympäristö edistää oppimista. Kun ympäristö ei luo esteitä luonnolliselle oppimiselle, oppilas voi hyödyntää koko potentiaalinsa ja saavuttaa parhaat mahdolliset oppimistulokset.

Tiedonkäsitys

Oppiminen tulevaisuuden koulussa perustuu käsitykseen, että tietoa on kaikkialla, se muuttuu kaiken aikaa ja on verkostojen välityksellä vapaasti kaikkien saatavilla sekä muokattavissa. Tiedon luotettavuuden kriittinen arviointi korostuu. Tiedon merkityksellisyys vahvistuu, kun se on osa oppilaan tietorakenteita ja ajattelun taitoja.

Verkostoissa tieto hajaantuu. Tarvitaan taitoa hahmottaa kokonaisuuksia sekä erottaa olennainen tieto epäolennaisesta. Oppilaiden tiedonhankinnan ja -hallinnan sekä tiedon soveltamisen taidot korostuvat ja he kykenevät myös itse tuottamaan tietoa ymmärrettävässä muodossa.

Yhteisöllinen oppiminen

Koulu on monenlaisten oppijoiden yhteisö, jossa arvostetaan jokaisen jäsenen rakentavaa osallisuutta. Oppiminen on järjestetty siten, että oppilaat voivat oppia itselleen sopivilla tavoilla. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun taitoja ja ongelmanratkaisutaitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia.

Yhteisöllinen oppiminen ja tiedonrakentaminen luovat pohjaa yksilön sosiaaliselle kasvulle ja vastuulliselle toiminnalle tulevaisuuden yhteiskunnan jäsenenä. Oppimisen kautta syntyy kulttuurinen ja yhteiskunnallinen osallisuus.

Tietotekniset välineet ja alustat mahdollistavat uudella tavalla yhteisöllisen oppimisen.

Oppimisstrategia

Oppimisstrategiat ovat tiedon hankkimiseen, käsittelyyn ja mieleen palauttamiseen liittyviä prosesseja, joiden oppimisella luodaan pohja elinikäiselle oppimiselle.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Minäkuva, pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen.

Opettaja ohjaa oppilasta erilaisten oppimisstrategioiden valintaan ja niiden toimivuuden arviointiin. Opettaja reflektoi myös omaa ohjaustapaansa ja sopeuttaa ohjauksensa oppilaiden erilaisten tarpeiden ja oppimistilanteiden mukaisesti käyttäen monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja.

Opettaja luo yhdessä oppilaan kanssa oppimisympäristön, jossa oppilas aktiivisesti ohjaa ja reflektoi itse omaa oppimistaan sekä ottaa vastuuta omasta oppimisestaan.

Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle, että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana. Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset ja miten ne ilmenevät (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.*

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisestä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

Perusopetuksella on opetus- ja kasvatustehtävä, yhteiskunnallinen tehtävä, kulttuuritehtävä sekä tulevaisuustehtävä. Perusopetus tarjoaa yleissivistyksen perustan ja antaa valmiudet oppivelvollisuuden suorittamiseksi toisen asteen opinnoissa. Perusopetus ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Helsingin Montessori-koulu edistää toiminnassaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opetus- ja kasvatustyössä noudatetaan mahdollisuuksien mukaan inklusion periaatetta: koulun toiminta on esteetöntä ja se mahdollistaa kaikkien oppilaiden hyvän oppimisen.

Perusopetuksen kulttuuritehtävää toteutetaan edistämällä monipuolista kulttuurista osaamista ja tukemalla oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osaluokkien laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyhteön ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3 §:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatusta sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

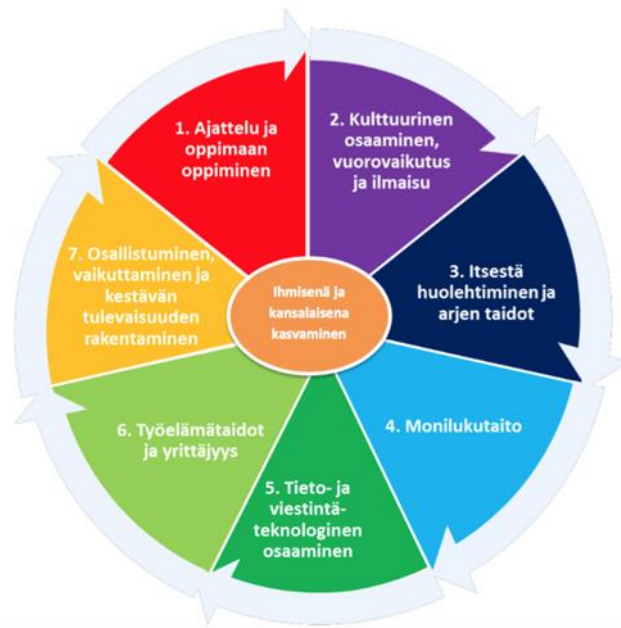
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojensa ja taitojensa, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntyneen tarpeen nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

3.3.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan

etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Montessoripedagogiikka nojaa oppilaan kasvuun vastuulliseksi ja itsenäiseksi yhteisön jäseneksi. Helsingin Montessori-koulussa painotetaan opettajan tehtävää oppilaan oman ajattelun ja oppimaan oppimisen kehityksessä. Oppilaita ohjataan ideoimaan uutta ja ajattelemaan luovasti. Heitä kannustetaan käyttämään erilaisia omaa oppimista tukevia menetelmiä sekä kehittämään omia oppimisen taitojaan. Oppilaita kannustetaan iloitsemaan omista ja toisten oppilaiden onnistumisista. Pedagogiikan painopiste on tutkivan oppimisen, kokeilujen ja kriittisen ajattelun kehittämisessä. Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään oppiainekokonaisuus, johon laajaa osaamista erityisesti sovelletaan kunakin vuotena. Jokaisella vuosiluokalla toteutetaan isompi, monialainen tutkivan oppimisen projekti, jossa oppilaat käyttävät monipuolisen ajattelun keinoja sekä harjoittelevat lähdekriittisyyttä. Projektiin kuuluu myös monipuolisten lähteiden hyödyntäminen sekä asiantuntijavierailut.

3.3.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan

näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkiellellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Helsingin Montessori-koulun rauhankasvatustyö sekä kansainväliset verkostot luovat oppilaille moninaisuutta ja erilaisuutta arvostavan oppimisympäristön. Helsingin Montessori-koulussa painottuu ympäröivän yhteiskunnan hyödyntäminen osana oppilaiden omaehtoisia ja luovia projektiluontoisia oppimistehtäviä. Opetuksessa painotetaan pienryhmäesittelyjä, tiimityön taitoja ja esiintymistaitojen kehittymistä.

Helsingin Montessori-koululla on useita kansainvälisiä ystävyyskouluja maailmalla, mm. Japanissa, Norjassa, Uudessa-Seelannissa ja Espanjassa. Yhteistyökumppanien kautta oppilasryhmille tai yksittäisille oppilaille muodostuu henkilökohtaisia yhteyksiä toisen koulun oppilasryhmään tai oppilaaseen. Yhteydenpidon tapa on moninainen verkkotapaamisista, kirjeistä omien töiden esittelyyn ja seuraamiseen. Mahdollisuuksien mukaan järjestetään vierailuja ja vastavierailuja Suomessa.

3.3.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa

toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunteita ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääntelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväan elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Koulupäivän aikana opetellaan arjen taitoja, jotka tukevat oppilaan itsenäistä työskentelyä, vastuullisuutta, erilaisissa oppimisympäristöissä toimimista, viisasta liikkumista ja hyvää ajanhallintaa. Arjen taitoja harjoitellaan aidossa oppimisympäristössä, mikä luo jatkumon leikkikouluissa alkaneelle arjen taitojen oppimiselle. Oppilaat vierailevat esim. liikennepuistossa, ja yhteistyössä poliisin kanssa keskustellaan arjen turvallisuudesta, kiusaamisen vastaisuudesta ja liikenneturvallisuudesta.

Vanhempainiltoihin kutsutaan mukaan asiantuntijoita alustamaan lasten terveellisestä ja turvallisesta arjesta. Vanhemmille myös jaetaan tietoa ikätasoisesta kehityksestä esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton materiaalien avulla.

3.3.4 Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja

tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Koulussa painotetaan oppilaan kykyä luovasti löytää itselle sopiva tapa oppia ja ymmärtää ympäröivän yhteisön ja yhteiskunnan moninaisuutta. Itsenäisen ja luovan työskentelyn kannalta korostetaan kriittisen ajattelun kehittymisen tärkeyttä. Montessoriopetuksen holistisuus antaa tuen monipuoliselle tarkastelulle ja monipuolisen ajattelun kehittymiselle. Monimuotoinen oppiminen antaa eri tavoin oppiville edellytykset edetä sujuvasti opintiellä. Monilukutaitoa ja lähdekriittisyyttä harjoitellaan osana oppilaiden omia projekteja, joissa he hyödyntävät erilaisia tietolähteitä.

3.3.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen jo alakoulun aikana. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella: 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja

viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Tieto- ja viestintäteknologia on luonteva työskentelyväline, jota Helsingin Montessori-koulussa hyödynnetään erityisesti omien projektitöiden sekä koulun oman lehden tekemisessä. Oppilaat ovat kasvaneet ympäristössä, jossa tietojenkäsittelytaidot ja digitaalinen maailma ovat tulleet hyvin tutuiksi. Tämä edellyttää osaamisen varmistamista myös niiden oppilaiden osalta, joilla ei ole ollut käytössään yhtä monipuolista tieto- ja viestintäteknologian välineistöä. Tieto- ja viestintäteknologia on luontevalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla integroitu osaksi opetusta ja koulun toimintaa oppimisen, tiedonhaun ja projektien välineenä. Oppilaita tutustutetaan erilaisiin työelämää mullistaviin digitalisaation ilmiöihin (esimerkiksi: robotiikka, digitaaliset alustat, keinoäly, eHealth, etäkoulu).

Helsingin Montessori-koulu painottaa oppilaan omasta hyvinvoinnista huolehtimista tieto- ja viestintäteknologian vapaa-ajan käyttäjinä. Vuosittain osana järjestyssääntöjen laadintaa keskustellaan käytöstavoista sosiaalisessa mediassa.

3.3.6 Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen

tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Helsingin Montessori-koulussa luodaan yhteistyösuhteita paikallisiin työelämän ja elinkeinoelämän toimijoihin. Koulussa järjestetään projekteja, joka toteutetaan mahdollisuuksien mukaan oppilaiden omien yrittäjyysoimien kautta. Projekti toteutetaan lähiympäristössä verkostoituen alueen elinkeinoelämään. Projekti voi olla leirikoulu tai muu toiminnallinen osallistuminen ympäröivän yhteiskunnan kehittämiseen.

Oppilaita kannustetaan osana koulun yhteistä kehittämistä ja oman oppimisen edistämiseksi suunnittelemaan ja ehdottamaan ratkaisukeskeisiä malleja, joilla tavoitellut asiat voitaisiin toteuttaa (esimerkiksi osallistuminen lähiympäristössä olevaan tapahtumaan pitämällä tapahtumassa pop-up kahvilaa ja rahoittamalla näin haluttu kohde). Ratkaisumallien suunnittelussa oppilas hyödyntää yhteyksiä työelämään ja paikallisiin yrityksiin sekä julkisen ja kolmannen sektorin toimijoihin.

3.3.7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja -keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Montessori-koulun painopisteenä on oppilaiden terveen itsetunnon, hyvän minäkuvan ja esiintymistaitojen harjaannuttaminen. Nämä luovat pohjan vaikuttamiselle. Oppilaiden kanssa pohditaan kehittämissuunnitelmia omalle kaupunkiyhteisölle sekä hyödynnetään Helsingin kaupungin tarjoamia lasten vaikuttamisväyliä. Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään demokratiakasvatuksen teemat ja tutustumiskohteet. Näiden osana ovat viikoittaiset luokkakokoukset aamupiirien yhteydessä sekä luokkien ja koulun valtuustot, joissa harjoitellaan vaikuttamisen taitoja

Koulun kestävä kehityksen ohjelma on arkityössä ohjeena ja sitä täydennetään vuosittaisessa lukuvuosisuunnitelmassa esim. koko koulun yhteisellä projektilla tai retkellä, jolla syvennetään oppilaiden ymmärrystä kestävästä kehityksestä.

3.3.8 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteuttaminen

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen vuosiluokilla 1–2, 3–6 ja 7–9. Helsingin Montessori-koulu on asettanut laaja-alaisen osaamisen tavoitteet yhdensuuntaisesti Helsingin kaupungin kanssa, koska koulu toimii Helsingissä. Näin Montessori-koulun oppilaiden on tarvittaessa helppo siirtyä koulusta toiseen Helsingin sisällä.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Digitaalisuus ja ilmiöpohjaisuus ovat työvälineitä laaja-alaisen osaamisen saavuttamiseksi.

Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Helsingin Montessori-koulun sijainti maan pääkaupungissa tarjoaa monipuolisen oppimisympäristön. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestäväan elämäntavan edistämässä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Oppiminen lähtee ihmettelystä. Helsingin Montessori-koulussa on aikaa, tilaa ja mahdollisuuksia ihmetteleville kysymyksille. Aitojen ilmiöiden pienet tutkimukset, tutkiva ote ja autenttiset ympäristöt ohjaavat oppilaiden oppimisen malleja. Oppilaat opettelevat käyttämään erilaisia ajattelun ja

luovuuden strategioita ja heitä ohjataan tunnistamaan monenlaisia mahdollisuuksia ratkaista ongelmia.

Oppilaat tutkivat omaa ympäristöään käyttäen erilaisia tiedonhankintatapoja ja tunnistavat erilaisia käsitteitä ympäristöstään. He saavat onnistumisen kokemuksia oppiessaan etsimään ja löytämään uutta, merkityksellistä tietoa. Oppilaat harjoittelevat yhdessä tiedon hakemista ja jakamista. Oppilaan myönteiset työskentelysuhteet ja ryhmätyötaidot vahvistuvat. Hän ymmärtää oman roolinsa merkityksen ryhmän työskentelylle sekä työskentelyn lopputulokselle.

Oppilaita kannustetaan tarkastelemaan toisiinsa liittyviä asioita sekä tunnistamaan samankaltaisuuksia. Oppilaat tutkivat asioita, joista voidaan muodostaa kokonaisuuksia ja samalla he opettelevat nimeämään näitä kokonaisuuksia. He saavat ohjausta kysymysten ja ongelmien asetteluun ja oppivat vähitellen muodostamaan olennaisia tutkimuskysymyksiä ongelmien määrittelemiseksi, tutkimiseksi ja ratkaisemiseksi.

Oppilaat hyödyntävät tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tunnistaa ja edistää luovia ideoita tavoilla, jotka eivät muuten olisi mahdollisia. He osaavat käyttää tietoja viestintäteknologiaa tiedonhakuprosessissa sekä muistiinpanojen tekemisessä ohjatusti.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Vuorovaikutustaidot, hyvät tavat

Oppilaita ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaat harjoittelevat myönteistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa monenlaisissa tilanteissa.

Perinteet, kulttuurinen moninaisuus

Oppilaat tuntevat oman perheensä ja yhteisönsä perinteet ja tavat. Oppilaille on mahdollisuuksia tutustua arjessa näkyvään kansainvälisyyteen, kulttuurien perinteisiin ja tapoihin.

Kulttuuriympäristö, kulttuuriperintö

Oppilaat tutustuvat koulun ja oman lähialueen monimuotoiseen kulttuuriympäristöön, taiteeseen ja kulttuuritarjontaan. Oppilaat osallistuvat oman ympäristönsä ja sen kulttuurin muovaamiseen. Oppilaat tutustuvat erilaisiin medioihin ja harjoittelevat mediakritiikkiä.

Lapsen oikeuksien sopimus, ihmisoikeudet

Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet sekä ymmärtävät mitä ne tarkoittavat heidän elämässään.

Ilmaisu- ja taidot

Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia kehittää mielikuvitustaan, luovuuttaan ja itseilmaisuaan. Oppilaat osaavat kertoa itsestään ja itselleen merkityksellisistä asioista erilaisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaat nauttivat käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oma toiminta, sosiaaliset taidot ja tunnetaidot

Oppilaat oppivat koululaisen taitoja, johon kuuluu mm. opiskeluvälineistä huolehtiminen ja itsenäisyyden lisääntyminen. Oppilaat osallistuvat koulu yhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Oppilaat harjoittelevat tunteiden tunnistamista, ilmaisemista ja säätelyä: pettymyksen sietämistä, oman vuoron odottamista ja toisten oppilaiden huomioimista. Oppilaat harjoittelevat toimimaan ryhmässä ja tiedostamaan oman toiminnan vaikutuksen ja yhteisten pelisääntöjen merkityksen. Oppilaat oppivat unen, ravinnon, puhtauden, vuorovaikutuksen ja liikkumisen tärkeyden.

Liikenne ja turvallisuus

Oppilaat harjoittelevat itsenäistä, turvallista ja tarkoituksenmukaista liikkumista lähiympäristössään jalankulkijana, pyöräilijänä ja julkisen liikenteen käyttäjänä. Oppilaat harjoittelevat omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja he saavat siihen ohjausta.

Teknologia

Oppilaat harjoittelevat arjen teknologian turvallista ja toisia kunnioittavaa käyttöä.

Talous

Oppilaat harjoittelevat vastuullista rahankäyttöä erilaisissa arjen tilanteissa sekä tavoitteellista säästämistä. Oppilaat tutustuvat mainontaan ilmiönä.

Monilukutaito (L4)

Tekstien tulkitseminen, tuottaminen ja arvioiminen

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuteen. Oppilaat oppivat tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan monenlaisia ikäkaudelle ominaisia tekstejä. Opetuksen lähtökohtana on oppilaiden mahdollisuus kysyä, ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan käyttämällä monenlaisia ilmaisukeinoja ja välineitä. Monilukutaidon kehittymisen perustana on moniaistinen, kokonaisvaltainen ja ilmiökeskeinen opetus. Oppilaita kannustetaan erilaisten lukutaitojen ja viestien käyttämiseen ja tuottamiseen. Oppilaat saavat teksteissä mahdollisuuden kokea erilaisia tunteita tulkitsejan ja tuottajan rooleissa. Oppilaita perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Rikas tekstiympäristö ja suojaava tuki median eri muotojen käytössä alustavat oppilaiden monilukutaidon kehittymistä. Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnoissa tunnistetaan arkinen ympäristö ja oppilaiden siitä tekemät ja valitsemat havainnot ja sisällöt. Opetuksessa harjoitellaan digitaalisen ilmaisun työtapoja. Ikäkaudelle soveltuvia tekstejä kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia, musiikkia käytetään havainnollisesti ja pelillisesti mielikuvitusta ja leikkiä vahvistaen. Oppilaita rohkaistaan aktiivisen toteuttajan rooliin ryhmätyöskentelyssä ja tuotoksien luomisessa.

Kriittisen ajattelun kehittyminen

Oppilaiden taito pohtia kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä sitä, että teksteillä on aina tekijä ja tilanteeseen liittyvä tarkoituksensa tukee kriittisen ajattelun kehittymistä. Oppilaiden omien rajojen ja oikeuksien tunnistamista ja puolustamista tuetaan.

Kuvanlukutaito

Oppilaat kehittävät kuvanlukutaitoaan kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja. Oppilaat saavat tilaisuuksia pohtia visuaalisen vaikuttamisen keinoja omassa lähiympäristössään. Oppilaat oppivat käsittelemään arjen havaintojen avulla numeerista tietoa kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä yksin ja yhdessä muiden kanssa. Oppilaat oppivat jakamaan tietoa muille.

Yhtenäinen oppimisen polku

Opetuksessa muistellaan ja syvennetään oppilaiden esiopetuksen oppimisympäristöissä saamia kokemuksia teksteistä, kuvista ja erilaisista lukutavoista monipuolisoin toiminnallisin, eri aisteja hyödyntävin työtavoin.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Perusopetuksen ensimmäisillä vuosiluokilla vahvistetaan oppilaiden valmiuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämiseen sekä hyödyntämiseen. Pelillisuus ja leikki ovat vahvasti mukana uuden oppimisessa. Oppilaat osaavat hyödyntää tietoteknologiaa tiedonhankinnassa ohjatusti samalla kun heidän luku- ja kirjoitustaitonsa kehittyvät. Oppilaita kannustetaan käyttämään tietoja viestintäteknologiaa heidän koulutyössään.

Oppilaat oppivat näppäintaitoja ja saavat ohjausta opetuksessa käytettävään teknologiaan. Yhden sovelluksen käytössä opitut taidot ja tiedot siirtyvät opettajan ohjauksella toisen sovelluksen käyttöön. Oppilaat oppivat hahmottamaan eri sovellusten välisiä yhtäläisyyksiä toimintaperiaatteissa ja käyttölogiikassa, kun opettaja osoittaa ne. Oppilaat alkavat hahmottaa ja jäsentää sovelluksen käyttöliittymää ja sen toimintaperiaatteita ohjatusti. He tunnistavat useimmat käsitteet ja pystyvät hyödyntämään yksinkertaisia käyttöohjeita.

Oppilaiden käsitys teknologiasta alkaa kehittyä ja hän alkaa ymmärtää automaatioita. Oppilaat tutustuvat robotiikkaan sekä ohjelmointiin ikäkauteen soveltuvalla tavalla ja tunnistavat automatisoitua teknologiaa ympäristöstään.

Yhteisöllinen tieto- ja viestintäteknologinen työskentely on luontevaa oman luokan oppilaiden kanssa. Oppijat alkavat tunnistamaan eri medioiden luonteenomaista viestintää. Oppilaan vuorovaikutustaidot mediassa alkavat kehittyä. Oppilaat käyttävät digitaalisia mahdollisuuksia edistääkseen yhteistä työskentelyä tavoilla, jotka eivät muuten olisi mahdollisia. Oppilaat käyttävät oppimisensa tukena tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään peruseriaatteet tietoturvasta, tekijänoikeuksista sekä tieto- ja viestintäteknologian käytöstä. He osaavat suojata omat tietonsa ja tietävät, mitä omia tietoja verkossa voi julkaista ja mitä ei.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Minä ja me

Oppilaille luodaan monimuotoisia tilaisuuksia työskennellä yksin ja yhdessä toisten kanssa erilaisissa rooleissa. Oppilaat harjoittelevat omassa ryhmässä toimimista ja yhteistyön taitoja, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaat saavat mahdollisuuden harjoitella ryhmässä toimimista myös muiden vuosiluokkien oppilaiden kanssa.

Opetuksessa hyödynnetään monipuolisia ikäkaudelle sovitettuja yrittäjyys- ja talouskasvatuksen materiaaleja.

Yhteistyö lähiympäristössä ja omien valintojen pohtiminen

Oppilaat tutustuvat eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella. Tutustumista rikastetaan aktiivisella yhteistyöllä vanhempien ja lähiympäristön elinkeinoelämän kanssa toiminnallisilla ja leikkisillä työtapoin. Oppilaat pohtivat ammattien ja työn merkitystä yhteiskunnassa. Opetuksessa hyödynnetään tutun lähipiirin, lähiympäristön sekä oman arjen esiin tuomia näkökulmia.

Rohkea ja luova toiminta

Oppilaita innostetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Oppilaita rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Oppilaat osallistuvat oman oppimisensa ja opiskelunsa sekä yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan. Oppilaiden on mahdollista osallistua oppilaiden osallisuusryhmiin. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät ja näitä asioita harjoitellaan käytännössä. Oppilaat harjoittelevat yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Oppilaat oppivat arvioimaan omien valintojensa ja tekojensa seurauksia ja merkityksiä.

Oppilaille tarjotaan kokemuksia luontoympäristöstä leikin, taiteen ja tutkimisen keinoin ja heitä ohjataan ymmärtämään luonnon merkitys omalle fyysiselle ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Oppilaiden ympäristöherkkyys ja luontosuhde saavat kasvualustaa monipuolisten kokemusten kautta. Opiskelussa rohkaistaan uusien kestävä tulevaisuuden ideoiden ja ratkaisujen keksimiseen ja joustavan ajattelun ja toiminnan taitojen kehittämiseen. Kestävä tulevaisuuden kasvatus rakentaa oppilaan kokemusta oman elämän merkityksellisyydestä ja ymmärrystä niistä asioista, joista hyvä ja merkityksellinen elämä koostuu. Alkuopetuksen luokilla oppilaat perehtyvät koulun kestävä tulevaisuuden toimintakulttuuriin ja oppivat toimimaan siinä.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Ilmiöpohjaisuus on työvälaineitä laaja-alaisen osaamisen saavuttamiseen. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Helsinki on monipuolinen oppimisympäristö. Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus ovat luonteva osa koulujen arkea. Ystävyyden ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Oppilaat oppivat innovatiivista ja hajaantuvaa ajattelua tunnistaakseen ja arvioidakseen lupaavia

ideoita. He tunnistavat itsenäisesti avainsanoja ja käsitteitä. He ymmärtävät vähitellen mitä tietoa tarvitsevat ja saavat ohjausta tietolähteiden vertailuun, arviointiin sekä tarpeellisen tiedon suodattamiseen.

Oppilaat osaavat tuetusti asettaa tavoitteita hakemalleen tiedolle. He osaavat kertoa ja kuvata lähteessä esitetyn tiedon omin sanoin toisessa muodossa sekä yhdistellä eri lähteissä olevaa tietoa. Oppilaat opettelevat perustelevaan tiedon tarkoituksenmukaisuutta ja tunnistavat kehityksensä argumentointitaidoissa. Oppilaiden minäkuva tiedonhankkijana on kehittyvä. He osaavat hyödyntää tietoteknologiaa monipuolisesti tiedonhakuprosessissa sekä muistiinpanojen tekemisessä.

Oppilaita kannustetaan hankkimaan ja soveltamaan tietoa heitä kiinnostavista asioista ja heille annetaan mahdollisuus myös muualla kuin koulussa hankitun osaamisen näyttämiseen. He käyttävät digitaalisia ratkaisuja tehokkaasti vahvistaakseen oppimisprosessin luovaa näkökulmaa. Oppilailla on hyvät taidot hyödyntää erilaisia luovan ajattelun strategioita ja käyttää joustavasti erilaisia työtapoja esim. ideariihä, miellekarttoja, kysymyslistoja sekä 'mitä jos' – ajattelua luodakseen innovatiivisia ratkaisuja.

Oppilaat virittäytyvät oppimiseen tutkimalla, millaista tietoa tai osaamista heillä on sekä kuinka heidän osaamisensa tukee yhdessä tekemistä ja oppimista. Yhteisten oppimistehtävien kautta oppilaat tunnistavat oman osaamisensa merkityksen yhteisessä prosessissa sekä oppivat tukemaan muiden ryhmänjäsenien oppimista. Yhteisöllistä tietoa rakennellaan yhdessä siten, että jokainen tuo oman panoksensa prosessiin.

Oppilaat ymmärtävät aikaisemmin opitun ja uuden tiedon yhtäläisyyksiä sekä osaavat aktiivisesti linkittää uutta tietoa aikaisempaan opittuun. Heidän tiedonrakentelunsa on tavoitteellista ja sitä ohjaa ongelmanasettelu. Oppilaat osaavat ohjatusti kuvata ja reflektoida omaa tiedonrakenteluprosessiaan. Heitä kannustetaan yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja mahdollistetaan uuden oivaltaminen. Oppilaat osaavat tehdä synteesin, vertailla ja tuottaa kokonaan uutta tietoa. Heitä ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Vuorovaikutustaidot, hyvät tavat

Oppilaat oppivat monipuolisia vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, sekä hyvää käytöstä. Oppilaat harjoittelevat toisen asemaan asettumista ja asioiden tarkastelemista eri näkökulmista.

Perinteet, kulttuurinen moninaisuus

Oppilaat tuntevat ja arvostavat juuriaan, sekä ymmärtävät niiden rakentuvan sosiaalisista, kulttuurisista, uskonnollisista, katsomuksellisista ja kielellisistä perinteistä. Oppilaat tarkastelevat oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaat ymmärtävät, että on olemassa erilaisia perinteitä ja tapoja, sekä suhtautuvat niihin arvostavasti.

Kulttuuriympäristö, kulttuuriperintö

Oppilaat tutustuvat helsinkiläiseen kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ajassa. Oppilaat tuntevat paikallista kulttuuriperintöä ja osallistuvat sen muovaamiseen. Oppilailla on mahdollisuuksia kokea, tehdä ja tulkita taidetta ja kulttuuria, sekä omassa lähiympäristössä että kansainvälisessä yhteydessä.

Oppilaat tunnistavat ja analysoivat mediakulttuuria ja sen vaikutuksia. Oppilaat osaavat tarkastella kriittisesti mediassa esitettyjä erilaisia näkökulmia ja ymmärtävät sananvapauden peruseriaatteet.

Lapsen oikeuksien sopimus, ihmisoikeudet

Oppilaat oppivat tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten, erityisesti Lapsen oikeuksien sopimuksen, merkityksen yhteiskunnassa ja maailmassa. Oppilaat ymmärtävät ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja puolustamisen tärkeyden, sekä huomioivat tämän omassa toiminnassaan.

Ilmaisutaidot

Oppilaat harjoittelevat käyttämään monipuolisesti erilaisia ilmaisukeinoja tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaat uskaltavat kokeiluihin ja nauttivat itseilmaisusta, sekä arvostavat toisten tapaa ilmaista itseään. Oppilaat arvostavat ja hallitsevat omaa kehoaan. Oppilaat rohkaistuvat ilmaisemaan itseään oman äidinkielen lisäksi muillakin kielillä, myös vähäisellä kielitaidolla.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oma toiminta, sosiaaliset taidot ja tunnetaidot

Oppilaat oppivat ymmärtämään, että omalla toiminnalla on vaikutusta omaan ja yhteiseen hyvinvointiin sekä turvallisuuteen. Oppilaat oppivat ajankäytön periaatteita ja ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä. Oppilaat osallistuvat kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat oppivat tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja. Oppilailla on taitoja ja menetelmiä, joilla he luovat hyväksyvää ja erilaisuutta suvaitsevaa ilmapiiriä. Oppilaat osaavat selvittää yhdessä aikuisten kanssa ristiriitatilanteita ja toimia kiusaamista ja häirintää ehkäisevillä tavoilla. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja oppivat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Oppilaat oppivat terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja: uni ja lepo, liikkuminen ja monipuolinen ravinto, henkilökohtainen hygienia, vuorovaikutustaidot ja hyvät tavat.

Liikenne ja turvallisuus

Oppilaat oppivat itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja julkisessa liikenteessä. Oppilaat oppivat huolehtimaan omasta ja toisten turvallisuudesta liikenteessä. Oppilaat oppivat asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käytön sekä keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Oppilaat oppivat omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita.

Oppilaat oppivat yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksen. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa, jotta oppilaat oppivat turvallisia ja oikeita toimintatapoja niissä.

Teknologia

Oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä. He oppivat teknologian turvallista ja toisia kunnioittavaa käyttöä. Oppilaat ymmärtävät teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden sovellusmahdollisuuksia.

Talous

Oppilaat harjoittelevat kestävän kuluttamisen ja rahankäytön taitoja. He oppivat jakamisen, kohtuullisuuden, säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä. He saavat ohjausta

kuluttajana sekä mainonnan vaikutusten kriittiseen tarkasteluun, jotta he oppivat tekemään valintoja ja ostopäätöksiä järkevästi.

Monilukutaito (L4)

Tekstien tulkitseminen, tuottaminen ja arvioiminen

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan yhä moninaisempien tekstien tulkitsemiseen, tuottamiseen ja arvioimiseen erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Oppilaat syventävät teksteihin liittyvää perustaitojen ja – tekniikoiden hallintaa. Oppilaat harjoittelevat fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua. Oppilaat tulkitsevat, miten tekstit välittävät tietoa tai luovat mielikuvia mainosmediassa tai poliittisessa ajattelussa. Oppilaat tarkastelevat erilaisia tekstejä tekijän, katsojan, käyttöyhteyksien ja – tilanteiden näkökulmista. Oppilaat harjaantuvat käyttämään monipuolisia tiedon lähteitä kuten suullisia, audiovisuaalisia, painettuja ja sähköisiä lähteitä sekä haku- ja kirjastopalveluita. Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnoissa ohjataan oppilaita omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa.

Kriittisen ajattelun kehittyminen

Oppilaiden kriittisen ajattelun taitoja vahvistetaan havainnoimalla tekstien erilaisia tavoitteita ja niihin liittyviä erilaisia keinoja. Oppilaat tunnistavat eri medioiden luomaa ja välittämää kuvaa todellisuudesta. Oppilaiden kriittistä lukutaitoa vahvistetaan oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä ja ikäkaudelle tärkeiden kokemusten kautta. Oppilaiden omien rajojen, oikeuksien tunnistamista ja puolustamista tuetaan sekä oppilaita ohjataan käyttämään sopivia tapoja toimia rajojen ja oikeuksien käytössä.

Kuvanlukutaito

Opetuksessa tiedon esittämisen tavoista korostuu kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset. Oppilaiden kuvanlukutaidon kehittymistä tuetaan käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Oppilaiden roolia aktiivisena toteuttajana vahvistetaan järjestämällä monipuolisia mahdollisuuksia tekstien, kuvien ja digitaalisen ilmaisuuden luomiseen. Oppilaita rohkaistaan jakamaan omaa osaamista ja tuotoksia toisille oppilaille. Oppilaiden monilukutaidon kehittymistä tuetaan erilaisten tekstien aktiiviselle lukemisella ja tuottamisella koulutyössä ja vapaa-aikana. Oppilaat saavat teksteissä mahdollisuuden kokea erilaisia tunteita tulkitsijan ja tuottajan rooleissa sekä aineksia itsensä hyväksymiseen ja rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteiden ymmärtäminen kehittyy ja oppilailla on useita erilaisia sovelluksia käytössä. He tunnistavat yhtäläisyyksiä toimintaperiaatteissa ja käyttölogiikassa sovellusten välillä ja osaavat hyödyntää niitä sekä kuvata ne. Yhden sovelluksen käytössä opitut taidot siirtyvät muiden sovellusten käyttöön. Oppilaat tunnistavat käsitteet, osaavat kuvata käyttöprosesseja ja pystyvät hyödyntämään käyttöohjeita.

Oppilaat oppivat lisää keinoja arvioida tiedon luotettavuutta ja ymmärtävät miksi luotettavuutta arvioidaan. He kykenevät soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen välineenä erilaisissa oppimistilanteissa sekä soveltamaan oppimaansa omassa elämässään.

Oppilaat ymmärtävät robotiikkaa ja sen käyttömahdollisuuksia heidän omassa toimintaympäristössään. Ymmärrys automaation mahdollisuuksista syvenee. Oppilaiden ymmärrys ohjelmoinnista laajenee ja he osaavat ratkaista pieniä ongelmia ohjelmoinnilla.

Oppilaat osaavat ilmaista itseään eri medioissa, medialle luonteenomaisella tavalla. Oppilaita kannustetaan tuomaan esille myös heidän vapaa-ajallansa hankkimaansa osaamista. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti yhdessä oppimisessa ja viestinnässä. Opettaja ohjaa oppilaiden tiedonkäsittelytaitojen tietoista kehittämistä sujuvaksi.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian eettisen ja moraalisen käytön periaatteet, sekä tietoturvan periaatteet. He ymmärtävät tekijänoikeudet ja osaavat toimia niiden mukaisesti. Oppilaat osaavat toimia tietoturvallisesti ja hallita omia verkkoidentiteettejään.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Minä ja me

Oppilaiden kasvua vastuun ottamiseen omasta tekemisestään tuetaan ohjaamalla oppilaita työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Oppilaiden kokemusta omasta tehtävästä osana kokonaisuutta harjoitellaan tiimityöskentelyn, yhteisten projektien toteuttamisen, oman osaamisen jakamisen, ryhmässä toimimisen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaat oppivat vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi yhteisissä työskentelytilanteissa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ikäkaudelle sovitettuja yrittäjyys- ja talouskasvatuksen digitaalisia sovelluksia ja muita materiaaleja osana työskentelytaitojen harjoittelua.

Yhteistyö lähiympäristössä ja omien valintojen pohtiminen

Helsingiläisten 6. luokkien Yrityskylä- päivän oppimiskokonaisuuden kokemuksia ja karttunutta osaamista hyödynnetään myös osana muuta opetusta. Koulun työharjoittelut, yhteistyö lähialueen yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta, tukioppilaana toimiminen, vertaissovittelu antavat oppilaalle kokemuksia työstä, yrittäjyydestä, eri ammanteista ja toisten hyväksi toimimisesta elämässä ja yhteiskunnassa. Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnoissa hyödynnetään aktiivisesti lähiympäristön ja koko kaupungin mahdollistamia työtiloja ja työkaluja, jotta oppilaat saavat kokemuksia työn ja yritteliäisyyden merkityksestä. Oppilaiden kanssa pohditaan ja unelmoidaan, millaisia tulevaisuuden ammatteja ja tehtäviä tarvitaan yhteiskunnassa. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan ja ohjaus on sukupuolisensitiivistä. Oppilaiden kanssa keskustellaan, millaisia sukupuoleen liittyviä ennakkoluuloja, rooleja ja odotuksia työelämään ja ammatteihin liittyy ja miten ne ilmenevät esimerkiksi keskusteluissa tai mediassa.

Rohkea ja luova toiminta

Oppilaita rohkaistaan oma-aloitteisuuteen ja luovien vaihtoehtojen ennakkoluulottomaan kokeiluun. Oppilaita kannustetaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja rohkaistaan jakamaan taitoihin liittyvää osaamista toisille oppilaille. Oppilaita kannustetaan keksimään ja ideoimaan avoimin mielin asioita ja ratkaisuja sekä rohkaistaan innovaatioiden ja leikkisien yrityskeksintöjen pariin.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Oppilaat osallistuvat oman oppimisensa ja opiskelunsa sekä yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan. Oppilaiden on mahdollista osallistua oppilaiden osallisuusryhmiin. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Oppilaita kannustetaan kriittiseen ajatteluun ja pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun näkökulmista.

Oppilaat oppivat arvioimaan omien valintojensa ja tekojensa seurauksia ja merkityksiä. Oppilaille luodaan tilaisuuksia tarkastella omien valintojen ja tekojen vaikutusta ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen sekä harjoitella toimimaan globaalisti vastuullisella tavalla. Oppilaat harjoittelevat käytännön tekoja, joilla voivat itse vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta ja ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa koulun kestävän tulevaisuuden toimintakulttuuria. Opetus tarjoaa mahdollisuuden luovuuteen ja uusien kestävän tulevaisuuden innovaatioiden ja ideoiden kehittelyyn ja niiden pienimuotoiseen kokeilemiseen.

Kestävää tulevaisuutta tukeva oppimisympäristö kehittää oppilaiden ympäristöherkkyyttä. Aidot oppimisympäristöt kuten luonto tarjoavat mahdollisuuden kestävän tulevaisuuden taitojen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan puhumaan arvoistaan ja tunteistaan sekä käymään keskustelua niistä muiden kanssa. Kestävän tulevaisuuden kasvatus rakentaa oppilaan kokemusta oman elämän merkityksellisyydestä ja ymmärrystä niistä asioista, joista hyvä ja merkityksellinen elämä koostuu.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erittäin tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävän kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävän kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa, ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Digitaalisuus ja ilmiöpohjaisuus ovat työvälaineitä laaja-alaisen osaamisen saavuttamiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen. Helsinki on monipuolinen oppimisympäristö. Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus ovat luonteva osa koulujen arkea.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Oppilaita kannustetaan ottamaan ajattelussaan riskejä, pohtimaan ja kehittämään aktiivisesti innovatiivisia, itsenäisiä ideoita, myös sellaisia, jotka eivät välttämättä onnistu. Oppilaita rohkaistaan eri tietämisen tapojen kokeilemiseen kuten tietoinen päättely ja intuitiivinen ajattelu. Oppilaat osaavat rohkaista toisia, ottaa huomioon muiden ideoita ja löytää helmiä epätavallisistakin ratkaisuista.

Oppilaat osaavat tunnistaa todelliseen maailman ongelmia ja ristiriitoja, osaavat määritellä niitä ja etsiä useita näkökulmia. He osaavat esittää olennaisia kysymyksiä, löytää perusteluita ja tehdä pohdintoja käsiteltävistä ja tukittavista aiheista. Oppijat ovat omaksuneet tärkeitä ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, yhteistä hyvää edistäviä arvoja ja asenteita. Oppijat kykenevät suunnittelemaan tutkivaa prosessia ymmärtääkseen ongelman sen todellisessa kontekstissa.

Oppilaiden tiedonhankinnan taidot vahvistuvat. Oppilaat osaavat arvioida tiedon luotettavuutta, tarkoituksenmukaisuutta sekä hyödyllisyyttä. He osaavat selittää omaa ajatteluprosessiaan. Oppilaat osaavat arvioida tietolähteen väittämiä, loogisia johtopäätöksiä ja argumentointia. Heitä kannustetaan ja ohjataan itse esittämään väittämiä, loogisia johtopäätöksiä sekä argumentoimaan. Näitä reflektoidaan ja arvioidaan yhdessä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan tiedon tuottajan motiiveja sekä vertailemaan samasta asiasta vastakkaisia näkemyksiä. Oppilaiden minäkuva tiedonhankkijana vahvistuu ja he osaavat asettaa tavoitteita hakemalleen tiedolle. Oppilaat osaavat myös kuvata miten, he voivat soveltaa hankkimaansa ja rakentamaansa tietoa.

Oppilaat käyttävät tietoteknologiaa luontevasti ajattelun työkaluna, yhteisessä ajattelussa ja suunnittelussa. Oppilaat pystyvät kuvailemaan, miten digitaaliset ratkaisut ovat vahvistaneet heidän kykyään luovaan ajatteluun. Heillä on myös ajatus siitä, miten tämän voisi tehdä tulevaisuudessa tehtävissä vieläkin paremmin.

Oppilaat uskaltavat pohtia, miltä tulevaisuus voi näyttää ja he oppivat saattamaan osaavia ihmisiä yhteen luodakseen ratkaisuja todellisiin ongelmiin. Oppilaat jakavat yhdessä muiden oppilaiden kanssa osaamistaan ja ajatuksiaan. Näistä jaetuista ajatuksista muodostuu uutta yhteistä tietoa ja yhteisiä ideoita. Oppilaat osaavat asettaa tavoitteita sekä omalle että ryhmänsä työskentelylle. He oppivat ottamaan huomioon erilaisia näkemyksiä siten, että se edistää tiimin oppimista eikä estä tiimin työn etenemistä.

Oppilaiden looginen päättelykyky kehittyy, he osaavat tehdä tutkimuksistaan päätelmiä, johtopäätöksiä, suunnitella toimenpiteitä, jotka vievät tutkimusta ja oppimista eteenpäin, sekä arvioida prosesseja ja lopputulosta. Oppilaat osaavat soveltaa ja syventää oppimaansa todellisen elämän haasteisiin ja omaan elämäänsä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Vuorovaikutustaidot, hyvät tavat

Toiset huomioiva käyttäytyminen on luonteva osa oppilaan toimintaa kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden maailmankuva syventyy ja taito käydä dialogia kehittyy eri näkökulmia tarkastelemalla.

Perinteet, kulttuurinen moninaisuus

Oppilailla on käsitys omasta kulttuuri-identiteetistä ja he suhtautuvat kunnioittavasti muihin ihmisiin ja elinympäristöönsä. Oppilaat tunnistavat, miten sosiaaliset, kulttuuriset, uskonnolliset, katsomukselliset ja kielelliset käytänteet vaikuttavat arjessa, helsinkiläisessä ja suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä muualla maailmassa.

Kulttuuriympäristö, kulttuuriperintö

Oppilaat tuntevat paikallista kulttuuriperintöä ja siihen liittyviä arvoja, sekä osallistuvat sen muovaamiseen ja eteenpäin välittämiseen. Oppilaat osaavat tunnistaa ja tulkita ympäristönsä kulttuurisia viestejä, sekä taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja tiedostaen niiden merkityksen yksilön ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa, myös kansainvälisesti. Oppilaat tuntevat tärkeimmät helsinkiläiset taide- ja kulttuurilaitokset. Oppilailla on taitoja osallistua ja vaikuttaa ympäröivään kulttuuriin taiteen keinoin tai median kautta. Oppilaat analysoivat kriittisesti mediakulttuuria ja sen vaikutuksia, sekä pystyvät peilaamaan mediassa esitettyjä asenteita ja arvoja omiinsa.

Lapsen oikeuksien sopimus, ihmisoikeudet

Oppilaat oppivat tuntemaan keskeisten ihmisoikeussopimusten merkityksen ja toteutumisen maailmassa. Oppilaat ymmärtävät millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä, sekä huomioivat tämän omassa toiminnassaan.

Ilmaisutaidot

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan itseään rakentavasti ja toimimaan monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaat hallitsevat erilaisia ilmaisukeinoja ja löytävät niistä itselle mieluisimmat. Oppilaat ilmaisevat itseään rohkeasti oman äidinkielen lisäksi myös muilla kielillä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oma toiminta, sosiaaliset taidot ja tunnetaidot

Oppilaat oppivat ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Oppilaat osallistuvat aktiivisesti koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä yhteisten sääntöjen laadintaan, jolloin he oppivat vastuunottoa omasta oppimisesta sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen periaatteista. Oppilaat kantavat vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä. Oppilaat oppivat käsittelemään yhdessä toisten kanssa ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat osaavat tunnistaa omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Oppilaat osaavat toimia syrjintää ja väkivaltaa ehkäisevillä tavoilla ja heillä on tiedossaan toimintamallit näihin puuttumiseen. Oppilaat osaavat koulun ja yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteet ja tuntevat demokraattisen vaikuttamisen kulttuurin. Oppilaat oppivat terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja: tasapainoinen päivärytmi, liikkuminen, uni, monipuolinen ravinto, henkilökohtainen hygienia, päihteettömyys, hyvät tavat ja vuorovaikutustaidot.

Liikenne ja turvallisuus

Oppilaat osaavat toimia liikenteen erilaisissa tilanteissa kestävästi ja vastuullisesti, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa sekä julkisessa liikenteessä. He oppivat huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Oppilaat osaavat toimia niin, että he huomioivat oman ja yhteisen hyvinvoinnin, turvallisuuden ja arjen sujumisen.

Oppilaat osaavat suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti.

Teknologia

Oppilaat ymmärtävät teknologian toimintaperiaatteita, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, koulu yhteisössä ja yhteiskunnassa. He osaavat teknologian vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaat ymmärtävät teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden sovellusmahdollisuuksia.

Talous

Oppilaat osaavat tarkastella omia kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta. He oppivat toimimaan kriittisenä ja vastuullisina kuluttajina. He oppivat oman talouden suunnittelua ja taloudesta huolehtimista. He ymmärtävät lainan merkityksen ja velkaantumiseen liittyvät riskit. He osaavat tarkastella mainosviestintää analyyttisesti.

Monilukutaito (L4)

Tekstien tulkitseminen, tuottaminen ja arvioiminen

Oppilaiden monilukutaito syventyy. Opetuksessa käytettävien tekstien ja digitaalisten työtapojen kirjoa laajennetaan kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Oppilaat harjoittelevat analyyttistä ja kriittistä lukutaitoa. Oppilaat harjoittelevat katsomuksellista sekä kulttuurista ja ympäristöön liittyvää lukutaitoa. Oppilaat oppivat hyödyntämään monipuolisesti kaikkia aistialueita oppimisessa. Oppilaat harjoittelevat tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja eri oppiaineiden ominaisilla tavoilla ja oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaat saavat runsaasti tilaisuuksia rohkaistua käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa lähiympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa monipuolisin, yhteistoiminnallisin työtavoin. Oppilaat käyttävät aiempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviä tekstejä. Oppilaat tutustuvat kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaat harjoittelevat katsomuksellista sekä kulttuurista ja ympäristöön liittyvää lukutaitoa.

Kriittisen ajattelun kehittyminen

Oppilaiden kasvua perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ja työelämään tuetaan tulkitsemalla kriittisesti työelämään, kuluttaja- ja talousosaamiseen liittyviä tekstejä ja niiden sisältämiä käyttöyhteyksiä sekä tavoitteita yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Numeraalista lukutaitoa sovelletaan erilaisten tilastojen, kyselyjen tai ostotapahtumien arviointiin. Opetuksessa ja opiskelun aikaisissa työssäoppimisen ja työelämään tutustumisen harjoitteluissa oppilaat syventävät medialukutaitoaan työskentelemällä eri medioiden parissa.

Kuvanlukutaito

Oppilaiden kuvanlukutaitoa syvennetään käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Oppilaiden aikuisidentiteetin hahmottumista tuetaan kannustamalla oppilaita ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla. Oppilaiden kanssa arvioidaan, millaiset toimintatavat tukevat omien rajojen ja oikeuksien tunnistamista ja puolustamista. Oppilaiden kanssa arvioidaan omaa roolia tekstien ja kuvien käyttäjänä ja aktiivisena tuottajana. Oppilaiden aktiivista roolia toteuttajana tuetaan luomalla oppilaille monipuolisia

mahdollisuuksia tekstien, kuvien ja digitaalisen ilmaisun luomiseen. Oppilaat harjoittelevat oman osaamisen jakamista toisille oppilaille.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Oppilaat osaavat itsenäisesti opetella ohjeita sekä vertaistukea hyödyntäen uuden sovelluksen käytön, käyttölogiikan ja toimintaperiaatteet. Oppilaat osaavat sujuvasti käyttää ongelmanratkaisu- ja päättelystrategioita. He osaavat kuvata käyttämänsä strategiat. Oppijat hallitsevat käsitteet sekä osaavat havainnoida ja jäsentää sovellusten käyttöliittymää.

Oppilaiden tiedonkäsittelytaidot mahdollistavat datan yhdistelyn, sen analysoinnin ja uuden tietämyksen muodostamisen. Oppilaat ymmärtävät algoritmien merkityksen tiedonkäsittelyssä. Oppilaat saavat kokemuksia robotiikasta ja syventävät ymmärtämystään niiden mahdollisuuksista yhteiskunnassa.

Oppilaita ohjataan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa luodakseen innovatiivisia ratkaisuja, jotka tuovat lisäarvoa. He hyödyntävät digitaalisia ratkaisuja tehokkaasti vahvistaakseen oppimisprosessin luovaa näkökulmaa. Oppijat ymmärtävät digitalisaation ilmiönä ja sen merkityksen yhteiskunnassa.

Oppilaat osaavat toimia verkostoissa vastuullisesti ja noudattaa verkoston sääntöjä. Oppilaat osaavat hyödyntää verkostoa ja sen osaamista monimutkaisissa tehtävissä. Oppilaat osaavat kuvata, miten tietoteknologia on tukenut luovaa ajattelua ja itseohjautuvuutta. Oppijat hyödyntävät digitalisaatiota luontevasti viestinnässä.

Oppija on sisäistänyt tietosuojaan ja tietoturvan sekä osaa toimia niiden mukaisesti. Oppilas hallitsee tekijänoikeudet omien materiaalien tuottamisessa ja jakamisessa (esim. CC-lisensointi). Oppilas osaa arvioida omaa tieto- ja viestintäteknologian käyttöä ja toimintaa verkostoissa moraaliselta ja eettiseltä kannalta.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Minä ja me

Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnoissa hyödynnetään aktiivisesti lähiympäristön ja koko kaupungin mahdollistamia työtiloja ja työkaluja, jotta oppilaat saavat kokemuksia työn ja yritteliäisyyden merkityksestä toiminnallisesti kokeilemalla. Oppimisympäristöjen valinnoissa huomioidaan oppilaiden työharjoittelujaksojen, jatko-opintosuunnitelmien ja kesätyön kokemuksia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisia ikäkaudelle sovitettuja yrittäjyys- ja talouskasvatuksen digitaalisia sovelluksia ja muita materiaaleja. Toiminnalliset opiskelutilanteet ohjaavat oppilaita suunnittelemaan innovoivia työprosesseja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja jakamaan omaa osaamistaan, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella monipuolisia työelämätaitoja, tiimityöskentelyä, palautteen antamista, työhaastattelutilanteita, kielitaidon, vuorovaikutuksen ja verkostoitumisen merkitystä työelämässä omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Oppilaat oppivat aloitteellisuutta, ennakkoinnin taitoja, arvioimaan riskejä ja toteuttamaan rohkeasti uusia kokeiluja ja innovaatioita. Oppilaita vahvistetaan kohtaamaan epäonnistumisia, pettymyksiä sekä yrittämään

uudelleen. Oppilaat oppivat oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa.

Yhteistyö lähiympäristössä ja omien valintojen pohtiminen

Opetuksessa tutustutaan innostavin työtavoin lähialueen elinkeinoelämään, sen erityispiirteisiin ja toimialoihin. Oppilaat saavat monimuotoisia kokemuksia yritystoiminnasta, talousosaamisesta, työelämästä ja ammasteista koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa ja työelämään tutustumisjaksoilla. Opettajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö auttavat valmistautumaan perusopetuksen jälkeiseen elämänvaiheeseen. Tavoitteena oppimistilanteissa on vahvistaa myönteistä asennetta työelämään ja työhön. Toiminnallisissa oppimistilaisuuksissa oppilaat voivat pohtia ja keskustella, millaisia työelämätaitoja, ammatteja ja työskentelytapoja on tulevaisuudessa. Oppilaita rohkaistaan unelmointiin. Työskentelyssä oppilaita ohjataan tarkastelemaan tulevaisuuden työelämän taitoja ja ammatteja luovasti ja samalla arvioimaan kriittisesti vallitsevia käsityksiä työelämästä ja ammasteista. Oppilaiden tietopohjaa ammasteista ja koulutuksesta vahvistetaan. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista.

Rohkea ja luova toiminta

Oppilaita rohkaistaan avoimeen, joustavaan ja luovaan toimintaan uusia mahdollisuuksia tai muutostilanteita kohdatessa. Oppilaita ohjataan rohkeasti ja innovatiivisesti kohtaamaan yhteiskunnan uusia mahdollisuuksia ja tarpeita. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan muutosta, muutokseen liittyviä tunteita ja kokemuksia sekä muutoksen erilaisia merkityksiä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, mitkä ammatilliset suuntaukset tuntuvat innostavilta ja vastaavat omia vahvuuksia ja taipumuksia. Oppilaita rohkaistaan tekemään opintoihin ja ammatteihin liittyviä valintoja omista lähtökohdista, perinteiset sukupuoliroolit ja niiden vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa yhteiskunnan jäsenenä. Oppilaat osallistuvat oman luokkayhteisön, eri opiskeluryhmien, oppilaskunnan ja kouluyhteisön päätöksentekoon. He saavat kokemuksia kuulluksi ja arvostetuksi tulemisesta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamisen tapoja. Oppilaat oppivat tietoja ja saavat kokemuksia osallistumisen keinoista kuten ympäristötoiminnasta, vapaaehtoistyöstä sekä median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Oppilaat opettelevat neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista, oman mielipiteen ilmaisua rakentavasti ja ratkaisujen etsimistä yhteistyössä toisten kanssa. Oppilaiden vastuun piiri laajenee, kun he tekevät ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi konkreettisia tekoja.

Oppilaat ymmärtävät omien valintojen ja tekojen merkityksen ja oppivat toimimaan vastuullisesti lähiyhteisössä ja globaalisti. Kestävän tulevaisuuden taitoihin kuuluu taito elää muuttuvassa ja epävarmassa maailmassa. Tähän liittyy muutokseen sopeutumisen kyky, uusien ratkaisujen etsiminen ja joustavan ajattelun ja toiminnan taito. Opetus tarjoaa mahdollisuuden luovuuteen ja uusien kestävän tulevaisuuden innovaatioiden ja ideoiden kehittelyyn ja niiden kokeilemiseen. Oppilaat oppivat arvioimaan omien valintojensa ja tekojensa seurauksia ja merkityksiä. Oppilaat harjoittelevat

valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia ja tilanteita tarkastella eri tieteenalojen näkökulmasta kestävästä tulevaisuudesta edellytyksiä. Kestävästä tulevaisuudesta kasvatusta rakentaa kokemusta oman elämän merkityksellisyydestä ja ymmärrystä niistä asioista, joista hyvä ja merkityksellinen elämä koostuu. Osallistamalla ja vaikuttamalla kouluaikana pyritään siihen, että oppilaat oppivat ottamaan vastuuta ja luottamaan mahdollisuuksiinsa vaikuttaa.

3.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien kuten esimerkiksi kestävästä kehityksen ohjelman tai kulttuurikasvatussuunnitelman avulla, joista tulee tällöin maininta opetussuunnitelmaan)*
- *mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan (laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain, katso luvut 13–15).*

4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsenyytään valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaamaan koulutyön laatuun. Yhteisön toimintakulttuuri on sen

historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- *työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta,*
- *johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista,*
- *yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä,*
- *pedagogiikasta ja ammatillisuudesta ja*
- *vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.*

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

Yhteisöllinen toimintakulttuuri Koulun toimintakulttuuri muodostuu jaettujen arvojen sekä yhteisöllisten rakenteiden, toiminnan ja käytäntöjen pohjalta. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa.

Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu. Toimintakulttuuriin kuuluu yhteistyö huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aito mukanaolo yhteisön kehittämisessä.

Toimintakulttuuri määrittää koulun toiminnan laatua ja ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa oppimisympäristön rakenteisiin, erityisesti pedagogisiin käytäntöihin. Vastuu toimintakulttuurin kehittämisestä on kaikilla kouluyhteisön jäsenillä. Johtamisella on keskeinen merkitys yhteisöllisen toimintakulttuurin sekä työyhteisön vahvan ammatillisuuden rakentamisessa ja kehittämisessä. Jokainen työyhteisön jäsen sitoutuu yhteisiin arvoihin ja yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentamiseen.

Helsingin Montessori-koulun toimintakulttuuri on avoin kasvatuksen ja opetuksen kehitys- ja tutkimustoiminnalle, tarjoten luonnollisen toimintaympäristön toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita. Koulun ylläpitäjänä Helsingin Montessori-yhdistys suhtautuu pedagogiikan kehittämiseen avarasti ja haluaa omalta osaltaan olla myös kouluyhteisöjen kehittäjä ja pedagogisen keskustelun ylläpitäjä ja pedagogien kohtaamisen mahdollistaja. Tutkimus- ja kehittämistyön

kumppaneiksi haetaan kumppanikouluja ja kehittämistyö keskittyy ensisijaisesti pedagogiikan kehittämiseen vastavuoroisuuden periaatteella. Tutkimus- ja kehittämistyö tarjoaa parhaimmillaan täydennyskoulutuslun sekä kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiseksi kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuun saattamista.

Koulu on oppiva yhteisö, joka kehittyy kriittisen ja rakentavan dialogin avulla. Oppivassa yhteisössä jaetaan osaamista, kehitytään ja kasvetaan yhdessä. Jokaisella on mahdollisuus kehittää omia vahvuuksiaan. Lähtökohtana on luottamus, jolloin yhdessä voidaan rohkeasti tutkia, kokeilla, ottaa riskejä, erehtyä ja onnistua. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Montessori-koulun toimintakulttuuri perustuu eri tahojen ja toiminnassa mukana olevien yksilöiden toimivalle yhteistyölle ja vireälle vuorovaikutukselle. Oppivan yhteisön syntymisen edellytyksenä on vastavuoroinen kunnioitus ja toisen tekemisen arvostus yhdessä oppimisen äärellä.

Oppivassa yhteisössä johtaminen on jaettua ja johtaa aitoon vaikuttamiseen, osallisuuteen ja yhteisiin päämääriin sitoutumiseen.

4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vastuu hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutumisesta kuuluu kaikille kouluyhteisössä. Kodin ja koulun yhteistyöllä on tässä keskeinen rooli. Yhteisön jäsenille syntyy sosiaalisen, fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden kokemus, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä. Jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen toimintaan rakentavalla sekä koko yhteisön hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Koulun rakenteet ja käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen ja muu toiminnallisuus ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet.

Turvallinen ja ilmapiiriltään ystävällinen toimintakulttuuri tukee opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta ja edistää oppilaan pystyvyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia. Koulutyössä pyritään ennakoitavuuteen ja arjen hallintaan.

Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan.

Oppilaan hyvinvointia ja kasvua tuetaan yksilöllisten tarpeiden mukaan yhteistyössä huoltajien kanssa ja antamalla oppilaalle eväitä hyvinvointinsa edistämiseen. Montessori-koulun arjessa hyödynnetään lähiympäristön hyviä ulkoilumaastoja ja luontokohteita koulun läheisyydessä ja kaupungin alueella.

Montessori-koulussa kiinnitetään erityistä huomiota kouluterveyskyselyissä nousseisiin erityisiin hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta uhkaaviin teemoihin, kuten kouluviihtyvyyteen, terveisiin elämäntapoihin, kiusaamisen estämiseen ja yhdenvertaiseen kunnioitukseen ja kouluyhteisön jäsenten vapauteen ilmentää identiteettiään omista lähtökohdistaan toisia kunnioittaen. Sukupuolten stereotyyppioita puretaan aktiivisesti.

4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö, kunnioitus sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintä teknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus kotien ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Montessori-pedagogiikassa esitettävät oppituokioiden sisältävät yksin, yhdessä ja eri kokoisissa ryhmissä toteutettavia toiminnallisia oppimiskokonaisuuksia, joiden oleellinen osa ovat lasten ideoimat ja suunnittelemat teemat ja retket lähiympäristöön ja museoihin. Eri ikäiset lapset toimivat samassa ryhmässä, jolloin myös tietoa ja kokemuksia jaetaan luontevasti. Oppilaat saavat mahdollisuuden myös opettaa toisiaan, samalla myös itse oppien ja oppimaansa syventäen. Yhdessä tekemisessä vuorovaikutuksen kehittyminen ja jatkuva harjaantuminen mahdollistuu.

Montessori-välineet ovat itsessään toiminnallisia ja useita aisteja hyödyntäviä. Hiekkapaperikirjaimilla voi harjoitella kirjaimen suuntaa tunnustellen karheaa ja sileää pintaa. Materiaalit ovat toisiinsa kytköksissä holistisesti. Hiekkapaperikirjaimet ovat esimerkiksi uudelleen käytössä historian oppitunneilla, joissa tutkitaan ihmisten kommunikoinnin syntyhistoriaa ja kirjoitusmenetelmiä.

Projektit ovat myös kantava työskentelytapa jo ensimmäisestä luokasta alkaen. Lapset tekevät tutkimuksia, joiden pohjalta syntyy kirjoja, julisteita, esityksiä ja sähköisiä materiaaleja sekä pelejä. Välineet valitaan työn mukaan sähköisistä, perinteisemmistä paperi-kynä materiaaleista aina käsityömateriaaleihin.

Etenkin yläluokilla mutta jo alaluokilla, oppilaiden projektit monesti kohdistuvat teemoihin, joissa ympäröivä yhteiskunta ja eri organisaatiot ovat mukana.

4.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muutuva ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Montessori-koulu toimii Helsingissä keskellä muutuva ja monimuotoista kaupunkia sekä yhteiskuntaa. Kaupungin moninaisuus sekä globaalius näkyvät koulun arjessa. Montessori-pedagogiikassa rikas moninaisuus on tärkeä osa koulun arvopohjaa. Kansainvälisyys on voimavara.

Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät koulussa vuorovaikutuksessa keskenään. Koulu yhteisö arvostaa jokaisen oppilaan omaa kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta sekä maamme kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä. Koulussa tutustutaan erilaisiin kulttuuritraditioihin, ja näiden ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti. Koulussa opetellaan yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Oppilaalla on perusoikeus omaan kieleen ja kulttuuriin.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa koulussa keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa.

Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja. Helsingin Montessori-koulussa kansainvälisyys nähdään oppilaiden arkeen kuuluvana asiana ja toisaalta koulun omaleimaisuus perustuu juuri kansainvälisiin

verkostoihin. Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuva ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät toistensa kanssa.

Helsingin Montessori-koulussa yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa tuetaan. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä. Vuoropuhelun ja vastavuoroisen ymmärryksen kehittyminen edellyttävät kielen luontevaa ja arvostavaa käyttöä.

4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Koulussa on avoin, yhteisöllinen ja vuorovaikutteinen toimintakulttuuri, jossa oppilaat ovat aktiivisesti mukana ja heidän mielipiteitään arvostetaan. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaan kasvulle aktiiviseksi, aloitteelliseksi, yhteistyökykyiseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Osallisuuden ja vaikuttamisen toimintatapoja suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa ja arvioidaan säännöllisesti. Oppilaiden yhteisöllisen toiminnan ja osallisuuden edistämiseksi on koulussa yhteisesti sovitut käytänteet ja rakenteet sekä monipuoliset menetelmät.

Koulussa tuetaan oppilaiden osallisuutta oman koulutyönsä ja oppimisprosessinsa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaat osallistuvat oman ryhmänsä ja koko koulun opetuksen, oppimisympäristön ja toimintakulttuurin suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaat ovat mukana myös lukuvuoden toimintasuunnitelman ja -kertomuksen sekä koulun järjestyssääntöjen laatimisessa, ja koulun yleisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden suunnittelussa sekä arvioinnissa.

Oppilaskunnan hallitus ja muut oppilaiden osallisuusryhmät toimivat yhteistyössä koko koulun henkilöstön, huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyö eri järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa antaa oppilaille mahdollisuuden koulun ulkopuolella tapahtuvan vaikuttamistoiminnan harjoitteluun ja syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet ulkomaisiin kouluihin ja toimijoihin lisäävät taitoja ja ymmärrystä toimia globalisoituneessa maailmassa.

Helsingin Montessori-koulussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että oppilaat ovat arvostettuja kouluyhteisönsä jäseniä ja saavat omalta osaltaan osallistua kehitysvaiheensa mukaisesti kouluyhteisön ja oman oppimisen kehittämiseen. Kaikessa koulutyössä painotetaan oppilaiden osallisuutta ja kuulluksi tulemistä. Montessori-pedagogiikan mukaiset oppilaiden omat kokoukset, luokka ja kouluvaltuustot ovat arkipäivää. Ne ovat osa koulun toiminnan kehittämistyötä yhteisöllistä toimintakulttuuria. Oppilaat tekevät omia hyväntekeväisyyskampanjoita luokissa esim. lähellä sijaitsevien seniorikotien kanssa, ja myös koko koulun tasolla esim. Unicefin kävelytempauksilla.

4.2.6 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Helsingin Montessori-koulussa edistetään alueellista, kulttuurista ja sosiaalista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Kouluyhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Helsingin Montessori-koulun keskeinen yhdenvertaisuutta ilmentävä piirre on sen pedagogisen suuntauksen sopiminen eri tavoin oppiville lapsille. Yksilöllisyyden kunnioitus ja opettajan oppilaan oppimista rikastava työote nähdään myös yhtenä tapana turvata yhdenvertaisuutta kouluyhteisössä.

Helsingin Montessori-koulussa on turvallista ilmentää omaa identiteettiään muita kunnioittaen. Oppilaiden koko tietojen, taitojen ja taipumusten potentiaali pyritään valjastamaan oppilaan käyttöön ilman stereotyyppisiä roolimalleja ja ennakkoluuloja.

4.2.7 Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestäväan elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestäväan elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille

korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Montessori-koulussa kestävä tulevaisuus rakentuu toimintaympäristön monimuotoisuudelle ja moninaisuudelle. Koulussa edistetään sosiaalista, kulttuurista, ekologista ja taloudellista kestävää kehitystä. Oppilaita ohjataan kestävään ja vastuulliseen toimintaan, tunnistamaan kestävä kehityksen välttämättömyys ja etsimään ihmisen ja muun luonnon tulevaisuutta varmistavia ratkaisuja. Kouluyhteisössä rakennetaan toivoa hyvästä tulevaisuudesta, ja koulun henkilöstö ja oppilaat osallistuvat kestävä tulevaisuuden toimintakulttuurin suunnitteluun ja kehittämiseen. Koulussa toimitaan raaka-aineita, energiaa ja luonnonvaroja säästämällä sekä luonnon monimuotoisuutta vaalien.

Koulun toimintakulttuurin, oppimisympäristöjen valinnan ja opetusmenetelmien avulla luodaan kokemuksia, jotka synnyttävät motivaatiota ja arvopohjaa kestävä tulevaisuuden rakentamiselle. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia yhdessä tekemisestä ja vaikuttamisesta sekä kestävä tulevaisuuden ratkaisujen pohtimisesta ja innovoinnista. Koulu edistää yhteistyössä huoltajien ja eri toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa kestävä tulevaisuutta omassa koulussa, lähiyhteisössä ja myös globaalisti.

Montessori-koulussa painopisteenä on materiaalitehokkuus oppimistehtävissä, ruokailussa ja omien kulutustoiveiden kriittisessä tarkastelussa. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ja oppilaat edistävät vastuullista suhtautumista ympäristöä kohtaan. Lähiluonnon hyödyntäminen on aktiivista koulun toiminnassa. Ympäristön kestävä käyttö pitää sisällään myös moraalisen ymmärryksen sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin

sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan monenlaisia oppimisen tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Hyvässä oppimisympäristössä keskeisiä ovat oppilaan osallistuminen ja yhteisöllinen tiedon rakentuminen sekä vuorovaikutus, ajattelu ja kokemukset. Hyvä oppimisympäristö tukee oppilaan oivallusta itsestään oppijana ja omistajuutta oman oppimisympäristönsä kehittäjänä. Oppimisympäristöjä ovat kaikki oman elämisen, liikkumisen ja toiminnan tilat. Koulun lähiympäristö ja Helsinki kaupunkina ovat monien mahdollisuuksien oppimisympäristö.

Oppimisympäristöjen hahmottamisessa ja hyödyntämisessä oppija tarvitsee monenlaista osaamista: ajattelun ja oppimisen taitoja, arjen taitoja, kulttuurien kohtaamisen taitoja, tieto- ja viestintäteknologisia taitoja, työelämän taitoja sekä kestäväen kehityksen, tulevaisuuden rakentamisen

taitoja ja verkostoitumisen taitoja. Näiden kautta oppija rakentaa maailmankuvaansa ja ottaa haltuun omaa oppimistaan monikanavaisesti.

Oppimisympäristön eri elementit muodostavat pedagogisesti toimivan kokonaisuuden. Tieto- ja viestintäteknologia sulautuu luontevasti oppimisympäristöön tukien oppimista sekä työtapojen ja oppimisympäristöjen jatkuvaa kehittymistä. Tiedon, työn ja osaamisen luonne edellyttää tietoja viestintäteknologian käyttöä osana pedagogista ja digitaalista oppimisympäristöä. Oppilaat pääsevät monipuolisesti käyttämään opiskelussaan laitteita, ohjelmistoja, sisältöjä ja palveluita.

Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Joustavilla järjestelyillä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota. Yksilöllisten pedagogisten ratkaisujen avulla jokainen oppija saa onnistumisen elämyksiä ja sitä kautta innostusta oman osaamisensa kehittämiseen. Hyvä oppimisympäristö tukee oppilaan aktiivista osallistumista ja omien oppimispolkujen suunnittelua.

Montessori-pedagogiikassa korostuu pitkälle valmistellun oppimisympäristön hyödyntäminen oppimisen mahdollistamiseksi. Opettajan keskeisimpiä tehtäviä on oppimisympäristön huolellinen valmistelu montessoripedagogiikan mukaisesti sekä ympäristön laajentaminen luokan ulkopuolelle ikätason mukaisesti. Oppilasta ohjataan ympäristön avulla opiskelemaan tavoitteellisesti, huomioiden yksilölliset erot ja taipumukset, ja hyödyntäen oppimisvälineistöä oppilaan tukena hänen tarpeidensa ja abstraktin käsityskyvyn mukaan.

4.3.2 Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsenytenneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen

toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen tietoinen valinta tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Vaihtelevat työtavat ja monipuolinen arviointi tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä antavat oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Opetuksen eheyttäminen ja eriyttäminen ohjaavat työtapojen valintaa. Työtavoilla luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn, kokonaisuuksien opiskeluun, toiminnallisuuteen ja monikanavaisuuteen. Pelillisuus, leikillisuus ja joustavuus ovat keskeistä työtavoissa. Työtapojen valinnalla tuetaan myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista. Opettaja valitsee työtapoja vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa sekä ohjaa oppilaita suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapoja. Yhteinen tavoitteiden ja arviointikriteerien pohdinta motivoi, ohjaa ja sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Helsingin Montessori-koulussa korostuu opettajan rooli oppimisympäristön valmistelussa ja oppilaan oppimisen ohjaamisessa yksilöllisissä valinnoissa. Montessoriopettajan rooli on toimia lapsen ohjaajana ja mentorina. Oppimistilanteessa montessoriopettajan tehtävä ei ole johtaa toimintaa, vaan luoda oppimiselle suotuisat puitteet sekä opastaa ja tarjota apua, kun lapsi itse sitä tarvitsee. Montessoriopettaja tarjoaa jokaiselle lapselle yksilölliset oppimispolut ja tukee oppilaita sekä tavoitteiden asettamisessa että niiden loppuun saattamisessa. Oppilaalla on mahdollisuus vaikuttaa

oppimistehtäviensä valintaan itse, ja opettaja varmistaa, että oppilaalla on mahdollisuudet tavoitteidensa saavuttamiseen. Opettaja ruokkii lapsen motivaatiota sopivan haastavilla ja kiinnostavilla tehtävillä. Opetustuokiot opettaja antaa pienryhmissä tai yksilöllisesti, jolloin oppilas pystyy todella keskittymään ja opettaja voi antaa enemmän henkilökohtaista tukea. Opettajan tehtävänä on myös taata lapselle työrauha tehtävän loppuun saattamiseksi. Opettajan vastuulla on huolehtia, että oppimistavoitteet saavutetaan kaikilla osa-alueilla.

Montessoripedagogiikassa oppilas nähdään tiedonjanoisena oppijana, joka aktiivisesti tutkii ympäristöään ja ammentaa sieltä tietoa niin tietoisesti kuin tiedostamattakin. Oppilaan omatoimisuutta ja aktiivista roolia oppijana edistää monipuolinen oppimisympäristö, jota montessoripedagogiikassa kutsutaan valmistelluksi ympäristöksi. Valmistelussa oppimisympäristössä on mahdollisuuksia monipuoliseen työskentelyyn. Kaikki oppimateriaalit ovat oppilaan saavutettavissa. Oppimateriaalit on valmisteltu erityisesti oppilaita varten, ei opettajan apumateriaaliksi. Oppimateriaalit sijaitsevat lasten korkeudella olevissa hyllyissä, joista oppilaan on helppo ottaa ne käyttöön, kun hän niitä tarvitsee. Ylemmillä luokilla oppilas hakee itsenäisesti työhön tarvittavat materiaalit itse myös eri tiloista, kun taas nuoremmalle oppilaalle välineet kootaan esimerkiksi tarjottimelle tai hyllylle lähekkäin.

Montessoriopetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietoaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen.

Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- *rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti*
- *jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi*
- *toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja*

- suunnittelemalla monialaisia, pitempiketoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoiseksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä.

Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa,
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen,
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa,
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön,
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin,
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta ja
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialainen, ilmiöpohjainen oppiminen

Montessori-koulussa ilmiöpohjaisilla oppimiskokonaisuuksilla tarkoitetaan kokonaisvaltaista, tietojen ja taitojen eheytettyä opiskelua, jossa tarkastellaan todellisen maailman ilmiötä oppiainerajat ylittäen. Jokainen oppilas opiskelee vähintään kaksi tällaista oppiainerajat ylittävää, pitkäkestoista monialaista oppimiskokonaisuutta lukuvuoden aikana. Ilmiöpohjaiset oppimiskokonaisuudet koskevat kaikkia oppiaineita ja ne toteutetaan yhteistyössä eri oppiaineiden opettajien ja muun henkilöstön sekä yhteistyötahojen kanssa. Oppilaat osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja työtapojen valintaan sekä arviointiin.

Ilmiöpohjainen oppiminen edistää tulevaisuudessa tarvittavaa laaja-alaista osaamista sekä yhteiskunnassa ja tulevassa työelämässä tarvittavia ydintaitoja. Ilmiöpohjaisessa opiskelussa tavoitteet ja sisällöt johdetaan laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden tavoitteista. Työskentelyote on tutkiva ja siinä käytetään mahdollisuuksien mukaan eri alojen asiantuntijoita sekä tieteenalojen menetelmiä ja lähteitä. Oppilas saa palautetta oppimisprosessin aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arvioita tai numeroarvosanaa muodostettaessa.

Opettaja ohjaa oppilaita erilaisten ajattelu- ja oppimisstrategioiden käyttöön. Opintokokonaisuuden alussa oppilaalle tehdään näkyväksi opiskelun tavoitteet. Oppilas oppii asettamaan opiskelulle tavoitteita, jotka tähtäävät oman oppimisprosessin omistajuuteen. Oppilas oppii erilaisia tapoja ajatella, toimia ja tarkastella maailmaa sekä löytämään yhteyksiä ja merkityksiä tutkittavista ilmiöistä ja teemoista. Hänelle syntyy ymmärrys opiskeltavasta aihealueesta. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö mahdollistaa erilaiset yhteisöllisen oppimisen pedagogiset ratkaisut sekä kansainvälisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön.

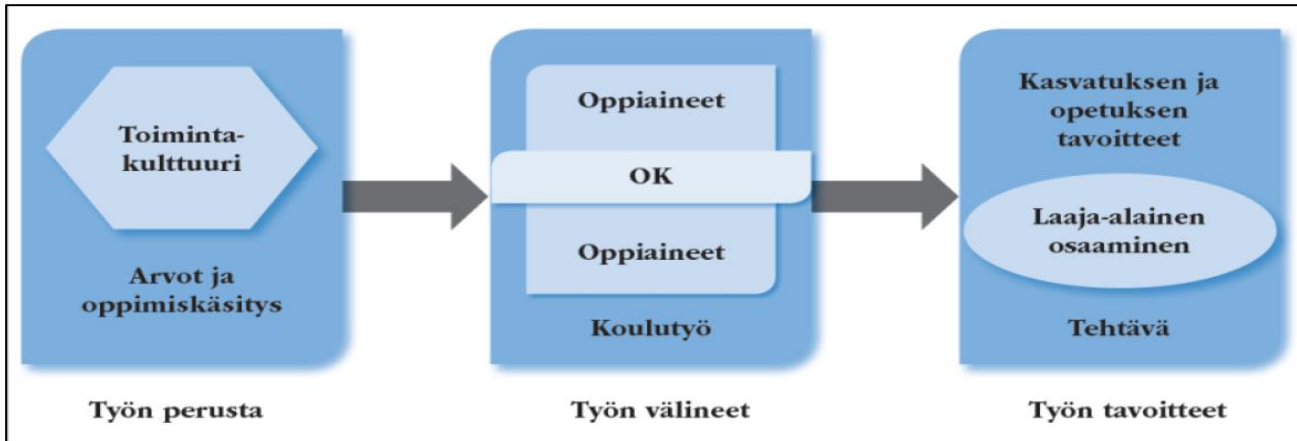
Ilmiöpohjainen oppiminen on yhteisöllinen prosessi, jossa rakennetaan yhdessä ymmärrystä tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä, opiskeltavista käsitteistä sekä tavoiteltavista taidoista. Oppimisprosessi sisältää suunnittelua, erilaisia oppimistehtäviä, arviointia ja ohjausta. Opiskelussa käytetään erilaisia joustavia opetusjärjestelyitä, ja siinä mahdollistetaan myös eri-ikäisten oppilaiden työskentelyn yhdessä. Jokainen oppilas voi edetä omien kykyjensä mukaisesti, hän saa merkittäviä tehtäviä yhteisessä oppimisprosessissa, kokee oman osuutensa tärkeäksi ja sitoutuu tavoitteelliseen oppimisprosessiin. Arvioinnissa painotetaan oppimisprosessia. Oppilasta ohjataan tunnistamaan omaa oppimistaan ja arvioimaan edistymistään. Opettajan tehtävä on luoda oppimiselle edellytykset ja ohjata menetelmällisesti oppilaan oppimisprosessia sekä varmistaa, että oppilas ymmärtää opiskeltavan ilmiön liittyvät keskeiset käsitteet ja käsitehierarkiat.

Helsingin Montessori-koulussa käytetään laajasti eheyttämisen eri muotoja ja mahdollisuuksia. Eheyttämistä toteutetaan mm. rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti, jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi, toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja, muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia, sekä kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä.

Helsingin Montessori-koulun toimintakulttuurin keskeisenä periaatteena on eheyttävä opetus useammasta vuosiluokasta rakentuvilla yhdysluokilla siten, että oppilaat voivat edetä yksilöllisessä tahdissa, keskittyä riittävän pitkään yhtäjaksoisesti omaan oppimiseen ja oman opiskelun suunnitteluun. Oppilaiden keskinäinen toistensa työn kunnioitus ja tukeminen kasvattavat myönteistä

oppimisyhteisöä. Oppilaan panos omien ja yhteisten oppimistavoitteiden ja -tapojen suunnittelussa on hyvin tärkeä myös työrauhan kannalta. Valmisteltu montessoriympäristö tarjoaa selkeät puitteet ja välineet eheyttävään tutkivaan oppimiseen.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttaminen ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Monialaisilla oppimiskokonaisuuksilla tuetaan oppilaiden luontaista uteliaisuutta tarjoamalla monipuolisia tapoja toimia, oppia ja kehittää osaamisia. Monialaisessa oppimiskokonaisuudessa voi olla rytmittynä yksin ja yhdessä tekemistä, toimintaa luokassa ja koulun tiloissa sekä koulun ulkopuolella, käsillä tekemistä ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä. Konkreettisella tekemisellä ja tutkien oppimalla oppilasta kannustetaan löytämään omat näkökulmansa ja mielenkiinnon kohteensa sekä itselleen parhaat tavat olla aktiivinen.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien ytimessä on oppilaiden osallisuus ja työn merkitys heille itselleen. Oppilaat otetaan mukaan päättämään projektien toteutuksesta niin, että opettaja asettaa reunaehdot, joiden puitteissa oppilaat voivat kehittää vapaasti omia ideoitaan. Samalla tuetaan oppimiskäsityksen mukaisesti oppilaiden kasvua aktiivisiksi toimijoiksi, jotka oma-aloitteisesti etsivät ja löytävät vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Montessori-koulussa arvostetaan oppilaan omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja vastuun ottamista omasta työstä. Kiinnostuksen kohteet löytyvät työskentelyn ja oppilaan mielenkiinnon kautta. Oppilaita tuetaan itseohjautuvuuden vaatimien taitojen ja sinnikkyuden harjoittelussa.

Osaamisen tavoitteet:

- oppia uutta valitusta aiheesta
- luoda selkeä kokonaisuus, jossa aihetta on pohdittu eri näkökulmista
- käyttää eri lähteitä ja oppia lähdeviitteiden merkintä
- harjoitella lähdekritiikkiä
- harjoitella raportin ulkoasun muotoilua, oikeinkirjoitusta ja esim. kappalejakoja
- oppia projektityöskentelyä ja projektien seuranta
- taiteellinen tuotos
- valmistaa esitys taito- ja taideaineita hyödyntämällä

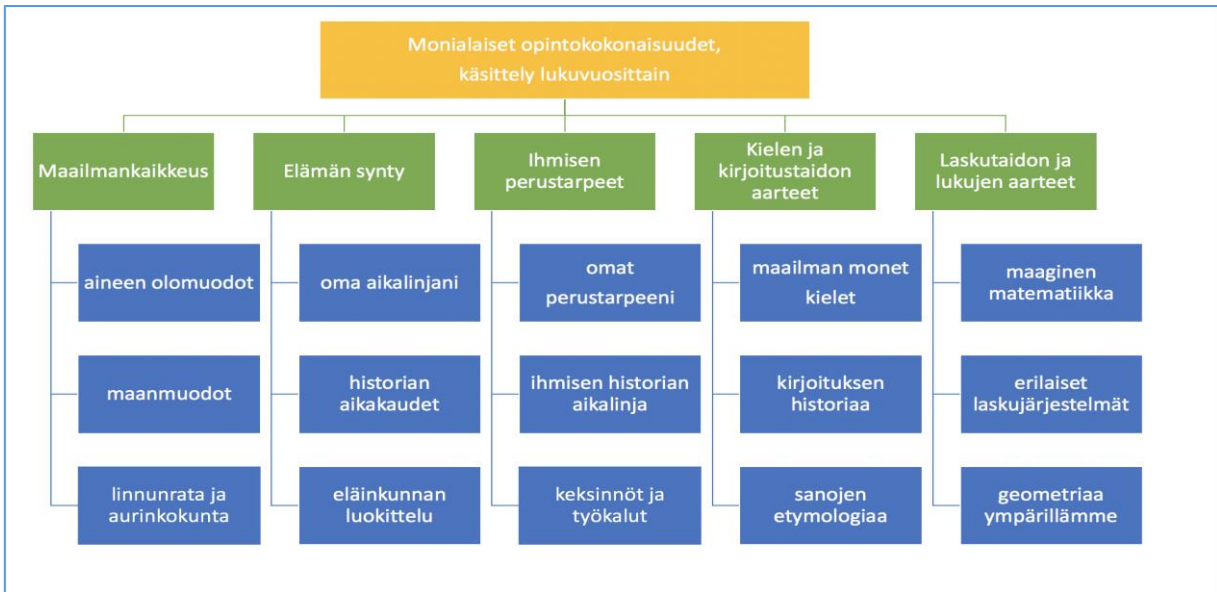
Taitotavoitteet:

1. kriittinen lukeminen
2. ystävällinen puhe yhteistyö
3. toisten kunnioittaminen
4. montessorimateriaalin hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan osana aiheen opiskelua

Reflektointi

- oman ajattelun ja työskentelyn tarkkailu sekä sanoittaminen

Montessori-koulun monialaisten oppimiskokonaisuuksien pääteemat ja esimerkkejä alateemoista, joista oppilaat voivat yhdessä valita kulloinkin toteutettavat kokonaisuudet.

Monialaisten kokonaisuuksien sisällöissä, suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdistyvät eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden asiat. Lisäksi hyödynnetään koulun muuta toimintatapaa monilaisuuden toteutumisessa. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöt ovat toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Alakoululaiset, vuosiluokkien 1–6 oppilaat aloittavat lukuvuoden alussa monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun nk. montessoripedagogiikan ”Suurten kertomusten” eli kokonaisuuksia luovien ja mielikuvitusta hyödyntävien tarinoiden käsittelyn jälkeen. Montessori-koulun monialaiset oppimiskokonaisuudet alakoulussa vuosiluokilla 1–6 nousevat lukuvuosittain toistuvista montessoripedagogiikan keskeisistä ”Suurista kertomuksista”.

Suurten kertomusten pohjalta on alakoulun monialaisiksi oppimiskokonaisuuksiksi nostettu seuraavat viisi pääteemaa:

1. Maailmankaikkeus
2. Elämän synty
3. Ihmisen perustarpeet
4. Kielen ja kirjoitustaidon aarteet
5. Laskutaidon ja lukujen aarteet

Yläkoulussa, vuosiluokilla 7–9 opiskelu perustuu vahvasti monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen ideologiaan. Oppilaiden suunnittelemat projektit ja hankkeet, kuten pienimuotoisen yritystoiminnan tai avustustoiminnan organisointi, mahdollistavat oppimisen käytännönläheisesti ja tavoitteellisesti. Hankkeissa ja projekteissa akateeminen opiskelu yhdistyy mahdollisuuksiin tehdä todellista merkityksellistä työtä. Projekteissa on myös mahdollisuus luovaan itseilmaisuun ja kasvamiseen hyväksyvässä toisiaan kunnioittavassa ikätoveriyhteisössä. Monialaiset kokonaisuudet tarjoavat nuorille mahdollisuuden antaa ja auttaa, seurata kiinnostuksen kohteita ja kehittää johtamistaitoja. Humanistisiin tieteisiin ja luonnontieteisiin sekä matemaattisiin oppiaineisiin kytketyt tehtävät liitetään opiskelijoiden päivittäisiin kokemuksiin projektissa.

Yläkoulun monialaisia oppimiskokonaisuuksia ovat:

1. Osallistuminen paikalliseen palveluprojektiin seniorikansalaisten kanssa
2. Eläinten elämään, kestävään kehitykseen ja luonnonsuojeluun liittyvän hankkeen toteuttaminen
3. Oman yritysmäisen toiminnan organisointi, (esim. pop-up myymälän johtaminen ja ylläpito)
4. Toimiminen maatilalla/ yrityksessä, jossa opiskelijat saavat työskennellä ja ottaa vastuuta monipuolisesti.
5. Vierailen paikallisissa yrityksissä tai yhteisöissä työelämään ja niiden toimialaan tutustuen.

Monialaisten ilmiöpohjaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen periaatteet

Monialaisia opintokokonaisuuksia toteutetaan lukuvuoden aikana vähintään yksi jokaisella vuosiluokalla. Monialaista opintokokonaisuutta toteutetaan suunnittelemalla monialaisia, pidempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen liittyy useampia oppiaineita ja joihin sisällytetään aiemmin mainittuja erilaisia opetuksen eheyttämistapoja.

Montessoripedagogiikalle tyypilliseen tapaan oppilaita osallistetaan vahvasti monialaisten opintojen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Oppilaat saavat itse tehdä omaa monialaista opintokokonaisuutta koskevan projektisuunnitelman kutakin monialaista opintokokonaisuutta varten. Oppilaiden monialaisten opintojen opintosuunnitelmien teko määritellään tarkemmin koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa oppiminen lähtee ihmettelystä. Montessori-koulussa aikaa, tilaa ja mahdollisuuksia ihmettelylle ja siitä nouseville kysymyksille. Aitojen ilmiöiden pientutkimukset ja opiskelun tutkiva ote sekä autenttiset ympäristöt ohjaavat oppilaiden oppimista. Ilmiöoppiminen on tavoitteellista. Opittavan asian taito- ja sisältötavoitteet nousevat sekä tutkittavasta ilmiöstä että opetussuunnitelmasta. Tavoitteita kohti edetään oppilasta tukien, oppilaalle kohdennetuin tehtävin kuitenkin yhdessä oppien. Opettajan tehtävä on auttaa oppilasta löytämään ja asettamaan oma etenemisreitinsä. Tavoitteet määrittelevät oppilaan osallisuuden oppimiseen sekä millaisella ohjauksella ja millaisin oppimistehtävin tavoitteita kohti edetään. Arviointi ohjaa oppilaan oppimista koko oppimisprosessin ajan.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien ilmiöoppimisen näkökulmat:

1. Kokonaisvaltaisuus

- tutkittavat asiat ovat aina oikeita tutkittavissa olevia asioita,
- niitä tutkiessa oppiainerajat ylittyvät,

- ilmiöitä ei teemoiteta eri oppiaineisiin vaan niitä tutkitaan kokonaisuuksina, joita voidaan tarkastella eri oppiaineiden menetelmin ja näitten lähtökohdista tavoitteena saavuttaa laaja-alainen ymmärrys ilmiöstä,
- kokonaisvaltainen työskentely on työpajamaista,
- opettajilta kokonaisvaltainen oppiminen vaatii tiimiopettajuutta ja
- kokonaisvaltainen oppiminen auttaa oppilasta ymmärtämään, etteivät ilmiöt eivätkä myöskään oppilaan ajattelu rajoitu yksittäisiin oppiaineisiin tai ajattelumalleihin, vaan ne ovat monimuotoisia kokonaisuuksia.

2. Autenttisuus

- käsiteltävät ja tutkittavat ilmiöt ovat ajankohtaisia ja niiden tarkastelussa ja tutkimisessa käytetään aitoja lähteitä,
- oppimistilanteissa käytettävissä olevilla menetelmillä, työkaluilla, materiaaleilla sekä ongelman asettelulla pyritään aitouteen ja tutkittavan tieteenalan tai käytännön mukaisuuteen ja
- asiantuntijakulttuuriin tutustumisen kautta oppilaan ymmärrys erilaisista työ- ja oppimisympäristöistä kehittyy ja ilmiön tutkiminen linkittyy autenttisuuteen

3. Kontekstuaalisuus

- opittavien asioiden kokonaisvaltainen asiayhteyden ymmärtäminen on tärkeä osa ilmiöoppimista
- ilmiöitä tukiessaan oppilaat työستävät jäsentymättömiä pilvimäisiä, ei valmiiksi määriteltyjä asioita
- oppilaan prosessia ohjataan menetelmällisesti vaihe vaiheelta
- oppimisen vaiheet rakentuvat oppilaalle asetettujen tavoitteiden sekä erilaisten oppimistehtävien avulla

4. Ongelmakeskeisyys ja tutkiva työskentelyote

- ilmiöitä tutkiessaan oppilaat asettavat tutkimuskysymyksiä, joiden kautta he pyrkivät yksin ja yhdessä ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä sekä rakentamaan uutta tietoa ja merkityksiä yhteisesti liittyen ilmiöön
- oppilailla voi olla erilaisia tavoitteita ja oppimistehtäviä ilmiöön liittyen, mutta heillä on myös yhteinen päämäärä ymmärtää ilmiötä

5. Oppimisprosessi

- ilmiön ymmärtäminen ja siitä oppiminen on prosessi, jota ohjataan oppimistehtävillä ja arvioinnilla
- oppilas dokumentoi oppimisprosessinsa etenemisen sovitulla tavalla
- oppimistehtävät ohjaavat oppilaan havainnointia ja tiedon prosessointia eli auttavat oppimaan uutta

Monialaisen oppimiskokonaisuuden ilmiöpohjaisen oppimistehtävän rakentaminen

Monialaisen oppimiskokonaisuuden oppimistehtävät nousevat opetussuunnitelmasta sekä ilmiöstä. Tehtävää rakennettaessa määritellään mitä tutkitaan, mitä opitaan ja miten opitaan. Opettaja voi tavoitteiden mukaan ohjata oppilasta joko avoimin – tai suljetuin oppimistehtävin. Avoimissa oppimistehtävissä oppilaalla on vastuu omasta oppimisesta ja oppiminen on omaehtoista. Oppimisprosessi on tärkeämpi kuin tavoitteiden saavuttaminen. Suljetut tehtävät ovat rajattuja. Ne tehdään sovittuun aikaan ja määrättyssä paikassa. Oppilaan mahdollisuudet vaikuttaa oppimisen etenemiseen ovat rajatut.

Oppimistehtävän toteuttamiselle valitaan aina menetelmä. Sen avulla ohjataan oppilasta rakentamaan uutta tietoa. Erilaisia oppimismenetelmiä ovat esimerkiksi projektityö, keskustelu, luovat prosessit, kuvat, äänitteet ja videot tai näiden yhdistelmät, kuten blogit ja oppimispäiväkirjat.

Arviointi

Oppimistehtävän ohjausta ja arviointia voidaan pohtia kysymyksillä: mikä on tämän tehtävän tarkoitus, miten tehtävä ohjaa kohti tavoitetta, miten ja kuka tehtävän arvioi. Ilmiöoppiminen on väline saavuttaa laaja-alaista osaamista. Ilmiöpohjaisten monialaisten opintokokonaisuuksien arvioinnissa oppilaille annetaan jatkuvaa palautetta työskentelystä koko oppimiskokonaisuuden aikana, ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon kustakin oppiaineesta annettavassa sanallisessa tai numeerisessa kokonaisarvosanassa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnissa noudatetaan yleisiä arvioinnin periaatteita.

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden pohdinta on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Paikallisesti päätetään, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan*
- *miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan*
  - *toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
  - *toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päätetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne.)*
  - *tavoitteet ja sisällöt (määrittely joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)*
  - *arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)*

- toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulukohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan joko koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävää elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistäväälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuisista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.³⁵ Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syyistä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opettaja seuraa oppilaidensa oppimista, työskentelyä ja hyvinvointia sekä ohjaa ja tukee heitä heti ongelmia havaittuaan. Hän myös arvostaa ja edistää oppilaiden vahvuuksia. Keskeistä on rakentava vuorovaikutus oppilaiden ja huoltajien kanssa sekä opettajien keskinäisessä ja oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Siihen kuuluu säännöllinen osallistuminen koulutyöhön, reilu ja arvostava suhtautuminen koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattaminen. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä.

Montessori-koulussa koko kouluyhteisö ottaa vastuuta lasten turvallisesta ja oppimista mahdollistavasta koulupäivästä sekä luo perustan oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta huolehtimiselle ja yhteistyölle. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestäväää elämäntapaa.

Opettajilla on vastuu opetusryhmien toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin asioihin pedagogisilla ratkaisullaan ja ohjausotteellaan, jota koulun johto tukee. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollollisen tukeen toteutuu.

Hyvän ja turvallisen koulupäivän kulmakiviä ovat tilanteeseen sopivat pedagogiset ratkaisut, oppilaiden kanssa lukuvuoden aluksi päätetyt koulun yhteiset järjestyssäännöt ja niistä tiedottaminen. Järjestyssäännöt päivitetään vuosittain ja niiden toteutumista seurataan yhteisellä kyselyllä toimintavuoden aikana. Henkilöstön työssä onnistuminen varmistetaan vahvalla perehdytyksellä ja työssä jaksamisen seurannalla.

5.1.1 Yhteinen vastuu ohjaustoiminnasta

Ohjaustoiminta muodostaa oppilaan kasvua ja kehitystä tukevan koko perusopetuksen ja sen jälkeisten opintojen jatkumon. Kaikkien opettajien ja koulun muiden työntekijöiden antaman ohjauksen tuella oppilas tekee omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostuksiinsa perustuvia arkielämää ja oppimista koskevia ratkaisuja sekä valintoja. Ohjaustoiminnalla edistetään oppilaan hyvinvointia, koulutyön onnistumista ja opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilas oppii kehittämään ikätasonsa ja kehityksensä mukaisesti opiskeluvaihtoehtojaan ja vuorovaikutustaitojaan. Hän tiedostaa mahdollisuutensa vaikuttaa aktiivisesti omaan elämäänsä liittyvään suunnitteluun ja päätöksentekoon osana omaa yhteisöään ja ympäröivää yhteiskuntaa.

Oppilaat tarvitsevat ohjausta koko perusopetuksen ajan ja erityisesti koulutuksen eri nivelvaiheissa ja valintatilanteissa. Ohjauksen tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeistä on oppilaan yksilöllisen kehityksen huomioiminen. Tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla tärkeää on oppimisen vaikeuksien mahdollisimman varhainen tunnistaminen sekä kasvun ja kehityksen ongelmiin puuttuminen varhaisessa vaiheessa.

Ohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako eri toimijoiden kesken määritellään koulukohtaisessa ohjaussuunnitelmassa. Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Vuosiluokilla 1–6 ohjaustoiminta toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta. Ohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien ja koulun henkilökunnan kanssa. Vuosiluokkien 7–9 ohjaustoiminnasta vastaavat koulun opettajat yhdessä opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajan sekä koulun muun henkilökunnan kanssa. Tärkeää on myös yhteistyö huoltajien kanssa.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja

oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestysäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Montessoripedagogiikan perustana on vahva lapsilähtöisyys, joka tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden jatkuvaan osallisuuden toteutumiseen arjessa. Oppilaalla on mahdollisuus vaikuttaa oppimistehtäviensä valintaan itse, ja opettaja varmistaa, että tällä on mahdollisuudet tavoitteidensa saavuttamiseen. Montessoripedagogiikan hengen mukaisesti koulussa oppilaiden kanssa suunnittelu ja yhteinen tavoitteiden seuranta korostuu.

Montessori-koulussa toimii oppilaskunta. Oppilaan osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa häntä itseään koskeviin asioihin edistää hänen kasvamistaan aktiiviseksi kansalaiseksi sekä antaa hänelle valmiuksia toimia demokraattisessa ja tasa- arvoisessa yhteiskunnassa.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arviointista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan

oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Montessori-koulu tekee yhteistyötä kotien kanssa oppilaan hyvinvoinnin edistämiseksi ja oppimistulosten parantamiseksi. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Koulun tehtävänä on järjestää opetusta siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta. Huoltajalla taas on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että lapsi suorittaa oppivelvollisuuden.

Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yksilö- että yhteisötasolla. Yhteistyö ilmenee oppilaskohtaisina ja yhteisinä tapaamisina ja tapahtumina. Yhteiset tapahtumat suunnitellaan sellaisiksi, että ne tukevat huoltajien verkostoitumista, avointa vuorovaikutusta ja aktiivista osallistumista koulun toimintaan. Koulu tukee vanhempain verkostoitumista luokka- ja koulutasolla ja kutsuu huoltajia kehittämään yhteistyön muotoja yhdessä koulun kanssa.

Oppilaskohtaisessa kodin ja koulun yhteistyössä kannustava sekä oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaava palaute on tärkeää. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus ja yksilölliset tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön merkitys korostuu perusopetuksen nivelvaiheissa, erilaisissa valintatilanteissa ja suunniteltaessa oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukea.

Helsingin Montessori-koulun toiminta nojaa kodin ja koulun tiiviille yhteistyölle. Lapsen hakeutuminen kouluun perustuu vanhempain valintaan ja kiinnostukseen montessoripedagogiikkaa kohtaan. Tämä antaa pohjan tiiviin yhteistyön muodostumiselle. Tavoitteena on, että oppilaasta vastaava opettaja vierailee koululaisen kotona ensimmäisen lukukauden aikana.

Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. Huoltajille järjestetään mahdollisuuksia tutustua koulun toimintaan ja kouluyhteisöön. Koulussa järjestetään vanhempainiltoja, tiedotustilaisuuksia ja pienimuotoisia koulutustilaisuuksia eri teemoista kiinnostuneille vanhemmille. Huoltajia informoidaan säännöllisesti ja ennakoivasti koulutyön tulevista tapahtumista ja suunnitelmista. Yhteistyön onnistumista seurataan huoltajille kohdennetuilla tyytyväisyyskyselyillä.

5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö,

kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Montessori-koulussa tehdään työtä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Työ on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Koulun henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatusta- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten ilmiöpohjaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulujen keskinäisen ja alueellisen yhteistyön tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä, jossa myös oppilaat ovat aktiivisia toimijoita.

Montessori-koulu toimii erilaisissa alueellisissa ja kansainvälisissä montessoripedagogiikkaa toteuttavissa yhdistys-, järjestö- ja oppilaitosverkostoissa. Moniammatillinen verkostotyö edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Hyvä yhteistyö eri toimijoiden kesken lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää. Oppilaan eheän oppimispolun varmistamisessa keskeistä on toimiva yhteistyö varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu tekee yhteistyötä Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja toimijoiden kanssa. Yhteistyössä oppilaiden asuinkuntien kanssa, jokaiselle oppilaalle varmistetaan sujuva siirtyminen opinpolulla eteenpäin myös sellaisten opetuspalveluiden piiriin, joita Helsingin Montessori-koulu ei pysty itse tarjoamaan. Yhteistyö ja samansuuntaiset opetuksen järjestämiseen liittyvät valinnat opetussuunnitelmissa takaavat oppilaalle ehyen jatkumon opetuksen järjestäjien välillä ja siirtyminen uuteen kouluun ja uudenlaiseen oppimisympäristöön tehdään joustavaksi ja kaikille osapuolille mahdollisimman vaivattomaksi.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitotoimia. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinoja tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan

opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama jatkuva ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Koululla on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja perusopetuslain mukaisia kurinpitokeinoja.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot

tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja oppilaan koulussa käyttäytymisen ja hänen hyvinvointinsa parantamiseksi.

Helsingin Montessori-koulussa laaditaan erillinen suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Dokumentoitu suunnitelma varmistaa toimintatapojen laillisuuden ja yhdenmukaisuuden sekä oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun koulussa. Suunnittelu tukee koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja, ja näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käyttö perustuu asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa päätetään tällöin, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilaan oma opinto-ohjelma rakentuu opetussuunnitelmassa määräytyneistä opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle ao. oppiaineessa ja opinnoissa kokonaisuutena. Opetussuunnitelmassa on määrittävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

Helsingin Montessori-koulussa opetus järjestetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua noudattaen. Montessori-koulussa eri oppiaineiden opinnoissa edetään vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt sekä tuntijako on määritelty kuitenkin vuosiluokittain opetuksen etenemisen seuraamisen turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa. Vuosiluokkiin sitomattomat opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta. Opintokokonaisuudet muodostuvat 1–2 vuosiluokkien opintokokonaisuudesta, 4–6 vuosiluokkien kokonaisuudesta sekä 7–9 vuosiluokkien kokonaisuudesta. Vieraiden kielten opintokokonaisuudet noudattelevat vuosiluokittain muodostettuja kokonaisuuksia.

Oppilaiden opintokokonaisuudet muodostuvat oppiaineiden vuosiluokkien kokonaisuuksista, joita voidaan opiskella omaan tahtiin ja omassa järjestyksessä. Helsingin Montessori-koulussa vuosiluokkiin sitomaton opetus tarkoittaa sitä, että kun oppilas etenee opinnoissa yksilöllisesti, niin hän voi edetä vuosiluokkiin nähden keskivertoa nopeammin tai hitaammin. Hitaammin etenevät oppilaat voidaan siirtää seuraavalle vuosiluokalle, eikä heidän aiemmat opintosuorituksensa raukea. Vastaavasti nopeammin etenevät voivat suorittaa joissakin oppiaineissa omaa vuosiluokkaansa ylempien vuosiluokkien sisältöjä ja tavoitteita. Oppilaan aiemmin suorittamat opinnot luetaan hänen hyväkseen hänen edetessään vuosiluokalta toiselle. Montessori-koulun opetus järjestetään yhdysluokissa, joissa on eri-ikäisiä oppilaita. Yksilöllinen eteneminen ja eri-ikäisten lasten kanssa yhdessä oppiminen on tyypillistä montessoripedagogiikassa.

Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti arviointikeskusteluihin, oppilaan itsearviointiin sekä lukuvuositolentuksiin. Arviointia oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään erikseen luvussa 6 Arviointi.

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltävien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia ja vuosiluokkiin sitomattomasti opiskelevia eri ikäisiä oppilaita. Yhdysluokkaopetuksessa ja vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy Montessori-koulun yhdysluokkamuotoisesta ja vuosiluokkiin sitomattomasta opiskelusta vuosiluokittain etenevään kouluun ja opiskeluryhmään, annetaan oppilaalle selvitys siitä mitkä opetussuunnitelman oppimäärät on suoritettu.

Yhdysluokkaopetuksessa vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen keinoin on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertaisia mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen. Vuosiluokkiin sitomaton opetusmalli antaa taas oppilaalle rauhan edetä oman oppimisen polulla omien edellytystensä ja oman ikäkautensa mukaisesti.

Helsingin Montessori-koulussa opetus järjestetään yhdysluokissa vuosiluokkiin sitomattomasti.

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

5.4.4 Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös, joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Helsingin Montessori-koulussa ei ole mahdollista hakeutua joustavan perusopetuksen pienryhmään.

5.4.4 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistustilaksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden

kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Sairaalaopetus

Erikoissairaanhoidossa sairaudesta johtuvista syistä olevan oppilaan opetus järjestetään omassa koulussa. Helsingin Montessori-koulussa erityisen tuen oppilaita ei integroida yleisopetuksen opetusryhmiin eikä koulussa järjestetä erityisen tuen pienryhmäopetusta. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista.

Oppilaan hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Erikoissairaanhoidossa olevat ja muut erityisen tuen oppilaat ohjataan oppilaan kotikunnan opetuspalveluiden piiriin.

Sairaalaopetuksen järjestämisestä ja opetukseen sekä opetuksesta siirtymisestä siirtymisen kannalta välttämättömästä tuesta sovitaan oppilaan kotikunnan kanssa, kun on kuultu oppilasta, huoltajia tai muuta laillista edustajaa, oppilaan opetuksen järjestäjää sekä oppilashuollosta vastaavia henkilöitä. Mikäli sopimukseen ei päästä, päätöksen tekee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta.

Helsingissä sairaalassa potilaana olevan ja muussa erikoissairaanhoidossa olevan oppivelvollisen opetuksesta vastaa sairaalakoulu. Oppilaat ovat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) lasten- ja nuorten somaattisten, neurologisten, psykiatristen osastojen ja avohoitoyksiköiden sekä Helsingin Diakonissalaitoksen lapsi- ja perhetyön palvelualueen peruskouluikäisiä lapsia ja nuoria.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn tai niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

5.5.1 Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, joka noudattaa koulun kasvatuksellisia, opetuksellisia ja ohjauksellisia tavoitteita. Koulussa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään kerhotoimintaa yhdessä oppilaiden, eri toimijoiden ja huoltajien kanssa. Kerhotoiminnan perusedellytys on toiminnan vapaaehtoisuus, maksuttomuus ja oppilaiden oma motivaatio.

Kerhotoiminnalla voidaan tukea oppilaan koulupäivän kokonaisuutta. Toiminnalla edistetään yhteisöllisyyttä ja rikastutetaan koulun toimintakulttuuria ja kulttuurista monimuotoisuutta. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja eettistä kasvua ja kehitystä. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta ja tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia.

Montessori-koulussa koulun kerhotoiminnasta päätetään erikseen. Montessori-koulussa järjestettävä kerhotoiminta ei välttämättä noudata ~~perustu~~ montessoripedagogiikan vaatimuksia.

Oppilaiden huoltajat voivat järjestää koulutoiminnan ulkopuolista kerhotoimintaa. Huoltajien järjestämä kerhotoiminta täydentää koulun järjestämää toimintaa.

5.5.2 Iltapäivätoiminta

Helsingin Montessori-koulussa järjestetään perusopetuslain mukaista iltapäivätoimintaa joko koulussa tai sen lähiympäristössä ja toiminnassa toteutetaan perusopetuksen arvopohjaa. Iltapäivätoiminta on kiinteä osa koulun toimintaa ja oppilaan päivittäistä toimintaympäristöä. Toiminnan tarpeet huomioidaan oppimisympäristöjärjestelyissä. Toiminnalla edistetään oppilaiden välisiä keskinäisiä suhteita ja kouluviihtyvyyttä. Iltapäivätoiminta tukee osaltaan lapsen oppimista ja kasvua yhteistyössä kotien kanssa. Toiminnasta laaditaan oma toimintasuunnitelma, joka on yhteneväinen Helsingin kaupungin Aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman kanssa.

5.5.3 Koulun kirjastotoiminta

Montessori-koulun kasvatusta ja opetustyön tukemiseksi järjestettävää koulukirjastotoimintaa toteutetaan yhteistyössä lähikirjaston kanssa. Kirjastotoiminta vahvistaa oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Koulukirjasto tarjoaa aktivoivan ja virikkeisen oppimisympäristön sekä monipuolisia työtapoja. Kirjaston tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Kirjastotoiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen ja oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kirjastotoiminnalla edistetään laaja-alaista osaamista, erityisesti ajattelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä, arjenhallintaa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista. Sekä koulukirjastotoiminta että lähikirjastotoiminta tukevat ilmiöpohjaista ja tutkivaa oppimista. Montessori-koulu pyrkii tekemään yhteistyötä Helsingin lähikirjastojen kanssa, jotka järjestävät oppilaille lukutaitoa tukevaa aineistovinkkausta, mediakasvatusta ja monipuolista tiedonhaun ja -hallintataitojen opetusta.

Helsingin kouluilla on kirjastojen kanssa yhteistyösopimus, jossa on kuvattu kaupungin koulujen ja lähikirjaston yhteistyön periaatteet. Helsingin Montessori-koululla on tavoitteena solmia yhteistyösopimus oman lähikirjastonsa kanssa.

5.5.4 Kouluruokailu

Kouluruokailu tukee osaltaan oppilaiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Koulun aikuiset huolehtivat ruokailun ohjauksesta, valvonnasta ja tapakasvatuksesta. Montessori-koulun ruokailuhetkillä on myös tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä sosiaalista kanssakäymistä.

Opetus- ja ruokapalveluhenkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja kehittämisessä. Kouluruokailun tavoitteista ja käytännön järjestelyistä keskustellaan myös kotien kanssa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun, ruokahetkien ja ruokailuympäristön viihtyisyyden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin yhdessä opetus- ja ruokapalveluhenkilöstön kanssa. Kouluruokailuun osallistumista, ruoan ja ruokailutilanteen laatua ja toteutumista seurataan, arvioidaan ja niistä tiedotetaan säännöllisesti myös koteja.

Montessori-koulun kouluruoka hankitaan Helsingin kaupungin ruokapalvelukeskuksesta ostopalveluna. Oppilaat ruokailevat koulurakennuksessa toimivien Helsingin kaupungin oppilaiden kanssa.

5.5.5 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen käytetään tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjaisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Välitunnit, päivänavaukset ja koulun muu toiminta suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne edistävät osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Oppilaita kannustetaan liikkumaan koulupäivän aikana. Opintokäynnit ja leirikoulut tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa myös kekseliäästi kansainvälistä yhteistyötä tehden. Välituntitoiminta, päivänavaukset ja koulun muu toiminta vahvistaa osaltaan oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, ja niissä tulee näkyväksi koulun toimintaympäristön ja toiminnan monimuotoisuus.

Montessori-koulussa järjestään yhteistyössä vanhempien ja koulun johtokunnan kanssa teemapäiviä, juhlia ja muuta yhteiskunnan toimintaan tutustuttavaa ohjelmaa lukuvuosisuunnitelman mukaisesti. Toiminta on osa koulun opetustoimintaa ja oppilaille maksutonta. ~~ja maksuttomasti.~~

5.5.6 Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Helsingissä koulumatkat ovat turvallisia ja oppilaat kulkevat koulumatkat pääsääntöisesti itsenäisesti. Yhdessä kotien kanssa ohjataan oppilaita huolehtimaan koulumatkalla omasta ja muiden turvallisuudesta sekä käyttäytymään asiallisesti matkan aikana.

Koulukuljetuksien odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla yhteisistä menettelytavoista. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulumatkoilla ei sallita kiusaamista, väkivaltaa tai minkäänlaista häirintää. Koulun tehtävänä on ilmoittaa koulumatkoilla tapahtuneista häiriötilanteista huoltajille ja tukea huoltajia asian selvittämisessä.

Helsingin Montessori-koulu sijaitsee hyvien joukkoliikenneyhteyksien päässä. Montessori-koulu on kuitenkin oletettavasti harvalle oppilaalle lähin koulu, mikä velvoittaa opetuksen järjestäjää ja vanhempia kiinnittämään erityistä huomiota koulumatkan turvallisuuteen ja sujuvuuteen. Oppilaita opastetaan huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään turvallisuutta edistävällä tavalla.

5.5.7 Koulunkäyntiavustajatoiminta

Koulunkäyntiavustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Montessori-koulussa koulunkäyntiavustajia käytetään erillisen tarveharkinnan mukaan.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa ja/tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi*
- *miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti*
  - *miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta*
  - *mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.*

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan:

- *millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet*
- *mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*

- *mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevissa tilanteissa:*
  - *oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut.*
  - *oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa*
  - *oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana*
  - *oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen*
  - *oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:*
    - *oppilaan poistaminen luokahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai*
    - *kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi*
  - *yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa*
- *miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä*
- *miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä*
- *miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille*
- *mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.*

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään*
- *mitkä ovat etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.*

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Koko koulun tai yksittäisen oppilasryhmän opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksittain sekä vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

Yksittäisen oppilaan opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelmansa mukaan opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

Yhdysluokkaopetus

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, tulee opetuksen järjestäjän päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa

- *miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat*

- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua.

Joustava perusopetus

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavan perusopetuksen toimintaa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan
- miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään.

Oppilaan oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadintaa koskevat määräykset sisältyvät kohtaan Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.

Opetus erityisissä tilanteissa

Erityisissä tilanteissa annettavan opetuksen mahdollisuus on syytä kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Erityisesti sairaalassa annettavan opetuksen osalta opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun. Yhteistyön ja tuen kysymykset ovat tärkeitä myös muissa tilanteissa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Opetuksen järjestäjä päättää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan linjauksista ja tähän liittyvästä yhteistyöstä kotien sekä muiden sidosryhmien kanssa sekä oppilaiden osallistumisesta suunnitteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat mahdollisesti tarjottavan kerhotoiminnan, koulukirjastotoiminnan sekä muun opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan toiminnan tavoitteet ja järjestämiskäytännöt sekä yhteydet mahdollisesti tarjottavaan aamu- ja iltapäivätoimintaan
- mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet
- miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan huomioon
- miten koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma.

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

Opetushallitus on päättänyt 10.2.2020 oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin opetussuunnitelman valtakunnallisista perusteista. Opetussuunnitelmateksti otetaan sellaisenaan paikalliseen opetussuunnitelmaan. Koulun täsmennykset tarvittaviin osuuksiin on kirjoitettu Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti.

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain ja -asetuksen mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- *ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearviointin taitoja (formatiivinen arviointi).*
- *määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).*

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearviointin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearviointin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus

oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilalle annetaan lukuvuosidistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuosidistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päätösarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

Helsingin Montessori-koulun arviointikulttuuri perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, Opetushallituksen ohjeisiin ja montessoripedagogiikalle ominaisiin periaatteisiin ja mukaillee samalla koulun sijaintikunnan Helsingin yleistä arviointikulttuuria. Jokaisen lukuvuoden alkaessa opettajat ja rehtorit käyvät yhdessä läpi oppilaan osaamisen ja oppimisen arvioinnin periaatteet ja käytänteet sekä sen, miten käytännössä varmistetaan arvioinnin monipuolisuus.

Jokaisen oppimiskokonaisuuden alkaessa opettaja käy oppilaiden kanssa keskustelun opiskelun tavoitteista sekä arvioinnin yleisistä periaatteista ja käytänteistä. Näihin palataan oppimisprosessin aikana. Huoltajille kerrotaan vähintään jokaisen lukuvuoden alussa opiskelun tavoitteista sekä arvioinnin yleisistä periaatteista ja käytänteistä.

Lukuvuoden alussa opettajat ja rehtorit sopivat tarkemmin, millä tavoin varmistetaan, että oppilas ja hänen huoltajansa saavat lukuvuoden aikana riittävästi tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Lukuvuoden päättyessä opettajat ja rehtori arvioivat yhdessä myös sitä, miten arviointiprosessi on toteutunut ja miten sitä kehitetään edelleen. Prosessin arviointi kirjataan lukuvuoden toimintakertomukseen.

Montessori-koulussa oppilasta arvioidaan oppimisen edistymisessä ja tavoitteiden saavuttamisessa, oppimistaitojen kehittymisessä sekä käyttäytymisessä käyttäen useita erilaisia tapoja. Koulun arjessa tyypillisiä arviointitapoja ovat montessoripedagogiikalle tunnusomaisen valmistellun ympäristön käyttö, opettajan antama jatkuva palaute, oppilaan suorittama itsearviointi ja oppilaiden vertaisarviointi. Arviointia toteutetaan sekä kirjallisesti että suullisesti. Huoltaja pääsee viikoittain seuraamaan formatiivista arviointia sähköisen järjestelmän kautta oppimisessa edistymisen ja käyttäytymisen osalta.

Valmisteltu ympäristö ja montessorivälineet

Montessoripedagogiikassa luodaan oppilaan ikää ja kehitysvaihetta vastaava oppimisympäristö, jossa käytetään montessorivälineistöä. Ympäristöä kutsutaan valmistelluksi ympäristöksi. Valmisteltu ympäristö herättää oppilaan mielenkiinnon ja käynnistää sisäisen itsekurin ja terveen itseluottamuksen kasvun. Samalla taito valita tarkoituksellisesti mielekästä tekemistä alkaa kehittyä. Näin tapahtuu montessoripedagogiikalle ominainen normalisoitumisen prosessi. Tällä tarkoitetaan normaalia, luontaista oppilaan oloa, joka saa kehittyä spontaanisti valmistellussa ympäristössä. Valmistellussa ympäristössä on käytössä montessoripedagogiikkaan suunnitellut oppimisvälineet, joita käyttäessään oppilas saa heti suoraa palautetta työskentelystään. Opettajan tärkeänä tehtävänä on huolehtia, että oppilas oppii käyttämään kulloinkin käsiteltävänä olevaan asiaan valmistellun ympäristön välineitä montessoripedagogiikan tarkoittamalla tavalla, saadakseen välitöntä palautetta työskentelystään ja oppimisestaan. Välineistön kanssa työskennellessään oppilas saa välittömän palautteen välineen kautta.

Summatiivisen arvioinnin merkinnät opettaja tekee koulussa käytössä olevaan oppimisen etenemisen seurantaan tarkoitettuun sähköiseen järjestelmään. Huoltaja voi järjestelmästä seurata oppilaan edistymistä opinnoissaan ja opettajan oppimisesta sekä edistymisestä laatimia huomioita ja arviointeja. Lukuvuosein päätteeksi oppilaat saavat opetussuunnitelman perusteiden mukaisen lukuvuosittodistuksen ja perusopetuksen oppimäärän suoritettuaan perusopetuksen päättötodistuksen.

6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri

vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä.

Huoltajille kerrotaan opiskelun tavoitteista sekä arvioinnin periaatteista ja käytännöistä vähintään jokaisen lukuvuoden alussa. Rehtori ja opettajat päättävät yhdessä tiedottamisesta. Oppilaan huoltajat kutsutaan vähintään kerran lukuvuodessa käytävään oppilasta koskevaan oppimiskeskusteluun. Lisäksi huoltajat saavat muuta arviointipalautetta oppilaan oppimisesta ja edistymisestä lukuvuoden aikana. Opettaja käy arviointikeskusteluja oppilaan kanssa säännöllisesti opintojen edetessä.

Helsingin Montessori-koulussa noudatetaan arviointikulttuuria, jonka keskeisiä elementtejä ovat:

- montessoripedagogiikan mukainen oppimiskäsitys
- yrittämään, tutkimaan ja kriittiseen ajatteluun kannustava rohkaiseva ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä

- oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys sekä luottamuksen vahvistaminen
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa

Arvioinnin tavoitteena on luoda oppijalle mahdollisuuksia elämässään ja oppimisessaan. Montessoripedagogiikassa korostetaan ennen kaikkea oppimisympäristöstä saatavaa jatkuvaa palautetta. Lasta myös ohjataan itsearviointiin vahvasti, esim. oman työn reflektoinnissa, jossa apuna ovat montessoripedagogisiin materiaaleihin sisäänrakennettu itsekontrolli. Lisäksi lapsi saa keskusteluissa omaan reflektointiin palautetta pohdittavaksi opettajalta ja vertaisryhmältä.

Lukuvuoden alussa koulun opettajat käyvät läpi arvioinnin periaatteet, ja niistä keskustellaan. Näin pyritään varmistamaan yhteinen käsitys arviointiprosessista, arvioinnin merkityksestä oppimisprosessissa ja kotien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Uusien opettajien perehdyttämisessä käydään läpi arvioinnin periaatteet ja perehdyttämiskansioon laitetaan tiedot koulun arviointikulttuurista. Opettajat tekevät yhteistyötä ja suunnittelua ryhmissä. Oppimisen arvioinnin ja siihen liittyvän palautteen käytännöistä tiedotetaan lukuvuoden alussa oppilaille sekä huoltajille. Oppilaan vuosittainen opintosuunnitelma laaditaan, päivitetään ja käydään läpi oppilaan kanssa lukuvuoden alussa, ja se annetaan tiedoksi myös huoltajille.

Lapsen kehitystaso ja kypsyys arvioinnin ymmärtämiseen ja itsearviointiin huomioidaan arvioinnin toteutuksessa. Tarvittaessa päivää strukturoidaan opettajan kanssa yhdessä, suunnitellaan viikon tehtäviä tai tavoitteita. Näissä visuaalisesti oppilas näkee oman edistymisensä. Apuna voidaan myös käyttää sähköistä töiden dokumentointia ja oman itsereflektion kirjaamista. Menetelmiä hyödynnetään kausiluontoisesti vaikutuksen ja kokemusten perusteella.

Itsearviointien edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle sovittavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeää kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearviointien ja vertaisarviointien avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajille kerrotaan opiskelun tavoitteista sekä arvioinnin periaatteista ja käytänteistä vähintään jokaisen lukuvuoden alussa. Arviointia koskevat käytänteet kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan ja sen pohjalta laadittavaan, huoltajille lukuvuoden alussa lähetettävään lukuvuosiedotteeseen. Rehtori ja opettajat päättävät yhdessä lukuvuoden aikaisesta tiedottamisesta.

Oppilaan huoltajat kutsutaan vähintään kerran lukuvuodessa käytävään oppilasta koskevaan oppimiskeskusteluun. Lisäksi huoltajat saavat muuta arviointipalautetta oppilaan oppimisesta ja edistymisestä lukuvuoden aikana.

Arvioinnin on aina oltava selkeää, ymmärrettävää ja ikätasoista.

Arviointimenetelmiä täydennetään tarvittaessa vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilaat saavat lukuvuositorjunnan keuhäisin, jokaisen lukuvuoden päätteeksi. Lukuvuoden aikaiset oppimiskeskustelut, jotka käydään oppilaan ja huoltajan kanssa, toteutetaan loka-joulukuussa. Oppilas-opettaja –oppimiskeskustelut toteutetaan kevätlukukaudella.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria, sillä arviointi palvelee lapsen, opettajan ja toisten kouluasteiden lisäksi myös kotien tarvetta ymmärtää lapsen edistymistä. Tämä on erityisen tärkeää montessoripedagogiikkaa käyttävissä yksiköissä, joissa kirjojen käyttö saattaa olla perinteisestä mallista poikkeavaa, eikä kirjoja seuraamalla pysty saamaan kuvaa etenemisestä. Oppilaalla ja huoltajalla on myös lakisääteinen oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.

Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytänteistä perhetapaamisissa ja koti-koulu-illoissa. Näissä tapaamisissa huoltajien kanssa käydään läpi opetuksen tavoitteet ja menetelmät sekä arvioinnin perusta. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan oppilaalle itselleen opetuksen yhteydessä jatkuvaa palautetta.

Tietoa edistymisestä ja käytöksestä annetaan huoltajille lukukausittain henkilökohtaisesti ja viikoittain sähköisen järjestelmän kautta. Huoltajien kanssa järjestetään tarpeen mukaan arviointi- ja seurantakeskusteluja. Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Muu yhteistyö huoltajien kanssa tapahtuu tarkoituksenmukaisella tavalla (esim. vanhempainillat, keskustelut, kokoukset). Vanhempainilta järjestetään vähintään yhden kerran lukuvuoden aikana lukuvuoden alussa, ja tällöin esitellään mm. koulun arviointikäytänteitä. Lukuvuoden alun vanhempainillassa huoltajaa informoidaan oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen tavoitteista. Vastaavat tiedot annetaan oppilaalle koulutyön ohessa. Oppimissuunnitelman päivityksessä lukuvuosittain huoltajat ja lapsi keskustelevat tavoitteista ja edistymisestä sekä koulun mahdollisuuksista tukea oppimista ja itsearviointia.

Huoltajia kannustetaan ja osallistetaan aktiiviseen kehitystyöhön koulun kanssa myös arvioinnin osalta. Huoltajien antama palaute auttaa kehittämään arviointia konkreettisempaa, lapsen kehitystä palvelemaan suuntaan.

Arvioinnista tiedottaminen

Lukuvuoden aikana annetaan tietoa huoltajille oppilaan tuotoksista, itsearvioinnista ja opettajan arvioinnista. Tämän kokonaisuuden tavoitteena on ohjata oppilaan oppimista ja opinnoissa etenemistä.

Huoltaja saa sähköisen järjestelmän kautta tietoa lapsen edistymisestä, oppimisesta, kehityskohteista ja käytöksestä. Tämä formatiivinen arviointi ja jatkuva dialogi ohjaa lapsen toimintaa kodin ja koulun toimiessa yhdensuuntaisesti. Päivittäisten oppimistuokioiden ja tehtävien lisäksi järjestelmään kerätään tieto lasten toiminnasta monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa, ja portfolioon kerätään esimerkkejä lapsen tuotoksista ja esityksistä. Nämä merkinnät ja rekisteröinnit ovat huoltajan nähtävillä koko ajan.

Summatiivisesta arvioinnista ilmoitetaan lapselle tai huoltajille sähköisen järjestelmän tai sähköpostin kautta etukäteen riittävän ajoissa. Arvioitavat tuokset ja niiden arviointiperusteet ilmoitetaan ajoissa etukäteen. Edistymistä ja kehittymistä mittavista testeistä ja mahdollisista kokeista ja edellä mainittujen tuloksista ilmoitetaan sähköisesti järjestelmässä.

Lukuvuositolodistukset lähetetään lapsen mukana tai postitse kotiin kevätlukukauden päättyessä viimeisenä koulupäivänä. Huoltaja allekirjoittaa todistuksen, ja todistus tuodaan kouluun takaisin syyslukukauden alkaessa. Mikäli opettaja ennakoii tavallista suurempia muutoksia jonkin aineen arviossa, otetaan huoltajaan yhteyttä etukäteen ennen todistusten jakoa.

Muutokset arvioinnin perusteissa tiedotetaan oppilaan huoltajalle. Oppilaiden huoltajia osallistetaan arvioinnin toimintamallien kehittämiseen ja heiltä kerätään palautetta oppilasarvioinnin työkaluista osana koulun arviointitoimintaa.

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Helsingin Montessori-koulussa oppilaalle laaditaan oma oppimissuunnitelma lukuvuoden alussa. Osana oppimissuunnitelmaa oppilas ja huoltaja yhdessä asettavat lukuvuodelle oppilaan koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet. Näiden tavoitteiden toteutumista arvioidaan lukuvuoden aikana yhteisessä keskustelussa.

Montessoripedagogiikassa oppilaiden työskentely on yksilöllistä ja itsenäistä, ja näin se edellyttää monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Käytännössä tämä perustuu opettajan päivittäisiin ryhmähavaintoihin luokassa, jotka talletetaan oppimisen seurantaan kehitettyyn sähköiseen järjestelmään. Oppilaalle esitetty uusi asia opetetaan ja opetettavaan asiaan mahdollisesti liittyvä Montessori-välineistö esitellään, jonka jälkeen opettaja kirjaa pidetyn oppituokion sähköiseen järjestelmään. Oppituokion arvioinnin lisäksi myös oppilaan motivaatioon ja käyttäytymiseen liittyviä havaintoja kirjataan sähköiseen sovellukseen. Opettaja seuraa oppituokion jälkeen oppilaiden itsenäistä työskentelyä, ja merkitsee tekemiään havaintoja järjestelmään. Merkintöjä ei välttämättä jokaisesta lapsesta tehdä päivittäin, mutta merkittävät edistysaskeleet ja haasteet kirjataan muistiin. Merkintöjä hyödynnetään oppilaan lukuvuosiarvioinnissa arvioitaessa oppilaan edistymistä.

Palautetta oppilas saa ennen kaikkea oppimisympäristön käytöstä ja hyödyntämisestä. Montessoripedagogisissa materiaaleissa on sisään rakennettu virhekontrolli, joka ohjaa huomaamattomasti lasta arvioimaan työskentelynsä onnistumista. Lapsi toimii lapsiryhmän jäsenenä sosiaalisessa ympäristössä, jossa hän saa päivittäin spontaania palautetta vertaisiltaan niin oppimisessa kuin käyttäytymisestään. Opettaja auttaa sisäistämään palautteen iloitsemalla mukana onnistumisissa, etsimällä yhdessä onnistumisen avaimia, hakemalla ratkaisuja epäonnistumisiin ja ohjaamalla hallitsemaan itsekritiikkiä ja tukemalla tunnesäätelyä.

Työn tuloksia ja suorituksia tarkastellaan monipuolisesti. Arviointia tehdään tuotoksista ja töistä, jotka on tallennettu portfolioon. Oppikirjan tehtäviä ja vihkotyöskentelyä sekä portfolioon talletettuja oppilaan töitä arvioidaan myös lapsen kanssa. Työn laatua arvioidaan luovana prosessina ideoiden tuottamisen, monipuolisuuden ja oivaltamisen kannalta. Tuotoksia tarkastellaan myös virheettömyyden ja annettujen ohjeiden toteuttamisen näkökulmista. Esteettisyys, eettisyys ja yleisö/asiakaslähtöinen tarkastelukulma voivat myös tulla kyseeseen töiden arvioinnissa.

Viikoittaisessa työskentelyn kirjaamisessa tarkastellaan oppilaan etenemistä. Tavoitteiden saavuttaminen voi tarkoittaa työn suorittamista, asian omaksumista ja oppimista mutta myös Bloomin taksonomian esittämiä laadullista saavutuksia muistamisessa, ymmärtämisessä, soveltamisessa, analysoinnissa, arvioinnissa ja luomisessa. Lisäksi viikkotasolla arvioidaan työskentelyprosessin tasoa itsenäisyyden, keskittymisen, toisten huomioimisen, huolellisuuden ja loppuun saattamisen alueilla. Viimeksi mainittujen asioiden painopisteenä on pohtia lapsen kanssa, mitkä asiat voivat auttaa oppimisen edistymistä.

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin yhdessä sovittuihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa. Esimerkiksi projektityön alkaessa asetetaan työlle kirjallisesti tavoitteet projektisuunnitelmaan. Suunnitelmakaavakkeita on useita eri tasoisia. Työn valmistuttua se usein esitellään ryhmälle ja ryhmä antaa työstä ja sen tuloksista palautetta keskustellen. Lopuksi oppilas tekee itsearvioinnin kirjallisesti suunnitelmakaavakkeeseen.

Samassa oppimisen vaiheessa olevien lasten kanssa ryhmässä myös keskustellaan yhteisistä tavoitteista, jotka saattavat liittyä tietyn asiakokonaisuuden opiskeluun sovitussa aikataulussa. Nämä tavoitteet jokainen kirjaa omaan viikkosuunnitelmaan, ja arviointi tehdään viikkosuunnitelman avulla. Ryhmän tai sen osan edetessä seuraavaan aiheeseen tai vaiheeseen käydään lyhyt palaute- ja yhteenvetokeskustelu aiemmin opitusta.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Montessori-koulussa työskentelyn arviointi ja erityisesti sen itsearviointi on tärkeä osa oppimista ja toimintamallia. Arviointia tehdään havainnoimalla seuraavia lapsen taitoja:

- asenne työskentelyyn, motivaatio
- yhteistyötaidot
- yritteliäisyys, sinnikkyys
- vastuullisuus
- määrätietoisuus, suunnitelmallisuus, loppuun asti vieminen
- huolellisuus
- aloitteellisuus, aktiivisuus
- itsenäisyys, luovuus
- kyky realistiseen itsearviointiin, kokemuksista oppiminen

Havaintojen ja arvioiden perusteella lasta ohjataan yksilöllisesti sopiviin haasteisiin. Havaintoja hyödynnetään myös työskentelytapojen ja opetusmenetelmienvälinoissa ja oppilasryhmien muodostamisella sekä toiminnan eriytettyllä ohjauksella.

Sujuva montessoripedagogiikan mukainen työskentely edellyttää oppilaalta kasvua vastuulliseksi oppijaksi. Lapsen omaan haluun ja kykyyn ottaa vastuuta oppimisesta uskotaan ja lapseen luotetaan. Itsenäisen työskentelyn opettelu alkaa vaiheittain jo leikki-iässä montessoripäiväkodissa. Lapselta ei vaadita kuitenkaan itsenäisyyttä ilman ohjausta ja auttavia malleja, vaan sitä harjoitellaan pienin askelin, edeten strukturoidusti ja loogisesti. Arviointi on osa tätä aktiivista, oppijakeskeistä mallia.

Montessori-ympäristössä toimii samassa tilassa eri asioiden parissa työskentelevä oppijajoukko. Samaan aikaan tehdään paljon eri asioita, lapset tekevät pareissa ja pienryhmissä töitä, liikkuvat vapaasti ja puhuvat. Oppilasryhmä arvioi omaa toimintaansa ja antaa toisille oppilaille palautetta heidän toiminnastaan toisten huomioonottamisessa esim. melutason hallinnassa. Palautetta metelöivä lapsi saakin usein spontaanisti, mutta myös sovitulla toimintamalleilla kuten hiljaisuuskellon avulla.

Eri-ikäisten lasten sosiaalinen yhteisö toimii työskentelytaitojen opettajana. Vuoroa joutuu odottamaan, koska materiaaleja on kutakin vain yksi. Opettajan opettaessa toista lapsiryhmää, lapsi

joutuu itse ratkaisemaan ongelmia, tai kärsivällisesti odottamaan jonkin aikaa aikuisen apua. Toisaalta lapset montessoriopetuksessa auttavat toisiaan ja pyytävät apua myös toisiltaan. Asiassa edenneeltä toiselta lapselta voi myös katsoa mallia, niin sisältöasioissa kuin työskentelytavoissa. Jälleen työskentelystä ja käytöksestä saa vertaispalautetta luokassa yhdessä sovituilla tavoilla.

Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja palautteen kautta ja asettamalla asteittain vaikeutuvia tehtäviä ryhmille sekä keskustelemalla sisältöjen oppimisesta ja työskentelytaidoista. Työskentelyä koskeva monipuolinen reflektointi ja palaute arjessa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä omilla työskentelytaidoissaan.

Montessori-koulussa työskentely on yksilöllistä ja itsenäistä, ja näin se edellyttää opettajalta monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Käytännössä se perustuu opettajan päivittäisiin havaintoihin luokassa, jotka talletetaan oppilaan portfolioon ja arkistoon sähköisessä järjestelmässä. Kun oppilaille näytetään uusi asia, opettaja kirjaa muistiin kenelle mitäkin on opetettu. Lapsen toimintaa kirjataan viikoittain sähköiseen sovellukseen.

Oppilaan arviointi perustuu montessoriluokassa lapsen omiin, yksilöllisiin tavoitteisiin, jotka pohjaavat hänelle asetettuihin yleisiin tavoitteisiin. Tavoitteiden asetenataa tehdään jatkuvassa dialogissa ja tarpeen mukaan oppilaan ohjauksen tuokioissa ikäkaudelle sopivalla tasolla. Nuoremmille oppilaille tavoitteet asetetaan vahvemmin ohjatusti, kun taas vanhempien oppilaiden kanssa itsenäisemmin ja keskustelemalla. Omaa edistymistä seurataan saman viikkosuunnitelman avulla. Seurannan pohjalta tehdään uusi suunnitelma.

Oppilaan työskentelytaitojen harjoittelua tuetaan itsearviointilla seuraavissa osa-alueissa lukukausittain: keskittymisessä työskentelyyn, itsenäisessä toiminnassa, omatoimisuudessa, vastuunotossa omasta työskentelystä sekä työn saattamisessa loppuun. Opettaja antaa samalla lomakkeella palautetta oppilaan toiminnasta lukuvuoden päättyessä.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Montessori-koulussa käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Käyttäytymisen arviointi perustuu opetussuunnitelman mukaisiin käyttäytymisen tavoitteisiin. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan suhteessa sanallisen arvioinnin tai arvosanan muodostamisen kriteereihin. Käyttäytymistä arvioitaessa otetaan huomioon oppilaan käyttäytymisen kokonaisuus ja

ikätaaso. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Opetushallituksen päätöksen mukaan käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytymisen arviointi on koko lukuvuoden kestävä jatkuva prosessi, jota tehdään yhdessä oppilaan kanssa erilaisia itsearviointitapoja hyödyntäen. Käyttäytymisen arvioinnin pohjana on oppilaan itsearviointi, joka tehdään ainakin kahdesti lukuvuodessa siihen tarkoitettulla lomakkeella. Myös opettaja antaa samalla lomakkeella palautetta oppilaan toiminnasta lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana huoltajat saavat tietoa lapsen käyttäytymisestä koulussa tarpeen mukaan. Lisäksi käyttäytyminen arvioidaan lukuvuoden päätteeksi vuosiluokilla 1–3 sanallisesti lukuvuositolustuksen liitteenä ja vuosiluokilla 4–9 numeerisesti lukuvuositolustuksessa.

Oppilaan käyttäytymiselle asetetut yleiset tavoitteet

- säännöllinen osallistuminen koulutyöhön
- sovituista tehtävistä huolehtiminen
- koulun ja luokkayhteisön järjestyssääntöjen noudattaminen
- tilannekohtaisten ohjeiden noudattaminen
- kunnioittava käyttäytyminen muita kohtaan:
  - toisten huomioon ottaminen, puhuu ja toimii ystävällisesti, muita arvostavasti ja asiallisesti, noudattaa hyvää käytöstä kuten tervehtii, käyttää sanoja anteeksi, ole hyvä ja kiitos sekä vaalii hyviä ruokailutapoja
- työn ja työrauhan kunnioittaminen:
  - toimii ryhmässä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi
- oppimisympäristöstä huolehtiminen:
  - käsittelee yhteisiä tavaroita ja työvälineitä huolellisesti, huolehtii luokkaympäristöstä yhdessä toisten kanssa ja kunnioittaa toisen omaisuutta
- turvallisuudesta huolehtiminen:
  - toimii koulupäivän aikana omaa ja yhteisön turvallisuutta vaalien, esim. huolehtii käsienpesusta, liikkuu koulussa sisällä, ulkona ja koulumatkalla ohjeita noudattaen.
- reilu ja arvostava suhtautuminen koulutovereihin ja koulun aikuisiin:
  - toisen ihmisen fyysisen ja henkisen loukkaamattomuuden kunnioittaminen, haastavissa tilanteissa pyrkii selvittämään asioita rakentavasti ja toiset huomioiden oman ikäkautensa mukaan

Oppilaan käyttäytymistä arvioidaan päivittäisessä koulutyössä, koulun erilaisissa tilanteissa ja tilaisuuksissa sekä toimimisessa ryhmän jäsenenä. Käytökseen vaikuttavia tekijöitä pyritään aktiivisesti selvittämään ja tekemään lapsille ymmärrettäväksi, sekä tuomaan lapsen onnistumisia esille. Erityistä huomiota kiinnitetään terveen itsetunnon ja monen suuntaisen kunnioituksen vaalimiseksi vuorovaikutuksessa. Käytöksen arviointia tehdään vuosittaisissa oppimissuunnitelmakeskusteluissa huoltajan kanssa sekä lukuvuosiarvioinnissa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta toimimaan tavoitteiden suuntaisesti.

Opettajan observointi on tärkeä osa käytöksen arviointia, mutta myös vertaispalautteen merkitys on suuri montessoriluokassa. Käyttäytymisen arvioinnin pohjalla on oppilaan tekemä itsearviointi. Itsearviointi tehdään vähintään kahdesti lukuvuodessa lomakkeella. Myös opettaja antaa samalla lomakkeella palautetta oppilaan toiminnasta lukuvuoden päättyessä.

Tavoitteena on, että jokaisella koulussa työskentelevällä lapsella ja aikuisella on koulussa työrauha, sekä henkisesti ja fyysisesti turvallinen koulupäivä.

Käyttäytymisen sanallisen arvioinnin muodostamisen kriteerit (vuosiluokat 1–3)

- **Olet saavuttanut tavoitteet erinomaisesti**
Oppilaan käytös on aina käyttäytymisen tavoitteiden mukaista. Oppilas edistää omalla toiminnallaan myös muiden hyvää käyttäytymistä.
- **Olet saavuttanut tavoitteet hyvin**
Oppilaan käytös on yleensä käyttäytymisen tavoitteiden mukaista. Oppilaan käytökseen on jouduttu puuttumaan vain yksittäisiä kertoja. Oppilas ohjautuu helposti kohti tavoitteita, kun hänen käyttäytymistään ohjataan tai siihen puututaan.
- **Olet saavuttanut tavoitteet kohtalaisesti**
Oppilaan käytös on vaihtelevasti käyttäytymisen tavoitteiden mukaista. Oppilaan käytökseen on jouduttu puuttumaan, eikä oppilas aina ohjaudu kohti tavoitteita, kun hänen käyttäytymistään ohjataan tai siihen puututaan.
- **Olet saavuttanut tavoitteet heikosti**
Oppilaan käytös on harvoin käyttäytymisen tavoitteiden mukaista. Oppilaan käytökseen on jouduttu puuttumaan kurinpidollisin toimin, eikä oppilas pääsääntöisesti ohjaudu kohti tavoitteita, kun hänen käyttäytymistään ohjataan tai siihen puututaan.
- **Et ole saavuttanut tavoitteita hyväksytysti**
Oppilas ei ole saavuttanut käyttäytymisen tavoitteita. Oppilas ei ole koulun toimintamalleilla ojennettavissa ja aiheuttaa omalla toiminnallaan vaaraa kouluyhteisölle.

Käyttäytymisen arvosanan muodostamisen kriteerit (vuosiluokat 4–6)

- **10 (erinomainen)**
– Oppilaan käytös on aina tavoitteiden mukaista. Oppilas edistää omalla toiminnallaan myös muiden hyvää käyttäytymistä.
- **9 (kiitettävä)**
– Oppilaan käytös on lähes aina tavoitteiden mukaista. Oppilaan käytökseen ei ole tarvinnut puuttua kuin satunnaisesti.
- **8 (hyvä)**
– Oppilaan käytös on yleensä tavoitteiden mukaista. Oppilaan käytökseen on jouduttu puuttumaan yksittäisiä kertoja. Oppilas ohjautuu helposti kohti tavoitteita, kun hänen käyttäytymistään ohjataan tai siihen puututaan.
- **7 (tydyttävä)**
– Oppilaan käytös on vaihtelevasti tavoitteiden mukaista. Oppilaan käytökseen on jouduttu puuttumaan, eikä oppilas aina ohjaudu kohti tavoitteita, kun hänen käyttäytymistään ohjataan tai siihen puututaan.
- **6 (kohtalainen)**
– Oppilaan käytös on harvoin tavoitteiden mukaista. Oppilaan käytökseen on jouduttu puuttumaan kurinpidollisin toimin, eikä oppilas pääsääntöisesti ohjaudu kohti tavoitteita, kun hänen käyttäytymistään ohjataan tai siihen puututaan.
- **5 (välttävä)**

- Oppilaan käytös on hyvin harvoin tavoitteiden mukaista. Oppilaan käyttökseen on puututtu erittäin usein kurinpidollisin toimin. Oppilas ei ohjautu käyttäytymisen tavoitteisiin ja tarvitsee jatkuvaa valvontaa koulupäivän aikana.
- **4 (hylätty)**
  - Oppilas ei ole koulun toimintamalleilla ojennettavissa ja aiheuttaa omalla toiminnallaan vaaraa kouluyhteisölle.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuottansa koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden

päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

Montessori-koulussa oppilaat etenevät kaikki vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelmansa mukaisesti. Oppilaan opinto-ohjelma on rakennettu vuosiluokkien kokonaisuuksista. Oppilas suorittaa alakoulun oppimäärän kuudessa vuodessa ja yläkoulun oppimäärän kolmessa vuodessa. Oppilas voi edetä vuosiluokkaistetun opinto-ohjelman mukaisesti tai sitä hitaammin tai nopeammin. Oppilaan nopeammasta tai hitaammasta etenemisestä sovitaan huoltajan kanssa. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevän oppilaan ei tarvitse jäädä luokalle, vaan hän voi edetä joustavasti opinto-ohjelmaansa kirjattujen oppiaineiden sisällä ja välillä. Oppilaan suoritukset eivät raukea mahdollisten vielä puuttuvien suoritusten vuoksi, vaan oppilas siirtyy lukuvuoden päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle.

Oman opinto-ohjelman mukaan opiskelevan oppilaan voi jättää luokalleen vain yleisen huonon koulumenestyksen vuoksi. Normaalisti oppilas jatkaa opiskelua seuraavana lukuvuonna siitä, mihin hän on edellisen lukuvuoden lopussa jäänyt. Yhdeksännellä vuosiluokalla oppilas opiskelee niin kauan, kunnes hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän ja saanut perusopetuksen päättötodistuksen tai eroaa koulusta. Opetussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden mukaan oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty. Montessori-koulussa kaikilla oppilailta on oma opinto-ohjelma kaikkiin oppiaineisiin. Opinto-ohjelmassa on suunnitelma oppilaan opiskelun etenemisestä, jotta hän voi saavuttaa seuraavan opintokokonaisuuden tavoitteet hyväksytysti.

Perusopetusasetuksen mukaan ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa erillisessä näytössä saavuttaneensa asianomaisessa opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Erillinen näyttö järjestetään lukuvuoden aikana heti, kun käy ilmi, että oppilaalle olisi tulossa hylätty arvosana. Tämän lisäksi oppilaalle tulee antaa mahdollisuus erilliseen näyttöön keväällä ennen lukuvuoden päättymistä tai heti lukuvuoden päätyttyä. Erillinen näyttö tarkoittaa sitä, että oppilas osoittaa osaamistaan erilaisin tehtävin ja suorituksin. Erilaiset tehtävät ja suoritukset voivat olla suullisia, kirjallisia, digitaalisia tai muita näyttöjä.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä. Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntiedot, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotuntin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty-merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotuntin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

Montessori-koulun valinnaiset aineet tukevat suoraan opetussuunnitelman mukaisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Oppilaille tarjotaan valittavaksi heitä kiinnostavia valinnaisia kokonaisuuksia. Valinnaisaineet ovat joko syventäviä ja laajentavia tai soveltavia kokonaisuuksia. Opettaja eriyttää tarvittaessa sisältöjä ja tavoitteita oppilaan tarpeet huomioiden oppimistavoitteiden toteutumisen saavuttamiseksi.

Taide- ja taitoaineiden valinnaistunnit alkavat 3. vuosiluokalta. Vuosiluokilla 3–6 on käytössä yhteensä 6 vuosiviikkotuntia ja vuosiluokilla 7–9 on käytössä yhteensä 5 vuosiviikkotuntia. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai numeerisen arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai numeerista arvosanaa. Taito- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sijoittuminen vuosiluokille ja oppiaineille on kuvattu koulun tuntijaossa.

Koulun tuntijaon mukaisesti varsinaisten valinnaisaineiden opetus alkaa 4. vuosiluokalta. Valinnaiset aineet, joiden laajuus on enintään 1 vuosiviikkotuntia, arvioidaan hyväksyty/hylätty -merkinnällä ja vähintään 2 vuosiviikkotuntin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana. Montessori-koulun valinnaisaineiden sisällöt ja teemat on johdettu kaikille yhteisistä oppiaineista. Vuosiluokilla 4.–8. on käytettävissä 1 vvt valinnaisaineresurssia kullakin vuosiluokalla. Vuosiluokalla 9 valinnaisainetunteja on yhteensä 4 vvt. Oppiaineeseen liittyvän 1 vvt laajuisen valinnaisaineessa osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa lukuvuositodistuksessa. Valinnaisaine itsessään arvioidaan sanallisesti hyväksyty/hylätty asteikkoa käyttäen. Valinnaisaineet, joiden laajuus on 2 tai 4 vuosiviikkotuntia arvioidaan lukuvuositodistuksessa erikseen numeerista arviointiasteikkoa (4–10) käyttäen.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaille, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä

tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

Helsingin Montessori-koulussa ei järjestetä erityisen tuen, yksilöllistettyjen oppimäärien, pidennetyn oppivelvollisuuden eikä toiminta-alueittain etenevää opetusta. Sen vuoksi näiden osalta opetussuunnitelmaan ei ole erikseen kirjattu arviointikäytänteitä.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset

valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotuntin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytymerkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Helsingin Montessori-koulun periaate arvosanan korottamisessa toteutetaan siten, että sanallisesti arvioitava valinnainen aine voi korottaa yhteisen oppiaineen päättöarvosanaa, jos oppilas on osoittanut erityistä osaamista valinnaisen aineen opiskelussa suhteessa oppiaineen tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Valinnaisen aineen opiskelussa osoitettu osaaminen otetaan huomioon yhtenä näyttönä oppilaan osaamisesta päättöarvosanaa muodostettaessa.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylypykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa

opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

Mikäli on syytä epäillä, että oppilaan opintosuoritus hylättäisiin poissaolojen vuoksi, asiaan puututaan mahdollisimman varhain. Poissaolojen ilmennyttyä toimitaan poissaolojen seurantaan liittyvän ohjeen mukaisesti. Oppilaalle on tarjottava soveltuvia tukitoimia oppimäärän suorittamiseen sekä hyväksytyn näytön antamiseen. Oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa hyväksytyt tiedot ja taidot erillisessä kokeessa tai muulla näytöllä, jolla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa. Näytöt oppilaan osaamisesta suunnitellaan osana oppilaalle laadittavaa oppimissuunnitelmaa.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. *lukuvuositodistus*
2. *välitodistus*
3. *erotodistus*
4. *päättötodistus.*

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Montessori-koulun todistusohjat on esitetty tämän opetussuunnitelman liitteenä.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan

todistuksen liitteenä. Käyttötymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli. Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

Helsingin Montessori-koulussa vuosiluokkien 1–3 todistuksissa käytetään sanallista arviointia. Arviointi kohdistuu oppilaan tarkastelemaan oppilaan tavoitteiden saavuttamista hänen opinto-ohjelmansa mukaisissa oppiaineissa. Arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman liitteenä olevaa todistus pohjaa. Vuosiluokilla 1–3 käyttötymisen arviointi annetaan sanallisena arviona todistuksen liitteenä.

Vuosiluokkien 4–9 arvioinnissa noudatetaan numeroarviointia. Vuosiluokilla 4–7 oppilas saa jokaisen lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen numeroarviona. Vuosiluokilla 8–9 lukuvuositodistuksen lisäksi annetaan vähintään yksi välitodistus numeroarviona. Perusopetuksen päättävä oppilas saa päättötodistuksen.

Kaikilla vuosiluokilla oppilas saa lukuvuoden aikana sanallista arviointipalautetta oppimisestaan, osaamisestaan ja edistymisestään.

Oppilaan kanssa käydään vähintään kerran lukuvuodessa oppimiskeskustelu, johon huoltajat kutsutaan mukaan. Tämän lisäksi on oppilaan ja opettajan välisiä keskusteluja. Oppilas asettaa lukukauden alussa tavoitteita omalle oppimiselleen opettajan ohjauksella. Oppimiskeskusteluissa hän arvioi omaa oppimistaan ja edistymistään. Oppilaalla on aktiivinen rooli keskustelussa. Opettaja ohjaa oppilasta keskusteluun valmistautumisessa ja antaa oppimiskeskustelussa palautetta oppilaalle oppimisen edistymisestä.

Kaikki koulun oppilaat saavat lukuvuositodistuksen keväisin, jokaisen lukuvuoden päätteeksi. Lukuvuoden aikaiset oppimiskeskustelut, jotka käydään oppilaan ja huoltajan kanssa, toteutetaan loka-joulukuussa. Oppilas-opettaja-oppimiskeskusteluja käydään säännöllisesti lukuvuoden aikana.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositolodistuksissa ja mahdollisissa välitolodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositolodistukseen ja mahdollisiin välitolodistuksiin muodossa "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositolodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyt oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Tolistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyt oppimäärän mukaan.

Lukuvuositolodistukseen merkitään

- *tolodistuksen nimi*
- *opetuksen järjestäjän ja koulun nimi*
- *koulun opetuskieli*
- *oppilaan nimi ja syntymäaika*
- *tolodistuksen antamispäivä*
- *opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus*
- *oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet*
- *opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa*
- *arvio oppilaan käyttäytymisestä*
- *oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet*
- *luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen*
- *perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita*
- *merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.*

Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa lukuvuositolodistuksen. Vuosiluokilla 1.–3. lukuvuositolodistuksessa käytetään sanallista arviointia ja vuosiluokilla 4.–9. numeerista arviointia asteikolla 4–10. Lukuvuositolodistuksissa käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti lukuvuositolodistuksen liitteenä vuosiluokilla 1.–3. ja numeerisesti lukuvuositolodistuksessa vuosiluokilla 4.–8. Lukuvuositolodistusten pohjat on esitetty opetussuunnitelman liitteenä.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- *todistuksen nimi*
- *opetuksen järjestäjän ja koulun nimi*
- *koulun opetuskieli*
- *oppilaan nimi ja syntymäaika*
- *todistuksen antamispäivä*
- *opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus*
- *oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet*
- *opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa*
- *oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet*
- *arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)*
- *perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita*
- *maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.*

Helsingin Montessori-koulussa ei anneta välitodistuksia.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- *todistuksen nimi*
- *opetuksen järjestäjän ja koulun nimi*
- *koulun opetuskieli*
- *oppilaan nimi ja syntymäaika*
- *todistuksen antamispäivä*
- *rehtorin allekirjoitus*

- *oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet*
- *opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa*
- *oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet*
- *perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita*
- *maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.*

Helsingin Montessori-koulussa käytössä oleva erotodistuksen pohja on esitetty opetussuunnitelman liitteessä.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- *todistuksen nimi*
- *opetuksen järjestäjän ja koulun nimi*
- *koulun opetuskieli*
- *oppilaan koko nimi ja henkilötunnus*
- *todistuksen antamispäivä*
- *rehtorin allekirjoitus*
- *yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)*
- *opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa*
- *suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet*
- *maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista*
- *perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko*
- *maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen*
- *maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.*

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylypykieli.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen. Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotuntin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotuntin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäytöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

Helsingin Montessori-koulussa käytetään numeroarviointiin perustuvaa päättötodistus pohjaa, joka on tämän opetussuunnitelman liitteenä.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitettussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

- 1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta*
- 2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä*
- 3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta*

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Erityinen tutkinto voidaan järjestää kerran vuodessa, kevätlukukauden loppupuolella. Painavista sivistä tutkinto voidaan järjestää myös muuna ajankohtana.

Oppilaan huoltaja sopii etukäteen koulun kanssa, millaisiin näyttöihin oppilaan arviointi perustuu. Näyttöjä voi olla kokeiden lisäksi erilaiset tuotokset: tutkielmat, videot, oppimispäiväkirjat, portfolio jne. Opettaja voi tutkintotilanteessa käydä arvioivaa keskustelua oppilaan tuotoksista ja näin varmistaa oppilaan osaamisen.

Erityisen tutkinnon ottaa vastaan oppilaan kotiopetuksen toteutumista valvova koulu. Mikäli oppilas haluaa suorittaa erityisen tutkinnon vieraassa kielessä, jota ei opeteta oppilaan omassa koulussa, oppilas ohjataan lähimpään tarkoituksenmukaiseen kouluun, jossa kyseistä kieltä opetetaan. Erillisen tutkinnon ottaa vastaan tällöin kyseistä kieltä opettava opettaja.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä osiossa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Opiskeluhoitoa käsitellään omassa osiossaan.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopeus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat jokaisen oppilaan ja opetusryhmän vahvuudet, sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota kiinnitetään oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää sekä yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja, että oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Opetusta ja tukea suunniteltaessa otetaan huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. Koulun tehtävänä on huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Tavoitteena on, että oppilaan myönteinen käsitys itsestään ja koulutyöstä vahvistuu. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen

ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö on tärkeää tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Helsingin Montessori-koulussa opetuksen ja oppilaan tuen toteuttamisen lähtökohtana on jokaisen oppilaan oikeus omista lähtökohdistaan ja osana yhteisöä onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä.

Montessori-koulussa oppimisen ja koulunkäynnin tuki muodostuu yleisestä tuesta ja tehostetusta tuesta. Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleinen ja tehostettu tuki järjestetään oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saama tuki on joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tarpeen mukaan muuntuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista ja heti tuen ilmetessä. Oppilas tai huoltaja ei voi kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta.

Omassa opetusryhmässä voidaan oppilasta tukea yksilöllisten työskentelytapojen ja -paikkojen avulla, omatoimisen työn ohjauksella ja opettajan antamalla opetustuokioilla. Montessori-koulussa ei järjestetä erityistä tukea oppilaan omassa opetusryhmässä eikä pienryhmässä. Erityistä tukea tarvitsevat lapset ohjataan oppilaan asuinkunnan erityisen tuen opetuspalveluiden piiriin. Pienryhmässä annettavan opetuksen tai erityisen tuen tarve edellyttää oppilaan siirtämistä oppilaan kotikunnan ylläpitämien opetuspalveluiden piiriin.

Oppimisen ja koulunkäynnin yleinen ja tehostettu tuki Montessori-koulussa perustuvat havainnollisten ja eriyttävien oppimateriaalien käyttöön. Lisäksi tukea annetaan laajalla eriyttämällä, henkilökohtaisilla oppimissuunnitelmilla sekä oppilaan henkilökohtaisten tavoitteiden asettamisella. Lisäksi vuosiluokkiin sitomattoman opetussuunnitelman mukainen opetus mahdollistaa rakenteellisen tuen. Koulussa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan yksilölliseen oppimiseen välttämällä keskinäistä kilpailua ja vertailua.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioidessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja opiskeluhoitopalvelujen eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointitaidot ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Helsingin Montessori-koulussa tehdään tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltaja kutsutaan kouluun keskustelemaan oppilaan edistymisestä ja mahdollisista tuen tarpeista. Keskusteluihin oppilaan tuen tarpeista osallistetaan koulun ja oppilashuollon moniammatillisia osaajia kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Oppilaan pedagogisten asiakirjojen, kuten oppimissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä sekä tarpeellisten tukitoimenpiteiden suunnittelusta, kartoittamisesta ja aloittamisesta vastaa alakoulussa oppilaan luokanopettaja ja yläkoulussa oppilaan luokanvalvoja.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä

asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso opiskeluhuollon osio).

Kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu silloin, kun oppilaalla on tuen tarvetta. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajan ja erityisesti koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu luottamuksellisuus. Huoltajille annetaan tietoa tuen eri muotoihin liittyvistä säädöksistä ja määräyksistä ja niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstö on yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen eri muodoista ja tasoista sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä.

Helsingin Montessori-koulussa kodin ja koulun hyvä yhteistyö on erityisen tärkeää, ja siihen kiinnitetään paljon huomiota. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko Montessori-koulussa vietettävän koulupolun ajan ja erityisesti koulunkäynnin siirtyessä Montessori-koulusta eteenpäin. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu luottamuksellisuus.

Montessori-koulu tekee tiivistä yhteistyötä oppimisen tukeen ja oppilashuoltoon liittyvissä asioissa Helsingin kaupungin kanssa. Koulun kanssa yhteistyön osapuolina ovat mukana Helsingin kaupungin oppimisen tuen erilaiset asiantuntijat, oppilashuoltopalvelut sekä tarvittaessa myös erikoissairaanhoidon asiantuntemus yksittäisten oppilaiden asioissa.

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjauks- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan

mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Helsingin Montessori-koulussa yleinen tuki on kaikkien oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin edistämistä. Oppilas saa yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Hyvä, toimiva ja laadukas perusopetus mahdollistaa kaikkien oppilaiden oppimisen ja kasvun.

Erityistä huomiota Montessori-koulussa kiinnitetään koulun toimintakulttuurin ja -ympäristön kehittämiseen. Opetuksessa opettajat ottavat huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet. Tavoitteena on vuorovaikutteisen ilmapiirin luominen ja edistäminen kouluuyhteisössä niin, että oppilaat tulevat kohdatuksi ja kuulluksi sekä voivat osallistua toimintakulttuurin ja -ympäristön luomiseen ja kehittämiseen. Oppilaan osallisuutta ja vastuun ottamista omasta opiskelusta tuetaan. Montessori-pedagogiikan tavoitteena on vahvistaa oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä heti oppilaan tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan ensisijaisesti oppimisympäristön kehittämisellä ja joustavilla opetusjärjestelyillä sekä ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Opetus voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti. Montessori-koulussa opetus järjestetään vuosiluokkiin sitomattomasti, yhdysluokissa, jolloin oppilaan oppimissuunnitelmaan kirjataan opintokokonaisuudet, joiden mukaan opetus etenee. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Montessori-koulussa kaikille oppilaille tarpeen mukaan käytettäviä yleisen tuen keinoja ovat muun muassa montessoripedagogisten oppimisvälineiden yksilöllinen käyttö, henkilökohtainen oppimissuunnitelma ja oppimisen seuranta.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan, kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Tehostettu tuki on oppilaan tarpeista lähtevää, suunniteltua ja ennaltaehkäisevää. Tehostetun tuen antaminen on ensisijaista ja tukea annetaan niin kauan, kun oppilas sitä tarvitsee. Sen vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Tehostetun tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta tuetaan.

Oppilas alkaa saada tehostettua tukea, kun hän tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea sekä samanaikaisesti useita tukimuotoja suunnitelmallisesti. Tehostettu tuki perustuu pedagogiseen arvioon, joka käsitellään koulussa moniammatillisesti. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen yhteisiä opetusjärjestelyjä ja tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa kokoaikaista erityisopetusta ja oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä. Oppimisympäristön muokkaaminen on keinoista merkittävin ja ensisijainen. Suunnitellut tuen muodot opettaja kirjaa oppilaan oppimissuunnitelmaan, jossa pedagogiseen arvioon perustuen kuvataan annettava tehostettu tuki. Oppilaan opetus järjestetään Montessori-koulussa vuosiluokkiin sitomattomasti. Oppilaan oppimissuunnitelmaan kirjataan opintokokonaisuudet, joiden mukaan opetus etenee.

Tehostetun tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa oppilaan ja huoltajan osallistumista vahvistetaan ja korostetaan. Oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Oppilashuollon ammattilaisten työskentelyssä korostuu kaikille tarjottava yhteisöllinen oppilashuollon tuki. Oppilaalla on tarvittaessa oikeus saada yksilökohtaisia oppilashuollon palveluja.

Helsingin Montessori-koulussa kaikille oppilaille laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma, jossa on kuvattu oppilaan opinto-ohjelma ja siihen kuuluvat oppiaineet sekä opetuksen eteneminen. Oppilaalle annettava tehostettu tuki kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Tehostettu tuki annetaan oppimissuunnitelman mukaisesti muun opetuksen yhteydessä joustavin järjestelyin. Tehostetun tuen muuttuessa oppimissuunnitelmaa päivitetään vastaavasti.

Montessori-koulussa tehostetun tuen oppilasta voidaan tukea esim. oppimisen suunnittelulla, ohjauksella ja aikataulutuksella sekä toiminnan priorisoinnilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan sekä seuraamaan omaa edistymistään. Montessorimateriaali tukee hyvin myös tehostetun tuen oppilaita esim. hahmottamisen ja motoristen valmiuksien kehittämisessä. Tehostetun tuen oppilaan työpisteen sijoittelulla voidaan vaikuttaa visuaalisten ja auditiivisten ärsykkeiden vähentämiseksi. Montessori-luokassa luodaan siirtymätilanteisiin luokan omia rutiineja ja toimintamalleja, jotka syntyvät luontevasti lasten yhteisön tarpeista ja jotka lapsilähtöisinä tukevat tehostetun tuen oppilasta muutostilanteessa ja toiminnan muuttuessa.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan:

- *oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista,*
- *oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista,*
- *oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet,*
- *arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea ja*
- *arvio tehostetun tuen tarpeesta.*

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen sekä tuen tarpeen arvioiminen käsitellään Helsingin Montessori-koulussa pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöstön kanssa. Pedagogisen arvion laativat oppilaan opettaja tai oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Tämä käsittely kirjataan pedagogiseen arvioon. Jos käsittelyssä päädytään oppimisen tuen tehostamiseen, tehostettu tuki suunnitellaan ja kirjataan oppilaalle laadittavaan

tehostetun tuen oppimissuunnitelmaan. Käsittelyssä voidaan päätyä myös ratkaisuun, jossa yleinen tuki todetaan riittäväksi tuen muodoksi oppilaalle.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako

- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät, joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Tehostetun tuen antamisen ajaksi laadittava oppimissuunnitelma on oppilaan opiskelua ja oppimisen tavoitteita koskeva suunnitelma, jonka tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Oppimissuunnitelma laaditaan heti, kun on sovittu tehostetun tuen aloittamisesta, ja sitä tarkistetaan aina tarvittaessa ja vähintään kerran lukuvuodessa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon, mahdollisesti esiopetuksen aikana tai osana yleistä tukea laadittuun oppimissuunnitelmaan sekä mahdolliseen kuntoutussuunnitelmaan. Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuu tarvittaessa myös muita asiantuntijoita. Oppilas osallistuu oman oppimissuunnitelman tekemiseen edellytysten mukaan. Oppimissuunnitelma on käytännön työväline opettajan oman työn suunnittelulle. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta.

Helsingin Montessori-koulussa oppilaalle laadittu oppimissuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään aina tehostetun tuen alkaessa tai tehostetun tuen toimenpiteiden muuttuessa. Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata Montessori-koulun oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan.

Montessori-koulussa vastuu tehostetun tuen oppimissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä on oppilaan opettajalla tai oppilasta opettavilla opettajilla yhdessä. Alakoulussa tehtävästä vastaa oppilaan luokanopettaja ja yläkoulussa luokanvalvoja. Opettaja huolehtii, että tehostetun tuen aikainen oppimissuunnitelma tulee asianmukaisesti päivitettyä.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Helsingin Montessori-yhdistys ry, joka toimii yksityisen Helsingin Montessori-koulun ylläpitäjänä ja siten perusopetuksen järjestäjänä, ei järjestä perusopetuslaissa tarkoitettuja erityisen tuen palveluita. Päätöksen oppilaan siirtämisestä erityiseen tukeen tekee oppilaan asuinkunta, yksityisen opetuksen järjestäjän esityksestä.

Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Erityisen tuen päätös tai sen muutos edellyttää aina pedagogisen selvityksen laatimista. Kun oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, erityisopetusta annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti (HOJKS).

Ennen esitystä erityisen tuen päätöksestä oppilaan asuinkunnalle, Montessori-koulu kuulee oppilasta ja tämän huoltajaa hallintolaissa säädetyn mukaisesti sekä

- hankkii oppilaan opetuksesta vastaavilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä,
- hankkii oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa yhteistyönä tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta ja
- tekee näiden perusteella pedagogisen selvityksen eli arvion erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogista selvitystä täydennetään tarvittaessa psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuoltopalveluiden ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyä oppimäärää.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Koulussa laaditaan oppilaasta moniammatillisesti pedagoginen selvitys ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää tuen tarpeiden selvittämisen, tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen selvityksen kokoamisesta vastaa opettaja. Hänen tehtävänä on koota

- Selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä oppilasta opettavien opettajien kanssa.
- Selvitys moniammatillisena yhteistyönä oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

Tämän tiedon perusteella selvityksen koonnut opettaja kirjaa moniammatillisen käsittelyn jälkeen perustelut erityisen tuen antamisesta, jatkamisesta tai lopettamisesta pedagogiseen selvitykseen.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittuja pedagogisia asiakirjoja. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi hankitaan tarvittaessa muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen tai vastaava sosiaalinen selvitys. Jos pedagogisessa selvityksessä esitetään jonkin oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä, erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tarvitaan lisäksi aina psykologin lausunto. Huoltajan luvalla voidaan myös hyödyntää esim. oppilaalle laadittua kuntoutussuunnitelmaa.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi oppilaan kotikunnan tulee tehdä asiassa kirjallinen päätös. Montessori-koulun oppilaiden kohdalla, ennen oppilaan asuinkunnan erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä Montessori-koulu kuulee oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa erityiseen tukeen siirtopäätöstä valmistellessaan. Päätös erityisestä tuesta tehdään oppilaan kotikunnassa hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen liitetään valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Yksityisenä opetuksen järjestäjänä Helsingin Montessori-yhdistyksen ylläpitämässä Montessori-koulussa ei tehdä erityisen tuen päätöksiä eikä järjestetä erityisen tuen palveluita yleisopetuksen ryhmässä eikä pienryhmissä erityisluokalla. Erityisen tuen päätöksen tekee oppilaan asuinkunta, joka Helsingin Montessori-koulun oppilailla on lähes poikkeuksetta Helsingin kaupunki.

Helsingin kaupungin opetustoimessa kirjallisen päätöksen erityisen tuen antamiseksi tekee delegointipäätöksen mukainen viranhaltija. Oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa kuullaan ennen erityisen tuen päätöstä. Helsingissä tästä kuulemisesta vastaa kyseessä olevan koulun rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Päätös perustellaan ja päätöksen perustelut nojautuvat pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin. Päätökseen liitetään oikaisuvaatimusohje, jotta huoltajat voivat halutessaan hakea siihen oikaisua.

Erityisen tuen päätöksessä päätetään:

- oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä
- mahdolliset yksilöllistettävät oppiaineet, niiden lisääminen tai vähentäminen
- sekä tarvittaessa erityisistä opetusjärjestelyistä kuten oppiaineen vapauttamisesta ja/tai opetussuunnitelman mukaisesta tuntijaosta poikkeamisesta

Opetukseen osallistumisen edellyttämistä tulkitsemis- ja avustajapalveluista, erityisistä

apuvälineistä, tukijaksoista ja ohjauspalveluista tehdään päätös erikseen.

Erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt ja tuen vaikuttavuutta on arvioitu luotettavasti laadullisesti, ajallisesti ja määrällisesti. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, se perustuu oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen päätöstä tarkistetaan vähintään toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tarkistetaan myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tehdään päätös tuen lopettamisesta. Tällöin oppilas saa tehostettua tukea.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- *oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan*
- *oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet*
- *oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet*
- *oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet*
- *oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät*

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeutus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhoitopalveluiden ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät, joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Helsingin Montessori-koulun oppilaalle, jolle oppilaan kotikunta on tehnyt päätöksen erityisestä tuesta, kotikunta huolehtii oppilaalle laadittavasta henkilökohtaisesta opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatimisesta. Helsingin Montessori-koulun oppilaiden asuinkunta on lähes poikkeuksetta Helsinki. Helsingin kaupunki huolehtii ja ratkaisee erityisen tuen opetuspalveluiden järjestämisen niitä tarvitsevien oppilaiden kohdalla.

Helsingin kaupungissa Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan oppilaalle, jolle on tehty päätös erityisestä tuesta. HOJKS on opetuksen suunnittelun väline, ja siitä vastaavat oppilasta opettavat opettajat. Se on pedagoginen asiakirja, josta ilmenee oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia.

HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKS:n laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle aiemmin laadittuja pedagogisia asiakirjoja, kuten oppimissuunnitelmaa, tai huoltajan luvalla esim. kuntoutussuunnitelmaa. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman lukuvuoden alussa tai heti erityisen tuen päätöksen jälkeen yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa, ellei siihen ole perusteltua estettä. Tarvittavilta osin HOJKS valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä.

Erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetään yleisopetuksen yhteistyöluokka ja laaditaan suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä ryhmässä. Tämä kirjataan oppilaan HOJKS:aan. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS:ssa kuvataan oppiaineen yksilöllistetyn oppimäärän tai toiminta-alueittaisen opetuksen tavoitteet, koska oppilaan arviointi perustuu näihin tavoitteisiin.

HOJKS tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Lisäksi HOJKS:ssa kuvattuja tavoitteita, tuen muotoja ja pedagogisia ratkaisuja ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan vähintään lukuvuoden päätteeksi ja aina tarvittaessa.

Oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot on aina velvollisuus luovuttaa seuraavalle opetuksen järjestäjälle, joilla on niitä myös oikeus pyytää. Helsingissä on käytössä erillinen lomake tiedonsiirtolupaa varten.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatkoopintoihin.

Helsingin Montessori-koulussa ei järjestetä erityisen tuen palveluita eikä tehdä erityisen tuen päätöksiä. Mikäli koulun oppilaan kohdalla tulee tarve jonkun oppiaineen yksilöllistämiseksi, tehdään Montessori-koulun toimesta oppilaan kotikunnalle esitys erityisen tuen päätöksen tekemistä varten.

Helsingin kaupunki, joka on Helsingin Montessori-koulun oppilaiden kotikunta, on linjannut oppiaineen oppimäärän yksilöllistamisestä ja oppiaineen opiskelusta vapauttamisesta. Oppilasta tuetaan siten, että hänen on mahdollista saavuttaa yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet kaikissa oppiaineissa. Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja opetuksen tukimuodoilla. Oppilaalle voidaan määritellä opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa. Hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin, jotka kirjataan oppilaan oppimissuunnitelman tai HOJKS:an oppiaineosuuteen. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä voidaan harkita silloin, jos oppilas ei kykene saavuttamaan ko. oppiaineen vähimmäistavoitteita saamastaan tuesta huolimatta. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tuetaan näissä asioissa. Alkuopetuksessa oppiaineen oppimäärän yksilöllistämiseksi on oltava erityisen vahvat perusteet.

Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Päätös edellyttää aina psykologin lausuntoa. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, joka sisältää kuvauksen annetusta tuesta ja arvion tuen vaikuttavuudesta, arvion oppilaan erityisestä tuesta sekä mahdollisista oppiaineiden yksilöllistämisen tarpeista perusteluineen kussakin oppiaineessa erikseen.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteet laaditaan niin, että ne ovat oppilaalle riittävän haasteellisia. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKS:ssa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKS:aan kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKS:ssa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja laatii, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKS:n sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio todistukseen tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja –kohdassa mainitaan siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta on oltava erityisen painavat syyt. Erityisen tuen oppilaalla päätös oppiaineen vapauttamisesta tehdään osana erityisen tuen päätöstä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, järjestetään vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille selvitetään näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennyksestä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- *Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.*
- *Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.*
- *Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.*

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Helsingin Montessori-koulussa ei anneta opetusta vaikeasti vammaisille tai erityiseen tukeen siirretyille lapsille eikä koulussa tehdä erityisen tuen päätöksiä. Pidennetyn oppivelvollisuuden tarvetta tulee arvioida kotikunnan kanssa, joka tekee lapselle päätöksen pidennettyyn oppivelvollisuuteen ottamisesta ja sen yhteydessä kotikunta tekee oppilaalle myös erityisen tuen päätöksen.

Helsingin kaupunki, joka on Helsingin Montessori-koulun oppilaiden kotikunta, on linjannut pidennetystä oppivelvollisuudesta omassa perusopetuksen opetussuunnitelmassaan. Pidennetty oppivelvollisuus on perusteltua, jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa. Tällöin oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Sen tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Pidennetyssä oppivelvollisuudessa oppilaalla on mahdollisuus kahteen esiopetusvuoteen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella yhteistyössä lapsen, huoltajien, varhaiskasvatuksen ja tutkivan tahon kanssa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esiopetus järjestetään yleensä niin, että lapsi aloittaa päivähoiton esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Kuusivuotiaana lapsesta tulee oppivelvollinen. Jos lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja osallistuu esiopetukseen kaksi vuotta, hän aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Tällöin oppilaalle tehdään huoltajan hakemuksesta päätös perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös, jossa päätetään, opiskeleeko oppilas oppiaineittain yleisin tai yksilöllisin oppimäärin; toiminta-alueittain tai vapautetaanko oppilas jonkin oppiaineen opiskelusta kokonaan. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), jossa määritellään tavoitteet. Koulukohtaisesti voidaan määritellä oppiaineiden jakamisesta osaalueisiin tai oppiainekokonaisuuksiin, jotka muodostuvat erikseen arvioitavista oppiaineista.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään pedagogisen selvityksen perusteella päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää

aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Helsingin Montessori-koulussa ei tehdä erityisen tuen päätöksiä, eikä anneta opetusta vaikeimmin kehitysvammaisille oppilaille. Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen ollessa kyseessä tulee olla yhteydessä lapsen kotikuntaan, joka tekee lapselle päätöksen toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta. Toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Erityisen tuen päätöksen tekee oppilaan kotikunta.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvuja sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä

oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Se perustuu ensisijaisesti opettajan tekemään arvioon oppilaan oppimisesta ja mahdollisesta tuen tarpeesta, mutta myös oppilas tai huoltaja voi olla aloitteellinen tukiopetuksen tarpeesta. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Oppilaalla on oikeus saada tukiopetusta heti tuen tarpeen ilmetessä. Koulutyö suunnitellaan siten, että oppilailla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus osallistua. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan.

Tukiopetuksen tavoitteena on vahvistaa perustaitojen ja -tavoitteiden saavuttamista, ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksien muodostumista, tukea oppimaan oppimistaitoja ja vahvistaa myönteistä minäkuvaa oppijana.

Tukiopetus voidaan järjestää esim. samanaikaisopetuksena oppitunnilla, pienryhmässä tai yksilöllisesti oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamiseksi oppituntien aikana. Tukiopetuksessa käytetään oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioiden monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja toteuttaminen.

Tukiopetuksen järjestäminen, työnjako ja opettajien keskinäinen yhteistyö kuvataan koulun toimintasuunnitelmassa. Montessori-koulussa tukiopetusta antavat ensisijaisesti oppilasta opettavat opettajat.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan osana yleistä ja tehostettua tukea. Se on tarkoitettu oppilaille, joilla on vaikeuksia yksittäisessä oppiaineessa, keskittymisessä, sosiaalisissa taidoissa tai opiskelutaidoissa tai koulunkäynnissään. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tuki kohdennetaan ryhmän ja oppilaan tarpeen mukaan pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt niveltävät oppilaan muuhun opetukseen ja tukevat oppimisvalmiuksien, oppimaan oppimistaitojen ja myönteisten strategioiden kehitystä. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja menetelmiä huomioiden ryhmän ja oppilaan tarpeet. Opetus suunnitellaan ja arvioidaan yhteistyössä opettajien ja tarvittaessa oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen. Helsingin Montessori-koulussa annetaan osa-aikaista erityisopetusta yleisessä ja tehostetussa tuessa oleville oppilaille pääsääntöisesti samanaikaisopetuksena.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Eryitysten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä.

yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita ja oppilaan kotikunnan opetuksen järjestäjää. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota Helsingin Montessori-yhdistyksellä opetuksen järjestäjänä tai Helsingin Montessori-koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

7.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä mahdollisimman konkreettisesti alla olevissa asioissa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

- *ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit (loppu omaksi kohdakseen)*
- *toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa*
- *oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi*

- yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa
- yhteistyö opiskeluhoitopalveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa
- kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä
- oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Yleinen tuki

- yleisen tuen käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Tehostettu tuki

- tehostetun tuen käytännön järjestäminen
- pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet
- toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä
- oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

Erityinen tuki

- erityisen tuen käytännön järjestäminen
- pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet
- oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely
- erityisen tuen päätöksen tekeminen
- erityisen tuen päätöksen tarkistaminen
- toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena
- HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.
- pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen
  - lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, monialainen yhteistyö prosessissa
  - opetuksen käytännön järjestäminen
  - yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa sekä muu yhteistyö, eri toimijoiden vastuut ja työnjako
  - yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa
  - eri oppiaineiden mahdollinen yhdistäminen oppiainekokonaisuuksiksi tai jakaminen osa-alueisiin sekä niiden tarkempi kuvaus
  - tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tarkempi kuvaus toiminta-alueittain

Perusopetuslaissa säädettyt tukimuodot

- käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

Opetussuunnitelmassa määritellään tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

8. Opiskeluhoolto

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta.

Näissä perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisu opiskeluhoolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisu oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhooltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhoollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää

toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä Helsingin kaupungin opetustoimen ja mm. sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Helsingin opetusvirasto asettaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon ohjausryhmän. Tämä ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Suunnitelma liittyy Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Helsingin Montessori-koulu noudattaa lainsäädäntöä ja Helsingin kaupungin linjauksia oppilashuoltoyhteistyössä. Helsingin kaupungin oppilashuolto- ja kouluterveydenhuoltohenkilöstö huolehtii myös Montessori-koulun oppilaista.

Oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuolto. Nämä asiantuntijat toimivat yhteistyössä sekä yksilöiden että yhteisön kanssa. Helsingissä opetustoimi järjestää kuraattori- ja psykologipalvelut, joten työntekijät toimivat kouluissa ja ovat helposti asiakkaiden saavutettavissa.

Oppilashuoltoa toteutetaan ja ratkaisuja etsitään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.

Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on oppilashuoltotyössä keskeinen työmenetelmä.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on olennaista pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Oppilashuoltoa arvioidaan kaupungin ja koulujen tasolla.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Tällöin voidaan arvioida myös yksittäisen luokan pedagogista tilannetta. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään yksilökohtaisessa oppilashuollossa. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Kouluissa pyritään tietoisesti oppilaiden ja henkilöstön turvallisuuden tunteen lisäämiseen. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Koulussa laaditaan suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen on osa ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Varmistetaan, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala luo järjestelmän, jonka avulla ko. asiat voidaan tarkastaa kolmen vuoden välein. Turvallisuutta edistävät toimintatavat koskevat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista työskentelyä, oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja sekä oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaisesta oppilashuollosta saatavat yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy on tärkeää. Oppilashuollon tuen suunnittelussa ja koulutyössä otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet ovat tärkeitä. Oppilaan ikä, kehitystaso ja muut henkilökohtaiset edellytykset otetaan huomioon. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilaan on tultava kuulluksi. Tätä edistää, että hän kokee tilanteen kiireettömänä. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuvat oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, on asiakirjaan kirjattava kenelle, mitä ja mistä syystä tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala vastaa henkilötietojen käsittelyyn liittyvästä ohjeistuksesta ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Helsingin Montessori-koulu tekee yhteistyötä oppilashuollon palvelujen järjestämisessä Helsingin kaupungin kanssa. Helsingissä oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattu oppilashuollon osuus,
- Helsingin opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä Montessori-koulun koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan Montessori-koulun koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Helsingin Montessori-koulu toimii yhteistyössä Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen seurannassa. Helsingin kaupungin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille. Koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta Helsingin kaupunki antaa kaupunkitasoiset erilliset ohjeet.

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoitotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1–5. Opetuksen

järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoiton toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1–5):

1. Arvio opiskeluhoiton kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoiton kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhoiton kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoiton yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arvioissa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotasaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arvioissa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arvioissa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoiton edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

- koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta (ml. seurantamenetelmät ja -tiedot) ja poissaoloihin puuttuminen. Lisäksi kuvataan tämän edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä luvattomista poissaoloista ilmoittaminen huoltajalle. (Kohtaan tulossa mahdollisesti muutoksia sitouttavan koulu yhteistyön toimintamallia koskevan perusopetuslain muutoksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden vastaavan uudistuksen myötä)
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet koulu ympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollon seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa
- oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen

- järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen*
- *koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä*
  - *opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä*
  - *yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi*
  - *yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille*

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvauksia yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Helsingin Montessori-koulun opetusluvan mukainen opetuskieli on suomen kieli. Koulussa ei anneta perusopetusta saamen-, romanin- eikä viittomakielillä.

9.1 Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa

ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Monikielisyys on rikkaus kouluyhteisössä. Montessoripedagogiikka huomioi eri kielitaustat mahdollisuutena monipuolistaa oppilaiden välistä oppimista ja ymmärrystä erilaisuudesta. Kaikessa opetuksessa otetaan huomioon oppilaan tausta ja lähtökohdat, aikaisempi kouluhistoria, äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään omaa kieltään oman oppimisensa tukena sekä koulun toiminnassa. Oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista sekä akateemista monikielisyyttä. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille tarjotaan oman äidinkielen opetusta mahdollisuuksien mukaan eri kielissä tarvittaessa yhteistyössä muiden opetuksen järjestäjien kanssa.

Mahanmuuttajalle opetetaan äidinkielen sijasta suomea joko kokonaan tai osin suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella. Oppilas edistyessään kielitaidossa voi siirtyä suomi äidinkielenä-opetukseen. Mikäli oppilaalla on suomen kielen peruskielitaidoissa puutteita, häntä tuetaan kaikissa oppiaineissa sekä oppimisen eri osa-alueilla hyvien oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja joustavia arviointitapoja. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kokonaistilanne, ja hän saa osoittaa osaamistaan monin eri tavoin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan. Hänelle annetaan myös välineitä niiden kehittämiseen. Suomi toisena kielenä -arviointi on sanallista ja oppilaan oman kielellisen kehityksen huomioon ottavaa.

Helsingin Montessori-koulun opetuskielenä on opetusluvan mukaisesti suomen kieli. Koulussa ei järjestetä maahanmuuttajien valmistavaa opetusta.

10. Kaksikielinen opetus

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

Helsingin Montessori-koulussa on opetusluvan mukaisesti opetuskielenä suomen kieli.

11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatusfilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.

Helsingin Montessori-yhdistys ry on 20.5.2020 (Dnro VN/2002/2020) saanut päätöksen opetuksenjärjestämislupaa koskevaan hakemukseensa.

Valtioneuvosto on käsitellyt yhdistyksen hakemuksen ja päättänyt perusopetuslain (628/1998) 7 §:n nojalla myöntää luvan perusopetuksen 1–6 vuosiluokkien opetuksen järjestämiseksi Helsingin kaupungissa seuraavasti:

- Opetuslupa koskee perusopetuksen vuosiluokkia 1–6
- Opetuksenjärjestämipaikka on Helsinki
- Koulun opetuskieli on suomi
- Muut ehdot: Opetus perustuu erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään. Lasta ei perusopetuslain 6 §:n 3 momentin mukaisesti saa ilman huoltajan suostumusta osoittaa Helsingin Montessori-yhdistys ry:n järjestämään opetukseen.
- Oppilasmäärä perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 saa olla yhteensä enintään 150
- Opetus on tarkoitettu oppivelvollisuusikäisille.

Luvan perusteella vuonna 2024 alkavaan opetukseen otetuille oppilaille voidaan antaa luvassa tarkoitettua opetusta kuudennen vuosiluokan oppimäärän suorittamiseen saakka.

11.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvan ja valtioneuvoston asetuksen määrittämässä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

- *Erytyiseen maailmankatsomukseen perustuvan opetuksen osalta*
  - *mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat*
  - *miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa*
  - *miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.*
- *Erytyiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta*
  - *mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut*
  - *miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.*

11.3 Montessoripedagogiikka

Montessoripedagogiikka on poliittisesti ja uskonnollisesti riippumaton kasvatustilafilosofia, joka perustuu italialaisen pedagogin ja lääkärin Maria Montessorin luomaan opetusmenetelmään. Menetelmän ytimenä on oppilaslähtöisyys: oppilaan tarkka havainnointi, jonka tavoitteena on tukea oppimista ja tarjota oppilaan kehitystasolle parhaiten sopivia haasteita. Havainnoinnin ja tehtyjen huomioiden avulla opettaja saa oleellisen tiedon oppilaan oppimisvalmiuksista ja siitä, miten hän voi ohjata lasta kehittymään ja millaisia oppimisvälineitä hän pystyy tarjoamaan oppimisen tueksi.

Montessoripedagogiikan pääperiaatteen voi kiteyttää perusopetuksessa: "Auta minua ajattelemaan itse". Montessoriopettajan roolina on toimia lapsen ohjaajana ja mentorina. Montessoripedagogiikka on hyvin oppilaslähtöistä. Oppimistilanteessa montessoriopettajan tehtävä ei ole johtaa toimintaa, vaan opastaa ja tarjota apua, kun lapsi itse sitä tarvitsee. Lapsen annetaan oivaltaa asioita. Montessoriopettaja tarjoaa jokaiselle lapselle yksilölliset oppimispolut ja tukee oppilaita sekä tavoitteiden asettamisessa että asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Oppilaalla on mahdollisuus vaikuttaa oppimistehtäviensä valintaan itse, ja opettaja varmistaa, että hänellä on mahdollisuudet asettamiensa tavoitteiden saavuttamiseen. Opettaja ruokkii lapsen motivaatiota sopivan haastavilla ja kiinnostavilla tehtävillä. Opetustuokioiden opettaja antaa pienryhmissä tai yksilöllisesti, jolloin oppilas pystyy todella keskittymään ja opettaja voi antaa enemmän henkilökohtaista tukea. Opettajan tehtävänä on myös varmistaa lapselle työrauha tehtävän loppuun saattamiseksi. Opettajan vastuulla on huolehtia, että oppimistavoitteet saavutetaan kaikilla osa-alueilla.

Montessoripedagogiikassa oppilas nähdään tiedonjanoisena oppijana, joka aktiivisesti tutkii ympäristöään ja ammentaa sieltä tietoa niin tietoisesti kuin tiedostamattakin. Oppilaan omatoimisuutta ja aktiivista roolia oppijana edistää monipuolinen oppimisympäristö, jota montessoripedagogiikassa kutsutaan *valmistelluksi ympäristöksi*. Valmistelussa oppimisympäristössä on mahdollisuuksia monipuoliseen työskentelyyn. Sieltä löytyy nurkkaus rauhalliseen lukemiseen, paikka hiljaiselle työskentelylle ja paikka ryhmätöille. Valmistelussa ympäristössä on tilaa levittää oppimistehtävät matolle lattialle tai työskennellä pöydän ääressä. Kaikki oppimateriaalit ovat esillä oppimisympäristössä. Oppimateriaalit on valmisteltu erityisesti oppilaita varten, ei opettajan apumateriaaliksi. Oppimateriaalit sijaitsevat lasten korkeudella olevissa hyllyissä, joista oppilaan on helppo ottaa ne käyttöön, kun hän niitä tarvitsee. Välineistön merkitys vähenee ylemmille luokille siirryttäessä.

Montessoripedagogiikkaan kuuluvia oppimateriaaleja kutsutaan *montessorivälineiksi*. Montessorivälineistöä on laaja ja käsittää monipuolisia oppimateriaaleja kaikkiin eri oppiaineisiin. Montessorivälineiden avulla oppilas saa konkreettisia kokemuksia opiskeltavista asioista. Oppilas saa välineiden kautta myös aistielämyksiä, jotka auttavat uusien asioiden oppimisessa. Montessorivälineet on valmistettu niin, että ne mahdollistavat oppilaan itsenäisen työskentelyn ja että oppilas pystyy myös itse arvioimaan tehtävänsä onnistumista välineiden avulla ilman opettajan jatkuvaa läsnäoloa. Opettajan tehtävä on huolehtia, että oppimisympäristö on motivoiva ja houkutteleva ja että sieltä löytyy oppimiseen tarvittava välineistö.

Montessoriopetuksen kulmakiviä ovat:

- ***Eri-ikäisistä oppijoista koostuva opetusryhmä***
Yhdysluokan etuna on, että oppilailla on mahdollisuus edetä aidosti omaan tahtiinsa, vertailematta saman ikäluokan luokkatovereihin. Eri-ikäiset oppilaat saavat myös kokemuksia vertaisopettamisesta, kun vanhemmat oppilaat auttavat nuorempia. Oppilaat saavat toisten auttamisesta ja opettamisesta pätevyyden kokemuksia ja oppivat samalla myös itse asiat paremmin. Taitavilla oppilailla on myös mahdollisuus edetä haastavampiin tehtäviin ja löytää saman tasoisia pareja vanhemmista oppilaista.
- ***Pitkäkestoiset työskentelyrupeamat***
Montessoripedagogiikassa käytetään pitkäkestoista yhtäjaksoista työskentelyaikaa, joka mahdollistaa keskittymisen ja suurehkojen projektien toteuttamisen. Työskentelyjakso voi olla joko 3x60min tai 4x45min. Montessoriympäristössä oppilaalla on mahdollisuus liikkua, pitää taukoja omaan tahtiin ja vaihtaa työtä halutessaan, jolloin pitkä työskentelyaika ei ole liian kuormittava. Vastaavasti

virikistymisaika on pidempi, jolloin myös leikki tai pelaaminen ovat mielekkäämpiä. Pidempi virikistymisaika lisää myös liikunnan määrää koulupäiviin, kun pukemiseen ja siirtymiin ei kulu paljon aikaa. Koulussa käytetään aamupäivän työrupeamaa, jossa neljän oppitunnin opetusjaksot on yhdistetty yhdeksi työskentelyajaksi. Työskentelyjaksoa seuraa pidempi n. tunnin mittainen tauko, jonka aikana oppilaat ruokailevat ja ulkoilevat. Virikistytymisen jälkeen oppitunnit jatkuvat iltapäivän oppitunneilla lukujärjestyksen mukaisesti.

– **Valmisteltu oppimisympäristö:**

Valmisteltu oppimisympäristö tukee oppilaan omatoimisuutta ja mahdollistaa monipuolisten työskentelytapojen käyttämisen. Oppimisympäristössä on sijoitettu eri oppiaineiden hyllyihin oppilaille suunnatut oppimismateriaalit ja ympäristöstä löytyy myös tiedenurkka, jossa oppilaat voivat turvallisesti suorittaa pieniä tiedekokeita. valmistellussa ympäristössä voi olla myös liikuntatehtäviä. Valmisteltu ympäristö laajenee koulun ulkopuolelle ylemmillä luokilla esim. retkien, workshoppien ja tutkimusprojektien ja yritys yhteistyön tai nuorten oman yritysmaisen toiminnan myötä. Yhä suurempi osa opetuksesta tapahtuu luokan ulkopuolella.

– **Ilmiöt:**

Keskeiset oppisisällöt perustuvat isompiin ilmiöihin, joita käsitellään lukuvuoden alussa mm. kertomusten avulla. Nämä ilmiöt luovat viitekehyksen yksityiskohtaisemmalle oppimiselle. Monialaisia kokonaisuuksia muodostuu yläluokilla erityisesti oppilaiden omista projekteista ja hankkeista.

– **Pienryhmien opetustuokiot:**

Opettaja opettaa uuden asian pienelle 2–8 oppilaan ryhmälle kerrallaan, mikä mahdollistaa yksilöllisen huomioimisen ja oppilaan paremman keskittymiskyvyn.

– **Oppiminen konkreettisesta abstraktiin:**

Montessoripedagogiikan mukainen opetus etenee jokaisessa oppiaineessa konkreettisesta kokemuksesta abstraktiin ajatteluun.

Helsingin Montessori-koulussa jo yleinen tuki on vahvaa, ja tukee lasta erityisissäkin tilanteissa. Opetus perustuu vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen yhdysluokissa osin eheytyttynä opetuksena, jossa jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet ja oppiminen voidaan huomioida. Opetustuokiot opettaja antaa pienryhmissä tai yksilöllisesti, jolloin oppilas pystyy helpommin keskittymään opetettavaan asiaan ja opettaja voi antaa enemmän henkilökohtaista tukea.

Oppilaalle luodaan edellytykset ympäristönsä aktiiviseen tutkimiseen, samalla kun oppimisympäristö toimii tiedostamatta myös ohjaavana elementtinä esimerkiksi kalustuksen ja huonejärjestelyjen kautta. Opetus järjestetään siten, että oppilaan omatoimisuutta ja aktiivista roolia oppijana edistetään monipuolisen oppimisympäristön avulla, jota montessoripedagogiikassa kutsutaan valmistelluksi ympäristöksi. Valmistelussa oppimisympäristössä on mahdollisuuksia monipuoliseen työskentelyyn. Sieltä löytyy nurkkaus rauhalliseen lukemiseen, paikka hiljaiselle työskentelylle ja paikka ryhmätöille. Valmistellussa ympäristössä on tilaa levittää oppimistehtävät matolle lattialle tai työskennellä pöydän ääressä. Kaikki oppimateriaalit ovat aina oppilaan saavutettavissa. Oppimateriaalit on valmisteltu erityisesti oppilaita varten, ei opettajan apumateriaaliksi. Oppimateriaalit sijaitsevat lasten korkeudella olevissa hyllyissä, joista oppilaan on helppo ottaa ne käyttöön, kun hän niitä tarvitsee.

Montessoripedagogiikkaan kuuluvia oppimateriaaleja kutsutaan montessorivälineiksi. Montessorivälineistö on laaja ja käsittää monipuolisia oppimateriaaleja kaikkiin oppiaineisiin. Montessorivälineiden avulla oppilas saa aistikokemuksia opiskeltavista asioista. Oppilas saa välineiden kautta myös aistielämyksiä, jotka auttavat uusien asioiden oppimisessa. Montessorivälineet on valmistettu niin, että ne mahdollistavat oppilaan itsenäisen työskentelyn ja oppilas pystyy myös itse

arvioimaan tehtävänsä onnistumista. Opettajan tehtävä on huolehtia, että oppimisympäristö on motivoiva ja houkutteleva ja että sieltä löytyy oppimiseen tarvittava välineistö. Erityisesti lapset, joilla on erilaisia oppimisen ja hahmottamisen vaikeuksia, hyötyvät montessorivälineistä.

Helsingin Montessori-koulun opintokokonaisuudet ovat

- 1) opintokokonaisuus 1–2
- 2) opintokokonaisuus 3–6 sekä
- 3) opintokokonaisuus 7–9.

Opintokokonaisuus 1–2 sisältää seuraavat oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, vieras kieli, matematiikka, ympäristöoppi, uskonto tai elämäkatsomustieto, musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta.

Opintokokonaisuus 3–6 sisältää seuraavat oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta.

Opintokokonaisuus 7–9 sisältää aineet: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, maantieto, biologia, fysiikka, kemia, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous ja oppilaanohjaus.

Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen etenemistä ja oppimista seurataan erillisellä oppilaskohtaisella portfolioilla, oppilaan itsearviointilla ja muilla opettajan vastuulla olevilla seurantamenettelyillä. Opettajan vastuulla on huolehtia, että opetussuunnitelman sisällöt tulevat suoritettua jokaisen oppilaan kohdalla etenemisen tavasta riippumatta. Opetusta voidaan eriyttää oppilaan yksilöllinen kehitys huomioiden parhaan oppimistuloksen saavuttamiseksi.

Koulupäivä koostuu aamun neljän oppitunnin pituisesta montessorityöskentelystä avoimessa oppimisympäristössä. Aamu aloitetaan yhteisellä orientaatiohetkellä. Pääsääntöisesti ja erityisesti luokilla 1–6 hyödynnetään montessorimateriaaleja aamun työskentelyperiodissa. Oppilailla on mahdollisuus levätä ja pitää taukoja aamutyöskentelyn aikana. Iltapäivällä jatketaan liikunnan ja kielten oppitunneilla. Keskellä päivää montessorityöskentelyn ja ruokailun jälkeen pidetään pidempi välitunti. Koulu alkaa kaikilla samaan aikaan joka päivä. Tukiopetustunteja järjestetään tarvittaessa.

12. Valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1–6 ja vuosiluokille 7–9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1–6 vuosiluokille yhteensä

kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Helsingin Montessori-koulussa taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit on jaettu musiikkiin, kuvataiteeseen, käsityöhön ja liikuntaan alla esitetyn mukaisesti. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taito- ja taideaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Vuosiluokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1	
Taito- ja taideainevalinnainen musiikki									1
Kuvataide	1	1	1	2	1	1		2	
Taito- ja taideainevalinnainen kuvataide					1	1			2
Käsityö	2	2	1	1	1	1	1	2	
Taito- ja taideainevalinnainen käsityö			1	1	1	1	1		
Liikunta	2	2	3	3	2	2	2	2	3
Taito- ja taideainevalinnainen liikunta							1		
Kotitalous							3		
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset yht.			1	1	2	2	2		3

Taito- ja taideaineiden valinnaistunnit käytetään yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden kanssa seuraavasti:

- Musiikki: 1 vvt 9. vuosiluokalle
- Kuvataide: 1 vvt 5. ja 6. vuosiluokalle ja
2 vvt 9. vuosiluokalle
- Käsityö: 1 vvt 3., 4., 5., 6. ja 7. vuosiluokalle
- Liikunta: 1 vvt 7. vuosiluokalle

Taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja on käytetty vuosiluokille 1–6 yhteensä 6 vvt ja vuosiluokille 7–9 yhteensä 5 vvt. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset opinnot syventävät oppilaan osaamista. Montessori-koulussa järjestettävä taide- ja taitoaineiden valinnaisuuden toteuttaminen kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset kestävät aina koko lukuvuoden. Montessori-koulussa annetaan opetusta taide- ja taitoaineiden valinnaisissa valtakunnallisen minimin mukaisesti. Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja niihin lisätyistä kaikille yhteisesti opetettavista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

Valinnaisten taide- ja taitoaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt sekä oppimisen tavoitteet vuosiluokittain.

KUVATAIDE	
Vuosiluokka 5.	
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Laajennetaan kuvataiteen tietoja ja taitoja ohjaamalla oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja.</p> <p>Ohjataan oppilasta tiedostamaan visuaalisen kulttuurin ominaispiirteitä ja kuvilla vaikuttamista.</p> <p>Ohjataan oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Tuetaan ilmaisun iloa ja itseluottamusta itsekritiikin kasvaessa.</p>	<p>Kuvataiteen töiden tutkiminen ja tekeminen vaihtelevin materiaalein ja työtavoin.</p> <p>Syvennyttään erilaisten kuvien ja niiden tarkoitusten tarkasteluun. Tutkitaan esimerkkiteoksia erilaisista kuvakulttuureista. Ilmaistaan havaintoja monipuolisin tavoin.</p> <p>Ohjataan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun, sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja omien ideoiden kehittämiseen monitulkintaisin tehtävin.</p> <p>Tarjotaan mahdollisuuksia kuvataiteellisten elämysten kokemiselle. Opetellaan ohjaavan palautteen vastaanottamista, itsearviointia ja vertaisarviointia.</p>
Oppimisen tavoitteet	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii tarkastelemaan kuvallista kulttuuria yhä laajemmin - laajentaa kuvataiteen tietoja ja taitoja - vahvistaa osaamistaan kuvataiteen tekniikoissa - osallistuu aktiivisesti työskentelyn ja tavoitteiden suunnitteluun - rohkaistuu kokeilemaan, luovaan ja tutkivaan ilmaisuun - harjoittaa kykyään pitkäjänteiseen työskentelyyn 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
<p>Tarjotaan oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa huomioidaan oppilaiden toiveet ja ehdotukset, sekä yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat, jotta voidaan mahdollistaa tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä.</p>	
Vuosiluokka 6.	
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Syvennetään kuvataiteen tietoja ja taitoja ohjaamalla oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja.</p> <p>Ohjataan oppilasta tiedostamaan visuaalisen kulttuurin ominaispiirteitä ja kuvilla vaikuttamista.</p> <p>Ohjataan oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.</p>	<p>Kuvataiteen töiden tutkiminen ja tekeminen vaihtelevin materiaalein ja työtavoin.</p> <p>Syvennyttään tarkastelemaan erilaisia kuvia ja niiden tarkoitusta. Tutkitaan esimerkkiteoksia erilaisista kuvakulttuureista. Syvennetään havaintojen ilmaisutaitoja monipuolisin tavoin.</p> <p>Ohjataan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun, sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja omien ideoiden kehittämiseen monitulkintaisin tehtävin.</p>

Tuetaan ilmaisun iloa ja itseluottamusta itsekritiikin kasvaessa.	Tarjotaan mahdollisuuksia kuvataiteellisten elämysten kokemiselle. Opetellaan ohjaavan palautteen vastaanottamista, itsearviointia ja vertaisarviointia.
Oppimisen tavoitteet	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii tarkastelemaan kuvallista kulttuuria yhä laajemmin - syventää kuvataiteen tietoja ja taitoja - vahvistaa osaamistaan kuvataiteen tekniikoissa - osallistuu aktiivisesti työskentelyn ja tavoitteiden suunnitteluun - rohkaistuu kokeilevaan, luovaan ja tutkivaan ilmaisuun - harjoittaa kykyään pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä aikataulussa pysymiseen 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
<p>Tarjotaan oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa huomioidaan oppilaiden toiveet ja ehdotukset, sekä yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat, jotta voidaan mahdollistaa tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä.</p>	
Vuosiluokka 9.	
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Syvennetään oppilaan kulttuurista osaamista ja suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.</p> <p>Syvennetään kuvallisia taitoja sekä kykyä asettaa määrätietoisia tavoitteita omalle toiminnalle yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Tutkitaan visuaalista kulttuuria ja sen merkityksiä. Ohjataan oppilaita käyttämään visuaalisen kulttuurin keinoja osallistumisessa ja vaikuttamisessa monipuolisesti.</p> <p>Syvennetään oppilaiden kulttuuriperinnön tuntemusta.</p> <p>Tarjotaan valmiuksia perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja työelämälle.</p>	<p>Kuvataiteen töiden tutkiminen ja tekeminen monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja hyödyntäen.</p> <p>Syvennetään kuvataiteen osaamista suunnittelussa, sekä luovassa ongelmanratkaisussa ja omien ideoiden kehittämisessä monitulkintaisiin tehtäviin.</p> <p>Käsitellään omaehtoisesti tehtyjä kuvia osallistumisen ja vaikuttamisen näkökulmista. Tutkitaan ympäristön kuvakulttuuria oppilaiden elinpiirin ja medioiden merkitysten kautta. Tarkastellaan taiteen maailmoja ja pohditaan kulttuurista moninaisuutta taiteen tuottamisessa ja tulkinnassa.</p> <p>Laajennetaan ymmärrystä kuvataiteen kentästä, sen eri toimijoista ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista.</p>
Oppimisen tavoitteet	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii tarkastelemaan visuaalista kulttuuria yhä laajemmin - syventää kuvataiteen tietoja ja taitoja, sekä osaamistaan kuvataiteen tekniikoissa - syventää aktiivisen työskentelyn ja tavoitteiden suunnittelun taitojaan - rohkaistuu kokeilevaan, luovaan ja tutkivaan ilmaisuun - harjoittaa kykyään pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä aikataulussa pysymiseen 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
<p>Tarjotaan oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa huomioidaan oppilaiden toiveet ja ehdotukset, sekä yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat, jotta voidaan mahdollistaa tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla.</p>	

KÄSITYÖ	
Vuosiluokka 3.	
Laajuus 1 vuosiviikkotunti	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Vahvistetaan oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen, sekä laajennetaan käsityön tietoja ja taitoja.</p> <p>Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuote tai -teos, sekä luottamaan omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.</p> <p>Kannustetaan oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, sekä huolehtimaan turvallisesta työskentelystä.</p> <p>Ohjataan oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin.</p>	<p>Käsitöiden tekeminen vaihtelevin materiaalein ja työtavoin, oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet huomioiden.</p> <p>Opetellaan erilaisia tekniikoita ja harjoitellaan käsitöiden ideointia ja suunnittelua. Harjoitellaan työskentelyä oman työsuunnitelman ohjaamana.</p> <p>Opetellaan työstämään ja työskentelemään turvallisesti työturvallisuusmääräykset huomioiden.</p>
Oppimisen tavoitteet	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii käsityön perustietoja ja -taitoja, sekä erilaisia käsityön tekniikoita, ja vahvistaa tietouttaan valituista materiaaleista, työvälineistä ja menetelmistä - oppii valmistaa käsityötuotteen oman suunnittelun pohjalta - oppii ymmärtämään ja arvostamaan käsityötä ja käsityötaitojen merkitystä, sekä kierrätystä ja tuotteen elinkaarta - tunnistaa omia vahvuuksiaan käsityöprosessissa - harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä - oppii turvallisia työskentelytapoja. 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
<p>Asianmukaiset ja turvalliset työtilat, työvälineet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityötaitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa.</p>	
Vuosiluokka 4.	
Laajuus 1 vuosiviikkotunti	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Vahvistetaan oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen, sekä laajennetaan käsityön tietoja ja taitoja. Kannustetaan nauttimaan tekemisen ilosta ja kädentaidoista.</p> <p>Ohjataan oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti sekä suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuote yksin tai yhdessä. Harjaannutetaan oppilasta luottamaan omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.</p> <p>Ohjataan oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita.</p>	<p>Käsitöiden tekeminen vaihtelevin materiaalein ja työtavoin, oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet huomioiden.</p> <p>Kokeillaan erilaisia työskentelytapoja ja laajennetaan käsitöiden ideointi- ja suunnittelutaitoja.</p> <p>Laaditaan oma ja/tai ryhmän työsuunnitelma, sekä opetellaan työskentelyä työsuunnitelman ohjaamana.</p>
Oppimisen tavoitteet	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - syventää käsityön perustietoja ja -taitoja, sekä oppii huomioimaan kierrätyksen ja tuotteen tai luonnonkuitujen elinkaareen - vahvistaa suunnittelutaitojaan ja valmistaa käsityötuotteen oman suunnittelun pohjalta 	

<ul style="list-style-type: none"> - oppii hyödyntämään omia vahvuuksiaan käsityöprosessissa - harjoittaa kykyään pitkäjänteiseen työskentelyyn - harjoittelee dokumentoimaan käsityöprosessia sekä arvioimaan omaa ja toisten toimintaa - syventää osaamistaan turvallisista työskentelytavoista. 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
<p>Asianmukaiset ja turvalliset työtilat, työvälineet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityötaitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa.</p>	
Vuosiluokka 5.	
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Syvennetään käsityön tietoja ja taitoja, sekä ohjataan kokonaisen käsityön prosessin hahmottamiseen ja innostetaan keksivään ja kokeilevaan käsityöhön.</p> <p>Harjaannutetaan oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä, materiaaleja ja tekniikoita.</p> <p>Ohjataan oppilasta arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden käsityön prosessia.</p>	<p>Käsitöiden tekeminen vaihtelevin materiaalein ja työtavoin, oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet huomioiden.</p> <p>Harjoitellaan dokumentoimaan ja esittelemään käsityöprosessin etenemistä.</p> <p>Harjaannutetaan rauhalliseen ja turvalliseen työskentelyyn ja opetellaan huolehtimaan työskentely-ympäristön siisteydestä ja järjestyksestä.</p>
Oppimisen tavoitteet	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii ideoimaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan viimeistellyn käsityötuotteen - oppii hyödyntämään suunnitelmassa annettua aineistoa ja/ tai omia havaintoja ja kokemuksia - oppii nimeämään työskentelyssään tarvitsemiaan ja käyttämiään työvälineitä ja -tekniikoita - oppii hyödyntämään tarkoitukseen sopivia käsityölaiteita sekä työvälineitä ja -tekniikoita - oppii sekä oman että muiden työn arvioimista. 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
<p>Asianmukaiset ja turvalliset työtilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityötaitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Tieto- ja viestintäteknologia on suunnittelun ja oppimisen tukena.</p>	
Vuosiluokka 6.	
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Syvennetään käsityön tietoja ja taitoja, sekä ohjataan oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi.</p> <p>Innostetaan keksivään ja kokeilevaan käsityöhön, sekä kehitetään omaa luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä.</p> <p>Harjaannutetaan valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä, materiaaleja ja tekniikoita.</p> <p>Ohjataan oppilasta pitkäjänteiseen, sekä vastuuntuntoiseen ja turvalliseen työskentelyyn.</p>	<p>Käsitöiden tekeminen vaihtelevin materiaalein ja työtavoin, sekä käsityön prosessiin (ideointi-suunnittelu-tekeminen-arviointi) ohjaten.</p> <p>Harjoitellaan dokumentoimaan ja esittelemään käsityöprosessin etenemistä ja valmista tuotosta, sekä arvioimaan työtä yhteisesti, esimerkiksi portfolion avulla.</p> <p>Harjaannutetaan rauhalliseen ja turvalliseen työskentelyyn ja opetellaan huolehtimaan</p>

	työskentely-ympäristön siisteydestä ja järjestyksestä.
Oppimisen tavoitteet	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - oppii ideoimaan, suunnittelemaan ja saattamaan loppuun viimeistellyn käsityötuotteen, sekä ottamaan huomioon työlle annetut rajaukset ja ohjeet - oppii arvioimaan ja valitsemaan omaan työhönsä sopivia materiaaleja ja toteutustekniikoita, sekä ottamaan työskentelyssä huomioon työturvallisuuden ja mahdolliset suojavälineet - oppii dokumentoimaan käsityöprosessin etenemistä, sekä arvioimaan omaa ja muiden työtä - oppii työskentelemään vastuullisesti muut huomioon ottaen ja oman työympäristön siistinä pitäen. 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
Asianmukaiset ja turvalliset työtilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityötaitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Tieto- ja viestintäteknologia on suunnittelun ja oppimisen tukena.	
Vuosiluokka 7.	
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Syvennetään käsityön opetuksessa opittuja tietoja ja taitoja oppilaiden yksilöllisistä kehitystä, vastuunottoa ja mielenkiinnon kohteiden mukaan.</p> <p>Ohjataan oppilaita asettamaan käsityöhön omia ja opettajan oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä tekemään erilaisia innovatiivisia, laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia</p> <p>Ohjataan oppilaita tuotteiden käytettävyyden analysointiin, sekä erilaisten teknologioiden käytön suunnittelun, tekemisen ja dokumentoinnin tukena.</p> <p>Ohjataan oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan, tunnistamaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.</p>	<p>Ohjataan oppilaat kokonaisen käsityön prosessiin (ideointi-suunnittelu-tekeminen-arviointi) erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja koneita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti käyttäen.</p> <p>Syvennetään ymmärrystä laadukkaiden käsityötuotteiden ja kierrätyksen merkityksestä kestäväälle kehitykselle, sekä materiaalien taloudellista käytöstä.</p> <p>Opetellaan erilaisten työmenetelmien turvallista käyttöä ja tunnistetaan mahdollisia vaaratilanteita osana oppilaan omaa käsityöprosessia.</p> <p>Tunnistetaan käsityön yhteiskunnallinen merkitys kansalaistaitona sekä kädentaitojen yhteys eri ammatteihin. Tehdään mahdollisuuksien mukaan opintokäyntejä yrityksiin.</p>
Oppimisen tavoitteet	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - syventää osaamistaan käsityötuotteen ideoinnista, suunnittelusta, materiaalien työskentelytekniikoita, tuotteen viimeistelystä ja sekä eri vaiheiden dokumentoinnista - oppii arvioimaan ja valitsemaan omaan työhönsä sopivia materiaaleja ja toteutustekniikoita, sekä ottamaan työskentelyssä huomioon työturvallisuuden ja mahdolliset suojavälineet - oppii uusia erilaisten materiaalien työskentelytekniikoita - oppii ottamaan huomioon työlle annetut ohjeet, ekologisuuden, esteettisyyden ja toimivuuden - syventää osaamistaan vastuullisesta ja muut huomioon ottavasta työskentelystä. 	

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Opetuksessa käytetään sekä teknisen työn että tekstiilityön työtapoja, oppimisympäristöjä ja materiaaleja. Asianmukaiset ja turvalliset työtilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnittelun ja oppimisen tukena.

LIIKUNTA

Vuosiluokka 7.

Laajuus 1 vuosiviikkotuntia

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Harjoitellaan liikunnan tietoja ja taitoja monipuolisesti eri liikuntalajeja harjoittaen.</p> <p>Ohjataan oppilaita arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksia: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.</p> <p>Harjaannutetaan havaintomotorisia-, tasapaino- ja liikkumis-, sekä välineenkäsittelytaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä ja eri liikuntamuodoissa.</p> <p>Ohjataan oppilaita liikuntatilanteissa työskentelemään pitkäjänteisesti ja toiset huomioon ottaen, sekä ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan.</p> <p>Tunnistetaan päivittäiseen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä ja kannustetaan terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.</p>	<p>Syvennetään havaintomotorisia-, tasapaino- ja liikkumistaitoja monipuolisesti eri liikuntamuotojen kautta, oppilaiden kiinnostuksen kohteet huomioiden.</p> <p>Harjaannutetaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.</p> <p>Harjoitellaan vastuunottamista ja yhteistyötaitoja, sekä turvallista liikkumista ja sääntöjen noudattamista erilaisissa oppimisympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Laajennetaan tutustumista erilaisiin tapoihin harrastaa liikuntaa, jotta kukin voi löytää itselleen sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa ja virkistymistä.</p>

Oppimisen tavoitteet valinnaisaineessa

Oppilas

- oppii hallitsemaan kehoaan ja erilaisia välineitä liikkueessaan erilaisilla alustoilla ja eri lajien parissa
- osaa arvioida omaa toimintakykyään ja fyysisiä ominaisuuksiaan
- oppii toimimaan reilusti, kannustavasti ja innostavasti muita kohtaan
- noudattaa sääntöjä ja annettuja ohjeita
- huolehtii varusteistaan ja hygieniastaan.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Eriyttämisessä huomioidaan oppilaiden liikuntamotiivien monipuolisuus, minkä vuoksi sisältöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden toiveita ja tarpeita. Oppimisympäristönä toimii koulun lisäksi Herttoniemen ja Itäkeskuksen sekä Helsingin alueen liikuntapaikat, joille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttämistä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään paikallisten seurojen asiantuntemusta.

MUSIIKKI	
Vuosiluokka 9.	
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
<p>Syvennetään äänenkäyttö- ja laulutaitoja sekä kehitetään niitä edelleen osana musisoivaa ryhmää.</p> <p>Syvennetään soitto- ja yhteismusisointitaitoja keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin.</p> <p>Syvennetään monitaiteellista musiikillista ilmaisua ja ohjataan oppilaita improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn.</p> <p>Kehitetään musiikillista osaamista harjoittelun avulla, tavoitteiden asettamisella ja oman edistymisen arvioinnilla.</p>	<p>Syvennetään yhteismusisointitaitoja ja musiikillista ilmaisua kannustamalla aktiiviseen osallistumiseen, ryhmänjäsenten huomioimiseen sekä omien vahvuuksien käyttöönottoon.</p> <p>Syvennetään yhteyksiä muihin oppiaineisiin, sekä ohjataan oppilasta luovaan tuottamiseen yhdistellen eri taiteenaloja.</p> <p>Kannustetaan oppilasta pitkäjänteisyyteen musiikillisten taitojen kehittämisessä, sekä ohjataan toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.</p>
Oppimisen tavoitteet	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii musisoimaan ryhmässä omia vahvuuksiaan hyödyntäen ja toiset huomioiden - harjaantuu laulamaan/soittamaan osana musisoivaa ryhmää ja erilaisia äänenkäyttötapoja hyödyntäen - oppii suunnittelemaan ja käyttämään musiikkia luovasti eri taiteenaloja yhdistellen - oppii hyödyntämään musiikkitekniikkaa musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa - kehittää edelleen musiikillisia taitojaan ja pyrkii viimeistelyyn lopputulokseen. 	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
Käytetään pääasiassa koulun soittimia. Oppilaalla on halutessaan mahdollisuus tuoda oma soitin kouluun.	

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättyessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1–9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (224 vvt),

voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

Helsingin Montessori-koulussa tarjotaan valinnaisaineita perusopetuksen yhteisten aineiden syventävinä ja soveltavina opintoina. Valinnaisaineet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet vuosiluokilla 4–8 syventävät ja laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet vuosiluokalla 9. voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltava valinnaisaineiden kokonaisuus voidaan toteuttaa koulussa ja/tai koulun ulkopuolella.

Erityispiirteenä valinnaisten aineiden suorittamisessa hyödynnetään montessoripedagogiikalle ominaisella tavalla valmistettua oppimisympäristöä. Oppimisympäristöt koulun ulkopuolella voivat tarkoittaa esimerkiksi koulun lähiympäristön hyödyntämistä oppimisessa tai elinkeinoelämään liittyviä vierailuja. Valitut työtavat ovat oppilaslähtöisiä, monipuolisia ja konkreettisia. Niissä painotetaan tutkivaa, ilmiöoppimisen otetta, joka on koululle ominaiselle montessoripedagogiikalle tyypillistä. Oppilaat suunnittelevat yhteistyössä tukea ja ohjausta antavan opettajan kanssa valinnaisen aineen teemanmukaisen painotuksia hyödyntävän suorituksen. Opettaja eriyttää tarvittaessa sisältöjä ja tavoitteita oppilaan tarpeet huomioiden oppimistulosten menestykselliseksi saavuttamiseksi.

Helsingin Montessori-koulussa opiskellaan valinnaisaineita niin, että valinnaistunteja vuosiluokilla 4–6 on käytössä 3 vvt ja vuosiluokilla 7–9 yhteensä 6 vvt. Yhteensä valinnaisaineita opetetaan tuntijakoasetuksessa esitetty määrä 9 vvt.

Valinnaisaineita tarjotaan seuraavissa oppiaineissa: historia, matematiikka, äidinkieli ja kirjallisuus, musiikki, kemia ja fysiikka sekä biologia ja maantieto.

Helsingin Montessori-koulussa tarjottavat valinnaisaineiden tunnintuntit vuosiluokittain:

Vuosiluokat	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Valinnaiset aineet				1	1	1	1	1	4

Montessori-koulussa tarjottavat syventävät valinnaisaineet:

Historia:

Tavoitteena on syventää oppilaan tietoja häntä kiinnostavasta historian ja yhteiskuntaopin aihealueesta. Työtapoina voi olla mm. tutkiva oppiminen, tiedonhaku ja jäsentely sekä taiteellinen tuotos. Montessoriympäristössä on paljon tietokirjallisuutta ja oppilailla on pääsy verkkoympäristöön. Lisäksi montessoriympäristöstä löytyy oppilasta ohjaavaa ja havainnollistavaa välineistöä historian tutkimuksiin. Montessoripedagogiikassa kerrotaan paljon tarinoita historiasta, ja tarinat inspiroivat lapsia oppimaan lisää tarinoissa kerrotuista aiheista. Oppilaan valinnan mukaan valinnainen aine toteutetaan syventävänä (vuosiluokat 4–8) tai soveltavana (vuosiluokka 9) kurssina. Syventävänä opintona historiassa syvennyttään esimerkiksi johonkin oppilasta kiinnostavaan aikakauteen, ilmiöön, henkilöön tai keksintöön. Sisällöt määritellään yhdessä oppilaan tai oppilasryhmän kanssa. Opettaja tukee oppilasta työskentelyssä kulloinkin tarvittavalla tavalla.

MAAILMANHISTORIAN KÄÄNNEKOHTIA
Vuosiluokat 4.–8.
Laajuus 1 vuosiviikkotunti, syventävä kokonaisuus
Tavoitteet
<p>Tavoitteena on syventää historian opetuksessa opittua ymmärrystä historian eri suuntauksista, kuten sotahistoriasta, talous- ja sosiaalhistoriasta, tai kulttuurihistoriasta.</p> <p>Ohjataan oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä ja autetaan oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.</p> <p>Ohjataan oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla. Harjaannutetaan oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta. Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä. Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen opiskelua, erityisesti tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.</p>
Sisällöt
<p>Perehdytään historian eri ajanjaksoihin ja keskeisiin sisältöihin. Oppilaat tarkastelevat erityisesti sitä, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan sekä muuttamaan maailmaa erilaisten aatteiden ja innovaatioiden avulla. Oppilaat saavat valita tarkemmat sisältöalueet historian ajanjaksoista ja teemoista, esimerkiksi seuraavista:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ensimmäiset korkeakulttuurit - sodat - antiikki - keskiaika - viihde (tekniologia, muoti, urheilu, viihdeteollisuus ym.) - tieteen historia - uusi aika: 1800-luku, 1900-luku (esim. I ms, II ms, kylmä sota, terrorismin vastainen sota) - ajankohtaisten ilmiöiden historialliset taustat - henkilöhistoria
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
<p>Valinnaisaineen opetuksessa ei käytetä oppikirjaa ja työskentely tapahtuu pääsääntöisesti sähköisessä järjestelmässä esim. Classroomissa. Työtapana on tehdä projekteja, käyttäen videomateriaaleja sekä tehdä erilaisia opiskeltavia teemoja syventäviä tehtäviä.</p>

MAAILMAN KULTTUURIT JA KOTITALOUS
Vuosiluokat 4.–8.
Laajuus 1 vuosiviikkotunti, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
<p>Ohjataan oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan omaa työtä ja toimintaa. Ohjataan oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustetaan luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen. Kannustetaan oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisötoiminnassa.</p> <p>Aktivoidaan oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.</p>
Sisällöt
<p>Perehdytään kansainvälisestä näkökulmasta kotitalouden sisältöalueisiin: ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri, asuminen ja yhdessä eläminen sekä kuluttaja- ja talousosaaminen kotona. Keskitytään Euroopan ruokakulttuureihin.</p>

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Oppimisympäristönä toimii koulun historian- ja kotitalousluokka.

YRITTÄJYYSKURSSI**Vuosiluokka 9.****Laajuus 4 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus****Tavoitteet**

Opetuksen tavoitteena on laajentaa yhteiskuntaopissa käsiteltävää ymmärrystä talouden keskeisistä toimijoista. Perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin mm. työelämätaitojen, ammattien ja yrittäjyyden kautta.

Tavoitteena on rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan.

Ohjataan oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kannustetaan oppilaita muodostamaan käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa.

Opitaan perustamaan yritys ja toimitaan yrityksessä erilaisissa rooleissa.

Sisällöt

Sisällöt liittyvät yhteiskuntaopin teemoihin sekä laaja-alaisen osaamisalueeseen "Työelämätaidot ja yrittäjyys". Harjoitellaan yrittäjämäistä toimintatapaa ja tutustutaan yrittäjyyteen omaa liikeideaa suunnitellen, täsmentäen ja käytännössä kokeillen. Tehdään asioita yhdessä oppien ja parannetaan oppilaan oma-aloitteisuutta, yhteistyötaitoja, luovuutta ja työelämätaitoja.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Työtavat ja oppimisympäristöt ovat monipuolisia. Tavoitteena on tavata yrittäjiä, kuulla heidän opiskelupolkujaan, tutustua paikallisiin yrityksiin ja heidän innovaatioihinsa sekä niissä hyödynnettävään tekniikkaan.

RIKOS JA RANGAISTUS**Vuosiluokka 9****Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus****Tavoitteet**

Rikos ja rangaistus valinnaisaineessa oppilas tutustuu suomalaiseen oikeusjärjestelmään ja sen suhteeseen ja eroihin muiden maiden oikeusjärjestelmiin. Syvennetään yhteiskuntaopin oppimisen tavoitteita oikeusjärjestelmämme osalta ja saatetaan oppilas pohtimaan omaa asemaansa yhteiskunnassa sekä autetaan häntä syventämään käsityksiään omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Oppilas harjaannuttaa omaa eettistä arviointikykyään erilaisissa laillisissa kysymyksissä.

Sisällöt

Syvennetään yhteiskuntaopissa käsiteltäviä tietoja suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta ja lisätään ymmärrystä Suomen laista ja lakien suhteesta muiden maiden oikeusnormeihin. Hahmotetaan omaa asemaa yhteiskunnallisena toimijana, sekä kehitetään kykyä toimia erilaisissa lakiin liittyvissä tilanteissa, joita voi elämässä kohdata. Tutustutaan erityyppisiin autenttisiin oikeuslähteisiin, esim. ennakkotapauksiin ja lainsäädäntöön.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

RUOKAKULTTUURIN HISTORIA**Vuosiluokka 9.****Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus****Tavoitteet**

Syvennetään kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustetaan luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen kansainvälisissä ja historiallisissa keittiöissä. Syvennetään oppilaan kykyä tunnistaa arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien historiallisia perinteitä. Syvennetään oppilaan yksilö- ja ryhmätyötaitoja.

Sisällöt

Syvennetään kansainvälisestä näkökulmasta kotitalouden sisältöalueita: ruokaosaaminen ja ruokakulttuurit, asuminen ja yhdessä eläminen sekä kuluttaja- ja talousosaaminen. Laajennetaan ruokakulttuurit Euroopan ulkopuolisiin maihin ja ruuanvalmistuksen historiaan..

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Oppimisympäristönä toimii koulun historianluokka ja kotitalousluokka.

Matematiikka:

Tavoitteena on tukea tai laajentaa ja syventää oppilaan matemaattisia taitoja. Valinnainen aine toteutetaan syventävänä kurssina. Montessoriympäristössä on kattavat matematiikan ja geometrian välineet, joita käytetään hyödyksi matematiikan opiskelussa. Matematiikan valinnaisen aineen työtapana on matematiikan opetusvälineiden avulla opiskeleminen montessoripedagogiikan mukaisesti projektitöitä tehden. Opetussisällöt eli projektiaiheen valinnat ovat yksilöllisiä oppilaan mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan. Opettaja tukee oppilasta työskentelyssä kulloinkin tarvittavalla tavalla. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt ovat yhteensopivat vuosiluokasta riippumatta. Projektityötä tehdään oppilaan valitsemasta aiheesta oppilaan ikäkauden ja taitotason mukaisesti.

MATEMATIIKKA**Vuosiluokat 4.–8.****Laajuus 1 vuosiviikkotunti, syventävä kokonaisuus****Opetuksen tavoitteet**

Matemaattisen ajattelun kehittäminen, syventäminen ja soveltaminen.
 Matematiikan moniulotteisuuden havaitseminen.
 Työskentely- ja yhteistyötaitojen harjoittelu ja vahvistaminen.
 Oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen ja kiinnostuksen herättäminen.

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Vahvistetaan, laajennetaan ja syvennetään matematiikan tietoja ja taitoja oppilaan valitsemien aihealueiden tai ilmiöiden pohjalta.
 Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen luovasti eri tavoin ja eri välineitä käyttäen.
 Arjen ilmiöiden tarkastelu matematiikan näkökulmasta.

Oppimisen tavoitteet valinnaisaineessa

Oppilas

- oppii tekemään matematiikan projekti- ja tutkielmatöitä

<ul style="list-style-type: none"> - oppii uusia ratkaisumalleja, soveltamista ja monipuolisia työskentelytaitoja - oppii tarkastelemaan matematiikkaa osana arkipäivää - oppii perustelevaan oman matemaattisen ratkaisunsa suullisesti ja kirjallisesti eri välineitä käyttäen - harjoittaa kykyään pitkäjänteiseen työskentelyyn.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Montessorivälineitä käytetään hyödyksi matematiikan ilmiöitä tutkittaessa. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä toiminnallisuutta ja pelillisyyttä hyödynnetään opetuksessa. Kannustetaan ja tuetaan oppilasta kehittämään osaamistaan monipuolisesti niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Huomioidaan oppilaan vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet matematiikan oppiaineessa.
TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGIA
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Vahvistetaan oppilaan keskeisiä tieto- ja viestintäteknikan perustaitoja. Harjaannutetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Syvennetään tieto- ja viestintäteknikkaan liittyviä käsitteitä ja termejä. Hyödynnetään työvälineohjelmia monipuolisesti.
Sisällöt
Syvennetään tieto- ja viestintäteknologian laaja-alaisten tavoitteiden osaamista. Käytetään toimistosovelluksia, tekstinkäsittelyä ja kuvankäsittelyä. Harjoitellaan keskeisiä tietotekniikan käsitteitä. Tutustutaan tietoturvaan ja opitaan tietokoneen turvallista käyttöä. Tutustutaan internetin toimintaan ja palveluiden käyttöön. Mahdollisuuksien mukaan voidaan oppilaiden mielenkiintoa huomioon ottaen myös tutustua esimerkiksi vektorigrafiikkaan, ohjelmointiin ja peliohjelmointiin, sisällön tuottamiseen internetiin ja internetsivujen tekemiseen, 3D-mallinnukseen, animaatioihin, vaihtoehtoisii käyttöjärjestelmiin ja videoeditointiin. Oppilaiden kiinnostuksen kohteita voidaan ottaa myös huomioon sisällöissä.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Valinnaisaineessa opiskellaan myös avoimen lähdekoodin ohjelmistojen hyödyntämistä ja näin oppilas voi hyödyntää taitojaan myös vapaa-aikana.

VALMISTAVA KURSSI LUKION MATEMATIIKKAAN
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Tavoitteena on vahvistaa ja syventää tähän mennessä opittuja matemaattisia taitoja. Lisäksi tuetaan oppilaan matemaattisen ajattelun ja minäpystyvyyden kehittymistä. Ohjataan oppilasta harjaantumaan lukion matematiikkaan ja tutustumaan lukion matematiikan oppimisympäristöihin.
Sisällöt
Vahvistetaan laskurutiinia. Opiskellaan lukion matematiikan keskeisiä käsitteitä. Madalletaan kynnystä siirtyä lukio-opintoihin. Harjaannutetaan laskutaitoa ja merkintöjen täsmällisyyttä kirjallisen työskentelyn kautta.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Oppimisessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan toiminnallisia menetelmiä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus:

Tavoitteena on tukea tai laajentaa ja syventää oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden taitoja. Montessoriympäristössä käytetään monipuolisesti erilaisia äidinkielen ja kirjallisuuden oppimateriaaleja, joista osa on varsinaisia montessorivälineitä ja osa on muita pedagogisesti valittuja oppimateriaaleja. Äidinkielen ja kirjallisuuden valinnaisessa aineessa oppilas voi mm. harjoitella tekstitaitoja ja monilukutaitoa, opiskella draamaa ja ilmaisukasvatusta sekä tutustua kirjallisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin. Oppilaan valinnan mukaan valinnainen aine toteutetaan syventävänä (vuosiluokat 4–8) tai soveltavana (vuosiluokka 9) kurssina. Syventävissä opinnoissa äidinkielessä ja kirjallisuudessa syvennytään esimerkiksi lasten- tai nuortenkirjallisuuteen, eri tekstityyppeihin ja mediateksteihin, tarinoiden ja muiden tekstien kirjoittamiseen tai näyttelemiseen ja draamaharjoituksiin. Työtapoina voi olla esimerkiksi lukupiiri, opetuskeskustelut, tekstien tuottaminen yhdessä sovitusta aiheesta, draamaharjoitukset ryhmässä tai näytelmän tekeminen. Sisällöt määritellään yhdessä oppilaan kanssa. Opettaja tukee oppilasta työskentelyssä kulloinkin tarvittavalla tavalla.

Opetuksen tavoitteet ja sisällöt ovat yhteensopivat vuosiluokasta riippumatta, koska opinnot etenevät projektitöiden kautta ja projektitöiden aiheet ovat oppilaiden itsensä valitsemaa oppilaan ikäkausi ja taitotaso huomioiden.

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	
Vuosiluokat 4.–8.	
Laajuus 1 vuosiviikkotunti , syventävä kokonaisuus	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
Äidinkielen ja kirjallisuuden tietojen ja taitojen laajentaminen ja syventäminen. Monipuolisten viestintä- ja mediataitojen kehittäminen. Sanataiteen tulkinnan ja luomisen harjoittelu. Pitkäjänteisen työskentelyn ja yhteistyötaitojen harjoittelu ja vahvistaminen.	Vahvistetaan, laajennetaan ja syvennetään äidinkielen ja kirjallisuuden tietoja ja taitoja oppilaan valitsemien aihealueiden tai ilmiöiden pohjalta. Äidinkielen ja kirjallisuuden sisältöalueiden syventäminen: - Vuorovaikutustilanteissa toimiminen - Äänellinen, kirjallinen ja kehollinen ilmaisu - Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen - Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen - Kulttuuritarjontaan tutustuminen.
Oppimisen tavoitteet valinnaisaineessa	
Oppilas - oppii projektityöskentelyä valitsemaansa aihekokonaisuutta työstämällä ja tutkimalla - laajentaa ja syventää äidinkielen ja kirjallisuuden tietojaan ja taitojaan - oppii huomaamaan omien viestinnällisten valintojen vaikutuksia, sekä soveltamaan ja käyttämään erilaisia viestintä- ja ilmaisutapoja monikanavaisesti - oppii löytämään itselleen sopivia työtapoja ilmaista itseään ja olla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa rakentavasti - oppii tarkastelemaan suomen kielen ja kirjallisuuden merkitystä yhä laajemmin - harjoittaa kykyään pitkäjänteiseen työskentelyyn.	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
Huomioidaan oppilaan vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet, sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärää opiskelevien tarpeet työtavoissa.	

ILMAISUSTA ITSETUNTOA	
Vuosiluokat 4.–8.	
Laajuus 1 vuosiviikkotunti, syventävä kokonaisuus	
Tavoitteet	
Tavoitteet ovat suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä. Rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Tarjotaan tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia ja kantaa-ottavia erityisesti suullisia tekstejä ja harjoitella tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.	
Sisällöt	
Sisällöt ovat suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä. Harjoitellaan tarkoituksenmukaisen ilmaisun valintaa ja käyttöä ja erilaisia vuorovaikutustilanteita havainnoiden ja itse kokeillen. Harjoitellaan äänenkäyttöä ja improvisaatiota sekä erilaisia puhetilanteita.	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
Valinnaisaineen tavoitteissa ja sisällöissä huomioidaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppimäärän oppilaat.	

ILMAISUTAITO 1.	
Vuosiluokat 4.–8.	
Laajuus 1 vuosiviikkotunti, syventävä kokonaisuus	
Tavoitteet	
Valinnaisaine syventää suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteita. Ilmaisutaidossa tavoitteena on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Harjoitellaan oman ilmaisun monipuolistamista ja muokkaamista sellaiseksi, että oppija tulee ymmärretyksi halutulla tavalla. Harjoitellaan palautteen antamista ja hyödyntämistä sekä erilaisissa viestintätilanteissa toimimista esimerkiksi draaman keinoin. Kehitetään kykyä ratkaista ongelmia ja ristiriitoja keskustelun ja neuvottelun keinoin. Kehitetään kykyä toimia tavoitteellisesti, rakentavasti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä.	
Sisällöt	
Sisällöt valinnaisaineelle tulevat suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä. Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisuun draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tehdään havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tyyliin ja sävyyn. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan näytelmään kirjallisuuden lajina.	
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet	
Valinnaisaineen tavoitteissa ja sisällöissä huomioidaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärää opiskelevat.	

ILMAISUTAITO 2.
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Valinnaisaine syventää suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteita. Ilmaisutaidossa tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta syventymään löydettyihin vahvuuksiinsa ja reflektomaan realistisesti kehittymistarpeensa. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Harjoitellaan oman ilmaisun monipuolistamista ja muokkaamista sellaiseksi, että oppija tulee ymmärretyksi halutulla tavalla. Harjoitellaan palautteen antamista ja hyödyntämistä sekä erilaisissa viestintätilanteissa toimimista esimerkiksi draaman keinoin. Kehitetään kykyä ratkaista ongelmia ja ristiriitoja keskustelun ja neuvottelun keinoin. Kehitetään kykyä toimia tavoitteellisesti, rakentavasti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä.
Sisällöt
Sisällöt valinnaisaineelle tulevat suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä. Syvennetään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan edelleen kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoin draaman toimintamuotojen avulla. Syvennetään oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tehdään havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tyyliin ja sävyyn. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan näytelmään kirjallisuuden lajina.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Valinnaisaineen tavoitteissa ja sisällöissä huomioidaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärää opiskelevat.

MEDIAA MONIKIELISESTI
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Tavoitteet nostetaan englannin ja/tai ruotsin kielen oppiaineista sekä laaja-alaisen osaamisen <i>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ja Monilukutaito</i> -tavoitteista sekä äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteista. Tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia luoda, kuulla ja lukea monenlaisia itselle merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia englannin-, suomen- ja/tai ruotsinkielisiä materiaaleja erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita. Ohjataan oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua materiaaleja erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselle merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen. Järjestetään tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta. Rohkaistaan oppilasta tulkitsemaan erilaisia tekstejä myös muilta kielialueilta ja järjestetään tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta.
Sisällöt
Syvennyttään kuvaa ja ääntä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Sisällöt nostetaan englannin ja/tai ruotsin kielen oppiaineista. Tarkemmat sisällöt valitaan yhdessä oppilasryhmän toiveita

kuunnellen. Sovelletaan opittuja taitoja suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä. Luodaan suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Tulkitaan itselle merkityksellisiä tekstejä oman kielitaidon puitteissa.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

- Eri aineenopettajat ohjaavat tätä soveltavaa kokonaisuutta. Oppilaat voivat itse keksiä ja soveltaa aiemmin oppimiaan työtapoja tai keksiä kokonaan uudenlaisia työskentelytapoja työn dokumentointi- tai esittämistapoja.

LUOVAA KIRJOITTAMISTA JA RENTOA LUKEMISTA

Vuosiluokka 9.

Laajuus 2 vuosi viikkotuntia, soveltava kokonaisuus

Tavoitteet

Valinnaisaineen tavoitteet tulevat suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärästä. Rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla erilaisia tekstejä sekä autetaan oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. Ohjataan oppilasta tekstin tuottamisen eri vaiheissa ja tarjotaan oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yksin ja yhdessä. Rohkaistaan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan palautetta teksteistään. Tarjotaan oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, tulkita ja arvioida kaunokirjallisia tekstejä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan itselle uudenlaisiin fiktiivisiin kirjallisuuden lajeihin ja avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään. Tarjotaan monipuolisia lukukokemuksia ja syvennetään ymmärrystä fiktion keinoista. Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen.

Sisällöt

Valinnaisaineen sisällöt tulevat suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärästä. Harjoitellaan käyttämään luovasti kielen kuvallisuutta, symboliikkaa ja intertekstuaalisia keinoja. Syvennetään fiktiivisten tekstien rakentamista ja ilmaisun rikastamista. Luetaan novelleja ja nuortenkirjallisuutta ja syvennetään tulkintataitoja. Syvennetään erilaisten kaunokirjallisuuden lajien tuntemusta. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin. Kannustetaan kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Oppilaan tuen tarve on mahdollista ottaa huomioon kurssin materiaaleissa. Valinnaisaineen tavoitteissa ja sisällöissä huomioidaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärää opiskelevat.

Musiikki:

Tavoitteena on syventää ja laajentaa oppilaan musiikin taitoja. Valinnainen aine toteutetaan syventävänä kurssina. Montessoriympäristössä on käytössä musiikin montessorivälineitä, kuten sävelsärmiöt ja niihin liittyvät muut materiaalit. Lisäksi ympäristössä on muita soittimia, musiikin kirjallisuutta ja äänitteitä. Musiikin valinnaisessa aineessa oppilas voi paneutua laajemmin esimerkiksi soittamiseen, laulamiseen tai musiikin teoriaan tai muuhun musiikkietietouteen. Työtapoina voi olla mm. tiedonhaku ja tiedon tuottaminen, soittaminen, säveltäminen, musiikin kuuntelu, laulaminen, esiintyminen muulle ryhmälle. Sisällöt määritellään yhdessä oppilaan tai oppilasryhmän kanssa. Opettaja tukee oppilasta työskentelyssä kulloinkin tarvittavalla tavalla.

TARTU MIKKIIN TAI SOITTIMIIN
Vuosiluokat 4.–8.
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia, syventävä kokonaisuus
Tavoitteet
Valinnaisaineen tavoitteena on innostaa oppilasta laulamaan ja/tai soittamaan sekä välittää musiikin kautta positiivisia kokemuksia.
Sisällöt
Valinnaisaineen opetuksessa musisoidaan monipuolisesti ja syvennetään aiemmin opittuja taitoja. Oppilaalla on mahdollisuus harjoitella soittamista valitsemallaan instrumentilla ja/tai harjoitella laulamista joko ilman mikrofonia tai mikrofonia kanssa.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Oppilaalla on mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta ja hän voi tuoda opetukseen myös oman soittimen halutessaan.

BÄNDI- JA LAULUKURSSI
Vuosiluokat 4.–8.
Laajuus 1 vuosiviikkotuntia, syventävä kokonaisuus
Tavoitteet
Bändi- laulukurssilla yhteistoiminnallisuus on keskiössä. Oppilas syventää yhteismusisointitaitojaan ja/tai rohkaistuu oman äänen käyttöön. Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmis-, melodia- ja soitusinstrumenttien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa. Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa.
Sisällöt
Bändi- ja laulukurssilla tutustutaan eri tyylilajeihin monipuolisesti musisoiden. Oppilaalla on mahdollisuus syventää taitojaan valitsemallaan instrumentilla tai ylläpitää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittää niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä. Oppilaalla on myös mahdollisuus harjoitella mikrofonia käyttöä. Kurssin alussa sovitaan yhteisesti tarkemmista sisältöalueista.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Käytetään pääasiassa koulun soittimia. Oppilaalla on halutessaan mahdollisuus tuoda oma soitin kotoaan.

KUVISMUSA - SOUNDEJA JA SIVELTIMIÄ 1
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Sovelletaan kuvataiteen ja musiikin keskeisiä tavoitteita oppiainerajoja ylittäen. Harjoitellaan erilaisia ilmaisun keinoja poikkitaiteellisesti ja moniaistisesti. Kannustetaan rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja kuvataiteeseen sekä ohjataan taiteidenväliseen työskentelyyn. Tarkastellaan musiikkia ja kuvataidetta taiteenlajeina sekä miten niitä käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. Opitaan ymmärtämään, millaisia merkityksiä musiikilla ja visuaalisella kulttuurilla voi olla yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle.

Sisällöt
Sovelletaan kuvataiteen ja musiikin keskeisiä oppisisältöjä oppiainerajoja ylittäen. Ammennetaan omista kuvakulttuureista ja musiikista omassa elämässä, yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Keskeistä on oppilaan luova työskentely ja omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Käsitellään oppilaiden musiikkiin liittyviä kokemuksia ja havaintoja sekä esille tuomia aihepiirejä. Musiikkia ja siihen liittyviä kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja kuvataiteen sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Oppiminen on tutkivaa, toiminnallista ja kokemuksellista. Kurssilla hyödynnetään monipuolisia oppimisympäristöjä. Oppilaan mahdolliset erityistarpeet huomioidaan antamalla yksilöllistä opetusta oppitunnilla ja erilaisia toteutusmahdollisuuksia tehtäviin liittyen.

KUVISMUSA - SOUNDEJA JA SIVELTIMIÄ 2
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Sovelletaan kuvataiteen ja musiikin keskeisiä tavoitteita oppiainerajoja ylittäen. Syvennetään erilaisia ilmaisun keinoja poikkitaiteellisesti ja moniaistisesti. Vahvistetaan luovaa suhdetta musiikkiin ja kuvataiteeseen sekä ohjataan taiteidenväliseen työskentelyyn.
Sisällöt
Sovelletaan kuvataiteen ja musiikin oppisisältöjä luovasti oppiainerajoja ylittäen. Ammennetaan omista kuvakulttuureista ja musiikista omassa elämässä, yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Keskeistä on oppilaan luova työskentely ja omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Oppiminen on tutkivaa, toiminnallista ja kokemuksellista. Kurssilla hyödynnetään monipuolisia oppimisympäristöjä. Oppilaan mahdolliset erityistarpeet huomioidaan antamalla yksilöllistä opetusta oppitunnilla ja erilaisia toteutusmahdollisuuksia tehtäviin liittyen.

Kemia ja fysiikka:

Tavoitteena on syventää ja laajentaa oppilaan kemian ja fysiikan taitoja. Kurssilla varmistetaan turvallisten työskentelytaitojen hallinta laboratoriossa ja opitaan myös itse suunnittelemaan helppoja kokeellisia töitä pienten tutkimustehtävien muodossa. Opetus painottuu vahvasti kokeellisiin töihin ja töitä tehdään kattavasti useilta kemian osa-alueilta (mm. elintarvikekemian, kosmetiikan kemian, ympäristökemian). Kemian merkitystä arkielämässä tutkitaan soveltavassa kokonaisuudessa kotitalous oppiaineen kanssa.

KEMIAA KAUHALLA JA KAULIMELLA
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Ohjataan oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan omaa työtä ja toimintaa. Ohjataan oppilasta löytämään kemian ja kotitalouden yhtäläisyyksiä ja lainalaisuuksia. Ohjataan oppilasta

harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja ja kannustetaan huolehtimaan omasta hyvinvoinnista ja työergonomiasta. Ohjataan oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä.
Sisällöt
Perehdytään kokonaisuuteen elintarvikkeiden kemia ja kemialliset merkinnät. Syvennetään kotitalouden sisältöalueita: ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri, asuminen ja yhdessä eläminen sekä kuluttaja- ja talousosaaminen kotona.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Oppimisympäristönä toimii koulun kemian- ja kotitalousluokka.

FYSIIKAN JA KEMIAN TUTKIMUSMENETELMÄT
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Fysiikan ja kemian tietojen ja taitojen laajentaminen. Oman elämän ja elinympäristön ilmiöiden pohtiminen. Laboratoriotyöskentelytaitojen kehittäminen. Pitkäjänteiseen työskentelyyn harjaannuttaminen.
Sisällöt
Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjattuihin tutkimuksiin. Mahdollisia sisältöjä ovat: Arkielämän luonnontieteen ilmiöt kuten valo- ja äänioppi, orgaanisen kemian sovellukset. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.
Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
Työskentely on pääsääntöisesti tutkimussuunnitelmien pohjalta tehtävää laboratoriotyöskentelyä sisältäen tulosten jatkokäsittelyn muun muassa matemaattisesti. Pyritään toteuttamaan yhteistyötä lähiympäristön yritysten ja oppilaitosten kanssa.

FYSIIKAN JA KEMIAN ONGELMAT JA ILMIÖT
Vuosiluokka 9.
Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus
Tavoitteet
Fysiikan ja kemian tietojen ja taitojen syventäminen. Luonnontieteellisen ajattelun kehittäminen. Laboratoriotyöskentelytaitojen syventäminen. Pitkäjänteiseen ja johdonmukaiseen työskentelyyn harjaannuttaminen.
Sisällöt
Syvennetään luonnontieteiden ilmiöitä eri aihekokonaisuudeksi. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Mahdollisia aihekokonaisuuksia ovat metallien kemia, epäorgaanisen kemian ja mekaniikan sovellukset, säteilyilmiöt. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Työskentely on pääsääntöisesti tutkimussuunnitelmien pohjalta tehtävää laboratoriotyöskentelyä sisältäen tulosten jatkokäsittelyn muun muassa matemaattisesti. Pyritään jatkamaan yhteistyötä lähiympäristön yritysten ja oppilaitosten kanssa.

Biologia ja maantieto:

Tavoitteena on syventää ymmärrystä luonnon eri prosesseista ja niiden syyseuraussuhteista sekä innostaa oppilasta havainnoimaan ja tarkkailemaan lähiluontoaan. Biologian ja maantiedon valinnaisissa opinnoissa on tutustua biologian ja luonnonmaantieteen kenttätutkimukseen. Lisäksi tutustutaan retkeilyn saloihin, merellä kulkemiseen, erätaitoihin ja suunnistukseen sekä navigointiin. Opetus sisältää paljon lähiluonnossa liikkumista sekä luonnon havainnointia ja tutkimista. Mahdollisuuksien mukaan käydään erilaisissa ympäristöissä, kuten suolla tai saaristossa. Aiheita ovat mm. luonnon kasvi-, sieni- ja eläinlajisto, maaperä ja sen selkärangattomat, metsä- ja suotyytit, eliöiden sopeutuminen vuodenaikoihin, ihmisen vaikutus luontoon sekä jääkauden merkit luonnossa. Aihepiirien painotukset ja tutkimukset suunnitellaan yhdessä oppilaiden kiinnostuksen kohteiden mukaan.

BIOLOGIAN JA MAANTIEDON ILMIÖIDEN TUTKIMUSKURSSI

Vuosiluokat 4.–8.

Laajuus 1 vuosiviikkotunti, syventävä kokonaisuus

Tavoitteet

Biologian ja maantiedon ilmiöiden tutkimuskurssilla syvennetään tutkimuksen tekemisen taitoja ja tutustutaan syvällisemmin erilaisiin biologian ja maantiedon tutkimusvälineisiin. Opetuksella vahvistetaan tutkimuksen vaiheiden tuntemista. Tutkimusta tehdessä oppilaiden syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen vahvistuu. Kestävän kehityksen, kestävän elämäntavan ja luonnonsuojelun teemat ovat kurssin aihepiireinä mm. oman tutkimuksen ja vaikuttamistoiminnan kautta. Kurssilla oppilaan maantieteelliset ajattelutaidot vahvistuvat ja hän harjaantuu maantieteellisten kysymysten esittämisessä. Kokonaisuutena kurssi vahvistaa oppilaan luonnontieteellistä ajattelutaitoa.

Sisällöt

Valinnaisaine on biologian ja maantiedon soveltava valinnainen, jonka sisällöt valitaan biologian ja maantiedon oppiaineiden sisällöistä. Tutustutaan erilaisiin biologian ja maantiedon tutkimuksen tekotapoihin ja kokeillaan niitä sekä luokassa että luonnossa. Tehdään tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön resurssien mukaan. Työskentelytavat ja teemat valitaan oppilasryhmän kiinnostuksen mukaan. Harjoitellaan biologian ja maantiedon tutkimusvälineistön käyttöä.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Valinnaisen opetus sisältää tutkimuksellista ja laboratoriotyöskentelyä, jolloin ryhmäkoko pyritään pitämään työturvallisuusohjeiden suositusten mukaisena. Valinnaisaineessa tehdään omia pienimuotoisia tutkimuksia koulussa ja koulun ulkopuolella oppilaan oman kiinnostuksen mukaan.

BIOLOGIAN JA MAANTIEDON ILMIÖIDEN TUTKIMUSKURSSI

Vuosiluokka 9.

Laajuus 2 vuosiviikkotuntia, soveltava kokonaisuus

Tavoitteet

Biologian ja maantiedon ilmiöiden tutkimuskurssilla syvennetään tutkimuksen tekemisen taitoja ja tutustutaan syvällisemmin erilaisiin biologian ja maantiedon tutkimusvälineisiin. Opetuksella vahvistetaan tutkimuksen vaiheiden tuntemista. Tutkimusta tehdessä oppilaiden syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen vahvistuu. Kestävän kehityksen, kestävän elämäntavan ja luonnonsuojelun teemat ovat kurssin aihepiireinä mm. oman tutkimuksen ja vaikuttamistoiminnan kautta. Kurssilla oppilaan maantieteelliset ajattelutaidot vahvistuvat ja hän harjaantuu maantieteellisten kysymysten esittämisessä. Kokonaisuutena kurssi vahvistaa oppilaan luonnontieteellistä ajattelutaitoa.

Sisällöt

Valinnaisaine on biologian ja maantiedon soveltava valinnainen, jonka sisällöt valitaan biologian ja maantiedon oppiaineiden sisällöistä. Tutustutaan erilaisiin biologian ja maantiedon tutkimuksen tekotapoihin ja kokeillaan niitä sekä luokassa että luonnossa. Tehdään tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön resurssien mukaan. Työskentelytavat ja teemat valitaan oppilasryhmän kiinnostuksen mukaan. Harjoitellaan biologian ja maantiedon tutkimusvälineistön käyttöä.

Oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Valinnaisen opetus sisältää tutkimuksellista ja laboratorio työskentelyä, jolloin ryhmäkoko pyritään pitämään työturvallisuusohjeiden suositusten mukaisena. Valinnaisaineessa tehdään omia pienimuotoisia tutkimuksia koulussa ja koulun ulkopuolella oppilaan oman kiinnostuksen mukaan.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

Montessori-koulun kieliohjelman mukaisesti vapaaehtoista ja valinnaista kieltenopetusta annetaan pohjautuen kysyntää kartoittavaan kyselyyn. A2-kielen opetus aloitetaan 3. vuosiluokalta ja B2-kielen opiskelu 7. vuosiluokalta. Kielen opetus järjestetään vuosiluokittain laadittuun opinto-ohjelmaan.

Montessori-koulun vapaaehtoisen A-kielen ja Valinnaisen B-kielen vuosiviikkotunnit vuosiluokittain on esitetty alla olevassa taulukossa.

Vuosiluokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vapaaehtoinen A2-kieli			1	1	2	2	2	2	2
Vapaaehtoinen B2-kieli							1	1	2

Helsingin Montessori-koulussa tarjotaan seuraavia vapaaehtoisia ja valinnaisia vieraita kieliä:

Alakoulussa alkava valinnainen vieras kieli

A2 Ranska tai Espanja
3. luokalta alkava vapaaehtoisesti valittava kieli
Laajuus 12 vvt

Yläkoulussa alkava valinnainen vieras kieli:

B2 Ranska tai Espanja
7. luokalla alkava vapaaehtoisesti valittava kieli
Laajuus 4 vvt

Vapaaehtoisen ja valinnaisen kielen opiskeluun ilmoittaudutaan kielenopiskelua edeltävänä keväänä vastaamalla koulun huoltajille lähettämään kielivalintakyselyyn. Vapaaehtoisesti valittavan kielen opetus käynnistetään, kun samaa kieltä haluavien ryhmään ilmoittautuu vähintään 12 oppilasta. Mikäli oppilaan kielivalinta ei toteudu tarjotaan hänelle paikkaa toteutuvasta kieliryhmästä.

Vapaaehtoisten A-kielten sekä valinnaisten B-kielten opetuksen tavoitteet ja sisällöt sekä oppimisen tavoitteet vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet on kirjattu lukuihin 14 ja 15.

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- *miten taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään*
  - *mikäli opetuksen järjestäjä päättää tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, laaditaan opetussuunnitelma kunkin taide- ja taitoaineen osalta ottaen huomioon ko. oppiaineen paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen rakenne*
  - *mikäli opetuksen järjestäjä päättää, että kaikkien tai joidenkin valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.*

Valinnaiset aineet

- *mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet*
  - *mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan*
  - *miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain*
  - *mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.*

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- *mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet*
  - *miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain*

- *mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.*

Opetus vuosiluokilla 1–2

13. Vuosiluokat 1–2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1–2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä Montessori-leikkikoulujen esiopetusryhmät ja Montessori-koulun alaluokat tekevät mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheessa. Koulu suunnittelee ja järjestää Montessori-kouluun ilmoittautuneiden oppilaiden tiedonsiirtopalaverit loppukevään aikana ennen lukuvuoden alkamista yhteistyössä esiopetusta antaneiden leikkikoulujen kanssa. Leikkikoulujen tai muiden kouluun ilmoittautuneiden oppilaiden esiopetusyksiköiden esiopettajat siirtävät lapsen esiopetussuunnitelman Montessori-kouluun. Oppilashuollolliset asiat siirretään huoltajan luvalla. Montessori-kouluun ilmoittautuneille järjestetään tutustumispäivä tulevaan kouluun loppukevällä.

Koulutulokkaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta. Jo ennen vieraan kielen A1-oppimäärän opetuksen alkamista lapsia voidaan tutustuttaa alustavasti opetuksen järjestäjän tarjoamiin kieliin järjestämällä esimerkiksi kielisuihkuja esiopetuksessa. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan lapsia kiinnostavista asioista yhdessä lasten kanssa. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Montessori-kouluun ilmoittautuneiden erityisen tuen koulutulokkaiden koulupaikkasijoittelussa tehdään yhteistyötä Helsingin kaupungin kanssa. Montessori-kouluun ilmoittautuneet erityisen tuen erioppilaat ohjataan oppilaan kotikunnan asiantuntijoiden luokse koulupaikan osoittamista varten. Helsingin Montessori-koulu ei järjestä erityisen tuen palveluita.

Esikouluvuoden aikana lapsille, joiden äidinkieli on muu kuin suomen kieli tai jotka käyttävät säännöllisesti useampia kieliä, tehdään tarvittaessa suomen kielen taitotason arviointi lapsen siirtyessä perusopetukseen. Arvioinnin tekee Montessori-koulun suomi toisena kielenä (S2)-opettaja. Arvioinnin perusteella lapset voidaan sijoittaa Montessori-koulun yleisopetuksen ryhmään tai ohjata Helsingin kaupungin järjestämään perusopetuksen valmistavaan opetukseen.

Vuosiluokat 1–2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1–2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1–2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeitä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1–2 oppiaineiksi, mutta opetus on edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Vuosiluokkakokonaisuuden 1–2 tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään lukuvuosiarvioinnin yhteydessä.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen kielenopiskeluun. Ennen kielivalintojen tekemistä voidaan järjestää pienimuotoisia kielisuihkuja kieliin tutustumiseksi ja monipuolisten kielivalintojen toteutumiseksi. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Helsingin kaupungin edustajat tekevät tarvittaessa lain edellyttämän erityisen tuen päätökset ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista. Tätä varten opettaja laatii pedagogisen selvityksen yhteistyössä huoltajien kanssa. Erityisen tuen päätösten tarkistamista ei Montessori-koulussa toteuteta, koska koulussa ei tarjota erityisen tuen opetuspalveluita.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1–2. Laaja-alaisen osaamisen tukeminen määritellään tarkemmin oppiaineiden yhteydessä.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämässä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehitymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä.

Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkittamisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle
  - toimintatavat siirtymävaiheessa
  - tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 1–2 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1–2 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 1–2
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1 ja vuosiluokalla 2
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokkakokonaisuudessa 1–2.

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1–2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukossa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukossa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen kielen opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja

kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Helsingin Montessori-koulussa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa tarjotaan suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimääriä. Toisena kotimaisena kielenä tarjotaan ruotsin kieltä.

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on määritelty kaksi oppimäärää: suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Toisena kotimaisena kielenä oppilaat opiskelevat yhteisenä oppiaineena ruotsia.

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaaajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät yleiset tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää

oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Harjoitellaan viestintää luokan vuorovaikutustilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla. Suomen kieltä ja sen rakenteita tutkitaan ilmiöpohjaisesti. Rakentavaa ajatusten ja mielipiteiden ilmaisua harjoitellaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa pari- ja ryhmätyöskentelytilanteissa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Tehdään havaintoja, miten oma kielenkäyttö vaikuttaa muihin. Oppilaita kannustetaan kokonaisilmaisuun draamakasvatuksen avulla. Tutustutaan sekä Suomen että muiden maiden juhlaperinteisiin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat opettelevat viestimään kuhunkin tilanteeseen sopivalla tavalla. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä ja oman mielipiteen ilmaisemista. Oppilaat harjoittelevat kirjoittamaan selkeästi ja sujuvasti käsin. Kirjastoa hyödynnetään oppimisympäristönä ja tiedonhakupaikkana.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutkivat kuvan ja tekstin välistä yhteyttä sekä niiden yhdessä ja erikseen antamaa informaatiota. Työskennellään kuvien, tekstien ja lastenkirjallisuuden parissa. Pohditaan, mitä tarkoittavat fakta ja fiktio ja tutkitaan niiden mukaisia tarinoita painetussa kirjallisuudessa ja sähköisissä medioissa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään oppilaan oman tuottamisen tukena esimerkiksi tuottamalla omia lyhyitä kertomuksia valokuvien ja videoiden avulla. Tuotosten jakamiselle ja yhteistyölle luodaan pohjaa omista töistä kertomisen ja toisten esitysten kuuntelun kautta. Näppäintaitoja harjoitellaan osana lukemaan ja kirjoittamaan oppimista. Tutustutaan sähköisiin oppimisympäristöihin ja nettietikettiin sekä harjoitellaan tieto- ja viestintätekniiikan käytön perustaitoja.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa hyödynnetään suomen kielen ja kirjallisuuden osaamista (esimerkiksi kirjastonhoitaja, toimittaja, kirjailija, kääntäjä, käsikirjoittaja). Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat osallistuvat yhdessä esitysten ja muiden kulttuurituotteiden tekemiseen. Harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustaitoja. Kehitetään kykyä toimia tavoitteellisesti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. Opitaan etsimään ja vastaanottamaan kriittisesti tietoa ympäröivästä maailmasta ja erilaisista medioista.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan

erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omilla teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omilla teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan viestintää tilanteeseen sopivalla tavalla luokan vuorovaikutustilanteissa Harjoitellaan ajatusten ja mielipiteiden ilmaisua	L1, L2, L3
T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan	S1 Tehdään vuorovaikutusharjoituksia esimerkiksi keskustelujen ja kuvien avulla Harjoitellaan draamaa leikillisen oppimisen esimerkiksi roolileikin, draamaleikin, still-kuvien, nukkejen ja hahmojen avulla Tutustutaan satuihin, kertomuksiin, loruihin, runoihin, tietoteksteihin, sarjakuviin, mediateksteihin ja peleihin	L1, L2, L7

	Käsitellään lastenkirjallisuutta esimerkiksi draaman, kuvataiteen ja digitaalisen työstämisen avulla Harjoitellaan ajatusten ja mielipiteiden ilmaisua	
T4 Ohjata oppilasta ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1 Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa	S2 Harjoitellaan sanojen ja lyhyiden virkkeiden mekaanista lukemista Erotetaan kirjallisuudesta päähenkilö ja tapahtumapaikka Tuetaan tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita yhteisten ääneen luettujen tekstien avulla	L1, L4, L5
T6 Ohjata laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2 Kirjain-, äänne-, tavu-, sana- ja virkerakenne Analysoidaan kuvan ja tekstin välistä yhteyttä Vahvistetaan sana- ja käsitevarastoa	L1, L2, L4
T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä	S2 Luodaan myönteisiä lukukokemuksia	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla ja kuvien avulla	S3 Laaditaan pienimuotoisia tarinoita esimerkiksi puhumalla, kirjoittamalla, valokuvien avulla ja pienillä näytelmillä	L1, L4, L5, L7
T11 Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3 Opetellaan kirjainmuodot Harjoitellaan oikeinkirjoitusta Ymmärretään, että virke alkaa isolla alkukirjaimella ja päättyy pisteeseen	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta kielestä	S4 Harjoitellaan ajattelutaitoja Tehdään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä kuunnellen ja lukien	L2, L4, L7

sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	Analysoidaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja ja yhtäläisyyksiä Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielen käytön vaikutuksesta muihin	
T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4 Tutustutaan satuihin, tarinoihin, runoihin, loruihin ja tietoteksteihin Tehdään tutustumiskäynti Herttoniemen ja/tai Itäkeskuksen kirjastoon, tutustutaan kirjaston käyttöön (oppilaat saavat kirjastokortit ja he lainaavat aineistoa) sekä tehdään muuta yhteistyötä kirjaston kanssa Luetaan ääneen ja jaetaan yhteisiä lukukokemuksia	L2, L3, L4
T14 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin	S4 Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden, esimerkiksi taideteoksen, oman lehden, haastattelun, mainoksen, näyttelyn, elokuvan tai runoteoksen tekemiseen Tutustutaan juhlaperinteisiin	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilmaisee itseään monipuolisesti ja osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - tuntee erilaisia satuja ja tarinoita - kuuntelee ja kertoo satuja ja tarinoita - tutustuu erilaisiin teksteihin - lukee sanoja ja lyhyitä virkkeitä - osaa kirjainmuodot - kirjoittaa tavuja, sanoja ja lyhyitä virkkeitä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan kielenkäyttöä erilaisissa luokan ja koulun vuorovaikutustilanteissa Harjoitellaan kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista Havainnoidaan ja analysoidaan eri viestintätapoja ja -tilanteita sekä osallistutaan niihin Vahvistetaan oppilaan käsitystä omista viestintätaidoista saadun palautteen avulla	L1, L2, L3

<p>T2 Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin</p>	<p>S1 Tutustutaan tieto- ja mediateksteihin Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä</p>	<p>L1, L2, L7</p>
<p>T3 Ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla</p>	<p>S1 Käsitellään lastenkirjallisuutta esimerkiksi draaman, kuvataiteen, digitaalisen työstämisen ja keskustelun avulla Harjoitellaan draamaa leikillisen oppimisen esimerkiksi roolileikin, draamaleikin, still-kuvien, nukkejen ja hahmojen avulla Harjoitellaan oman mielipiteen ja ajatuksen ilmaisua</p>	<p>L1, L2, L7</p>
<p>T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin</p>	<p>S1 Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä</p>	<p>L1, L2, L7</p>
Tekstien tulkitseminen		
<p>T5 Ohjata ja innostaa oppilasta tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan</p>	<p>S2 Harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja strategioita itsenäisesti lukien ja yhdessä ääneen luettujen tekstien kautta Luetaan monipuolisesti lastenkirjallisuutta (lasten runous, kansansadut, taidesadut, saturomaanit ja sarjakuvat) Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin: keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin Tutustutaan lukupiirityöskentelyyn ja harjoitellaan sitä Kirjallisuuden peruskäsitteet päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika, ja juoni</p>	<p>L1, L4, L5</p>
<p>T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä</p>	<p>S2 Virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva Etsitään tekstistä asiatietoa vastaamalla kysymyksiin ”Kuka?” ja ”Mitä?” Hyödynnetään kuvallista ilmaisua muistin tukena ja pääasioiden korostamisessa Laajennetaan sanavarastoa edelleen Työskennellään kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa Tutustutaan erilaisiin tekstityyppeihin (kertovat, kuvaavat ja ohjaavat tekstit) Harjoitellaan tunnistamaan faktan ja fiktion eroja</p>	<p>L1, L2, L4</p>

<p>T7 Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin</p>	<p>S2 Harjoitellaan käsin kirjoitusta ja näppäintaitoja Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä Harjoitellaan dokumentointia ja tiedon kertomista toisille</p>	<p>L1, L4, L5</p>
<p>T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen</p>	<p>S2 Luodaan myönteisiä lukukokemuksia Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita</p>	<p>L2, L4, L5</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>		
<p>T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla</p>	<p>S3 Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta sekä kertomaan tarinoita ja mielipiteitä Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia ja mielipiteitä, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä</p>	<p>L1, L4, L5, L7</p>
<p>T10 Ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S3 Harjoitellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi Harjoitellaan tekstin suunnittelua Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyyppisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen sekä sovelletaan näitä omista teksteistä Luetaan ja käsitellään runoja, satuja, tarinoita ja sarjakuvia monimediaisissa ympäristöissä Kirjoitetaan pienimuotoisia fiktiivisiä tarinoita</p>	<p>L2, L4, L5</p>
<p>T11 Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia</p>	<p>S3 Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita: sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä Harjoitellaan oikeinkirjoituksessa äänteiden kestoa, diftongeja ja äng-äännettä Isot ja pienet tekstauskirjaimet Harjoitellaan näppäintaitoja</p>	<p>L1, L4, L5</p>

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4 Analysoidaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä Harjoitetaan ajattelutaitoja	L2, L4, L7
T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4 Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen Osallistutaan Lukudiplomin suorittamiseen tai lukuharrastukseen kannustamiseen muilla keinoin. Lukudiplomissa lapsia innostetaan lukemaan monenlaista kirjallisuutta kirjaston kirjavinkkauksen avulla Tehdään myös muuta yhteistyötä kirjaston kanssa Jaetaan lukukokemuksia Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa	L2, L3, L4
T14 Ohjata oppilasta arvostamaan kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4 Herätetään kiinnostus omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen Tutustutaan omassa lähiympäristössä lasten kulttuuriin ja tapakulttuuriin, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin Osallistutaan yhdessä esitysten tai kulttuurituotteiden tekemiseen, esimerkiksi kuunnelma, sarjakuvakilpailu, runoväittely, tapahtuman muuttaminen uutiseksi, elokuva, näytelmät, media ja pelit	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - osaa ilmaista itseään suullisesti ja kertoa omia mielipiteitään - lukee monipuolista lastenkirjallisuutta - ymmärtää lukemaansa - kertoo lukemastaan ja jakaa lukukokemuksensa muiden kanssa - tunnistaa ja kirjoittaa erilaisia virkkeitä - lukee ja kirjoittaa lyhyitä tarinoita - osaa oikeinkirjoituksen perusasioita: sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä - osaa näppäintaitoja.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Harjoitellaan viestintää luokan vuorovaikutustilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla. Rakentavaa ajatusten ja mielipiteiden ilmaisua harjoitellaan. Kehitetään ajattelutaitoja ja harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppilaan oman äidinkielen taitoa hyödynnetään S2-oppimisen tukena.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Tehdään havaintoja, miten oma kielenkäyttö vaikuttaa muihin. Oppilaita kannustetaan kokonaisilmaisuun. Tutustutaan sekä Suomen että muiden maiden juhlaperinteisiin. Tehdään havaintoja kielenkäytön vaikutuksesta muihin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat opettelevat viestimään kuhunkin tilanteeseen sopivalla tavalla. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä ja oman mielipiteen ilmaisemista. Opetellaan kirjoittamaan selkeästi ja sujuvasti käsin. Opetellaan käyttämään kirjastoa oppimisympäristönä ja tiedonhakupaikkana.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutkivat kuvan ja tekstin välistä yhteyttä sekä niiden yhdessä ja erikseen antamaa informaatiota. Työskennellään kuvien, tekstien ja lastenkirjallisuuden parissa. Pohditaan, mitä tarkoittavat fakta ja fiktio ja tutkitaan niiden mukaisia tarinoita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään oppilaan oman tuottamisen tukena esimerkiksi omien lyhyiden kertomusten tuottaminen valokuvien ja videoiden avulla. Tuotosten jakamiselle ja yhteistyölle luodaan pohjaa omista töistä kertomisen ja toisten esitysten kuuntelun kautta. Näppäintaitoja harjoitellaan osana lukemaan ja kirjoittamaan oppimista.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa hyödynnetään suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden osaamista (esimerkiksi kirjastonhoitaja, toimittaja, kirjailija, kääntäjä, käsikirjoittaja). Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat osallistuvat yhdessä esitysten ja muiden kulttuurituotteiden tekemiseen. Harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustaitoja. Kehitetään kykyä toimia tavoitteellisesti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. Opitaan etsimään ja vastaanottamaan kriittisesti tietoa ympäröivästä maailmasta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliaista kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1 Harjoitellaan kuuntelemista, ääntämistä ja kuullun ymmärtämistä Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa	L2, L4
T2 Harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1 Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa Tehdään vuorovaikutusharjoituksia esimerkiksi keskustelujen ja draaman avulla	L1, L2, L7
T3 Kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1 Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä Tutustutaan satuihin, kertomuksiin, loruihin, runoihin, tietoteksteihin, sarjakuviin, mediateksteihin ja peleihin Harjoitellaan draamaa leikillisen oppimisen esimerkiksi roolileikin, draamaleikin, still-kuvien, nukkejen ja hahmojen avulla	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 Innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2 Työskennellään esimerkiksi kuvien, lastenkirjallisuuden ja mediatekstien parissa Luetaan ääneen ja jaetaan lukukokemuksia Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa	L1, L2, L4
T5 Kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2 Edistetään lukemaan oppimista kuvien ja lastenkirjallisuuden avulla Analysoidaan kuvan ja tekstin välistä yhteyttä Luodaan myönteisiä lukukokemuksia	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7	S3 Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja	L4, L5

Ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	Kirjain-, äänne-, tavu-, sana- ja virkerakenne	
T8 Kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3 Kirjainten ja sanojen kirjoitussuunta Opetellaan kirjainmuodot Harjoitellaan oikeinkirjoitusta	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 Innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4 Analysoidaan kielen merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa Tehdään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä kuunnellen ja lukien	L4, L6, L7
T10 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen	S4 Tutustutaan satuihin, tarinoihin, loruihin, runoihin ja tietoteksteihin Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa Tehdään tutustumiskäynti esim. Itäkeskuksen kirjastoon, tutustutaan kirjaston käyttöön (oppilaat saavat kirjastokortit ja he lainaavat aineistoa) sekä tehdään muuta yhteistyötä kirjaston kanssa	L2, L4
T11 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4 Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin Tutustutaan suomalaisiin kansansatuihin ja -tarinoin	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 Auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä sekä kielenoppijana	S5 Harjoitellaan tiedon ja tarinoiden kertomista toisille Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena Harjoitellaan selittämään asia toisin sanoin ja käyttämään lähikäsitteitä kielitaidon kompensoimiseksi	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilmaisee itseään monipuolisesti ja osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - tuntee oman kulttuurin sekä suomalaisia satuja ja tarinoita - kuuntelee ja kertoo satuja ja tarinoita - tutustuu erilaisiin teksteihin - lukee tavuja ja sanoja - osaa kirjainmuodot - kirjoittaa tavuja ja sanoja - osaa kompensoida kielitaidon puutteita.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1 Vahvistetaan suomen kielen taitoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vertaisoppimisen keinoin Harjoitellaan kielen käyttämistä erilaisissa luokan ja koulun vuorovaikutustilanteissa Vahvistetaan oppilaan käsitystä omista viestintätaidoista saadun palautteen avulla	L2, L4
T2 Harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1 Kielen käyttö erilaisissa tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa	L1, L2, L7
T3 Kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1 Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä tehdään vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen, runojen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsittelyssä Harjoitellaan draamaa leikillisen oppimisen esimerkiksi roolileikin, draamaleikin, still-kuvien, nukkejen ja hahmojen avulla Harjoitellaan oman mielipiteen ja ajatuksen ilmaisemista Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 Innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana-	S2 Työskennellään yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa	L1, L2, L4

ja käsitevarannon kartuttamiseen	Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin Harjoitellaan mekaanista lukemista	
T5 Kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2 Tunnistetaan kerronnan peruskäsitteistä päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni Tuetaan tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita esimerkiksi yhteisten ääneen luettujen tekstien avulla ja vastaamalla kysymyksiin ”Kuka?” ja ”Mitä?”	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 Ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista	S3 Kirjain-, äänne-, tavu-, sana- ja virkerakenne	L2, L4
T7 Ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3 Isot ja pienet tekstauskirjaimet Harjoitellaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja Harjoitellaan eri tekstilajien tuottamista	L4, L5
T8 Kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3 Tutustutaan kielipiillisiin rakenteisiin: sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 Innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4 Analysoidaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä Harjoitetaan ajattelutaitoja	L4, L6, L7
T10 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen	S4 Kannustetaan oppilasta etsimään itseä kiinnostavaa luettavaa Jaetaan lukukokemuksia Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa Osallistutaan Lukudiplomin suorittamiseen tai lukuharrastukseen kannustamiseen muilla keinoin. Lukudiplomissa lapsia innostetaan lukemaan	L2, L4

	monenlaista kirjallisuutta kirjaston kirjavinkkauksen avulla Tehdään myös muuta yhteistyötä kirjaston kanssa	
T11 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4 Havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa Tutustutaan omassa lähiympäristössä lasten kulttuuriin ja tapakulttuuriin, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin Osallistutaan yhdessä esitysten tai kulttuurituotteiden tekemiseen, esimerkiksi kuunnelma, sarjakuvakilpailu, runoväittely, tapahtuman muuttaminen uutiseksi, elokuva, näytelmät, media ja pelit	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 Auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5 Harjoitellaan tiedon kertomista toisille Vahvistetaan oppilaan käsitystä omista viestintätaidoista saadun palautteen avulla Harjoitellaan selittämään asia toisin sanoin ja käyttämään lähikäsitteitä kielitaidon kompensoimiseksi	L1, L2, L4
T13 Ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5 Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tietojen ja viestintäteknologiaa hyödyntämällä Tehdään havaintoja ympäristöstä sekä tulkitaan kuvia ja kirjoitettuja tekstejä	L1, L2, L4
T14 Ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5 Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena Herätetään kiinnostus omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - osaa ilmaista itseään suullisesti ja kertoa omia mielipiteitään tutuista tapahtumista - tuntee lastenkirjallisuutta, satuja ja tarinoita - lukee ja ymmärtää sanoja ja virkkeitä - kertoo lukemastaan ja jakaa lukukokemuksensa muiden kanssa - kirjoittaa helpot ja tutut sanat virheettömästi - osaa erotella sanoista äänneitä ja tavuja - on lisännyt aktiivista ja passiivista sanavarastoa lähtötasoon nähden - tunnistaa oikeinkirjoituksen perusasioita: sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä - osaa näppäintaitoja - osaa kompensoida kielitaidon puutteita.

13.4.2 Toinen kotimainen kieli

Helsingin Montessori-koulussa opetettava toinen kotimainen kieli on ruotsi. Toisen kotimaisen kielen opetus koulussa aloitetaan 6. vuosiluokalta B1-oppimäärän mukaisesti.

13.4.3 Vieraat kielet

Englannin kieli, A1 -oppimäärä

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä vieraan kielen oppimäärä. Helsingin Montessori-koulun perusopetuksessa vieraan kielen A1-oppimäärä on englanti, joka alkaa 1. vuosiluokalta.

KKIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja

yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vuosiluokilla 1–2 vieraan kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä sekä siihen liittyvistä kulttuureista. Opetuksessa korostuvat oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti itseään kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vieraan kielen opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilas oppii muodostamaan yksinkertaisia kysymyksiä vieraalla kielellä ja hakemaan niihin vastauksia sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa. Vertaisoppimista käytetään runsaasti ja näin vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita ohjataan pohtimaan kielellisiä juuriaan ja tutustumaan eri kieliin ja kulttuureihin. Oppilaiden vieraan kielen käyttöä rohkaistaan: vähäinenkin kielitaito riittää itsensä ilmaisuun. Kiinnitetään huomiota kohteliaisiin ilmaisuihin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja vieraan kielen opiskelun osana esimerkiksi pelaamalla, leikkimällä ja tekemällä oppimistehtäviä yhdessä.

L4 Monilukutaito: Vieraan kielen opiskelussa hyödynnetään oppilaiden ikäkauteen sopivia monenlaisia tekstejä, esimerkiksi lehtiä, kirjoja, videoita ja musiikkia. Samalla harjoitellaan kirjoitettujen ja kuvallisten tekstien tulkintaa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Hyödynnetään sähköisiä oppimislejyjä ja oppimisympäristöjä. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös omien kuva- ja puhetuotosten tekemisessä. Näppäintaitoja harjoitellaan osana lyhyiden kirjallisten tuotosten tekemistä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Painotetaan vastuullista työn loppuun suorittamista. Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan vieraan kielen osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat ovat vieraan kielen opintojen alusta alkaen mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä tavoitteita ja toimintatapoja.

A1-vieraan kielen englannin oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä vieraan kielen levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa erilaisia itsearviointin työvälineitä käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan vierasta kieltä. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Aiheet valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden arki, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään vieraskielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon vieraan kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Tutustua, mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan kohdekieli muista kielistä.	S1 Pohditaan yhdessä, mitä kieliä koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa puhutaan ja tutustutaan niissä esiintyviin kulttuureihin. Keskustellaan eri kielten yhtäläisyyksistä ja eroista.	L1, L2, L5, L7
T2 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.	S1 Pohditaan yhdessä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkitystä ja arvoa eri yhteisöille.	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T3	S2 Harjoitellaan tekemään yhteistyötä ja työskentelemään pareittain ja ryhmissä.	L1, L2, L6

Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä.		
T4 Ohjata oppilasta tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä.	S2 Havainnoidaan pääsääntöisesti puhuttua kieltä.	L1, L4, L5
T5 Tutustua ja kokeilla yhdessä erilaisia tapoja oppia kieltä. Harjoitella yhdessä asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle.	S2 Pohditaan, miten kieltä opitaan ja miten kieltä voi oppia. Harjoitellaan erilaisia tapoja opiskella kieltä. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa itse- ja vertaisarvioinnin keinoin.	L1, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 Rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Keskeisiä sisältöjä ovat eri kielenkäyttö-tarkoituksiin ja arkeen liittyvät tilanteet, kuten tervehtiminen, hyvästely ja omasta itsestä kertominen. Opetuksessa harjoitellaan kohteliaista kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Osana vuorovaikutusta harjoitellaan sanastoa ja rakenteita fraaseina esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla.	L1, L2, L4, L6, L7
T7 Ohjata oppilasta hyödyntämään non-verbaalisia viestinnän keinoja. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia.	S3 Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan erilaisten viestinnässä tarvittavien apukeinojen, kuten eleiden ja piirtämisen käyttöä. Harjoitellaan ilmaisuja, joita tarvitaan, kun viestin ymmärtämisessä on ongelmia.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
T8 Rohkaista oppilasta käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla.	S3 Totutellaan käyttämään kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia arjen vuorovaikutustilanteissa, kuten tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen ja avun pyytäminen. Harjoitellaan luontevaa reagoitua vuorovaikutustilanteissa.	L2, L4, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilas tutustuu ensisijaisesti puhuttuihin teksteihin sekä arjessa kuuluvaan ja näkyvään kieleen. Kuunnellaan ja havainnoidaan kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi	L1, L2, L3, L4, L5, L7

	laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa erityisesti puheessa ja harjoittelemaan ääntämistä.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan osana vuorovaikutusta erilaisissa oppilaille tutuissa tilanteissa sekä esimerkiksi kuvien, laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden, draaman ja pelillistämisen avulla.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

Englannin kielen A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii tiedostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta arjessaan sekä tunnistamaan kohdekieli muista osaamistaan kielistä (tavoitetta ei arvioida) - oppii arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä eri kieliä ja kulttuureja (tavoitetta ei arvioida) - oppii yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja - oppii tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä (tavoitetta ei arvioida) - oppii tunnistamaan ja kokeilemaan erilaisia kielenopiskelutaitoja - oppii käyttämään kieltä viestintäkumppanin tukemana muutamissa yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa - oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä ja ilmeitä selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista - oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa - oppii käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia - oppii ymmärtämään muutamia kuulemiaan sanoja ja ilmauksia - oppii käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Englannin kielen A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Tutustua mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan kohdekieli muista kielistä.	S1 Pohditaan yhdessä, mitä kieliä koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa puhutaan ja tutustutaan niissä esiintyviin kulttuureihin. Keskustellaan eri kielten yhtäläisyyksistä ja eroista.	L1, L2, L5, L7
T2 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.	S1 Laajennetaan ymmärrystä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksestä ja arvosta eri yhteisöille.	L1, L2

Kielenopiskelutaidot		
T3 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä.	S2 Harjoitellaan tekemään yhteistyötä ja työskentelemään pareittain ja ryhmissä.	L1, L2, L6
T4 Tehdä havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä ja kehittää kielellistä päättelykykyä.	S2 Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella.	L1, L4, L5
T5 Tutustua yhdessä erilaisiin tapoihin oppia kieliä ja kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat oppilaalle parhaiten. Harjoitella asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle.	S2 Syvennetään osaamista siitä, miten kieliä voi oppia. Harjoitellaan erilaisia tapoja opiskella kieltä. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa itse- ja vertaisarvioinnin keinoin.	L1, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 Rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Keskeisiä sisältöjä ovat eri kielenkäyttö-tarkoituksiin ja arkeen liittyvät tilanteet, kuten tervehtiminen, hyvästely ja omasta itsestä kertominen. Opetuksessa harjoitellaan kohteliaista kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Osana vuorovaikutusta harjoitellaan sanastoa ja rakenteita fraaseina esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla.	L1, L2, L4, L6, L7
T7 Ohjata oppilasta hyödyntämään non-verbaalisia keinoja ja käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia oivalluksiaan sekä viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia.	S3 Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan erilaisten viestinnässä tarvittavien apukeinojen käyttöä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella. Harjoitellaan ilmaisuja, joita tarvitaan, kun viestin ymmärtämisessä on ongelmia.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
T8 Rohkaista oppilasta käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla	S3 Syvennetään osaamista käyttää kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia arjen vuorovaikutustilanteissa sekä luontevaa reagoitua niissä.	L2, L4, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilas tutustuu vähitellen myös kirjoitettuihin	L1, L2, L3, L4, L5, L7

	teksteihin sekä arjessa kuuluvaan ja näkyvään kieleen. Kuunnellaan ja havainnoidaan kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa erityisesti puheessa ja harjoittelemaan ääntämistä	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan osana vuorovaikutusta erilaisissa oppilaille tutuissa tilanteissa sekä esimerkiksi kuvien, laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden, draaman ja pelillistämisen avulla. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua vähitellen kirjoittamiseen.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

Englannin kielen A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii tiedostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta arjessaan sekä tunnistamaan kohdekieli muista osaamistaan kielistä (tavoitetta ei arvioida) - oppii arvostamaan omaa kielitaustansa sekä eri kieliä ja kulttuureja (tavoitetta ei arvioida) - oppii yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja - oppii arvaamaan ja pääättelemään sanojen ja ilmausten merkityksiä sekä tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä (tavoitetta ei arvioida) - oppii harjoittelemaan ja käyttämään erilaisia kielenopiskelutaitoja - oppii käyttämään kieltä yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa - oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä, ilmeitä, sanastoja ja TVT-taitoja selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista - oppii arvaamaan tai pääättelemään yksittäisten sanojen merkityksiä - oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa - oppii tuomaan esille omia oivalluksiaan - oppii käyttämään kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia - oppii ymmärtämään ja käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi

Englannin kielen A1-oppimäärän työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Työtapojen valinnassa tulee ottaa huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe. Työtapojen tulee olla monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia. Työtapoja valittaessa lähtökohtana on toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Opetusta voidaan rytmittää pitkin kouluviikkoa tapahtuviksi kielituokioiksi sekä eheyttää niin, että kohdekielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen.

Työtavoilla ohjataan oppilaita monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtavoissa yhdistyy

leikinomaisuus, musiikki, draama, pelit ja liike sekä eri aistien hyödyntäminen. Oppilaille tarjotaan suullisen vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja oppia sitä myös kirjoitetun kielen kautta. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan erilaisten itsearviointia tukevien työvälineiden avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Työskentelyssä korostuu yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Opetuksessa voidaan hyödyntää koko koulua ja koulun lähiympäristöä oppimisympäristöinä. Oppimisympäristöt voivat olla fyysisiä, sosiaalisia tai digitaalisia. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat näkyvissä oppimisympäristöissä. Kohdekieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Oppimisympäristöjä voidaan muuttaa erilaisiin kielenoppimistilanteisiin sopiviksi ja siten mahdollistaa monipuoliset työtavat sekä työskentelyryhmissä ja itsenäisesti. Oppimisympäristöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimisympäristöt tukevat oppilaan luontaista uteliaisuutta ja kokeilunhalua sekä leikkisyyttä ja mielikuvitusta, jotta oppilas rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan alusta asti. Oppimisympäristöjen avulla vahvistetaan oppilaiden monilukutaidon kehittymistä hyödyntämällä opetuksessa esimerkiksi kuvia, liikettä, ääntä ja erilaisia didaktisia välineitä. Opetuksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja kohdekieleen liittyvään kulttuuriin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi verkko-yhteyksiä muiden kohdekieltä puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia tutustua myös muihin koulun tarjoamiin kieliin. Heille kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja heitä kannustetaan opiskelemaan monipuolisesti kieliä.

Opetus tulee järjestää oppilaiden lähtökohdat huomioon ottaen ja opetusta tulee tarvittaessa eriyttää. Oppilaalla on oikeus saada oppimisen tukea tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan vapauttamiseen kielen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen harkintaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvussa 7. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muuta nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa oppimista edistävää aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

Lukuvuoden aikana toteutettavan arvioinnin ensisijainen tehtävä on ohjata oppimista kannustavan palautteen avulla. Opettajan antama palaute antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi oppimisen tavoitteista sekä omista taidoista ja niiden kehittämisestä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että opettaja antaa oppilaille mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itse- ja vertaisarvioinnin taitoja osana kielten opiskelua.

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen sanallista arviota antaessaan opettaja arvioi tekemiensä havaintojen perusteella oppilaiden osaamista suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin. Opettajan arvioidessa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin.

13.4.4. Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet matematiikan opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Matematiikan opetuksen tehtävä kaikilla vuosiluokilla on kehittää oppilaiden ajattelun taitoja eri menetelmin. Tavoitteena on, että oppilaalle kehittyy matemaattinen yleissivistys eli oppilas kykenee havaitsemaan ja soveltamaan matematiikkaa muissa oppiaineissa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Tutustutaan matematiikan symbolikieleen. Oppilaita ohjataan ilmaisemaan itseään matematiikan symbolikielellä. Oppilaat kertovat, piirtävät ja kirjoittavat laskutarinoita. He perustelevat omia ratkaisujaan ja niistä keskustellaan yhdessä muiden kanssa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilasta ohjataan arvioimaan saamiensa ratkaisujen järkevyyttä. Tutustutaan ajan käsitteeseen ja opetellaan kelloa. Matematiikan opiskelussa korostuvat luontevasti tavoitteellisuuden, täsmällisyyden, sinnikkyuden ja pitkäjänteisyyden kehittäminen. Ongelmanratkaisutehtävien kautta harjoitellaan sääntöjen noudattamista ja ohjeiden mukaan toimimista. Nämä palvelevat myös itsesäätelytaitojen kehittymistä.

L4 Monilukutaito: Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Matematiikan opiskelussa käytetään matemaattisia merkkejä ja symboleita matematiikan kielelle ominaiseen tapaan. Oppilaat harjoittelevat kuvan lukemista sekä laativat ja tulkitsevat yksinkertaisia taulukoita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tvt on sekä oppimisen kohde että väline. Konkreettisia havainnollistamisvälineitä (esimerkiksi 10-järjestelmävälineet, loogiset palat) käytetään erilaisissa oppimisympäristöissä ja eri ohjelmistoilla. Oppimisen tukena käytetään oppimispeljä. Oppilaat harjoittelevat vaiheittaisten toimintaohjeiden laadintaa sekä tarkkojen ja perusteltujen päätelmien ja havaintojen tekemistä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Tulevaisuuden työn vaatimusten ennakointi on vaikeaa, mutta asianmukaisen käyttäytymisen, vuorovaikutuksen ja yhteistyötaitojen sekä kielitaidon lisäksi voi työelämän tulevaisuudessakin olettaa vaativan myös matemaattisia perustaitoja. Esimerkiksi peruslaskutoimitusten hallinta, sujuvat päässälaskutaidot, rahalaskut sekä kyky arvioida tuloksen oikeellisuutta ovat yleisiä valmiuksia, joiden voi ennakoida edistävän mitä tahansa työuraa tai itsensä työllistämistä. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä työskentelyssä. Tutustutaan matematiikkaan liittyviin ammatteihin esimerkiksi lähihoitaja, myyjä, ohjelmistosuunnittelija, insinööri ja rakennuspiirtäjä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön sekä oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Etenkin monialaisten oppimiskokonaisuuksien kautta oppilaille tarjoutuu mahdollisuus soveltaa matematiikkaa muissa oppiaineissa ja ympäröivässä maailmassa.

Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Vahvistamalla oppilaiden kykyä oivaltaa syy-seuraussuhteiden logiikkaa tuetaan oppilaan omaa oppimisen omistajuutta. Oppilas ymmärtää, että vastuu oppimisesta on sekä hänellä yksin että yhdessä muiden kanssa. Samalla oppilasta opastetaan näkemään, että omien valintojen ja tekojen merkitys toimii saman logiikan mukaan myös muilla elämän alueilla. Omilla arkisilla valinnoilla, rahankäytön suunnittelulla ja ostopäätöksillä voi edesauttaa kestävä elämäntapaa ja tulevaisuutta.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Pehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Pehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0–20. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4 Ylläpidetään vahvuuksia ja harjoitellaan kehittymässä olevia taitoja	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4 Hahmotetaan lukumääriä ja lasketaan lukualueella 0-20 Havaitaan monikertoja konkreeteilla välineillä Tutkitaan lukujen ominaisuuksia esimerkiksi parillisuus	L4
T3 Kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4 Esitetään ja perustellaan omia ratkaisuja suullisesti Piirretään, kirjoitetaan ja kerrotaan laskutarinoita Tarkastellaan ja tulkitaan kuvia	L2, L4, L5
T4 Ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4 Tutkitaan yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4 Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä omassa lähiympäristössä Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin konkreeteilla välineillä	L1, L4
T6 Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2 Käytetään luonnollisia lukuja laskutoimituksissa	L1, L4

	<p>Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä pääasiassa lukualueella 0–20</p> <p>Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen, pääasiassa lukualueella 0–20</p> <p>Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla</p>	
<p>T7 Perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin</p>	<p>S2 Kehitetään yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0–20</p> <p>Konkretisoidaan yhteen- ja vähennyslaskut erilaisissa sovellustilanteissa</p> <p>Harjoitellaan esittämään konkreetteja tilanteita yhteen- tai vähennyslaskuina ja päinvastoin</p> <p>Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä ja tutustutaan laskujärjestykseen</p> <p>Käytetään hajotelmia laskemisen apuna esimerkiksi kymmenylityksessä</p>	L1, L4
<p>T8 Ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita</p>	<p>S2 Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi</p> <p>Opitaan muistamaan hajotelmat 1–10</p> <p>Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta yhteenlaskussa ja tutustutaan yhteenlaskun liitännäisyyteen</p> <p>Opetellaan yhteen- ja vähennyslaskutaitoa lukualueella 0–20</p>	L1, L4
<p>T9 Tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</p>	<p>S3 Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa yksinkertaisina muotoina</p> <p>Tutkitaan, tunnistetaan, rakennetaan ja piirretään yhdessä kappaleita ja tasokuvioita</p>	L1, L4, L5
<p>T10 Ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate</p>	<p>S3 Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilasta oivaltamaan mittaamisen periaate, käytetään apuna konkreetilla välineellä (esim. kynällä) mittaamista</p> <p>Harjoitellaan mittavälineen (viivain) käyttöä</p> <p>Käsitellään suureista pituus, massa ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä</p> <p>Käytetään keskeisinä mittayksikköinä metriä ja senttimetriä</p> <p>Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä</p>	L1, L4

T11 Tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4 Pohjustetaan taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja aluksi konkreeteilla välineillä (esimerkiksi palikat), sitten myös piirtäen	L4, L5
T12 Harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittain toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1 Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan, esimerkiksi "oppilasrobotin" ohjaaminen kuvallisten kommentojen ja puheen avulla	L1, L2, L4, L5

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää esimatemaattisia taitoja (luokittelu, vertailu, sarjoitus, yksi-yhteen vastaavuus) uuden oppimisen pohjana - osaa lukujen hajotelmat 1–10 ja pystyy käyttämään niitä hyväksi kymmenylityksessä - luettelee suurenevia ja pieneneviä lukujonoja lukualueella 0–20, (myös 2, 5 ja 10 välein) - esittää yksinkertaisen yhteen- ja vähennyslaskutilanteen matematiikan kielellä ja merkein - nimeää kolmion, nelikulmion ja ympyrän ja pystyy löytämään niitä yksinkertaisissa tehtävälanteissa - tietää, mikä ero on koodauksenomaisella komennolla ja ihmiselle annettavalla ohjeella - antaa ja noudattaa koodauksenomaisia komentoja esimerkiksi peleissä, leikeissä ja tehtävissä.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0–100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4 Ylläpidetään vahvuuksia ja harjoitellaan kehittymässä olevia taitoja	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4 Harjoitellaan ajattelun taitoja vertailemalla, luokittelemalla ja järjestämällä vähitellen monimutkaistuvia kuvioita Tutkitaan parillisuutta, monikertoja ja puolittamista Käytetään yhteen- ja vähennyslaskun välistä yhteyttä tehtävänratkaisun apuna Hyödynnetään eri aisteja tehtävänratkaisussa	L4
T3 Kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti, myös tietojen ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4 Esitetään ja perustellaan omia ratkaisuja suullisesti Käytetään konkreettisia välineitä apuna matematiikan peruslaskutoimituksissa ja niiden ymmärtämisessä Piirretään, kirjoitetaan ja kerrotaan laskuja ja laskutarinoita Korostetaan mittaamisen oppimisessa konkreettisia mittaustilanteita	L2, L4, L5
T4 Ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4 Etsitään tilanteista syy-seuraussuhteita Tarkastellaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista	L1, L4, L6
Käsitteelliset, ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		

<p>T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja</p>	<p>S1-S4 Vahvistetaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkin yhteyttä Tarkennetaan ja vahvistetaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä Pohjustetaan murtoluvun käsitettä konkretian avulla</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T6 Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä</p>	<p>S2 Laajennetaan lukualueelle 0–100 ja vahvistetaan lukujonotaitoja Harjoitellaan lukujen vertailua 0–100 lukualueella ja asetetaan lukuja suuruusjärjestykseen Korostetaan kymmenjärjestelmän periaatteiden oppimista konkreettisten välineiden (esimerkiksi 10-järjestelmävälineet) avulla</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T7 Perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin</p>	<p>S2 Vahvistetaan yhteen- ja vähennyslaskutaitoa lukualueella 0–20 ja laajennetaan taitoa lukualueella 0–100 Ohjataan ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian ja mallien avulla ja opetellaan kertotaulut 1–5 ja 10 sekä hyödynnetään kertolaskun vaihdannaisuutta Tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen yksinkertaisissa laskutehtävissä Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista Harjoitellaan jakolaskun ja kertolaskun välisen yhteyden ymmärtämistä konkreettisten kokemusten avulla.</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T8 Ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita</p>	<p>S2 Harjoitellaan päässä-laskustrategioiden käyttöä lukualueella 0–100 laskutaidon sujuvoittamiseksi edelleen Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T9 Tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</p>	<p>S3 Kehitetään kykyä tarkastella kolmiulotteista ympäristöään ja hahmottaa siitä tason geometriaa Kiinnitetään huomiota ominaisuuksiin, joiden perusteella kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan Harjoitellaan tasokuvioiden ja kappaleiden nimeämistä</p>	<p>L1, L4, L5</p>
<p>T10 Ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate</p>	<p>S3 Harjoitellaan mittaamisen periaatteita Tutustutaan massan (kilogramma ja gramma), pituuden (metri ja senttimetri), tilavuuden (litra ja desilitra) ja ajan mittayksiköihin (tunti, minuutti) sekä mittavälineisiin</p>	<p>L1, L4</p>

T11 Tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4 Harjoitellaan tietojenkäsittelyä ja tilastointia laatimalla konkreetein välinein, piirtämällä ja tutkimalla yksinkertaisia taulukoita	L4, L5
T12 Harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittain toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1 Laaditaan lyhyitä toimintaohjeita ja toimitaan niiden mukaan.	L1, L2, L4, L5

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisellä vuosiluokalla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - laskee päässälaskuja lukualueella 0–20 sekä käyttää osaamistaan hyväksi lukualueella 0–100 - luettelee ja merkitsee suurenevia ja pieneneviä lukujonoja lukualueella 0–100, myös askeltavia - osaa kymmenjärjestelmän periaatteen ykkösten ja kymmenten osalta ja pystyy kokoamaan ja hajottamaan luvun ykkösiin ja kymmeniin - kuvailee kertolaskun käsitteen konkreetteja välineitä käyttäen ja hallitsee melko sujuvasti ilman apuvälineitä kertotaulut 1–5 ja 10 - käyttää liitännäisyyttä ja vaihdannaisuutta yhteenlaskuissa - ymmärtää yhteen- ja vähennyslaskun välisen yhteyden - luokittelee yksinkertaisimpia geometrisia kuvioita ja kappaleita (ympyrä, nelikulmio, kolmio, pallo, kuutio) ja perustella luokittelunsa - merkitsee ja laskee yksinkertaisia matemaattisia ongelmia, joissa käytetään sekä yhteen- että vähennyslaskua lukualueella 0–100 - osaa kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit - ymmärtää, mikä ero on koodauksenomaisella komennolla ja ihmiselle annettavalla ohjeella - antaa ja noudattaa koodauksenomaisia komentoja esimerkiksi peleissä, leikeissä ja tehtävissä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1–2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1–2 sisältöjen ymmärtämistä. Taitavan oppilaan eriyttämisessä korostuvat vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativimmat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan matemaattisia valmiuksia ja taitojen kehittymistä seurataan kunnan seulontasuunnitelman mukaisesti. Oppilaalle tarjotaan systemaattista tukea myös aiemmin opetuksissa sisällöissä.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailta tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

13.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohdaksi on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävä kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia

omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1–2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ympäristöopin opetuksessa harjoitellaan toimimista osana kouluyhteisöä sekä omien opiskelutavoitteiden asettamista ja oppimisprosessin arviointia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaat harjoittelevat erilaisissa ryhmissä toimimista sekä omien tutkimusten ja kokeilujen esittämistä. Oppilaita ohjataan hahmottamaan itsensä osana lähiympäristöä ja arvostamaan kotiseutua.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat harjoittelevat itsestä ja omista tavaroista huolehtimista. Oppilaat harjaantuvat havainnoimaan oman toiminnan vaikutuksia omaan ja muiden hyvinvointiin.

L4 Monilukutaito: Oppilaat harjoittelevat yksinkertaisten kuvien, mallien ja karttojen lukemista ja tulkitsemista.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään osana opiskelua.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat erilaisissa ryhmissä toimimista sekä itsenäistä työskentelyä pitkäjänteisesti. Opetuksessa tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan ympäristöopin osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat harjoittelevat oppimisen suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Opetuksessa kiinnitetään huomiota omasta lähiympäristöstä huolehtimiseen kestäväällä tavalla.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät Montessori-koulun paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Opitaan nauttimaan lähiluonnossa liikkumisesta ja ymmärtämään sen merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan.

Vuosiluokalla 1 ympäristöopin keskiössä olevat sisältökokonaisuudet

Arjen taidot -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omia kokemuksia ja leikkiä. Lähiympäristöä tutkittaessa painotetaan lähiluonnossa liikkumista. Oma keho -sisältökokonaisuudessa painotetaan toiminnallisuutta. Keksi ja kokeile -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omia mielenkiinnon kohteita. Vuodenaikojä ja säätä tutkittaessa painottuvat havainnointi ja omat pienet tutkimukset.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuutta ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6 Arjen taidot - Koulun ja luokan säännöt - Käytöstavat - Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen - Arjen pulmat - Säänmukainen pukeutuminen - Liikennesäännöt ja -merkit jalankulkijan näkökulmasta - Turvataidot Lähiympäristö - Yleisimmät eliölajit maastossa, elinympäristöt ja rakennetun ympäristön kohteet - Kasvien kasvattaminen - Lähiluonnossa liikkuminen Oma keho	L1-L7

	<ul style="list-style-type: none"> - Kehonosat - Arjen pienet itsehoitotaidot - Avun hakeminen Keksi ja kokeile Vuodenajat ja sää <ul style="list-style-type: none"> - Luonnon ominaispiirteet, ilmiöt ja ominaisuudet kaikkina vuodenaikoina - Sää 	
T2 Kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6 Arjen taidot Lähiympäristö Oma keho Keksi ja kokeile Vuodenajat ja sää	L1, L5, L6, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6 Lähiympäristö	L1, L2, L3, L5
T5 Kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6 Arjen taidot Lähiympäristö Oma keho Keksi ja kokeile Vuodenajat ja sää	L1, L7
T6 Ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6 Lähiympäristö Keksi ja kokeile Vuodenajat ja sää	L1, L4, L5
T8 Opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1-S6 Arjen taidot Oma keho	L3
Tiedot ja ymmärrys		
T12 Ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä	S1-S6 Vuodenajat ja sää Lähiympäristö	L1, L3

ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla		
T13 Ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6 Lähiympäristö Vuodenajat ja sää	L1, L4, L5

Ympäristöopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - harjoittelee ja tunnistaa arjen taitoja - havainnoi ja tutkii lähiympäristöä - hahmottaa oman kehonsa keskeiset osat - tekee pienimuotoisia keksintöjä - ymmärtää luonnonilmiöitä.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät Montessori-koulun paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys elintoiminnoista sekä elämäntilasta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista ja kiusaamisen ehkäisyä.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Vuosiluokalla 2 ympäristöopin keskiössä olevat sisältökokonaisuudet

Tunnetaidoissa painotetaan omia ja toisten kokemuksia, osallistamista ja leikkiä. Elämän perusedellytyksiä opiskeltaessa painotetaan havainnollisuutta. Ihminen -sisältökokonaisuudessa painottuvat toiminnallisuus ja tutkiminen. Keksi ja kokeile -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omia mielenkiinnonkohteita. Arjen teknologiaa opiskeltaessa painotetaan havainnollisuutta ja kokeilemista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T2 Kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6 Tunnetaidot <ul style="list-style-type: none"> - Mielen hyvinvointi - Itsensä ja muiden arvostaminen - Kiusaamisen ehkäisy - Fyysinen koskemattomuus - Hyvän mielen ja ilon lähteet - Koulu päivän toimintatapojen kehittäminen yhdessä (terveys, hyvinvointi ja oppiminen) - Omat teot ja niiden merkitys itselle, muille ja lähiympäristölle - Lähiympäristön tilan ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen Elämän perusedellytykset <ul style="list-style-type: none"> - Ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito - Ravinnon tuotanto - Juomaveden alkuperä - Kierrättäminen ja jätteiden lajittelu Ihminen <ul style="list-style-type: none"> - Elämäntapa - Oman ikäkauden kasvu ja kehitys - Elintoinnot - Terveystottumukset ja terveystaidot Keksi ja kokeile Arjen teknologia	L1-L7
T3 Tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä	S1-S6 Tunnetaidot Elämän perusedellytykset Liikutaan lähiympäristössä	L3, L7

tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä		
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6 Liikutaan lähiympäristössä	L1, L2, L3, L5
T5 Kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6 Tunnetaidot Elämän perusedellytykset Ihminen Keksi ja kokeile Arjen teknologia Liikutaan lähiympäristössä	L1, L7
T6 Ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6 Liikutaan lähiympäristössä Keksi ja kokeile Arjen teknologia	L1, L4, L5
T7 Ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6 Elämän perusedellytykset Ihminen Arjen teknologia Liikutaan lähiympäristössä	L1, L4
T9 Ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6 Arjen teknologia Keksi ja kokeile	L1, L3, L5, L6
T10 Ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6 Tunnetaidot	L2, L3, L6
T11 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä	S1-S6 Tunnetaidot Elämän perusedellytykset	L4, L5

havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	Ihminen Keksi ja kokeile Arjen teknologia ja Liikutaan lähiympäristössä	
Tiedot ja ymmärrys		
T12 Ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6 Tunnetaidot Liikutaan lähiympäristössä	L1, L3
T13 Ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6 Liikutaan lähiympäristössä	L1, L4, L5
T14 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6 Tunnetaidot Elämän perusedellytykset Ihminen Keksi ja kokeile Arjen teknologia Liikutaan lähiympäristössä	L2, L4
T15 Ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5 Ihminen Elämän perusedellytykset	L3, L7

Ympäristöopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimii erilaisissa ryhmissä - ymmärtää elämän perusedellytykset - tunnistaa ihmisen keskeiset elintoiminnot - harjoittelee pienten keksintöjen tekemistä - tekee arjen teknologiaan liittyviä omia kokeiluja - oppii liikkumaan lähiympäristössä.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologiaa ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten,

kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

13.4.6 Uskonto

Evangelisluterilainen uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1–2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1–2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet evangelisluterilaisen uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään, kuuntelemaan ja etsimään tietoa. Oppilas tutustuu evangelisluterilaisen uskonnon keskeisiin

käsitteisiin, Raamatun kertomuksiin ja symboleihin. Eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan monipuolisen vuorovaikutuksen, kertomusten, laulujen, musiikin kuuntelun ja kirkkotaiteen avulla.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii myönteisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön taitoja. Hän pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan ja kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta. Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä ja lähiympäristön uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan. Oppilas tutustuu Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteisiin ja pohtii, mitä ne tarkoittavat hänen elämässään ja toiminnassaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Uskonnon opetuksessa tuetaan oppilaan luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Oppilas oppii tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilasta ohjataan eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta.

L4 Monilukutaito: Monilukutaito perustuu uskonnon opetuksessa laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Oppilas harjoittelee monilukutaitoa monipuolisten, ikäkaudelle sopivien tekstien, kuten lehtien, kirjojen, pelien, elokuvien, musiikin, sähköisten lähteiden ja ympäristön monipuolisen havainnoinnin avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas saa tilaisuuden pohtia, mihin tarkoitukseen tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään uskonnon opetuksessa. Samalla oppilasta ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Oppilas oppii hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille hyödyntäen käytössä olevia sähköisiä oppimisympäristöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Uskonnon opetuksessa oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Oppilas harjoittelee ryhmätoimintaa ja vuorovaikutustaitoja. Oppilas kokee itsensä ainutlaatuisena ja häntä kannustetaan miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisen hyväksi koulussa ja kotona. Opetuksessa tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista kirkkovierailun tai seurakunnan työntekijän kouluvierailun avulla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Uskonnon opetuksessa korostuvat sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkitys. Oppilaat saavat mahdollisuuksia työskennellä yhdessä ja tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita ohjataan keskustelemaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Uskonnon oppisisältöjen käsittelyn yhteydessä oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja

merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierroon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus ja uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Minun perheeni, erilaiset perheet Oma seurakunta Tutustutaan Raamattuun	L2, L4
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Lasten ikäkaudelle sopivat Raamatunkertomukset Jeesuksesta Kirkkorakennus	L1
T3 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokierroon, juhliin ja tapoihin	S1 Kirkkovuoden juhlat, esimerkiksi joulu ja pääsiäinen Rukous	L2, L7
T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun oppilaiden uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet	L2, L3, L7
T5 Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3 Yhdessä olemisen pelisäännöt, esimerkiksi kiitos ja anteeksi	L2, L6, L7

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - motivoituu uskonnon opiskelusta ja hahmottaa oman perheen katsomuksellista taustaa - tuntee uskonnon keskeisiä käsitteitä, symboleja ja Jeesuksen elämään liittyviä keskeisiä kertomuksia - tietää suomalaisia perinteitä ja juhlia osana kirkkovuotta - tuntee keskeiset yhdessä olemisen periaatteet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Oma seurakunta Elämänkaari ja siihen liittyvät juhlaperinteet, kunnioittaminen	L2, L4
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Lasten ikäkaudelle sopivat Raamatunkertomukset Virsikirjan käyttö ja lasten virret	L1
T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet	L2, L3, L7
T6 Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3 Erlaiset ristiriitatilanteet	L2, L6, L7
T7 Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimus	L3, L7
T8 Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3 Kultainen sääntö, oikea ja väärä	L1, L5, L6, L7

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ja ilmaisee omia ajatuksiaan ja tunteitaan - osaa kuunnella ja arvostaa myös toisten ajatuksia ja mielipiteitä - pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti ja eläytymään toisen asemaan - tuntee koulun ja lähiympäristön uskonnollisia tapoja ja juhlaperinteitä - ottaa vastuuta itsestä, yhteisöstä ja luonnosta - tunnistaa ikäkaudelleen sopivia Raamatun kertomuksia.

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa toteutetaan yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki evangelisluterilaisessa uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Uskonnon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi evangelisluterilaisessa uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Katolinen uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1–2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1–2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet katolisen uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Katolisen uskonnon opetuksen lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään, kuuntelemaan ja etsimään tietoa. Oppilas tutustuu katolisen uskonnon keskeisiin käsitteisiin, Raamatun kertomuksiin ja symboleihin. Eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan monipuolisen vuorovaikutuksen, kertomusten, laulujen, musiikin kuuntelun ja kirkkotaiteen avulla.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii myönteisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön taitoja. Hän pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan ja kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta. Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä ja lähiympäristön uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan. Oppilas tutustuu Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteisiin ja pohtii, mitä ne tarkoittavat hänen elämässään ja toiminnassaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Uskonnon opetuksessa tuetaan oppilaan luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Oppilas oppii tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilasta ohjataan eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta.

L4 Monilukutaito: Monilukutaito perustuu uskonnon opetuksessa laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Oppilas harjoittelee monilukutaitoa monipuolisten, ikäkaudelle sopivien tekstien, kuten lehtien, kirjojen, pelien, elokuvien musiikin, sähköisten lähteiden ja ympäristön monipuolisen havainnoinnin avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas saa tilaisuuden pohtia, mihin tarkoitukseen tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään uskonnon opetuksessa. Samalla oppilasta ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Oppilas oppii hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille hyödyntäen käytössä olevia sähköisiä oppimisympäristöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Uskonnon opetuksessa oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Oppilas harjoittelee ryhmätoimintaa ja vuorovaikutustaitoja. Oppilas kokee itsensä ainutlaatuisena ja häntä kannustetaan miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisen hyväksi koulussa ja kotona. Opetuksessa tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista kirkkovierailun tai seurakunnan työntekijän kouluvierailun avulla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Uskonnon opetuksessa korostuvat sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkitys. Oppilaat saavat mahdollisuuksia työskennellä yhdessä ja he saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita ohjataan keskustelemaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Uskonnon oppisisältöjen käsittelyn yhteydessä oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Katolisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta

luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokilla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Minun perheeni, erilaiset perheet Tutustutaan Raamattuun, Raamattu kertoo Jumalasta Oppilaan oma kaste Kirkon jäseneksi ottaminen Pyhä Messu	L2, L4
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Oma seurakunta ja kirkkorakennus Lasten ikäkaudelle sopivat Raamatunkertomukset Jeesuksesta Vanha Testamentti: Daavid, Uusi Testamentti: Jeesus opettaa, siunaa, parantaa, tyyntyyttää myrskyn ja on hyvä paimen	L1
T3 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1 Kirkkovuoden juhlat: adventti, jouluku, paasto, pääsiäinen	L2, L7
T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun oppilaiden uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet	L2, L3, L7
T5 Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3 Yhdessä olemisen pelisäännöt, esimerkiksi kiitos ja anteeksi	L2, L6, L7

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - motivoituu uskonnon opiskelusta ja hahmottaa oman perheen katsomuksellista taustaa - tuntee uskonnon keskeisiä käsitteitä, symboleja ja Jeesuksen elämään liittyviä keskeisiä kertomuksia - tietää suomalaisia perinteitä ja juhlia osana kirkkovuotta - tuntee keskeiset yhdessä olemisen periaatteet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2
Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Oma seurakunta Elämänkaari ja siihen liittyvät juhlaperinteet, elämän kunnioittaminen	L2, L4
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Lasten ikäkaudelle sopivat Raamatunkertomukset Messu Kirkko Jumalan perheen kotina, kirkon esineistö	L1
T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet	L2, L3, L7
T6 Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3 Erilaiset ristiriitatilanteet	L2, L6, L7
T7 Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimus Luomakunta Jumalan lahjana ihmisille	L3, L7
T8 Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3 Oikea ja väärä Syntiinlankeemus Anteeksisaaminen ja -antaminen	L1, L5, L6, L7

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ja ilmaisee omia ajatuksiaan ja tunteitaan - osaa kuunnella ja arvostaa toisten ajatuksia ja mielipiteitä - pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti ja eläytymään toisen asemaan - tuntee koulun ja lähiympäristön uskonnollisia tapoja ja juhlaperinteitä - ottaa vastuuta itsestä, yhteisöstä ja luonnosta - tunnistaa ikäkaudelleen sopivat Raamatun kertomukset.

Katolisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki katolisessa uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Uskonnon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi katolisessa uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Ortodoksinen uskonto

Uskonnon eri oppimäärät

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen

ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1–2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ortodoksiuskonnon opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ortodoksisen uskonnon opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään, kuuntelemaan ja etsimään tietoa. Oppilas tutustuu ortodoksisen uskonnon keskeisiin käsitteisiin, Raamatun kertomuksiin ja symboleihin. Eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan monipuolisen vuorovaikutuksen, kertomusten, ortodoksisen kirkkomusiikin ja ikonitaiteen avulla.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas oppii myönteisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön taitoja. Hän pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan ja kunnioittamaan toisten ajatuksia. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan. Oppilas tutustuu Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteisiin ja pohtii, mitä ne tarkoittavat hänen elämässään ja toiminnassaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Uskonnon opetuksessa tuetaan oppilaan luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Oppilas oppii tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilasta ohjataan eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta.

L4 Monilukutaito: Oppilas harjoittelee monilukutaitoa ortodoksisen uskonnon opetuksessa ikäkaudelle sopivien tekstien, kirjojen, lehtien, musiikin, sähköisten lähteiden ja ympäristön monipuolisen havainnoinnin avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen: Oppilas saa tilaisuuden pohtia, mihin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään uskonnon opetuksessa. Samalla oppilasta ohjataan huomaamaan, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Oppilas oppii hankkimaan tietoa omien edellytystensä mukaisesti erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Uskonnon opetuksessa oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Oppilas harjoittelee ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja vuorovaikutustaitoja. Oppilas

kokee itsensä Jumalan luomana, ainutlaatuisena yksilönä, ja häntä kannustetaan miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisen hyväksi koulussa ja kotona. Tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan oman uskonnon osaamista kirkkovierailun tai seurakunnan työntekijän kouluvierailun avulla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Uskonnon opetuksessa korostuvat sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkitys. Oppilaat saavat mahdollisuuksia työskennellä yhdessä ja he saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita ohjataan keskustelemaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävä elämäntavan näkökulmista. Uskonnon oppisisältöjen käsittelyn yhteydessä oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Ortodoksiuskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Minun perheeni, erilaiset perheet Oma seurakunta Tutustutaan Raamattuun	L2, L4

T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Olen ortodoksi: risti ja ristinmerkki, ikoni, tuohus, lampukka, kodinpyhitys Kirkon työntekijät (pappi, kanttori, ponomari) ja kirkkorakennus Lasten ikäkaudelle sopivat Raamatunkertomukset Jeesuksesta Pyhät ihmiset	L1
T3 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin	S1 Kirkkovuoden juhlat, esimerkiksi joulu ja pääsiäinen, virpomisperinne Rukoileminen ja muodollinen rukous	L2, L7
T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun oppilaiden uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet	L2, L3, L7
T5 Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3 Yhdessä olemisen pelisäännöt, esimerkiksi kiitos ja anteeksi	L2, L6, L7

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - motivoituu uskonnon opiskelusta ja hahmottaa oman perheen katsomuksellista taustaa - tuntee uskonnon keskeisiä käsitteitä, symboleja ja Jeesuksen elämään liittyviä keskeisiä kertomuksia - tietää suomalaisia perinteitä ja juhlia osana kirkkovuotta - tuntee keskeiset yhdessä olemisen periaatteet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Oma seurakunta Elämänkaari ja siihen liittyvät juhlaperinteet (liturgia, hautajaiset, panihida), elämän kunnioittaminen	L2, L4
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Lasten ikäkaudelle sopivat Raamatun kertomukset Mysterio, sakramentti	L1

	Tapahtumaikonit ja pyhien ihmisten ikonit Kirkkotaide ja -musiikki	
T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet Oma nimipäivä, Jumalan äiti-nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija Kirkkovuosi: Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen, joulupaasto, loppiainen, suuri paasto	L2, L3, L7
T6 Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3 Erilaiset ristiriitatilanteet	L2, L6, L7
T7 Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimus	L3, L7
T8 Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3 Kultainen sääntö, oikea ja väärä	L1, L5, L6, L7

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ja ilmaisee omia ajatuksiaan ja tunteitaan - osaa kuunnella ja arvostaa toisten ajatuksia ja mielipiteitä - pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti ja eläytymään toisen asemaan - tuntee koulun ja lähiympäristön uskonnollisia tapoja ja juhlaperinteitä - ottaa vastuuta itsestä, yhteisöstä ja luonnosta - tunnistaa ikäkaudelleen sopivat Raamatun kertomukset.

Ortodoksiuskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä,

draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 1–2

Uskonnon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Islamin uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1–2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko

perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1–2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet islamin uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Islamin uskonnon opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilasta kannustetaan kysymään, kuuntelemaan ja etsimään tietoa. Oppilas tutustuu uskonnon keskeisiin käsitteisiin, Koraanin kertomuksiin ja symboleihin. Eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan monipuolisen vuorovaikutuksen, kertomusten, musiikin ja taiteen avulla.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas oppii myönteisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön taitoja. Hän pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan ja kunnioittamaan toisten ajatuksia. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan. Oppilas tutustuu Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteisiin ja pohtii, mitä ne tarkoittavat hänen elämässään ja toiminnassaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Uskonnon opetuksessa tuetaan oppilaan luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Oppilas oppii tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilasta ohjataan eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta.

L4 Monilukutaito: Oppilas harjoittelee monilukutaitoa islamin uskonnon opetuksessa ikäkaudelle sopivien tekstien, kirjojen, lehtien, musiikin, sähköisten lähteiden ja ympäristön monipuolisen havainnoinnin avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen: Oppilas saa tilaisuuden pohtia, mihin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään uskonnon opetuksessa. Samalla oppilasta ohjataan huomaamaan, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Oppilas oppii hankkimaan tietoa omien edellytystensä mukaisesti erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Uskonnon opetuksessa oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Oppilas harjoittelee ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja vuorovaikutustaitoja. Oppilas kokee itsensä ainutlaatuisena yksilönä, ja häntä kannustetaan miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisen hyväksi koulussa ja kotona. Tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Uskonnon opetuksessa korostuvat sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkitys. Oppilaat saavat mahdollisuuksia työskennellä yhdessä ja he saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita ohjataan keskustelemaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Uskonnon oppisisältöjen käsittelyn yhteydessä oppilaita ohjataan ymmärtämään omien

valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Islamin uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänskysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Islamin uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Minun perheeni, erilaiset perheet Oma seurakunta Koraani Jumalan pyhänä kirjana ja usko enkeleihin	L2, L4
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Allah – islamin jumala Profeetta Mohammedin elämä lyhyesti Lasten ikäkaudelle sopivat Koraanin kertomukset Moskeija	L1
T3 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1 Juhlat: 'id al-fitr (=paastonpäätymisjuhla) ja 'id al-adha (=uhrijuhla) sekä ramadan (paastokuukausi) Rukous Uskontunnustus	L2, L7

T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun oppilaiden uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet	L2, L3, L7
T5 Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3 Yhdessä olemisen pelisäännöt, esimerkiksi kiitos ja anteeksi	L2, L6, L7

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - motivoituu uskonnon opiskelusta ja hahmottaa oman perheen katsomuksellista taustaa - tuntee uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleja - tietää islamilaisia perinteitä ja juhlia - tuntee keskeiset yhdessä olemisen periaatteet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Islamin uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3 Oma seurakunta Elämäntapa ja siihen liittyvät juhlaperinteet, elämän kunnioittaminen	L2, L4
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1 Lasten ikäkaudelle sopivat Koraanin kertomukset Jumalan ykseys Perimätieto eli hadithit: kertomukset profeetta Muhammedista erityisesti suhteessa vanhempien ihmisten kunnioittamiseen, toisten auttamiseen ja muiden omaisuuden kunnioittamiseen Profeetta Aadamin kertomus Suurat: Al-Fatiha ja Al Ikhlas	L1
T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2 Oman luokan ja koulun uskonnolliset tavat ja juhlaperinteet	L2, L3, L7
T6 Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä	S1, S2, S3 Erilaiset ristiriitatilanteet	L2, L6, L7

kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	Hyvän elämän perusteet islamissa: vastuu itsestä ja muista luoduista	
T7 Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimus	L3, L7
T8 Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3 Oikea ja väärä	L1, L5, L6, L7

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ja ilmaisee omia ajatuksiaan ja tunteitaan - osaa kuunnella ja arvostaa toisten ajatuksia ja mielipiteitä - pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti ja eläytymään toisen asemaan - tuntee koulun ja lähiympäristön uskonnollisia tapoja ja juhlaperinteitä - ottaa vastuuta itsestä, yhteisöstä ja luonnosta - tunnistaa ikäkaudelleen sopivat Koraanin kertomukset.

Islamin uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluympäristön luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki islamin uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Uskonnon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi islamin uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessä.

13.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeätä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskelleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1–2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet elämäkatsomustiedon opetuksessa vuosiluokilla 1–2

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaiteja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, ilmaisu sekä ajattelu ja oppimisen taidot kehittyvät. Oppilaat rohkaistuvat pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaat arvostavat omaa ja muiden ajattelua. Oppilaat tunnistavat lähiympäristön tapakulttuureja, ymmärtävät ihmisten yhteiselämän perusteita sekä kunnioittavat ja arvostavat omaa ympäristöään ja luontoa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat tunnistavat kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutkivat erilaisia lähdemateriaaleja osana opiskelua sekä ymmärtävät lähdekritiikin perusteita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa luotettavista lähteistä ja tiedon arviointia. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään erityisesti oppilaalle tutun ympäristön havainnoinnissa ja havaintojen dokumentoinnissa. Omia havaintoja esitetään muille hyödyntäen käytössä olevia sähköisiä oppimisympäristöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa sekä yksin että ryhmässä. Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa tarvitaan elämäkatsomustiedon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat tutkivat kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin liittyviä asioita.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät Helsingin paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1, S3 Yhdessä olemisen pelisäännöt Minun perheeni Ystävyyys	L1, L2, L4
T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2 Itsetuntemus: kuka olen ja mitä osaan?	L1, L2, L7
T6 Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1, S3 Oikean ja väärän toiminnan erot arkipäivän tilanteissa	L1, L3, L7
T7 Opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2 Kulttuuri-identiteetti Helsinkiläinen/pääkaupunkilainen kulttuuri, muita kulttuureja	L2, L4

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tuntee keskeiset yhdessä olemisen periaatteet - erottaa oikean ja väärän - tutustuu erilaisiin perheisiin ja kulttuureihin.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1 Keskustelutaidot	L1, L2, L7
T4 Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1, S3, S4 Uskomus, luulo ja tieto	L1, L2, L7
T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1, S3, S4 Etiikan perusteet: elämään liittyvien sääntöjen tutkiminen arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä	L1, L3, L4
T7 Opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S3 Minun perheeni, erilaisia perheitä Suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus	L2, L4
T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1, S3, S4 YK:n Lapsen oikeuksien sopimus Lapsen asema yhteisössä	L2, L3, L7
T9 Ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4 Kertomukset maailman synnystä Lähiluonto ja kestävä tulevaisuus	L3, L5, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu lähiympäristön tapakulttuureihin - ymmärtää yhteisten sääntöjen merkityksen - kunnioittaa ja arvostaa omaa lähiympäristöä ja luontoa.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1–2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessä.

13.4.8 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1–2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet musiikin opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Musisointi tarjoaa mahdollisuuden kehittää taitoa harjoitella tavoitteen saavuttamiseksi sekä luoda uutta.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Musiikki vahvistaa lapsen kykyä toimia ryhmässä ja ilmaista itseään monipuolisesti. Oppilaan omaan ja ympäröivään kulttuuriin tutustumista vahvistaa monipuolinen ohjelmiston valinta.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Musiikin opetus tukee tervettä äänenkäyttöä ja kuulosta huolehtimista. Arvokkaista soittamista huolehtiminen kasvattaa vastuullisuuteen.

L4 Monilukutaito: Musiikilliseen symboliikkaan tutustuminen laajentaa oppilaan tietämystä eri tavoista merkitä asioita ylös.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Musiikki tarjoaa mahdollisuuden harjoitella omien tuotosten tallentamista tai esimerkiksi kuvan ja äänen yhdistämistä. Omien tuotosten säveltämistä ja tallentamista voidaan tehdä mm. Tablet-laitteiden sovellusten avulla ja esittää käytössä olevia AV-laitteita hyödyntäen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Musiikin opiskelussa keskeisenä työtapana on yhdessä työskenteleminen ja omien ideoiden sovittaminen osaksi yhteistä tuotosta. Tutustutaan erilaisiin ammatteihin, joissa tarvitaan musiikin osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Musiikilla on erityinen tehtävä viihtyvyyden luomisessa koulun tilaisuuksissa. Koska musisoivassa ryhmässä jokaisen rooli on yhtä merkityksellinen, lisää musiikin opiskelu oppilaan ymmärrystä vastavuoroisuudesta.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että Helsingin paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisöissä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	S1	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1, S4 Etsitään musiikin sykkettä ja harjoitellaan sen toteuttamista musisoinnissa kokonaisvaltaisen kehollisen kokemisen kautta Käytetään rytmisoittimia laulujen ja liikkeiden säestämisessä Nimetään käytössä olevia soittimia Oikea soittotekniikka sekä helpot soittosäestykset (esimerkiksi kvinttiborduuna/power-sointu tai ostinato)	L1, L2, L4
T3 Kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen.	S2, S3 Musiikin kuuntelussa painotetaan aktiivista kuuntelua, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti, visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden	L1, L4
T4 Antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjata heitä toteuttamaan penimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja.	S4 Tuetaan luontaista eläytymis- ja kuvittelukykyä Toteutetaan lyhyitä rytmisiä ja melodisia (esimerkiksi kaksi-, kolmi-, nelisävelikkö tai pentatoninen asteikko) aiheita (riffi) sekä itse tuotettuja äänimaisemia ja liikeimprovisaatioita (esimerkiksi satuihin, loruihin, tarinoihin)	L5, L6

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 Innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen	S4	L2, L4
T6 Auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Musiikin merkitsemistavat esimerkiksi nuotit, aika-arvot, tempo ja dynaamiset merkit, kuvionuotit, symbolit ja kuvat Merkitään itse tuotettua musiikkia muistiin omilla merkintätavoilla esimerkiksi äänimaisema	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 Ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1	L3, L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 Tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1, S3 Tarjotaan mahdollisuus riittävän toiston avulla kehittyä musiikin oppimisessa Tehdään musiikkiesityksiä esimerkiksi koulun tapahtumiin ja juhliin	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - musisoi ja harjoittelee ryhmän jäsenenä - käyttää ääntään luontevalla tavalla - harjoittelee yhteisen sykkeen löytämistä - ilmentää kuulemaansa eri tavoin - tekee ryhmässä musiikillisia kokeiluja, improvisaatioita ja pieniä sävellyksiä - oppii kulttuuriperinteen lauluja ja leikkejä - musisoi sovitusta merkeistä ja keksii omia tapoja merkitä musiikkia - ottaa musisoidessaan huomioon toiset oppilaat - käsittelee soittimia vastuullisesti.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen.	S1 Rohkaistaan osallistumaan musiikilliseen toimintaan ja vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		

<p>T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä</p>	<p>S1, S4 Innostetaan luontevaan äänenkäyttöön puhuen, loruillen, riimitellen sekä erilaisten leikkien ja pelien avulla Vahvistetaan laulutaitoa ja melodian hahmottamista sopivalla laulustolla Vahvistetaan kokonaisvaltaisesti musiikin sykkeen kokemista musisoinnissa ja harjoitellaan yhteissoittotaitoja Ohjataan oikeaan soittotekniikkaan sekä helppoihiin soittosäestyksiin (esimerkiksi kvinttiborduuna/power-sointu tai ostinato) Nimetään käytössä olevia soittimia Käytetään esim. syke-, imitaatio-, ja kaikuharjoituksia, käytetään keho- ja rytmisoittimia laulujen ja liikkeiden säestyksenä</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T3 Kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen</p>	<p>S2, S3 Musiikin kuuntelussa painotetaan aktiivista kuuntelua, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti, visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T4 Antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja</p>	<p>S4 Tuetaan oppilaan eläytymis- ja kuvittelukykyä antamalla tilaa omille ideoille ja improvisoinnille musiikillisen toiminnan ja musisoinnin yhteydessä Tuotetaan omia äänimaisemia ja liikeimprovisaatioita esimerkiksi satuihin, loruihin, tarinoihin Ohjataan oppilasta rytmisten ja melodisten (esimerkiksi kaksi-, kolmi-, nelisävelikkö tai pentatoninen asteikko) aiheiden (riffi) toteuttamiseen sekä itse tuotettujen äänimaisemien ja liikeimprovisaatioiden (esimerkiksi satuihin, loruihin, tarinoihin) toteuttamiseen Mahdollisuuksien mukaan tallennetaan omia tuotoksia tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen</p>	<p>L5, L6</p>
<p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p>		
<p>T5 Innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin monimuotoisuudesta</p>	<p>S4 Tutustutaan eri musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin lähtökohtana luokan kulttuurinen rikkaus</p>	<p>L2, L4</p>
<p>T6 Auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä</p>	<p>S2 Tutustutaan musiikin merkitsemistapoihin esimerkiksi nuotit, aika-arvot, tempo ja dynaamiset merkit, kuvionuotit ja symbolit Merkitään itse tuotettua ja kuultua musiikkia muistiin omilla ja opituilla merkintätavoilla</p>	<p>L4</p>

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 Ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1	L3, L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 Tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1 Tarjotaan mahdollisuus riittävän toiston avulla kehittyä musiikin oppimisessa Harjoitellaan ja valmistetaan musiikkiesityksiä esimerkiksi koulun tapahtumiin ja juhliin	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimii rakentavasti musisoivassa ryhmässä - käyttää ääntään luontevalla tavalla - harjoittelee yhteisen sykkeen löytämistä musisoivassa ryhmässä - ilmentää kuulemaansa rohkeasti - suunnittelee, harjoittelee ja toteuttaa pieniä musiikillisia kokonaisuuksia ryhmän jäsenenä - tutustuu eri musiikkikulttuurien lauluihin ja leikkeihin - tunnistaa ja eläytyy musiikin tunnelmaan - musisoi sovitusta merkeistä ja keksii omia tapoja merkitä musiikkia - musisoi ryhmässä sovitulla tavalla, toiset huomioiden - käsittelee soittimia vastuullisesti - harjoittelee pyrkien viimeistelyyn kokonaisuuteen.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisiä taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1–2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaille annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja oppittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten

yhteistyötaitoja ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaitoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

13.4.9 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsamalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1–2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Monipuoliset tekniikat, menetelmät ja lähestymistavat tarjoavat erilaisia tapoja oppia. Harjoitellaan havaintojen sanallistamista. Ruokitaan uteliaisuutta ja mielikuvitusta leikillisin, tarinallisin ja moniaistisin menetelmin. Eri tekniikat tukevat toisiaan; esimerkiksi kolmiulotteinen rakentelu tai muotoilu kehittävät kuvaamisen taitoja myös kaksiulotteisella pinnalla.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden omia kulttuuritaustoja ja arjen tuttuja kuvia. Oppiminen on vuorovaikutuksellista, pääpainona havaintojen, mielikuvien, näkemysten, muistojen ja tunteiden ilmaisu. Opetellaan arvostamaan toisten näkemyksiä, työskentelyä ja töitä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan ajanhallintaa, tavoitteellista työskentelyä ja välineiden turvallista käyttöä. Jokainen on omalta osaltaan vastuussa oppitunnin onnistumisesta, ilmapiiristä sekä yhteisen työtilan viihtyisyydestä. Opetellaan toimimaan myös koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä, esimerkiksi museossa.

L4 Monilukutaito: Tutkitaan erilaisia kuvatyyppejä eri yhteyksissä. Kuvaan suhtaudutaan yhtenä monista tutkimisen ja tiedon esittämisen tavoista. Hyödynnetään kuvien rinnalla myös muita tutkimisen ja esittämisen tapoja (esimerkiksi moniaistisuus, draaman keinot).

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknikka ja mediaympäristöt ovat osana opetusta ensimmäisiltä luokilta lähtien (esimerkiksi valokuvaus, kuvankäsittelyn alkeet, verkon taidekokoelmien tarkastelu). Opitaan medialukutaitoa ja teknologian vastuullista ja turvallista käyttöä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Harjoitellaan vastuun ottamista omasta työstä. Tyhjä paperi tai muodoton savikimpale jo itsessään haastavat oppilaan aktiiviseen rooliin, yritteliäisyyteen ja ongelmanratkaisuun. Harjoitellaan yhdessä projektityöskentelyä, ryhmätyötaitoja ja kannustetaan työskentelyprosessin loppuunsaattamiseen. Tuetaan omien vahvuuksien löytymistä ja tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kuvataiteen osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Rohkaistaan ilmaisemaan ajatuksia sanallisesti ja kuvallisesti sekä tutkimaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja. Osallistetaan oppilaita työskentelyn suunnitteluun. Ohjataan kiinnittämään huomiota ympäristön viihtyisyyteen. Käytännön työskentelyssä toteutetaan kestäviä arvoja (esimerkiksi kierrätysmateriaalien hyödyntäminen, jätteiden lajittelu).

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään Helsingin paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3 Harjoitellaan visuaalista havainnointia ja monilukutaitoa erilaisten kohteiden avulla Painotetaan oppilaan oman elämän kuvia (esimerkiksi kuvituskuva, sarjakuva, mainos, peligrafiikka tai video) Havainnoidaan moniaistisesti (esimerkiksi katsomalla, kuuntelemalla ja tunnustelemalla)	L1, L3, L4, L5
T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3 Harjoitellaan havaintojen sanallistamista ja kuvan tarkastelun taitoja esimerkiksi - Mitä näen? Kuvan osien ja yksityiskohtien tarkastelu. Mitä kuva esittää, mitä värejä ja muotoja havaitsen? - Sisällön tulkinta, kuvan tarina - Mitä koen? Mikä kuvassa miellyttää, kiinnostaa tai pelottaa? Pidätkö kuvasta vai en?	L2, L4, L5, L6
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3 Innostetaan oppilasta kuvalliseen ilmaisuun moniaististen havaintojen pohjalta esimerkiksi kokemusten, tutkimusten, musiikin, tunteiden, leikkilisten menetelmien, mielikuvituksen, satujen ja lorujen avulla	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3 Tuetaan kokeilevaa ja tutkivaa työskentelyotetta Ohjataan havaintojen ja mielikuvien käyttöön sekä ideointiin esimerkiksi kuvien tarkastelun, mielikuvaharjoitusten, muistojen ja yhdessä tarinoimisen avulla Ohjataan materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön Kuvanteon perusteet - sommittelun alkeet (esimerkiksi kuva-aiheiden koko ja sijoittelu) - väriopin alkeet (esimerkiksi päävärit ja värien sekoittaminen) Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi - piirtäminen (esimerkiksi piirtimien otteet, hienomotoriikka)	L2, L3, L5, L6

	<ul style="list-style-type: none"> - maalaaminen (esimerkiksi siveltimen, värin ja veden käyttö, välineiden puhdistus) - rakentelu, askartelu tai muotoilu (esimerkiksi leikkaaminen, liimaaminen, muotoiluvälineiden käyttö) - digitaalinen kuva (esimerkiksi laitteen käsittelyn ja käytön alkeet) 	
T5 Kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3 Harjoitellaan pitkäjänteistä työskentelyä spontaanin kuvailmaisun rinnalla	L1, L2, L3, L5
T6 Kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3 Harjoitellaan omien töiden tarkastelua ja kuvailua vahvuuksia ja onnistumisia painottaen	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 Ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta käyttämään kuvataiteeseen liittyvää sanastoa (esimerkiksi piirustus, maalaus, sivellin, kollaasi ja veistos)	L1, L4, L5, L6
T8 Kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta huomaamaan taiteilijan tai suunnittelijan kädenjälki lähiympäristössään (esimerkiksi rakennukset, käyttöesineistö tai digitaalinen ympäristö)	L2, L3, L6, L7
T9 Innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3 Kuvien tekemisen innoittajina hyödynnetään oppilaiden omien lähipiirien ympäristöjä, esineistöjä ja kokemuksia (esimerkiksi lähiympäristön rakennukset ja luonnonympäristö, oppilaiden arjen esineistö, valokuvat, matkamuistot ja -kokemukset)	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta kiinnittämään huomiota ympäristön viihtyisyyteen (esimerkiksi oppilastyöt esille koulussa, omien jälkien siivoaminen, luokan siisteys ja viihtyisyys)	L2, L3, L6, L7
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen	S1, S2, S3 Ohjeistetaan oppilaita työstämään valittuja materiaaleja säästeliäästi ja hyödyntämään kierrätysmateriaaleja Ohjataan oppilaita arvostamaan toistensa töitä	L1, L2, L4, L7

moninaisuus ja kestävä kehitys		
--------------------------------	--	--

Kuvataiteen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - edistyy visuaalisten havaintojen tekemisessä ja niiden ilmaisemisessa sanoin ja kuvin - osallistuu aktiivisesti työskentelyyn ja pyrkii työskentelemään ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti - edistyy yhdessä opeteltujen tekniikoiden ja ilmaisukeinojen harjoittelussa - harjoittelee nimeämään käyttämiään kuvataiteen perusmateriaaleja, työvälineitä ja tekniikoita - harjoittelee asianmukaista ja turvallista välineiden käyttöä sekä työskentely-ympäristön siisteydestä huolehtimista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3 Painotetaan oppilaan oman elämän kuvia (esimerkiksi sarjakuva, kuvituskuva, mainos, peligrafiikka tai video) Ohjataan oppilasta havainnoimaan omia ja vähitellen toistensa kuvamaailmoja ja muuta visuaalista kulttuuria Havainnoidaan moniaistisesti (esimerkiksi katsomalla, kuuntelemalla ja tunnustelemalla)	L1, L3, L4, L5
T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3 Harjoitellaan havaintojen sanallistamista ja kuvan tarkastelun taitoja esimerkiksi - Mitä näen? Kuvan osien ja yksityiskohtien tarkastelu. Mitä kuva esittää, mitä värejä ja muotoja havaitsen? - Sisällön tulkinta, kuvan tarina - Mitä koen? Mikä kuvassa miellyttää, kiinnostaa tai pelottaa? Pidätkö kuvasta vai en?	L2, L4, L5, L6
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3 Innostetaan oppilasta kuvalliseen ilmaisuun moniaististen havaintojen pohjalta esimerkiksi kokemusten, tutkimusten, musiikin, tunteiden, leikillisten menetelmien, mielikuvituksen, satujen ja lorujen avulla	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä	S1, S2, S3 Tuetaan kokeilevaa ja tutkivaa työskentelyotetta Ohjataan havaintojen ja mielikuvien käyttöön sekä ideointiin esimerkiksi kuvien tarkastelun, mielikuvaharjoitusten, muistojen ja yhdessä tarinoimisen avulla	L2, L3, L5, L6

harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	<p>Ohjataan oppilasta omannäköiseen ilmaisuun ja kaavamaisuuden välttämiseen</p> <p>Ohjataan materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön</p> <p>Kuvanteon perusteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sommittelun alkeet (esimerkiksi kuva-aiheiden koko ja sijoittelu) - väriopin alkeet (esimerkiksi värin sävy, päävärit ja välivärit) - esittävä ja abstrakti kuva <p>Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirtäminen (esimerkiksi piirtimien otteet, ääriviiva, pinnan täyttö) - maalaaminen (esimerkiksi siveltimen, värin ja veden käyttö, välineiden puhdistus) - rakentelu, askartelu tai muotoilu (esimerkiksi leikkaaminen, liimaaminen, muotoiluvälineiden käyttö) - digitaalinen kuva (esimerkiksi laitteen käsittelyn ja käytön perusteita) 	
T5 Kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	<p>S1, S2, S3</p> <p>Kannustetaan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun</p> <p>Harjoitellaan pitkäjänteistä ja tavoitteellista työskentelyä spontaanin kuvailmaisun rinnalla</p> <p>Opetellaan arvostamaan omaa ja muiden työskentelyä sekä töitä</p>	L1, L2, L3, L5
T6 Kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	<p>S1, S2, S3</p> <p>Harjoitellaan omien töiden tarkastelua ja kuvailua vahvuuksia ja onnistumisia painottaen</p> <p>Harjoitellaan itsearviointia ja ohjaavan palautteen vastaanottamista</p> <p>Ohjataan oppilasta tutkimaan kuvien viestejä ja tehokeinoja (esimerkiksi liikennemerkkit ja mainokset)</p>	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 Ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	<p>S1, S2, S3</p> <p>Ohjataan oppilasta käyttämään kuvataiteeseen liittyvää sanastoa (esimerkiksi piirustus, maalaus, sivellin, kollaasi ja veistos)</p> <p>Ohjataan tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä ja niiden tarkoituksia (esimerkiksi taidekuva, opetuskuva, varoituskuvat, satukuva, mainoskuva)</p>	L1, L4, L5, L6
T8 Kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	<p>S1, S2, S3</p> <p>Ohjataan oppilasta havainnoimaan taiteilijan tai suunnittelijan kädenjälkeä lähiympäristössään (esimerkiksi rakennukset, käyttöesineistö tai digitaalinen ympäristö)</p>	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6

Innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	Kuvien tekemisen innoittajina hyödynnetään oppilaiden omien elinpiirien ympäristöjä, esineistöjä ja kokemuksia (esimerkiksi perintöesineet, vanhat valokuvat, matkamuistot ja -kokemukset) Hyödynnetään lähiympäristöä oppimisympäristönä (esim. kirjasto, museot ja luontokohteet)	
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta kiinnittämään huomiota ympäristön viihtyisyyteen (esimerkiksi oppilastyöt esille koulussa, omien jälkien siivoaminen, luokan siisteys ja viihtyisyys) Tarkastellaan ympäristöä erityisesti lasten näkökulmasta (esimerkiksi oppilaille suunnitellut kalusteet, lasten rajatut leikkipuistot, lelujen muotoilu ja toimivuus)	L2, L3, L6, L7
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3 Ohjataan oppilaita työstämään valittuja materiaaleja säästeliäästi ja hyödyntämään kierrätysmateriaaleja Ohjataan oppilaita arvostamaan omia ja toistensa kuvakulttuureja ja näkemyksiä	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu aktiivisesti työskentelyyn ja sen suunnitteluun - pyrkii työskentelemään pitkäjänteisesti ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti - edistyy visuaalisten havaintojen tekemisessä sekä osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan keskustelemalla ja kuvia tekemällä - edistyy yhdessä opeteltujen tekniikoiden ja ilmaisukeinojen harjoittelussa - osaa nimetä käyttämiään kuvataiteen perusmateriaaleja, työvälineitä ja tekniikoita - harjoittelee asianmukaista ja turvallista välineiden käyttöä sekä työskentely-ympäristön siisteydestä huolehtimista.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1–2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

13.4.10 Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsiyön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsiyössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsiyö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsiyöilmaisuuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsiyökulttuuria.

Vuosiluokilla 1–2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet käsityön opetuksessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Käsityössä työskentelyn lähtökohta ovat oppilaiden omat kokemukset ja kysymykset. Erityisesti alkuopetuksessa ihmettelylle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on annettava tilaa. Muistin, mielikuvituksen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen, tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien avulla. Näin syntyvien mielikuvien avulla luodaan soveltuvin tekniikoin käsityötuotteita. Ajattelua kehittävät myös oman työn suunnittelun lisäksi yhteisesti ryhmässä toteutettavat käsityöt. Oman työn sekä työskentelyn arviointi auttaa oppilasta tunnistamaan omat kädentaidolliset vahvuutensa ja iloitsemaan onnistumisestaan. Hän opettelee huomaamaan edistymisensä ja harjoittelee asettamaan itselleen sopivan haastavia uusia käsityöllisiä oppimistehtäviä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Kulttuurien moninaisuus näkyy kaikessa käsin tuotetussa. Oppitunneilla tarjoutuu luontevasti mahdollisuuksia tutustua kulttuuriseen monimuotoisuuteen esim. vaatetuksen, pienesineistön sekä arkkitehtuurin avulla. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden taitojen kehittymisestä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Tutustutaan oppilaan mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan ja toisten viihtymiseen sekä hyvinvointiin. Arjen teknisten laitteiden (mm. silitysrauta, pesukone, ja vasara) turvallinen hallinta on osa itsestä huolehtimista ja sujuvaa arkea. Taloudellisuutta, kohtuullisuutta sekä ympäristön huomioonottamista voidaan opetella esimerkiksi laskemalla käsintehtyn ero teollisesti tuotettuun.

L4 Monilukutaito: Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään erilaisten käsityöhön liittyvien kuvien ja kuvallisten työohjeiden avulla. Kuvanlukutaitoa harjoitellaan yksinkertaisen työohjeen esimerkiksi sarjakuvan avulla. Oppilaalle luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä. Luku- ja kirjoitustaidon kehittyessä käytetään ikäkauteen soveltuvia tekstejä ja työohjeita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tietotekniset laitteet ovat työvälineitä, joiden avulla oppilaat harjoittelevat tiedonhankintaa, tarjolla olevien ohjeiden tulkintaa sekä työohjeiden laatimista. Tehtyjen tuotosten dokumentoinnissa käytetään valokuvaamista ja videointia. Laitteet toimivat käsityössä myös itsearviointin apuna.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Oppilas työskentelee vastuullisesti sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa. Yhteisissä pitkäjänteisissä käsityöprojekteissa vahvistuvat yhteenkuuluvuuden tunne sekä luottamus omiin ja toisten taitoihin. Omien vahvuuksien tunnistaminen auttaa oppilasta myöhemmissä valinnoissa. Tutustutaan käsityöalan työtehtäviin ja pohditaan oman ja muiden ihmisten toiminnan sekä työn merkitystä yhteiskunnassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Käsityön tekeminen on aktiivinen toimi kestävämmän tulevaisuuden puolesta. Tekemisen lähtökohdan kiinnittäminen oppilaan elämänpiiriin varmistaa sekä työskentelyn mielekkyyden kokemuksen että näin valmistuvan tuotteen tarpeellisuuden. Käsin tekeminen auttaa ymmärtämään omien tekojen merkitystä kuluttajana oman ja yhteisen tulevaisuuden rakentamisessa.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Sisällöt on valittu siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S2-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Huomioidaan oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet käsitöiden suunnittelussa Tutustutaan käsityökulttuuriin esimerkiksi oman perheen ja kouluyhteisön käsityöt	L1, L2
T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Käsityön sanasto Käytetään ideoinnin apuna esimerkiksi valmiita kuvia ja malleja	L1, L4, L5

<p>T3 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ratkaisuihinsa</p>	<p>S3, S4 Suunnitellaan oma käsityö yksin ja / tai ryhmässä Ilmaistaan omat ajatukset ja ideat visuaalisesti Muodon suunnittelu ja suunnittelun peruskäsitteet Työvälineet esimerkiksi sakset, neulat, viivotin, saha, vasara, hiomapaperi Materiaalit esimerkiksi langat, liestymättömät kankaat, pehmeä puu, metallilangat, rakennussarjat (mm. legot), kierrätysmateriaalit, vesipetsi, vesiohenteiset maalit Työtavat esimerkiksi käsin ompelu ja pujottelu (erilaiset pistot), solmeilu ja punonta, käsin sahaaminen, naulaaminen, hiominen käsin, rakentelu, materiaalin uudelleen käyttö esimerkiksi kierrätys Oman käsityön dokumentointi</p>	<p>L1, L7</p>
<p>T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti</p>	<p>S1-S5 Opetellaan työstämään ja työskentelemään turvallisesti työturvallisuusmääräykset huomioiden Materiaalien taloudellinen käyttö Työvälineet, materiaalit ja työtavat kuten tavoitteessa T3</p>	<p>L4, L6</p>
<p>T5 Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta</p>	<p>S6 Esitellään ja arvioidaan oma käsityöprosessi ja tuotos Oppilaan vahvuudet Oppilastöiden näyttely</p>	<p>L1, L3</p>

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - työskentelee ohjeiden mukaisesti - kokeilee erilaisia materiaaleja - osaa ideoida, suunnitella ja toteuttaa käsityön annetuista materiaaleista ja tekniikoista - käyttää materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti - työskentelee vastuuntuntoisesti, huolellisesti ja pitkäjänteisesti - harjoittelee oman työn esittelyä ja arviointia - tiedostaa omia vahvuuksia - arvostaa käsityökulttuuria.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S2-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Huomioidaan oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet käsitöiden suunnittelussa Tutustutaan käsityökulttuuriin esimerkiksi oman perheen ja koulu yhteisön käsityöt	L1, L2
T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Käsityön sanasto Käytetään ideoinnin apuna valmiita piirroksia, kuvia ja malleja	L1, L4, L5
T3 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ratkaisuihinsa	S3, S4 Suunnitellaan oma käsityö yksin ja / tai ryhmässä Ilmaistaan omat ajatukset ja ideat visuaalisesti Muodon suunnittelu ja suunnittelun peruskäsitteet Työvälineet esimerkiksi sakset, neulat, viivotin, virkkuukoukku, saha, vasara, hiomapaperi Materiaalit esimerkiksi langat, liestymättömät kankaat, huovutusvilla, pehmeä puu, kierrätysmateriaalit, rakennussarjat, vesiohenteiset pintakäsittelyaineet Työtavat esimerkiksi käsin ompelu ja pujottelu (erilaiset pistot), solmeilu ja punonta, kankaan painanta ja maalaus mittaaminen, maalaaminen ja painanta, huovutus, käsin sahaaminen, naulaaminen, hiominen, pintakäsittely, viilaaminen, rakentelu, materiaalin uudelleen käyttö esimerkiksi kierrätys Oman ja ryhmän käsityön dokumentointi	L1, L7
T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S1-S5 Yksin ja ryhmässä tehtävät käsityöt Opetellaan työstämään ja työskentelemään turvallisesti työturvallisuusmääräykset huomioiden Materiaalien taloudellinen käyttö Työvälineet, materiaalit ja työtavat kuten tavoitteessa T3	L4, L6
T5	S6 Esitellään ja arvioidaan oma käsityöprosessi ja tuotos	L1, L3

Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	Oppilaan vahvuudet Oppilastöiden näyttely	
--	--	--

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - työskentelee ohjeiden mukaisesti - kokeilee erilaisia materiaaleja - osaa ideoida, suunnitella ja toteuttaa käsityön annetuista materiaaleista ja tekniikoista - käyttää materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti - työskentelee vastuuntuntoisesti, huolellisesti ja pitkäjänteisesti - harjoittelee oman työn esittelyä sekä oman ja toisten työn arviointia - harjoittelee dokumentoimaan käsityöprosessia tieto- ja viestintäteknologian avulla - harjaantuu käsityöprosessiin liittyvien valintojen tekemiseen - tiedostaa omia vahvuuksia - arvostaa käsityökulttuuria.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1–2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1–2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista. Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden

edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

13.4.11 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnan opetuksessa vuosiluokilla 1–2

Liikunnassa korostetaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Arjenhallintataidot kuten hygienia, ajanhallinta, pitkäjänteisyys, sinnikkyys ja itsesäätelytaidot muodostavat tärkeän osan opetusta (L1, L3).

Vuorovaikutus- sekä ryhmätyöskentelytaitoja, uusiin asioihin suhtautumista, joustavuutta ja sääntöjen noudattamiskykyä harjoitellaan leikinomaisesti (L2).

Leikinomaisesti harjoitellaan myös eri kirjainten ja numeroiden muodostamista omalla keholla (L4).

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan liikunnan tietoja ja taitoja. Oppilas oppii vastuun kantamista omaan toimintaansa ja turvalliseen liikkumiseen sekä yhdessä tekemiseen liittyen. (L6, L7)

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisista tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1 Harjoitellaan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, voima, nopeus ja liikkuvuus) esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - kestävyttä maastossa liikkuen, pallopelien avulla, juoksu- ja kiinniottoleikit - voimaa riippuen, kiipeillen, hyppien, voimistellen ja leikkimielellä kamppailen - nopeutta erilaisilla hypyillä, loikilla, heitoilla ja esimerkiksi viestikisailuilla - liikkuvuutta monipuolisella liikkumisella, lyhyillä venytyksillä sekä erilaisilla ojennuksilla ja kurkotuksilla 	L1, L3
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamista esimerkiksi Piiirretään ja muodostetaan muotoja, kirjaimia ja numeroita oman kehon avulla	L1, L3, L4

sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	Liikutaan eri tavoin erilaisilla nopeuksilla Erilaiset pujottelua ja väistämistä sisältävät tehtävät ja leikit	
T3 Vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1 Harjoitellaan motorisia perustaitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidojen) esimerkiksi tempu- ja hyppelyradat, tasapainoilu, juoksu- ja kiinniottoleikit, vieritys, työntö, pomputtaminen, potkaiseminen, lyöminen mailalla	L3
T4 Harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1 Välineiden ja telineiden käsittelytaidot käsin, jaloin ja kehon eri osin	L3
T5 Tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1 Harjoitellaan uimataidon alkeita (kelluminen, liukuminen, sukeltaminen)	L3
T6 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1 Harjoitellaan ohjeiden ja sääntöjen kuuntelemista ja noudattamista Harjoitellaan turvallista liikkumista	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 Ohjata oppilasta säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2 Vahvistetaan myönteistä minäkuvaa antamalla oppilaiden itse tehdä valintoja ja päätöksiä heitä itseään koskeviin asioihin sekä omatoimisuuteen kannustaminen Harjoitellaan tunnetaitoja ja ihmissuhdetaitoja	L2, L3, L6, L7
T8 Tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2 Harjoitellaan oman vuoron odottamista sekä toisten kuuntelemista ja auttamista esimerkiksi sääntöleikit, pelit ja tehtävät, joiden avulla oppilas oppii yhteispeliä ja muiden auttamista sekä muiden kunnioittamista	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T9 Tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3 Luodaan kannustava ja myönteinen ilmapiiri Vahvistetaan myönteistä minäkäsitystä ja onnistumisen kokemuksia esimerkiksi tuottamalla iloa, onnistumisia ja kokemuksia erilaisista tunteista peleissä ja leikeissä	L1, L2, L3
T10 Varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3 Leikit ja tehtävät, jotka tuovat iloa ja virkistystä ja joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita	L1, L2

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - suhtautuu myönteisesti liikkumiseen - osaa liikkua ja tasapainoilla monipuolisesti - osaa kulkea koulussa ja koulun pihalla sopivia reittejä ja löytää oikean paikan - harjaantuu hahmottamaan oman kehonsa - osaa käsitellä erilaisia välineitä - ottaa vastuuta omasta toiminnasta, työskentelee itsenäisesti ja säätelee tunneilmaisua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - osaa alkeet uimataidosta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
<p>T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla</p>	<p>S1 Harjoitellaan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, voima, nopeus ja liikkuvuus) esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - kestävyyttä maastossa liikkuen, pallopelien avulla, erilaiset juoksu- ja kiinniottoleikit - voimaa riippuen, kiipeillen, hyppien, voimistellen ja leikkimielellä kamppaillen - nopeutta erilaisilla hypyillä, loikilla, heitoilla ja esimerkiksi viestikisailuilla - liikkuvuutta monipuolisella liikkumisella, lyhyillä venytyksillä sekä erilaisilla ojennuksilla ja kurkotuksilla 	L1, L3
<p>T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p>	<p>S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamista esimerkiksi Piirretään ja muodostetaan muotoja, kirjaimia ja numeroita oman kehon avulla Harjoitellaan kehon oletetun keskilinjan ylittämistä (esimerkiksi oikealla kädellä sipaistaan vasenta olkapäätä) Liikutaan eri tavoin erilaisilla nopeuksilla Erilaiset pujottelua ja väistämistä sisältävät tehtävät ja leikit</p>	L1, L3, L4
<p>T3 Vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina</p>	<p>S1 Harjoitellaan motorisia perustaitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitojen) esimerkiksi tempu- ja hyppelyradat, tasapainoilu, juoksu- ja kiinniottoleikit, vieritys, työntö, pomputtaminen, potkaiseminen, lyöminen mailalla</p>	L3

T4 Harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1 Välineiden ja telineiden käsittelytaidot käsin, jaloin ja kehon eri osin	L3
T5 Tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1 Harjoitellaan uimataidon alkeita (kelluminen, liukuminen ja sukeltaminen)	L3
T6 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1 Harjoitellaan ohjeiden ja sääntöjen kuuntelemista ja noudattamista Harjoitellaan turvallista liikkumista	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 Ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2 Vahvistetaan myönteistä minäkuvaa antamalla oppilaiden itse tehdä valintoja ja päätöksiä heitä itseään koskeviin asioihin sekä kannustetaan omatoimisuuteen Harjoitellaan tunnetaitoja ja ihmissuhdetaitoja	L2, L3, L6, L7
T8 Tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2 Harjoitellaan oman vuoron odottamista sekä toisten kuuntelemista ja auttamista esimerkiksi sääntöleikit, pelit ja tehtävät, joiden avulla oppilas oppii yhteispeliä ja muiden auttamista sekä muiden kunnioittamista	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T9 Tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3 Luodaan myönteinen ja kannustava ilmapiiri toisia kannustaen Vahvistetaan myönteistä minäkäsitystä ja onnistumisen kokemuksia esimerkiksi tuottamalla iloa, onnistumisia ja kokemuksia erilaisista tunteista peleissä ja leikeissä	L1, L2, L3
T10 Varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3 Leikit ja tehtävät, jotka tuovat iloa ja joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita	L1, L2

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 2

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - syventää liikkumis-, tasapaino- ja välineenkäsittelytaitojaan - osaa kulkea koulussa ja koulun pihalla sopivia reittejä ja löytää oikean paikan - hahmottaa kehon oletetun keskilinjan - ilmaisee itseään monipuolisesti ja kokeilee oman toimintakykynsä rajoja - toimii ryhmässä ottamalla muut huomioon - osaa alkeisuimataidon.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Liikunnan opetuksessa hyödynnetään koulun liikuntapaikkojen lisäksi esimerkiksi Kalevan urheilupuistoa, jäähallia, uimahallia, suunnistusmaastoja, Keinukallion liikuntapuistoa sekä paikallisia liikuntaseurojen ja -yritysten tiloja. Myös lähikuntien liikuntapaikkoja voidaan käyttää mahdollisuuksien mukaan.

Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1–2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1–2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet oppilaanohjauksessa vuosiluokkakokonaisuudessa 1–2

Oppilaanohjauksessa tutustutaan erilaisiin työtapoihin (L1) ja harjoitellaan vastuun ottamista omasta koulutyöstä (L2). Tärkeää on harjoitella toisten kanssa toimimista (L3) sekä omien näkemysten ja mielipiteiden ilmaisua (L7). Lähipiirin ammatteihin ja työelämään tutustutaan erityisesti kuvien kautta (L4, L6). Tieto- ja viestintäteknologiaan tutustutaan erityisesti tiedonhankinnan apuvälineenä (L5).

Vuosiluokilla 1–2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 1–2

Oppilaanohjauksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Tavoitteet ja sisällöt	Toteutus / keinot tavoitteiden ja sisältöjen toteuttamiseksi	Laaja-alainen osaaminen
Opiskeluvalmiudet ja -taidot	Ohjataan oppilasta ottamaan vastuuta omasta koulutyöstä, tehtävistä ja tavaroista	L1, L3, L4, L5
Ammatteihin ja työelämään tutustuminen	Tutustutaan lähipiirin ammatteihin ja työelämään, esimerkiksi pyydetään vanhempia esittelemään ammattejaan, tehdään kuvakollaasi ammateista Tutustutaan koulun henkilökunnan työtehtäviin esimerkiksi haastattelemalla	L6
Vuorovaikutustaidot, ryhmässä toimiminen ja osallisuus lähiympäristössä	Käytetään monipuolisia työtapoja, jotka tukevat vuorovaikutustaitojen kehittymistä	L1, L2, L5, L6, L7

Oppilaanohjauksen oppimisen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ottaa vastuuta koulutyöhön liittyvistä asioista - osaa toimia toisten kanssa - tiedostaa työelämän ja ammattien olemassaolon.

Opetus vuosiluokilla 3–6

14. Vuosiluokat 3–6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opetuksen järjestäjän tarjoamasta kieliohjelmasta. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen kieltenopiskeluun. Ennen kielivalintojen tekemistä voidaan järjestää kielisuihkuja monipuolisten kielivalintojen toteutumiseksi. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Helsingin kaupungin toimivaltainen viranhaltija tai Montessori-kouluun hakeneen oppilaan kotikunta tekee lain edellyttämän erityisen tuen päätöksen tarvittaessa ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista. Tätä varten opettaja laatii pedagogisen selvityksen yhteistyössä huoltajien kanssa.

Vuosiluokat 3–6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3–6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3–6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Ala- ja yläkoulun nivelvaiheessa tiedotetaan sekä oppilaita että huoltajia opiskelusta yläkoulussa. Montessori-koulun opettajat järjestävät 6. luokan oppilaiden huoltajille tiedotustilaisuuden, jossa kerrotaan yläkouluun siirtymisen prosessista sekä yläkouluopiskelusta ja yläkouluun liittyvistä valinnoista. Oppilaanohjaajat kertovat 6. luokan oppilaille yläkoulussa tulevasta muutoksista. Myös koulukuraattorit tapaavat alakoulusta yläkouluun siirtyvät oppilaat. Yläkouluun siirtyville 6. luokan oppilaille järjestetään loppukevästä yläkouluun tutustumispäivä, jossa yläkoululaiset esittelevät yläkoulutoimintaa. Oppilaita koskevasta tiedonsiirrosta vastaavat oman koulun opettajat ja tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstö huoltajan luvalla.

Helsingin kaupungin toimivaltainen viranhaltija tai oppilaan kotikunta tekee tarvittaessa lain edellyttämän erityisen tuen päätöksen ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä. Tätä varten opettaja laatii pedagogisen selvityksen yhteistyössä huoltajien kanssa.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3–6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin

sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkuttaa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitseminen kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseräilytysten tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja

harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:t:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle
  - o toimintatavat siirtymävaiheessa
  - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 3–6 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 3–6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3, 4, 5 ja 6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 3–6.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3–6

Tässä Montessori-koulun opetussuunnitelmassa oppiaineista määritellään tehtävä, opetuksen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet sekä oppimisen tavoitteet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Jokaisesta oppiaineesta määritellään laaja-alaisen osaamisen tavoitteet opetuksessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa seuraavasti:

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on määritelty kaksi oppimäärää: suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Toisena kotimaisena kielenä oppilaat opiskelevat yhteisenä oppiaineena ruotsia.

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan

ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia

oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkittamisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Jatketaan viestinnän harjoittelua luokan vuorovaikutustilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla. Suomen kieltä ja sen rakenteita tutkitaan ilmiöpohjaisesti. Rakentavaa ajatusten ja mielipiteiden ilmaisua harjoitellaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tekstien teemojen ja kielikuvien analysoinnin kautta opitaan erilaisia tapoja hahmottaa maailmaa ja rikastutetaan omaa maailman hahmottamista. Erilaisten tekstien käsittely antaa mahdollisuuden hahmottaa omaa oppimista. Ajattelun taitoja harjoitellaan etsimällä viestien sisältöjä ja analysoimalla niitä (lukeminen, kuuntelu, kirjallisuuden taidot) sekä harjoittelemalla systemaattisesti luetun ymmärtämisen strategioita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista, rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista sekä toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan keskustelu-, neuvottelu- ja väittelytaitoja. Harjoitellaan oman vuorovaikutuksen havainnoimista erilaisissa viestintätilanteissa ja erilaisiin tilanteisiin sopivaa kielenkäyttöä. Tutustutaan sekä Suomen että muiden maiden kansaperinteeseen ja nykykulttuuriin näytelmien, teatterin, kirjaston, näyttelyjen, elokuvien ja digitaalisten monimediaisten ympäristöjen kulttuuritarjonnan kautta. Kirjastoa käytetään oppimisympäristönä ja tiedonhakupaikkana.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan kokonaisilmaisua ja rohkaistaan toimimaan erilaisissa tilanteissa. Kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen. Syvennetään kohteliaan kielenkäytön taitoa ja oman mielipiteen ilmaisemista. Kehitetään edelleen näppäintaitoja sekä sujuvaa ja selkeää käsikirjoittamista. Opitaan erilaisten tekstien käyttöön ja harjoitellaan mediakriittisyyttä. Opitaan etsimään arjessa tarvittavaa tietoa sekä painetuista että sähköisistä lähteistä.

L4 Monilukutaito: Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä ja se linkittyy vahvasti tieto- ja viestintäteknologisiin taitoihin. Oppilaita kannustetaan tutkimaan, käyttämään, tuottamaan, esittämään ja arvioimaan erilaisia tekstejä. Teksti voi olla esimerkiksi sanallista, kuvallista, auditiivista tai numeerista. Tekstien avulla opetellaan ilmaisua ja vuorovaikutusta, keskustellaan niiden herättämistä ajatuksista ja niihin eläydytään yhdessä. Oppilaiden kovalukutaidon, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittymistä tuetaan. Monilukutaidon kehittymistä vahvistetaan kielellisesti rikkailla tekstiympäristöillä, oppilaiden itse tuottamalla kulttuurilla ja tutustumalla lasten- ja nuorten kulttuuripalveluihin. Lisäksi harjoitellaan tulkitsemaan muuttuvaa maailmaa ja hahmottamaan sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisiin teksteihin tutustumisessa, viestinnän taitojen sekä kriittisen arvioivan lukemisen harjoittelussa hyödynnetään erilaisia sähköisiä aineistoja. Omien tuotosten julkaisemisessa tutustutaan sähköisiin julkaisukanaviin. Kielen perusrakenteiden harjoittelussa hyödynnetään sähköisiä harjoituksia ja oppimispelejä. Harjoitellaan sähköistä tekstinkäsittelyä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Harjoitellaan toimimista tavoitteellisesti erilaisissa viestintätilanteissa. Löydetään omia vahvuuksia ja kannustetaan sisäiseen yrittäjyyteen. Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa vaaditaan suomen kielen ja kirjallisuuden osaamista. Työelämätaitoja ja yrittäjyyttä tuodaan esiin yhteistyössä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa mm. vierailut erilaisiin yrityksiin ja vierailijat koululla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat harjaantuvat valitsemaan itseään kiinnostavaa kirjallisuutta. Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön

kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Oppilaat harjoittelevat monipuolisesti vuorovaikutustaitoja, sekä oman mielipiteen muodostamista ja perustelemista. Harjoitellaan medialukutaitoa ja vahvistetaan kykyä toimia tavoitteellisesti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. Etsitään ja vastaanotetaan kriittisesti tietoa ympäröivästä maailmasta. Perehdytään eri tekstien kaupallisiin, ideologisiin ja poliittisiin pyrkimyksiin ja harjoitellaan erilaisten tekstien, esimerkiksi uutisten kirjoittamista.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinyymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja

merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museota. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Opastaa oppilasta ilmaisemaan mielipiteensä	S1 Harjoitellaan kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista sekä oman mielipiteen perustelemista Harjoitellaan rakentavaa palautteen antamista ja vastaanottamista	L1, L2, L7
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1 Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa Harjoitellaan keskustelutaitoja	L1, L2, L3, L7
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1 Oppilaiden omat pienet näytelmät ja esitykset Käytetään draamaa opetuksessa, esimerkiksi draamaleikit, nukketeatteri ja tarinateatteri Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla	L1, L2, L4, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita, esimerkiksi ennakointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen,	L1, L4, L5

tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsitekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen	
T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2 Pohditaan tekstin osien välisiä suhteita ja tehdään johtopäätöksiä, vastataan kysymykseen "Miksi?"	L1, L2, L4, L5
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2 Harjoitellaan faktan ja fiktion erottamista erilaisissa teksteissä Herätetään tietoisuutta esimerkiksi mainosten kaupalliseen pyrkimykseen	L1, L4, L5
T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2 Herätetään kiinnostus lukemiseen Tarjotaan myönteisiä lukukokemuksia Luetaan monipuolisesti lasten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi satuja, huumorikirjoja, realistisia lastenkirjoja ja seikkailukirjoja Luetaan monipuolisesti lasten tietokirjallisuutta, esimerkiksi tietokirjoja, oppaita, ohjeita, kirjeitä, päiväkirjoja ja tekstiviestejä Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3 Keskustellaan ja pohditaan erilaisia näkökulmia oppilaiden mielenkiinnonkohteiden ja omaan elämään liittyvien aiheiden kautta Harjoitellaan perustelemaan oma mielipide ja kuuntelemaan muiden mielipiteitä	L1, L2, L4, L7
T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kanta-aottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3 Tuotetaan fiktiivisiä ja omaan elämään liittyviä ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen pohjalta, esimerkiksi satuja, tarinoita, vitsejä, ohjeita, kirjeitä, tekstiviestejä Harjoitellaan ohjeiden laatimista	L1, L4, L5, L7
T11 Ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien	S3 Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella	L1, L4, L5

rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	Opetellaan sanaluokista verbi, substantiivi ja adjektiivi Harjoitellaan verbien persoonamuotoja, presenssiä ja imperfektiä Sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja Harjoitellaan tekstien otsikointia Harjoitellaan oikeinkirjoitusta muun muassa yhdyssanoja	
T12 Kannustaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3 Harjoitellaan turvallista verkon käyttöä, tietoturvaa ja yksityisyyden suojaamista erilaisissa viestintätilanteissa Opetellaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä kääntymistä aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa Opetellaan muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja sekä niiden toteuttamista verkossa (nettietiketti)	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4 Kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen Harjoitellaan kirjaston käyttöä ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti	L2, L4, L5, L7
T15 Ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4 Tutustutaan kansanperinteen lajeihin esimerkiksi eläin- ja hölmöläissadut sekä vitsit Hyödynnetään lähialueen museoita ja taidetta oman kulttuurin tuottamisen välineenä Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - hyödyntää draaman keinoja kokonaisilmmaisussa - osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - antaa ja vastaanottaa palautetta - toimii vastuullisesti vuorovaikutustilanteissa monimediaisissa ympäristöissä - ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa - lukee monipuolisesti lasten kauno- ja tietokirjallisuutta - tunnistaa verbin, substantiivin ja adjektiivin - tunnistaa verbin persoonamuodot - osaa käyttää presenssiä ja imperfektiä - osaa kirjoittaa tekstauskirjaimia ja osaa näppäintaitoja

- osaa kirjoittaa satuja, tarinoita ja kertomuksia
- osaa kirjoittaa lyhyitä tietotekstejä
- hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat
- tuntee kansanperinnettä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1 Harjoitellaan tavoitteellista toimimista erilaisissa viestintätilanteissa puheen ja kielen sekä ei-kielallisten ilmaisukeinojen kuten kehonkielen avulla	L1, L2, L7
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1 Harjoitellaan kokonaisilmaisua	L1, L2, L3, L7
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1 Pidetään erilaisia puhe-esityksiä Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla Käytetään draamaa opetuksessa, esimerkiksi draamaleikit, nukketeatteri ja tarinateatteri Tehdään tarinoita animaatioiden avulla	L1, L2, L4, L7
T4 Kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1 Vahvistetaan oppilaan käsitystä omista viestintätaidoista saadun palautteen avulla Vahvistetaan myönteistä viestijäkuvaa erityisesti monimediaisissa ympäristöissä	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita, esimerkiksi ennakointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen, keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsitekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen	L1, L4, L5

	Tutustutaan kuvaa ja tekstiä yhdistäviin mediateksteihin	
T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2 Pohditaan tekstin osien välisiä suhteita ja tehdään johtopäätöksiä, vastataan kysymykseen ”Miksi?”	L1, L2, L4, L5
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2 Harjoitellaan faktan ja fiktion erottamista erilaisissa teksteissä Herätetään tietoisuutta erilaisten tekstien kaupalliseen, ideologiseen tai poliittiseen pyrkimykseen	L1, L4, L5
T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2 Ylläpidetään kiinnostusta lukemiseen Tarjotaan myönteisiä lukukokemuksia Luetaan monipuolisesti lasten ja nuorten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi sarjakuvia, seikkailu- ja salapoliisikirjoja, harraste- ja realistisia kirjoja, runoja Katsotaan erityisesti kotimaisia lastenelokuvia Luetaan monipuolisesti lasten tietokirjallisuutta, esimerkiksi uutisia, aikakauslehtiä ja ajankohtaisia artikkeleita Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3 Jaetaan omia tarinoita ja annetaan niistä kannustavaa palautetta	L1, L2, L4, L7
T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kanta ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3 Harjoitellaan tekstien kappalejakoja Analysoidaan puhe- ja kirjakielen eroja Tuotetaan monimuotoisia tarinoita valmiiden tekstien pohjalta esimerkiksi runosta tai sarjakuvasta tarinaksi ja toisin päin Kirjoitetaan erilaisia juonellisia kertomuksia, mielipidekirjoituksia, uutisia, tietotekstejä ja erilaisia päiväkirjoja Perehdytään tekijänoikeuksiin	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5

<p>Ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <p>Opetellaan sanaluokat sekä verbien ja nominien taipuminen</p> <p>Harjoitellaan keskeisimpiä sijamuotoja</p> <p>Opetellaan pää- ja sivulause</p> <p>Sujuvoitetaan oikeinkirjoitusta</p>	
<p>T12 Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3 Käytetään esimerkiksi kuvia ja ajatuskarttoja oman tekstin ideoinnin ja tuottamisen tukena</p> <p>Harjoitellaan turvallista verkon käyttöä, tietoturvaa ja yksityisyyden suojaamista erilaisissa viestintätilanteissa</p> <p>Opetellaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä kääntymistä aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa</p> <p>Opetellaan muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja sekä niiden toteuttamista verkossa (nettietiketti)</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
<p>T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	<p>S4 Havainnoidaan elokuvien avulla puhuttua kieltä ja eleitä</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4 Kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen</p> <p>Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>
<p>T15 Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>S4 Tutustutaan kansanperinteen jatkajiin nykykulttuurissa, esimerkiksi kaupunkitarinat, luvunlaskut, lorut ja hokemat</p> <p>Hyödynnetään lähialueen museoita ja taidetta oman kulttuurin tuottamisen välineenä</p> <p>Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen</p>	<p>L2, L4, L6, L7</p>

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - hyödyntää luovasti draaman keinoja kokonaisilmaisussaan - toimii vastuullisesti vuorovaikutustilanteissa monimediaisissa ympäristöissä - hyödyntää saamaansa palautetta omassa viestinnässään - lukee monipuolisesti kauno- ja tietokirjallisuutta - ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa sekä tekee johtopäätöksiä - kertoo ja muodostaa mielipiteitä lukemastaan ja vertaa lukukokemuksiaan toisten kanssa - erottaa faktan ja fiktion toisistaan - tunnistaa sanaluokat - hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat - kirjoittaa monipuolisia sisällöllisesti ymmärrettäviä tekstejä - osaa näppäintaitoja.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1 Harjoitellaan tavoitteellista toimimista erilaisissa viestintätilanteissa puheen ja kielen sekä ei-kielellisten ilmaisukeinojen kuten kehonkielen avulla Harjoitellaan keskustelu- ja väittelytaitoja	L1, L2, L3, L7
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1 Pidetään erilaisia puhe-esityksiä Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla Hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden ja teemojen käsittelyssä, esimerkiksi prosessidraaman, forumteatterin ja teatterin keinoin	L1, L2, L4, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita, esimerkiksi ennakointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen, keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsitekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen	L1, L4, L5

<p>T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<p>S2 Muodostetaan aiempien tietojen ja tekstin pohjalta uusia johtopäätöksiä ja mielipiteitä, vastataan kysymyksiin ”Mitä mieltä olen?” ja ”Mitä olisin itse tehnyt vastaavassa tilanteessa?”</p>	<p>L1, L2, L4, L5</p>
<p>T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<p>S2 Ymmärretään erilaisten tekstien kaupalliset, ideologiset tai poliittiset pyrkimykset Tunnistetaan median välittämiä viestejä ja ymmärretään miten stereotyyppit toimivat Jäsennetään, arvioidaan ja hallitaan tietoa ja tunnetaan median puhetapoja</p>	<p>L1, L4, L5</p>
<p>T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S2 Luetaan monipuolisesti lasten ja nuorten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi näytelmäkirjallisuus, novellit, historialliset kirjat, päiväkirjat, Kalevala, kasvutarinat Luetaan monipuolisesti ajankohtaisiin ilmiöihin liittyvää tietokirjallisuutta myös monimediaisissa ympäristöissä Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa</p>	<p>L1, L4, L5</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>		
<p>T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p>	<p>S3 Kirjoitetaan esimerkiksi mielipidetekstejä, päiväkirjoja ja blogeja</p>	<p>L1, L2, L4, L7</p>
<p>T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S3 Kirjoitetaan esimerkiksi pieniä näytelmiä sekä Kalevalasta, historiallisista kirjoista, päiväkirjoista, kehityskertomuksista ja kasvutarinoista johdettuja omia tarinoita ja mielipidetekstejä luetun perusteella Haetaan tietoa ja hyödynnetään tietokirjallisuutta ajankohtaisista ilmiöistä sekä eri oppiaineiden oppisisällöistä</p>	<p>L1, L4, L5, L7</p>
<p>T11 Ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>S3 Opetellaan lauseen pääjäsenet: subjekti, predikaatti ja objekti Opetellaan verbin aikamuodot: presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti Opetellaan erilaiset sivulauseet: alistuskonjunktiolauseet, relatiivilauseet ja kysyvät sivulauseet</p>	<p>L1, L4, L5</p>

	<p>Harjoitellaan tekstien kappalejakoja ja rakennetta</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoitusta</p> <p>Harjoitellaan vuorosanojen kirjoittamista, lainausmerkit ja vuorosanaviiva</p>	
<p>T12</p> <p>Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista omista ja toisten teksteistä</p> <p>Muokataan tekstejä saadun palautteen perusteella</p> <p>Harjoitellaan prosessikirjoittamista oman tekstin tuottamisessa</p> <p>Toimitaan turvallisesti ja vastuullisesti verkossa, huomioidaan tietoturva ja yksityisyyden suojaaminen erilaisissa viestintätilanteissa</p> <p>Noudatetaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä ohjataan kääntymään aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa</p> <p>Käytetään muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja verkossa (nettietiketti)</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T13</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	<p>S4</p> <p>Vertaillaan omaa kieltä muiden tuttujen kielten piirteisiin</p> <p>Tutkitaan ja tuotetaan tekstejä ja tehdään havaintoja kielen rakenteista ja kielellisten valintojen vaikutuksista tekstin sävyyn ja syntyviin mielikuviin</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T14</p> <p>Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4</p> <p>Kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen</p> <p>Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>
<p>T15</p> <p>Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>S4</p> <p>Tutustutaan teatteriin ja käydään mahdollisuuksien mukaan teatterissa</p> <p>Hyödynnetään lähialueen museoita ja taidetta oman kulttuurin tuottamisen välineenä</p> <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan ja -tuotteen suunnitteluun ja toteutukseen</p>	<p>L2, L4, L6, L7</p>

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää draaman toimintamuotoja omien ideoiden, ajatusten ja tunteiden ilmaisuvälineenä - toimii luontevasti ja vastuullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, myös monimediaisissa ympäristöissä - lukee monipuolisesti kauno- ja tietokirjallisuutta - jäsentää kuulemaansa ja lukemaansa sekä erottaa olennaisen tiedon epäolennaisesta - ymmärtää lukemaansa: vertailee, tulkitsee ja arvioi kriittisesti erilaisia tekstejä, tekee johtopäätöksiä, muodostaa mielipiteitä ja vertaa lukukokemuksiaan toisten kanssa - osaa arvioida tieto- ja mediatekstien luotettavuutta - tuottaa eri tyyllilajien tekstejä ja tuntee niiden tunnuspiirteitä - käyttää tieto- ja mediatekstejä oman tuottamisen välineenä - hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat - käyttää suoraa ja epäsuoraa kerrontaa - osaa näppäintaitoja - osaa lauseen pääjäsenet - osaa verbin aikamuodot - tiedostaa omia kielellisiä ja kulttuurisia juuriaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1 Harjoitellaan toimimista tavoitteellisesti erilaisissa viestintätilanteissa puheen ja kielen sekä ei-kielellisten ilmaisukeinojen kuten kehonkielen avulla Harjoitellaan neuvottelutaitoja	L1, L2, L3, L7
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1 Pidetään erilaisia puhe-esityksiä Hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden ja teemojen käsittelyssä, esimerkiksi prosessidraaman, forumteatterin ja teatterin keinoin Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla	L1, L2, L4, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita, esimerkiksi ennakkointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen,	L1, L4, L5

tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsitekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen myös sähköisissä ympäristöissä	
T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2 Muodostetaan aiempien tietojen ja tekstin pohjalta uusia johtopäätöksiä ja mielipiteitä, vastataan kysymyksiin ”Mitä mieltä olen?” ja ”Mitä olisin itse tehnyt vastaavassa tilanteessa?”	L1, L2, L4, L5
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2 Ymmärretään erilaisten tekstien kaupalliset, ideologiset tai poliittiset pyrkimykset Tunnistetaan median välittämiä viestejä ja ymmärretään miten stereotyyppit toimivat Jäsennetään, arvioidaan ja hallitaan tietoa ja tunnetaan median puhetapoja	L1, L4, L5
T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2 Luetaan monipuolisesti lasten ja nuorten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi eri kulttuureista kertovia kirjoja, matkakertomuksia, kasvutarinoita ja elämänkertoja, fantasiakirjoja, historiallisia romaaneja Katsotaan nuorten elokuvia Luetaan monipuolisesti ajankohtaisiin ilmiöihin liittyvää tietokirjallisuutta (esimerkiksi kartat, matkaoppaat, ajankohtaiset artikkelit, reseptit) myös monimediaisissa ympäristöissä Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3 Rohkaistaan oppilaita keskustelemaan ja tuottamaan tekstejä ajankohtaisista uutisista ja ilmiöistä sekä erilaisista kulttuureista	L1, L2, L4, L7
T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3 Kirjoitetaan esimerkiksi eri kulttuureista kertovia tekstejä, omia matkakertomuksia ja fantasiamaailmaan sijoittuvia tarinoita Harjoitellaan tuottamaan informaatiota kuvien ja kaavioiden, esimerkiksi karttojen, pohjalta Haetaan tietoa ja hyödynnetään tietokirjallisuutta ajankohtaisista ilmiöistä sekä eri oppiaineiden oppisisällöistä	L1, L4, L5, L7

	<p>Tehdään monimediaisia esitelmiä</p> <p>Elävöitetään tekstejä sanavalinnoilla, sanonnoilla ja sanajärjestyä vaihtelemalla</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen taitoja: muistiinpanojen tekemistä, tiivistämistä, lähteiden käyttöä ja merkintää</p>	
<p>T11</p> <p>Ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>S3</p> <p>Kerrataan sanaluokat ja niiden taipuminen, lauseenjäsenet ja sijamuotojen käyttö</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoitusta edelleen</p>	<p>L1, L4, L5</p>
<p>T12</p> <p>Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3</p> <p>Harjoitellaan prosessikirjoittamista oman tekstin tuottamisessa sekä palautteen antamista ja saamista tekstin tuottamisen eri vaiheissa</p> <p>Toimitaan turvallisesti ja vastuullisesti verkossa, huomioidaan tietoturva ja yksityisyyden suojaaminen erilaisissa viestintätilanteissa</p> <p>Noudatetaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä ohjataan kääntymään aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa</p> <p>Käytetään muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja verkossa (nettietiketti)</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T13</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	<p>S4</p> <p>Pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkitystä</p> <p>Tutkitaan ja tuotetaan tekstejä ja tehdään havaintoja kielen rakenteista ja kielellisten valintojen vaikutuksista tekstin sävyyn ja syntyviin mielikuviin</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T14</p> <p>Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4</p> <p>Kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen</p> <p>Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>
<p>T15</p> <p>Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia</p>	<p>S4</p> <p>Tutustutaan eri maiden juhlaperinteisiin</p> <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan ja -tuotteen suunnitteluun ja toteutukseen</p>	<p>L2, L4, L6, L7</p>

media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	Tutustutaan mediakulttuurin ilmiöihin ja rooleihin, esimerkiksi elokuva, mainos, verkkosivu ja radio-ohjelma	
---	--	--

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimii luontevasti ja vastuullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, myös monimediaisissa ympäristöissä, sekä ilmaisee itseään monipuolisesti - lukee erilaisia tekstejä, ymmärtää lukemaansa, tekee johtopäätöksiä ja muodostaa mielipiteitä lukemastaan sekä vertaa lukukokemuksiaan toisten kanssa - vertailee, tulkitsee ja arvioi kriittisesti erilaisia tekstejä - osaa jäsentää kuulemaansa ja lukemaansa sekä erottaa olennaisen tiedon epäolennaisesta - lukee monipuolisesti kauno- ja tietokirjallisuutta - tuntee nuorisokirjallisuuden eri lajeja - käyttää tieto- ja mediatekstejä oman tuottamisen välineenä - kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja osaa tarvittavat näppäintaidot - hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat - osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin - hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat - tuottaa erilaisia sisällöllisesti ymmärrettäviä tekstejä - arvioi tiedon luotettavuutta sekä käyttää ja merkitsee erilaisia lähteitä - tuottaa mediatekstiä - tietää eettisen viestinnän periaatteita - osaa tuottaa omaa kulttuuria.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/ arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 Opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa

monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla			ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu dramatoimintaan.
T4 Kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia-tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			

T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 Ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan suomen kielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioida ja analysoida erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisuuden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen

ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Jatketaan viestinnän harjoittelua luokan vuorovaikutustilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla. Suomen kieltä ja sen rakenteita tutkitaan ilmiöpohjaisesti. Rakentavaa ajatusten ja mielipiteiden ilmaisua harjoitellaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tekstien teemojen ja kielikuvien analysoinnin kautta opitaan erilaisia tapoja hahmottaa maailmaa ja rikastutetaan omaa maailman hahmottamista. Erilaisten tekstien käsittely antaa mahdollisuuden hahmottaa omaa oppimista. Ajattelun taitoja harjoitellaan etsimällä viestien sisältöjä ja analysoimalla niitä (lukeminen, kuuntelu, kirjallisuuden taidot) sekä harjoittelemalla systemaattisesti luetun ymmärtämisen strategioita. Oppilaan oman äidinkielen taitoa hyödynnetään S2-oppimisen tukena.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista, rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista sekä toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan keskustelu-, neuvottelu- ja väittelytaitoja. Harjoitellaan oman vuorovaikutuksen havainnoimista erilaisissa viestintätalanteissa ja erilaisiin tilanteisiin sopivaa

kielenkäyttöä. Tutustutaan sekä Suomen että muiden maiden kansaperinteeseen ja nykykulttuuriin näytelmien, teatterin, kirjaston, näyttelyjen, elokuvien ja digitaalisten monimediaisten ympäristöjen kulttuuritarjonnan kautta. Kirjastoa käytetään oppimisympäristönä ja tiedonhakupaikkana.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan kokonaisilmaisua ja rohkaistaan toimimaan erilaisissa tilanteissa. Kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen. Syvennetään kohteliaan kielenkäytön taitoa ja oman mielipiteen ilmaisemista. Kehitetään edelleen näppäintaitoja sekä sujuvaa ja selkeää käsikirjoittamista. Opitaan erilaisten tekstien käyttöön ja harjoitellaan mediakriittisyyttä. Opitaan etsimään arjessa tarvittavaa tietoa sekä painetuista että sähköisistä lähteistä.

L4 Monilukutaito: Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä ja se linkittyy vahvasti tieto- ja viestintäteknologisiin taitoihin. Oppilaita kannustetaan tutkimaan, käyttämään, tuottamaan, esittämään ja arvioimaan erilaisia tekstejä. Teksti voi olla esimerkiksi sanallista, kuvallista, auditiivista tai numeerista. Tekstien avulla opetellaan ilmaisua ja vuorovaikutusta, keskustellaan niiden herättämistä ajatuksista ja niihin eläydytään yhdessä. Oppilaiden kavalukutaidon, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittymistä tuetaan. Monilukutaidon kehittymistä vahvistetaan kielellisesti rikkailla tekstiympäristöillä, oppilaiden itse tuottamalla kulttuurilla ja tutustumalla lasten- ja nuorten kulttuuripalveluihin. Lisäksi harjoitellaan tulkitsemaan muuttuvaa maailmaa ja hahmottamaan sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisiin teksteihin tutustumisessa, viestinnän taitojen sekä kriittisen arvioivan lukemisen harjoittelussa hyödynnetään erilaisia sähköisiä aineistoja. Omien tuotosten julkaisemisessa tutustutaan sähköisiin julkaisukanaviin. Kielen perusrakenteiden harjoittelussa hyödynnetään sähköisiä harjoituksia ja oppimispelejä. Harjoitellaan sähköistä tekstinkäsittelyä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Harjoitellaan toimimista tavoitteellisesti erilaisissa viestintätilanteissa. Löydetään omia vahvuuksia ja kannustetaan sisäiseen yrittäjyyteen. Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa vaaditaan suomen kielen osaamista. Työelämätaitoja ja yrittäjyyttä tuodaan esiin yhteistyössä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa mm. vierailut erilaisiin yrityksiin ja vierailijat koululla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat harjaantuvat valitsemaan itseään kiinnostavaa kirjallisuutta. Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Oppilaat harjoittelevat monipuolisesti vuorovaikutustaitoja, sekä oman mielipiteen muodostamista ja perustelemista. Harjoitellaan medialukutaitoa ja vahvistetaan kykyä toimia tavoitteellisesti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. Etsitään ja vastaanotetaan kriittisesti tietoa ympäröivästä maailmasta. Pehdytään eri tekstien kaupallisiin, ideologisiin ja poliittisiin pyrkimyksiin ja harjoitellaan erilaisten tekstien, esimerkiksi uutisten kirjoittamista.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat

tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä-palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taiputus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista sekä oman mielipiteen perustelemista Harjoitellaan rakentavaa palautteen antamista ja vastaanottamista	L1, L2, L4
T2 Innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1 Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa Harjoitellaan keskustelutaitoja	L1, L2, L4
T3 Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1 Oppilaiden omat pienet näytelmät ja esitykset Harjoitellaan ääntämystä Käytetään draamaa opetuksessa, esimerkiksi draamaleikit, nukketeatteri ja tarinateatteri Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Harjoitellaan faktan ja fiktion erottamista erilaisissa teksteissä Herätetään tietoisuutta esimerkiksi mainosten kaupalliseen pyrkimykseen	L1, L4
T5 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita kielitaidon mukaisia tekstejä käyttäen, esimerkiksi ennakointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen, keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsittekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen	L2, L4

T6 Ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoon	S2 Pohditaan tekstin osien välisiä suhteita ja tehdään johtopäätöksiä, vastataan kysymykseen ”Miksi?” Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 Innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3 Tuotetaan fiktiivisiä ja omaan elämään liittyviä ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen pohjalta, esimerkiksi satuja, tarinoita, vitsejä, ohjeita, kirjeitä, tekstiviestejä Harjoitellaan ohjeiden laatimista	L1, L4, L5
T8 Auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3 Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella Opetellaan sanaluokista verbi, substantiivi ja adjektiivi Harjoitellaan verbien persoonamuotoja, preesensia ja imperfektiä Sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja Harjoitellaan tekstien otsikointia Harjoitellaan oikeinkirjoitusta muun muassa äänneiden kesto, tavuttaminen, vokaaliharmonia	L1, L2, L4
T9 Ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3 Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen pohjalta	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4 Harjoitellaan turvallista verkon käyttöä, tietoturvaa ja yksityisyyden suojaamista erilaisissa viestintätilanteissa Opetellaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä kääntymistä aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa Opetellaan muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja sekä niiden toteuttamista verkossa (nettietiketti)	L2, L4
T11 Innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta	S4 Herätetään kiinnostus lukemiseen Tarjotaan myönteisiä lukukokemuksia Luetaan monipuolisesti lasten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi satuja, huumorikirjoja, realistisia lastenkirjoja ja seikkailukirjoja	L2

sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Luetaan monipuolisesti lasten tietokirjallisuutta, esimerkiksi tietokirjoja, oppaita, ohjeita, kirjeitä, päiväkirjoja ja tekstiviestejä Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa Harjoitellaan kirjaston käyttöä ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti	
T12 Ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4 Tutustutaan suomalaisiin ja muiden maiden kansansatuihin Hyödynnetään lähialueen museoita ja taidetta oman kulttuurin tuottamisen välineenä Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja koulu yhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 Innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielen käyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5 Tehdään kysymyksiä Rohkaistaan puhumaan sekä aikuisille että lapsille Kuvaillaan ja selostetaan tuttuja asioita Harjoitellaan selittämään asia toisin sanoin ja käyttämään lähikäsitteitä kielitaidon kompensoimiseksi	L1, L2, L7
T14 Ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5 Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista Käytetään tarvittaessa apuvälineitä, esimerkiksi sanakirjaa ja sähköisiä ohjelmia Hyödynnetään omaa äidinkieltä erityisesti tietotekstien ymmärtämisessä	L4, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa kompensoida kielitaidon puutteitaan - hyödyntää draaman keinoja kokonaisilmmaisussaan - rohkaistuu toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - laajentaa sana- ja käsitevarastoaan - kuulee ja lukee erilaisia tekstejä - ymmärtää tuttuihin aihepiireihin liittyen kuulemaansa ja lukemaansa - lukee kielitaidolleen sopivaa lasten kirjallisuutta - tunnistaa verbin, substantiivin ja adjektiivin - tunnistaa verbin persoonamuodot - harjoittelee preesensin ja imperfektin käyttöä - osaa kirjoittaa tekstauskirjaimia ja osaa näppäintaitoja - osaa kirjoittaa lyhyitä satuja, tarinoita, kertomuksia ja tietotekstejä - harjoittelee oikeinkirjoituksen perusasioita - tuntee eri maiden kansanperinnettä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan tavoitteellista toimimista erilaisissa viestintätilanteissa puheen ja kielen sekä ei-kielallisten ilmaisukeinojen kuten kehonkielen avulla	L1, L2, L4
T2 Innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1 Harjoitellaan kuuntelutaitoja	L1, L2, L4
T3 Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1 Harjoitellaan kokonaisilmaisua Pidetään erilaisia puhe-esityksiä Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla Käytetään draamaa opetuksessa, esimerkiksi draamaleikit, nukketeatteri ja tarinateatteri Tehdään tarinoita animaatioiden avulla	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Harjoitellaan faktan ja fiktion erottamista erilaisissa teksteissä Herätetään tietoisuutta erilaisten tekstien kaupalliseen, ideologiseen tai poliittiseen pyrkimykseen	L1, L4
T5 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita kielitaidon mukaisia tekstejä käyttäen, esimerkiksi ennakointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen, keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsitekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen Pohditaan tekstin osien välisiä suhteita ja tehdään johtopäätöksiä, vastataan kysymykseen ”Miksi?”	L2, L4

	Tutustutaan kuvaa ja tekstiä yhdistäviin mediateksteihin	
T6 Ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoon	S2 Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 Innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3 Harjoitellaan tekstien kappalejakoja Analysoidaan puhe- ja kirjakielen eroja Tuotetaan monimuotoisia tarinoita valmiiden tekstien pohjalta esimerkiksi runosta tai sarjakuvasta tarinaksi ja toisin päin Kirjoitetaan esimerkiksi salapoliisi- ja seikkailukertomuksia, mielipidekirjoituksia, uutisia, harrastetekstejä ja erilaisia päiväkirjoja Perehdytään tekijänoikeuksiin	L1, L4, L5
T8 Auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipiillisiä rakenteita	S3 Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella Opetellaan sanaluokkia sekä verbien ja nominien taipumista ja verbien aikamuotoja preesens ja imperfekti Opetellaan pää- ja sivulause Sujuvoitetaan oikeinkirjoitusta	L1, L2, L4
T9 Ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3 Käytetään esimerkiksi kuvia ja ajatuskarttoja oman tekstin ideoinnin ja tuottamisen tukena Jaetaan omia tarinoita ja annetaan niistä kannustavaa palautetta	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4 Havainnoidaan elokuvien avulla puhuttua kieltä ja eleitä Harjoitellaan turvallista verkon käyttöä, tietoturvaa ja yksityisyyden suojaamista erilaisissa viestintätilanteissa Opetellaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä kääntymistä aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa Opetellaan muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja sekä niiden toteuttamista verkossa (nettietiketti)	L2, L4
T11 Innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja	S4 Herätetään kiinnostus lukemiseen ja kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen	L2

<p>kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>Tarjotaan myönteisiä lukukokemuksia</p> <p>Luetaan monipuolisesti lasten ja nuorten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi sarjakuvia, seikkailu- ja salapoliisikirjoja, harraste- ja realistisia kirjoja ja runoja</p> <p>Katsotaan lastenelokuvia</p> <p>Luetaan monipuolisesti lasten tietokirjallisuutta, esimerkiksi uutisia, aikakauslehtiä, ajankohtaisia artikkeleita</p> <p>Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa</p> <p>Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti</p>	
<p>T12 Ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>S4 Tutustutaan eri maiden nykykulttuuriin</p> <p>Hyödynnetään lähialueen museoita ja taidetta oman kulttuurin tuottamisen välineenä</p> <p>Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen</p>	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
<p>T13 Innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>S5 Kysytään kysymyksiä</p> <p>Kannustetaan itsensä ilmaisemiseen, tutun asian selostamiseen ja kuvailuun</p> <p>Vahvistetaan oppilaan käsitystä omista viestintätaidoista saadun palautteen avulla</p> <p>Vahvistetaan myönteistä viestijäkuvaa erityisesti monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>Harjoitellaan selittämään asia toisin sanoin ja käyttämään lähikäsitteitä kielitaidon kompensoimiseksi</p>	L1, L2, L7
<p>T14 Ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p>	<p>S5 Harjoitellaan eri oppiaineiden käsitteitä ja sanavarastoa ja hyödynnetään niitä omien tekstien tuottamisessa</p> <p>Hyödynnetään omaa äidinkieltä erityisesti tietotekstien ymmärtämisessä</p>	L4, L7
<p>T15 Kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon</p>	<p>S5 Käytetään tarvittaessa apuvälineitä, esimerkiksi sanakirjaa ja sähköisiä ohjelmia</p> <p>Harjoitellaan tietokirjojen käyttöä</p>	L1, L6, L7

jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa kompensoida kielitaidon puutteitaan - hyödyntää luovasti draaman keinoja kokonaisilmaisussaan - käyttää kielellisiä ja ei-kielellisiä ilmaisun keinoja erilaisissa viestintätilanteissa - kuuntelee ja lukee erilaisia tekstejä - ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa sekä tekee johtopäätöksiä tutuista aiheista - laajentaa sana- ja käsitevarastoaan - osaa jäsentää kuulemaansa ja lukemaansa - osaa valita itselleen sopivaa lukemista - lukee kielitaidolleen sopivaa kauno- ja tietokirjallisuutta - erottaa faktan ja fiktion toisistaan - kertoo ja muodostaa mielipiteitä lukemastaan ja vertaa lukukokemuksiaan toisten kanssa - tunnistaa sanaluokkia - harjoittelee presensin ja imperfektin käyttöä - harjoittelee oikeinkirjoituksen perusasioita - tuottaa erilaisia sisällöllisesti ymmärrettäviä lyhyitä tekstejä - osaa näppäintaitoja.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan tavoitteellista toimimista erilaisissa viestintätilanteissa puheen ja kielen sekä ei-kielellisten ilmaisukeinojen kuten kehonkielen avulla Harjoitellaan keskustelutaitoja	L1, L2, L4
T2 Innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1 Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja	L1, L2, L4
T3 Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1 Pidetään puhe-esityksiä Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla Hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden ja teemojen käsittelyssä,	L2

	esimerkiksi prosessidraaman, forumteatterin ja teatterin keinoin	
Tekstien tulkitseminen		
T4 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Ymmärretään erilaisten tekstien kaupalliset, ideologiset tai poliittiset pyrkimykset Tunnistetaan median välittämiä viestejä ja ymmärretään miten stereotyyppit toimivat Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita Jäsennetään, arvioidaan ja hallitaan tietoa ja tunnetaan median puhetapoja	L1, L4
T5 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita kielitaidon mukaisia tekstejä käyttäen, esimerkiksi ennakointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen, keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsitekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen Muodostetaan aiempien tietojen ja tekstin pohjalta uusia johtopäätöksiä ja mielipiteitä, vastataan kysymyksiin ”Mitä mieltä olen?” ja ”Mitä olisin itse tehnyt vastaavassa tilanteessa?”	L2, L4
T6 Ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2 Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähde ja arvioimaan tiedon luotettavuutta	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 Innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3 Kirjoitetaan esimerkiksi pieniä näytelmiä sekä Kalevalasta, historiallisista kirjoista, päiväkirjoista, kehityskertomuksista ja kasvutarinoista johdettuja omia tarinoita ja mielipidetekstejä luetun perusteella Haetaan tietoa ja hyödynnetään tietokirjallisuutta ajankohtaisista ilmiöistä sekä eri oppiaineiden oppisisällöistä	L1, L4, L5
T8 Auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti	S3 Kirjoitetaan esimerkiksi mielipidetekstejä, päiväkirjoja ja blogeja Opetellaan lauseen pääjäseniä: subjekti, predikaatti ja objekti	L1, L2, L4

niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	Opetellaan verbin aikamuotoja: preesens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti Opetellaan erilaisia sivulauseita: alistuskonjunktioilauseet, relatiivilauseet ja kysyvät sivulauseet Harjoitellaan tekstien kappalejakoja ja rakennetta Harjoitellaan oikeinkirjoitusta Harjoitellaan vuorosanojen kirjoittamista, lainausmerkit ja vuorosanaviiva	
T9 Ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3 Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista omista ja toisten teksteistä Muokataan tekstejä saadun palautteen perusteella Harjoitellaan prosessikirjoittamista oman tekstin tuottamisessa	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4 Tutkitaan ja tuotetaan tekstejä ja tehdään havaintoja kielen rakenteista ja kielellisten valintojen vaikutuksista tekstin sävyyn ja syntyviin mielikuviin Toimitaan turvallisesti ja vastuullisesti verkossa, huomioidaan tietoturva ja yksityisyyden suojaaminen erilaisissa viestintätilanteissa Noudatetaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä kääntymistä aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa Käytetään muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja verkossa (nettietiketti)	L2, L4
T11 Innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4 Valitaan itseään kiinnostavaa ja itselleen sopivaa lukemista Luetaan monipuolisesti nuorten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi näytelmäkirjallisuus, novellit, historialliset kirjat, päiväkirjat, Kalevala, kasvutarinat Luetaan monipuolisesti ajankohtaisiin ilmiöihin liittyvää tietokirjallisuutta myös monimediaisissa ympäristöissä Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti	L2
T12	S4	L2, L4

Ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	Vertaillaan omaa kieltä muiden tuttujen kielten piirteisiin Tutustutaan teatteriin ja käydään mahdollisuuksien mukaan teatterissa Hyödynnetään lähialueen museoita ja taidetta oman kulttuurin tuottamisen välineenä Osallistutaan oman luokan ja kouluuyhteisön kulttuuritoiminnan ja -tuotteen suunnitteluun ja toteutukseen	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 Innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5 Harjoitellaan asettamaan omia oppimistavoitteita Kysytään kysymyksiä Kannustetaan itsensä ilmaisemiseen, tutun asian selostamiseen ja kuvailuun Vahvistetaan oppilaan käsitystä omista viestintätaidoista saadun palautteen avulla Vahvistetaan myönteistä viestijäkuvaa erityisesti monimediaisissa ympäristöissä Harjoitellaan selittämään asia toisin sanoin ja käyttämään lähikäsitteitä kielitaidon kompensoimiseksi	L1, L2, L7
T14 Ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5 Harjoitellaan eri oppiaineiden käsitteitä ja sanavarastoa ja hyödynnetään niitä omien tekstien tuottamisessa Ohjataan oppilasta käyttämään kieltä eri oppiaineissa Hyödynnetään omaa äidinkieltä erityisesti tietotekstien ymmärtämisessä	L4, L7
T15 Kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5 Harjoitellaan itsenäistä tiedonhakuja ja tiedon jäsentämistä Käytetään tarvittaessa apuvälineitä, esimerkiksi sanakirjaa ja sähköisiä ohjelmia	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tutkii ja tarkkailee kieltä ja osaa kompensoida kielitaidon puutteitaan - hyödyntää luovasti draaman keinoja kokonaisilmaisussaan - toimii vastuullisesti vuorovaikutustilanteissa monimediaisissa ympäristöissä - hyödyntää saamaansa palautetta omassa viestinnässään - lukee kielitaidolleen sopivaa kauno- ja tietokirjallisuutta

- ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa sekä tekee johtopäätöksiä
- laajentaa aktiivista ja passiivista sana- ja käsitevarastoaan tutusta ja konkreettisesta kohti abstraktimpaa
- kertoo ja muodostaa mielipiteitä lukemastaan ja vertaa lukukokemuksiaan toisten kanssa
- erottaa faktan ja fiktion toisistaan
- tunnistaa sanaluokat
- hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat ja kirjoittaa kohtuullisen virheetöntä tekstiä
- kirjoittaa sisällöllisesti ymmärrettäviä tekstejä
- osaa näppäintaitoja
- tiedostaa omia kielellisiä ja kulttuurisia juuriaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan tavoitteellista toimimista erilaisissa viestintätilanteissa puheen ja kielen sekä ei-kielellisten ilmaisukeinojen kuten kehonkielen avulla Harjoitellaan neuvottelutaitoja	L1, L2, L4
T2 Innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1 Harjoitellaan tavoitteellista viestintää	L1, L2, L4
T3 Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1 Pidetään puhe-esityksiä Hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden ja teemojen käsittelyssä, esimerkiksi prosessidraaman, forumteatterin ja teatterin keinoin Harjoitellaan äänellistä ja kehollista ilmaisua erilaisten keskittymis-, kontakti-, tunne- ja improvisaatioharjoitusten avulla	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Ymmärretään erilaisten tekstien kaupalliset, ideologiset tai poliittiset pyrkimykset Tunnistetaan median välittämiä viestejä ja ymmärretään miten stereotyyppit toimivat Jäsennetään, arvioidaan ja hallitaan tietoa ja tunnetaan median puhetapoja	
T5 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa	S2 Opitaan luetun ymmärtämisen strategioita kielitaidon mukaisia tekstejä käyttäen, esimerkiksi ennakointi ja aiemman tiedon aktivointi, uusien	L2, L4

tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	käsitteiden avaaminen, yhteyksien luominen omaan elämään, tiivistäminen ja yhteenvedon tekeminen, keskeisten asioiden löytäminen ja jäsentäminen tekstistä alleviivaten, tukisanalista käyttäen ja ajatus- ja käsitekartan avulla sekä kysymysten ja päätelmien tekeminen Muodostetaan aiempien tietojen ja tekstin pohjalta uusia johtopäätöksiä ja mielipiteitä, vastataan kysymyksiin ”Mitä mieltä olen?” ja ”Mitä olisin itse tehnyt vastaavassa tilanteessa?”	
T6 Ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2 Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 Innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja yhdessä	S3 Rohkaistaan oppilaita keskustelemaan ja tuottamaan tekstejä ajankohtaisista uutisista, ilmiöistä ja kulttuureista Kirjoitetaan esimerkiksi eri kulttuureista kertovia tekstejä, omia matkakertomuksia, fantasiamaailmaan sijoittuvia seikkailutarinoita Harjoitellaan tuottamaan informaatiota kuvien ja kaavioiden, esimerkiksi karttojen, pohjalta Haetaan tietoa ja hyödynnetään tietokirjallisuutta ajankohtaisista ilmiöistä sekä eri oppiaineiden oppisisällöistä Tehdään monimediaisia esitelmiä	L1, L4, L5
T8 Auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipiillisiä rakenteita	S3 Kerrataan sanaluokkia ja niiden taipumista, lauseenjäsäniä ja sijamuotojen käyttöä Syvennetään oikeinkirjoitusta edelleen Harjoitellaan sanojen yhdistämistä ja johtamista Harjoitellaan tekstin tuottamisen taitoja: muistiinpanojen tekemistä, tiivistämistä, lähteiden käyttöä ja merkintää	L1, L2, L4
T9 Ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3 Harjoitellaan prosessikirjoittamista oman tekstin tuottamisessa ja palautteen antamista ja saamista tekstin tuottamisen eri vaiheissa	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten	S4 Pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkitystä	L2, L4

<p>piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p>	<p>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden kielenkäyttöä</p> <p>Tutkitaan ja tuotetaan tekstejä ja tehdään havaintoja kielen rakenteista ja kielellisten valintojen vaikutuksista tekstin sävyyn ja syntyviin mielikuviin</p> <p>Toimitaan turvallisesti ja vastuullisesti verkossa, huomioidaan tietoturva ja yksityisyyden suojaaminen erilaisissa viestintätilanteissa</p> <p>Noudatetaan mediasisältöjen sääntöjä, lakeja ja ikärajoja sekä ohjataan kääntymään aikuisen puoleen vaikeissa mediakäytön tilanteissa</p> <p>Käytetään muut huomioon ottavia vuorovaikutus- ja käyttäytymismuotoja verkossa (nettietiketti)vuorovaikutustilanteita sekä kuultuja ja luettuja tekstejä</p>	
<p>T11 Innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4 Luetaan monipuolisesti lasten ja nuorten kaunokirjallisuutta, esimerkiksi eri kulttuureista kertovia kirjoja, matkakertomuksia, kasvutarinoita ja elämäkertoja, fantasiakirjoja ja historiallisia romaaneja</p> <p>Katsotaan nuorten elokuvia</p> <p>Luetaan monipuolisesti ajankohtaisiin ilmiöihin liittyvää tietokirjallisuutta myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>Hyödynnetään lukupiiriä lukukokemusten käsittelemisessä ja jakamisessa</p> <p>Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja edistetään oppilaan kykyä käyttää kirjaston palveluita aktiivisesti ja itsenäisesti</p>	L2
<p>T12 Ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>S4 Tutustutaan eri maiden juhlaperinteisiin</p> <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan ja -tuotteen suunnitteluun ja toteutukseen</p> <p>Tutustutaan mediakulttuurin ilmiöihin ja rooleihin, esimerkiksi elokuva, mainos, verkkosivu ja radio-ohjelma</p> <p>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena</p>	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
<p>T13 Innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään</p>	<p>S5 Kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjoittamiseen</p>	L1, L2, L7

kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	<p>Kysytään kysymyksiä</p> <p>Kannustetaan itsensä ilmaisemiseen, tutun asian selostamiseen ja kuvailuun</p> <p>Vahvistetaan oppilaan käsitystä omista viestintätaidoista saadun palautteen avulla</p> <p>Vahvistetaan myönteistä viestijäkuvaa erityisesti monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>Harjoitellaan selittämään asia toisin sanoin ja käyttämään lähikäsitteitä kielitaidon kompensoimiseksi</p>	
T15 Kannustaa oppilasta kehittämään tietojansa ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	<p>S5</p> <p>Harjoitellaan tiedonhankintaa, jonka pohjalta laaditaan tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>Käytetään tarvittaessa apuvälineitä, esimerkiksi sanakirjaa ja sähköisiä ohjelmia</p>	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkii ja tarkkailee kieltä ja osaa kompensoida oman kielitaidon puutteitaan - hyödyntää luovasti draaman keinoja kokonaisilmaisussaan - toimii luontevasti ja vastuullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - toimii vuorovaikutustilanteissa monimediaisissa ympäristöissä - hyödyntää saamaansa palautetta omassa viestinnässään - lukee kielitaidolleen sopivaa kauno- ja tietokirjallisuutta - ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa sekä tekee johtopäätöksiä - laajentaa aktiivista ja passiivista sana- ja käsitevarastoaan tutusta ja konkreettisesta kohti abstraktimpaa - kertoo ja muodostaa mielipiteitä lukemastaan ja vertaa lukukokemuksiaan toisten kanssa - erottaa faktan ja fiktion toisistaan - tunnistaa sanaluokat - hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat ja kirjoittaa kohtuullisen virheetöntä tekstiä - kirjoittaa sisällöllisesti ymmärrettäviä tekstejä - osaa näppäintaitoja - tiedostaa omia kielellisiä ja kulttuurisia juuriaan - osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin - arvioi tiedon luotettavuutta sekä käyttää ja merkitsee erilaisia lähteitä - tuottaa mediatekstiä - tietää eettisen viestinnän periaatteita.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramoan ja taitoan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramo	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramoan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsin kirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyyppillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

14.4.2 Toinen kotimainen kieli

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaaajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet Montessori-koulussa

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Helsingin Montessori-koulussa pitkänä A1 kielenä opiskellaan englantia ja keskipitkänä B1 kielenä toista kotimaista kieltä ruotsia. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä. Montessori-koulussa tarjotaan valinnaisena A2-kielenä ranskaa ja espanjaa sekä valinnaisena B2-kielenä ranskaa ja espanjaa. Vuosiviikkotuntimäärät eri vuosilla löytyvät opetussuunnitelman kieliohjelmasta. Opetussuunnitelman perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilaille on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä. Helsingin Montessori-koulussa ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu alkaa 6. vuosiluokalta, jolloin kieltä opiskellaan 2 vvt.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen, ruotsin, opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen.

Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ruotsin kielen opetuksessa vuosiluokalle 6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilas oppii muodostamaan ruotsiksi kysymyksiä ja hakemaan niihin vastauksia sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa. Vertaisoppimista käytetään runsaasti ja näin vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taito harjaantuu erilaisissa ruotsinkielisissä päättelytehtävissä. Oppilaille korostetaan pitkäjänteisen työn merkitystä tavoitteiden saavuttamiseksi.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita ohjataan pohtimaan kielellisiä juuriaan ja tutustumaan eri kieliin ja kulttuureihin. Oppilaiden kohdekielen käyttöä rohkaistaan: vähäinkin kielitaito riittää itsensä ilmaisuun. Kohteliaat ilmaisut ovat kielten opiskelussa jatkuvasti tärkeitä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Ruotsia yhdessä harjoitellen oppilaiden tunnetaidot ja sosiaaliset taidot kehittyvät: pelit, leikit ja yhteiset tehtävät ruotsiksi harjoittavat päätöksentekoa.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutustuvat eri tietolähteiden avulla ruotsinkielisiin teksteihin. Tekstejä luetaan aktiivisesti ja kehitetään oppilaiden taitoa nauttia lukemastaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaita rohkaistaan etsimään omia ilmaisutapoja ruotsiksi eri viestintäkanavia käyttäen. Vuorovaikutusta harjoitellaan myös mahdollisissa kansainvälisissä yhteyksissä. Tässä apuna voivat toimia erilaiset sähköiset palvelut sekä käytössä olevat etäneuvotteluvälineet. Oppilaat oppivat arvioimaan omaa työskentelyään ja työnsä tuloksia. Heitä ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään sekä toimimaan turvallisesti sähköisissä ympäristöissä. Kielen rakenteiden ja oman tuottamisen harjoittelun tukena hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä sekä oppimispelejä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat projektien toteuttamista ruotsiksi sekä ryhmässä toimimista. Vastuullista työn loppuun suorittamista painotetaan. Ruotsin osaamisesta on hyötyä esimerkiksi monenlaisissa palveluammateissa, pohjoismaisissa yrityksissä, valtion viroissa sekä kulttuuri- ja taideoilla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Kestävän kehityksen ja yhteiskunnallisen toiminnan arvoja ja sanastoa opiskellaan ruotsinkielisten tekstien yhteydessä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	L2

Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii, että Suomessa on kaksi virallista kieltä - opettelee tavoitteellista kielenopiskelua - tietää, että koulun ulkopuolella on ruotsinkielisiä oppimisympäristöjä - oppii kohteliaista kielenkäyttöä - puhuu ja ääntää ruotsia - tulee toimeen ruotsin kielellä pienimuotoisissa viestintätilanteissa - osaa käyttää vuosiluokan keskeisiä rakenteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalle 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalle 6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokalle 6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokalla 6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.

Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiiressä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja - mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaille runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

14.4.3 Vieraat kielet

Englannin kieli, A1-oppimäärä

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä. Helsingin Montessori-koulussa kaikille yhteinen vieras kieli englanti (A1-oppimäärä) alkaa 1. vuosiluokalta.

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa. Helsingin Montessori-koulussa kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi 1. vuosiluokalta alkaen opetusta A1-kielessä, joka on englanti sekä vuosiluokalta 6 alkaen B1-kielessä, joka on ruotsi. Lisäksi oppilaalla on mahdollisuus opiskella 3. vuosiluokalta alkaen myös valinnaista A2-kieltä, ranskaa tai espanjaa ja 7. vuosiluokalta alkaen B2-kieltä, espanjaa tai ranskaa.

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet on määritelty toisen kotimaisen kielen, ruotsin, opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet englannin kielen opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taito harjaantuu erilaisissa englannin kieleen liittyvissä päättelytehtävissä. Oppilaille korostetaan pitkäjänteisen työn merkitystä tavoitteiden saavuttamiseksi. Vertaisoppimista käytetään runsaasti ja näin vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita ohjataan pohtimaan kielellisiä juuriaan ja tutustumaan eri kieliin ja kulttuureihin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään englannin kieltä: vähäinkin kielitaito riittää itsensä ilmaisuun. Kohteliaisiin ilmaisuihin kiinnitetään erityistä huomiota.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Opitaan englantia pelaamalla, leikkimällä ja tekemällä yhdessä oppimistehtäviä. Yhdessä tekemällä oppilaiden tunnetaidot ja sosiaaliset taidot kehittyvät.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutustuvat eri tietolähteiden avulla englanninkielisiin teksteihin. Tekstejä luetaan aktiivisesti ja opetellaan tuottamaan myös omia pienimuotoisia tekstejä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaita rohkaistaan hyödyntämään sähköisiä oppimisympäristöjä sekä oppimislejää englannin opiskelun tukena. Vuorovaikutusta harjoitellaan myös mahdollisissa kansainvälisissä yhteyksissä esimerkiksi erilaisten sähköisten palveluiden sekä etäneuvotteluvälineiden avulla. Oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat projektien toteuttamista englannin kielellä sekä ryhmässä toimimista. Vastuullista työn loppuun suorittamista painotetaan. Keskustellaan siitä, että englantia tarvitaan lähes kaikissa ammateissa esimerkiksi palvelualoilla ja yritysmaailmassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Kestävä kehityksen ja yhteiskunnallisen toiminnan arvoja ja sanastoa opiskellaan englanninkielisten tekstien yhteydessä.

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista.

Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa	L2
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1 Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa	L2
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Vertaillaan englantia muihin kieliin esim. kuuntelemalla ja katselemalla eri tapoja kirjoittaa	L2
T4 Ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1 Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin oppimista tukeviin lähteisiin mukaan lukien erilaiset oppimispelit	L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä ja harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä	L1, L3
T6	S2	L1, L5

Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	Omaksutaan monipuolisia kielen oppimisen taitoja esim. kokeisiin valmistautumista, kotiläksyjen tekemistä ja uusien sanojen muistiinpainamiskeinoja	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Syvennetään kuulemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen taitoja oppilaiden oman elämän aihepiireistä. Lisäksi valitaan ajankohtaisia aiheita yhdessä	L4, L5
T8 Rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3 Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella ja pärjätä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa kohteliaasti	L4
T9 Tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3 Harjoitellaan lisää ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja tilanteen mukaista intonaatiota (kysymykset, kohteliaat pyynnöt, ehdotukset)	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3 Tulkitaan erilaisia kirjallisia ja puhuttuja materiaaleja ja kartutetaan samalla sanavarastoa	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Kirjoitetaan ja kerrotaan omasta elämästä englanniksi. Opetellaan äännemerkkejä. Verrataan englannin kielen kirjoitusasun ja puheen eroja. Opetellaan keskeisimpiä sanaluokkia, muun muassa verbien, substantiivien ja prepositioiden käyttöä	L3, L4

Englannin kielen A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii havainnoimaan englannin kieltä ympärillään - oppii käyttämään kieltä kohteliaasti tutuissa tilanteissa (ei arvioida) - oppii tunnistamaan englannin kielen muista kielistä -ymmärtää, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa -kykenee työskentelemään toisten kanssa ja ymmärtää, mitä itse- ja vertaispalaute on -oppii erilaisia kielen oppimisen taitoja ja ottaa vastuuta omasta opiskelustaan -oppii toimimaan vuorovaikutustilanteissa käyttäen harjoiteltujen aihepiirin sanastoa ja rakenteita -selviytyy lyhyistä vuorovaikutustilanteista -oppii ääntämään ymmärrettävästi uusia sanoja ja käyttämään tilanteen mukaista intonaatiota

-oppii lukemaan ja ymmärtämään englantia oman elämän aihepiireistä
 -oppii tunnistamaan ääntämis- ja kirjoitusasun eroja ja osaa sanoja eri sanaluokista

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Englannin kielen A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä	S1 Syvennetään ymmärrystä kielten ja kulttuurien moninaisuudesta sekä englannin levinneisyydestä Suomessa mm. internetissä (esim. oppimispelit) Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa	L2
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1 Vahvistetaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa	L2
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Pohditaan suomen ja englannin kielen vahvuuksia ja heikkouksia eri kulttuureihin ja ihmisiin tutustumisen näkökulmasta. Keskustellaan oppilaiden omista kokemuksista	L2

T4 Ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1 Tutkitaan erilaisia aineistoja eri lähteitä hyödyntäen ja huomioidaan oppilaiden mielenkiinnon kohteet	L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä ja harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. Harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyä. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Omaksutaan monipuolisia kielen oppimisen taitoja ja uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä	L1, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Syvennetään kuulemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen taitoja oppilaiden oman elämän aihepiireistä. Lisäksi valitaan ajankohtaisia aiheita yhdessä	L4, L5
T8 Rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3 Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella ja pärjätä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa kohteliaasti	L4
T9 Tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3 Harjoitellaan lisää ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja tilanteen mukaista intonaatiota (kysymykset, kohteliaat pyynnöt, ehdotukset)	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3 Harjoitellaan ymmärtämään monentasoisia puhuttuja ja kirjoitettuja sisältöjä. Tutustutaan myös erilaisiin ymmärtämisstrategioihin, kuten sanaston hyödyntäminen	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11	S3	L3, L4

Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	Kerrotaan omista mielenkiinnon kohteista. Kerrataan äännemerkkejä. Opetellaan rakenteita, muun muassa preesens, adjektiivit ja pronominit	
---	---	--

Englannin kielen A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii tunnistamaan englannin kielen asemaa globaalien viestinnän kielenä - ymmärtää, miksi englanninkielisessä kulttuurissa kohtelias kielen käyttö on olennaista (ei arvioida) - ymmärtää, että englannin kieltä käytetään laajasti ja englannin kielen osaaminen auttaa ihmisten kohtaamisessa - osaa etsiä itseään kiinnostavaa aineistoa - osaa työskennellä toisten kanssa ja osaa antaa itse- ja vertaispalautetta - oppii erilaisia kielen oppimisen taitoja ja ottaa vastuuta omasta opiskelustaan - oppii toimimaan vuorovaikutustilanteissa käyttäen harjoiteltujen aihepiirien sanastoa ja rakenteita - osaa hyödyntää erilaisia keinoja ylläpitää vuorovaikutustilanteita - oppii ääntämään ymmärrettävästi uusia sanoja ja ilmauksia sekä käyttämään tilanteen mukaista intonaatiota - oppii lukemaan ja ymmärtämään englantia oman elämän aihepiireistä ja harjoittelee tiedonhakua (esim. sanasto) oppimisensa tukena - oppii käyttämään harjoiteltuja rakenteita ja ääntämistä omassa kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Englannin kielen A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1 Tutustutaan englannin kielen asemaan maailman kielenä Tutustutaan keskeisiin englannin kielen variantteihin	L2
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1 Harjoitellaan suvaitsevaa ja kohteliasta käytöstä erilaisissa käytännön tilanteissa	L2
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Pohditaan ja havaitaan suomen ja englannin kielen yhtäläisyyksiä ja eroja esim. sanojen lainautuminen ja sanaluokat	L2
T4 Ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1 Hyödynnetään erilaisia aineistoja kulttuurisen moninaisuuden ja kielitietoisuuden ymmärtämisen tukena	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, ja hyödynnetään saatua palautetta oman oppimisen tukena. Hyödynnetään aktiivisesti pari- ja ryhmätyöskentelytaitoja. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Omaksutaan monipuolisia kielen oppimisen taitoja ja uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa. Opitaan tunnistamaan ja käyttämään itselle sopivia kielen oppimistapoja ja oppimisstrategioita	L1, L4, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Syvennetään kuulemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen taitoja näkökulmana minä, me ja maailma, omat kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus	L2, L4, L5, L7

T8 Rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen	L4
T9 Tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3 Harjoitellaan lisää ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja tilanteen mukaista intonaatiota (kysymykset, kohteliaat pyynnöt, ehdotukset). Tutustutaan englannin kielisten maiden kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3 Harjoitellaan ymmärtämään monentasoisia puhuttuja ja kirjoitettuja sisältöjä. Tutustutaan myös erilaisiin ymmärtämisstrategioihin, kuten sanaston hyödyntäminen. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Kerrotaan ympäröivästä maailmasta. Kerrataan äännemerkkejä. Käsitellään esim. eri aikamuotoja (presens ja imperfekti) ja adjektiivien taivutusta, sekä syvennetään ja kerrataan jo käsitellyjä kielioppiasioita.	L3, L4, L5, L7

Englannin kielen A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii ymmärtämään englannin kielen aseman globaalien viestinnän kielenä - käyttäytyy suvaitsevasti ja kohteliaasti erilaisissa käytännön tilanteissa (ei arvioida) - ymmärtää englannin ja suomen kielten kieliopin, rakenteiden ja sanaston yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia - oppii hyödyntämään erilaisia aineistoja oppimisessaan ja tiedonhankinnassaan - oppii antamaan ja vastaanottamaan palautetta ja osaa toimia ryhmässä - oppii erilaisia kielen oppimisen taitoja ja ottaa vastuuta omasta opiskelustaan - osaa hyödyntää opiskeltuja aihepiirejä omassa ilmaisussaan - oppii pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja - oppii ääntämään ymmärrettävästi uusia sanoja ja ilmauksia käyttäen tilanteen mukaista intonaatiota sekä ymmärtää että englanninkielisten maiden välillä on eroja - oppii lukemaan ja ymmärtämään monen tasoisia sisältöjä eri aihepiireistä ja harjoittelee tiedonhakua (esim. sanasto) oppimisensa tukena - oppii käyttämään harjoiteltuja rakenteita ja ääntämistä käsitellen eri aiheita omassa kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Englannin kielen A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä	S1 Tutustutaan eri englanninkielisten kulttuurien ominaispiirteisiin Pohditaan suomenkielisten ja englanninkielisten maiden kulttuurien yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia	L2
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia	S1 Harjoitellaan viestintää autenttisissa tilanteissa eri oppimisympäristöissä ottaen huomioon erilaiset kulttuuritaustat Tutustutaan elämään englanninkielisissä maissa sekä ajankohtaisiin ilmiöihin	L1, L2

T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Tutustutaan kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen laajasti erilaisten autenttisten lähteiden avulla. Kehitetään samalla kielellistä päättelykykyä	L1, L2
T4 Ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1 Hyödynnetään erilaisia aineistoja kulttuurisen moninaisuuden ja kielitietoisuuden ymmärtämisen tukena	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, ja hyödynnetään saatua palautetta sekä itsearviointia oman oppimisen tukena. Hyödynnetään aktiivisesti pari- ja ryhmätyöskentelytaitoja.	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Omaksutaan monipuolisia kielen oppimisen taitoja ja uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omassa ilmaisussa. Opitaan tunnistamaan ja käyttämään itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja oppimisstrategioita	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Syvennetään kuulemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen taitoja näkökulmana minä, me ja maailma, omat kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus	L2, L4, L5, L7
T8 Rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten avun pyytäminen mielipiteen ilmaiseminen	L4
T9 Tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3 Harjoitellaan lisää ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja tilanteen mukaista intonaatiota. Tutustutaan englanninkielisten maiden viestintämalleihin	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3 Harjoitellaan ymmärtämään monentasoisia puhuttuja ja kirjoitettuja sisältöjä. Tutustutaan myös erilaisiin tiedonhaun tapoihin. Harjoitellaan selviytymistä vaativammassa kielenkäyttötilanteissa	L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Harjoitellaan imperfektiä ja futuuria. Harjoitellaan lauserytmiä ja intonaatiota erilaisten tekstien avulla Opetellaan lisää peruskielioppia, muun muassa lauseen sanajärjestystä ja adverbien käyttöä Sovelletaan opittuja taitoja puhuen ja kirjoittaen monenlaisista aiheista	L3, L4, L5, L7

Englannin kielen A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii kertomaan englanninkielisistä maista ja kulttuureista - ymmärtää kohteliaan käytöksen ja viestinnän merkityksen (ei arvioida) - oppii käyttämään erilaisia lähteitä oppimisensa tukena - oppii hyödyntämään erilaisia aineistoja oppimisessaan ja tiedonhankinnassaan - oppii antamaan ja vastaanottamaan palautetta ja toimimaan ryhmässä - oppii erilaisia kielen oppimisen taitoja ja ottaa vastuuta omasta opiskelustaan - osaa hyödyntää opiskeltuja aihepiirejä omassa ilmaisussaan - oppii pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja - oppii ääntämään ymmärrettävästi uusia sanoja ja ilmauksia käyttäen tilanteen mukaista intonaatiota sekä viestintää - oppii lukemaan ja ymmärtämään monen tasoisia sisältöjä eri aihepiireistä ja osaa hakea tietoa oppimisensa tueksi - oppii käyttämään harjoiteltuja rakenteita ja intonaatiota käsitellen monipuolisia aiheita omassa kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa

Englannin A1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi opettajat tekevät yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin kielen sanallista arviota ja arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkieltensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen			
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielen opiskelun tavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista

<p>puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>			<p>sekä itselleen tärkeitä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>
---	--	--	--

Espanjan kieli, A2-oppimäärä

Kielikasvatus

Helsingin Montessori-koulussa kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta 1. vuosiluokalta alkaen kaikille yhteisessä A1-kielessä englanti sekä 6. vuosiluokalta alkaen toisessa kotimaisessa kielessä ruotsi B1-oppimäärän mukaisesti. Montessori-koulussa tarjotaan mahdollisuutta opiskella 3. vuosiluokalta alkaen valinnaista vapaaehtoista vierasta kieltä ranska tai espanja A2-oppimäärän mukaisesti.

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet on määritelty toisen kotimaisen kielen, ruotsin, opetusta koskevassa osuudessa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet A2 saksan kielen opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilaat oppivat muodostamaan kysymyksiä espanjan kielellä ja hakemaan niihin vastauksia sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa. Vertaisoppimista käytetään runsaasti ja näin vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taito harjaantuu erilaisissa espanjankielisissä päättelytehtävissä. Oppilaille korostetaan pitkäjänteisen työn merkitystä tavoitteiden saavuttamiseksi.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita ohjataan pohtimaan kielellisiä juuriaan ja tutustumaan eri kieliin ja kulttuureihin. Oppilaiden saksan kielen käyttöä rohkaistaan: vähäinenkin kielitaito riittää itsensä ilmaisuun. Kohteliaat ilmaisut ovat kielten opiskelussa jatkuvasti tärkeitä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Espanjan kieltä yhdessä harjoitellen oppilaiden tunnetaidot ja sosiaaliset taidot kehittyvät: pelit, leikit ja yhteiset tehtävät saksan kielellä harjoittavat päätöksentekoa.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutustuvat eri tietolähteiden avulla saksankielisiin teksteihin. Tekstejä luetaan aktiivisesti ja kehitetään oppilaiden taitoa nauttia lukemastaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaita rohkaistaan etsimään omia ilmaisutapoja saksan kielellä eri viestintäkanavia käyttäen. Vuorovaikutusta harjoitellaan myös mahdollisissa kansainvälisissä yhteyksissä. Tässä apuna voivat toimia erilaiset sähköiset palvelut sekä käytössä olevat etäneuvotteluvälineet. Oppilaat oppivat arvioimaan omaa työskentelyään ja työnsä tuloksia. Heitä ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään. Kielen rakenteiden ja oman tuottamisen harjoittelun tukena hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä sekä oppimisperlejä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat pienimuotoisten projektien toteuttamista espanjan kielellä sekä ryhmässä toimimista. Vastuullista työn loppuun suorittamista painotetaan.

Keskustellaan siitä, missä ammateissa saksan kielen taitoa tarvitaan esimerkiksi palvelualoilla ja yritysmaailmassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Kestävän kehityksen arvoja ja sanastoa opiskellaan saksankielisten tekstien yhteydessä.

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1 Tutustutaan espanjan kielen levinneisyyteen ja espanjankielisiin maihin	L2

T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa sekä kulttuurien yhdenvertaisen aseman tärkeyttä	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Pohditaan yhdessä kielen oppimisen tavoitteita ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä kannustavasti	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan ottamaan vastuuta kielen oppimisesta ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisstrategioita	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita, esimerkiksi tervehtimistä, kiittämistä ja kuulumisten kysymistä	L2, L4 L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan ääntämistä ja intonaatiota sekä peruskieliopin aineksia, esimerkiksi preesens, persoonapronominit ja substantiivit	L3, L4, L5, L7

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää, missä eri maissa espanjaa puhutaan - oppii arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita - asettaa tavoitteita oppimiselleen - oppii itse- ja vertaisarvioinnin käytäntöjä - ymmärtää oman roolinsa aktiivisena oppijana - omaksuu hyviä kielenoppimisstrategioita - osaa viestiä yksinkertaisimmissa kommunikaatiotilanteissa - oppii ääntämisen perussääntöjä ja peruskielioppia.

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1 Tutustutaan espanjan kielen levinneisyyteen ja espanjankielisiin maihin	L2
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa sekä kulttuurien yhdenvertaisen aseman tärkeyttä	L1, L2

Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Pohditaan yhdessä kielen oppimisen tavoitteita ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä kannustavasti	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan ottamaan vastuuta kielen oppimisesta ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisstrategioita	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita, esimerkiksi tervehtimistä, kiittämistä ja kuulumisten kysymistä	L2, L4 L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan ääntämistä ja intonaatiota sekä peruskieliopin aineksia, esimerkiksi preesens, persoonapronominit ja substantiivit	L3, L4, L5, L7

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää, missä eri maissa espanjaa puhutaan - oppii arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita - asettaa tavoitteita oppimiselleen - oppii itse- ja vertaisarvioinnin käytäntöjä - ymmärtää oman roolinsa aktiivisena oppijana - omaksuu hyviä kielenoppimisstrategioita - osaa viestiä yksinkertaisimmissa kommunikaatiotilanteissa - oppii ääntämisen perussääntöjä ja peruskielioppia.

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja

kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1 Havainnoidaan yhtäläisyyksiä ja eroja espanjan ja oppilaalle tuttujen kielten välillä	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T6 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S2 Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian käyttöä oppimisen tukena	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan erilaisia viestintä- ja vuorovaikutustilanteita, esimerkiksi mielipiteen ilmaisua	L2, L4 L5, L7

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Opetellaan kertomaan esimerkiksi omasta jokapäiväisestä elämänpiiristä ja kiinnostuksen kohteista harjoitellen samalla runsaasti ääntämistä sekä peruskieliopin aineksia, esimerkiksi sanajärjestystä ja apuverbejä	L3, L4, L5, L7

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - huomaa ja käyttää hyödykseen jo osaamiensa kielten samankaltaisuuksia - oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian käyttöä oman oppimisensa tukena - toimii tavallisimmissa vuorovaikutustilanteissa - oppii viestintää tukevia peruskieliopin aineksia ja kertaa ääntämisen perusasioita.

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T4 Ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1 Harjoitellaan espanjankielisen materiaalin etsimistä eri lähteistä, esimerkiksi helpot sadut, internet, videot	L2, L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Tarjotaan mahdollisuuksia vaativampiin kielenkäyttötilanteisiin	L2, L4, L5, L7
T8 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Harjoitellaan viestintätilanteiden ylläpitämistä	L2, L4
T9 Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan kohteliaista tervehtimistä, avun pyytämistä ja mielipiteen ilmaisemista	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Laajennetaan sanavarastoa esimerkiksi oppilaan itse valitsemien tekstien avulla	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan peruskielioppia, esimerkiksi akkusatiivi ja datiivi sekä perfekti	L3, L4, L5, L7

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - löytää materiaalia espanjan kielellä - toimii vuorovaikutustilanteissa kiinnittäen erityisesti huomiota kohteliaaseen ilmaisuun - osaa tulkita itse valitsemiaan tekstejä - oppii lisää espanjan kielen perusrakenteita.

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Espanjan kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki espanjan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi espanjan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Espanjan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää espanjan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Espanjan kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/ arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa

		merkityksen hahmottaminen	kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuristaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 Ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3
T7 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

T9 Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Ranskan kieli, A2-oppimäärä

Kielikasvatus

Helsingin Montessori-koulussa kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta 1. vuosiluokalta alkaen kaikille yhteisessä A1-kielessä englanti sekä 6. vuosiluokalta alkaen toisessa kotimaisessa kielessä ruotsi B1-oppimäärän mukaisesti. Montessori-koulussa tarjotaan mahdollisuutta opiskella 3. vuosiluokalta alkaen valinnaista vapaaehtoista vierasta kieltä ranska tai espanja A2-oppimäärän mukaisesti.

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet on määritelty toisen kotimaisen kielen, ruotsin, opetusta koskevassa osuudessa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ranskan kielen opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilaat oppivat muodostamaan ranskan kielellä kysymyksiä ja hakemaan niihin vastauksia sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa. Vertaisoppimista käytetään runsaasti ja näin vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taito harjaantuu erilaisissa ranskankielisissä päättelytehtävissä. Oppilaille korostetaan pitkäjänteisen työn merkitystä tavoitteiden saavuttamiseksi.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita ohjataan pohtimaan kielellisiä juuriaan ja tutustumaan eri kieliin ja kulttuureihin. Oppilaiden ranskan kielen käyttöä rohkaistaan:

vähäinenkin kielitaito riittää itsensä ilmaisuun. Kohteliaat ilmaisut ovat kielten opiskelussa jatkuvasti tärkeitä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Ranskan kieltä yhdessä harjoitellen oppilaiden tunnetaidot ja sosiaaliset taidot kehittyvät: pelit, leikit ja yhteiset tehtävät ranskan kielellä harjoittavat päätöksentekoa.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutustuvat eri tietolähteiden avulla ranskankielisiin teksteihin. Tekstejä luetaan aktiivisesti ja kehitetään oppilaiden taitoa nauttia lukemastaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaita rohkaistaan etsimään omia ilmaisutapoja ranskan kielellä eri viestintäkanavia käyttäen. Vuorovaikutusta harjoitellaan myös mahdollisissa kansainvälisissä yhteyksissä. Tässä apuna voivat toimia erilaiset sähköiset palvelut sekä käytössä olevat etäneuvotteluvälineet. Oppilaat oppivat arvioimaan omaa työskentelyään ja työnsä tuloksia. Heitä ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään. Kielen rakenteiden ja oman tuottamisen harjoittelun tukena hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä sekä oppimispelejä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat pienimuotoisten projektien toteuttamista ranskan kielellä sekä ryhmässä toimimista. Vastuullista työn loppuun suorittamista painotetaan. Keskustellaan siitä, missä ammateissa ranskan kielen taitoa tarvitaan, esimerkiksi palveluammateissa ja yritysmaailmassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Kestävän kehityksen arvoja ja sanastoa opiskellaan ranskankielisten tekstien yhteydessä.

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja

harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1 Tutustutaan ranskankielisiin maihin ja ranskan levinneisyyteen sekä oppilaille tuttuihin ranskankielisiin nimiin ja sanoihin	L2
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa ja havainnoidaan sanojen lainautumista kielestä toiseen	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Totutellaan tavoitteiden asettamiseen ja opitaan iloitsemaan pienestäkin edistymisestä	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Harjoitellaan yhdessä erilaisia yhteisiä sekä yksilöllisiä työtapoja sekä opetellaan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Opetellaan erilaisia viestintätilanteita ja näytellään pieniä keskusteluja huomioiden kulttuuriin kuuluvat tervehdykset ja kohteliaisuusmuodot	L2, L4 L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota	S3 Kuunnellaan paljon ranskankielisiä lauluja ja loruja sekä opetellaan helppojen sanojen avulla äänteiden säännönmukaisuuksia sekä lauseiden intonaatiota	L3, L4, L5, L7

myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	Harjoitellaan peruskielioppia, esimerkiksi artikkelin käyttö, adjektiivin taipuminen ja paikka, genetiivi erisnimen yhteydessä sekä keskeisiä verbejä yksikön preesensissä	
---	--	--

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii, missä eri maissa ranskaa puhutaan - oppii arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita - asettaa tavoitteita ja arvostaa edistymistään - omaksuu hyviä kielenoppimisstrategioita ja rohkeutta käyttää kieltä - viestii yksinkertaisimmissa kommunikaatiotilanteissa - omaksuu ääntämisen perussääntöjä ja peruskielioppia.

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omassa ilmaisussa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1 Tutustutaan ranskankielisiin maihin ja ranskan levinneisyyteen sekä oppilaille tuttuihin ranskankielisiin nimiin ja sanoihin	L2
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa ja havainnoidaan sanojen lainautumista kielestä toiseen	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Totutellaan tavoitteiden asettamiseen ja opitaan iloitsemaan pienestäkin edistymisestä	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Harjoitellaan yhdessä erilaisia yhteisiä sekä yksilöllisiä työtapoja sekä opetellaan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Opetellaan erilaisia viestintätilanteita ja näytellään pieniä keskusteluja huomioiden kulttuuriin kuuluvat tervehdykset ja kohteliaisuusmuodot	L2, L4 L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Kuunnellaan paljon ranskankielisiä lauluja ja loruja sekä opetellaan helppojen sanojen avulla äänteiden säännönmukaisuuksia sekä lauseiden intonaatiota Harjoitellaan peruskielioppia, esimerkiksi artikkelin käyttö, adjektiivin taipuminen ja paikka, genetiivi erisnimen yhteydessä sekä keskeisiä verbejä yksikön preesensissä	L3, L4, L5, L7

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii, missä eri maissa ranskaa puhutaan - oppii arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita - asettaa tavoitteita ja arvostaa edistymistään - omaksuu hyviä kielenoppimisstrategioita ja rohkeutta käyttää kieltä - viestii yksinkertaisimmissa kommunikaatiotilanteissa - omaksuu ääntämisen perussääntöjä ja peruskielioppia.

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma.

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1 Verrataan ranskan rakenteita englantiin ja muihin oppilaiden tuntemiin kieliin, esimerkiksi prepositiitot	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Tutustutaan tavoitteisiin ja asetetaan omia tavoitteita Opetellaan käyttämään kieltä yhdessä rohkeasti ja ryhmissä oppimispelien ja kyselyiden avulla	L1, L3
T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan käyttämään myös nettiympäristöä pienimuotoisiin tehtäviin	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Oppilaat tuottavat ja esittävät lyhyitä vuoropuheluita käytännön tilanteista kohteliaisuus ja tervehtiminen huomioiden	L2, L4 L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Kuunnellaan, luetaan ja katsotaan ranskankielisiä materiaaleja ja käytetään niitä apuna oman aineiston tuottamiseen Harjoitellaan ääntämistä ja intonaatiota sekä peruskieliopin rakenteita, esimerkiksi yleisimpien verbien ja omistusmuotojen monikkomuodot sekä prepositioita ja partitiivin muodostamista	L3, L4, L5, L7

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - huomaa ja käyttää hyödykseen osaamiensa kielten samankaltaisuuksia - työskentelee vuorovaikutuksessa ja asettaa tavoitteita itselleen ja ryhmälleen - harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä oman oppimisensa tukena - oppii viestimään rohkeasti kommunikaatiotilanteissa - oppii peruskieliopin aineksia ja kertaa ääntämisen perusasioita.

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T4 Ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1 Etsitään oppilasta kiinnostavaa materiaalia eri viestintäkanavista esimerkiksi lauluja, videoita, loruja	L2, L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia	S3	L2, L4, L5, L7

käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	Näytellään erilaisia tekstejä sekä kirjoitetaan ja näytellään myös oppilasryhmien omia tekstejä vuorovaikutustilanteista	
T8 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Käytetään kielellisiä viestintästrategioita esimerkiksi sanan korvaaminen toisella, keskustelukumppanilta saatu apu tai non-verbaalinen viestintä	L2, L4
T9 Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Vahvistetaan ja laajennetaan kulttuuriin kuuluvia kohteliaisuusilmaisuja	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Ohjataan oppilasta tulkitsemaan rohkeasti ikätasolleen sopivista ja häntä kiinnostavista teksteistä merkityksellisimmät sisällöt	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Puhutaan ja kirjoitetaan erilaisia tekstejä esimerkiksi lomatapahtumista Tutustutaan menneen ajan passé composé-muotoon ja harjoitellaan sitä avoir-apuverbillä sekä -er-verbeillä ja yleisimmillä epäsäännöllisillä verbeillä (avoir ja être) Kerrataan ja laajennetaan partitiivia sekä kysymysanoja Opetellaan re-verbien preesenstaivutus päätteet	L3, L4, L5, L7

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - löytää itseään kiinnostavia aiheita - oppii tulemaan toimeen ranskan kielellä pienimuotoisissa keskustelutilanteissa - käyttää erilaisia viestintästrategioita - viestii kulttuurisidonnaisesti ja kohteliaasti - tulkitsee erilaisia tekstejä - omaksuu ranskan kielen oleellisimpia rakenteita ja oppii ääntämään luontevasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ranskaa entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ranskan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Ranskan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ranskan kielen A2-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ranskan kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/ arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielenä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 Ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 Tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

T6 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3
T7 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

14.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet matematiikassa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Matematiikan opetuksen tehtävä kaikilla vuosiluokilla on kehittää oppilaiden ajattelun taitoja eri menetelmin. Tavoitteena on, että oppilaalle kehittyy matemaattinen yleissivistys eli oppilas kykenee havaitsemaan ja soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa sekä lähiympäristössä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Käytetään matematiikan symbolikieltä. Oppilaita ohjataan havaitsemaan myös kulttuurisia erityispiirteitä: eri puolilla maailmaa käytetään erilaisia symboleja kuvaamaan esimerkiksi lämpötilaa tai pituusmittoja. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeisiä osia matematiikan opetusta ja opiskelua. Laskutarinoita kerrotaan suullisesti, piirtäen ja kirjallisesti. Ratkaisuja perustellaan ja esitetään sekä niistä keskustellaan yhdessä muiden kanssa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilasta ohjataan arvioimaan saamiensa ratkaisujen järkevyyttä. Tutustutaan ajan käsitteeseen ja opetellaan kelloa. Harjoitellaan pyöristämistä sopivaan tarkkuuteen. Harjoitellaan mittaamista. Matemaattisten välineiden käytön osaaminen (esimerkiksi harppi, piirtokolmio, 10-järjestelmävälineet, laskin) sekä (perus)teknologiataidot edistävät menestyksestä arjessa pärjäämistä. Oppilaita opastetaan myös kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun.

Matematiikan opiskelussa korostuvat luonteisesti tavoitteellisuuden, täsmällisyyden, sinnikkyyden ja pitkäjänteisyyden kehittäminen. Ongelmanratkaisutehtävien kautta harjoitellaan sääntöjen noudattamista ja ohjeiden mukaan toimimista. Nämä palvelevat myös itsesäätelytaitojen kehittymistä.

L4 Monilukutaito: Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla.

Matematiikan opiskelussa käytetään matemaattisia merkkejä ja symboleita matematiikan kielelle ominaiseen tapaan.

Oppilaat harjoittelevat kuvan lukemista sekä laativat ja tulkitsevat yksinkertaisia taulukoita eri ilmiöitä selittäessään. Oppilaita ohjataan käyttämään esimerkiksi erilaisia mittayksiköitä ja laatumuunnoksia. Keskeistä monilukutaidossa on myös kyky hahmottaa ja kyseenalaistaa maailmaa ympärillään: Onko tarjottu tieto totta, mahdollista, epätodennäköistä tai ei-totta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tvt on sekä oppimisen kohde että väline. Konkreettisia havainnollistamisvälineitä (esimerkiksi 10-järjestelmävälineet, loogiset palat) käytetään erilaisissa oppimisympäristöissä ja eri ohjelmistoilla. Oppimisen tukena käytetään oppimislelejä. Tutustutaan erilaisiin teknologian sovelluksiin ja käyttötarkoituksiin.

Oppilaat harjoittelevat vaiheittaisten toimintaohjeiden laadintaa sekä tarkkojen ja perusteltujen päätelmien ja havaintojen tekemistä. Ohjelmoinnin alkeita harjoitellaan matemaattisen ajattelun kehittymisen tukena graafisten ohjelmointiympäristöjen avulla. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedonhankinnassa sekä siihen liittyvässä taitojen harjoittelussa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Tulevaisuuden työn vaatimusten ennakointi on vaikeaa, mutta asianmukaisen käyttäytymisen, vuorovaikutuksen ja yhteistyön taitojen sekä kielitaidon lisäksi voi työelämän tulevaisuudessakin olettaa vaativan myös matemaattisia perustaitoja. Esimerkiksi peruslaskutoimitusten hallinta, sujuvat päässäälaskutaidot, rahalaskut mittavälineen ja oikean mittayksikön valinta sekä kyky arvioida tuloksen oikeellisuutta ovat yleisiä valmiuksia, joiden voi ennakoida edistävän mitä tahansa omaa työuraa tai itsensä työllistämistä.

Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusien ratkaisujen löytymistä olosuhteiden muuttuessa. Oppilaita kannustetaan ponnisteluun ja sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa sekä joustavaan toimintaan muutostilanteissa.

Matematiikkaa tarvitaan lähes kaikissa ammateissa. Tutustutaan matematiikkaan liittyviin ammatteihin, esimerkiksi lähihoitaja, myyjä, ohjelmistosuunnittelija, insinööri ja rakennuspiirtäjä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön sekä oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Etenkin monialaisten oppimiskokonaisuuksien kautta oppilaille tarjoutuu mahdollisuus soveltaa matematiikkaa muissa oppiaineissa ja ympäröivässä maailmassa.

Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Vahvistamalla oppilaiden kykyä oivaltaa syy-seuraussuhteiden logiikkaa tuetaan oppilaan oman oppimisen omistajuutta. Oppilas ymmärtää, että vastuu oppimisesta on sekä hänellä yksin että yhdessä muiden kanssa. Samalla oppilasta opastetaan näkemään, että omien valintojen ja tekojen merkitys toimii saman logiikan mukaan myös muilla elämän alueilla. Omilla arkisilla valinnoilla, rahankäytön suunnittelulla ja ostopäätöksillä voi edesauttaa kestävä elämäntapaa ja tulevaisuutta.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite. Kerto- ja jakolaskussa pitäytyään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.–Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikka kohtaan sekä tuetaan myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5 Harjoitellaan oman kehityksen arviointia ja rohkaistaan uuteen yritykseen	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S4 Etsitään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia	L4

	<p>Harjoitellaan vertailua ja luokittelua</p> <p>Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä</p> <p>Ymmärretään yhteen- ja kertolaskujen välinen yhteys</p> <p>Operoidaan pääasiallisesti lukualueella 0-1000</p>	
T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	<p>S1-S5</p> <p>Monipuolistetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja</p> <p>Kehitetään taitoja kerätä, tallentaa ja esittää tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä myös sähköisten välineiden avulla</p>	L1, L2, L4, L5
T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tietoa ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	<p>S1-S4</p> <p>Sanallistetaan tehtävien erilaisia ratkaisutapoja ääneen yhdessä ja pienemmissä ryhmissä</p> <p>Harjoitellaan kaikkia laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä</p> <p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan geometrisia kappaleita ja kuvioita</p>	L1, L2, L4, L5
T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	<p>S1-S5</p> <p>Tutkitaan yksinkertaisia yhtälöitä</p> <p>Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia</p>	L1, L4, L5
T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	<p>S1-S5</p> <p>Vahvistetaan päässäälaskutaitoja</p> <p>Kehitetään taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia</p> <p>Syvennetään taitoja vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä ratkaisuvaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa</p>	L1, L3
Käsitteelliset, ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	<p>S1-S5</p> <p>Opetellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmi</p> <p>Tutkitaan lukujonojen säännönmukaisuuksia ja harjoitellaan niiden jatkamista</p> <p>Opitaan murtoluvun käsite</p>	L1, L4
T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	<p>S2</p> <p>Opetellaan pyöristäminen täysiin kymmeneen</p> <p>Opetellaan kertominen ja jakaminen kymmenellä</p>	L1, L4
T9	<p>S2</p> <p>Seurataan ja merkitään lämpötiloja</p>	L1, L4

Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin ja negatiivisiin kokonaislukuihin		
T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2 Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia (yhteen-, vähennys- ja kertolaskut yksinkertaisilla luvuilla) päässä Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9 Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa Korostetaan laskujärjestyksen merkitystä	L1, L3, L6
T11 Ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4 Luokitellaan kappaleita lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin sekä tutkitaan niitä Tutustutaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin Luokitellaan tasokuvioita monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen	L4, L5
T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittaakohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4 Opitaan mittayksikköjärjestelmän periaatteita Harjoitellaan yksikkömuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä Harjoitellaan mittaamista erilaisilla mittavälineillä Harjoitellaan mittaustuloksen järkevyyden arviointia sekä laskemalla saatujen tulosten tarkistamista mittaamalla	L1, L3, L6
T13 Ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5 Harjoitellaan taulukon laadintaa sekä diagrammin lukemista ja piirtämistä Opetellaan määrittämään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo Harjoitellaan tekemään päätelmä arkitilanteissa siitä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma	L4, L5
T14 Innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1 Laaditaan lyhyitä ohjeita toimintaohjeina ja toimitaan niiden mukaan Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä Ohjelmoidaan esimerkiksi animaatioita Käytetään toistolausetta ja ehtolausetta	L1, L4, L5, L6

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisellä vuosiluokalla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - laskee sujuvasti yksinkertaisia yhteen-, vähennys- ja kertolaskuja päässä laskuna - osaa melko sujuvasti kertotaulut 1-10 - ymmärtää kerto- ja yhteenlaskun välisen yhteyden ja osaa käyttää sitä hyväkseen - merkitsee ja laskee yksinkertaisen matemaattisen ongelman, jossa käytetään yhteen-, vähennys- ja/tai kertolaskua - hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen ykkösten, kymmenten ja satojen osalta - käyttää yhteen- ja vähennyslaskualgoritmia sujuvasti - osaa murtoluvun käsitteen - käyttää tarkoituksenmukaista mittavälinettä pituuden, massan ja tilavuuden mittaamiseen ja osaa yksinkertaiset mittayksikkömuunnokset (cm-m, dl-l, g-kg, minuutti - tunti) - luokittelee yksinkertaisia geometrisia kappaleita ja kuvioita ja nimeää niiden ominaisuuksia - osaa laatia taulukon yksinkertaisesta tilanteesta - osaa ohjelmoida graafisessa ympäristössä esimerkiksi animaatioita.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä ja varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää. Hyödynnetään murtoluvun ja desimaaliluvun välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja

siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.—Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelöllä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikka kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5 Harjoitellaan oman kehityksen arviointia ja rohkaistaan uuteen yritykseen	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiansa asioiden välillä	S1-S4 Etsitään ratkaisuvaihtoehtoja systemaattisesti ja havaitaan syy- ja seuraussuhteita ja yhteyksiä Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä Sovelletaan kerto- ja jakolaskun välistä yhteyttä tehtävän ratkaisussa Opitaan laskujärjestyssopimus	L4
T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5 Ohjataan havaitsemaan kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä	L1, L2, L4, L5
T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisoin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4 Harjoitellaan laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä Etsitään vaihtoehtoisia ratkaisutapoja	L1, L2, L4, L5
T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5 Tutkitaan yhtälöä ja etsitään ratkaisuja päättelöllä ja kokeilemalla Laaditaan lyhyitä toimintaohjeita ja toimitaan niiden mukaan	L1, L4, L5

T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5 Vahvistetaan päässä laskutaitoja Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma	L1, L3
Käsitteelliset, ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5 Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla Kerrataan murtoluvun käsite ja opitaan sekaluvun käsitteet	L1, L4
T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Laajennetaan lukualuetta tuhansista ylöspäin Tutustutaan desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää Opetellaan pyöristämään satojen ja tuhansien tarkkuudella Opetellaan kertominen ja jakaminen sadalla Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä	L1, L4
T9 Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2 Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla	L1, L4
T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2 Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen Varmistetaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmin osaaminen Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja lukuyksiköittäin jakamista	L1, L3, L6
T11 Ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4 Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin Ohjataan havaitsemaan kierto- ja siirtosymmetrioita	L4, L5

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4 Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä Mitataan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja	L1, L3, L6
T13 Ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5 Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma Tallennetaan ja esitellään tietoa taulukoiden ja diagrammin avulla	L4, L5
T14 Innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1 Laaditaan toimintaohjeita ja toimitaan niiden mukaan Ohjelmoidaan esimerkiksi animaatioita siten, että animaatio muuttaa toimintaansa ulkoisen tapahtuman johdosta, esimerkiksi hiiren tai näppäimen painallus	L1, L4, L5, L6

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisellä vuosiluokalla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - osaa kertotaulut 1-10 - hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä - osaa laskujärjestyssopimuksen - ratkaisee yhtälöitä päättämällä ja kokeilemalla - osaa murtoluvun ja sekaluvun sekä desimaaliluvun käsitteet - pyöristää satojen ja tuhansien tarkkuudella - osaa jatkaa lukujonoa säännönmukaisesti - laskee peruslaskutoimituksia päässä sekä kertoo ja jakaa kymmenellä ja sadalla - tunnistaa suorakulmaisen särmiön, ympyrälieriön, ympyräpohjaisen kartion ja pyramidin - osaa ohjelmoida graafisessa ympäristössä siten, että animaatio muuttaa toimintaansa ulkoisen tapahtuman johdosta.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Varmistetaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmin osaaminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksiköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikka kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5 Opitaan löytämään yhteyksiä matematiikan ja arkielämän välillä yhä enemmän	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S4 Opitaan kymmenjärjestelmän logiikka, esimerkiksi lukuyksiköiden järjestys, paikan merkitys	L4

	Etsitään ratkaisuvaihtoehtoja systemaattisesti ja havaitaan syy- ja seuraussuhteita ja yhteyksiä	
T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5 Esitetään ja perustellaan oma ratkaisu suullisesti ja kirjallisesti Ratkaistaan ongelma piirrosten avulla	L1, L2, L4, L5
T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4 Harjoitellaan kaikkia laskutoimituksia monipuolisesti eri tilanteissa ja hyödynnetään tarvittavia välineitä Etsitään vaihtoehtoisia ratkaisutapoja systemaattisesti Vahvistetaan kykyä kertoa ja perustella oma tehtävänratkaisu suullisesti ja kirjallisesti	L1, L2, L4, L5
T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5 Harjoitellaan tuntemattoman käsitettä matemaattisessa lausekkeessa Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla	L1, L4, L5
T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5 Vahvistetaan päässäälaskutaitoja Lasketaan likiarvoilla ja arvioidaan tuloksia	L1, L3
Käsitteelliset, ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5 Varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen Opitaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku Tutustutaan prosentin käsitteeseen	L1, L4
T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Harjoitellaan kymmenjärjestelmän logiikkaa Varmistetaan lukuyksiköittäin jakamisen periaatteen hallinta Laajennetaan kymmenjärjestelmän harjoittelua kymmenes- ja sadasosiin (prosentti)	L1, L4
T9 Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2 Varmistetaan positiivisten ja negatiivisten kokonaislukujen ymmärtäminen	L1, L4
T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2 Laajennetaan laskualgoritmien käyttöä desimaalilukuihin Tutustutaan lukujen jaollisuuteen ja hyödynnetään taitoa päässäälaskuissa ja supistamisessa Osataan päätellä, onko luku jaollinen 2:lla, 5:llä ja 10:llä	L1, L3, L6

T11 Ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4 Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelua Opitaan koordinaatiston kaikki neljännekset Opitaan laskemaan monikulmion piiri Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä	L4, L5
T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4 Opitaan mittayksiköiden nimitykset kymmenjärjestelmän kautta Harjoitellaan mittayksikkömuunnoksia, esimerkiksi pituus, massa ja tilavuus Harjoitellaan ajan yksiköiden muunnoksia ja aikalaskuja	L1, L3, L6
T13 Ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5 Tallennetaan ja esitellään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla Hyödynnetään sähköisiä apuvälineitä	L4, L5
T14 Innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1 Harjoitellaan ohjelmointiajattelua graafisessa ohjelmointiympäristöissä Harjoitellaan muuttujien käyttöä esimerkiksi sijaintien määrittelemisessä tai pisteiden laskemisessa	L1, L4, L5, L6

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisellä vuosiluokalla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - osaa kymmenjärjestelmän logiikan - perustelee oman matemaattisen ratkaisunsa suullisesti ja kirjallisesti - osaa hyödyntää erilaisia laskutoimituksia tilanteiden mukaan - käyttää kertolaskualgoritmia - osaa hyödyntää jaollisuutta päässälaskuissa ja supistamisessa - laskee samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja - osaa piirtää, mitata ja luokitella kulmia sekä laskea monikulmion piirin - osaa yleisemmin käytettyjen mittayksiköiden nimitykset ja muunnokset - laskee aikavälin ja ajan yksiköiden muunnoksia - hyödyntää sähköisiä apuvälineitä esitellessään tietoja taulukoiden ja diagrammien muodossa - käyttää muuttujia ohjelmoinnissa graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti,

havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. varmistetaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmin osaaminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelöllä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön. Perehdytään tarkemmin kolmioon nelikulmioon ja ympyrään. Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Kiinnitetään huomiota mittauksien tarkkuuteen, mittauksien arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja ja suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista keskiarvo ja tyyppiarvo. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelöllä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikka	S1-S5 Opetellaan löytämään yhteyksiä matematiikan ja arkielämän välillä yhä enemmän	L1, L3, L5

kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta		
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S4 Osataan soveltaa kymmenjärjestelmän logiikkaa, esimerkiksi pyöristäminen Etsitään ratkaisuvaihtoehtoja systemaattisesti ja havaitaan syy- ja seuraussuhteita ja yhteyksiä	L4
T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5 Etsitään ja esitetään vaihtoehtoisia ratkaisumalleja sekä suullisesti että kirjallisesti	L1, L2, L4, L5
T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4 Harjoitellaan kaikkia laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä	L1, L2, L4, L5
T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5 Harjoitellaan yhtälön ratkaisemista kokeilemalla ja pääättelemällä	L1, L4, L5
T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitojaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5 Vahvistetaan päässäälaskutaitoja sekä likiarvoilla laskemista ja tulosten arviointia Varmistetaan kykyä päätellä todennäköisyyttä arkitilanteissa: onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma	L1, L3
Käsitteelliset, ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5 Opitaan prosenttien käsite (kokonaislukuina) Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa Opitaan erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtolukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla	L1, L4
T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Osataan soveltaa kymmenjärjestelmän logiikkaa esimerkiksi pyöristämällä Oivalletaan murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys Harjoitellaan laskemista desimaaliluvuilla (kymmenes-, sadas- ja tuhannesosat)	L1, L4

T9 Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2 Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja negatiivisilla ja positiivisilla kokonaisluvuilla	L1, L4
T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2 Hyödynnetään lukujen jaollisuutta eri laskutehtävissä esimerkiksi päässä laskut, supistaminen	L1, L3, L6
T11 Ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4 Varmistetaan koordinaatiston hallinta Ohjataan hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä Harjoitellaan nelikulmion ja kolmion pinta-alojen laskemista Opetellaan mittaamaan ja laskemaan suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia	L4, L5
T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittaakohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4 Opitaan mittayksiköiden nimitykset kymmenjärjestelmän kautta Harjoitellaan mittayksikkömuunnoksia (pituus, massa, pinta-ala ja tilavuus) Varmistetaan ajan yksiköiden muunnosten ja aikalaskujen hallinta	L1, L3, L6
T13 Ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5 Vahvistetaan taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti oppilasta kiinnostavista aihepiireistä Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla sähköisten välineiden avulla Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista keskiarvo ja tyyppiarvo Varmistetaan kykyä päätellä todennäköisyyttä arkitilanteissa (onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma)	L4, L5
T14 Innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1 Ohjelmoidaan yksinkertainen ohjelma esimerkiksi peli graafisessa ohjelmointiympäristössä	L1, L4, L5, L6

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisellä vuosiluokalla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - soveltaa kymmenjärjestelmän logiikkaa - osaa etsiä vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja esittää ne suullisesti ja kirjallisesti - osaa hyödyntää kaikkia peruslaskutoimituksia arkipäivän tilanteissa - laskee likiarvoilla ja arvioi saamia tuloksia - osaa prosentin käsitteen kokonaislukuina

- ymmärtää murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisen yhteyden
- osaa erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja sekä murtolukujen kertomisen ja jakamisen luonnollisella luvulla
- laskee nelikulmioiden ja kolmioiden pinta-aloja
- osaa pinta-alan (cm^2 ja m^2) ja ajan yksiköiden muunnoksia
- laskee tilastollisista tunnusluvuista keskiarvon ja tyyppiärvon
- ohjelmoi yksinkertaisen ohjelman esimerkiksi pelin graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Oppilaan matemaattista osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan Montessori-koulun järjestämällä keskitetyillä kokeilla. Oppilaalle tarjotaan systemaattista tukea myös ennakoivasti ja aiemmin opetuissa sisällöissä. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

14.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä

tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3–6 ympäristöopin opetus jäsenetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Osana ympäristöopin opiskelua oppilaat oppivat asettamaan omia opiskelutavoitteita ja arvioimaan oppimisprosessia. Oppilaat toimivat aktiivisesti osana kouluyhteisöä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaat harjoittelevat toimimista ryhmässä erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa. Osana opetusta opitaan esittämään omia mielipiteitä rakentavasti ja eettisesti. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan kulttuuri-identiteetin muodostumista ja globaalia ymmärrystä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat harjoittelevat ymmärtämään terveiden elämäntapojen ja oman toiminnan vaikutus omalle ja muiden hyvinvoinnille.

L4 Monilukutaito: Oppilaat harjoittelevat käyttämään erilaisia lähteitä tiedonhankinnassa kriittisesti arvioiden.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaat harjoittelevat hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti, vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti osana opiskelua.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Opetuksessa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista. Oppilaat tutustuvat lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteisiin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Ympäristöopin oppimista suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä. Samalla harjoitellaan päätöksentekoa, vaikuttamista ja vastuullisuutta. Oppilaat harjoittelevat huolehtimaan ympäristöstä kestävällä tavalla.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen ja Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Mitataan lämpötilaa. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun.

Vuosiluokalla 3 ympäristöopissa keskiössä olevat sisältökokonaisuudet

Pohjolan ihmeet -sisältökokonaisuudessa painotetaan tiedonhankintataitoja. Arjen taitoja ja turvallisuutta opiskeltaessa painotetaan toiminnallisuutta. Tutkin maapalloa -sisältökokonaisuudessa painotetaan havainnointia ja tutkimista. Keksi ja kokeile -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omia mielenkiinnon kohteita.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6 Pohjolan ihmeet - Suomi - Pohjoismaat Arjen taidot ja turvallisuus - Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot - Liikenneturvallisuus (polkupyörä) - Paloturvallisuus - Sähköturvallisuus - Tapaturmat - Myrkytykset - Laitteiden toimintaperiaatteet ja rakenteet - Toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa Tutkin maapalloa - Sää - Lämpötilan mittaaminen - Aineiden olomuodot	L1-L7

	<ul style="list-style-type: none"> - Veden kiertokulku - Päivä ja yö - Vuodenajat - Lähiavaruus Keksi ja kokeile	
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6 Pohjolan ihmeet Arjen taidot ja turvallisuus Tutkin maapalloa Keksi ja kokeile	L1, L6, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T5 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6 Tutkin maapalloa Keksi ja kokeile	L1, L5, L6
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S1 Arjen taidot ja turvallisuus Keksi ja kokeile	L2, L3, L5, L6
T9 Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6 Arjen taidot ja turvallisuus	L3
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6 Pohjolan ihmeet Arjen taidot ja turvallisuus Tutkin maapalloa Keksi ja kokeile	L2, L3, L6

T11 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6 Pohjolan ihmeet Arjen taidot ja turvallisuus Tutkin maapalloa	L4, L5
Tiedot ja ymmärrys		
T14 Ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6 Pohjolan ihmeet Arjen taidot ja turvallisuus Tutkin maapalloa	L1, L2, L4, L5

Ympäristöopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkii ja vertailee Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa - hallitsee turvallisuuden perustaidot - tutkii maapallon liikkeestä johtuvia ilmiöitä ja ymmärtää niitä - harjoittelee keksintöjen tekemistä - ymmärtää, tutkii, kokeilee ja tekee päätelmiä aineiden olomuodoista - oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Harjoitellaan kiusaamisen ehkäisyä.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tunnistetaan eliöitä ja

elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen ja terveyden edistäminen. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.

Vuosiluokalla 4 ympäristöopissa keskiössä olevat sisältökokonaisuudet

Minä ihmisenä -sisältökokonaisuudessa painotetaan omia ja toisten kokemuksia, osallistamista sekä draamaa. Tutkittaessa ympäristöä painotetaan havainnointia, tutkimista ja ympäristössä liikkumista. Euroopan ihmeet -sisältökokonaisuudessa painotetaan tiedonhankintataitoja. Keksi ja kokeile -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omia mielenkiinnonkohteita.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet ja sisältökokonaisuudet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 Synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6 Minä ihmisenä - Omaa oppimista tukevat asiat - Terveys - Terveystyö- ja voimavarat - Terveystyö - Terveystyö - Sairauksien ehkäisy - Itsehoitotaidot - Arjen terveystottumukset - Ihmisen rakenne - Ihmisen keskeiset elintoiminnot - Oman toiminnan vaikutukset itselle, toiseen ihmiseen, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan - Kiusaamisen ehkäisy - Toisista huolehtiminen - Erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitys hyvinvoinnille Tutkin ympäristöäni - Eliöiden ja elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteet - Kasvien kasvattaminen, kokeellinen tutkimus - Elinympäristöt - elollinen ja eloton luonto - rakennettu ympäristö - sosiaalinen ympäristö	L1-L7

	<ul style="list-style-type: none"> - ympäristön ilmiöt, materiaalit, teknologiset sovellukset - Kasvion laatiminen (4.-5.lk kesällä) - Ympäristössä toimimisen oikeudet ja velvollisuudet (vuorovaikutussuhde, eliöt) <p>Euroopan ihmeet Keksi ja kokeile</p>	
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6 Minä ihmisenä Tutkin ympäristöäni Euroopan ihmeet	L1, L6, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 Rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6 Minä ihmisenä Tutkin ympäristöäni Euroopan ihmeet Keksi ja kokeile	L1, L6, L7
T5 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6 Minä ihmisenä Tutkin ympäristöäni Euroopan ihmeet Keksi ja kokeile	L1, L5, L6
T9 Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6 Tutkin ympäristöäni	L3
Tiedot ja ymmärrys		
T12 Ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6 Tutkin ympäristöäni	L1, L2, L4, L5

T13 Ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6 Minä ihmisenä Tutkin lähiympäristöäni Keksi ja kokeile	L1, L2, L4, L5
T14 Ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6 Minä ihmisenä Tutkin ympäristöäni Euroopan ihmeet	L1, L2, L4, L5
T15 Ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6 Minä ihmisenä Tutkin ympäristöäni Euroopan ihmeet	L1, L3, L7

Ympäristöopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa ihmisen rakenteen ja ymmärtää keskeiset elintoiminnot - ymmärtää terveyden ja hyvinvoinnin perusteet - tutkii eliöitä ja elinympäristöjä monipuolisesti - tekee keksintöjä - tutkii ja vertailee Euroopan eri maiden luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään mielenterveystaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: päihteet sekä fyysinen ja henkinen koskemattomuus.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen.

Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedialla.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan maa- ja kallioperää.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Pehdytään maapallon rakenteeseen. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, terveyden edistäminen ja monikulttuurisessa maailmassa eläminen.

Vuosiluokalla 5 ympäristöopissa keskiössä olevat sisältökokonaisuudet

Minä ihmisenä -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omien ajatusten ilmaisemista ja perustelemista. Minä maailmalla -sisältökokonaisuudessa painotetaan tiedonhankintataitoja, elämyksellisyyttä ja tv-taitoja. Maapalloa tutkittaessa painotetaan kokemuksellisuutta. Keksi ja kokeile -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omia mielenkiinnon kohteita. Elämän perusedellytyksiä opiskeltaessa painotetaan vierailuja lähiympäristön kohteisiin. Ääni- ja valoilmioit -sisältökokonaisuudessa painotetaan tutkimista ja havainnollistamista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	Minä ihmisenä (terveys ja tunteet) <ul style="list-style-type: none"> - Kasvun ja kehityksen eri vaiheet - ajankohtaiset muutokset - yksilöllisyys - Seksuaalinen kehitys ja lisääntyminen - Fyysinen ja henkinen koskemattomuus - Päihteet - Mielen terveystaidot - Tunteiden tunnistaminen, ilmaisu ja säätely - Omat ajatukset, tarpeet, asenteet ja arvot - Oman kehon ja mielen viestit Minä maailmalla <ul style="list-style-type: none"> - Monikulttuurisessa maailmassa eläminen - Oman kulttuuriperinnön vaaliminen - Muut maanosat - Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentaminen: kartta, muu geomedialla - Kestävä elämäntapa <ul style="list-style-type: none"> - Luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen - Ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa - Globaalin ymmärryksen vahvistaminen Tutkin maapalloa	L1- L7

	<ul style="list-style-type: none"> - Maapallon rakenne - Maa- ja kallioperä <p>Keksi ja kokeile</p> <p>Elämän perusedellytykset</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yhteyttäminen - Eläinten ja kasvien lisääntyminen - Ravintoketju - Ravinnon tuotanto - Ruoan reitti - Metsien hyötykäyttö <p>Ääni- ja valoilmiot</p> <ul style="list-style-type: none"> - heijastuminen - taittuminen - desibeli 	
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T6 Ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6 Minä ihmisenä Minä maailmalla Tutkin maapalloa Keksi ja kokeile Elämän perusedellytykset Ääni- ja valoilmiot	L1, L2, L5
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6 Tutkin maapalloa Keksi ja kokeile Elämän perusedellytykset Ääni- ja valoilmiot	L2, L3, L5
T8 Kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6 Minä ihmisenä Minä maailmalla Elämän perusedellytykset	L3, L6
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta	S1-S6 Minä ihmisenä Keksi ja kokeile	L2, L3, L6

ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan		
Tiedot ja ymmärrys		
T14 Ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6 Minä ihmisenä Minä maailmalla Tutkin maapalloa Elämän perusedellytykset Ääni- ja valoilmiot	L2, L4, L5, L6
T15 Ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6 Minä ihmisenä Minä maailmalla Tutkin maapalloa Elämän perusedellytykset Ääni- ja valoilmiot	L1, L3, L7
T16 Ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6 Minä maailmalla Tutkin maapalloa Elämän perusedellytykset	L1, L4, L5, L7
T19 Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6 Minä ihmisenä	L1, L3

Ympäristöopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas
<ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää fyysisen ja henkisen kasvun osana itseään - analysoi itseään maailmankansalaisena ja tutustuu globaaliin ajatteluun - ymmärtää maapallon rakenteen ja sen vaikutukset elämäämme

- osaa tehdä keksintöjä
- osaa elämän perusedellytykset ja ymmärtää niiden vaikutukset toisiinsa
- tutkii ääni- ja valoilmioita ja oppii niiden pääperiaatteet.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeinen näkökulma on globaalin ymmärryksen vahvistaminen.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Vuosiluokalla 6 ympäristöopissa keskiössä olevat sisältökokonaisuudet

Liike ja voima, energian säilymisen periaatteet ja aineet ympärillämme -sisältökokonaisuuksissa painotetaan tutkimista ja kokeilemista. Keksi ja kokeile -sisältökokonaisuudessa painotetaan oppilaan omia mielenkiinnonkohteita. Kestävää elämäntapaa opiskeltaessa painotetaan osallistamista, TVT- ja tiedonhankintataitoja.

Lukuvuoden aikana toteutetaan vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella ja globaalilla tasolla.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja	S1-S6 Liike ja voima - nopeus - kitka	L1-L7

<p>työskentelemään pitkäjärjestyksessä niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - voiman vaikutus liikkeeseen <p>Energian säilymisen periaate</p> <ul style="list-style-type: none"> - lämpöenergia - energialajien muuntuminen <p>Aineet ympärillämme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aineiden olomuodot ja ominaisuudet - Aineiden muutosten ja säilymisen periaate: palaminen <p>Keksi ja kokeile</p> <p>Kestävä elämäntapa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toiminta erilaisissa yhteisöissä - Ympäristövastuullinen toiminta lähiympäristössä - Luonnon ympäristö ja ihmisen toiminta - Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen - Ilmastonmuutos ja sen hillitseminen - Luonnonvarojen kestävä käyttö 	
<p>T3 Tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</p>	<p>S1-S6 Kestävä elämäntapa</p>	<p>L3, L4, L6, L7</p>
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
<p>T6 Ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>S1-S6 Liike ja voima</p> <p>Energian säilymisen periaate</p> <p>Aineet ympärillämme</p> <p>Keksi ja kokeile</p> <p>Kestävä elämäntapa</p>	<p>L1, L2, L5</p>
<p>T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S1-S6 Liike ja voima</p> <p>Energian säilymisen periaate</p> <p>Aineet ympärillämme</p> <p>Keksi ja kokeile</p> <p>Kestävä elämäntapa</p>	<p>L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7</p>
<p>T8 Kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja</p>	<p>S1-S6 Kestävä elämäntapa</p>	<p>L3, L6, L7</p>

lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen		
Tiedot ja ymmärrys		
T14 Ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6 Kestävä elämäntapa	L2, L4, L5, L6, L7
T17 Ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6 Energian säilymisen periaate Keksi ja kokeile	L1, L3, L4, L5
T18 Ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6 Aineet ympärillämme Keksi ja kokeile	L1, L3, L4, L5

Ympäristöopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkii ja ymmärtää liikkeen ja voiman ominaisuuksia ja ilmiöitä - ymmärtää energian säilymisen periaatteen - tutkii ja oppii aineiden olomuotoja ja ominaisuuksia sekä ymmärtää aineiden muutoksen ja säilymisen periaatteen - tekee keksintöjä ja muodostaa niistä johtopäätöksiä - oppii toimimaan kestävän elämäntavan periaatteen mukaisesti.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja

rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissään alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapaa eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

		kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	
--	--	--	--

14.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3–6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseenoppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemään omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3–6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Helsingin Montessori-koulussa annetaan katsomusaineissa ainakin evangelisluterilaisen uskonnon opetusta ja elämäkatsomustiedon opetusta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskuntoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3–6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelevaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet evangelisluterilaisen uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilasta kannustetaan ihmettelemään, asettamaan kysymyksiä ja hakemaan niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen. Oppilas rohkaistuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä ja ilmaisemaan omia perusteltuja näkemyksiään. Oppilas oppii kuuntelemaan toisten näkemyksiä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä ja lähiympäristön uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas perehtyy uskontojen monimuotoisuuteen ja oppii arvostamaan ja kunnioittamaan myös muita uskontoja. Oppilas tutustuu evankelisluterilaisen kirkon musiikkiin, kuvataiteeseen ja juhlaperinteeseen. Oppilas oppii hyviä käytöstapoja sekä ilmaisu- ja esiintymistaitoja uskonnon tunteilla ja kirkkovuoteen liittyvissä juhlissa ja päivänavauksissa. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas oppii ymmärtämään yhdessä laadittujen sääntöjen tärkeyden yhdessä toimimiselle ja turvallisuudelle. Hän oppii kehittämään tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan yhteisessä työskentelyssä, uskonnon eettisten aiheiden käsittelyn ja draaman kautta. Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

L4 Monilukutaito: Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta Raamatun kertomuksissa ja opetuksissa. Oppilas oppii tunnistamaan kristinuskon keskeiset käsitteet ja symbolit. Oppilas tunnistaa alustavasti uskonnon kielen ja tieteen kielen välisen eron erilaisissa lähteissä ja medioissa. Oppilas oppii huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas oppii hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuu oppilaan oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytyminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Oppilas tutustuu ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista kirkkovierailun tai seurakunnan työntekijän kouluvierailun avulla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään. Oppilas oppii ottamaan vastuuta ja kiinnostuu kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Hän pohtii yhdessä toisten kanssa kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin, erityisesti lapsen oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä. Oppilas innostuu keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyy ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas oppii ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Evankelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen

erilaisia tyyliä ja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kuluisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Israelin kansan historia 10 käskyä	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Erilaiset kirkkorakennukset	L1, L2
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavia uskonnolliset yhteisöt	L2, L5, L6

T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämäkysymykset Tunteet ja arvot	L1, L4, L6, L7
---	---	----------------

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy uskonnon pyhiin kirjoituksiin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin - pohtii eettisiä arvoja - tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Jeesuksen elämä	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Jumalanpalveluksen kulku Virsikirjan käyttö ja lasten virret	L1, L2
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Jeesuksen opetuksia	L2, L3, L4
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Oppilaiden ikäkaudelle sopivat, ajankohtaiset, uskontoon liittyvät asiat	L4, L5, L6
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt Kultainen sääntö Kymmenen käskyä	L7
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla	S2, S3 Rakkauten kaksoiskäsky Vastuu ympäristöstä	L1, L3, L6

vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämän kysymykset, tunteet ja arvot	L1

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta - tuntee Jeesuksen elämänvaiheiden, opetusten ja uskonnollisen kielen vertauskuvallisuuden - perehtyy kristinuskon eettisiin opetuksiin - arvioi ja tekee valintoja eettisten periaatteiden sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta - etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Raamatun rakenne	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Kristinuskon merkitys taiteessa Elämänkaareen liittyvät kristilliset juhlat: kaste, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen, hautaan siunaaminen	L1, L2
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Kristinuskon keskeiset käsitteet ja symbolit Usko ja tiede, esimerkiksi Raamatun maailmankuva / tieteen maailmankuva	L2, L3, L4
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Pietari ja Paavali Kristittyjen vainot Kirkon jakautuminen Kristinuskon moninaisuus: katolinen, ortodoksinen ja protestanttinen kirkko, suomalaisia herätysliikkeitä	L1, L2

T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetukseen sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Etiikka ja moraali Diakonia	L7
---	--	----

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tuntee Raamatun rakenteen - tietää evangelisluterilaisen uskonnon keskeiset rituaalit ja tavat - tunnistaa uskonnollisen kielen ja tieteen kielen välisen eron - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - pohtii moraalikysymyksiä ja tutustuu etiikkaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalveluskaava Seurakunnan toiminta	L1
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa	L4, L5, L6
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Uskontojen kirjo Uskonnottomuus	L1, L2
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3 Juutalaisuutta, kristinuskkoa ja islamilaisuutta yhdistävät elementit Uskonpuhdistus Jerusalem – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kohtauspaikka	L2
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyvät arvot	L2

T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 Etiikka	L1, L3, L6
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 Eettinen keskustelu, omien näkemysten perusteleminen, uskonnoista käytävä keskustelu	L1, L4, L6, L7

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - tuntee suurten maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja vaikutuksen kulttuuriin - ymmärtää YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvät arvot - tietää eri uskontoja yhdistävät eettiset periaatteet - pohtii omia valintoja eettisten periaatteiden ja kestävän kehityksen näkökulmasta - keskustelee eettisistä kysymyksistä sekä ilmaisee ja perustelee omia näkemyksiään.

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa toteutetaan yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti. Lisäksi montessoriympäristössä on tarjolla evangelisluterilaisen uskonnon syventävää materiaalia sekä kirjallisuutta muista maailman uskonnoista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki evangelisluterilaisessa uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi evangelisluterilaisessa uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja

suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemaansa uskonnon eettisiä
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Katolinen uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3–6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3–6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseenoppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyteen, myönteisen luokka- ja koulu yhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet katolisen uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilasta kannustetaan ihmettelemään, asettamaan kysymyksiä ja hakemaan niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen. Oppilas rohkaistuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä ja ilmaisemaan omia perusteltuja näkemyksiään. Oppilas oppii kuuntelemaan toisten näkemyksiä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä ja lähiympäristön uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas perehtyy uskontojen monimuotoisuuteen ja oppii arvostamaan ja kunnioittamaan myös muita uskontoja. Oppilas tutustuu katolisen kirkon musiikkiin, kuvataiteeseen ja juhlaperinteeseen. Oppilas oppii hyviä käytöstapoja sekä ilmaisu- ja esiintymistaitoja uskonnon tunneilla ja kirkkovuoteen liittyvissä juhlissa ja päivänavauksissa. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas oppii ymmärtämään yhdessä laadittujen sääntöjen tärkeyden yhdessä toimimiselle ja turvallisuudelle. Hän oppii kehittämään tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan yhteisessä työskentelyssä, uskonnon eettisten aiheiden käsittelyn ja draaman kautta. Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

L4 Monilukutaito: Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta Raamatun kertomuksissa ja opetuksissa. Oppilas oppii tunnistamaan katolisen uskon keskeiset käsitteet ja symbolit. Oppilas tunnistaa alustavasti uskonnon kielen ja tieteen kielen välisen eron erilaisissa lähteissä ja medioissa. Oppilas oppii huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas oppii hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuu oppilaan oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytyminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Oppilas tutustuu ammatteihin, joissa tarvitaan uskonnon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään. Oppilas oppii ottamaan vastuuta ja kiinnostuu kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Hän pohtii yhdessä toisten kanssa kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin, erityisesti lapsen oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä. Oppilas innostuu keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyy ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas oppii ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Katolisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin parlamentteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapahtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Helluntaipäivä kirkon syntymäpäivänä Lähetystyön alku Paavaliin elämä ja toiminta 10 käskyä	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Erilaiset kirkkorakennukset Parannuksen ja eukaristian vietto	L1, L2
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt	L2, L5, L6
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämän kysymykset Tunteet ja arvot Raamatun esimerkit hyvän ja pahan kysymyksistä	L1, L4, L6, L7

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy uskonnon pyhiin kirjoituksiin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin - pohtii eettisiä arvoja - tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Näkyvä ja näkymätön kirkko Pyhien kirjojen kertomukset: Aabraham, opetuslapset, Daavid, Salomo, Neitsyt Maria	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Jumalanpalveluksen kulku Kirkon esineet: alttari, pääsiäiskynttilä sekä liturgiset värit Tutustutaan omaan hiippakuntaan: kristinuskon tulo ja vakiintuminen	L1, L2
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Jeesuksen elämä ja toiminta: Jeesus ja Pietari sekä muut Apostolit Viiniköynnös, Nooan arkki Sakramenttien symbolit Messun osat Ekumeeninen ajattelu	L2, L3, L4
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Oppilaiden ikäkaudelle sopivat, ajankohtaiset, uskontoon liittyvät asiat	L4, L5, L6
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt Laupeudentyöt Rippipeili, rippi Lähetyskäsky eettisen toiminnan pohjana	L7
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 Kultainen sääntö Rakkauden kaksoiskäsky Vastuu ympäristöstä	L1, L3, L6

T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämän kysymykset, tunteet ja arvot	L1
--	---	----

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta - tuntee Jeesuksen elämänvaiheiden, opetusten ja uskonnollisen kielen vertauskuvallisuuden - perehtyy katolisen uskon eettisiin opetuksiin - arvioi ja tekee valintoja eettisten periaatteiden sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Raamatun rakenne Jumalan kansan historia Vanhassa testamentissa	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Katolisen uskon merkitys taiteessa Elämänkaareen liittyvät juhlat Kirkkovuosi koko kalenterivuoden ajan: adventti- ja paastokalenterit	L1, L2
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Keskeiset käsitteet ja symbolit Usko ja tiede, esimerkiksi Raamatun maailmankuva / tieteen maailmankuva Israelin kansan vaiheet: patriarkat, Joosef, Egyptin pakkotyö ja siitä vapautuminen, kuninkaat ja profeetat Ihmisen luominen ja syntiinlankeemus	L2, L3, L4
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Pietari ja Paavali Kristittyjen vainot Kirkon jakautuminen	L1, L2

	Kristinuskon moninaisuus: katolinen, ortodoksinen ja protestanttinen kirkko, suomalaisia herätysliikkeitä	
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Etiikka ja moraali Diakonia Raamatun esimerkit hyvän ja pahan kysymyksistä	L7

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tuntee Raamatun rakenteen - tietää katolisen uskonnon keskeiset rituaalit ja tavat - tunnistaa uskonnollisen kielen ja tieteen kielen välisen eron - etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - pohtii moraalikysymyksiä ja tutustuu etiikkaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Seurakunnan toiminta Uusi Testamentti Palestiinan alueen pyhät paikat	L1
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa	L4, L5, L6
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Uskontojen kirjo Uskonnottomuus Juutalaisuutta, kristinuskkoa ja islamilaisuutta yhdistävät elementit	L1, L2
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3 Uskonpuhdistus	L2

T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyvät arvot	L2
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 Etiikka	L1, L3, L6
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 Eettinen keskustelu, omien näkemysten perusteleva keskustelu, uskonnoista käytävä keskustelu	L1, L4, L6, L7

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - tuntee suurten maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja vaikutuksen kulttuuriin - ymmärtää YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvät arvot - tietää eri uskontoja yhdistävät eettiset periaatteet - pohtii omia valintoja eettisten periaatteiden ja kestävän kehityksen näkökulmasta - keskustelee eettisistä kysymyksistä ja ilmaisee ja perustelee omia näkemyksiä.

Katolisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki katolisessa uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut tehdään huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi katolisessa uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 Ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen

			uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Ortodoksinen uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3–6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3–6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseenoppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ortodoksiuskonnon opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilasta kannustetaan ihmettelemään, asettamaan kysymyksiä ja hakemaan niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen. Oppilas rohkaistuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä ja ilmaisemaan omia perusteltuja näkemyksiään. Oppilas oppii kuuntelemaan toisten näkemyksiä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä ja lähiympäristön uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas perehtyy uskontojen monimuotoisuuteen ja oppii arvostamaan ja kunnioittamaan myös muita uskontoja. Oppilas tutustuu

ortodoksisen kirkon musiikkiin, kuvataiteeseen ja juhlaaperinteeseen. Oppilas oppii hyviä käytöstapoja sekä ilmaisu- ja esiintymistaitoja uskonnon tunneilla ja kirkkovooteen liittyvissä juhlissa ja päivänavauksissa. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas oppii ymmärtämään yhdessä laadittujen sääntöjen tärkeyden yhdessä toimimiselle ja turvallisuudelle. Hän oppii kehittämään tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan yhteisessä työskentelyssä, uskonnon eettisten aiheiden käsittelyn ja draaman kautta. Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

L4 Monilukutaito: Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta Raamatun kertomuksissa ja opetuksissa. Oppilas oppii tunnistamaan ortodoksiuskonnon keskeiset käsitteet ja symbolit. Oppilas tunnistaa alustavasti uskonnon kielen ja tieteen kielen välisen eron erilaisissa lähteissä ja medioissa. Oppilas oppii huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas oppii hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuu oppilaan oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytäminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäjyys: Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Oppilas tutustuu ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelevaan omia näkemyksiään. Oppilas oppii ottamaan vastuuta ja kiinnostuu kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Hän pohtii yhdessä toisten kanssa kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin, erityisesti lapsen oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä. Oppilas innostuu keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyi ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas oppii ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Ortodoksiuskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlissa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovouden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon

kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämäntutkimuksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Raamattu pyhänä kirjana Raamatun patriarkat Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu Pyhä ja arki eri uskonnoissa ja kulttuureissa Rukoukset: alkurukoukset ja paastorukous	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Kristuksen ja Jumalanäidin juhlat Juhlien troparit ja tapahtumaikonit Erilaiset pyhäköt ja kirkkorakennukset sekä kirkollinen esineistö	L1, L2
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt Oman seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö, osallistuminen koululaispalvelukseen mahdollisuuksien mukaan	L2, L5, L6

T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämän kysymykset Tunteet ja arvot	L1, L4, L6, L7
---	---	----------------

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy uskonnon pyhiin kirjoituksiin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin - pohtii eettisiä arvoja Vanhan testamentin kertomusten avulla - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta - tutustuu ajatukseen ajan pyhittämisestä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Jeesuksen elämä Apostolit	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Jumalanpalveluksen kulku, sakramentit Ortodoksinen kirkkomusiikki Rippi-isä ja hengellinen ohjaus	L1, L2
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Jeesuksen opetukset ja vertaukset	L2, L3, L4
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Oppilaiden ikäkaudelle sopivat, ajankohtaiset, uskontoon liittyvät asiat	L4, L5, L6
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt Kultainen sääntö Kymmenen käskyä	L7
T10	S2, S3	L1, L3, L6

Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	Rakkauden kaksoiskäskey Vastuu valinnoista ihmissuhteissa ja ympäristössä	
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämän kysymykset, tunteet ja arvot	L1

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta - tuntee Jeesuksen elämänvaiheiden, opetusten ja uskonnollisen kielen vertauskuvallisuuden - perehtyy kristinuskon eettisiin opetuksiin - arvioi ja tekee valintoja eettisten periaatteiden sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta - etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Raamatun rakenne	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Kristinuskon merkitys taiteessa Pyhä kolminaisuus	L1, L2
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Kristinuskon keskeiset käsitteet ja symbolit Usko ja tiede, esimerkiksi Raamatun maailmankuva / tieteen maailmankuva	L2, L3, L4
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Pietari ja Paavali Kirkon synty Helatorstai ja helluntai Kristittyjen vainot Kirkkoisät Luostarit uskon säilyttäjinä	L1, L2

	Karjalan valistajat Kristinuskon moninaisuus: katolinen, ortodoksinen ja protestanttinen kirkko, suomalaisia herätysliikkeitä	
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Etiikka ja moraalit Diakonia	L7

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tuntee Raamatun rakenteen - tietää ortodoksiuskonnon keskeiset rituaalit ja tavat - tunnistaa uskonnollisen kielen ja tieteen kielen välisen eron - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - pohtii moraalikysymyksiä ja tutustuu etiikkaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Ajan pyhittäminen: kirkkovoosi paastoiheen Pyhyys uskonnoissa: oma ja toisen pyhä Pääsiäisen tapahtumat Lasaruksen lauantaista pääsiäiseen ja liturgiikka (=Jumalanpalveluksen ja kirkollisten toimitusten rakenne, sisältö ja historiallinen tausta) Paastoliturgia Rukoukset: Jeesuksen rukous, rukous ennen ehtoollista, ehtoollinen	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Kirkko: eukaristinen (= Pyhä ehtoollinen) yhteisö Vigilia (=ehto- ja aamupalveluksesta sekä ensimmäisestä hetkestä koostuva juhlapalvelus) Osallistutaan koululaisjumalanpalvelukseen mahdollisuuksien mukaan	L1, L2
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa	L4, L5, L6

T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Uskontojen kirjo Uskonottomuus	L1, L2
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3 Juutalaisuutta, kristinuskkoa ja islamilaisuutta yhdistävät elementit Uskonpuhdistus Jerusalem – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kohtauspaikka	L2
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyvät arvot	L2
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 Etiikka	L1, L3, L6
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 Eettinen keskustelu, omien näkemysten perusteleminen, uskonnoista käytävä keskustelu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyvät arvot	L1, L4, L6, L7

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - tuntee suurten maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja vaikutuksen kulttuuriin - tuntee ortodoksisen uskonnon tekstit ja sisällöt - ymmärtää YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvät arvot - tietää eri uskontoja yhdistävät eettiset periaatteet - pohtii omia valintoja eettisten periaatteiden ja kestävän kehityksen näkökulmasta - keskustelee eettisistä kysymyksistä ja ilmaisee ja perustelee omia näkemyksiä.

Ortodoksiuskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja

keskustelua. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 3–6

Toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut tehdään huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 Ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon

			luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemaansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Islamin uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3–6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemään omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyYTEEN, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet islamin uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 3-6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilasta kannustetaan ihmettelemään, asettamaan kysymyksiä ja hakemaan niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen. Oppilas rohkaistuu keskustelemaan eettisistä kysymyksistä ja ilmaisemaan omia perusteltuja näkemyksiään. Oppilas oppii kuuntelemaan toisten näkemyksiä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan oman perheensä ja lähiympäristön uskonnollisia perinteitä ja tapoja. Oppilas perehtyy uskontojen

monimuotoisuuteen ja oppii arvostamaan ja kunnioittamaan myös muita uskontoja. Oppilas tutustuu islamilaiseen musiikkiin, kuvataiteeseen ja juhlaperinteeseen. Oppilas oppii hyviä käytöstapoja sekä ilmaisu- ja esiintymistaitoja uskonnon tunneilla. Oppilas oppii asettumaan toisen asemaan ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas oppii ymmärtämään yhdessä laadittujen sääntöjen tärkeyden yhdessä toimimiselle ja turvallisuudelle. Hän oppii kehittämään tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan yhteisessä työskentelyssä, uskonnon eettisten aiheiden käsittelyn ja draaman kautta. Oppilas oppii arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

L4 Monilukutaito: Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta Koraanin kertomuksissa ja opetuksissa. Oppilas oppii tunnistamaan islamin uskon keskeiset käsitteet ja symbolit. Oppilas tunnistaa alustavasti uskonnon kielen ja tieteen kielen välisen eron erilaisissa lähteissä ja medioissa sekä huomaa, että teksteillä on erilaisia tavoitteita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas oppii etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas oppii hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuu oppilaan oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytyminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Oppilas tutustuu ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelevaan omia näkemyksiään. Oppilas oppii ottamaan vastuuta ja kiinnostuu kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Hän pohtii yhdessä toisten kanssa kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin, erityisesti lapsen oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä. Oppilas innostuu keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyy ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas oppii ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Islamin uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin oppilinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet,

islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Islamin uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Elämän arvoon liittyvät kysymykset, elämä lahjana Jumalalta sekä Koraanin opetukset näistä aiheista Viisi pilaria Paaston periaatteet Koraanin kertomukset Norsun kertomus ja Muurahaisten kertomus	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Rukous ja rukouspesu (wudu) Perjantairukouksen merkitys	L1, L2
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt	L2, L5, L6
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella	S1, S2, S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämän kysymykset Tunteet ja arvot	L1, L4, L6, L7

perustelemaan omia näkemyksiään		
---------------------------------	--	--

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy islamiin pyhiin kirjoituksiin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin sekä tärkeimpiin oppeihin - perehtyy islamin rituaaleihin ja tapoihin - pohtii eettisiä arvoja - tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Islamilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Profeetta Muhammedin lapsuus, perhe ja ensimmäiset Koraanin ilmoitukset Mekan aika ennen muuttoa Medinaan (hijra)	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Oma seurakunta Pyhät kaupungit: Mekka, Medina ja Jerusalem Ajankohtaiset islamilaiset juhlat	L1, L2
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Koraanin vertaukset Suurat: An-Nas, Al-Falaq ja Al-Fil	L2, L3, L4
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Oppilaiden ikäkaudelle sopivat, ajankohtaiset, uskontoon liittyvät asiat	L4, L5, L6
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Koulun lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt Islamilaiset käytöstavat, myötätunto toisia kohtaan, kärsivällisyys ja rehellisyys, esimerkit profeetta Muhammedin opetuksista Kultainen sääntö Kymmenen käskyä	L7
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan	S2, S3 Uskon ja tekojen valinta	L1, L3, L6

taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	Oppimisen kunnioittaminen islamissa, oman ja muiden työn arvostaminen Sääntöjen noudattaminen Vastuu ympäristöstä	
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 Ikäkaudelle sopivat keskeiset elämän kysymykset, tunteet ja arvot	L1

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta - tuntee uskonnollisen kielen vertauskuvallisuuden - perehtyy islamin eettisiin opetuksiin - arvioi ja tekee valintoja eettisten periaatteiden sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta - etsii, arvioi ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Islamilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Mitä muslimi uskoo Jumalasta, Jumalan palvonta Uskonkappaleet Suurat: Al-Kafirun, Al-Qadr, Al-Kawthar ja An-Nasr Profeetta Muhammedin elämä: muutto Mekasta Medinaan (hijra), islamilainen ajanlasku, Profeetta Medinassa hänen kuolemaansa asti Koraanin merkitys ja rakenne (Mekan ja Medinan suurat, säännöt ja kertomukset) Koraanin lukemisen ja lausumisen sekä ymmärtämisen merkitys	L1
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Profeetta Muhammedin perimätieto (hadith): hadithien merkitys, perusasiat hadithien kokoamisesta ja esimerkkejä haditheista opetukseen liittyen Islamilainen taide kuten musiikki (nashid) ja moskeija-arkkitehtuuri	L1, L2

T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Islamin keskeiset käsitteet ja symbolit Usko ja tiede	L2, L3, L4
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Kertomukset profeetoista Nuh (Nooa) ja Ibrahim (Abraham) Muut profeetat myös kristinuskon ja juutalaisuuden profeettoina Tutustutaan kristittyjen ja juutalaisten pyhiin paikkoihin kirkkoon ja synagogaan	L1, L2
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 Etiikka ja moraalit Diakonia	L7

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tuntee Koraanin rakenteen - tietää islamilaisen uskonnon keskeiset rituaalit ja tavat - tunnistaa uskonnollisen kielen ja tieteen kielen välisen eron - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - etiikkaan ja moraaliiin liittyvä oppimisen tavoite.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Islamin uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Islamin oppi, sakramentit, rukous Seurakunnan toiminta	L1
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 Uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa	L4, L5, L6
T5	S1, S2 Uskontojen kirjo Uskonnottomuus	L1, L2

Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan		
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3 Juutalaisuutta, kristinuskkoa ja islamilaisuutta yhdistävät elementit Profeetat myös kristinuskon ja juutalaisuuden profeettoina Jerusalem – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kohtauspaikka	L2
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3 YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyvät arvot	L2
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 Etiikka, elämän kunnioittaminen	L1, L3, L6
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 Eettinen keskustelu, omien näkemysten perusteleminen, uskonnoista käytävä keskustelu	L1, L4, L6, L7

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan - tuntee suurten maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja vaikutuksen kulttuuriin - ymmärtää YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvät arvot - tietää eri uskontoja yhdistävät eettiset periaatteet - pohtii omia valintoja eettisten periaatteiden ja kestävän kehityksen näkökulmasta - keskustelee eettisistä kysymyksistä ja ilmaisee ja perustelee omia näkemyksiä.

Islamin uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken

sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki islamin uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi islamin uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 Ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 Ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Vuosiluokilla 3–6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Laaja-alaiset oppimisen tavoitteet elämänkatsomustiedon opetuksessa vuosiluokilla 3–6

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle luodaan edellytyksiä ja oppilasta kannustetaan soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurin moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan rohkaistaan ja tuetaan. Oppilasta tuetaan rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään. Oppilaita ohjataan tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas kehittää eettisten ajattelun taitoja arjen tilanteissa, tunnistaa ja arvioi väitteitä, ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja. Oppilaiden medialukutaitoa syvennetään työskentelemällä eri medioiden parissa.

L4 Monilukutaito: Oppilaan kulttuurista yleissivistystä kehitetään ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan. Oppilas tutkii uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan lähdekriittiseen ajatteluun ja etsimään tietoa eri medioista.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Lähdekritiikkiä ja löydetyn tiedon arviointia harjoitellaan osana työskentelyä. Opetuksessa korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytäminen. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksenkohteitaan. Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa vaaditaan elämäntiedon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Oppilasta ohjataan ymmärtämään omien valintojen vaikutus elämään ja tulevaisuuteen sekä rohkaistaan toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään.

Elämäntiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäntiedon vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4 Oikeudenmukaisuus Suvaitsevaisuus ja syrjintä	L1, L2, L3, L7
T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4 Mielipiteen muodostaminen ja perustelu	L1, L4, L5
T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S4 Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu	L3, L7
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4 Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti	L1, L2

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - suhtautuu suvaitsevaisesti kouluyhteisön jäseniin - perustelee mielipiteensä - ottaa vastuuta omista teoistaan - kuuntelee ja arvostaa muita ihmisiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4 Vapaus ja vastuu	L1, L2, L3, L7
T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4 Elämän synty ja kehitys Kertomuksia maailman synnystä	L1, L4, L5
T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3 Erilaisia aikakäsityksiä	L1, L4

T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3 Elämän erilaisia muotoja, syntymä, elämä ja kuolema luonnossa Tulevaisuuden maailma	L3, L7
T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2-S4 Kulttuuriperintö	L2, L4, L5
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4 Maa ja maailmankaikkeus	L1, L2
T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3 Uskonnot ja monikulttuurisuus	L2, L7
T9 Ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3 Hyvä elämä ja elämänvaiheet Ihmisarvo YK:n Lapsen oikeuksien sopimus	L2, L3
T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4 Kestävä kehitys Tasa-arvo ja rauha	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - kohtelee ihmisiä kunnioittavasti - tunnistaa ja arvioi erilaisia mielipiteitä ja väitteitä - ilmaisee itseään rakentavasti ja kuuntelee toisten näkemyksiä ja kannanottoja - tekee valintoja eettisten periaatteiden sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista - tuntee erilaisia kertomuksia maailman synnystä - tutustuu erilaisiin maailmankatsomuksiin.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4 Itsenäisen ajattelun ja kriittisyyden kehittäminen	L1, L2, L3, L7

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3 Ajankohtaiset asiat	L1, L4
T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3 Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu	L3, L7
T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4 Suomalaisuus ennen ja nyt	L2, L4, L5
T9 Ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3 Ajattelun-, uskonnon- ja elämäntietämisen vapaus	L2, L3
T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4 Vastuu ja vapaus elämässä Yhteiselämän perusteita, kultainen sääntö	L5, L6, L7

Elämäntietämisen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - toimii aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään - tutustuu suomalaiseen ja eurooppalaiseen kulttuuriperintöön - oppi itsenäistä ajattelua ja kriittisyyttä - kunnioittaa omaa ja toisen vakaumusta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Elämäntietämisen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4 Uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys Arvo ja normi	L1, L4, L5
T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4 Maailman kulttuuriperintö	L2, L4, L5
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4 Maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäntietämisen Uskonto ja uskonottomuus Ihmisen elämäntietämisen liittyvät riitit ja rituaalit	L1, L2
T7	S1- S4 Luonnollinen ja yliluonnollinen	L1, L2, L5

Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan		
T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3 Yhdenvertaisuus Ajankohtaiset asiat	L2, L7
T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4 Rauha ja demokratia Tulevaisuuden maailma	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää uskomuksen ja tiedon välisen eron - tutustuu maailman kulttuuriperintöön ja hahmottaa kulttuurisen moninaisuuden ilmiönä - tunnistaa virhepäätelyn ja pohtii omaa ajatteluaan kriittisesti sen pohjalta - tietää eri katsomuksia yhdistävät eettiset periaatteet.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämänkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella

			toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 Ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

14.4.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4–6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneestä ajasta, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet historian opetuksessa vuosiluokilla 4–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilaat perehtyvät eri tietolähteisiin ja arvioivat niiden luotettavuutta ja ymmärtävät syyseuraus -suhteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaat pohtivat oman taustansa merkitystä ja ymmärtävät oman paikkansa sukupolvien ketjussa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat kehittävät tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan yhteisessä työskentelyssä.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutkivat erilaisia lähdemateriaaleja kriittisesti (fiktio, fakta, mielipide).

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen opiskelua, erityisesti tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useasta eri lähteestä erilaisten hakupalveluiden avulla. Oppilaat hyödyntävät erilaisia lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelevat tiedon kriittistä arviointia.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat sisukkuutta työn loppuun saattamisessa sekä yksin että ryhmässä. Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa tarvitaan historian osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat tutkivat kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin liittyviä asioita.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

Sisällöt tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu aloitetaan perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Historian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1 Esihistoria	L1-L7
T4 Auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1 Historiallisen tiedon luonne Aikakäsitys: kronologia	L1, L2, L3, L5
T7 Auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1 Perhe, suku ja lähihistoria Herttoniemen ja Helsingin paikallishistoria	L1-L7

Historian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - kiinnostuu historiasta - hahmottaa historian aikakausia, erityisesti esihistoriallista aikaa ja sivilisaation syntyä - käyttää historiallisia käsitteitä - tunnistaa muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa ja ymmärtää niiden merkityksen - tuntee Herttoniemen ja Helsingin lähihistoriaa ja sen ominaispiirteitä.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

Sisällöt tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu aloitetaan perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Historian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 Johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S2 Erilaiset lähteet esimerkiksi haastattelut, kirjeet, runot, esineet, aikalaiskuvaukset, ruumislöydöt	L1, L2, L4, L5, L7
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinallisuuden	S2 Pohjolan asuttaminen ja viikingit	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 Auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S2 Vanhat korkeakulttuurit esimerkiksi Egypti, Mesopotamia	L1, L2, L3
T6 Johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S2 Vanha aika ja antiikin perintö esimerkiksi Rooma, Kreikka	L2, L4, L7

Historian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tuntee erilaisia historian lähteitä - havaitsee historiatiedon tulkinallisuuden - hahmottaa historian tapahtumien ja ilmiöiden syitä ja seurauksia - tietää vanhan ajan ja antiikin perinnön keskeiset tapahtumat.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

Sisällöt tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu aloitetaan perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Historian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S3-S5 Vastuullisen kansalaisuuden periaatteet	L2, L4, L6, L7
T8 Harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S3 Keskiaika	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 Ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S4 Uuden ajan murrosvaihe esimerkiksi tieteet, taiteet, uskomukset, yksilönvapaus, löytöretket	L1, L2, L4, L5
T10 Ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S3-S5 Lähdekritiikin tiedostaminen ja lähteiden tarkoituksenmukainen käyttö	L1-L7
T11 Ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S5 Suomi Ruotsin osana	L2-L4, L6, L7

Historian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - hahmottaa historian jatkuvuuksia, erityisesti keskiajan ja uuden ajan osalta - etsii syitä muutoksille - ymmärtää historian tulkinnanvaraisuuden - tulkitsee ja selittää ihmisen toiminnan motiiveja.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4–6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4–6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittämiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 Ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 Johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			

T4 Auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 Johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 Auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 Harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 Ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 Ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 Ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

14.4.9 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 5–6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet yhteiskuntaopin opetuksessa vuosiluokilla 5–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilas harjoittelee pohtimaan asioita eri näkökulmista. Oppilas hakee uutta tietoa ja opettelee tarkastelemaan ajattelutapojaan uuteen tietoon perustuen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja. Oppilas harjoittelee rakentavan mielipiteenvaihdon ja myönteisen keskustelukulttuurin taitoja. Oppilas ymmärtää, että erilaisuuden ("monenlaisuuden") hyväksyminen sekä ihmisoikeuksien ja tasa-arvon kunnioittaminen ovat tavoiteltavia perusarvoja.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas harjoittelee kulutusvalintojen tekemistä ja rahankäytön perusteita.

L4 Monilukutaito: Oppilas alkaa ymmärtää, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä. Oppilas ymmärtää mitä tarkoittaa mediakriittisyys. Oppilas ymmärtää median roolin arjessa ja yhteiskunnassa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen opiskelua, erityisesti tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Oppilas ymmärtää median tiedostavan ja turvallisen käytön.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Oppilas ymmärtää yrittäjäyden, aloitteellisuuden ja osallisuuden merkityksen omassa elämässään. Oppilas tutustuu erilaisiin ammatteihin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas pohtii menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 5-6

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja peruseriaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4 Demokraattinen yhteiskunta	L1-L7
T2 Tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4 Arkielämä ja oman elämän hallinta	L1-L7
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 Kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3 Aktiivisuus ja vaikuttaminen	L2, L6, L7

T8 Tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4 Oma rahankäyttö	L3, L4
T9 Kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3 Minun kuntani Vastuullisuus sosiaalisessa mediassa	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - hahmottaa itsensä yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä - on kiinnostunut ympäröivästä yhteiskunnasta - harjoittelee demokraattista päätöksentekoa - ymmärtää oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteet - osaa ottaa henkilökohtaisen vastuun.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3 Lakien säätäminen	L2, L3, L4, L7
T4 Ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4 Median käyttäminen ja mediakriittisyys	L2, L4, L5
T5 Ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4 Yrittäjyys	L3, L4, L6, L7
T6 Tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituseriä	S1-S3 Yhteiskuntamallit esimerkiksi tasavalta, kuningaskunta, diktatuuri	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7	S1-S3 Politiikka suomalaisessa yhteiskunnassa	L2, L6, L7

Kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	Aktiivisena kuntalaisena toimiminen	
T8 Tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4 Ansaitseminen ja rahankäyttö Erilaiset ammatit Verotus	L3, L4
T9 Kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3 Tulevaisuuden maailma	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tarkastelee kriittisesti median roolia ja merkitystä - ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen - harjoittelee kestävän talouden periaatteita - harjoittelee eettistä arviointikykyä yhteiskunnallisella tasolla - tuntee kansalaisvaikuttamisen peruseriaatteet.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 5–6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 5–6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 5–6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6.

vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 Ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 Tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 Ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 Ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 Tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia			
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 Kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 Tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 Kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

14.4.10 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3–6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat

jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Lähtökohtana musiikinopetuksessa on, että koko luokka musisoi. Musiikin opetus sisältää laulamista, soittamista, liikkumista, kehorytmiikkaa, kuuntelua ja leikkiä. Soittimisto on mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman monipuolinen koostuen mm. laattasoittimista, 5-kielisistä kanteleista, rytmisoittimista, nokkahuiluista, ukuleleista ja bändisoittimista.

Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisina toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet musiikin opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Musiikinopetuksessa keskeistä on ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen harjoittelu. Kuuntelutaitojen harjoittelu vahvistaa oppilaan kykyä havainnoida ja sanallistaa ääniympäristöjä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Musiikin kulttuuriseen, tyylliseen ja historialliseen monimuotoisuuteen tutustuminen vahvistaa oppilaan kulttuurista ymmärrystä ja arvostamista. Musiikki tarjoaa mahdollisuuden kokea, eläytyä ja ilmaista myös ilman yhteistä kieltä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Musiikin opetus tukee tervettä äänenkäyttöä ja kuulosta huolehtimista. Arvokkaista soittimista huolehtiminen kasvattaa vastuullisuuteen. Musiikin säännönmukaisuus ja selkeärakenteisuus auttaa oppilasta elämänhallinnassa.

L4 Monilukutaito: Oppilas oppii huomaamaan musiikin synnyttämiä mielikuvia ja tuntemuksia sekä sitä, miten musiikkia tietoisesti käytetään niitä synnyttämään.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Musiikinopiskelu tarjoaa mahdollisuuden omien tuotosten luomiseen ja tallentamiseen teknologian avulla sekä tekijänoikeusosaamiseen. Musiikki tarjoaa mahdollisuuden harjoitella omien tuotosten tallentamista tai esimerkiksi kuvan ja äänen yhdistämistä. Omien tuotosten luomista ja tallentamista voidaan tehdä mm. Tablet-laitteiden sovellusten avulla ja esittää käytössä olevia AV-laitteita hyödyntäen. Tutustutaan digitaalisen sisällön tekijänoikeuksiin konkreettisten esimerkkien kautta. Musiikin teorian harjoittelussa käytetään sähköisiä materiaaleja, harjoituksia ja oppimispelejä. Sähköisiä aineistoja hyödynnetään osana musiikin historian opiskelua.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii harjoittelemaan pitkäjänteisesti ja pyrkimään viimeistelyyn lopputulokseen. Kannustetaan omien taitojen hyödyntämiseen ja jakamiseen musisoinnissa. On paljon erilaisia ammatteja, joissa tarvitaan musiikin osaamista.

L7 Osallistuminen ja vaikuttaminen: Musisoiminen on lähtökohtaisesti yhteistyötä, jossa jokaisella on vastuu sekä omasta roolistaan että yhteisestä tuotoksesta. Musiikki voi antaa oppilaille esimerkin yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta esimerkiksi hyväntekeväisyysesiintymisten kautta.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että

oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät Helsingin paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Ohjataan oppilasta huomioimaan muut ryhmän jäsenet musisoidessaan ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen ja kuuntelemaan muita	L2, L6, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1 Vahvistetaan oppilaan luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista monipuolisesti erilaisessa musiikillisessa toiminnassa Tutustutaan moniäänisyyteen (esimerkiksi puhekuoro, kaanon) eri tavoin laulaen, taputtaen, puhuen, liikkuen ja kuunnellen Nimetään käytössä olevia soittimia ja ohjataan oikeaan soittotekniikkaan	L2

	<p>Harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin esimerkiksi 2/4, 3/4, 6/8, 4/4, 5/4 (Kalevala)</p> <p>Vahvistetaan yhteissoittotaitoja ja harjoitellaan yksinkertaisia soittosäestyksiä (esimerkiksi kvinttiborduuna/power-sointu, ostinato)</p> <p>Tutustutaan erilaisiin asteikkoihin (esimerkiksi pentatoninen, duuri, molli, moodit) musiikillisen toiminnan yhteydessä</p>	
T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1	L1, L2
T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.	S1, S3 Musiikin kuuntelussa painotetaan aktiivista kuuntelua, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti, visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden	L2
T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1, S2, S4 Ohjataan oppilasta rytmi- ja melodia (esimerkiksi kaksi-, kolmi-, nelisävelikkö tai pentatoninen asteikko) aiheiden toteuttamiseen Rohkaistaan omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen Ohjataan oppilasta yksin ja ryhmässä monitaiteellisiin kokeiluihin ja ilmaisuun kuvaa, ääntä, sanoja ja liikettä hyödyntäen Harjoitellaan tuotosten tallentamista, muokkaamaan niitä ja yhdistelemään esimerkiksi kuvaa ja ääntä	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja kulttuurista monimuotoisuutta	S3, S4 Tutustutaan eri musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin lähtökohtana Suomen kulttuurinen rikkaus	L2
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Ohjataan oppilasta huomaamaan ja nimeämään musiikkikäsitteitä soivasta musiikista Ohjataan ymmärtämään ja ilmentämään äänen ja symbolin vastaavuutta musiikissa (esimerkiksi nuotit, aika-arvot, tempo ja dynaamiset merkit, kuvionuotit, itse luodut merkintätavat)	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä	S1, S3 Ohjataan oppilasta huomaamaan musiikin vaikutus omassa elämässään Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan	L3

huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta musiikillisten taitojen kehittämiseen pitkäjänteisen harjoittelun kautta Valmistetaan ja harjoitetaan musiikkiesityksiä esimerkiksi tapahtumiin ja juhliin	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu yhteismusisointiin toiset huomioiden - vahvistaa luontaista äänenkäyttöään ja syketajuaan ja musisoi ryhmässä - ilmaisee musiikkia liikkeen avulla - eläytyy kuulemaansa musiikkiin ja sanallistaa kokemuksiaan - suunnittelee, harjoittelee ja toteuttaa pieniä monitaiteellisia kokeiluja - tunnistaa eri kulttuurien musiikkia - tutustuu musiikin merkintätapoihin ja musisoi sovitusta merkeistä - ymmärtää kuuloaistin suojelemisen merkityksen - tiedostaa musiikin merkityksen itselleen - harjoittelee tavoitteellisesti kehittääkseen musiikillista osaamistaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen ja omien vahvuuksien hyödyntämiseen musisoivassa ryhmässä	L2, L6, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1 Vahvistetaan soittotekniikkaa ja yhteissoittotaitoja Nimetään käytössä olevia soittimia Harjoitellaan rytmisiä taitoja (aika-arvot, eri tahtilajit 2/4, 3/4, 6/8, 4/4, 5/4) musisoinnin yhteydessä Monipuolistetaan soittosäestyksiä (esimerkiksi sointutehot) Tutustutaan erilaisiin asteikkoihin (esimerkiksi pentatoninen, duuri, molli, moodit) musiikillisen toiminnan yhteydessä	L2

	Kannustetaan omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen ryhmässä Ryhmän taitojen lisääntyessä harjoitellaan myös moniäänistä musisointia	
T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen.	S1 Ohjataan oppilasta monimuotoiseen keholliseen aistimiseen ja ilmaisuun (esimerkiksi luova liikunta, laululeikit, tanssit)	L1, L2
T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S3 Musiikin kuuntelussa painotetaan aktiivista kuuntelua, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti, visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa	L2
T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1, S2, S4 Ohjataan oppilasta yksin ja ryhmässä monitaiteellisiin kokeiluihin ja ilmaisuun kuvaa, ääntä, sanoja, liikettä ja teknologiaa hyödyntäen	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3, S4 Rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin Tutustutaan eri musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin lähtökohtana Suomen kulttuurinen rikkaus sekä Pohjoismaiden musiikki	L2
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Ohjataan oppilasta tunnistamaan ja nimeämään musiikkikäsitteitä soivasta musiikista Ohjataan äänen ja symbolin vastaavuuden ymmärtämiseen ja ilmentämiseen musiikissa (esimerkiksi nuotit, aika-arvot, tempo ja dynaamiset merkit, kuvionuotit, itse luodut merkintätavat)	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1, S3 Ohjataan oppilasta huomaamaan musiikin vaikutus omassa elämässä Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan	S1, S3	L1

harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	Kannustetaan oppilasta pitkäjänteisyyteen musiikillisten taitojen kehittämisessä ja musiikillisten tuotosten viimeistelyssä Harjoitellaan ja valmistetaan musiikkiesityksiä tilaisuuksiin ja juhliin	
---	---	--

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu yhteismusisointiin toiset huomioiden ja omia vahvuuksiaan hyödyntäen - laulaa käyttäen ääntään luontevasti - osaa ilmaista musiikkia ja sen tunnelmaa liikkeen avulla - havainnoi ja eläytyy kuulemaansa musiikkiin sekä sanallistaa kokemuksiaan - suunnittelee ja toteuttaa monitaiteellisia kokonaisuuksia myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen - tunnistaa eri musiikkikulttuurien piirteitä - tuntee musiikin merkintätapoja ja musisoi sovitusta merkeistä - osaa suojella kuuloaistiaan - tunnistaa musiikin merkityksen omalle hyvinvoinnilleen - asettaa itselleen tavoitteen ja harjoittelee sen saavuttamiseksi.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen, ryhmän jäsenten huomioimiseen sekä omien vahvuuksien hyödyntämiseen musisoinnissa	L2, L6, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1 Tutustutaan musiikin tulkintaan ja ilmaisuun Vahvistetaan soittotekniikkaa ja yhteissoittotaitoja Tunnistetaan ja nimetään käytettäviä soittimia Harjoitellaan rytmisiä taitoja (aika-arvot, eri tahtilajit 2/4, 3/4, 6/8, 4/4, 5/4) musisoinnin yhteydessä Tutustutaan rytmiseen monimuotoisuuteen esim. synkooppi, kolmimuunteisuus, polyrytmiikka Harjoitellaan erilaisten asteikkojen käyttämistä (esimerkiksi pentatoninen, duuri, molli, moodit) musisoinnissa ja omien musiikillisten ideoiden toteuttamisessa Monipuolistetaan soittosäestyksiä (esimerkiksi sointutehot)	L2

	Ryhmän taitojen lisääntyessä harjoitellaan moniäänistä musisointia	
T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 Ohjataan oppilasta monimuotoiseen keholliseen eläytymiseen, improvisaatioon ja ilmaisuun (esimerkiksi luova liikunta, laululeikit, tanssit)	L1, L2
T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S3 Musiikin kuuntelussa painotetaan aktiivista kuuntelua, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti, visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa	L2
T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1, S2, S4 Ohjataan oppilasta rytmi- ja melodiaimprovisaatioon (esimerkiksi kaksi-, kolmi-, nelisävelikkö ja pentatoninen asteikko) Ohjataan oppilasta luovaan tuottamiseen (esimerkiksi sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita) yhdistellen eri taiteenaloja esimerkiksi draama, kuva, runo, tanssi, tarina ja hyödyntäen teknologiaa	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3, S4 Ohjataan oppilasta tutkimaan musiikin kulttuurista ja tyylillistä monimuotoisuutta	L2
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Ohjataan oppilasta tunnistamaan ja nimeämään musiikkikäsitteitä soivasta musiikista Ohjataan oppilasta äänen ja symbolin vastaavuuden ymmärtämiseen ja ilmentämiseen musiikissa (esimerkiksi nuotit, aika-arvot, tempo ja dynaamiset merkit, kuvionuotit, itse luodut merkintätavat)	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1, S3 Ohjataan oppilasta huomaamaan musiikin vaikutus omassa elämässään Ohjataan oppilasta käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti ja huolehtimaan kuulostaan sekä toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa	L3

Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta pitkäjänteisyyteen musiikillisten taitojen kehittämisessä ja musiikillisten tuotosten viimeistelyssä Harjoitellaan ja valmistetaan musiikkiesityksiä tapahtumiin ja juhliin	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää ääntään luontevasti ja musisoi ryhmässä muut huomioiden - osaa nimetä opetuksessa käytettäviä soittimia ja soittaa niitä ohjatulla tavalla - ilmaisee musiikkia ja sen tunnelmaa kehollaan ja käyttää ilmaisussaan mielikuvitustaan - eläytyy ja jäsentää kuulemaansa musiikkia ja sanallistaa kokemuksiaan - suunnittelee ja toteuttaa monitaiteellisia kokonaisuuksia myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen - tunnistaa musiikin kulttuurisen ja tyyllillisen monimuotoisuuden - tunnistaa ja nimeää musiikin peruskäsitteitä kuulemastaan musiikista ja ilmentää niitä musisoidessaan - löytää keinoja käyttää musiikkia oman hyvinvoinnin lisäämiseksi - osaa eri tilanteissa suojella kuuloaan - asettaa itselleen tavoitteen ja harjoittelee määrätietoisesti sen saavuttamiseksi.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen, ryhmän jäsenten huomioimiseen sekä omien vahvuuksien hyödyntämiseen musisoinnissa	L2, L6, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1, S2 Ohjataan oppilasta osallistumaan musiikillisen tulkinnan suunnitteluun ja toteutukseen musisoinnissa Vahvistetaan oppilaan luontevaa äänenkäyttöä ja laulutaitoa Tutustutaan laajemmin erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin Ryhmän taitojen lisääntyessä harjoitellaan moniäänistä musisointia	L2

	<p>Harjoitellaan rytmisiä taitoja (aika-arvot, eri tahtilajit 2/4, 3/4, 6/8, 4/4, 5/4) sekä rytmistä monimuotoisuutta (esimerkiksi Synkooppi, kolmimuunteisuus, polyrytmiikka) musisoinnin yhteydessä</p> <p>Harjoitellaan ja monipuolistetaan erilaisten asteikkojen käyttämistä (esimerkiksi pentatoninen, duuri, molli, moodit) musisoinnissa ja omien ideoiden toteuttamisessa</p> <p>Vahvistetaan yhteissoittotaitoja ja soittotekniikkaa</p> <p>Ryhmän taitojen karttuessa lisätään soitto-ohjelmiston haasteellisuutta (esimerkiksi sointutehot, melodiasoitto, ostinatot/riffit, soitinsoolot, improvisaatiot)</p>	
T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 Ohjataan oppilasta monimuotoiseen musiikin keholliseen ilmaisuun (esimerkiksi liikerytmiikka, luova liikunta, laululeikit, tanssit)	L1, L2
T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S3 Musiikin kuuntelussa painotetaan aktiivista kuuntelua, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti (liikkuen), visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa	L2
T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1, S2, S4 Ohjataan oppilasta rytmi- ja melodia (esimerkiksi pentatoninen asteikko) improvisaatioon Ohjataan oppilasta luovaan tuottamiseen (esimerkiksi sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita) yhdistellen eri taiteenaloja esimerkiksi draama, kuva, runo, tanssi, tarina ja hyödyntäen teknologiaa	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3, S4 Ohjataan oppilasta ymmärtämään musiikin kulttuurista, historiallista ja tyyllistä monimuotoisuutta Kannustetaan oppilasta jäsentämään ja ilmentämään musiikin herättämiä ajatuksia, mielikuvia, tuntemuksia	L2
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Vahvistetaan oppilaan taitoa ymmärtää ja käyttää musiikin merkintätapoja musisoinnin yhteydessä	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8	S1, S3	L3

Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	Ohjataan oppilasta käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa Kannustetaan oppilasta löytämään oma tapansa toimia musiikin kuluttajana (esimerkiksi kuuntelija, harrastaja, tekijänoikeudet, kulttuuripalvelujen käyttäjä)	
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1, S2, S3 Oppilasta kannustetaan pitkäjänteisyyteen musiikillisten taitojen kehittämisessä ja musiikillisten tuotosten tulkinnaissa ja viimeistelyssä Harjoitellaan ja valmistetaan musiikkiesityksiä tapahtumiin ja juhliin	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - musisoi ryhmässä toiset huomioon ottaen ja omia vahvuuksiaan hyödyntäen - käyttää ääntään luontevasti ja monipuolisesti - ilmaisee musiikkia ja sen tunnelmaa kehollaan luovasti - eläytyy ja jäsentää kuulemaansa musiikkia ja sanallistaa kokemuksiaan perustellen - suunnittelee ja toteuttaa monitaiteellisia kokonaisuuksia tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen - ymmärtää musiikin kulttuurisen, tyyllillisen ja historiallisen monimuotoisuuden - tunnistaa ja nimeää musiikkikäsitteitä kuulemastaan musiikista ja ilmentää niitä musisoidessaan - löytää keinoja käyttää musiikkia oman hyvinvoinnin lisäämiseksi - osaa eri tilanteissa suojella kuuloaan - asettaa itselleen tavoitteen ja harjoittelee pitkäjänteisesti oppiakseen musiikillisia taitoja.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3–6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edustavia yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3–6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointi- taitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen			
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

14.4.11 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan

mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3–6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Kehitetään tietoisien havainnoimisen, luovan ajattelun, tulkinnan ja ongelmanratkaisun taitoja kuvia tekemällä ja niistä keskustelemalla. Kuvien monitulkintaisuus ohjaa ajattelemaan itse ja hyväksymään erilaisia näkemyksiä. Ohjataan vähitellen kriittiseen tarkasteluun ja näkemysten perusteluun. Vertaisoppimista tapahtuu ryhmätöiden, toisten työskentelyn seuraamisen ja yhteisten palautekeskustelujen kautta.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Tarkastellaan omaa kulttuuritaustaa ja toisaalta ympäröivää kulttuurista moninaisuutta kuvien ja keskustelun avulla. Pohditaan asioita eri näkökulmista. Opitaan, että eri kulttuureissa on erilaisia tapoja lukea, tulkita ja tuottaa kuvia. Rakennetaan ilmapiiriä, jossa oppilas uskaltaa ilmaista omia ajatuksiaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan ajanhallintaa, oman työn suunnittelua, pitkäjänteistä työskentelyä sekä ongelmaratkaisutaitoja yksilö- ja ryhmätöissä. Ohjataan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön sekä median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Jokainen on omalta osaltaan vastuussa oppitunnin onnistumisesta, ilmapiiristä sekä yhteisen työtilan viihtyisyydestä. Itseilmaisu, omakohtaiset ratkaisut, uuden kokeileminen ja epäonnistumisenkin kohtaaminen kehittävät tunnetaitoja.

L4 Monilukutaito: Harjoitellaan fiktion ja faktan tarkastelua ja erottelua. Ohjataan tarkastelemaan erilaisia visuaalisen kulttuurin tuotteita teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Käytetään kuvan rinnalla myös muita tutkimisen ja tiedon esittämisen tapoja (esimerkiksi suullinen, kirjallinen, moniaistinen).

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa ja mediaympäristöjä vastuullisesti ja turvallisesti tiedonhaun, vuorovaikutuksen, luovan itseilmaisun ja vaikuttamisen keinona. Työskennellään digitaalisen kuvan parissa sekä tutustutaan tekijänoikeuksiin.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Ohjataan tutkivaan työskentelyyn itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Tutustutaan esimerkiksi arkkitehdin, muotoilijan ja graafisen suunnittelijan osaamisalueisiin. Rohkaistaan kokeilemaan uusia ratkaisuja epäonnistumista pelkäämättä. Tuetaan omien vahvuuksien löytymistä.

L7 Osallistuminen ja vaikuttaminen: Rohkaistaan ilmaisemaan ajatuksia kuvin ja sanoin; keskustelemaan ja ottamaan kantaa. Ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen. Tarkastellaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja sekä tuotteen elinkaarta ekologisesta näkökulmasta. Harjoitellaan yhteistyötaitoja, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa mm. ryhmätöissä

ja opiskelumenetelmiä yhdessä valittaessa. Käytännön työskentelyssä toteutetaan kestäviä arvoja (esim. kierrätysmateriaalien hyödyntäminen, jätteiden lajittelu).

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään Helsingin paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3 Ohjataan oppilaita tarkastelemaan itselleen ja toisilleen tärkeitä kuvia (esimerkiksi sarjakuva, peligrafiikka, harrastajataide, musiikkivideo) Innostetaan oppilaita tutustumaan myös heille uusiin visuaalisen kulttuurin esimerkkeihin (esimerkiksi kuvataiteesta, mediakulttuureista, rakennetusta ja muotoillusta ympäristöstä) Havainnoidaan todellisuutta moniaistisesti (esimerkiksi katsomalla, kuuntelemalla ja tunnustelemalla)	L1, L3, L4, L5

<p>T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p>	<p>S1, S2, S3 Harjoitellaan visuaalisten havaintojen sanallistamista Harjoitellaan kuvan tarkastelun ja tulkinnan perusteita, esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitä näen? Muodon ja yksityiskohtien tarkastelu. Mitä kuva esittää, mitä värejä ja muotoja havaitseen? - Sisällön tulkinta, kuvan tarina. Mitä kuvalla mielestäni halutaan kertoa? - Mitä koen? Mikä kuvassa miellyttää, kiinnostaa tai pelottaa? Pidätkö kuvasta vai en? Miksi? - Teoksen taustaan tutustuminen. Kuka on tehnyt kuvan ja mihin tarkoitukseen? 	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>	<p>S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta omannäköiseen ilmaisuun esim. kokemusten, mielikuvien, tunteiden, moniaististen havaintojen ja tutkimusten pohjalta Harjoitellaan havaintojen ilmaisemista (esimerkiksi luonnostelemalla, valokuvaamalla tai keskustelemalla)</p>	<p>L2, L3, L4, L5</p>
Kuvallinen tuottaminen		
<p>T4 Ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p>	<p>S1, S2, S3 Ohjataan havaintojen ja mielikuvien käyttöön ja ideointiin esim. kuvien tarkastelun, mielikuvaharjoitusten, muistojen ja tarinoiden avulla Rohkaistaan oppilasta kokeilevaan, luovaan ja tutkivaan ilmaisuun Ohjataan materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön Tutustutaan tekijänoikeuksiin oman työskentelyn näkökulmasta Kuvanteon perusteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sommittelun perusteita (esimerkiksi piste, viiva, pinta, koko, sijainti, lukumäärä, symmetria) - väriopin perusteita (esimerkiksi vastavärit, lämpimät ja kylmät värit, värien tunnelmat) - arkkitehtuurin tai muotoilun perusteita (esimerkiksi tila, muoto, rakenne) <p>Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirtäminen (esimerkiksi lyijykynä, värikynät, liidut ja hiili; ilmaisullinen ja tutkiva jälki) - maalaaminen (esimerkiksi vesi- ja peitevärit; siveltimen jälki, maalaamisen ja värittämisen ero) - rakentelu tai muotoilu (esimerkiksi erilaisia saven käsittelytapoja) - digitaalinen kuva (esimerkiksi kuvankäsittelyn perusteita) - kollaasi - grafiikka (esimerkiksi kohopainanta) 	<p>L2, L3, L5, L6</p>

<p>T5 Ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun Harjoitellaan pitkäjänteistä ja tavoitteellista työskentelyä yksin ja yhdessä (suunnittelu, toteuttaminen ja viimeistely) Opetellaan ohjaavan palautteen vastaanottamista, itsearviointia ja vertaisarviointia Opetellaan arvostamaan omaa ja muiden työskentelyä sekä töitä Tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia</p>	<p>L1, L2, L3, L5</p>
<p>T6 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan</p>	<p>S1, S2, S3 Ohjataan tarkastelemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa töissä sekä arjen ja ympäristön kuvissa (esimerkiksi viestinnän kuvasymbolit, liikennemerkkit, sarjakuvan kieli, mainokset)</p>	<p>L1, L2, L4, L7</p>
<p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p>		
<p>T7 Ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p>	<p>S1, S2, S3 Ohjataan tarkastelemaan erilaisia kuvia, niiden tarkoitusta sekä toden ja fiktion eroja (esimerkiksi tiedottava kuva, uutiskuva - käsitelty kuva, satukuva, pelien kuvamaailmat). Onko kuva totta?</p>	<p>L1, L2, L4, L5</p>
<p>T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin</p>	<p>S1, S2, S3 Tutkitaan esimerkkiteoksia erilaisista kuvakulttuureista (esimerkiksi kaupunkiympäristön graffitit - esihistorialliset luolamaalaukset) Hyödynnetään lähiympäristöä oppimisympäristönä</p>	<p>L1, L4, L5, L6</p>
<p>T9 Innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan</p>	<p>S1, S2, S3 Laajennetaan omaa kuvailmaisua ottamalla virikkeitä eri kulttuurien taiteesta (esimerkiksi hyödynnetään oppilaiden kulttuuritaustojen moninaisuutta)</p>	<p>L1, L2, L5, L6</p>
<p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p>		
<p>T10 Ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa</p>	<p>S1, S2, S3 Etsitään teoksista niissä ilmeneviä arvoja: mitä teos kertoo tekijänsä ja aikansa maailmasta?</p>	<p>L3, L4, L6, L7</p>

kulttuurissa ilmenevistä arvoista	Kannustetaan oppilaita vaikuttamaan ympäristön viihtyisyyteen (esimerkiksi oppilastöitä esille koulussa, omien jälkien siivoaminen ja kierrätysmateriaalien käyttö)	
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3 Ohjataan havainnoimaan eri kuvakulttuurien tuotoksia; opitaan, että eri kulttuureissa on erilaisia tapoja lukea, tulkita ja tuottaa kuvia Kannustetaan käyttämään materiaaleja säästävästi, hyödyntämään kierrätysmateriaaleja mahdollisuuksien mukaan sekä lajittelemaan työskentelyroskia	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu aktiivisesti työskentelyyn ja sen suunnitteluun - pyrkii työskentelemään pitkäjänteisesti ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti, yksin ja yhdessä muiden kanssa - edistyy kuvan tarkastelun ja tulkinnan taidoissaan - osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan keskustelemalla ja kuvia tekemällä - edistyy yhdessä opeteltujen tekniikoiden ja ilmaisukeinojen käytössä - osaa nimetä käyttämiään kuvataiteen perusmateriaaleja, työvälineitä ja tekniikoita - harjoittelee asianmukaista ja turvallista välineiden käyttöä, sekä työskentely-ympäristön siisteydestä huolehtimista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3 Ohjataan oppilaita tarkastelemaan itselleen ja toisilleen tärkeitä kuvia (esimerkiksi harrastajataide, nettitaide, sarjakuvat, peligrafiikka, musiikkivideot) Luodaan yhteyksiä oppilaille tuttujen kuvien ja heille uusien kuvien ja kuvakulttuurien välille Syvennetään oppilaan monilukutaitoa erilaisin tutkimisen kohtein (esimerkiksi kuvataide, mediakulttuurit, rakennettu ja muotoiltu ympäristö) Havainnoidaan moniaistisesti (esimerkiksi katsomalla, kuuntelemalla, tunnustelemalla)	L1, L3, L4, L5
T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja	S1, S2, S3 Harjoitellaan visuaalisten havaintojen sanallistamista. Ohjataan käyttämään kuvataiteen peruskäsitteitä (esimerkiksi viiva, rytmi, pinta, tasapaino, valo ja varjo) kuvien tarkastelussa	L2, L4, L5, L6

<p>ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p>	<p>Opetellaan kuvan tarkastelun ja tulkinnan perusteita, esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitä näen, mitä koen? Muodon ja yksityiskohtien tarkastelu. Mitä kuva esittää, mitä värejä ja muotoja havaitsen? - Sisällön tulkinta, kuvan tarina. Mitä kuvalla mielestäni halutaan kertoa? - Mitä koen? Mikä kuvassa miellyttää, kiinnostaa tai pelottaa? Pidätkö kuvasta vai en? Miksi? - Teoksen taustaan tutustuminen. Kuka on tehnyt kuvan, mihin tarkoitukseen (tekijä, teos, vastaanottaja ja konteksti)? - Kuvan kriittinen tarkastelu, esim. mainoskuvan keinot 	
<p>T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>	<p>S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta omannäköiseen, tutkivaan ja luovaan ilmaisuun, esimerkiksi kokemusten, mielikuvien, tunteiden, moniaististen havaintojen ja tutkimusten pohjalta</p> <p>Harjoitellaan havaintojen ilmaisua monipuolisin tavoin (esimerkiksi sanallisesti, luonnostellen, muotoillen, valokuvaten, draaman keinoin)</p>	<p>L2, L3, L4, L5</p>
Kuvallinen tuottaminen		
<p>T4 Ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p>	<p>S1, S2, S3 Ohjataan havaintojen ja mielikuvien käyttöön ja ideointiin (esimerkiksi tehtävän alustus kuvien tarkastelun, mielikuvaharjoituksen, muistojen tai tarinoiden pohjalta)</p> <p>Ohjataan materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön</p> <p>Kuvanteon perusteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - syvyytsvaikutelman keinoja (esimerkiksi etuala, keskiala, taka-ala, pieneneminen kauempana, päällekkäisyys, läpinäkyvyys) - sommittelutaitojen kertausta ja syventämistä (esimerkiksi piste, viiva, pinta, muoto, koko, sijainti) - väriopin perusteita (esimerkiksi puhdas, taitettu ja murrettu väri sekä ruskean ja harmaan sekoittaminen) - muotoilun perusteita (esimerkiksi materiaali, muoto, rakenne, mittasuhteet) <p>Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirtäminen (esimerkiksi ilmaisullinen ja tutkiva jälki) - maalaaminen (esimerkiksi sävyjen sekoittaminen, siveltimen jälki, maalaamisen ja värittämisen ero) - rakentelu tai muotoilu (esimerkiksi geometriset kappaleet, avaruudellinen hahmottaminen) - digitaalinen kuva (esimerkiksi kuvankäsittely, editointi) - kollaasi - grafiikka - jokin historiassa käsiteltävän ajanjakson kuvailmaisun tapa (esimerkiksi kampakeraaminen saviastian koristelu) 	<p>L2, L3, L5, L6</p>

T5 Ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun Harjoitellaan pitkäjänteistä ja tavoitteellista työskentelyä yksin ja yhdessä (suunnittelu, toteuttaminen ja viimeistely) Opetellaan ohjaavan palautteen vastaanottamista, itsearviointia ja vertaisarviointia	L1, L2, L3, L5
T6 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3 Ohjataan tarkastelemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa töissä sekä arjen ja ympäristön kuvissa, esimerkiksi viestinnän kuvasymbolit, sosiaalisen median kuvat, liikennemerkkit, sarjakuvan kieli, mainokset	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 Ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3 Tutkitaan erilaisia kuvatyyppejä (esimerkiksi opetus-, viihde- ja manipuloiva kuva) Harjoitellaan kriittistä kuvanlukutaitoa. Tarkastellaan kuvien vaikuttavuutta ja piiloviestejä (esimerkiksi mainoskuvat, mytologiset tai symbolistiset teokset)	L1, L2, L4, L5
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3 Tutkitaan esimerkkiteoksia erilaisista kuvakulttuureista (esimerkiksi nykymedian idolit esikuvina - kivikauden savi-idolit palvelonnan kohteina) Pohditaan kuvan kulttuurista ja historiallista taustaa; kuvan tekijä taiteilijana ja hänen elämänsä Ohjataan oppilasta tarkastelemaan taiteen merkitystä sekä teoksen tekijänä että katsojana tai käyttäjänä (esimerkiksi itseilmaisu, esteettiset arvot, viestintä, vaikuttaminen) Hyödynnetään lähiympäristöä	L1, L4, L5, L6
T9 Innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3 Tutustutaan eri aikojen ja kulttuurien taiteeseen ja näiden kuvailmaisun tapoihin historian oppisisältöihin kytkeytyen (esimerkiksi esihistoria, luolamaalausten murrettut värit, saven kampakeraamiset koristelutavat)	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3 Tarkastellaan muotoillun ympäristön esteettisiä arvoja ja toimivuutta Tutustutaan muotoilun perusteisiin: esteettinen ja toimiva tuote (tarkastelun kohteina esimerkiksi suomalainen muotoilu)	L3, L4, L6, L7

<p>T11 Kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan</p>	<p>S1, S2, S3 Ohjataan havainnoimaan eri kuvakulttuurien tuotoksia; opitaan, että eri kulttuureissa on erilaisia tapoja lukea, tulkita ja tuottaa kuvia Tarkastellaan tuotteen elinkaarta ekologisesta näkökulmasta Kannustetaan käyttämään materiaaleja säästävästi, hyödyntämään kierrätysmateriaaleja mahdollisuuksien mukaan sekä lajittelemaan työskentelyroskia</p>	<p>L1, L2, L4, L7</p>
---	---	-----------------------

Kuvataiteen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu aktiivisesti työskentelyyn ja sen suunnitteluun - työskentelee pitkäjänteisesti ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti, yksin ja yhdessä muiden kanssa - osaa käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä - osaa tarkastella ja tulkita kuvaa - ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan keskustelemalla ja monipuolisin kuvallisin menetelmin - edistyy yhdessä opeteltujen tekniikoiden ja ilmaisukeinojen käytössä - käyttää välineitä asianmukaisesti ja turvallisesti sekä huolehtii työskentely-ympäristönsä siisteydestä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
<p>T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p>	<p>S1, S2, S3 Ohjataan oppilaita tarkastelemaan itselleen ja toisilleen tärkeitä kuvia (esimerkiksi sarjakuva, peligrafiikka, musiikkivideo) Luodaan yhteyksiä oppilaille tuttujen kuvien ja heille uusien kuvien ja kuvakulttuurien välille. Syvennetään oppilaan monilukutaitoa erilaisin tutkimisen kohtein (esimerkiksi kuvataide, mediakulttuurit, rakennettu ja muotoiltu ympäristö) Harjaannutetaan havainnointitaitoja tutkimalla esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - mittasuhteita - valoa ja varjoa - tila- ja syvyytsvaikutelma 	<p>L1, L3, L4, L5</p>
<p>T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan</p>	<p>S1, S2, S3 Syvennetään aiemmilla vuosiluokilla opittuja kuvan tarkastelun ja tulkinnan taitoja Ohjataan käyttämään kuvataiteen peruskäsitteitä (esimerkiksi tasapaino, viiva, rytmi, pinta, valo ja varjo) kuvien tarkastelussa, tulkinnassa ja näkemysten perustelemisessa</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>

näkemyksensä perustelemista	Harjoitellaan etsimään kuvasta sen viestiä ja tunnelmaa rakentavia tekijöitä (esimerkiksi kuvan sisältö, värit ja sommittelun keinot) ja perustelemaan tulkintoja niiden avulla	
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta omannäköiseen, tutkivaan ja luovaan ilmaisuun esimerkiksi kokemusten, mielikuvien, tunteiden, moniaististen havaintojen ja tutkimusten pohjalta Tuetaan ilmaisun iloa ja itseluottamusta itsekritiikin kasvaessa Ilmaistaan havaintoja monipuolisella tavoin (esimerkiksi sanallisesti, luonnostellen, muotoillen, valokuvatuen, draaman keinoin)	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta luovaan ongelmanratkaisuun ja omien ideoiden kehittämiseen monitulkintaisin tehtävin Ohjataan materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön Käsitellään tekijänoikeuksia Kuvanteon perusteita: - yhden pakopisteen perspektiivi - ihmisen mittasuhteita (esimerkiksi vartalon suhteet ja taipumiskohdat) - sommittelun keinoja (esimerkiksi rytmi, jännite ja vastakohta) - värioppia (esimerkiksi valööri, kylläisyys, prisma ja spektrin värit) Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi - piirtäminen (esimerkiksi tekninen piirtäminen, viivain, harppi, horisonttiviiva) - maalaaminen (esimerkiksi vesiväritekniikat) - digitaalinen kuva, kuvankäsittely (esimerkiksi kontrasti, kirkkaus, sävy, kylläisyys, rajausta) - grafiikka - kollaasi - jokin historiassa käsiteltävän ajanjakson kuvailmaisun tapa (esimerkiksi muinaisen Egyptin taide)	L2, L3, L5, L6
T5 Ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun Harjoitellaan pitkäjänteistä ja tavoitteellista työskentelyä yksin ja yhdessä (suunnittelu, toteuttaminen ja viimeistely) Harjaannutetaan itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoja sekä palautteen vastaanottamista	L1, L2, L3, L5
T6 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään	S1, S2, S3 Tarkastellaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja ja sovelletaan niitä omien ajatusten, tunteiden ja mielipiteiden ilmaisemisessa	L1, L2, L4, L7

kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan		
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 Ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3 Harjoitellaan kriittistä kuvanlukutaitoa Tarkastellaan kuvien vaikuttavuutta ja piiloviestejä Ohjataan tarkastelemaan kuvan todenperäisyyttä (esimerkiksi median kuvakäsittely ihanneihminen)	L1, L2, L4, L5
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3 Rinnastetaan omien kuvakulttuurien esimerkituotoksia muiden kulttuurien ja aikakausien teoksiin (esimerkiksi uuden ajan perspektiivioppi - tilan kuvaaminen muinaisen Egyptin tai keskiajan kuvissa) Pohditaan kuvan kulttuurista ja historiallista taustaa; kuvan tekijä taiteilijana ja hänen elämänsä Ohjataan oppilasta tarkastelemaan taiteen merkitystä sekä teoksen tekijänä että katsojana (esimerkiksi itseilmaisu, esteettiset arvot, viestintä, vaikuttaminen) Hyödynnetään oppimisympäristöjä lähellä ja kauempana, esimerkiksi julkiset veistokset, museot ja verkkoympäristöt	L1, L4, L5, L6
T9 Innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3 Havainnoidaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja esimerkiksi historian oppisisältöihin kytkeytyen (esimerkiksi varhaiset korkeakulttuurit, antiikki)	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3 Havainnoidaan esteettisten arvojen eroja eri aikoina (esimerkiksi nykymedian välittämät kauneusihanteet ja antiikin perintö) Keskustellaan brändeistä kuluttajan sosiaalisen identiteetin rakentajana	L3, L4, L6, L7
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta kohti ymmärrystä visuaalisten kulttuurien moninaisuudesta ja innostetaan hyödyntämään tätä rikkautta omassa työskentelyssä Kannustetaan käyttämään materiaaleja säästävästi, hyödyntämään kierrätysmateriaaleja mahdollisuuksien mukaan sekä lajittelemaan työskentelyroskia	L1, L2, L4, L7

	Tuetaan eettisten ja ekologisten arvojen syvenemistä esteettisten rinnalla	
--	--	--

Kuvataiteen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu aktiivisesti työskentelyn ja tavoitteiden suunnitteluun - työskentelee pitkäjänteisesti ja tavoitteiden mukaisesti, yksin ja yhdessä muiden kanssa - osaa tehdä tarkkoja havaintoja ja ilmaista niitä monipuolisin menetelmin - harjoittelee tulkitsemaan kuvaa, keskustelemaan visuaalisen kulttuurin arvoista ja perustelemaan näkemyksiään - käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä sekä tunnistaa joidenkin taiteilijoiden teoksia - käyttää yhdessä opeteltuja tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa työskentelyssään - huolehtii työskentely-ympäristönsä siisteydestä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3 Ohjataan oppilaita tutkimaan tuttujen arjen kuvien ohella heille uusia kuvia ja kuvakulttuureja Syvennetään oppilaan monilukutaitoa erilaisin tutkimisen kohtein (esimerkiksi kuvataide, mediakulttuurit, rakennettu ja muotoiltu ympäristö) Syvennetään havainnointitaitoja tutkimalla esimerkiksi mittasuhteita, valoa ja varjoa, tila- ja syvyysvaikutelmaa ja pintarakennetta	L1, L3, L4, L5
T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3 Syvennetään kuvan tarkastelun, tulkinnan ja näkemysten perustelemisen taitoja mm. yhteisillä palautekeskusteluilla	L2, L4, L5, L6
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta omannäköiseen, tutkivaan ja luovaan ilmaisuun esimerkiksi kokemusten, mielikuvien, tunteiden, moniaististen havaintojen ja tutkimusten pohjalta Tuetaan ilmaisun iloa ja itseluottamusta itsekritiikin kasvaessa	L2, L3, L4, L5

tuottamisen tapoja käyttäen	Syvennetään havaintojen ilmaisutaitoja monipuolisin tavoin (esimerkiksi sanallisesti, luonnostellen, muotoillen, valokuvatun, videoiden)	
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta luovaan ongelmanratkaisuun ja omien ideoiden kehittämiseen monitulkintaisin tehtävin Ohjataan materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön Kuvanteon perusteita: - arkkitehtuurin perusteita (esimerkiksi tila, muoto, rakenne, mittasuhteet, tekninen piirtäminen, suunnitteluohjelmat) - syvyytsvaikutelman keinoja, jo opitun syventämistä - sommittelun keinoja (esimerkiksi rytmi, jännite ja vastakohta) - värioppia (esimerkiksi väriharmoniat) - graafisen suunnittelun perusteita (esimerkiksi kuvan ja tekstin yhdistäminen) Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi - piirtäminen (esimerkiksi pinnan käsittelyn eri tekniikoita) - digitaalinen kuva (esimerkiksi kuvankäsittely, lyhyt elokuva tai animaatio) - grafiikka (esimerkiksi koho- tai syväpainografiikka) - rakentelu tai muotoilu (esimerkiksi rakennuksen pienoismalli) - grafiikka - kollaasi - jokin historiassa käsiteltävän ajanjakson kuvailmaisun tapa	L2, L3, L5, L6
T5 Ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien valintaan Harjoitellaan pitkäjänteistä ja tavoitteellista työskentelyä sekä aikataulussa pysymistä Kehitetään itsearviointitaitoja esimerkiksi työskentelyn vaiheiden dokumentoinnin avulla (esimerkiksi portfolio työskentely, blogi)	L1, L2, L3, L5
T6 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan	S1, S2, S3 Rohkaistaan ilmaisemaan omia ajatuksia, tunteita ja mielipiteitä kuvallisin keinoin (esimerkiksi sommittelun keinot ja värioppi) Kuvan jakaminen, esimerkiksi mediassa ja oppilastyönäyttelynä koulun tai muissa tiloissa	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 Ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri	S1, S2, S3 Rakennetaan kuville uusia merkityksiä rinnastamalla kahta tai useampaa kuvaa toisiinsa (esimerkiksi kuvapari kahdesta eri	L1, L2, L4, L5

yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	yhteydestä otetusta kuvasta, valokuvalle jatkoa piirtämällä, kuvasarjan muodostama tarina)	
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3 Pohditaan kuvan kulttuurista ja historiallista taustaa; kuvan tekijä ja hänen elämänsä (esimerkiksi taiteilijan aseman muutos keskiajalta renessanssiin) Tarkastellaan eri kuvakulttuurien esimerkituotoksia (esimerkiksi asumusten synty ja rakennustyylien muuttuminen ajassa) Perehdytään ympäristöestetiikkaan: fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö Hyödynnetään oppimisympäristöjä lähellä ja kauempana (esimerkiksi oman koulurakennuksen toiminnalliset ja esteettiset ratkaisut, Ateneum, Kiasma) Käytetään myös verkkoympäristöjä, esimerkiksi Kansallisgallerian verkkokokoelmat	L1, L4, L5, L6
T9 Innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3 Haetaan virikkeitä eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisusta esimerkiksi historian oppisisältöihin kytkeytyen (keskiaika, renessanssi)	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3 Havainnoidaan esteettisten arvojen eroja eri aikoina (esimerkiksi ympäristöestetiikka: rakennustyylien muuttuminen ajan saatossa) Rohkaistaan keskustelemaan arvoista ja perustelemaan omia näkemyksiä	L3, L4, L6, L7
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta kohti ymmärrystä visuaalisten kulttuurien moninaisuudesta ja innostetaan hyödyntämään tätä rikkautta omassa työskentelyssä Kannustetaan oppilaita vaikuttamaan ympäristön viihtyvyyteen (esimerkiksi oppilastyönäyttelyt, tila- tai ympäristötaideteoksen rakentaminen lähiympäristöön) Ohjataan käyttämään materiaaleja säästävasti, hyödyntämään kierrätysmateriaaleja mahdollisuuksien mukaan sekä lajittelemaan työskentelyroskia Tuetaan eettisten ja ekologisten arvojen syvenemistä esteettisten rinnalla	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet

Oppilas

- osallistuu aktiivisesti työskentelyn ja tavoitteiden suunnitteluun
- työskentelee pitkäjänteisesti ja tavoitteiden mukaisesti, yksin ja yhdessä muiden kanssa
- osaa tarkastella ja tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä keskustella havainnoistaan
- osaa keskustella visuaalisen kulttuurin arvoista ja perustella näkemyksiään
- tekee tarkkoja havaintoja ja ilmaisee niitä monipuolisin kuvallisin menetelmin
- soveltaa erilaisia tekniikoita, materiaaleja ja vaikuttamisen keinoja omassa kuvallisessa ilmaisussaan.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltäviin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 Ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 Ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 Ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta			
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 Innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 Ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehitykseen liittyviä näkökulmia

14.4.12 Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja.

Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään oppitietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn.

Käsiyön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia

kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen.

Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3–6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet käsityön opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Käsityön opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaiden edellytykset löytää uusia oivalluksia kehittyvät. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Käsityössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia käsityön tekemisen tapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Luodaan tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnitteluja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Käsityössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiiristä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestäväen kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden merkitystä sekä harjoittelevat niitä. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestäväen tulevaisuuden kannalta.

L4 Monilukutaito: Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tietoteknisiä laitteita hyödynnetään välineellisesti huomioiden samankaltaiset työturvallisuus- ja terveystieteelliset kohdat kuin muiden oppiaineissa olevien laitteiden käytössä. Tavoitteena on luoda oppilaille mahdollisuuksia käyttää laitteita perusominaisuuksien lisäksi luovasti erilaisissa yksilöllisissä ja yhteisöllisissä oppimistehtävissä ja laajemmin ymmärtää erilaisia soveltamiskohteita arjessa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin eri vaiheissa (innovointi, suunnittelu, toteutus, arviointi). Oppilaan työskentelyn ja arvioinnin dokumentoinnin välineenä käytetään joustavasti erilaisia tietoteknisiä välineitä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita ohjataan työskentelemään suunnitelmallisesti kohti päämäärää sekä ottamaan itsenäistä vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja tutkimaan ennakkoluulottomasti uusia asioita. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteisyyteen tehtävän loppuun saattamisessa ja lopputulosten arvostamiseen. Ryhmätyöskentelyssä harjoitellaan projektien toteuttamista, oppilaat oppivat vastavuoroisuutta sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi, ryhmässä toimimista. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan käsityöalan työtehtäviin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyyliä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Huomioidaan oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet käsitöiden ideoinnissa ja suunnittelussa Tutustutaan kansalliseen käsityökulttuuriin	L1, L2
T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Käytetään ideoinnin apuna esimerkiksi valmiita piirroksia, kuvia ja malleja Tutustutaan materiaalien ominaisuuksiin ja käsityössä yleisimmin käytettäviin materiaaleihin Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi	L1, L4, L5
T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S3, S4 Yksin ja ryhmässä tehtävät käsityöt Laaditaan oma ja/tai ryhmän työsuunnitelma (esimerkiksi piirtämällä tai mahdollisuuksien mukaan tietotekniikkaa apuna käyttäen) Harjoitellaan muodon suunnittelemista, mittaamista ja suunnittelun peruskäsitteitä (mallintaminen ja mitoitus, mittaaminen ja valmiin mallin ja kaavan käyttö) Dokumentoidaan suunnitelma sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja Työvälineet esimerkiksi ompelukone, silitysrauta, sakset, neulat, mittaamisvälineet, saha, suorakulma, vasara, hiomapaperi, viila, akkuporakone, höylä, polttopiirrin Materiaalit esimerkiksi luonnonmateriaalit (kuidut, langat, kankaat, puu), naulat, metallilanka, tarkoitukseen sopivat väri- ja pintakäsittelyaineet, materiaalin uusiokäyttö	L1, L7

	<p>Tekniikat esimerkiksi ompelu (ompeelukoneen käytön opettelu), lankatekniikat, erikoistekniikat, huovutus, silytys, mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, viilaaminen, hiominen, höylääminen, poraaminen, materiaalien liitostekniikat, mekaaninen rakentelu, sähköopin ja elektroniikan perusteet, pehmeän metallilangan taivuttelu ja muotoilu, polttopiirtäminen</p> <p>Työn edetessä omien suunnitelmien tarkoituksenmukaisuuden arviointi</p>	
<p>T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti</p>	<p>S1-S5 Käsityön sanasto</p> <p>Yksin ja ryhmässä tehtävät käsityöt</p> <p>Laaditaan oma ja/tai ryhmän työsuunnitelma</p> <p>Työsuunnitelman rakenne ja muoto</p> <p>Harjoitellaan muodon suunnittelemista, mittaamista ja suunnittelun peruskäsitteitä</p> <p>Dokumentoidaan suunnitelma sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja</p> <p>Työvälineet, materiaalit ja tekniikat kuten tavoitteessa T3</p>	L4, L6
<p>T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä</p>	<p>S1-S5 Laaditaan oma ja/tai ryhmän työsuunnitelma</p> <p>Työskennellään tehdyn suunnitelman ohjaamana ja tarkastellaan suunnitelmaa kriittisesti</p> <p>Opetellaan työstämään ja työskentelemään turvallisesti työturvallisuusmääräykset huomioiden</p>	L1, L3
<p>T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityöprosessin dokumentoinnissa</p>	<p>S6 Dokumentoidaan oma ja ryhmän käsityö ja käsityöprosessi</p>	L5
<p>T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia</p>	<p>S6 Esitellään ja arvioidaan oma käsityöprosessi ja tuotos</p> <p>Arvioidaan toisten tuotos</p> <p>Oppilaan vahvuudet</p> <p>Oppilastöiden näyttely</p>	L1, L4, L7
<p>T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja</p>	<p>S1-S3, S5 Materiaalien taloudellinen käyttö, uusiokäyttö ja kierrätys</p>	L1, L3, L7

tuotantotapoja kriittisesti	Tutkitaan kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä ja tilanteita	
-----------------------------	--	--

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu käsityön peruskäsitteisiin ja käyttää tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä - oppii visuaalista ja teknistä suunnittelua - oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin - valmistaa käsityötuotteen oman suunnittelun pohjalta - tutustuu kierrätykseen ja luonnonkuitujen elinkaareen - oppii turvallisia työskentelytapoja sekä oppii huolehtimaan työympäristön viihtyvyydestä - osaa dokumentoida käsityöprosessin etenemistä tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen - oppii arvioimaan omaa ja toisten toimintaa - oppii huomaamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksia käsityöprosessissa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteet liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S2-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Huomioidaan oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet käsitöiden ideoinnissa ja suunnittelussa Kokeillaan erilaisia työskentelytapoja ja ohjataan nauttimaan tekemisen ilosta ja kädentaidoista Tutustutaan eri maiden käsityökulttuuriin	L1, L2
T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6 Tehdään käsityöprosessi näkyväksi ohjatusti Käytetään ideoinnin apuna esimerkiksi valmiita piirroksia, kuvia ja malleja Tunnistetaan materiaalien ominaisuuksia ja käsityössä yleisimmin käytettäviä materiaaleja Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi	L1, L4, L5
T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S3, S4 Yksin ja ryhmässä tehtävät käsityöt Laaditaan oma ja/tai ryhmän työsuunnitelma (esimerkiksi piirtämällä tai tietotekniikkaa hyväksi käyttäen) Työsuunnitelman rakenne ja muoto Harjoitellaan muodon suunnittelemista, mittaamista ja suunnittelun peruskäsitteitä (esimerkiksi symmetristen muotojen tekemistä pahvimallin avulla), valmiiden piirustusten	L1, L7

	<p>(kaavat, neulemallit) lukemista, voidaan yhdistää kuvataiteeseen esimerkiksi perusväriin, vastaväriin ja väriharmonioihin liittyen</p> <p>Dokumentoidaan suunnitelma sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja</p> <p>Materiaaleina esimerkiksi kuidut, langat, kankaat, puu, metalli, muovi, materiaalin uusiokäyttö, muut luonnonmateriaalit</p> <p>Työvälineet esimerkiksi erilaiset mittaamisvälineet, suorakulma, naulat, ruuvit, saha, purasin, pistepuikko, vasara, hiontapaperi, viila, kaira, taltta, levysakset, muovintaivutin, akkuporakone, polttopiirrin, ompelukone, silitysrauta, sakset, neulat, merkitsemisvälineet, tarkoitukseen sopivat väri- ja pintakäsittelyaineet</p> <p>Tekniikat esimerkiksi ompelutekniikat, lankatekniikat, erikoistekniikat (kirjonta), tilkkutyöt, mittaaminen, merkitseminen, piirrotus, sahaaminen, viilaaminen, höylääminen, hiominen, talttaus, akkuporakoneen käyttö, polttopiirtäminen, lastuavan työstön perusteet, materiaalien liitostekniikat (liimaaminen, naulaaminen), mekaaninen rakentelu, sähköopin ja elektroniikan perusteet (yksinkertainen virtapiiri), vahaus, lakkaus, maalaus</p>	
<p>T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti</p>	<p>S1-S5 Käsityön sanasto ja sen laajentaminen Yksin ja ryhmässä tehtävät käsityöt Laaditaan oma ja/tai ryhmän työsuunnitelma</p> <p>Harjoitellaan muodon suunnittelemista, mittaamista ja suunnittelun peruskäsitteitä</p> <p>Dokumentoidaan suunnitelma sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja</p> <p>Työvälineet, materiaalit ja tekniikat kuten tavoitteessa T3</p>	<p>L4, L6</p>
<p>T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä</p>	<p>S1-S5 Laaditaan oma ja/tai ryhmän työsuunnitelma</p> <p>Työskennellään pitkäjänteisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana ja tarkastellaan suunnitelmaa kriittisesti Tunnistetaan omia vahvuuksia</p> <p>Tutkitaan ennakkoluulottomasti uusia asioita</p> <p>Opetellaan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttö ja keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit</p> <p>Oppimisympäristön siisteys, viihtyisyys ja ilmapiiri</p>	<p>L1, L3</p>
<p>T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja</p>	<p>S6 Dokumentoidaan oma ja ryhmän käsityö ja käsityöprosessi</p> <p>Käytetään ideoinnin tukena esimerkiksi digitaalisia kuva- ja materiaalipankkeja</p> <p>Haetaan tietoa internetistä</p>	<p>L5</p>

käsityöprosessin dokumentoinnissa	Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia	
T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6 Esitellään ja arvioidaan oma käsityöprosessi ja tuotos Arvioidaan toisten tuotos Oppilaan vahvuudet Oppilastöiden näyttely	L1, L4, L7
T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5 Materiaalien taloudellinen käyttö, uusiokäyttö ja kierrätys Tutkitaan kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä ja tilanteita	L1, L3, L7

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - muistaa käsityön peruskäsitteitä ja käyttää tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä - osaa visuaalista ja teknistä suunnittelua - kiinnittää huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin - valmistaa käsityötuotteen oman suunnittelun pohjalta - tutustuu kierrätykseen ja luonnonkuitujen elinkaareen - oppii turvallisia työskentelytapoja sekä oppii huolehtimaan työympäristön viihtyvyydestä - osaa dokumentoida käsityöprosessin etenemistä tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen - osaa arvioida omaa ja toisten toimintaa - hyödyntää omia vahvuuksia käsityöprosessissa

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S3 Suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet ja kokemukset Ideointia helpotetaan perehtymällä tehtävään liittyvään tuote- ja käsityöperinteeseen esimerkiksi kuvamateriaalin avulla Kokeillaan yhdessä erilaisia materiaaleja Laaditaan tuotteesta suunnitelma	L1, L2
T2	S2, S4, S6	L1, L5

Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	Ohjataan oppilaat käsityön (ideointi-suunnittelu-tekeminen-arviointi) prosessiin Oman suunnitelman kehittäminen työn edetessä Työvaiheiden dokumentointi esimerkiksi kuvaamalla Tuotteiden arvioiminen yhdessä	
T3 Opastaa oppilasta tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja suunnittelemaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S2, S3 Yksin ja ryhmässä tehtävät käsityöt Havainnollistetaan yhdessä materiaaleja ja liitostapoja Opettajan tukemana oppilas valitsee työhön sopivat materiaalit ja tekniset ratkaisut Materiaalit esimerkiksi puu-, metalli- ja muovimateriaalit, langat, kuidut ja kankaat, materiaalien uusiokäyttö Työtavat esimerkiksi mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, poraaminen, hiominen, talttaaminen, viilaus, naulaaminen, ruuvaaminen, liimaaminen, pop-niittaus, polttopiirtäminen, hiillettäminen, maalaus ja vahaus vesiohenteisilla käsittelyaineilla, sähkö- ja elektroniikkarakenteluun liittyvät työ- ja liitostavat kuten pehmytjuotos, ohjelmoitavat laitteet, ompelutekniikat, saumurin käyttö, lankatekniikat, erikoistekniikat, sommittelu ja värioppi	L2, L4, L5
T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsityön käsitteistöä sekä valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote sekä työstämään materiaaleja tarkoituksenmukaisesti	S4-S5 Valmistetaan suunnitelman mukainen käsityötuote Työkalujen ja työmenetelmien nimeäminen Suojavälineiden käyttö Turvalliset työskentelymenetelmät Materiaalit ja työtavat kuten tavoitteessa T3	L4, L6
T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S4-S5 Rauhallinen ja turvallinen työskentely Työskentely-ympäristön siisteys ja järjestys Suojavälineiden käyttö (esim. suojalasit) Työstövälineiden turvallisuus	L3, L6
T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6 Ideoinnin tukena ja tiedon hakuun käytetään internetiä Kokeillaan tietokonepohjaisia suunnittelu- ja piirtämisohjelmia Ohjelmoitavien laitteiden kokeilu Työskentelyprosessin dokumentointi tietotekniikan avulla	L5
T7	S6	L1, L4, L7

Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	Käsityöprosessin esitteleminen ja valmiin tuotoksen esitteleminen Työn arviointi yhteisesti Oppilastöiden näyttely	
T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1, S3, S5 Materiaalien taloudellinen käyttö, uusiokäyttö ja kierrätys Kuluttajatieto ja -taito Tutkitaan kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä ja tilanteita	L1, L3, L7

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - esittää idean ja suunnitelman omasta tai yhteisestä käsityöstä - harjoittelee hyödyntämään suunnitelmassa annettua aineistoa ja/ tai omia havaintoja ja kokemuksia - ottaa huomioon työlle annetut rajaukset ja ohjeet - osaa nimetä työvälineitä ja -tekniikoita - työskentelee vastuullisesti ottaen muut huomioon ja pitää oman työympäristön siistinä - nauttii työn tekemisestä ja työskentelystä työvälineillä - ottaa työskentelyssä huomioon työturvallisuuden ja mahdolliset suojavälineet - saattaa loppuun viimeistellyn käsityöprojektinsa - harjoittelee sekä oman että muiden työn arvioimista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S3 Suunnittelun lähtökohtina ovat oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet ja kokemukset Ideointia helpotetaan perehtymällä tehtävään liittyvään tuote- ja käsityöperinteeseen esim. kuvamateriaalin avulla Kokeillaan yhdessä erilaisia materiaaleja Laaditaan tuotteesta suunnitelma	L1, L2
T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen	S2, S4, S6 Ohjataan oppilaat käsityön (ideointi-suunnittelu-tekeminen- arviointi) prosessiin Oman suunnitelman kehittäminen työn edetessä	L1, L5

käsityöprosessi ja sen dokumentointi	Työvaiheiden dokumentointi esimerkiksi kuvaamalla Arvioidaan tuotteita yhdessä	
T3 Opastaa oppilasta tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja suunnittelemaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S2-S3 Yksin ja ryhmässä tehtävät käsityöt Havainnollistetaan yhdessä materiaaleja ja liitostapoja Opettajan tukemana oppilas valitsee työhön sopivat materiaalit ja tekniset ratkaisut Valitaan harjoitustyöhön sopivat käsityön materiaalit esimerkiksi puu-, metalli- ja muovimateriaalit, langat, kuidut ja kankaat, materiaalien uusiokäyttö Työtavat esimerkiksi mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, poraaminen, hiominen, talttaaminen, viilaus, naulaaminen, ruuvaaminen, liimaaminen, pop-niittaus, polttopiirtäminen, hiillettäminen, maalaus ja vahaus vesiohenteisilla käsittelyaineilla, pehmytjuotos, ohjelmoitavat laitteet, ompelutekniikat, saumurin käyttö, lankatekniikat, erikoistekniikat, vaatehuolto, tuunaus	L2, L4, L5
T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsityön käsitteistöä sekä valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote sekä työstämään materiaaleja tarkoituksenmukaisesti	S4-S5 Valmistetaan suunnitelman mukainen käsityötuote Työkalujen ja työmenetelmien nimeäminen Suojavälineiden käyttö Turvalliset työskentelymenetelmät Materiaalit, tekniikat ja työtavat kuten tavoitteessa T3	L4, L6
T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S4,S5 Rauhallinen ja turvallinen työskentely Työskentely-ympäristön siisteys ja järjestys Suojavälineiden käyttö (esimerkiksi suojalasit) Työstövälineiden turvallisuus	L3, L6
T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S4, S6 Ideoinnin tukena ja tiedonhakuun käytetään internetiä Kokeillaan tietokonepohjaisia suunnittelu- ja piirtämisohjelmia Ohjelmoitavien laitteiden kokeilu Työskentelyprosessin dokumentointi tietotekniikan avulla	L5
T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja	S6 Käsityöprosessin esitleminen ja valmiin tuotoksen esitleminen	L1, L4, L7

tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	Työn arviointi yhteisesti Oppilastöiden näyttely	
T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1, S3, S5 Materiaalien taloudellinen käyttö, uusiokäyttö ja kierrätys Kuluttajatieto- ja taito Tutkitaan kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä ja tilanteita	L1, L3, L7

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa esittää tehtävänannon mukaisen oman työidean ja suunnitelman omasta tai ryhmän työstä - hyödyntää omassa suunnitelmassa virikkeitä ja/ tai omia havaintoja ja kokemuksia - ottaa huomioon työlle annetut rajaukset ja ohjeet - arvioi ja valitsee omaan työhönsä sopivia materiaaleja ja toteutustekniikoita - työskentelee vastuullisesti ottaen muut huomioon ja pitää oman työympäristön siistinä - osaa nimetä työvälineitä ja -menetelmiä - ottaa työskentelyssään huomioon työturvallisuuden ja mahdolliset suojavälineet - saattaa loppuun viimeistellyn käsityöprojektinsa - nauttii työn tekemisestä ja työskentelystä työvälineillä - harjoittelee palautteen ja arvion antamista omasta ja muiden työstä sekä työskentelystä - huomaa laatueroja tuotteissa ja niiden merkityksen tekemiselle ja kestäväälle kehitykselle - harjoittelee materiaalien lajittelua ja kierrättämistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3–6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Oppimiskeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

14.4.13 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen

ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnan opetuksessa vuosiluokilla 3–6

Liikunnassa korostetaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Arjenhallintataidot kuten hygienia, ajanhallinta, pitkäjänteisyys, sinnikkyys ja itsesäätelytaidot muodostavat tärkeän osan opetusta (L3). Vuorovaikutus- sekä ryhmätyöskentelytaidot, argumentointi, mielipiteiden asiallinen perustelu sekä vastuunkanto ryhmässä otetaan huomioon opetuksessa (L2). Muutoksensietokykyä, uusiin asioihin suhtautumista, epävarmuuden sietokykyä, joustavuutta ja sääntöjen noudattamiskykyä harjoitellaan monipuolisilla opetusmenetelmillä (L2,L6). Kriittistä ajattelua ja päätöksentekokykyä pyritään kehittämään liikunnallisissa ympäristöissä (L1). Perusopetuksen aikana pyritään luomaan näkemys siitä, mitä kestävä liikunnallinen elämäntapa merkitsee. Lisäksi tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan liikunnan osaamista (L7). Monilukutaitoa kehitetään käyttämällä opetuksessa sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia sekä kinesteettisiä symbolijärjestelmiä esimerkiksi suunnistuksella ja musiikkiliikunnalla (L4). Liikunnanopetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa välineistön sallimissa rajoissa (L5).

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat vuosiluokalla 5 koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä

harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 3:

"Liikun monipuolisesti, kehityn liikkujana ja liikunta tuo minulle hyvinvointia"

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 Kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Monipuoliset liikuntamuodot, liikunnalliset tehtävät, pelit ja leikit	L1, L3
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamista esimerkiksi kiinniottoleikit, voimistelu- ja musiikkiliikunta, hiihto, pallopelit- ja leikit	L1, L3, L4
T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa	S1 Harjoitellaan motorisia perustaitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) esimerkiksi voimistelu telineillä ja telineradat, kamppailut, luistelu, perusliikunta, suunnistus ja retkeily, pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen sekä kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	L3
T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa	S1 Välineiden ja telineiden käsittelytaidot käsin, jaloin ja kehon eri osin	L3
T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta,	S1 Harjoitellaan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, voima, nopeus ja liikkuvuus) esimerkiksi - kestävyyttä pallopeleissä, uinnissa ja maastossa eri vuodenaikoina liikuttaessa	L3

liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa	<ul style="list-style-type: none"> - voimaa kuntopiiritehtävillä, hyppyillä, heitoilla, mäenlaskulla ja -nousulla - nopeutta juoksupyrähdyksillä (esim. osana pallopelejä ja -leikkejä), erilaisilla hyppyillä ja heitoilla - liikkuvuutta voimistellen ja venytellen 	
T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1 Vahvistetaan alkeisuimataitoa	L3
T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1 Harjoitellaan ohjeiden ja sääntöjen kuuntelemista ja noudattamista Harjoitellaan turvallista liikkumista	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2 Harjoitellaan ystävällistä käyttäytymistä kaikkia kohtaan Harjoitellaan omista ja yhteisistä välineistä huolehtimista	L2, L3, L6, L7
T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Opitaan vastuunottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Harjoitellaan tuntien sisältöjen suunnittelua	L1, L2, L3
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Edistetään oppilaan myönteistä kehonkuvaa kannustamalla ja monipuolisilla tehtävillä	L1, L2

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - osaa liikkua, pelata, leikkiä ja tasapainoilla yksin ja yhdessä eri oppimisympäristöissä - osaa käsitellä pelivälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä - osaa liikkua koulun lähimaastossa - vahvistaa omaa kehontuntemustaan

- alkaa kehittää kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta
- vahvistaa alkeisuimataitoaan ja osaa liikkua vedessä monipuolisesti
- osaa huolehtia omista ja yhteisistä välineistä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 4:

"Taitavaksi liikkujaksi ja reilun pelin pelaajaksi"

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 Kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Monipuoliset liikuntamuodot, liikunnalliset tehtävät, pelit ja leikit	L1, L3
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamista esimerkiksi kiinniottoleikit, voimistelu- ja musiikkiliikunta, hiihto, pallopelit- ja leikit	L1, L3, L4
T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa	S1 Harjoitellaan motorisia perustaitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitojen) esimerkiksi voimistelu telineillä ja telineradat, kamppailut, luistelu, perusliikunta, suunnistus ja retkeily, pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen sekä kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	L3
T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa	S1 Harjoitellaan välineiden ja telineiden käsittelytaitoja käsin, jaloin ja kehon eri osin	L3
T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta,	S1 Harjoitellaan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, voima, nopeus ja liikkuvuus) esimerkiksi - kestävyyttä pallopeleissä, uinnissa ja maastossa eri vuodenaikoina liikuttaessa	L3

liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa	<ul style="list-style-type: none"> - voimaa kuntopiiritehtävillä, hyppyillä, heitoilla, mäenlaskulla ja -nousulla - nopeutta juoksupyrähdyksillä (esim. osana pallopelejä ja -leikkejä), erilaisilla hyppyillä ja heitoilla - liikkuvuutta voimistellen ja venytellen 	
T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1 Harjoitellaan eri uimatyyleillä etenemistä	L3
T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1 Harjoitellaan ohjeiden ja sääntöjen kuuntelemista ja noudattamista Harjoitellaan turvallista liikkumista	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2 Harjoitellaan ystävällistä käyttäytymistä kaikkia kohtaan Harjoitellaan omista ja yhteisistä välineistä huolehtimista	L2, L3, L6, L7
T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Harjoitellaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Harjoitellaan tuntien sisältöjen suunnittelua	L1, L2, L3
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Edistetään oppilaan myönteistä kehonkuvaa kannustamalla ja monipuolisilla tehtävillä	L1, L2

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - osaa liikkua, pelata, leikkiä ja tasapainoilla yksin ja yhdessä eri oppimisympäristöissä - vahvistaa kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta - osaa käsitellä pelivälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä - syventää taitojaan liikkua koulun lähimaastossa karttaa apuna käyttäen - osaa uida 25 m yhtäjaksoisesti ja osaa uida eri tyyleillä - osaa käyttäytyä ystävällisesti kaikkia kohtaan - nauttii omasta kehollisuudestaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 5:

"Terveellinen liikunta, tutustutaan pelien maailmaan ja harjoitellaan itsenäiseksi liikkujaksi"

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 Kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1 Monipuoliset liikuntamuodot, liikunnalliset tehtävät, pelit ja leikit	L1, L3
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamista esimerkiksi kiinniottoleikit, voimistelu- ja musiikkiliikunta, hiihto, pallopelit- ja leikit	L1, L3, L4
T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1 Harjoitellaan motorisia perustaitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) esimerkiksi voimistelu telineillä ja telineradat, kamppailut, luistelu, perusliikunta, suunnistus ja retkeily, pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen sekä kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	L3
T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1 Harjoitellaan välineiden ja telineiden käsittelytaitoja käsin, jaloin ja kehon eri osin	L3
T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1 Harjoitellaan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, voima, nopeus ja liikkuvuus) esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - kestävyyttä pallopeleissä, uinnissa ja maastossa eri vuodenaikoina liikuttaessa - voimaa kuntopiiritehtävillä, hypyillä, heitoilla, mäenlaskulla ja -nousulla - nopeutta juoksupyrähdyksillä (esim. osana pallopelejä ja -leikkejä), erilaisilla hypyillä ja heitoilla - liikkuvuutta voimistellen ja venytellen 	L3

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1 Vahvistetaan eri uimatyyleillä etenemistä ja harjoitellaan vesipelastuksen alkeita	L3
T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1 Harjoitellaan ohjeiden ja sääntöjen kuuntelemista ja noudattamista Harjoitellaan turvallista liikkumista	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2 Harjoitellaan ystävällistä käyttäytymistä ja toisten oppilaiden kannustamista Harjoitellaan omista ja yhteisistä välineistä huolehtimista	L2, L3, L6, L7
T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Harjoitellaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Harjoitellaan tuntien sisältöjen suunnittelemista Ymmärretään liikunnan merkitys osana kokonaisvaltaista hyvinvointia	L1, L2, L3
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Edistetään oppilaan myönteistä kehonkuvaa kannustamalla ja monipuolisilla tehtävillä	L1, L2

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - liikkuu, pelaa ja tasapainoilee yksin ja yhdessä eri oppimisympäristöissä - harjoittaa kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta - käsittelee taitavasti erilaisia pelivälineitä erilaisissa peleissä - suunnistaa lähimaastossa kartan avulla - osaa vesipelastuksen alkeet - ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja luoda omalla toiminnallaan myönteistä ilmapiiriä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 6:

"Omaksutaan liikunnallista elämäntapaa, tutustutaan kunnan eri osa-alueiden kehittämiseen ja kohti monipuolista lajien taitajaa"

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 Kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1 Monipuoliset liikuntamuodot, liikunnalliset tehtävät, pelit ja leikit	L1, L3
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja ja kehon hahmottamista esimerkiksi kiinniottoleikit, voimistelu- ja musiikkiliikunta, hiihto, pallopelit- ja leikit	L1, L3, L4
T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1 Harjoitellaan motorisia perustaitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja) esimerkiksi voimistelu telineillä ja telineradat, kamppailut, luistelu, perusliikunta, suunnistus ja retkeily, pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen sekä kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	L3
T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1 Harjoitellaan välineiden ja telineiden käsittelytaitoja käsin, jaloin ja kehon eri osin	L3
T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1 Harjoitellaan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, voima, nopeus ja liikkuvuus) esimerkiksi - kestävyyttä pallopeleissä, uinnissa ja maastossa eri vuodenaikoina liikuttaessa - voimaa kuntopiiritehtävillä, hyppyillä, heitoilla, mäenlaskulla ja -nousulla	L3

	<ul style="list-style-type: none"> - nopeutta juoksupyrähdyksillä (esim. osana pallopelejä ja -leikkejä), erilaisilla hypyillä ja heitoilla - liikkuvuutta voimistellen ja venytellen 	
T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1 Vahvistetaan eri uimatyyleillä etenemistä ja ylläpidetään perusuimataitoa	L3
T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1 Harjoitellaan ohjeiden ja sääntöjen kuuntelemista ja noudattamista Harjoitellaan turvallista liikkumista	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2 Harjoitellaan ystävällistä käyttäytymistä ja toisten oppilaiden kannustamista Harjoitellaan omista ja yhteisistä välineistä huolehtimista	L2, L3, L6, L7
T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2 Harjoitellaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Harjoitellaan tuntien sisältöjen suunnittelua Ymmärretään liikunnan merkitys osana kokonaisvaltaista hyvinvointia	L1, L2, L3
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3 Edistetään oppilaan myönteistä kehonkuvaa kannustamalla ja monipuolisilla tehtävillä	L1, L2

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - soveltaa ja käyttää tasapainotaitoaan muuttuvissa oppimisympäristöissä - käsittelee taitavasti erilaisia pelivälineitä eri tekniikoilla - arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa - ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti - hahmottaa mittakaavan ja osaa suunnistaa vaihtelevassa maastossa - osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla

- noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa
- osaa työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti
- osaa perusuimataidon eli uida kahta uintitapaa käyttäen 50 m yhtäjaksoisesti ja sukeltaa 2 m pinnan alla.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Liikunnan opetuksessa hyödynnetään koulun liikuntapaikkojen lisäksi esimerkiksi Kalevan urheilupuistoa, jäähallia, uimahallia, suunnistusmaastoja, Keinukallion liikuntapuistoa sekä paikallisia liikuntaseurojen ja -yritysten tiloja. Myös lähikuntien liikuntapaikkoja voidaan käyttää mahdollisuuksien mukaan.

Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3–6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 Kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Sosiaalinen toimintakyky			
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.14 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävän, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuvan jatkumon. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 3–6

Oppilaanohjauksessa oppilaat oppivat ymmärtämään oppimisen merkityksen (L7) ja etsimään itselle sopivia työskentelytapoja (L1). Oppilaat harjoittelevat vastuunottamista omasta koulutyöstä ja valinnoista (L3). Opetuksessa vahvistetaan sosiaalisia taitoja ja ryhmätyötaitoja (L2). Oppilaat tutustuvat lähialueen ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään (L6), myös kuvien ja tekstien kautta (L4). Lisäksi hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa ammatteihin ja työelämään tutustumisessa (L5).

Vuosiluokilla 3–6 oppilaanohjausta ei opeteta erillisenä oppiaineena, vaan oppilaanohjaus toteutuu eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3–6

Oppilaanohjauksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteet ja sisällöt	Toteutus / keinot tavoitteiden ja sisältöjen toteuttamiseksi	Laaja-alainen osaaminen
Oppimaan oppiminen ja opiskelustrategiat	Ohjataan oppilasta tunnistamaan ja kehittämään omia tapojaan oppia eri oppiaineissa	L1, L4, L5
Tavoitteiden asettaminen ja itsearviointi sekä omien ja toisten vahvuuksien, kykyjen ja taitojen tunnistaminen ja arvostaminen	Ohjataan omien vahvuuksien löytämiseen ja itselle sopivien tavoitteiden asettamiseen Käytetään erilaisia itsearviointimenetelmiä Pidetään oppimiskeskusteluja oppilaan ja huoltajan kanssa	L1, L3, L4
Sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittäminen	Käytetään monipuolisia työtapoja, jotka tukevat sosiaalisten taitojen kehittymistä	L2, L6, L7
Vastuunottaminen omasta elämästä, opiskelusta ja valinnoista	Ohjataan ottamaan vastuuta omasta koulunkäynnistä ja valinnoista	L3, L6, L7
Tutustuminen lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään	Järjestetään työelämä tutuksi -päiviä, joissa on esimerkiksi yritysesityksiä tai vanhempia kertomassa ammateistaan Järjestetään vierailukäyntejä työpaikoilla Järjestetään mahdollisuuksien mukaan virtuaaliesityksiä ja tutustumiskäyntejä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen Tutustutaan ammatteihin tekstien ja kuvien avulla	L4, L5, L6, L7

Oppilaanohjauksen oppimisen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa omia tapojaan oppia eri oppiaineissa sekä omia kehittämiskohteitaan - osaa nimetä omia vahvuuksiaan ja kykyjään - toimii ottaen vastuun itsestään ja roolistaan ryhmän jäsenenä - tuntee erilaisia ammatteja ja työpaikkoja.

Opetus vuosiluokilla 7–8

15. Vuosiluokat 7–9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7–9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Ala- ja yläkoulun nivelvaiheessa sekä oppilaita että huoltajia tiedotetaan opiskelusta yläkoulussa. Oppilaanohjaajat käyvät kertomassa 6. luokan oppilaille muutoksista, jotka liittyvät yläkouluopiskeluun. Yläkouluun siirtyville 6. luokan oppilaille järjestetään loppukeväästä yläkoulun toimintaan tutustumispäivä, jossa yläkoululaiset esittelevät yläkoulutoimintaa. Tarvittaessa oppilaita koskevasta tiedonsiirrosta vastaavat koulukuraattori ja erityisopettaja, jotka osallistuvat 6. luokkalaisten pedagogisia asioita käsitteleviin alakoulujen monialaisiin pedagogisen tuen ryhmiin.

Toimintatavat siirtymävaiheessa vuosiluokilta 6–7 ja vuosiluokilta 7 toiselle asteelle

Oppilaiden siirtyminen alakoulusta yläkouluun muodostaa loogisen oppimispolun, jossa tuttu opiskelutapa jatkuu korostaen oppilaan omatoimisuutta, formatiivista palautetta ja nuoren omia kyvykkyyksiä ja laaja-alaista, ja holistista oppimista. Erityisen tärkeää on tukea oppilasta, joka on siirtymässä perinteisestä opetuksesta montessoriopetukseen. Siirtymävaiheissa vastaanottavan ja lähettävän luokanopettajan tehtävänä on huolehtia oppilaan pedagogisen tiedon siirrosta seuraavalle asteelle, ml. asiakirjojen siirto, sekä sisältöjen ja harjoiteltujen tekniikoiden tiedon siirto aloittaa ja ylläpitää siirtymää tukeva yhteistyötä huoltajien kanssa varhaisessa vaiheessa, mm. varmistaen riittävä tieto pedagogiikan peruseräaatteista huolehtia uuden oppilaan perehdyttämisestä opetusmenetelmiin, henkilöstöön ja opiskeluryhmiin sekä oppilashuollon palveluihin huolehtia oppilaan ja kotien perehdyttäminen opetuksen tavoitteisiin, tukimuotoihin ja arviointikäytänteisiin ml. oppilaskohtaiset keskustelut osallistua yhteistyöhön eri oppilaitosten välillä vahvistaen oppilaitosten pedagogista ymmärtämystä huolehtia käytännössä uusien oppilaiden sujuva induktio koulun yhteisöön.

Rehtorin tehtävänä oppilaiden siirtymävaiheessa on tehdä oppilaaksi oton päätökset koulun johtokunnan ohjauksen mukaisesti ja tiedottaa päätöksistä aloittaa ja ylläpitää oppilaitosten välistä

yhteistyötä mm. järjestämällä siltapalaverit tiedonsiirtoa varten vastata tiedon siirrosta siirtymävaiheessa esim. oppilastietojen päivittämisestä, sekä opintojen ja arviointien kirjaamisessa hallintojärjestelmiin koordinoita koulun ja kotien yhteistyön muotoja kuten kouluun siirtyvien huoltajien perehdytystä ja huolehtia koulusta pois siirtyvien huoltajien tiedottamisesta esim. vanhempainilloissa sekä varmistaa uusien kotien osallistumismahdollisuudet vanhempainverkostoon ja koulun yhteisöön varmistaa riittävät resurssit oppilaiden sujuvan induktion toteuttamiseksi.

Oppilashuollon ammattilaisten tehtävänä siirtymävaiheessa on Oman toimialansa mukaisesti tukea oppilaita siirtymävaiheessa Oppilashuollon ryhmän jäsenenä aktiivisesti osallistua siirtymävaiheessa tiedonsiirtoon, kotien ja oppilaiden perehdyttämiseen ja yhteistyöhön luokanopettajien ja kotien kanssa.

Huoltajien vastuulla on aktiivisesti ja avoimesti tuoda riittävä tieto oppilaan tarpeista ja kyvykkyyksistä luokanopettajalle ja oppilashuollon ammattilaisille.

Oppilaan vastuulla siirryttäessä seuraavalle opintoasteelle on toimia yhteistyössä luokanopettajien, oman oppilasryhmän ja koulun henkilökunnan kanssa sujuvan koulunaloituksen aikaansaamiseksi. Oppilaan vastuulla on hakea aktiivisesti apua ja tukea oman ikäkauden ja kyvykkyyksien mukaan ja tuoda esille toiminnan kehitystarpeita esim. oppilaskunnan kautta.

Vuosiluokkakokonaisuuden 7–9 tehtävien toteutumista seurataan ja kehitetään seuraavasti:

Vuosiluokkien 7–9 aikana seurataan oppilaiden oppimista arviointiluvussa ja oppilainekohtaisissa päättöarvioinneissa esitetyillä tavoilla, sekä lisäksi oppimista monialaisten kokonaisuuksien osalta, jotta varmistetaan hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille. Kotien kanssa käytävällä dialogilla varmistetaan huoltajille riittävä tieto oppilaan etenemisestä perusopetuksen aikana ja hänen vahvuuksistaan ja tuen tarpeista. Laajalla formatiivisella, jatkuvalla palautteella annetaan oppilaille tietoa omista vahvuuksista ja oppilaanohjausta. Näin varmistetaan, että oppilas osaa pohtia koulutukseen liittyviä ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen.

Vuosiluokat 7–9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7–9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7–9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko- opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

Yläkoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa yläkoulun oppilaat saavat oppilaanohjauksessa sekä ryhmämuotoista että henkilökohtaista ohjausta jatko-opintoihin liittyen. Jatko-opintoja varten annettava ohjaus painottuu 9. vuosiluokalle. Oppilaiden huoltajille järjestetään tilaisuuksia, joissa kerrotaan toisen asteen opiskeluvaihtoehdoista ja hakumenettelystä. Oppilaiden jatko-opiskelun suunnittelua tuetaan järjestämällä tutustumiskäyntejä lähialueen toisen asteen oppilaitoksiin tai vastaavasti toisen asteen opiskelijavierailuja koululle.

Oppilaiden oppimista ja koulunkäyntiä koskevia tietoja voidaan siirtää jatko-opiskelupaikkaan, kun oppilaan huoltajalta on saatu lupa tiedonsiirtoon. Tiedon siirto tapahtuu oppilaskohtaisesti erikseen sovittavalla tavalla. Yhteishaun lopullisten tulosten valmistuttua oppilaille järjestetään tarvittaessa jälkiohjausta, josta vastaa oppilaanohjaaja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7–9. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen määritellään tarkemmin oppiaineiden yhteydessä.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeitä on luoda

mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatus ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa, ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään

kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihitteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihitteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävästi tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden

suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinna ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttämään tiedon häviämistä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailvien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa

opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Helsingin Montessori-koulussa laaja-alainen osaamisen tukeminen on tärkeässä roolissa montessoripedagogiikassa. Eryityisesti kokonaisuudet Ajattelu ja oppimaan oppiminen, Työelämätaidot ja yrittäjyys sekä Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen ovat läpileikkaavia elementtejä opetuksessa.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen on montessoripedagogiikassa opetuksen ytimessä. Omaan oivallukseen perustuvaa opetusta jatketaan yläluokilla. Oppisisältöjä esitellään ratkaistavien ongelmien kautta ja tarvittavia malleja ja kaavoja tutkitaan omien havaintojen pohjalta tutkien. Vastuunottoa ja omatoimisuutta omassa opiskelussa on harjoiteltu koko koulupolun ajan varhaiskasvatuksesta alkaen, samoin ajankäytön hallintaa. Edelleen eri ikäisten oppilaiden yhteisössä opiskellen oppilaat osallistuvat aktiivisesti opintojen suunnitteluun.

Uuden luomiseen, ratkaisujen yhdistelemiseen ja erilaisten näkökulmien havaitsemiseen tuetaan monialaisissa, oppiainerajat ylittävissä projekteissa, jotka perustuvat oppilaita kiinnostaviin aiheisiin ja toimintoihin. Toiminnallisen työskentelyn kautta oppilaat ottavat vastuuta ikäkaudelle sopivalla tavalla ja näin rakentavat nuoren itsetuntoa, minäkuvaa ja uskoa yhteistyön tuloksiin.

Nuorten työelämätaitojen ja yrittäjyyden kehittäminen ovat tärkeä osa oppilasjohtoisten projektien tavoitteita. Vastuun ottamisen harjoittelu, tutuminen elinkeinoelämään ja yhteisen yrittämisen harjoittelu sekä ammatteihin tutustuminen ovat kiinteä osa oppilaineiden opiskelua. Ryhmän yhteisesti asettamien tavoitteiden kautta harjoitellaan paitsi työelämän tehtävien osaamisia myös sosiaalisia taitoja ja esim. tietotekniikan soveltamista erilaisiin tehtäviin.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen on jo alaluokkien aikana tutuksi tulleita toimintamalleja oppilaan arjessa. Luokkatoimikunnat, oppilaskuntatoiminta ja päivittäiset luokkien yhteiset arjen suunnitteluun liittyvät keskustelut jatkuvat yläluokilla. Yläkoulussa oppilaita ohjataan aktiivisesti osallistumaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen esim. kaupunkisuunnittelun osalta, ja esim. vapaaehtoistyön kautta. ovat läpileikkaavia elementtejä opetuksessa. Koulun sisällä oppilailla on myös mahdollisuus osallistua vahvasti koulun kehittämistyöhön.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

- Annetaan oppilaalle aktiivinen omistajarooli oppimisprosessissa.
- Annetaan oppilaille vastuu omasta opiskelusta ikäkaudelle ja kyvyille sopivilla tavoilla
- Mahdollistetaan oppilaan oman ajattelun hyödyntäminen ja jo oppimaansa kriittinen tarkastelu sekä soveltaminen.
- Ohjataan oppilasta opiskelutaitojen kehittämisessä ja arvioinnissa

- Harjoitellaan tiedonhakua yksin ja ryhmässä.
- Osana opetusta harjoitellaan lähdekritiikkiä ja tiedon arviointia
- Opetellaan näkemään asioita toisten silmin ja pohtimaan asioita eri näkökulmista.
- Ruokitaan oppilaiden luovuutta.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

- Tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista.
- Ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana.
- Ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.
- Ohjataan oppilaita lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä.
- Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan.
- Tarjotaan mahdollisuuksia kokea ja tulkita kulttuuria ja kulttuuriperintöä.
- Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.
- Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.
- Käytetään apuna draamatyöskentelyä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

- Harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä.
- Opetellaan nettikäyttäytymistä.
- Ohjataan tarkastelemaan mainontaan liittyviä asioita analyyttisesti ja kriittisesti.

Monilukutaito (L4)

- Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.
- Syvennetään tiedonhakutaitoja.
- Harjoitellaan tiedon tuottamista, tulkintaa ja välittämistä.
- Rohkaistaan osallistumaan ja vaikuttamaan suullisesti ja kirjallisesti eri ympäristöissä.
- Syvennetään tekstilajitaitoja tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin.
- Tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä.
- Syvennetään medialukutaitoja ja kehitetään kuvanlukutaitoa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

- Käytetään tekstin tuottamisessa ja käsittelyssä eri välineitä.
- Ohjataan oppilaita tekijänoikeuksien peruseränteiden tuntemiseen. Pohditaan esimerkiksi, mitä tekijänoikeus ja tietosuoja tarkoittavat.
- Harjoitellaan tiedonhakua eri lähteistä ja hyödynnetään niitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoitellaan tiedon kriittistä arviointia.
- Ohjataan oppilaita ottamaan vastuuta omasta viestinnästään.
- Harjoitellaan turvallista ja fiksua nettikäyttäytymistä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

- Harjoitellaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä.
- Ohjataan oppilasta työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään, työn loppuun saattamisesta ja työn tulosten arvostamisesta.
- Huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys työelämässä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

- Vahvistetaan ja syvennetään vuorovaikutustaitoja ja omaa ilmaisua.
- Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

15.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen
  - o toimintatavat siirtymävaiheessa
  - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 7–9 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7–9 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 7–9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7, 8 ja 9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 7–9

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7–9

Tässä opetussuunnitelmassa kustakin oppiaineesta määritellään tehtävä, opetuksen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet sekä oppimisen tavoitteet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen, tukeen, ja oppimisen arviointiin liittyviä, erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Jokaisesta oppiaineesta määritellään laaja-alaisen osaamisen tavoitteet opetuksessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukkoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukkoissa seuraavasti:

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on Helsingin Montessori-koulussa määritelty kaksi oppimäärää: suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Toisena kotimaisena kielenä oppilaat opiskelevat yhteisenä oppiaineena ruotsia.

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja meditoituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus

perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapäiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomenkielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan etsimällä viestien sisältöjä ja analysoimalla niitä (lukeminen, kuuntelu, kirjallisuuden taidot). Tarkastellaan sisältöjen johdonmukaisuutta, kronologiaa ja kausalisuutta. Ruoditaan erilaisten tekstien tavoitteita, uskottavuutta ja arvomaailmaa. Syvennetään faktan ja fiktion eron ymmärtämistä, ja perehdytään niiden erilaiseen tehtävään ajattelun tukena. Kielen rakenteisiin ja ryhmittelyihin tutustumalla vahvistetaan analogista ajattelua sekä luokittelun ja hierarkioiden ymmärtämistä. Analysointia, tulkintaa, määrittelyä ja tiivistämistä harjoittelemalla vahvistetaan sekä induktiivista että deduktiivista päättelykykyä. Harjoitellaan mielipiteenmuodostusta ja perustelua. Monipuolistetaan oppijan tiedonhankinta-, vuorovaikutus- ja opiskelutekstien tuottamis- ja vastaanottotaitoja. Harjaannutaan ratkaisemaan ongelmia sekä yhdessä että itsenäisesti. Kasvetaan vastuuseen omasta oppimisesta.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Harjoitellaan oman ilmaisun muokkaamista sellaiseksi, että se palvelee oppijan tarkoitusta ja tulee ymmärretyksi halutulla tavalla suomenkielisessä kulttuuriympäristössä. Tutustutaan ryhmädynamiikkaan, sähköisiin ja painettuihin teksteihin, kirjallisuuden vaiheisiin, tiedonkulkuun, verkkoympäristöihin, verkkokäyttäjän vastuuseen, kirjastoon, elokuvaan ja teatteriin. Harjoitellaan palautteen antamista ja hyödyntämistä sekä erilaisissa viestintätilanteissa toimimista, myös draaman keinoin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kehitetään kykyä ratkaista ongelmia ja ristiriitoja keskustelun ja neuvottelun keinoin. Opitaan erilaisten sekä asiapitoisten että viihteellisten mediatekstien kriittiseen käyttöön ja etsimään arjessa tarvittavaa tietoa sekä painetuista että sähköisistä lähteistä. Opitaan muistiinpanotekniikkaa, kielioppaiden ja -neuvonnan ja oikolukutoimintojen käyttöä sekä

tietoturvan perusasioita. Harjoitellaan asioinnissa tarvittavia suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja, myös oikeinkirjoitusta. Opitaan käyttämään kirjastoa sekä tiedon että viihteen lähteenä.

L4 Monilukutaito: Harjoitellaan perinteisten tekstimuotojen sekä digitaalisen verkkoympäristön tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoa ja erityispiirteiden ymmärtämistä. Kehitetään taitoa toimia tekstien kanssa erilaisissa tilanteissa ja erilaisia tehtäviä varten. Kehitetään kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoja eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla tarkoituksenmukaisesti. Kehitetään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä kykyä tunnistaa omia kehittämistarpeitaan.

L5 Tieto- ja viestintätekniikka: Tieto- ja viestintätekniikan perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa sekä lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä viestintäkanavia. Omien tekstien tuottamisessa ja julkaisemisessa tutustutaan sähköisiin kanaviin. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön. Kielentuntemuksen harjoittelussa hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Työelämätaitoja ja yrittäjäyhtä tuodaan esiin yhteistyössä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa mm. vierailut, vierailijat koululla, verkostot. Opitaan prosessien suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä muutoksiin sopeutumista ja loppuun saattamista. Löydetään omia taipumuksia ja vahvuuksia. Faktan ja fiktion suhteeseen syventymällä opitaan ymmärtämään tavoitteiden ja suunnitelmallisen toiminnan yhteys. Tutustutaan suomen kielen ja kirjallisuuden osaamista vaativissa ammateissa tehtävään työhön (esimerkiksi kirjallisuusalan tehtävät, toimittaminen, elokuva-ala, teatterityö, kirjastoala, mainonta, sisällöntuottajat).

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustaitoja. Kehitetään kykyä toimia tavoitteellisesti, rakentavasti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. Opitaan etsimään ja vastaanottamaan kriittisesti tietoa ympäröivästä maailmasta ja käymään eri foorumeilla rakentavaa keskustelua esiin nousevista aiheista. Harjoitellaan medialukutaitoa, väittelyä sekä vaikuttavan puheen ja kirjoittamisen keinoja. Perehdytään mainonnassa ja propagandassa käytettäviin keinoihin. Opitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia toimintatapoja viestinnässä ja ilmaisussa. Opitaan yhteistyön ja ajatusten jakamisen merkitys kehitykselle ja tulevaisuuden rakentamiselle.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen,

suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyyli- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyli- ja tyylipiirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhe- ja kirjallisuuteen ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyyli- ja tyylipiirteisiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1. Ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1. Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.	L2, L3, L6, L7
T2. Kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.	S1. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi- ja ongelmanratkaisutilanteissa.	L1, L2, L3, L7
T3. Ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaanniitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten, kuten esitelmien, pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan yleisön huomioonottamista.	L1, L2, L3, L7
T4. Kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä.	S1. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5. Ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.	S2. Syvennetään tekstien tulkinnan taitojalukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä media- ja asiainvälistä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä.	L1, L2, L4
T6. Tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksiavalita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	S2. Luetaan, tutkitaan ja tulkitaan erilaisiatekstejä.	L1, L2, L4, L5

<p>T7. Ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa.</p>	<p>S2. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin, kantaottaviin ja ohjaaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten suoraan ja epäsuoraan esitykseen ja referointiin. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja jalisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Palautetaan mieleen eri tekstilajeja. Pohditaan tekstientarkoituseriä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä.</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T8. Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	<p>S2. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>T9. Kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku- ja kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.</p>	<p>S2. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion, kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.</p>	<p>L1, L2, L4, L5</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>		
<p>T10. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.</p>	<p>S3. Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä.</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>
<p>T11. Tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisestikantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisessa ympäristössä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.</p>	<p>S3. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi.</p>	<p>L2, L4, L5</p>
<p>T12. Ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaille tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.</p>	<p>S3. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain, yksin ja ryhmässä. Annetaan jäsennettään palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>

T13. Ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisestaviestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.	S3. Opitaan käyttämään kirjoitetun kielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Kirjoitetaan tekstejä käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L2, L4, L5, L6
T14. Harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan omia tekstejä tuottaessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15. Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	S4. Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Palautetaan mieleen sanaluokat ja sijamuodot. Kerrataan kielenhuollon perusasiat.	L1, L2, L4

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet	
Oppilas	
	<ul style="list-style-type: none"> - viestii asiakeskeisesti ryhmässä - kertoo lukemastaan lyhyestä kaunokirjallisesta tekstistä käyttäen kirjallisuuden peruskäsitteitä - noudattaa tärkeimpiä oikeakielisyysskäytänteitä - käyttää erilaisia tietolähteitä - arvioi suppeiden asiategstien luotettavuutta - tuottaa pienimuotoisia asia- ja fiktiotekstejä vaiheittain käyttäen hyväkseen saamaansa palautetta.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1. Ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimiatavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.	S1. Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.	L2, L3, L6, L7
T2. Kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.	S1. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Opetellaan ilmaisemaan mielipiteitä ja perustelemaan niitä uskottavasti.	L1, L2, L3, L7

<p>T3. Ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p>	<p>S1. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaanniitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puheesitystenpitämistä sekä havainnollistamista. Pidetään spontaaneja ja valmisteltuja puheenvuoroja. Harjoitellaan yleisön huomioonottamista.</p>	<p>L1, L2, L3, L7</p>
<p>T4. Kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämälueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä.</p>	<p>S1. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.</p>	<p>L1, L2, L6, L7</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>		
<p>T5. Ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.</p>	<p>S2. Syvennetään tekstien tulkinnan taitojalukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä media- ja asiainkirkkejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisenstrategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä.</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T6. Tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksiavalita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.</p>	<p>S2. Luetaan, tutkitaan ja tulkitaan erilaisia tekstejä.</p>	<p>L1, L2, L4, L5</p>
<p>T7. Ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa.</p>	<p>S2. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten suoraan ja epäsuoraan esitykseen, referointiin, mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostutteluun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Palautetaan mieleen tuttuja tekstilajeja ja tutustutaan uusiin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä jakohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä.</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T8. Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	<p>S2. Harjoitellaan tiedonhaun vaihteita, käytetään erilaisia tietolähteitä ja arvioidaanniiden luotettavuutta.</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>T9. Kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku- ja kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä</p>	<p>S2. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla jajaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen</p>	<p>L1, L2, L4, L5</p>

fiktio keinoista.	kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion, kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.	
Tekstien tuottaminen		
T10. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	S3. Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä.	L2, L4, L5, L7
T11. Tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisestikantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisessa ympäristössä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.	S3. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omiatekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi.	L2, L4, L5
T12. Ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaille tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstintuottajana.	S3. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain, yksin ja ryhmässä. Annetaan järkevää palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.	L2, L4, L5, L6
T13. Ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.	S3. Opitaan käyttämään kirjoitetun kielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Kirjoitetaan tekstejä käsin ja tietojen viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L2, L4, L5, L6
T14. Harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan omia tekstejä tuotettaessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15. Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4. Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksista tekstin tyyliin ja sävyyn. Opiskellaan verbioppi (modukset, lauseenvastikkeet ja nominaalimuodot) ja lauseenjäsenitys. Kerrataan kielenhuoltoatekstien kirjoittamisen yhteydessä.	L1, L2, L4

T16. Kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.	S4. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten elokuvaan, teatteriin, puhe- ja mediakulttuuriin ja eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin ja joihinkin alalajeihin. Luetaan monipuolisesti nuorten kirjoja ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.	L1, L2, L4
T17. Ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.	S4. Rakennetaan oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - perustelee mielipiteensä keskustelussa ja väittelyssä - tunnistaa ja tuottaa erilaisia tekstilajeja ja ymmärtää niiden keskeiset piirteet - tunnistaa keskeisten kirjallisuudenlajien tyylipiirteitä ja valitsee itselleen tarkoituksenmukaista luettavaa - käyttää draaman keinoja ilmaisussaan - osaa eritellä lauseen rakennetta.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1. Ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimiatavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.	S1. Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.	L2, L3, L6, L7
T2. Kannustaa oppilastamonipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.	S1. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Syvennetään taitoa ilmaista mielipiteitä ja perustella niitä uskottavasti.	L1, L2, L3, L7
T3. Ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaanniitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista.	L1, L2, L3, L7

	Pidetään spontaaneja ja valmisteltuja puheenvoroja. Syvennetään yleisönhuomioonottamista.	
T4. Kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä.	S1. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja jahavaitsemaan niiden kehittämiskohteita.	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5. Ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.	S2. Syvennetään tekstien tulkinnan taitojalukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä media- jaasiatextejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisenstrategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä.	L1, L2, L4
T6. Tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuusia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	S2. Luetaan, tutkitaan ja tulkitaan erilaisiatextejä.	L1, L2, L4, L5
T7. Ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa.	S2. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Syvennetään aiemmin opittua jatutustutaan asioiden välisten suhteiden osoittamisen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Osataan tekstien tulkinassa soveltaa aiemmin opittuja tekstilajitaitoja. Pohditaan tekstien tarkoituseriä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä.	L1, L2, L4
T8. Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa jakyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.	S2. Osataan hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja arvioida lähteiden ja tiedon luotettavuutta.	L2, L4, L5, L6
T9. Kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku- ja kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niidenjakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.	S2. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla jajaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion, kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	S3. Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteissä.	L2, L4, L5, L7
T11. Tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisessa ympäristössä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.	S3. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omiatextejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden	L2, L4, L5

	ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi.	
T12. Ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaille tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.	S3. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain, yksin ja ryhmässä. Annetaan jāvastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.	L2, L4, L5, L6
T13. Ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.	S3. Opitaan käyttämään kirjoitetun kielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Vahvistetaan ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä. Kirjoitetaan tekstejä käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L2, L4, L5, L6
T14. Harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan omia tekstejä tuottaessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15. Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	S4. Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamiamerkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksista tekstin tyyliin ja sävyyn. Opiskellaan lyhenteiden ja vierassanojen kirjoittamista. Kerrataan kielenhuoltoa tekstien kirjoittamisen yhteydessä.	L1, L2, L4
T16. Kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.	S4. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhe- ja mediakulttuuriin ja eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden keskeisiin tyyli- ja virtauspiirteisiin ja suomalaisen kirjallisuuden historiaan (mm. Kalevala). Luetaan monipuolisesti klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.	L1, L2, L4
T17. Ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.	S4. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteenpiirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla.	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää tarkoituksenmukaista kieltä erilaisissa puhetilanteissa - erittelee ja tuottaa laajahkoja, pohtivia, kielen konventioita noudattavia asiatekstejä - käyttää monipuolisia tiedonhankintakeinoja tulkitessaan ja tuottaessaan asiatekstejä - tuntee kirjallisuuden historiaa sekä osaa eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta kirjallisuuden käsitteiden avulla - tuottaa sisällöltään monipuolisia fiktiotekstejä - tuntee Suomen kieliolot ja suomen kielen aseman maailman kielten joukossa sekä - kirjakielen kehitysvaiheet ja nykykielen vaihtelun.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.	Ryhmäviestintätaidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä asiallisesti ja esittää sille yksinkertaisia perusteluja.	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä selkeästi ja perustella sen melko monipuolisesti.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä tilanteeseen sopivalla tavalla ja perustella sen vakuuttavasti.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puheesityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puheesityksen	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen ja kohdentaa sen kuulijoilleen.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen vaativastakin aiheesta.

				Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohtensa.	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa eritellä viestintätaitojan sekä kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa arvioida viestintätaitojan ja vahvuuksiaan ja pohtia, miten voitaitojaan kehittää.
Tekstien tulkitseminen							
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.	Tekstin ymmärtäminen ja omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohtensa.	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voit niitä kehittää.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia- ja mediateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmu-	Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoituksiperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien

käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa		kaisia käsitteitä käyttäen.		kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.	kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	muutamien keskeisten käsitteiden avulla.	piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitukseen.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.	Tiedonhankintatavat ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa etsiä yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osaa nimetä muutaman lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.	Oppilas osaa käyttää tavanomaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteiden luotettavuutta.	Oppilas osaa kuvata tiedonhaun keskeiset vaiheet, etsiä erilaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.	Oppilas osaa toimia tiedonhaun vaiheiden mukaisesti. Oppilas osaa käyttää monipuolisia lähteitä ja hakea niistä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan, monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista.	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisen tekstin piirteitä ja tehdä havaintoja fiktion keinoista.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää erittelyssä muutamia keskeisiä käsitteitä sekä tunnistaa fiktion kielen ja ilmaisutapojen erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.	Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja pohtia fiktion monitulkintaisuutta.
Tekstien tuottaminen							
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita	Monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteen	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita

vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana		taan tekstin tuottajana.		sa tekstin tuottajana.	tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	taan tekstin tuottajana.	taan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voitaitojaan kehittää.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa vastaan palautetta.	Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa antaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta satunnaisesti tekstien tuottamisessa.	Oppilas osaa muokata tekstin rakenteita ja kieliasua palautteen pohjalta. Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.	Oppilas osaa muokata monipuolisesti ja itsenäisesti tekstin ilmaisuja ja rakenteita. Oppilas osaa antaa tekstien muokkaamista edistävää palautetta muiden teksteistä ja soveltaa saamaansa palautetta kehittäessään tekstin tuottamisen taitojaan.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista, vahvistamaan tietojen ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä sekä vahvistamaan	S3	Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tietojen ja viestintäteknologian hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa	Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallinta	Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin sekä noudattaa useita kirjoitetun	Oppilas osaa tuottaa tekstin, joka on helposti ymmärrettävä ja sujuva. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin sekä noudattaa	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti, käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita, kiinnittää

yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista		yleiskielen hallintaansa.		virkkeen alussa ja erisnimissä. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tietojärjestelmien ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	yleiskielen käytänteitä.	pääosin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tietojärjestelmien viestintäteknologiaa hyödyntäen.	huomiota tekstin tyyliin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	Tiedon esittäminen, hallinta sekä viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.	Oppilas osaa yhdistellä omista teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen	S4	Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä	Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus	Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden pääalajit. Oppilas on lukenut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden pääalajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta. Oppilas osaa nimetä	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria.

ja kirjallisuuden eri lajeihin, auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen		kirjallisuuden eri lajeihin.		tekstejä, esimerkiksi novelleja.	esimerkkejä päälajeihin kuuluvista teoksista. Oppilas on lukenut osan lukuvuosittain sovitusta teoksista.	kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muutaman teoksen ja kirjailijan niihin. Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä tyyliipirteitä ja nimetä eri vaiheiden keskeisiä teoksia ja kirjailijoita. Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin, auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja jonkin suomen sukukielen. Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyypillisen piirteen ja kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa kuvailla suomen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa nimetä keskeisiä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin ja pohtia äidinkielen käsitettä ja merkityksiä identiteettien rakentumisen kannalta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielenkehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttölanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasona muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa

työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan etsimällä viestien sisältöjä ja analysoimalla niitä (lukeminen, kuuntelu, kirjallisuuden taidot). Tarkastellaan sisältöjen johdonmukaisuutta, kronologiaa ja kausalisuutta. Ruoditaan erilaisten tekstien tavoitteita, uskottavuutta ja arvomaailmaa. Syvennetään faktan ja fiktion eron ymmärtämistä, ja perehdytään niiden erilaiseen tehtävään ajattelun tukena. Kielen rakenteisiin ja ryhmittelyihin tutustumalla vahvistetaan analogista ajattelua sekä luokittelun ja hierarkioiden ymmärtämistä. Määrittelyä, tiivistämistä, analysointia ja tulkintaa harjoittelemalla vahvistetaan sekä induktiivista että deduktiivista päättelykykyä. Harjoitellaan mielipiteenmuodostusta ja perustelua. Monipuolistetaan oppijan tiedonhankinta-, vuorovaikutus- ja opiskelutekstien tuottamis- ja vastaanottotaitoja. Harjaannutaan ratkaisemaan ongelmia sekä yhdessä että itsenäisesti. Kasvetaan vastuuseen omasta oppimisesta. Harjoitellaan sanakirjojen, käännohjelmien ja oman äidinkielen käyttöä oppimisen tukena.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Harjoitellaan oman ilmaisun muokkaamista sellaiseksi, että se palvelee oppijan tarkoitusta ja tulee ymmärretyksi halutulla tavalla suomenkielisessä kulttuuriympäristössä. Tutustutaan ryhmädynamiikkaan, sähköisiin ja painettuihin teksteihin, kirjallisuuden vaiheisiin, tiedonkulkuun, verkkoympäristöihin, verkkokäyttäjän vastuuseen, kirjastoon, elokuvaan ja teatteriin. Harjoitellaan palautteen antamista ja hyödyntämistä sekä erilaisissa viestintätilanteissa toimimista, myös draaman keinoin. Vertaillaan kulttuurisia kokemuksia ja tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Kehitetään kykyä ratkaista ongelmia ja ristiriitoja keskustelun ja neuvottelun keinoin. Opitaan erilaisten sekä asiapitoisten että viihteellisten mediatekstien kriittiseen käyttöön ja etsimään arjessa tarvittavaa tietoa sekä painetuista että sähköisistä lähteistä. Opitaan muistiinpanotekniikkaa, kielioppaiden ja -neuvonnan ja oikolukutoimintojen käyttöä sekä tietoturvan perusasioita. Harjoitellaan asioinnissa tarvittavia suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja, myös oikeinkirjoitusta. Opitaan käyttämään kirjastoa sekä tiedon että viihteen lähteenä. Opitaan arvioimaan omaa kielitaitoa ja sen riittävyyttä eri tilanteissa. Vahvistetaan arkikielen hallintaa ja puheen ymmärtämistä.

L4 Monilukutaito: Harjoitellaan perinteisten tekstimuotojen sekä digitaalisen verkkoympäristön tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoa ja erityispiirteiden ymmärtämistä. Kehitetään taitoa toimia tekstien kanssa erilaisissa tilanteissa ja erilaisia tehtäviä varten. Kehitetään kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoja eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla tarkoituksenmukaisesti. Kehitetään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä kykyä tunnistaa omia kehittämistarpeita.

L5 Tieto- ja viestintätekniikka: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa sekä lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä viestintäkanavia. Omien tekstien tuottamisessa ja julkaisemisessa tutustutaan sähköisiin kanaviin. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön. Kielentuntemuksen harjoittelussa hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Työelämätaitoja ja yrittäjyyttä tuodaan esiin yhteistyössä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa mm. vierailut, vierailijat koululla, verkostot. Opitaan prosessien

suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä muutoksiin sopeutumista ja loppuun saattamista. Löydetään omia taipumuksia ja vahvuuksia. Faktan ja fiktion suhteeseen syventymällä opitaan ymmärtämään tavoitteiden ja suunnitelmallisen toiminnan yhteys. Tutustutaan suomen kielen ja kirjallisuuden osaamista vaativissa ammateissa tehtävään työhön (esimerkiksi kirjallisuusalan tehtävät, toimittaminen, elokuva-ala, teatterityö, kirjastoala, mainonta, sisällöntuottajat).

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustaitoja. Kehitetään kykyä toimia tavoitteellisesti, rakentavasti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. Opitaan etsimään ja vastaanottamaan kriittisesti tietoa ympäröivästä maailmasta ja käymään eri foorumeilla rakentavaa keskustelua esiin nousevista aiheista. Harjoitellaan medialukutaitoa sekä vaikuttavan puheen ja kirjoittamisen keinoja. Perehdytään mainonnassa ja propagandassa käytettäviin keinoihin. Opitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia toimintatapoja viestinnässä ja ilmaisussa. Opitaan yhteistyön ja ajatusten jakamisen merkitys kehitykselle ja tulevaisuuden rakentamiselle.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä

erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan asiakeskeisiä puhetilanteita tuttujen henkilöiden kanssa; tavoitehakuja, asiasisältöisiä keskusteluja mm. ongelmanratkaisutilanteissa, haastattelu	L1, L2, L4
T2 Ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1 Harjoitellaan havainnoimaan omia ja toisten vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden vaikutusta Tunnistetaan puheen rekistereitä Havainnoidaan ei-kielellisen viestinnän keinoja vuorovaikutustilanteissa Tutustutaan ryhädynamiikkaan ja erilaisiin rooleihin ryhmässä	L2, L4, L5
T3 Kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1 Tehdään äänenkäyttö- ja improvisaatioharjoituksia Harjoitellaan havainnollistamista puhe-esityksissä	L2

Tekstien tulkitseminen		
<p>T4 Ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella</p>	<p>S2 Tutustutaan mediateksteihin ja niiden rakenteeseen (esimerkiksi uutinen, tietotekstit, mainos, sarjakuva, tv-sarjat, pelit) Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa erilaisten tekstien avulla Tunnistetaan kertovan, kuvaavan ja ohjaavan tekstin keskeisiä tekstilajipiirteitä Luetaan erilaisia lyhyitä kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi kertomuksia ja novelleja ja opitaan eläytymään luettuun sekä refleктоimaan omia kokemuksia luetun avulla</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T5 Ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S2 Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin Hankitaan tietoa erilaisista tietolähteistä (painetut ja verkkotekstit) sekä harjoitellaan kriittistä lukemista ja lähteiden luotettavuuden arviointia</p>	<p>L1, L2, L4</p>
Tekstien tuottaminen		
<p>T6 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p>	<p>S3 Harjoitellaan erityisesti kuvaavien ja kertovien fiktiotekstien (esimerkiksi kuvaus, kertomus, runo, sarjakuva) rakentamista Tuotetaan monenlaisia fiktiivisiä tekstejä vaihteittain Harjoitellaan pienimuotoisten asiatekstien (esim. kirje, sähköpostiviesti, koevastaus, määritelmä, esitelmä, haastattelu, kirjaesittely, lukupäiväkirja, oppimispäiväkirja, selostus, uutinen) tuottamista vaihteittain eri muodoissa (kielelliset, visuaaliset, audiovisuaaliset tuotokset, verkkotekstit) Harjaannutaan antamaan ja saamaan palautetta, myös vertaispalautetta ja käyttämään sitä apuna tekstien kehittämisessä</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T7 Auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p>	<p>S3 Perehdytään kirjoitetun kielen elementteihin, virkkeen rakenteeseen ja merkintätapoihin (lauseke, lause, pää- ja sivulause, virke, kappale) Tutkitaan suomen kielen sanastoa ilmaisuvälineenä (sanaluokat, sijamuototaivutus, verbityypit, persoona- ja aikamuodot) Vakiinnutetaan nominien ja verbien astevaihtelun tuntemus Vakiinnutetaan oikeinkirjoituskäytänteiden tuntemusta ja niiden merkityksen ymmärtämistä (alkukirjain, yhdyssanat, tärkeimmät välimerkit, suora ja epäsuora esitys) Havainnoidaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja</p>	<p>L2, L3</p>

	Harjoitellaan lauseen perusjäsenten tuntemusta (subjekti, predikaatti, objekti) Ilmaistaan asioiden välisiä viittaussuhteita	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 Innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4 Tutustutaan faktan ja fiktion piirteisiin Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, runous) Tutustutaan nuortenkirjoihin Tutustutaan kertomisen keinoihin (henkilöt, juoni, miljöö, kertoja, aihe, teema) Ohjataan kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen ja omaehtoiseen tekstien valintaan	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 Ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5 Tutustutaan kielenoppimisen osa-alueisiin ja opetellaan arvioimaan oman kielitaidon piirteitä Harjoitellaan keskustelua ja kirjallista tuottamista sekä vertaispalautteen hyödyntämistä Vahvistetaan sekä puhutun että kirjoitetun arkikielen hallintaa	L1, L2, L7
T12 Ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5 Luetaan eri tiedonalojen suppeita asiategstejä ja vertaillaan niiden sanastoa, rakennetta ja ilmaisutapaa (oppikirjatekstit, lehtitekstit, eri harrastusalojen tekstit)	L1, L4, L6
T13 Kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5 Harjoitellaan sanakirjojen ja käännösohjelmien käyttämistä oppimisen tukena	L1, L5, L6

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - viestii asiakeskeisesti ryhmässä ja yksin - kertoo lukemastaan lyhyestä kaunokirjallisesta tekstistä - noudattaa tärkeimpiä oikeakielisyysskäytänteitä - käyttää erilaisia tietolähteitä ja oppimisen apuvälineitä sekä saamaansa palautetta, myös kielitaidon vahvistamisessa - tuottaa pienimuotoisia asia- ja fiktio-tekstejä vaiheittain käyttäen hyväkseen saamaansa palautetta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1 Syvennetään keskustelutaitoja Pidetään valmisteltu puhe-esitys Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita Harjoitellaan tunnistamaan ja käyttämään kielellisiä tehokeinoja (esimerkiksi modaalisuus) ja erilaisia rooleja ja kielen rekistereitä vuorovaikutustilanteissa	L1, L2, L4
T2 Ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1 Harjoitellaan erilaisten puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja (esimerkiksi avainsanat, ydinvirkkeet, muistiinpanotekniikat) sekä kriittistä suhtautumista kuultuun	L2, L4, L5
T3 Kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1 Harjoitellaan perustelemista ja väittelyä sekä vaikuttavan puheen keinoja Harjoitellaan tunnistamaan ja käyttämään kielellisiä tehokeinoja, esimerkiksi kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina Harjoitellaan draaman ilmaisukeinoja	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 Ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipillisten vihjeiden perusteella	S2 Tunnistetaan tekstilajeja ja valitaan niihin sopivia lukustrategioita (esimerkiksi arvostelu, mainos, mielipideteksti, blogit; opetustekstit, uutinen, artikkeli) Perehdytään kantaa ottavien tekstien tekstilajipiirteisiin Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin, mm. elokuvaan Tutustutaan novellin rakenteeseen Tarkastellaan elokuvakerrontaa ja draaman keinoja Tutustutaan kielikuviin, symboleihin ja intertekstuaalisuuteen Laajennetaan asiakielistä sana- ja käsitevarantoa	L1, L2, L4
T5 Ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Harjoitellaan tunnistamaan vaikuttavan tekstin tavoitteita tekstuaalisten, visuaalisten ja kielellisten piirteiden avulla Laajennetaan tiedonhakutaitoja	L1, L2, L4

Tekstien tuottaminen		
T6 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3 Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin Harjoitellaan erityisesti kantaaottavien tekstien rakentamista Harjoitellaan fiktiivisen tekstin rakentamista Harjoitellaan käyttämään kielen kuvallisuutta, symboliikkaa ja intertekstuaalisia keinoja Ilmaistaan tekstien välisiä viittaussuhteita Harjoitellaan referointia ja muistiinpanotekniikkaa	L1, L2, L4
T7 Auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3 Jatketaan kertovien ja asiatekstien sanaston ja rakenteiden monipuolistamista Perehdytään puhutun ja kirjoitetun kielen eroihin Vakiinnutetaan oikeinkirjoitus- ja oikeakielisyysskäytänteitä edelleen (kongruenssi, omistusliitteet, kysyvän sivulauseen käyttö, pilkutus, numeraalien taivutus, alkukirjainten ja yhdyssanojen kertaus) Tutustutaan puhe- ja kirjakielen eroihin Vakiinnutetaan sijamuoto- ja persoonataivutuksen hallintaa, mm. monikon sijamuodot Harjoitellaan tekstin sidoskeinojen, mm. konjunktoiden, pronomien ja adverbien käyttöä Tutustutaan verbien tapaluokkataivutukseen ja muihin suhtautumisen ilmaisutapoihin Tutustutaan nominaalimuotoihin ja lauseenvastikkeisiin Vakiinnutetaan ja syvennetään lauseen ja lausekkeen ja rakenteen tuntemusta (mm. adverbiaali ja eriyttäen predikaatiivi)	L2, L3
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4 Tutustutaan kirjallisuuden dramatisointiin Havainnoidaan romanttisen ja realistisen tekstin eroja ja kirjoitusajankohdan vaikutusta tekstissä Perehdytään sanastollisiin sävyeroihin ja niiden mahdollisuuksiin viestiä viimeisteltäessä	L4
T9 Innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4 Tutustutaan nuorten- ja viihdekirjallisuuden lajeihin (mm. sarjakuva, kauhu-, fantasia-, tieteis- ja rikoskirjallisuuteen sekä romanttiseen viihteeseen) Tutustutaan novellin rakenteeseen	L2
T10	S4	L2

<p>Auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan kirjaston tarjontaan ja harjoitellaan valitsemaan itselle tarpeellisia tekstejä</p> <p>Tarkastellaan median toimintaperiaatteita ja harjoitellaan medialukutaitoja</p>	
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>		
<p>T11 Ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>S5 Kirjoitetaan eri tiedonalojen tekstejä (esimerkiksi koevastaus, verkkotekstit)</p> <p>Tunnistetaan kielenoppimisen vaiheet ja opitaan arvioimaan omaa kehittymistä kielenoppijana</p>	<p>L1, L2, L7</p>
<p>T12 Ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>S5 Luetaan ja eri tiedonalojen asiatekstejä ja vertaillaan niiden sanastoa, rakennetta ja ilmaisutapaa (oppikirjatekstit, lehtitekstit, eri harrastusalojen tekstit)</p> <p>Keskustellaan eri tiedonalojen asiateksteistä</p>	<p>L1, L4, L6</p>
<p>T13 Kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S5 Harjoitellaan erityyppisten ja eri tiedonalojen tekstien vaatimia lukustrategioita</p>	<p>L1, L5, L6</p>

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

<p>Oppimisen tavoitteet</p>
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - perustelee mielipiteensä - tunnistaa ja tuottaa erilaisia tekstilajeja - valitsee itselleen tarkoituksenmukaista luettavaa ja käyttää tekstiin sopivaa lukustrategiaa - erittelee lauseen rakennetta - käyttää kielen tehokeinoja kuten modaalisuutta ja tapaluokkataivutusta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan puheen rekisterien tunnistamista ja käyttöä sekä tilannekohtaista vuorovaikutuksen hallintaa Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista sekä itsearviointia	L1, L2, L4
T2 Ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1 Syvennetään erilaisten puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja edelleen	L2, L4, L5
T3 Kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1 Syvennetään ja laajennetaan keskustelutaitoja edelleen Pidetään valmisteltu puhe-esitys Syvennetään draaman käyttöä ilmaisukeinona	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 Ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja pääättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipillisten vihjeiden perusteella	S2 Tutustutaan pohtiviin teksteihin, esimerkiksi esseisiin ja artikkeleihin Luetaan kaunokirjallisia tekstejä ja tutustutaan kirjallisuuden historian pääpiirteisiin	L1, L2, L4
T5 Ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2 Syvennetään erilaisten painettujen ja mediatekstien (mm. sosiaalisen median tekstien) analyysi- ja tulkintataitoja sekä taitoa jakaa kaunokirjallisen tekstin lukukokemus	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri	S3 Harjoitellaan tekstilajin valintaa vastaanottajan ja tekstin tavoitteiden mukaiseksi Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista (muistiinpanojen tekeminen,	L1, L2, L4

tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	tiivistäminen, lähteiden käyttö, luettelointi ja lähdeviitteiden merkitseminen)	
T7 Auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3 Jatketaan kaunokirjallisten ja argumentoivien tekstien tuottamisen harjoittelua Harjoitellaan eri tekstilajien kieltä ja tyyliä (koevastaus, hakemus, essee, tutkielma, blogi, tekstiviesti, sähköposti, sosiaalisen median tekstit) Kerrataan oikeinkirjoituskäytänteitä (esimerkiksi lyhenteet ja vierassanojen oikeinkirjoitus)	L2, L3
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4 Tutustutaan suomen kielen variaatioon (alue-, puhuja- ja tilannekohtainen vaihtelu, slangit) Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne- ja muoto-opillisiin sekä lauserakenteen piirteisiin Tutustutaan suomen kirjakielen syntyyn ja kehitykseen sekä kielen ohjailun periaatteisiin Perehdytään suomen kielen sanaston kehittymiseen ja muuttumiseen	L4
T9 Innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4 Tutustutaan maailmankirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin sekä varsinkin suomalaisen kansanrunouden ja kirjallisuuden vaiheisiin (myytit, Kalevala, tyyliuunnat 1800-luvulta alkaen) Harjoitellaan valitsemaan ja lukemaan itselle sopivaa kirjallisuutta, myös tietokirjoja, sekä elokuvia tai teatteriesityksiä Ohjataan kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen ja omaehtoiseen tekstien valintaan	L2
T10 Auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4 Vertaillaan kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla Tutustutaan maailman kielten sukulaisuussuhteisiin, Suomen kielitilanteeseen ja suomen kielen sukukieliin	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 Ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja	S5 Arvioidaan oman kielitaidon vahvuuksia, kehityskohteita ja riittävyyttä erilaisiin tarpeisiin, esimerkiksi jatko-opintoihin Syvennetään oman äidinkielen käyttöä oppimisen tukena	L1, L2, L7

vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	Vakiinnutetaan tapa antaa vertaispalautetta ja käyttää sitä hyväksi	
T12 Ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5 Harjoitellaan eri tieteenalojen tekstien lukemista ja tuottamista (esimerkiksi artikkelit, esseet, koevastaukset, oppikirjan tekstit)	L1, L4, L6
T13 Kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5 Hiotaan tiedonhakutaitoja monipuolisesti Vakiinnutetaan taito suunnitella omia lukuprosesseja ja taito valita tarkoituksenmukainen lukustrategia Opitaan kielioppaiden ja -neuvonnan ja oikolukutoimintojen käyttöä sekä tietoturvan perusasioita	L1, L5, L6

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää tarkoituksenmukaista kieltä erilaisissa puhe- ja kirjoittamistilanteissa - erittelee ja tuottaa kielen konventioita noudattavia, myös pohtivia asiatekstejä - käyttää monipuolisia tiedonhankinta- ja kielen oppimisen keinoja - tuntee kirjallisuuden historian pääpiirteitä sekä osaa eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta - tuntee Suomen kielilolot ja suomen kielen aseman maailman kielten joukossa sekä kirjakielen historiaa ja nykykielen vaihtelun - tunnistaa oman kielitaitonsa vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutussuhteen rakentaminen	Oppilas osallistuu ennakoitaviin koulun vuorovaikutustilanteisiin aktiivisesti kuuntelemalla.	Oppilas osallistuu suullisesti ja rakentavalla tavalla koulun vuorovaikutustilanteisiin.	Oppilas edistää omalla toiminnallaan vuorovaikutuksen onnistumista.	Oppilas toimii vuorovaikutustilanteissa aloitteellisesti ja sovitaa puhettaan tilanteen mukaan.
T2 ohjata oppilasta	S1	Oppilas syventää	Ymmärtämistaidot	Oppilas ymmärtää selke	Oppilas ymmärtää	Oppilas ymmärtää	Oppilas erottaa olennaiset asiat

syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistä		muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistä	vuorovaikutustilanteissa	ästi havainnollistettuja puhuttuja arkikielisiä tekstejä.	puhuttuja arkikielisiä tekstejä ja selvittää niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa.	pääkohdat opetuspuheesta ja tuttuja aiheita käsittelevistä median puhutuista teksteistä.	opetuspuheesta ja median puhutuista teksteistä sekä arvioi kuulemaansa. Oppilas pystyy vastaanottamaan tietoa muodollisissa puhetilanteissa.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	Oppilas kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.	Esiintymistaidot	Oppilas ilmaisee itseään erilaisissa arkisissa tilanteissa tai kertoo jostakin omakohtaisesta aiheesta kielitaitonsa mahdollistamalla tavalla. Oppilas täydentää kielitaitonsa rajoitteita muilla ilmaisukeinoilla.	Oppilas valmistele ja pitää puheenvuoron tai puheesityksen itselleen läheisestä aiheesta. Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi.	Oppilas valmistele ja pitää selkeän esityksen aiheesta, joka vaatii tiedonhankintaa. Oppilas ilmaisee itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas valmistele ja pitää koherentin, sisällöltään monipuolisen ja havainnollisen esityksen. Oppilas ilmaisee itseään tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
Tekstien tulkitseminen							
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	Oppilas hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.	Tekstilajitaidot puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa	Oppilas ymmärtää, miksi tekstit eroavat toisistaan. Oppilas tunnistaa joitakin piirteitä tavallisimmista tekstilajeista. Oppilas ymmärtää tekstin sisältöä puutteellisesti.	Oppilas tunnistaa tavallisimpia tekstilajeja. Oppilas ymmärtää tuttuja aihepiirejä käsitteleviä tekstejä ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas selvittää avainsanat ymmärtääkseen tekstin pääajatuksen. Oppilas hyödyntää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.	Oppilas tunnistaa eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä. Oppilas laajentaa aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan lukemalla erilaisia tekstejä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia strategioita tekstien tulkinnassa.	Oppilas erittelee eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä tarkoituksenmukaisesti käsitteitä käyttäen. Oppilas kehittää sana- ja käsitevarantoaan siten, että se riittää itsenäiseen tekstien tulkintaan ja arviointiin.

T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Oppilas harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.	Puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinta	Oppilas lukee ja ymmärtää yksinkertaisia, kieleltään konkreettisia tekstejä tutuissa tilanteissa. Oppilas esittää niistä kysymyksiä ja mielipiteitä yhdessä muiden kanssa ja itsenäisesti.	Oppilas lukee ja ymmärtää ikäkauden mukaisia, myös abstrakteja tekstejä. Oppilas tekee teksteistä päätelmiä ja esittää niiden sisällöstä perusteltuja mielipiteitä.	Oppilas käyttää tekstien tulkinnan taitoaan oppimisen resurssina. Oppilas arvioi tekstejä ja tekee tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä. Oppilas ymmärtää, että muut tekstit vaikuttavat tekstin tulkintaan.	Oppilas arvioi tekstien vaikutuskeinoja. Oppilas havainnoi tekstien sellaisia merkityksiä, joita ei sanota suoraan, kuten tekstin ajatuskulkua, asenteita ja näkökulmia. Oppilas tulkitsee, miten muut tekstit vaikuttavat tekstin merkityksiin.
--	----	---	--	---	--	--	--

Tekstien tuottaminen

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä.	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas tuottaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään yksinkertaisia ja konkreettisia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas suunnittelee ja tuottaa tekstejä eri aihepiireistä mallien avulla itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään. Oppilas tuottaa tekstilajiltaan tunnistettavia tekstejä, mutta tekstilajipiirteiden hyödyntäminen on rajallista.	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas tuottaa itsenäisesti tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä monipuolisesti. Oppilas käyttää myös muita tekstejä omien tekstien lähteinä.
--	----	---	---	---	--	--	--

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	Oppilas noudattaa kirjoittamisensa teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla epäkoherenttia, verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tietokone- ja viestintäteknolo	Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kieliopillisista puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on horjuvaa.	Oppilas kirjoittaa koherentteja tekstejä ja käyttää niissä tarkoituksenmukaista sanastoa ja rakenteita. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on melko vakiintunutta. Oppilas osaa kirjoittaa	Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vakiintunutta.
---	----	---	-----------------------------	--	---	---	---

		taitoaan käsin ja tietojärjestelmien ja viestintäteknologian hyödyntäen.		gaa hyödyntäen.		sujuvasti käsin ja tietojärjestelmien hyödyntäen.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyyli- ja sävyjä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas tunnistaa, että kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Oppilas hahmottaa lauserajat ja tunnistaa verbin lauseen keskuksena.	Oppilas pohtii tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa. Oppilas tunnistaa muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien välisiä eroja. Oppilas osaa jakaa lauseen rakenneosiinsa.	Oppilas havainnoi ja erittelee tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä tarkoituksenmuutosten avulla. Oppilas ymmärtää muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien vaikutuksia. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Oppilas tekee päätelmiä tekstien kielellisistä ja tekstuaalisista piirteistä. Oppilas hyödyntää kielenkäytössään muodollista ja epämuodollista kieltä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen merkitysten rakentumiseen tekstissä.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaisen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	Oppilas lukee ja tulkitsee suomenkielisiä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja niiden yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen.	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas lukee lyhyitä, helpotajaisia suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä. Oppilas erottaa fiktiivisen tekstin muista teksteistä. Oppilas hahmottaa, että eri aikoina on kirjoitettu erilaisia tekstejä. Oppilas tunnistaa mallien avulla tekstien välisiä yhteyksiä.	Oppilas lukee suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä ja keskusteleekin muiden kanssa. Oppilas on tutustunut joihinkin suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita edustaviin teksteihin. Oppilas tuntee joitakin kirjallisuuden lajeja ja kuvailee vähintään yhtä niistä.	Oppilas lukee suomenkielisiä kirjoja ja erittelee lukukokemuksiaan. Oppilas osaa nimetä suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita. Oppilas osaa eritellä kirjallisuuden lajien piirteitä lukemastaan tekstistä.	Oppilas lukee monipuolisesti suomenkielisiä kirjallisuutta ja analysoi lukemaansa keskuksella ja kirjoittamalla. Oppilas tuntee suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita ja niiden yhteyden eurooppalaiseen virtauksiin.

					Oppilas tunnistaa, mihin lajiin teksti kuuluu.		
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	Oppilas ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen koulun ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.	Kulttuurisen tietoisuuden kehittyminen	Oppilas tietää, että jokainen yhteiskunta on monikielinen ja kulttuurisesti monimuotoinen. Oppilas tunnistaa ja osaa kuvata kulttuurisia kytköksiä omassa elämässään.	Oppilas tunnistaa yksilön ja lähiympäristön monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas monipuolistaa kulttuurisia kokemuksiaan ja osaa kertoa niistä.	Oppilas erittelee yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä kulttuurisia kokemuksiaan. Oppilas tekee havaintoja siitä, että kulttuuri, yksilöiden toiminta ja erilaisten ryhmien muodostuminen vaikuttavat toisiinsa.	Oppilas esittää näkemyksiä kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksestä itselleen ja yhteiskunnalle. Oppilas osallistuu aktiivisesti yhteisten kulttuuristen kokemusten luomiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	Oppilas vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.	Oman kielenoppimisen kehittäminen	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimisen ja omista oppimisen tavoistaan.	Oppilas tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana ja kielen käyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas kehittää kielenoppimistaitojaan ja hyödyntää monipuolisesti ympäristöään kielenoppimisen resursseina.	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	Oppilaan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä.	Abstraktin kielen rakentuminen	Oppilas käsittelee eri tiedonalojen aiheita arkikielellä.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti melko vaativaa kieltä vahvan kontekstin tuella.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti vaativaa kieltä, mutta tarvitsee kontekstin tukea.	Oppilas tuntee abstraktin kielen keinoja ja käyttää niitä tekstien tulkinnassa.
T13 kannustaa oppilasta kehittämään	S5	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn	Oppilas etsii yksittäisiä tietoja	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista	Oppilas etsii tietoa eri lähteistä sekä	Oppilas etsii ja yhdistelee monipuolisesti eri

tiedonhankintat aitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä		tiedonhankintak einoja tekijänoikeuksia noudattaen. Hän suunnittelee, jäsentää ja arvioi omaa työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä.	suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	annetuista lähteistä. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan. Oppilas suunnittelee ja arvioi työskentelyään vain vähän.	lähteistä, mutta käsittelee tietoa toistaen. Oppilas arvioi omaa työskentelyään.	suunnittelee, jäsentää ja arvioi työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilas tuo oman panoksensa yhteiseen työskentelyyn.	tietolähteiden tietoa vertaillen ja tiedon luotettavuutta arvioiden. Oppilas edistää tavoitteellisesti yhteistä työskentelyä.
---	--	--	--	--	---	--	---

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUS

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliohjelmina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraankielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaisissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa kieliympäristöissä. Koulussaohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 5–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ruotsin kielen opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan muodostamalla ja kuuntelemalla erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sopivia ruotsinkielisiä viestejä. Laajennetaan oppilaiden ruotsin kielen ymmärrystä tarjoamalla oppilaille monipuolisesti painettua ja audiovisuaalista opiskelumateriaalia oppimisen tueksi. Oppilaita rohkaistaan ruotsin kielen käyttämiseen ja heitä ohjataan havainnoimaan omassa elinympäristössään näkyvä ja kuuluva ruotsin kieli. Oppilaita tuetaan ja motivoidaan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan osallistamalla heitä ruotsin kielen opiskelumenetelmien ja tavoitteiden asetteluun.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita tutustutetaan ruotsin kielen asemaan ja merkitykseen Suomen toisena virallisena kielenä. Oppilaita tutustutetaan Ruotsin kulttuurisiin ominaispiirteisiin ja niiden merkitykseen vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan luokkatovereiden kanssa ruotsin kielen puheilmaisuutta ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja painetun ja audiovisuaalisen opiskelumateriaalin avulla. Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan ruotsin kielen puheilmaisuuden ja kielitaidon karttuessa myös tekstimuotoiseen ilmaisuun.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan ruotsin kielen käyttämistä ja tulkitsemistä erilaisissa arkisissa tilanteissa, joita ovat esimerkiksi erilaiset vuorovaikutustilanteet ja ympäristössä olevien merkkien ja opasteiden tulkitseminen.

L4 Monilukutaito: Kehitetään kykyä löytää ruotsinkielistä materiaalia eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla sekä muokata ja tuottaa sitä monin eri tavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa, omien tekstien tuottamisessa ja lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä oppimisympäristöjä. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita ohjataan huomaamaan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys globalisoituvassa maailmassa. Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan kouluympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan sen ulkopuolella. Tutustutaan ammatteihin ja yritysaloihin, joissa tarvitaan ruotsin kielen osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Korostetaan kielitaidon merkitystä osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Harjoitellaan käyttämään ruotsin kieltä ennakkoluulottomasti ja rohkeasti, mutta samalla sisällön tarkoituksenmukaisuutta ja korrektiutta arvioiden.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään

sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1 Tutustutaan pohjoismaisiin kulttuureihin ja pohditaan Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä	L2, L5
T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Havainnoidaan ja verrataan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja Ohjataan huomaamaan kielitiedon käsitteiden yhtäläisyyksiä ruotsin ja muiden kielten välillä, esimerkiksi subjekti ja predikaatti	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 Rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan opiskelumotivaatiota vaihtelemalla erilaisia oppimistapoja, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta.	S3 Sisältöjen aihepiirejä ovat esim. asuminen, matkustaminen eri kulkuneuvoilla, tienneuvominen sekä oppilaiden kiinnostuksen mukaiset asiat Opetellaan imperatiivi ja imperfekti	L4

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Ohjataan etsimään eri lähteistä itseään kiinnostavia tekstejä ruotsiksi esim. internetistä ja tulkitsemaan niiden keskeisiä sisältöjä	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - oppii pohjoismaita yhdistäviä arvoja yhdessä pohdiskellen ja tutustuu tärkeimpiin kulttuurisiin tekijöihin - hallitsee ruotsin kielen sääntöjä ja käyttää jo tuntemiaan kieliä apuna - käyttää ruotsin taitojaan saadakseen viestin välitettyä - tulkitsee pienimuotoisia tekstejä - löytää itseään kiinnostavia tekstejä kielitaidon lisäämiseksi - ymmärtää ruotsin kielen lauserakenteen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T4 Kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2 Harjoitellaan pitkäjänteistä työskentelyä, esimerkiksi ryhmässä tehtävät projektityöt Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja aihepiireinä esimerkiksi tunteista kertominen, kuten ystävyys, rakkaus, sosiaaliset suhteet sekä tyypillisesti nuoren elämään liittyvät asiat kuten vaateostokset, elokuva lipun ostaminen, juhlien järjestäminen	L2, L6, L7

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 Järjestää tilaisuuksia viestintäkanavia suullista ja vuorovaikutusta oppilaalle harjoitella eri käyttäen kirjallista	S3 Harjoitellaan pienimuotoista keskustelua pareittain ja pienissä ryhmissä, ja esimerkiksi tallennetaan keskustelu Harjoitellaan kulttuurisidonnaista viestintää	L4
T6 Tukea oppilasta viestintästrategioiden käytössä	S3 Harjoitellaan sanastoa ja rakenteita monenlaisista teksteistä tarjoten erilaisia sanavaihtoehtoja vuorovaikutustilanteisiin Harjoitellaan rakenteina mm. perfekti ja pluskvamperfekti sekä adjektiivien vertailu	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 Rohkaista tulkitsemaan sopivia ja puhuttuja tekstejä oppilasta ikätasolleen kiinnostavia ja kirjoitettuja	S3 Harjoitellaan esimerkiksi oppilaan itsensä valitseman puhutun tai kirjoitetun tekstin tulkintaa	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii projektityön kautta erilaisia kielenoppimistapoja - käyttää ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella, esim. netissä - osaa valita tilanteeseen sopivia sanoja ja rakenteita ohjatusti - tulkitsee pienimuotoisia tekstejä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1 Havainnoidaan pohjoismaisia kielenkäyttöympäristöjä Tutkitaan Suomen, Ruotsin ja muiden pohjoismaiden tyypillisiä piirteitä, esimerkiksi ruokakulttuuri Tutustutaan Pohjoismaiden tärkeimpiin nähtävyyksiin	L2, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja kannustetaan oppilaita käyttämään ruotsia mahdollisimman usein	L4
T7 Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä erilaisissa arkielämän tilanteissa sekä esimerkiksi työnhakutilanteissa ja matkustettaessa	L2, L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Sisältöinä ovat esimerkiksi lomasuunnitelmista kertominen, matkustaminen, opiskelusuunnitelmista ja ammattihaaveista kertominen, oman kotipaikan esittely sekä Suomesta kertominen Opetellaan sivulause, konditionaali ja futuuri	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan runsaasti vuorovaikutustilanteita ja tekstin tuottamista yhdessä valituista aiheista	L4, L5

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu tarkemmin erityisesti Norjaan, Tanskaan ja Islantiin - viestii monipuolisesti ruotsiksi - osaa kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia sanontoja myös konditionaalia käyttäen

- tulkitsee ikätasolleen sopivia tekstejä
- tuottaa puhuttua ja kirjoitettua tekstiä kiinnittäen huomiota ääntämiseen ja oleellisiin rakenteisiin
- osaa käyttää sivulausetta
- osaa käyttää konditionaalia ja futuuria.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	Oppilas oppii tuntemaan suomenruotsalaisia ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.	Pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas tietää, että ruotsia puhutaan eri tavoin Suomessa ja Ruotsissa. Oppilas osaa kertoa suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökieleenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyistä ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa kuvailla suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureita ja elämänmuotoja.	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökieleenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyistä ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa vertailla suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureita ja elämänmuotoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsin kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia yleisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia keskeisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään. Oppilas oppii käyttämään ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää ruotsin kieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuudesta käyttää ruotsin kielen taitoa.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää omassa elämässä koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista. Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa usein.	Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa melko usein turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisiin. Oppilas osaa soveltaa jonkin verran viestintäkäytännön ilmaisuja omassa viestinnässään
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy joistakin lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää joitakin kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä hidasta puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista,

				kirjoitusmerkkejä.	Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatuksentuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa keskeistä perussanastoa ja rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissa kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

15.4.3 Vieraat kielet

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja

rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muiden nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin kieli, A1-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta integroidaan eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet englannin kielen opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan muodostamalla ja kuuntelemalla erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sopivia englanninkielisiä viestejä. Laajennetaan oppilaiden englannin kielen ymmärrystä tarjoamalla oppilaille monipuolisesti englannin painettua ja audiovisuaalista opiskelumateriaalia oppimisen tueksi. Oppilaita rohkaistaan englannin kielen käyttämiseen ja heitä ohjataan havainnoimaan omassa elinympäristössään näkyvä ja kuuluva

englannin kieli. Oppilaita tuetaan ja motivoidaan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan osallistamalla heitä englannin kielen opiskelumenetelmien ja tavoitteiden asetteluun.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita tutustutetaan englanninkielisen maailman kulttuuriin ominaispiirteisiin ja niiden merkitykseen vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan luokatovereiden kanssa englannin kielen puheilmaisua ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja painetun ja audiovisuaalisen opiskelumateriaalin avulla. Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan englannin kielen puheilmaisuun ja kielitaidon karttuessa myös tekstimuotoiseen ilmaisuun.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan englannin kielen käyttämistä ja tulkitsemista erilaisissa arkisissa tilanteissa, joita ovat esimerkiksi erilaiset vuorovaikutustilanteet ja ympäristössä olevien merkkien ja opasteiden tulkitseminen.

L4 Monilukutaito: Kehitetään kykyä löytää englanninkielistä materiaalia eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla sekä muokkaamaan ja tuottamaan sitä monin eri tavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa, omien tekstien tuottamisessa ja lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä oppimisympäristöjä. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita ohjataan huomaamaan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys globalisoituvassa maailmassa. Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan kouluympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan sen ulkopuolella. Tutustutaan ammatteihin ja yritysaloihin, joissa tarvitaan englannin kielen osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Korostetaan kielitaidon merkitystä osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Harjoitellaan käyttämään englannin kieltä ennakkoluulottomasti ja rohkeasti, mutta samalla sisällön tarkoituksenmukaisuutta ja korrektiutta arvioiden.

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T3	S1	L1, L3

Ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	Kerrataan kielitiedon peruskäsitteitä ja englannin kielelle ominaisia piirteitä	
Kielenopiskelutaidot		
T4 Rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Harjoitellaan itsearviointia, opiskelutavoitteiden asettamista sekä vastuun kantamista omasta opiskelusta Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan virheistä välittämättä	L1, L3
T5 Kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2 Kerrataan alakoulussa tutuksi käyneitä kielenoppimisstrategioita ja harjoitellaan niiden hyödyntämistä itsenäisesti	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 Rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3 Harjoitellaan suullista ja kirjallista viestintää oppilaiden itse valitsemista aihepiireistä	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen	S3 Käytetään perfektiä ja pluskvamperfektiä Valitaan ja käsitellään oppilaita kiinnostavia ja heidän elämänpiiriinsä liittyviä tekstejä	L5, L6

Englannin A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - syventää tietämystään kielitiedon peruskäsitteistä - asettaa oppimistavoitteita ja arvioi omaa ja muiden oppimista - viestii rohkeasti oman kielitaidon puitteissa - syventää aiemmin omaksuttuja kielenopiskelustrategioita ja opettelee soveltamaan niitä itsenäisesti - syventää taitoa viestiä arkielämän tavallisissa tilanteissa - oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti sekä nykyisyyden että menneisyyden aikamuodoissa - laajentaa sanavarastoa eri aihepiireistä - osaa käyttää perfektiä ja pluskvamperfektiä.

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1 Käsitellään englanninkielisiä maita ja niiden kulttuuria sekä kotikansainvälisyyttä	L1, L2
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3 Etsitään eri kanavia, joiden kautta voi harjoitella kielen käyttöä autenttisissa tilanteissa Tutustutaan kompensatiostrategioihin ja harjoitellaan niiden käyttöä eri tilanteissa	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3 Opetellaan tulkitsemaan itselle merkityksellisiä tekstejä oman kielitaidon puitteissa ja hyödyntämään niitä tarkoituksenmukaisesti Tutustutaan eri tekstityyppeihin	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä	S3 Kerrataan peruskielioppia ja opitaan käyttämään konditionaalia. Sovelletaan opittuja taitoja suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä	L5, L6

aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	Kerrataan ääntämisen perusasioita ja harjoitellaan lauserytmiä ja intonaatiota	
---	--	--

Englannin A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - kartuttaa tietojaan maista, joissa englantia puhutaan - viestii autenttisisissa tilanteissa sopivalla tavalla esimerkiksi viestintäteknologiaa hyödyntäen - viestii monipuolisista aihepiireistä kompensatiostrategioita käyttäen - ymmärtää ja tulkitsee itselle merkityksellisiä tekstejä - hyödyntää erilaisia tekstityyppejä (esimerkiksi yleiskielisiä uutisia eri medioista) - syventää tietämystä englannin kielen rakenteesta ja ääntämyksestä - osaa käyttää konditionaalia.

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englantia on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Englannin A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1 Syvennetään englanninkielisten maiden tuntemusta ja pohditaan, kuinka englannista tuli maailmankieli	L1, L2
T2	S1	L1, L2

Kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	Tutustutaan eri englanninkielisiin toimintaympäristöihin ja hyödynnetään niitä	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 Rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3 Kerrataan mielipiteen ilmaisua ja opitaan mm. työelämään ja opiskeluun liittyvää sanastoa	L4
T8 Auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälisistä viestintää	S3 Kiinnitetään huomiota formaalin ja informaalin kielenkäytön eroihin sekä tutustutaan esimerkiksi suomen- ja englanninkielisen viestinnän eroihin	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3 Laajennetaan tietämystä peruskieliopista, esimerkiksi opetellaan käyttämään passiivia ja tunnistamaan sen ero aktiiviin Harjoitellaan kertomaan suullisesti ja kirjallisesti omasta keksinnöstä	L5, L6

Englannin A1-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa englannin kielen eri variantteja ja ymmärtämään englannin kielen roolia maailmankielenä - ymmärtää ja hyödyntää omaa rooliaan englanninkielisessä toimintaympäristössä - ilmaisee mielipiteensä sekä omaan elämään liittyvistä että yhteiskunnallisista asioista suullisesti ja kirjallisesti - tiedostaa kielen kontekstisidonnaisuutta, esim. kirjoitetun ja puhekielen keskeisiä eroja, ja oppii ymmärtämään viestinnän kulttuurisia piirteitä - hallitsee passiivin käytön - syventää tietämystään englannin kielen rakenteista.

Englannin A1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään

monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi englannin A1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa englannin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan englannin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Englannin kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.1 ja B1.2 välitasoksi B1.1/B1.2. Taitotasot löytyvät eurooppalaisesta viitekehuksesta ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Englannin kielen A1 -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälisiä toimintakykyään	S1	Oppilas oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä englantia puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutuksen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa englannin asemasta maailmankielen ä. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa pohtia englannin asemaa maailmankielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Oppilas oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta.	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää englannin kieltä.	Oppilas osaa nimetä englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään	S1	Oppilas oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin englannin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja

kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena					jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa kertoo kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukse en, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektoimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppi käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutukse ssa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrate gioiden hyödyntämine n, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuk sessa toimimisen tapojen hahmottamine n	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimista poja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutukse ssa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimista poja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutukse ssa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimista poja. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutukse ssa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia englannin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutukse ssa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kieltenopiskelu n valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehitty luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kielenopiskelu n valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää englannin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin	S3	Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteis	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan

monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä		vuorovaikutustilanteissa.		ta tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	viestintätilanteita ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään myös joissakin vaativammassa tilanteissa, kuten keskusteltaessa ajankohtaisesta tapahtumasta.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokäytössä ja merkityksellisen käymisessä	S3	Oppilas oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsä tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Oppilas käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, korjata väärinymmärryksiä sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ja melko mutkikkaidenkin ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälisistä viestintää	S3	Oppilas oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Hän oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja osaa kiinnittää huomiota kielenkäytön muodollisuuteen. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon tärkeimpiä kulttuurisia käytänteitä.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksi a kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen sekä ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoinen puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.	Oppilas ymmärtää pääasiat ja useita yksityiskohtia hieman vaativammasta normaalitempoinen puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja.	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja useita yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä yleisiä fraaseja ja idiomeja.

				ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi	perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
--	--	--	--	--	---	---	---

Espanjan kieli, A2-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 4–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet espanjan kielen opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan muodostamalla ja kuuntelemalla erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sopivia espanjankielisiä viestejä. Laajennetaan oppilaiden espanjan kielen ymmärrystä tarjoamalla oppilaille monipuolisesti espanjan kielistä painettua ja audiovisuaalista opiskelumateriaalia oppimisen tueksi. Oppilaita rohkaistaan espanjan kielen käyttämiseen ja heitä ohjataan havainnoimaan omassa elinympäristössään näkyvä ja kuuluva espanjan kieli. Oppilaita tuetaan ja motivoidaan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan osallistamalla heitä espanjan kielen opiskelumenetelmien ja tavoitteiden asetteluun.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita tutustutetaan espanjankielisen maailman kulttuurisiin ominaispiirteisiin ja niiden merkitykseen vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan luokatovereiden kanssa espanjan kielen puheilmaisuutta ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja painetun ja audiovisuaalisen opiskelumateriaalin avulla. Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan espanjan kielen puheilmaisuuteen ja kielitaidon karttuessa myös tekstimuotoiseen ilmaisuun.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan espanjan kielen käyttämistä ja tulkitsemistä erilaisissa arkisissa tilanteissa, joita ovat esimerkiksi erilaiset vuorovaikutustilanteet ja ympäristössä olevien merkkien ja opasteiden tulkitseminen.

L4 Monilukutaito: Kehitetään kykyä löytää espanjankielistä materiaalia eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla sekä muokkamaan ja tuottamaan sitä monin eri tavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa, omien tekstien tuottamisessa ja lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä oppimisympäristöjä. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita ohjataan huomaamaan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys globalisoituvassa maailmassa. Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan kouluympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan sen ulkopuolella. Tutustutaan ammatteihin ja yritysaloihin, joissa espanjan kielen osaamista tarvitaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Korostetaan kielitaidon merkitystä osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Harjoitellaan käyttämään espanjan kieltä ennakkoluulottomasti ja rohkeasti, mutta samalla sisällön tarkoituksenmukaisuutta ja korrektiutta arvioiden.

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Opitaan kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja espanjan kielen opiskelussa	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 Rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja ja tavoitteiden asettamista sekä arviointitaitoja Harjoitellaan vuorovaikutustilanteita toisia rohkaisten ja kannustaen	L1, L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 Rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Harjoitellaan oma-aloitteisuutta arkipäivän viestintätilanteissa	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä	S3 Opetellaan sanastoa erilaisten ajankohtaisten ja yhdessä valittujen sisältöjen avulla	L5, L6

kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	Harjoitellaan myös ääntämistä sekä kieliopin keskeisimpiä rakenteita, esimerkiksi verbin preesens-taivutusta, akkusatiivin ja datiivin käyttöä sekä adjektiivien vertailua	
---	--	--

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - viestii omista kokemuksistaan rohkeasti ja oma-aloitteisesti - havaitsee espanjan kielen säännönmukaisuuksia ja hyödyntää niitä opiskelunsa tukena - omaksuu monipuolisia kielenoppimistapoja - oppii arvioimaan omien oppimistavoitteidensa toteutumista - ilmaisee itseään luontevasti vuorovaikutustilanteissa - hallitsee keskeisiä espanjan kielen rakenteita ja sanastoa - vahvistaa ääntämistään.

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaa liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Tutustutaan espanjankielisten maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin sekä nykypäivän ilmiöihin	L1, L2
T2 Kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Harjoitellaan kohdekielen käyttöä eri viestintäkanavia hyödyntäen	L1, L2

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 Ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Harjoitellaan kulttuuriin liittyviä vuorovaikutussääntöjä ja kohteliasta kielenkäyttöä, esimerkiksi teitittelyä	L2
T9 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Opitaan löytämään tekstistä pääasiat ja päättämään tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Opetellaan sanastoa erilaisten ajankohtaisten ja yhdessä valittujen sisältöjen avulla Harjoitellaan sisältöjä käsiteltäessä myös kieliopin keskeisimpiä rakenteita, esimerkiksi perfekti ja imperfekti ja konditionaali	L5, L6

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää kielen kulttuurisen merkityksen - huomioi kulttuurisesti sopivan kielenkäytön - hyödyntää espanjankielisiä toimintaympäristöjä - ilmaisee luontevasti mielipiteitään ja tuottaa puhetta ja tekstejä aihepiirejä laajentaen - tulkitsee erilaisia tekstejä ja löytää niistä keskeiset asiat - laajentaa keskeisten saksan kielen rakenteiden käyttöä ja laajentaa sanastoa.

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Espanjan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja mm. kokonaisuuksien hahmottamista ja tiedon hakemista ja samalla kehitetään elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3 Harjoitellaan kompensatiostrategioita, jotta oppilas voi enenevässä määrin osallistua vuorovaikutustilanteisiin	L4, L6
T8 Ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Harjoitellaan oman mielipiteen ja asenteen asianmukaista ilmaisua	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Opetellaan työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavaa sanastoa monenlaisista teksteistä ja harjoitellaan samalla kieliopin keskeisiä rakenteita, esimerkiksi passiivi, adjektiivien taivutus ja genetiivi	L5, L6

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - soveltaa ja kehittää kielitaitoaan itsenäisesti - käyttää rohkeasti erilaisia kompensatiostrategioita viestinnässään - viestii kohteliaasti - tulkitsee ja ymmärtää erilaisten tekstien keskeisiä sisältöjä - osaa keskeisiä espanjan kielen rakenteita ja sanastoa - tuottaa erilaisia tekstejä.

Espanjan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki espanjan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi espanjan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T19) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A2.2 ja B1.1 välitasoksi A2.2/B1.1. Taitotasot löytyvät eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Espanjan kielen A2 -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa vertailla kielialueiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaan liittyviä ilmiöitä maailmassa. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentava	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan	Maailman kansallisten taitojen kehittymisen kohdekieltä käyttämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää kohdekieltä.	Oppilas osaa nimetä kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan

t oppilaan maailman kuvaa		maailmankuvaa.					n edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisenä tukena	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kohdekielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksia. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämisen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämisen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämisen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntä	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kohdekieltä.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja

<p>mään monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p>		<p>an oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän käyttää erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti</p>	<p>minen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.</p>	<p>oppia kohdekieltä.</p> <p>Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.</p>
<p>T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.</p>	<p>Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää kohdekielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p>

Kehittyvä vuorovaikutuksessa		kielitaito, taito	toimia	Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1	
T6	rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Oppilas oppii toimimaan jokapäiväisissä viestintätilanteissa aloitteellisesti.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas selviää melko vaivattomasti monista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen monenlaisissa viestintätilanteissa.
T7	ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti viestintätilanteissa. Hän oppii hyödyntämään viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja ja pyytäänsä tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään, osaa pyytää tarkennusta avainsanoista ja varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa satunnaisesti kiertää tai korvata tuntematto

						ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	man sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.	Viestinnän kulttuurien sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaisen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas osaa käyttää kieltä erilaisiin tarkoituksiin. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämistästrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisen selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään	Oppilas pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääajatusta, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun

hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnaa päätelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä				hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksittuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaisten päätelyyn asiayhteyden tukemana.	käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmauksia. Oppilas ääntää joitakin	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudellen tyypillisiä) jokapäiväisen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia

ääntämisen perussääntöihin				harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas osaa helposti ennakoitavien perussääntöjen ja monien keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin harjoitelluissa ilmauksissa.	sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin harjoitelluissa ilmauksissa.
----------------------------	--	--	--	--	--	---	---

Ranskan kieli, A2-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 4–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ranskan kielen opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan muodostamalla ja kuuntelemalla erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sopivia ranskankielisiä viestejä. Laajennetaan oppilaiden ranskan kielen ymmärrystä tarjoamalla oppilaille monipuolisesti ranskan painettua ja audiovisuaalista opiskelumateriaalia oppimisen tueksi. Oppilaita rohkaistaan ranskan kielen käyttämiseen ja heitä ohjataan havainnoimaan omassa elinympäristössään näkyvä ja kuuluva ranskan kieli. Oppilaita tuetaan ja motivoidaan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan osallistamalla heitä ranskan kielen opiskelumenetelmien ja tavoitteiden asetteluun.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita tutustutetaan ranskankielisen maailman kulttuurisiin ominaispiirteisiin ja niiden merkitykseen vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan luokatovereiden kanssa ranskan kielen puheilmaisuutta ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja painetun ja audiovisuaalisen opiskelumateriaalin avulla. Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan ranskan kielen puheilmaisuuteen ja kielitaidon karttuessa myös tekstimuotoiseen ilmaisuun.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan ranskan kielen käyttämistä ja tulkitsemista erilaisissa arkisissa tilanteissa, joita ovat esimerkiksi erilaiset vuorovaikutustilanteet ja ympäristössä olevien merkkien ja opasteiden tulkitseminen.

L4 Monilukutaito: Kehitetään kykyä löytää ranskankielistä materiaalia eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla sekä muokkaamaan ja tuottamaan sitä monin eri tavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa, omien tekstien tuottamisessa ja lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä oppimisympäristöjä. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita ohjataan huomaamaan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys globalisoituvassa maailmassa. Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan kouluympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan sen ulkopuolella. Tutustutaan ammatteihin ja yritysaloihin, joissa ranskan kielen osaamista tarvitaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Korostetaan kielitaidon merkitystä osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Harjoitellaan käyttämään ranskan kieltä ennakkoluulottomasti ja rohkeasti, mutta samalla sisällön tarkoituksenmukaisuutta ja korrektiutta arvioiden.

Ranskan kielen A2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja	S1 Tutustutaan ranskankielisten maiden elämään hyödyntäen esimerkiksi oppilaiden ja opettajan matkakokemuksia sekä nettisivustojen materiaaleja	L1, L2

antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään		
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Tutkitaan ja kootaan kohdekielen materiaalista samankaltaisuuksia ja opetellaan luomaan omia sääntöjä ilmiöille sekä etsitään niille tukea muista tutuista kielistä kielitaidon käsitteitä käyttäen	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 Rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Asetetaan oppilas- ja ryhmäkohtaisia tavoitteita sekä opitaan arvioimaan omaa ja ryhmän osallistumista ja onnistumista Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja ja opitaan arvostamaan omaa osaamista	L1, L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 Rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Luodaan, harjoitellaan ja esitetään jokapäiväisiä viestintätilanteita kulttuurisidonnaisin ilmauksin, esimerkiksi ravintolakeskustelu	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Opetellaan sanastoa erilaisten ajankohtaisten ja yhdessä valittujen sisältöjen avulla myös tieto- ja viestintätekniikkaa apuna käyttäen sekä kiinnittäen huomiota ääntämiseen ja keskeisiin rakenteisiin, esimerkiksi passé composé-aikamuodot avoir- ja être – apuverbeillä Tuotetaan kirjallisia ja suullisia tekstejä yksin ja yhdessä	L5, L6

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - viestii omista kokemuksistaan - havaitsee ranskan kielen säännönmukaisuuksia ja hyödyntää niitä opiskelunsa tukena - omaksuu monipuolisia kielenoppimistapoja - arvioi omien oppimistavoitteidensa toteutumista - ilmaisee itseään luontevasti vuorovaikutustilanteissa - osaa keskeisiä ranskan kielen rakenteita ja sanastoa - vahvistaa ääntämistään - havaitsee säännönmukaisuuksia ranskan kielen ja muiden osaamiensa kielten välillä.

Ranskan kielen A2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T2 Kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Tutustutaan ranskankielisten maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin sekä nykypäivän ilmiöihin	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T4 Ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Harjoitellaan kohdekielen käyttöä eri viestintäkanavia käyttäen	L1, L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T8 Ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Harjoitellaan vuorovaikutustilanteita toisia rohkaisten ja kannustaen sekä opitaan kertomaan omia mielipiteitä kulttuuriin kuuluvia kohteliaisuusmuotoja käyttäen	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa	S3 Opitaan löytämään tekstistä pääasiat ja päättelemään tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	L4

päätelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä		
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Opetellaan sanastoa erilaisten ajankohtaisten ja yhdessä valittujen sisältöjen avulla myös tieto- ja viestintätekniikkaa apuna käyttäen sekä kiinnittäen huomiota ääntämiseen ja keskeisiin rakenteisiin, esimerkiksi passé composé- aikamuotoihin avoir- ja être-apuverbeillä sekä alustavasti imperfektin muodostamiseen	L5, L6

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää kielen kulttuurisen merkityksen - huomioi kulttuurisesti sopivan kielenkäytön - hyödyntää ranskankielisiä toimintaympäristöjä - ilmaisemaan luontevasti mielipiteitään ja tuottaa puhetta ja tekstejä aihepiirejä laajentaen - tulkitsee erilaisia tekstejä ja löytää niistä keskeiset asiat - laajentaa keskeisten ranskan kielen rakenteiden käyttöä ja laajentaa sanastoa.

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T5 Tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja mm. kokonaisuusien hahmottamista ja tiedon hakemista ja samalla kehitetään elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	L1

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 Ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3 Harjoitellaan kompensatiostrategioita, jotta oppilas voi enenevässä määrin osallistua vuorovaikutustilanteisiin	L4, L6
T8 Ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Harjoitellaan oman mielipiteen ja asenteen asianmukaista ilmaisua	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Opitaan löytämään moninaisista teksteistä pääasiat ja päättämään tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Opetellaan työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavaa sanastoa monenlaisista teksteistä sekä omissa tuotoksissa ja harjoitellaan samalla kieliopin keskeisiä rakenteita, esimerkiksi menneen ajan aikamuotoja, konditionaalia ja futuuria	L5, L6

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - soveltaa ja kehittää kielitaitoaan itsenäisesti - käyttää rohkeasti erilaisia kompensatiostrategioita viestinnässään - viestii kohteliaasti - tulkitsee ja ymmärtää erilaisten tekstien keskeisiä sisältöjä - osaa ranskan kielen rakenteita sekä työelämään ja opiskeluun liittyvää sanastoa - tuottaa erilaisia tekstejä.

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ranskan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen

kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T19) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A2.2 ja B1.1 välitasoksi A2.2/B1.1. Taitotasot löytyvät eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Ranskan kielen A2 -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutuksen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaan liittyviä ilmiöitä maailmassa. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa.	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen kohdekieltä käyttämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää kohdekieltä.	Oppilas osaa nimetä kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on ja miten samoja asioita	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin. Hän oppii	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä.

ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena		käyttämään kohdekielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.			Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä.	Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä.	Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä.
					Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle ja reflektomaan oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän käyttää erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kielenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehitty luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista a kehittää kohdekielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaa	S3	Oppilas oppii toimimaan jokapäiväisissä	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista	Oppilas selviää melko

n monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti		viestintätilanteissa aloitteellisesti.		toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	vaivattomasti monista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen monenlaisissa viestintätilanteissa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiotaitoa	S3	Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti viestintätilanteissa. Hän oppii hyödyntämään viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään, osaa pyytää tarkennusta avainsanoista ja varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa satunnaisesti kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas osaa käyttää kieltä erilaisiin tarkoituksiin. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksi a tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukena.	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Oppilas pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääajatuksista, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksi a tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Espanjan kieli, B2-oppimäärä

Valinnaisen B2-kielen opetusta järjestetään vuosiluokilla 7–9. Helsingin Montessori-koulussa annetaan B2-oppimäärän mukaista vierasta kieltä 1 vvt sekä 7. että 8. vuosikurssilla ja 2vvt vuosikurssilla 9. B2-oppimäärän mukainen kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet espanjan kielen opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan muodostamalla ja kuuntelemalla erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sopivia espanjankielisiä viestejä. Laajennetaan oppilaiden espanjan kielen ymmärrystä tarjoamalla oppilaille monipuolisesti espanjan painettua ja audiovisuaalista opiskelumateriaalia oppimisen tueksi. Oppilaita rohkaistaan espanjan kielen käyttämiseen ja heitä ohjataan havainnoimaan omassa elinympäristössään näkyvä ja kuuluva espanjan kieli. Oppilaita tuetaan ja motivoidaan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan osallistamalla heitä espanjan kielen opiskelumenetelmien ja tavoitteiden asetteluun.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita tutustutetaan espanjankielisen maailman kulttuuriin ominaispiirteisiin ja niiden merkitykseen vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan luokkatovereiden kanssa espanjan kielen puheilmaisua ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja painetun ja audiovisuaalisen opiskelumateriaalin avulla. Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan espanjan kielen puheilmaisuun ja kielitaidon karttuessa myös tekstimuotoiseen ilmaisuun.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan espanjan kielen käyttämistä ja tulkitsemistä erilaisissa arkisissa tilanteissa, joita ovat esimerkiksi erilaiset vuorovaikutustilanteet ja ympäristössä olevien merkkien ja opasteiden tulkitseminen.

L4 Monilukutaito: Kehitetään kykyä löytää espanjankielistä materiaalia eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla sekä muokkaamaan ja tuottamaan sitä monin eri tavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa, omien tekstien tuottamisessa ja lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä oppimisympäristöjä. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita ohjataan huomaamaan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys globalisoituvassa maailmassa. Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan kouluympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan sen ulkopuolella. Tutustutaan ammatteihin ja yritysaloihin, joissa tarvitaan espanjan kielen osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Korostetaan kielitaidon merkitystä osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Harjoitellaan käyttämään espanjan kieltä ennakkoluulottomasti ja rohkeasti, mutta samalla sisällön tarkoituksenmukaisuutta ja korrektiutta arvioiden.

Espanjan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7 ja 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Espanjan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutustutaan espanjankielisiin maihin ja niiden kulttuureihin Vertaillaan oppilaan jo osaamia kieliä espanjan kieleen	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 Rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä	S2 Kerrataan erilaisia kielenoppimistapoja ja opitaan hyödyntämään niitä myös espanjan opinnoissa Harjoitellaan omien tavoitteiden asettamista espanjan kielen opiskelussa sekä palautteen antamista ja vastaanottamista	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		

T4 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S2 Tutustutaan erilaisten viestintästrategioiden käyttöön	L4
T6 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa espanjan kielellä. Muita aiheita ovat esimerkiksi minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä espanjankielisessä ympäristössä	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan espanjan kielelle ominaisia äänneitä ja puheen tuottamista Harjoitellaan espanjan perusrakenteita, esimerkiksi verbien preesenstaivutusta, olla-verbistä, pronomineja sekä keskeisimpiä adjektiiveja ja substantiiveja	L5

Espanjan kielen B2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - hahmottaa espanjan levinneisyyttä maailmassa sekä ymmärtämään espanjankielisen maailman monimuotoisuutta - hyödyntää löytämiään yhtäläisyyksiä espanjan ja jo hallitsemiensa kielten välillä - omaksuu itselle sopivia kielenoppimistapoja - hahmottaa erilaisia viestintästrategioita - hakee tietoa espanjankielisistä lähteistä - tunnistaa espanjan kielen perusäänteet ja tuottaa niitä itse - hallitsee espanjan kielen perusrakenteet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Espanjan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutustutaan espanjankielisiin maihin ja niiden kulttuureihin syventäen aiempaa tietämystä Vertaillaan oppilaan jo osaamia kieliä espanjan kieleen Tutustutaan espanjalaisiin merkkihenkilöihin	L1, L2, L4

Kielenopiskelutaidot		
T2 Rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä	S2 Kerrataan erilaisia kielenoppimistapoja ja opitaan hyödyntämään niitä myös espanjan opinnoissa Harjoitellaan omien tavoitteiden asettamista espanjan kielen opiskelussa sekä palautteen antamista ja vastaanottamista	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T4 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S2 Tutustutaan ja harjoitellaan erilaisten viestintästrategioiden käyttöä	L4
T6 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa espanjan kielellä ja hyödynnetään sitä muissa opinnoissa. Muita aiheita ovat esimerkiksi minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä espanjankielisessä ympäristössä	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan espanjan kielelle ominaisia äänneitä ja puheen tuottamista Harjoitellaan espanjan perusrakenteita, esimerkiksi verbien presenstaivutusta, olla-verbijä, pronomineja sekä keskeisimpiä adjektiiveja ja substantiiveja	L5

Espanjan kielen B2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - hahmottaa espanjan levinneisyyttä maailmassa sekä ymmärtämään espanjankielisen maailman monimuotoisuutta - hyödyntää löytämiään yhtäläisyyksiä espanjan ja jo hallitsemiensa kielten välillä - omaksuu itselle sopivia kielenoppimistapoja - hahmottaa erilaisia viestintästrategioita - hakee tietoa espanjankielisistä lähteistä - tunnistaa espanjan kielen perusäänteet ja tuottaa niitä itse - hallitsee espanjan kielen perusrakenteet.

Espanjan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa

kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Espanjan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Auttaa oppilasta tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Syvennetään aikaisemmin opittuja tietoja espanjankielisestä maailmasta ja tutustutaan espanjan rooliin yhtenä maailmankielenä	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 Kannustaa oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Harjoitellaan viestimään virheistä välittämättä pääpainona viestin välittyminen	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan suullista ja kirjallista viestintää esimerkiksi seuraavista aiheista: minä itse, vapaa-aika, ystävät ja perhe sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä	L4
T5 Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä, esimerkiksi teittelyä	L4, L6

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Opitaan löytämään itseä kiinnostavia autenttisia materiaaleja eri medioista ja käyttämään niitä oppimisen tukena	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Kerrataan jo opittuja rakenteita sekä harjoitellaan lisäksi esimerkiksi perfektin käyttöä ja suoran ja epäsuoran objektin pronomineja Harjoitellaan yhä puheen tuottamista ja ääntämistä	L5

Espanjan kielen B2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - syventää tietojaan espanjankielisestä maailmasta - käyttää omaksumaansa kielitaitoa rohkeasti - viestii suullisesti ja kirjallisesti arkipäivän tavallisimmissa tilanteissa - tunnistaa ja käyttää kohteliaita ilmaisuja arkipäiväisissä viestintätilanteissa - löytää itselleen mielenkiintoisia materiaaleja oppimisen tueksi ja tulkitsee niitä - laajentaa osaamistaan espanjan perusrakenteista sekä harjoittelee lisää puhumista ja ääntämistä.

Espanjan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki espanjan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi espanjan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan

palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Espanjan kielen B2 -oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöaluet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin ja tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä	Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin. Oppilas osaa kertoa	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa kuvailla kohdekielen	Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä

keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisuuden kehittymistä		päättelykykyään ja monikielisyyttään.		elämänmuodois- -ta.	kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodois- ta.	kulttuureita ja kuvailla niihin liittyviä elämänmuotoja .	oppimisessaan . Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään ja itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmauksiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai

				merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	(esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvinkin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Ranskan kieli, B2-oppimäärä

Valinnaisen espanjan tai ranskan kielen B2-oppimäärän opetusta järjestetään vuosiluokilla 7–9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ranskan kielen opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Ajattelun taitoja harjoitellaan muodostamalla ja kuuntelemalla erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sopivia ranskankielisiä viestejä. Laajennetaan oppilaiden ranskan

kielen ymmärrystä tarjoamalla oppilaille monipuolisesti ranskan kielistä painettua ja audiovisuaalista opiskelumateriaalia oppimisen tueksi. Oppilaita rohkaistaan ranskan kielen käyttämiseen ja heitä ohjataan havainnoimaan omassa elinympäristössään näkyvä ja kuuluva ranskan kieli. Oppilaita tuetaan ja motivoidaan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan osallistamalla heitä ranskan kielen opiskelumenetelmien ja tavoitteiden asetteluun.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita tutustutetaan ranskankielisen maailman kulttuurisiin ominaispiirteisiin ja niiden merkitykseen vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan luokatovereiden kanssa ranskan kielen puheilmaisuutta ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja painetun ja audiovisuaalisen opiskelumateriaalin avulla. Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan ranskan puheilmaisuuteen ja kielitaidon karttuessa myös tekstimuotoiseen ilmaisuun.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Harjoitellaan ranskan kielen käyttämistä ja tulkitsemistä erilaisissa arkisissa tilanteissa, joita ovat esimerkiksi erilaiset vuorovaikutustilanteet ja ympäristössä olevien merkkien ja opasteiden tulkitseminen.

L4 Monilukutaito: Kehitetään kykyä löytää ranskankielistä materiaalia eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla sekä muokkaamaan ja tuottamaan sitä monin eri tavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Monipuolisessa teksteihin tutustumisessa, omien tekstien tuottamisessa ja lukemisen harjoittelussa hyödynnetään myös sähköisiä oppimisympäristöjä. Osana opiskelua tarjotaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaita ohjataan huomaamaan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys globalisoituvassa maailmassa. Projektityöskentelyä ja verkostoitumista harjoitellaan kouluympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan sen ulkopuolella. Tutustutaan ammatteihin ja yritysaloihin, joissa tarvitaan ranskan kielen osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Korostetaan kielitaidon merkitystä osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Harjoitellaan käyttämään ranskan kieltä ennakkoluulottomasti ja rohkeasti, mutta samalla sisällön tarkoituksenmukaisuutta ja korrektiutta arvioiden.

Ranskan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita

ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Ranskan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemissä kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutustutaan ranskankielisiin maihin ja niiden kulttuureihin Vertaillaan oppilaan jo osaamia kieliä ranskan kieleen	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 Rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä	S2 Kerrataan erilaisia kielenoppimistapoja ja opitaan hyödyntämään niitä myös ranskan opinnoissa Harjoitellaan omien tavoitteiden asettamista ranskan kielen opiskelussa sekä palautteen antamista ja vastaanottamista	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T4 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S2 Tutustutaan erilaisten viestintästrategioiden käyttöön	L4
T6 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa ranskan kielellä. Hyödynnetään myös käännohjelmia Muita aiheita ovat esimerkiksi minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä espanjankielisessä ympäristössä	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan ranskan kielelle ominaisia äänneitä ja puheen tuottamista Harjoitellaan ranskan perusrakenteita, esimerkiksi verbien preesenstaivutusta, olla-verbistä, pronomineja sekä keskeisimpiä adjektiiveja ja substantiiveja	L5

Espanjan kielen B2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - hahmottaa ranskan levinneisyyttä maailmassa sekä ymmärtämään ranskankielisen maailman monimuotoisuutta - hyödyntää löytämiään yhtäläisyyksiä ranskan ja jo hallitsemiensa kielten välillä - omaksuu itselle sopivia kielenoppimistapoja - hahmottaa erilaisia viestintästrategioita - hakee tietoa ranskankielisistä lähteistä - tunnistaa ranskan kielen perusäänteet ja tuottaa niitä itse - hallitsee ranskan kielen perusrakenteet.

Ranskan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteellisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Ranskan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen	S1 Tutustutaan ranskankielisiin maihin ja niiden kulttuureihin Vertaillaan oppilaan jo osaamia kieliä ranskan kieleen	L1, L2, L4

päätelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittämistä		
Kielenopiskelutaidot		
T2 Rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä	S2 Kerrataan erilaisia kielenoppimistapoja ja opitaan hyödyntämään niitä myös ranskan opinnoissa Harjoitellaan omien tavoitteiden asettamista ranskan kielen opiskelussa sekä palautteen antamista ja vastaanottamista	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T4 Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S2 Tutustutaan erilaisten viestintästrategioiden käyttöön	L4
T6 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa ranskan kielellä. Muita aiheita ovat esimerkiksi minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä espanjankielisessä ympäristössä	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan ranskan kielelle ominaisia äänteitä ja puheen tuottamista Harjoitellaan ranskan perusrakenteita, esimerkiksi verbien preesenstaivutusta, olla-verbejä, pronomineja sekä keskeisimpiä adjektiiveja ja substantiiveja	L5

Espanjan kielen B2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - hahmottaa ranskan levinneisyyttä maailmassa sekä ymmärtämään ranskankielisen maailman monimuotoisuutta - hyödyntää löytämiään yhtäläisyyksiä ranskan ja jo hallitsemiensa kielten välillä - omaksuu itselle sopivia kielenoppimistapoja - hahmottaa erilaisia viestintästrategioita - hakee tietoa ranskankielisistä lähteistä - tunnistaa ranskan kielen perusäänteet ja tuottaa niitä itse - hallitsee ranskan kielen perusrakenteet.

Ranskan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Ranskan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 Auttaa oppilasta tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Syvennetään aikaisemmin opittuja tietoja ranskankielisestä maailmasta ja tutustutaan ranskan rooliin yhtenä maailmankielenä	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 Kannustaa oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Harjoitellaan viestimään virheistä välittämättä pääpainona viestin välittyminen	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 Järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan suullista ja kirjallista viestintää esimerkiksi seuraavista aiheista: minä itse, vapaa-aika, ystävät ja perhe sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä	L4
T5 Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3 Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä, esimerkiksi teittelyä	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 Rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Opitaan löytämään itseä kiinnostavia autenttisia materiaaleja eri medioista ja käyttämään niitä oppimisen tukena	L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Kerrataan jo opittuja rakenteita sekä harjoitellaan lisäksi esimerkiksi perfektin käyttöä ja suoran ja epäsuoran objektin pronomineja Harjoitellaan yhä puheen tuottamista ja ääntämistä	L5

Ranskan kielen B2-oppimäärän oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - syventää tietojaan ranskankielisestä maailmasta - käyttää omaksumaansa kielitaitoa rohkeasti - viestii suullisesti ja kirjallisesti arkipäivän tavallisimmissa tilanteissa - tunnistaa ja käyttää kohteliaita ilmaisuja arkipäiväisissä viestintätilanteissa - löytää itselleen mielenkiintoisia materiaaleja oppimisen tueksi ja tulkitsee niitä - laajentaa osaamistaan ranskan perusrakenteista sekä harjoittelee lisää puhumista ja ääntämistä.

Ranskan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälneen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ranskan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Espanjan kielen B2 -oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin ja tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyttään.	Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin. Oppilas osaa kertoa kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa kuvailla kohdekielen kulttuureita ja kuvailla niihin liittyviä elämänmuotoja.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä oppimisessaan. Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja

monikielisyiden kehittymistä							niihin liittyviä elämänmuotoja.
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmauksiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa

				Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.		Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	viestinnässään .
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdymiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
---	----	---	--------------------------	--	---	---	--

15.4.4. Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä.

Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Matematiikan opetuksen tehtävä kaikilla vuosiluokilla on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa ajattelua sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ympäröivän maailman ilmiöitä ja niiden välisiä yhteyksiä sekä selittämään ja kuvaamaan niitä matemaattisilla käsitteillä. Tavoitteena on, että oppilaalle kehittyy matemaattinen yleissivistys eli oppilas kykenee havaitsemaan ja soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa sekä kaikkialla ympäröivässä yhteiskunnassa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Matematiikan symbolikieli on globaalia. Esimerkiksi laskujärjestyssovimus ongelmien matemaattisessa mallintamisessa ja ratkaisemisessa on kaikkialla sama. Toisaalta oppilaita ohjataan havaitsemaan myös kulttuurisia erityispiirteitä. Eri puolilla maailmaa käytetään erilaisia symboleja kuvaamaan esimerkiksi lämpötilaa tai pituusmittoja. Asioiden ja tilanteiden tarkasteleminen eri näkökulmista mahdollistuu vaikkapa pohtimalla maapallon aikavyöhykkeiden olemassaoloa ja vaikutusta ihmisten elämään.

Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeisiä osia matematiikan opetuksessa ja opiskelussa. Laskutarinoita kerrotaan suullisesti, piirtäen ja kirjallisesti. Ratkaisuja perustellaan, esitetään ja todistetaan sekä niistä keskustellaan yhdessä muiden kanssa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Elämässä ja yhä teknologisoituvammassa arjessa selviäminen edellyttää monenmoisia taitoja. Matematiikan opiskelussa korostuvat luontevasti tavoitteellisuuden, täsmällisyyden, sinnikkyuden ja pitkäjänteisyyden kehittäminen. Ongelmanratkaisutehtävien kautta harjoitellaan sääntöjen noudattamista ja ohjeiden mukaan toimimista. Nämä palvelevat myös itsesäätelytaitojen kehittymistä.

Arjen kannalta tärkeitä taitoja ovat esimerkiksi kyky pyöristää lukuja ja arvioida ratkaisun järkevyyttä, kyky mitata erilaisia asioita (paino, pituus, matka, etäisyys jne.) sekä laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Matemaattisten välineiden käytön osaaminen (esimerkiksi harppi, piirtokolmio, 10-järjestelmävälineet, laskin) sekä (perus)teknologiataidot edistävät menestyksestä arjessa pärjäämistä. Oppilaita opastetaan myös kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun.

L4 Monilukutaito: Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Matematiikan opiskelussa oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kohti matematiikan kielen ja esitystapojen hallintaa. Kuvia ja tekstejä tulkitaan ja tuotetaan esimerkiksi numeeristen symbolijärjestelmien avulla, geometrisin muodoin tai digitaalisessa ilmiössä. Oppilaita ohjataan käyttämään esimerkiksi erilaisia mittayksiköitä ja laatumuunnoksia tai laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita eri ilmiöitä selittäessään.

Keskeistä monilukutaidossa on myös kyky hahmottaa ja kyseenalaistaa maailmaa ympärillään: Onko tarjottu tieto totta, mahdollista, epätodennäköistä tai ei-totta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tvt on sekä oppimisen kohde että väline. Oppilaita ohjataan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Tvt:n tarjoamien

mahdollisuuksien lisäksi oppilaita opastetaan myös hahmottamaan sen mahdollisia riskejä globaalissa maailmassa.

Konkreettisia havainnollistamisvälineitä (esimerkiksi 10-järjestelmävälineet, loogiset palat) käytetään erilaisissa oppimisympäristöissä ja eri ohjelmistoilla. Oppimisen tukena käytetään oppimispelejä. Oppilaat harjoittelevat vaiheittaisten toimintaohjeiden laadintaa sekä tarkkojen ja perusteltujen päätelmien ja havainnointien tekemistä. Ohjelmointia harjoitellaan jonkin tekstipohjaisen ohjelmointikielen kautta.

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedonhankinnassa sekä siihen liittyvien taitojen harjoittelussa. Oppilaat tutustuvat eri tieteenaloille tyypillisiin tietolähteisiin ja harjoittelevat niiden monipuolista käyttöä. Luonnontieteen tutkimus- ja mittaustehtävissä hyödynnetään tarjolla olevia teknologisia ratkaisuja (esimerkiksi mittalaitteet) ja opitaan niiden kautta saatavan tiedon analysointia. Tutkimustulosten raportoinnissa ja päätelmien tekemisessä hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Tulevaisuuden työn vaatimusten ennakointi on vaikeaa, mutta asianmukaisen käyttäytymisen, vuorovaikutuksen ja yhteistyön taitojen sekä kielitaidon lisäksi voi työelämän tulevaisuudessakin olettaa vaativan myös matemaattisia perustaitoja. Esimerkiksi peruslaskutoimitusten hallinta, sujuvat päässäälaskutaidot, rahalaskut, mittavälineen ja oikean mittayksikön valinta sekä kyky arvioida tuloksen oikeellisuutta ovat yleisiä valmiuksia, joiden voi ennakoida edistävän mitä tahansa omaa työuraa tai itsensä työllistämistä. Lisäksi oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja sellaisia keskeisiä toimialoja, joissa erityisen hyvä matematiikan osaaminen on työn menestyksekkään hoitamisen kannalta merkityksellistä.

Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusien ratkaisujen löytymistä olosuhteiden muuttuessa. Oppilaita kannustetaan ponnisteluun ja sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön sekä oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Etenkin monialaisten oppimiskokonaisuuksien kautta oppilaille tarjoutuu mahdollisuus soveltaa matematiikkaa muissa oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa.

Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Vahvistamalla oppilaiden kykyä oivaltaa syy-seuraussuhteiden logiikkaa tuetaan oppilaan omaa oppimisen omistajuutta. Oppilas ymmärtää, että vastuu oppimisesta on sekä hänellä yksin että yhdessä muiden kanssa. Samalla oppilasta opastetaan näkemään, että omien valintojen ja tekojen merkitys toimii saman logiikan mukaan myös muilla elämän alueilla. Omilla arkisilla valinnoilla tai ostopäätöksillä voi edesauttaa kestäväää elämäntapaa ja tulevaisuutta.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on nollasta poikkeava luonnollinen luku.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Lasketaan monikulmioiden piirejä. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1-S6 Innostetaan oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään	L1, L3, L5
T2 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1-S6 Harjoitellaan vastuunottamista omasta oppimisesta esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin avulla	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1-S6 Käytetään peruslaskutoimituksia (myös desimaaliluvuilla) yhtälöiden ratkaisussa ja geometriassa Käytetään lausekkeiden sieventämisen taitoja yhtälön ratkaisussa Käytetään yhtälönratkaisutaitoja geometriassa Sovelletaan negatiivisten lukujen laskusääntöjä lausekkeiden sieventämisessä	L1, L4
T4 Kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1-S6 Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella ratkaisunsa Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista Syvennetään sanallisten tehtävien ratkaisutaitoa	L1, L2, L4, L5

	<p>Tutustutaan todistamisen perusteisiin esimerkiksi murtolukujen jakolaskun yhteydessä</p> <p>Pohditaan ja määritetään ratkaisuvaihtoehtojen lukumääriä</p> <p>Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä</p> <p>Ymmärretään yhtäsuuruusmerkin käyttö</p> <p>Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti</p> <p>Harjoitellaan lausekkeiden sieventämistä</p>	
<p>T5 Tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä</p>	<p>S1-S6 Harjoitellaan ongelmanratkaisutaitoja yhtälönratkaisussa ja geometristen ongelmien yhteydessä</p>	<p>L1, L3, L4, L5, L6</p>
<p>T6 Ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</p>	<p>S1-S6 Arvioidaan yhtälönratkaisussa ja geometriassa saatuja vastauksia</p>	<p>L1, L3, L4, L6</p>
<p>T7 Rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</p>	<p>S1-S6 Toteutetaan jokin käytännön matematiikan sovellus jonkin muun oppiaineen/tieteenalan yhteydessä</p>	<p>L1-L7</p>
<p>T9 Opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</p>	<p>S1-S6 Käytetään tietotekniikkaa geometristen kuvioden piirtämisessä</p> <p>Harjoitellaan ohjelmointia</p>	<p>L5</p>
<p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p>		
<p>T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p>	<p>S1, S2 Pohditaan päättelemällä ja päässälaskulla tuloksien suuruusluokkaa ja oikeellisuutta</p>	<p>L1, L3, L4</p>
<p>T11 Ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p>	<p>S2 Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla</p> <p>Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin</p> <p>Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin</p> <p>Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.</p> <p>Tutustutaan potenssin käsitteeseen ja lasketaan potenssin arvo (kantalukuna kokonaisluku ja eksponenttina nollasta poikkeava luonnollinen luku)</p> <p>Vahvistetaan laskujärjestyksen osaamista</p>	<p>L1, L4</p>

	Harjoitellaan desimaalilukujen kertomista ja jakamista kymmenellä, sadalla ja tuhannella	
T14 Ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4 Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä Ratkaistaan yhtälöitä vaiheittain	L1, L4
T15 Ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3 Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä Opitaan termin käsite ja yhdistetään samanmuotoisia termejä Sievennetään lausekkeita sulkeita poistamalla Harjoitellaan kertomaan lausekkeita luvulla ja opitaan vastalausekkeen käsite	L1, L4, L5
T20 Ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1 Syvennetään algoritmista ajattelua Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua Opetellaan ohjelmoinnissa käytettävät perusmuuttujatyypit, ehtolause ja toistorakenne Piirretään geometrisia kuvioita ohjelmoimalla Havaitaan, mitä tietoja tarvitaan piirtämisen onnistumiseksi Harjoitellaan ohjelmointia esimerkiksi yksinkertaisia animaatioita ohjelmoimalla	L1, L4, L5, L6

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisellä vuosiluokalla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - osaa peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla - osaa sieventää kirjainlausekkeita ja laskea kirjainlausekkeen arvon - osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti - osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä - ohjelmoi esimerkiksi yksinkertaisia animaatioita tekstipohjaisella ohjelmointikielellä.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan

väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Pehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Pehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Pehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1-S6 Innostetaan löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään	L1, L3, L5
T2 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1-S6 Harjoitellaan vastuunottamista omasta oppimisesta esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin avulla	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1-S6 Opitaan ymmärtämään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttiluvun yhteys	L1, L4

	<p>Harjoitellaan vastauksen antamista oikealla tarkkuudella esimerkiksi geometriaan liittyvien laskujen yhteydessä</p> <p>Harjoitellaan yhtälönratkaisua geometrian yhteydessä, esimerkiksi käyttämällä toisen asteen yhtälöä Pythagoraan lauseen yhteydessä ja ympyrän säteen laskemisessa, kun ympyrän pinta-ala tiedetään</p> <p>Opitaan käyttämään reaalilukuja geometriassa</p>	
<p>T4 Kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti</p>	<p>S1-S6 Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti</p> <p>Pohditaan ja määritetään ratkaisuvaihtoehtojen lukumääriä</p> <p>Vahvistetaan päättelykykyä ja taitoa perustella vastauksensa</p> <p>Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista</p> <p>Tutustutaan todistamisen perusteisiin esimerkiksi potenssilausekkeiden sieventämisen yhteydessä</p> <p>Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä</p>	L1, L2, L4, L5
<p>T5 Tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä</p>	<p>S1-S6 Harjoitellaan ongelmanratkaisutaitoja yhtälön, epäyhtälön, suoraan ja kääntäen verrannollisuuden sekä geometrinen ongelmien yhteydessä</p>	L1, L3, L4, L5, L6
<p>T6 Ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</p>	<p>S1-S6 Harjoitellaan vastausten arviointia geometriassa, prosenttilaskennassa sekä suoraan ja kääntäen verrannollisuuslaskuissa</p>	L1, L3, L4, L6
<p>T7 Rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</p>	<p>S1-S6 Toteutetaan käytännön matematiikan sovellus yhdessä jonkin muun oppiaineen tai tieteenalan kanssa</p>	L1 – L7
<p>T9 Opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</p>	<p>S1-S6 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa funktioiden kuvaajien piirtämisessä ja kuvioiden piirtämisessä</p>	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
<p>T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p>	<p>S1, S2 Syvennetään desimaalilukujen laskutoimitusten hallintaa</p> <p>Vahvistetaan vastauksen suuruusluokan arviointikykyä päättelemällä ja päässälaskulla</p>	L1, L3, L4

<p>T11 Ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p>	<p>S2 Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon eroista sekä pyöristämisestä</p> <p>Harjoitellaan potenssilaskentaa (eksponenttina kokonaisluku) sekä kertomista ja jakamista kymmenpotensseilla</p> <p>Opetellaan samankantaisten potenssien ja potenssilausekkeiden (kantalukena tulo tai osamäärä) sieventämistä</p> <p>Laajennetaan potenssilausekkeiden käyttöä suurien ja pienien lukujen esittämiseen kymmenpotenssimuodossa</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T12 Tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin</p>	<p>S2 Laajennetaan lukualuetta reaalitylukuihin</p> <p>Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa</p> <p>Syvennetään desimaalitylukujen laskutoimitusten osaamista</p> <p>Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon eroista sekä pyöristämisestä</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T13 Tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</p>	<p>S2, S6 Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen</p> <p>Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta</p> <p>Opitaan laskemaan muutos- ja vertailuprosentti, muuttunut arvo sekä perusarvo</p>	<p>L1, L3, L6</p>
<p>T14 Ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan</p>	<p>S3 Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä</p> <p>Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä</p> <p>Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa</p> <p>S4 Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T15 Ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</p>	<p>S3 Käytetään yhtälönratkaisutaitoja muuttujan arvon ratkaisemisessa, kun funktion arvo tiedetään</p> <p>S4 Opitaan kahden muuttujan yhtälö</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti</p> <p>Perehdytään funktion käsitteeseen</p> <p>Määritetään funktioiden nollakohtia</p> <p>Opitaan piirtämään suoria ja paraabeleja yhtälön mukaisesti koordinaatistoon</p>	<p>L1, L4, L5</p>

	Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä	
T16 Tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5 Vahvistetaan taitoa laskea monikulmioiden piirejä	L1, L4, L5
T17 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5 Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja sen käänteislausetta Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen	L1, L4, L5
T18 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5 Opitaan laskemaan monikulmioiden pinta-aloja Harjoitellaan laskemaan ympyrän ja sektorin pinta-ala Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa pituuksien ja pinta-alojen osalta sekä yleistetään yksikkömuunnokset muihin suureisiin	L1, L4
T20 Ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1 Syvennetään algoritmista ajattelua Ohjelmoidaan ja harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua Opetellaan ohjelmointiin liittyvä funktion käsite Välitetään parametreja funktiolle ja vastaanotetaan paluuarvo Testataan funktioiden toimintaa Luodaan ongelmiin funktion avulla toimivia ratkaisualgoritmeja Etsitään yhteyksiä funktiolaskennassa ja ohjelmoinnissa käytettävien funktioiden välillä	L1, L4, L5, L6

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisellä vuosiluokalla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - tunnistaa reaalityypit ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia - laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin - laskee potenssilausekkeita - osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti - ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää suoran ja paraabelin koordinaatistoon

- osaa käyttää likiarvoja päässä laskuissa arvioidakseen tuloksien mielekkyyttä
- laskee tasokuvioiden (myös ympyrän ja sektorin) pinta-aloja
- laskee ympyrän kehän ja sektorin kaaren pituuden
- osaa pinta-alayksiköiden muunnokset
- osaa käyttää Pythagoraan lausetta
- ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet
- käyttää funktioita ohjelmoinnissa tekstipohjaisella ohjelmointikielellä.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

S5 Geometria: Opitaan käyttämään trigonometrisia funktioita. Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1-S6 Innostetaan löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään	L1, L3, L5
T2 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1-S6 Harjoitellaan vastuunottamista omasta oppimisesta esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin avulla	L3, L7

Työskentelyn taidot		
<p>T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä</p>	<p>S1-S6 Käytetään potenssilaskentaa apuvälineenä polynomilaskennassa Käytetään polynomilaskentaa apuvälineenä yhtälöparien ratkaisemisessa Käytetään yhtälöä ja Pythagoraan lausetta apuvälineenä kolmiulotteisiin kappaleisiin liittyvien laskujen ratkaisemisessa Käytetään polynomilaskentaa apuvälineenä kolmiulotteisiin kappaleisiin liittyvien yhtälöiden yhteydessä Lasketaan kolmiulotteisiin kappaleisiin liittyviä prosenttiosuuksia Käytetään yhtälöratkaisutaitoja trigonometriassa Tarkistetaan trigonometriassa saatuja kulmien suuruuksia ja sivujen pituuksia mittaamalla Piirretään suoria yhtälön avulla yhtälöparien ratkaisun yhteydessä</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T4 Kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti</p>	<p>S1-S6 Syvennetään oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella vastauksensa Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista esimerkiksi tilastomatematiikan yhteydessä Tutustutaan todistamisen perusteisiin esimerkiksi yhtälöparien yhteydessä Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti sekä eri vaihtoehtojen lukumäärän määrittämistä</p>	<p>L1, L2, L4, L5</p>
<p>T5 Tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä</p>	<p>S1-S6 Opitaan soveltamaan yhtälöparin ratkaisutaitoja erilaisissa ongelmissa</p>	<p>L1, L3, L4, L5, L6</p>
<p>T6 Ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</p>	<p>S1-S6 Arvioidaan yhtälöparin ratkaisujen mielekkyyttä S5 Arvioidaan vastaukseksi saatujen kolmiulotteisten kappaleiden pinta-alojen ja tilavuuksien mielekkyyttä</p>	<p>L1, L3, L4, L6</p>
<p>T7 Rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</p>	<p>S1-S6 Opitaan soveltamaan yhtälöparin ratkaisutaitoja erilaisissa ongelmissa Opitaan soveltamaan kappaleiden pinta-alojen ja tilavuuksien laskentaa erilaisissa ongelmissa</p>	<p>L1-L7</p>

	Toteutetaan käytännön matematiikan sovellus jonkin muun oppiaineen tai tieteenalan yhteydessä	
T8 Ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6 Tuotetaan ja tulkitaan erilaisia diagrammeja sekä arvioidaan taulukkojen ja tilastojen oikeellisuutta	L1, L4, L5
T9 Opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1-S6 Käytetään taulukkolaskentaohjelmia tilastoiden käsittelyssä Piirretään geometrisia kuvioita tieto- ja viestintäteknikkaa käyttäen	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2 Opitaan soveltamaan yhtälöparin ratkaisutaitoja erilaisissa ongelmissa	L1, L3, L4
T11 Ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2 Käytetään rationaalilukuja yhtälöparin ratkaisussa	L1, L4
T12 Tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin	S2 Lasketaan kolmiulotteisten kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia reaalityöihin	L1, L4
T13 Tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6 Lasketaan kolmiulotteisiin kappaleisiin liittyviä prosenttiosuuksia	L1, L3, L6
T14 Ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälöparinratkaisutaitojaan	S3 Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua Opitaan laskemaan polynomin arvo, kun muuttujan arvo tiedetään Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä S4 Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti Opitaan käyttämään sijoitus- ja yhteenlaskumenetelmää yhtälöparin ratkaisemisessa	L1, L4
T16 Tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5 Lasketaan monikulmioiden pinta-aloja ja piirejä kolmiulotteisten kappaleitten yhteydessä	L1, L4, L5
T17 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5 Opitaan käyttämään trigonometrisia funktioita Opitaan ratkaisemaan suorakulmaisen kolmion hypotenuusan ja kateettien pituudet, kun toisen kulman suuruus tiedetään	L1, L4, L5

	Opitaan ratkaisemaan suorakulmaisen kolmion kulmien suuruudet, kun kaksi sivun pituutta tiedetään	
T18 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5 Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita ja opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia	L1, L4
T19 Ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6 Syvennetään taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiä ymmärtäminen Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani sekä tutustutaan hajonnan käsitteeseen Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja Opitaan laskemaan todennäköisyyksiä	L3, L4, L5
T20 Ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1 Syvennetään algoritmista ajattelua Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua Opetellaan ratkaisun jakamista osiin ja ratkaisualgoritmin muodostamista Käsitellään muuttujia taulukkotietorakenteen avulla Opetellaan ottamaan vastaan ulkoinen komento esimerkiksi näppäimen painallus	L1, L4, L5, L6

Matematiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää edellisillä vuosiluokilla oppimaansa uuden oppimisen pohjana - hyödyntää polynomilaskentaa yhtälönsuhteissa - ratkaisee yhtälöparin graafisesti ja laskemalla - käyttää trigonometrisia funktioita - laskee kappaleiden tilavuuksia ja pinta-aloja - osaa tilavuusyksiköiden muunnokset - osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa sekä hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut - määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä - soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia tekstipohjaisella ohjelmointikielellä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita

käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7–9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaan matemaattista osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan kunnan seulontasuunnitelman mukaisesti. Oppilalle tarjotaan tukea myös ennakoivasti aiemmin opetuissa sisällöissä. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7–9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaamatematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt matematiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on matematiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alemmien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana.

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1–S6	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.		<i>Ei vaikutusta arvosanan muodostamiseen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1–S6	Oppilas aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti	Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas kykenee ohjattuna aloittamaan työskentelyn ja ylläpitämään sitä.	Oppilas työskentelee osin itsenäisesti ja saattaa työskentelyn ohjattuna loppuun.	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.	Oppilas ottaa vastuuta ryhmän toiminnasta ja pyrkii kehittämään koko ryhmän osaamista.

		ryhmän toimintaan.			Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan vaihtelevasti.		
Työskentelyn taidot							
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimien asioiden välisiä yhteyksiä	S1–S6	Oppilas havaitsee ja ymmärtää oppimien asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä.	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ohjattuna opittavien asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas havaitsee ja kuvailee oppimien asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas löytää ja selittää perustellen oppimien asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas yhdistää oppimien asioita ja kuvailee, mistä opittujen asioiden yhteys johtuu.
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1–S6	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas ilmaisee ohjattuna matemaattista ajatteluaan jollakin tavalla.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan joko suullisesti tai kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan suullisesti että kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee perustellen matemaattista ajatteluaan.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1–S6	Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas jäsentää ohjattuna ongelmia ja ratkaisee osia ongelmasta.	Oppilas osaa poimia annetusta ongelmasta matemaattisen informaation ja ratkaisee ohjattuna ongelmia.	Oppilas jäsentää ja ratkaisee loogista ja luovaa ajattelua vaativia ongelmia.	Oppilas tutkii, onko olemassa muita ratkaisuvaihtoehtoja.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1–S6	Oppilas arvioi ja kehittää matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas selittää ohjattuna tuottamansa ratkaisun ja pohtii ohjattuna tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas selittää laatimansa ratkaisun, pohtii tuloksen mielekkyyttä ja arvioi ohjattuna ratkaisuaan.	Oppilas tarkastelee kriittisesti matemaattista ratkaisuaan ja tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas arvioi ja tarvittaessa kehittää ratkaisuaan.
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle.	Matematiikan soveltaminen	Oppilas tunnistaa matematiikan käyttämöhdöllisyydet ympärillään ja tietää ongelman matemaattisen muotoilun tarpeellisuuden.	Oppilas soveltaa matematiikkaa muotoillen ongelmia matematiikan kielelle annettuja esimerkkejä noudattaen.	Oppilas soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä muotoillen reaali maailman ongelmia matematiikan kielelle.	Oppilas antaa esimerkkejä, kuinka matematiikkaa sovelletaan yhteiskunnassa. Oppilas hyödyntää matematiikan taitojaan eri tilanteissa.
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitoja	S1, S4, S6	Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkittävyyttä.	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa vertailla ohjattuna tietoa matemaattisella perusteella.	Oppilas käsittelee ja esittää tietoa annetun esimerkin mukaisesti.	Oppilas hankkii, käsittelee ja esittää tietoa sekä pohtii sen	Oppilas soveltaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja, tulkitsee tietoa sekä

aan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun						uskottavuutta .	arvioi tiedon luotettavuutta.
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tietoa ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1–S6	Oppilas soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas tutustuu matematiikan oppimista tukevaan ohjelmistoon ja käyttää sitä ohjatusti.	Oppilas käyttää sopivaa ohjelmistoa omien tuotosten laatimiseen ja matematiikan opiskeluun.	Oppilas käyttää tietoa ja viestintäteknologiaa matemaattisten ongelmien tarkastelemiseen ja ratkaisemiseen.	Oppilas soveltaa ja yhdistää tietoa ja viestintäteknologiaa tutkivassa työskentelyssä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet							
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	Oppilas tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan.	Päätely- ja laskutaito	Oppilas laskee päässään lyhyitä laskutoimituksia ja löytää ohjattuna matemaattisia säännönmukaisuuksia.	Oppilas laskee päässään laskutoimituksia ja löytää matemaattisia säännönmukaisuuksia.	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa.	Oppilas laskee päässään monivaiheisia laskutoimituksia ja soveltaa päättelykykyään eri tilanteissa.
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas laskee samannimisten, positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo murtoluvun kokonaisluvulla.	Oppilas laskee positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo murtoluvun kokonaisluvulla.	Oppilas laskee sujuvasti peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Oppilas hyödyntää rationaalilukujen peruslaskutoimituksia ongelmanratkaisussa.
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityyppisiin	S2	Oppilas ymmärtää reaalityyppisten algebrallisten, järjestys- ja tarkkuusominaisuuksien sekä tutustuu niihin ja neliöjuureen.	Lukukäsite	Oppilas sijoittaa annetun desimaaliluvun lukusuoralle. Oppilas tunnistaa tilanteet, jolloin tarvitaan pyöristämistä.	Oppilas kuvailee, millaisia lukuja on eri lukujoukoissa ja sijoittaa niitä lukusuoralle. Oppilas pyöristää luvun annettuun tarkkuuteen.	Oppilas tunnistaa rationaaliluvun ja irrationaaliluvun eron. Oppilas pyöristää luvun oikeaan tarkkuuteen.	Oppilas ymmärtää tarkan arvon ja likiarvon eron sekä määrittää lukujen suuruusjärjestyksen.
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas selittää, päättelee tai laskee prosenttiosuuden ja prosenttiluvun osoittaman määrän.	Oppilas laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudelta sekä muutoksen suuruuden ja muutoksen prosentteina.	Oppilas osaa käyttää prosenttilaskennan eri menetelmiä. Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön välisen eron.	Oppilas tekee suhteellista vertailua ja hyödyntää prosenttilaskentaa eri tilanteissa.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisu taitojaan	S3, S4	Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti.	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisu taidot	Oppilas yhdistää samanmuotoisia termejä. Oppilas ratkaisee ohjattuna ensimmäisen asteen yhtälöitä ja päättelee ohjattuna vaillinaisen toisen asteen yhtälön jonkin ratkaisun.	Oppilas sieventää lausekkeita. Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden säilymisen ja ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti ja vaillinaisen toisen asteen yhtälön joko päättelemällä tai symbolisesti.	Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden käsitteen ja ratkaisee vaillinaisen toisen asteen yhtälön symbolisesti.	Oppilas käyttää sujuvasti tuntematonta yhtälön muodostamisessa ja hyödyntää yhtälönratkaisun taitoja ongelmanratkaisussa.
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	Oppilas laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Oppilas tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä.	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas laskee lausekkeen arvon ja lukee leikkauspisteiden koordinaatteja. Oppilas tunnistaa nousevan ja laskevan suoran yhtälöstä. Oppilas piirtää ohjattuna ensimmäisen asteen funktion kuvaajan koordinaatistoon.	Oppilas sijoittaa muuttujan paikalle lukuarvoja ja saatuja pisteitä koordinaatistoon. Oppilas piirtää ensimmäisen asteen funktion kuvaajan ja ratkaisee ohjattuna graafisesti tai algebrallisesti.	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteet sekä osaa piirtää funktion kuvaajia. Oppilas ratkaisee annetun yhtälöparin graafisesti ja algebrallisesti.	Oppilas käyttää yhtälöparia ongelmanratkaisussa ja ymmärtää yhtälönratkaisun geometrisen merkityksen. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää kulmia ja monikulmioita ja laskee ohjattuna niihin liittyviä laskuja. Oppilas piirtää suoran suhteen symmetrisiä kuvioita.	Oppilas piirtää pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas löytää vastinosat yhdenmuotoisista kuvioista, käyttää verrantoa ja osaa määrittää mittakaavan.	Oppilas hyödyntää perustellen geometrian peruskäsitteisiin ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia. Oppilas käyttää verrantoa ja ymmärtää mittakaavan käsitteen.	Oppilas käyttää yhdenmuotoisuutta ja verrantoa ongelmanratkaisussa.

T17 ohjata oppilasta oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea kehän pituuden.	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas laskee hypotenuusan pituuden käyttämällä Pythagoraan lausetta. Oppilas osaa tutkia kolmion suorakulmaisuutta. Oppilas tunnistaa ympyrään liittyviä käsitteitä ja laskee ohjattuna ympyrän kehän pituuden.	Oppilas ratkaisee suorakulmaisen kolmion sivun pituuden Pythagoraan lauseella ja löytää kulmalle viereisen ja vastaisen kateetin ja hypotenuusan sekä tietää, miten ne liittyvät trigonometrisiin funktioihin. Oppilas laskee ympyrän kehän pituuden.	Oppilas ratkaisee annetusta suorakulmaista kolmiosta kulmien suuruudet ja sivujen pituudet. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet sekä laskee keskuskulmaa vastaavan kaaren pituuden.	Oppilas käyttää Pythagoraan lausetta ja sen käänteislausetta sekä trigonometriaa ongelmanratkaisussa.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Oppilas tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietoaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia.	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas muuntaa yleisimmin käytettyjä pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas osaa laskea suorakulmion pinta-alan ja suorakulmaisen särmiön tilavuuden.	Oppilas muuntaa pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas laskee yleisimpien tasokuvioiden pinta-alat ja kappaleiden tilavuudet.	Oppilas käyttää pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia. Oppilas laskee yksittäisen tasokuvion pinta-alan ja kappaleen tilavuuden sekä vaipan pinta-alan. Oppilas laskee keskuskulmaa vastaavan sektorin pinta-alan.	Oppilas laskee moniosaisen tasokuvion pinta-alan, kappaleen tilavuuden ja vaipan pinta-alan sekä hyödyntää osaamistaan ongelmanratkaisussa.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Oppilas hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Oppilas määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota.	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas lukee tiedon pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammista sekä taulukosta. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää ohjattuna tyyppiä ja mediaanin. Oppilas päättelee ohjattuna klassisia todennäköisyyksiä.	Oppilas osaa esittää tiedon sopivalla diagrammilla tai taulukolla. Oppilas laskee tavallisimpia keskilukuja, määrittää vaihteluvälin ja osaa ohjattuna kertoa tutkimustuloksista ja johtopäätöksistä. Oppilas laskee klassisia todennäköisyyksiä.	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut. Oppilas osaa toteuttaa pienen tutkimuksen, jossa hyödyntää tilastolaskentaa. Oppilas määrittää klassisia ja tilastollisia todennäköisyyksiä.	Oppilas havainnoi ja vertailee tutkimuksia tilastollisia tunnuslukuja hyödyntäen. Oppilas käyttää todennäköisyyslaskentaa ongelmanratkaisussa.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	Oppilas ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia.	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas tunnistaa yksinkertaisen algoritmin askeleet ja testaa ohjattuna valmiita ohjelmia.	Oppilas käyttää ehto- ja toistorakennetta ohjelmoinnissa sekä testaa ja tulkitsee ohjelmia.	Oppilas soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja ohjelmoi pieniä ohjelmia.	Oppilas hyödyntää ohjelmointia ongelmien ratkaisussa. Oppilas muokkaa ja kehittää ohjelmaa.
--	----	--	--	---	---	---	--

15.4.5 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maastotettä laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestäväan elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet biologiassa vuosiluokille 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Biologiassa keskeistä on saada tietoa elämän eri ilmiöistä. Apuna käytetään luonnontieteellisiä tutkimusmenetelmiä, joihin kuuluvat havainnointi, tulosten kirjaaminen, ajatusten ja ideoiden vaihtaminen sekä uuden tiedon luominen. Pyrkimyksenä on päästä hypoteesista kokeellisen tutkimuksen kautta johtopäätöksiin. Päätely tapahtuu usein induktiivisesti. Apuna käytetään lisäksi erilaisia tietolähteitä sekä omia ja toisten oppilaiden havaintoja ja ideoita. Oppilaita rohkaistaan omaan pohdintaan ristiriitaisenkin tiedon ollessa kyseessä. Tavoitteena on ymmärtää kokonaisuuksia, prosesseja ja muokata tietoja yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppisisältöihin kuuluvat aiheet koskettavat terveyttä, turvallisuutta, ihmissuhteita, oman kulutuksen ja kestävän talouden ymmärtämistä. Vuorovaikutus toisten kanssa, vastuu omasta ja toisten työstä määriteltyjen aikarajoitteiden rajaamana opettaa arjen taitoja, joiden avulla oppilas selviytyy myös jatkossa oman elämänsä hallinnassa. Lisäksi oppilas harjoittelee samalla sosiaalisia ja tunnetaitojaan.

L4 Monilukutaito: Oppilaat oppivat käyttämään, tulkitsemaan ja soveltamaan biologialle tyypillisiä erilaisia tietolähteitä. Tavoitteena on kriittinen tiedon käyttö ja eri tietolähteistä peräisin olevan tiedon yhdisteleminen ja jakaminen toisten kanssa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Käytännön TVT-taitoja, kuten eri laitteiden ja järjestelmien käyttöä harjoitellaan osana omaa tuottamista itsenäisesti ja ryhmissä. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Lähdekritiikkiä ja löydetyt tiedon arviointia harjoitellaan osana työskentelyä. Harjoitellaan lähdeviittausten tekemistä sähköisiin aineistoihin sekä ohjataan oppilasta toimimaan vastuullisesti tuotosten julkaisun ja tekijänoikeuksien suhteen. Opetuksessa korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytäminen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

L6 Työelämän taidot ja yrittäjyys: Oppilaat saavat kokemuksia ryhmätöistä, projektityöskentelystä ja verkostoitumisesta. Oppilaille tarjotaan mahdollisimman laaja-alainen kuva biologian alan eri ammateista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja harjoitellaan mm. erilaisten roolipelien tai pelien avulla. Tähän soveltuvia teemoja on erityisesti ympäristönsuojelun tai terveydenhuollon eri aihekokonaisuudet. Oman oppimisen, kouluympäristön viihtyisyyden suunnittelu ja toteuttaminen mahdollistaa tietojen ja kokemusten vaihtamisen sekä omien valintojen pohdinnan. Harjoitusten kautta opitaan ilmaisemaan omia näkemyksiä rakentavalla tavalla. Lisäksi oppi ja ymmärrys eri eliölajeista elintapoihin ja luonnonvarojen riittävydestä lisää luonnon arvostusta. Tavoitteena on kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) on sisällytetty muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen vesiekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisiin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä.

S5 Ihminen: Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Biologian opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältökokonaisuudet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1 Retkeillään koulun lähiympäristössä ja toteutetaan vesitutkimus sekä maastossa että luokassa S3 Vesiekosysteemin rakenne ja toiminta Käytetään lajintunnistusohjelmia Vesiluonnon tavallisimmat kasvit, nilviäiset, niveljalkaiset, kalat, matelijat ja sammakkoeläimet, lintu- ja nisäkäslajit, niiden ekologia sekä sijoittuminen eliöyhteisöön Vertaillaan vesiekosysteemien vesialuetyyppejä	L4, L5
T2 Auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1, S3 Sisällöt kuten tavoitteessa T1	L1, L4, L5
T3 Ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S2 Sisällöt kuten tavoitteessa T1	L4, L7
T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen	S5 Ihmisen kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavat tekijät Elimistön rakenteeseen ja toimintaan tutustuminen	L1, L3

kehitystä ja elimistön perustoimintoja		
Biologian taidot		
T7 Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1 Tehdään havaintoja maastossa ja kirjataan, vertaillaan ja analysoidaan tuloksia Rohkaistaan oppilaita tekemään johtopäätöksiä	L1, L4, L5
T8 Opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2 Käytetään tutkimuksen tekoon tarvittavaa tutkimus- ja näytteenottovälineistöä sekä biologiaan liittyviä sähköisiä oppimateriaaleja Sisällöt kuten tavoitteessa T1	L1, L5
T10 Ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S3 Sisällöt kuten tavoitteessa T1	L1, L5
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 Innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiötä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	S4 Luontoherkkyys, empatia muita lajeja kohtaan sekä vastuu ympäristöstä ja luonnon kunnioittaminen Pohditaan omia arvovalintoja	L7

Biologian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa eliökunnan ja vesiekosysteemin rakenteen, toiminnan ja kehittymisen - käyttää perustutkimusvälineitä (planktonhaaveja, pohjaharaa, kiikaria, mikroskooppia ja preparointivälineitä) - tunnistaa vesiekosysteemin peruslajiston ja kertoo niiden elinpaikkavaatimuksista - ymmärtää ihmisen ja vesiluonnon välistä suhdetta - tunnistaa murrosikään liittyviä muutoksia ja kehitysvaiheita.

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) on sisällytetty muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja

vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväan käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Biologian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1 Retkeillään koulun lähiympäristössä ja toteutetaan metsiin ja (mahdollisesti soihin) liittyviä tutkimuksia sekä maastossa että luokassa Koostetaan eliökokoelma S3 Metsäluonnon tavallisimmat puut, pensaat, ruohovartiset kasvit, varvut, sammalet, jäkälät, sienet, linnut, nisäkkäät, matelijat ja selkärangattomat eläimet sekä niiden ekologiaa Käytetään lajintunnistusohjelmia Vertaillaan metsätyyppejä	L4, L5
T2 Auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S3 Sisällöt kuten tavoitteessa T1	L4, L5
T3 Ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S3 Sisällöt kuten tavoitteessa T1 S4 Luontoherkkyys ja empatia muita lajeja kohtaan S6 Tutustutaan metsien monimuotoisuuteen ja niiden kestäväan käyttöön	L4, L7
T6 Ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja	S6 Jokamiehen oikeudet ja -velvollisuudet	L4, L7

ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys		
Biologian taidot		
T7 Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1 Tehdään havaintoja maastossa ja kirjataan, vertaillaan tuloksia Oppilaita rohkaistaan tekemään johtopäätöksiä	L1, L5
T8 Tavoitteena opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1 Sisällöt kuten tavoitteessa T1	L1, L5
T9 Tavoitteena on ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1 Sisällöt kuten tavoitteessa T1 S1, S3 Kasvatetaan kasveja ja seurataan niiden kehitystä	L5, L6, L7
T10 Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1 Tutustutaan ja tutkitaan lähimetsää ja -suota sekä kaupunkiympäristöä ja analysoidaan saatuja tuloksia	L1, L5
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 Tavoitteena on innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	S1 Tutkitaan lähiluontoa Vahvistetaan lajintuntemusta S4 Luontoherkkyys ja empatia muita lajeja kohtaan S6 Metsien suojeleminen, kestävä käyttö ja biotalouden mahdollisuudet	L7

Biologian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa metsäekosysteemin rakenteen ja toiminnan - tuntee metsä- ja suoluonnon peruslajiston - käyttää biologista tutkimusvälineistöä ja tekee tutkimuksen sekä pohtii johtopäätöksiä - koostaa pienen eliökokoelman digitaalisesti tai perinteisesti - kasvattaa kasvin ja seuraa kasvua - ymmärtää metsien ja metsäeliöiden merkityksen, hyödyntämisen sekä suojelun - ymmärtää kaupunkiekosysteemin toimintaa ja tunnistaa siellä esiintyviä lajeja.

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) on sisällytetty muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S4 Mitä elämä on: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisiin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväan käytön ekologiaa, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Biologian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologian tiedot		
T2 Auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1 Oman elimistön tutkiminen (keuhkojen tilavuus, solunäyte mm. suun limakalvolta, syke, verenpaine, veriryhmät) S5 Elimistön rakenteen ja toiminnan sekä perinnöllisyyden perusteiden ymmärtäminen Ihmisen kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavat tekijät	L1, L4, L5
T3 Ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1 Tutustutaan ympäristönsuojelun osa-alueisiin ja ympäristöongelmiin S6 Ihmisen vaikutus ympäristöön Omien valintojen vaikutus ja merkitys ympäristön sekä kestäväan kehityksen kannalta Empatia muita lajeja kohtaan	L4, L7
Biologian taidot		

T4 Ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita	S5 Tutustutaan perinnöllisyyteen ja evoluution peruseriaatteisiin	L1
T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5 Sisällöt kuten tavoitteessa T2	L3
T6 Tavoitteena on ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6 Ihmisen vaikutus ympäristöön Omien valintojen merkitys Energian ja muiden luonnonvarojen kestävä käyttö	L4, L7
T7 Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1, S5 Tulosten analysointi ja johtopäätösten teko mittausten ja näytteiden pohjalta	L1
T8 Tavoitteena opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1 Sisällöt kuten tavoitteessa T2 Käytetään tieto- ja viestintäteknologia sekä sähköisiä oppimateriaaleja	L1, L5
T10 Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1 Sisällöt kuten tavoitteessa T2 S6 Tutustutaan bioteknologiaan ja voidaan tehdä pienimuotoinen tutkimus	L1, L5
T11 Tavoitteena on kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S1 Omien valintojen merkityksen ymmärtäminen itselle ja ympäristölle S6 Kestävän kehityksen periaatteiden merkitys tuleville sukupolville	L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T13 Tavoitteena ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S1, S6 Sisällöt kuten tavoitteessa T11	L7
T14 Tavoitteena on innostaa oppilasta vaikuttamaan ja	S1, S6 Sisällöt kuten tavoitteessa T11	L5, L7

toimimaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi		
---	--	--

Biologian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa ihmisen perusrakenteen ja elintoiminnot - osaa perinnöllisyyden perusteet - osaa evoluution perusteet - käyttää biologisia tutkimusvälineitä sekä tehdä niiden avulla pienimuotoisia tutkimuksia - tiedostaa ympäristön suojelun ja kestävä luonnonvarojen käytön merkityksen - tiedostaa omien valintojen (ravinto, liikunta, luonnonvarojen käyttö) merkityksen omalle ja ympäristön hyvinvoinnille - soveltaa sähköisiä oppimateriaaleja oppimisen tukena.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilaille on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa, että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Tavoitteena on mahdollistaa biologisen tutkimuksen tekoa oikeaoppisesti. Tämä sisältää ongelmanasettelun, tutkimustapaan tutustumisen, tutkimusaineiston keruun, aineiston käsittelyn ja johtopäätösten teon. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnaissa ja esittämisessä.

Biologiassa hyödynnetään lähiympäristöä tutkimuskohteena ja näytteiden ottopaikkana. Näytteitä tutkitaan ja tunnistetaan sekä maastossa että luokassa.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Työtapoina ovat näytteiden keruu ja käsittely, havainnointi, mittaus ja tulosten kirjaaminen. Samalla opitaan käyttämään biologialle ominaisia tutkimus- ja havainnointivälineitä sekä sähköisiä oppimisympäristöjä.

Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Samalla pyritään herättämään oppilaiden kiinnostus luontoon ja suhtautumaan vastuullisesti eri luontotyyppisiin ja kestävään kehitykseen. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7–9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä

tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille. Oppilaat, joiden oma äidinkieli ei ole suomi, voivat käyttää opetuksessa oppimisensa tukena oman äidinkielen sanastoa. Tämä helpottaa esimerkiksi käsitteiden omaksumista. Kuvien ja havainnollistavan materiaalin sekä tieto- ja viestintätekniiikan käyttö helpottaa myös asioiden omaksumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7–9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt biologian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on biologian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan biologian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai hei-komman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy biologian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvo-sanaan.

Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella biologiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Biologiassa kussakin kriteerikuvauksessa ilmaistaan myös alemman arvosanan osaaminen.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Biologinen tieto ja ymmärrys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa, vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1–S4, S6	Oppilas syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan tuntemus	Oppilas osaa luokitella metsäekosysteemin osia elollisiin ja elottomiin. Oppilas rakentaa yksinkertaisen ravintoketjun esimerkilajeista. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.	Oppilas osaa luokitella ja nimetä metsäekosysteemin osia ja kertoa niiden toiminnasta. Oppilas tunnistaa ja nimeää erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja.	Oppilas osaa kuvailla ja kertoa metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas tunnistaa, nimeää ja vertailee erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri ekosysteemeistä.	Oppilas osaa selittää ja perustella metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas vertailee eri ekosysteemejä ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas tunnistaa ja nimeää monipuolisesti lajeja eri ekosysteemeistä.
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1–S5	Oppilas oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä.	Eliökunnan ja eliöiden rakenteiden ja elintoimintojen tuntemus	Oppilas osaa nimetä eliökunnat sekä eri eliöryhmille yhteisiä perusrakenteita ja toimintoja.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita ja kuvailee elintoimintoja.	Oppilas osaa nimeätä eliökunnat ja kuvailla eliökunnan luokittelun periaatteita esimerkkilajien avulla. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita sekä kertoo eliöiden elintoiminnoista ja niiden tehtävistä.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat ja perustella eliökunnan luokittelun periaatteita. Oppilas tunnistaa, luokittelee ja vertailee keskeisimpiä eliöryhmiä. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden rakenteita sekä selittää eliöiden elintoimintoja ja niiden tehtäviä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon	S1–S4, S6	Oppilas oppii tarkastelemaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään, miten se näkyy esimerkiksi erilaisina rakenteina.	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tunnistaa erilaisissa elinympäristöissä elävien eliöiden ominaisuuksia.	Oppilas osaa kuvailla, miten lajit sopeutuvat eri elinympäristöihin. Oppilas kertoo, mitä	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin.	Oppilas osaa selittää eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja kertoo sopeutumiseen liittyviä syy-seuraussuhteita.

monimuotoisuudelle		Oppilas oppii, että erilaiset elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta.		Oppilas antaa joitakin esimerkkejä erilaisissa elinympäristöissä elävistä eliöistä.	monimuotoisuus tarkoittaa.	Oppilas kertoo esimerkkejä elinympäristöjen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas kertoo, miksi monimuotoisuus on tärkeää.	Oppilas perustelee elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas perustelee, miksi monimuotoisuus on tärkeää.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräiteitä	S1, S4, S5	Oppilas oppii perinnöllisyyden ja evoluution peruseräiteet.	Perinnöllisyyden ja evoluution peruseräiteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, että yksilön ominaisuuksien vaikuttavat sekä perimä että ympäristö. Oppilas kertoo, että eliöt ovat kehittyneet evoluution tuloksena.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin. Oppilas tietää, mitä bioteknologia tarkoittaa. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin. Oppilas antaa käytännön esimerkkejä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta. Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden.	Oppilas osaa selittää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen yksilön ominaisuuksien muodostumisessa ja soveltaa osaamistaan käytännön esimerkkeihin. Oppilas kertoo esimerkkejä siitä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään, sekä bioteknologian mahdollisuuksista ja haasteista. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta, ja antaa esimerkkejä evoluutiosta jatkuvana prosessina. Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden esimerkkien avulla.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet. Oppilas oppii elimistön perustoiminnot.	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisimpiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisimpien	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisimpiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja.	Oppilas osaa nimetä ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä ja selittää,

				elimistöjen tehtäviä.	Oppilas kuvailee ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.	säätelyjärjestelmää. Oppilas kertoo ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.	kuinka ne muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia. Oppilas selittää perustellen ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6	Oppilas oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Oppilas ymmärtää biologian merkityksen kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas ymmärtää biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen.	Ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen hahmottaminen sekä kestäväen tulevaisuuden ymmärrys	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas luettelee kestäväen kehityksen osa-alueet.	Oppilas osaa kuvailla ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvailee kestäväen kehityksen osa-alueet ja antaa joitakin esimerkkejä kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas antaa esimerkkejä biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvailee kestäväen kehityksen osa-alueet ja antaa esimerkkejä kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas kertoo biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.	Oppilas osaa perustella, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja tarkastelee muutosten seurauksia. Oppilas selittää syy-seuraussuhteita kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa ja perustelee näkemyksensä biologisen tiedon pohjalta. Oppilas arvioi biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkitystä kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta.
Biologiset taidot							
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1–S6	Oppilas oppii biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita.	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa käyttää joitakin biologian peruskäsitteitä ja liittää niitä annettuihin biologian ilmiöihin. Oppilas kertoo oppimastaan biologisesta ilmiöstä yksinkertaisesti omin sanoin.	Oppilas osaa käyttää biologisia peruskäsitteitä. Oppilas esittää oppimansa biologisen ilmiön omin sanoin ja valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas asettaa yksinkertaisia kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä.	Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti. Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää joitakin mielekkäitä kysymyksiä	Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti. Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin jäsennellysti biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää mielekkäitä kysymyksiä

						luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä kertoo luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.	luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä selittää ja perustelee luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.	Biologisen tutkimusvälineistön, teknologian ja tiedon käyttö	Oppilas osallistuu opetukseen laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää joitakin biologian tutkimusvälineitä ohjattuna. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatuksi.	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratoriossa ja maastossa ohjatuksi. Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ohjeen mukaan. Oppilas hakee biologista tietoa muutamasta erilaisesta tietolähteestä.	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä valitsee joitakin luotettavia tietolähteitä.	Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja arvioi eri biologian tutkimusvälineistön soveltuvuutta työskentelyyn. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä arvioi tietolähteiden luotettavuutta ja soveltuvuutta.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1–S4, S6	Oppilas oppii kokoamaan eliökokoelman. Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjatusti pienen eliökokoelman. Oppilas osallistuu kasvien kasvatukseen.	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti pienimuotoisen perinteisen tai digitaalisen kasvukokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen ja kertoo kasvatuskokeen tulokset.	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvukokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa kasvatuskokeen ja tekee siitä päätelmiä tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön liittyen.	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti ja huolellisesti toteutetun perinteisen tai digitaalisen kasvukokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kasvatuskokeen, arvioi kokeen tulosten luotettavuutta sekä selittää, miten kasvatuskoe liittyy tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1–S6	Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia.	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osallistuu biologisen tutkimuksen tekoon ja kertoo, mitä tutkimuksessa on tehty.	Oppilas osaa havainnoida laboratoriossa ja maastossa. Oppilas tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen.	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja raportoi sen tuloksia.	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa oman tutkimuksen itsenäisesti ja raportoi sen tulokset selkeästi.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	Oppilas oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.	Oppilas osaa kertoa biologisen tiedon pohjalta esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä, miten biologisia tietoja ja taitoja voi soveltaa omassa elämässä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa.	Oppilas osaa pohtia ja perustella, miten biologisia tietoja voi soveltaa omassa elämässään sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet							
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1–S6	Oppilas oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Oppilaan luontosuhde vahvistuu.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan</i>			

				<i>kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
--	--	--	--	---	--	--	--

15.4.6 Maantieto

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehiksoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmastaja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämisaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa- arvoa oppimisessa. Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet maantiedossa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Maantiedon oppisisällöt rakentuvat monitieteiselle pohjalle. Asiat ja ilmiöt kuvataan käyttäen yleensä deduktiivista päättelyä. Tavoitteena tavallisimmin on sijoittaa ilmiöt alueeseen ja esittää niitä esimerkiksi kartan, taulukon, tilastovertailun tai diagrammien avulla. Pyrkimyksenä on siis laajemman kuvan saaminen, jonka tutkimiseksi tarvitaan erilaisia tietolähteitä. Tietojen yhdistäminen laajemmaksi kokonaisuudeksi avartaa oppilaan ymmärrystä kokonaisvaltaisista asioista ja niiden taustalla olevista ilmiöistä. Näin hän kykenee keskustelemaan niin paikallisista kuin globaaleistakin ilmiöistä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Muuttuvassa maailmassa on erityisen tärkeää luoda pohja erilaisten kulttuurien ymmärtämiselle. Maantiedossa opiskellaan maapallolla vaikuttavista merkittävimmistä kulttuureista perusteet. Tavoitteena on saada oppilaassa syntymään myönteinen suhtautuminen eri kulttuureihin ja niiden taustalla vaikuttaviin kieliin, uskontoihin, kansoihin ja katsomuksiin. Tämä luo pohjan ihmisoikeuksien ja erityisesti lasten oikeuksien

arvostamiselle. Lisäksi opitaan tietoja ja taitoja hyvistä tavoista sekä arvostamaan omaa kulttuuriperintöä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppisisältöihin kuuluvat aiheet koskettavat terveyttä, turvallisuutta, ihmissuhteita, oman kulutuksen ja kestävän talouden ymmärtämistä. Vuorovaikutus toisten kanssa, vastuu omasta ja toisten työstä määriteltyjen aikarajoitteiden rajaamana opettaa arjen taitoja, joiden avulla oppilas selviytyy myös jatkossa oman elämänsä hallinnassa. Lisäksi oppilas harjoittelee samalla sosiaalisia ja tunnetaitojaan.

L4 Monilukutaito: Maantiedossa oppilaalle tulevat tutuiksi geomedian lähteet, kuten karttapalvelut, maantiedeaiheiset videot, satelliittipaikantaminen ja paikkatieto-ohjelmistojen hyödyntäminen. Tavoitteena on esimerkiksi tehdä tilastollisiin indikaattoreihin perustuvia teemakarttoja vaikkapa tutkimusprojektin osana. Teemakarttoja voidaan käyttää osana esitelmiä tai projektitöitä. Niitä voidaan myös julkaista verkkosivuilla tai esimerkiksi jakaa luokan blogissa tai Edisonissa toisten kommentoitaviksi tai opiskeltaviksi.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Käytännön tvt-taitoja, kuten eri laitteiden ja järjestelmien käyttöä harjoitellaan osana omaa tuottamista itsenäisesti ja ryhmissä. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Lähdekritiikkiä ja löydetyt tiedon arviointia harjoitellaan osana työskentelyä. Harjoitellaan lähdeviittausten tekemistä sähköisiin aineistoihin sekä ohjataan oppilasta toimimaan vastuullisesti tuotosten julkaisun ja tekijänoikeuksien suhteen. Opetuksessa korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytäminen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat saavat kokemuksia ryhmätöistä, projektityöskentelystä ja verkostoitumisesta. Koulun resurssien ja paikallisesti lähellä olevien tutustumiskohteiden mukaisesti, pyritään oppilaille tarjoamaan mahdollisimman laaja-alainen kuva maantiedon alan eri ammateista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen tietotaitojen jakaminen ja harjoittelu vahvistavat oppilaan kykyä ymmärtää demokraattisia perusperiaatteita. Oppilaat oppivat perehtymään median antamaan maailmankuvaan ja osaavat suhtautua median antamaan tietoon kriittisesti sekä saavat tietoja median mahdollisuuksista. Omia näkemyksiä opetellaan ilmaisemaan rakentavasti. He oppivat tekemään työtä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan tasa-arvoisesti sekä luomaan yhteisiä näkemyksiä. Tavoitteena on kestävään elämäntapaan ohjaaminen.

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) on sisällytetty muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin maailmassa. Pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Maantiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 Tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1 Maapallon maanosat, mantereet ja valtameret kartalla Maapallon keskeinen paikannimistö Ilmansuunnat ja mittakaava S3 Maa -planeetta osana universumia, elämän mahdollistuminen Maassa S1 Maantiedon tietolähteet ja eri formaatit	L1, L4, L5
T2 Ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnon maisemia maapallolla	S3 Maan lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä niihin vaikuttavat tekijät Tuuli, sen synty ja vaikutukset Sateiden jakautuminen ja merivirrat vaikutuksineen S4 Endo- ja eksogeenisten prosessien perusteet Laattatektoniikka ja sen yhteys maan sisä rakenteeseen S3 Maan liikkeitä ja niiden seuraukset Vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihteluiden syyt ja seuraukset	L4, L5
T3	S5	L2, L4

Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	Kulttuuripiirit, väestömaantiedon ja talousmaantiedon perusteet Kaupungistuminen ja muuttoliikkeet	
Maantieteelliset taidot		
T4 Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S5 Asuinympäristön vaikutukset elinkeinoihin, asumiseen ja ihmisen toimintaan S2 Maantiedon merkitys yhteiskunnassa ja työelämässä	L6, L7
T5 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1 Maantiedon tutkimusmenetelmät S2 Sijoitetaan uutisten tapahtumapaikkoja kartalle Tarkastellaan ajankohtaisia uutisia kriittisesti	L1
T6 Ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1 Kartanlaadinnan perusteet (perustiedot kartoista, mittakaava, projektiot ja asteverkko) Paikkatiedon perusteet	L4, L5
T7 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S2 Geomedian käytön perusteet, ajankohtaisten uutisten kriittinen tarkastelu	L5, L6
T8 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1, S2 Pienimuotoinen maantiedon tutkimus	L1
T10 Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S2 Erilaisia työtavat Oppilaan perustietojen ja -taitojen kehittäminen yksin ja yhdessä	L2
T11 Ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S6 Perusteet erilaisista ja eri puolilta maapalloa olevista luonnon- ja kulttuuriympäristöistä	L7

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T13 Ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S6 Ihmisoikeudet ja niiden yhteys maapallon hyvinvointiin, ihmisen suhde luontoon, toisiin lajeihin sekä eri kulttuureista tuleviin ihmisiin Globalisaation vaikutuksen perusteet	L3, L7

Maantiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää mitä maantieto on ja mitä se tutkii - hahmottaa mantereet, valtameret ja maanosat ja osaa nimetä ne kartalle - hahmottaa globaalit ilmiöt - osaa geomediataitoja ja niiden avulla ajankohtaisten uutisten tulkintaa - työskentelee yksin ja yhdessä toisten kanssa erilaisia työtapoja apuna käyttäen - ymmärtää ihmisoikeudet - hahmottaa kestävän kehityksen periaatteet.

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) on sisällytetty muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko Euroopan keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia Euroopan eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Käsitellään Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä Euroopassa kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan Euroopan erityispiirteitä sekä maisema-alueita. Tutkitaan esimerkkien avulla Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Euroopassa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Pehdytään ympäristömuutoksiin,

erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Euroopan alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Maantiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 Tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1 Euroopan keskeinen paikannimistö, liittoutumat ja aluemaantiedolliset kokonaisuudet	L1, L4, L5
T2 Ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnon maisemia maapallolla	S2, S4 Endo- ja eksogeeniset prosessit Euroopassa Veden kierto ja sen ominaispiirteet Euroopan alueella Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet	L4, L5
T3 Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S5 Euroopan väestölliset piirteet, muuttoliikkeet ja eri kulttuurit Elinkeinot ja liikenne Euroopassa	L2, L4
T4 Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	S6 Luonnonvarat ja niiden kestävä käyttö Euroopassa Biotalous ja mahdollisuudet	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1, S4 Keskeiset maantiedon tutkimusmenetelmät	L1
T6 Ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1, S4 Karttojen käyttö, laadinta ja tulkinta aluekokonaisuuden pohjalta	L4, L5
T7	S2, S6 Perehdytään, sovelletaan ja tulkitaan paikkatietoja	L5

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä		
T8 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S2 Syvennetään maantiedolle ominaisia tutkimustaitoja	L1
T9 Harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S2 Ajankohtaiset muutokset Euroopassa sekä niiden vaikutukset muuhun maailmaan	L4
T10 Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S2 Syvennetään ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja monipuolisten maantiedon työskentelymenetelmien ja esitystapojen avulla	L2
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S6 Pohditaan kulutuskäytännön vaikutusta ja oman toiminnan osallisuutta eurooppalaisena kuluttajana	L7
T13 Ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S6 Oma identiteetti, eri kulttuurit ja ihmisoikeudet	L3, L7

Maantiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee Euroopan keskeisen paikannimistön - osaa Eurooppaan vaikuttavat liittoumat ja aluemaantieteelliset kokonaisuudet - ymmärtää kokonaiskuvan Euroopan alueen luonnonoloista, väestö- ja talusmaantiedon kokonaisuuksista - hahmottaa luonnonvarojen jakautumisen Euroopan alueella, niiden määrän ja kestävä käytön - tekee työn aluekokonaisuudesta maantiedon menetelmiä apuna käyttäen.

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 9

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) on sisällytetty muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään Suomen ja Pohjoismaiden keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta painottaen Suomea ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä Suomessa ja Pohjoismaissa. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävästä käytöstä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa ja Pohjoismaissa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja Pohjoismaissa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristömuutokseen, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Maantiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 Tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1 Suomi osana Pohjolaa Suomen maakunnat ja luonnonmaantieteelliset alueet Suomen keskeinen paikannimistö Maasto- ja teemakartat Karttamerkki ja hyvän kartan ominaisuudet	L1, L4, L5
T2	S3, S6	L4, L5

Ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnon maisemia maapallolla	Suomen ilmasto ja sää Suomen kallioperä ja maaperä Jääkausi ja sen jäljet maisemassa Vesistö- ja valuma-alueet, vedenjakajat ja vesistöjen laadulliseen tilaan vaikuttavat tekijät Suomessa Itämeri	
T3 Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S5 Suomen väestö, muuttoliikkeet Kaupunkien ja kylien rakenne Suomen elinkeinorakenne ja kansainväliset suhteet	L2, L4
T4 Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	S5, S6 Suomen liikenne Luonnonvarojen ja energian kestävä käyttö Suomen luonto ja ihmisen vaikutus siihen	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1 Tutkimuksen teko hypoteesista johtopäätöksiin	L1
T6 Ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1 Paikkatiedon ja karttojen käyttö Suomessa ja kotiseudulla	L4, L5
T7 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1 Karttojen laadinta, lukeminen ja tulkinta Alueisiin liittyviä ilmiöitä koskevan tiedon esittäminen erilaisten mallien, taulukoiden, diagrammien ja karttapiirrosten avulla	L5, L6
T9 Harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoita oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S2 Ajankohtaisia muutoksia kotipaikkakunnalla, Suomessa ja Pohjoismaissa sekä niiden vaikutuksia muuhun maailmaan	L4
T10	S2	L2

Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	Yksin ja yhdessä toteutettavat pienet vuosittain vaihtelevat ajankohtaiset projektit sekä niiden argumentointi Pelit ja niiden laadinta sekä käyttö	
T11 Ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S4, S5 Kotiseudun ja Suomen keskeiset luonto- ja kulttuurikohteet Kaavoitus yleisellä ja paikallisella tasolla Kuntalaisaloitteen laadinnan periaatteet	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S6 Luonnonvarat ja niiden merkitys Suomelle Luonnonvarojen kestävä käyttö maassamme, omat kulutuskäyttäytymisen valinnat, elinkaariajattelun periaatteet	L7
T13 Ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S4, S5 Kotiseudun luonto- ja kulttuurikohteet Suomen vähemmistöt ja heidän kulttuurinsa ominaispiirteet Vähemmistöjen oikeudet	L3, L7

Maantiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee perustiedot Suomen ja Pohjolan karttakuvasta - hahmottaa Suomen osaksi maapalloa - hallitsee keskeiset tiedot Suomen luonnon, väestön, kulttuurin, talouden ja maisemien ominaispiirteistä - oppii tietoja aluesuunnittelun keinoista ja toimintaperiaatteista - osaa tietoja kotiseudustaan - osaa käyttää ja soveltaa geomediataitoja.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Tähän liittyy retkeily, jonka yhteydessä tutustutaan kotiseudun luonnon- ja kulttuuriympäristöön sekä mahdollisuuksien mukaan myös laajemmalla alueella. Apuna käytetään ajankohtaista uutisvirtaa ja geomediaa eli aluemaantieteellisiä tietokantoja. Pelillisyyttä lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä. Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa ja hyödynnetään historiallisia tapahtumia. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle. Työtavoissa

painotetaan oppilaiden välistä vuorovaikutusta ja yhdessä tekemistä huomioiden oppilaiden erilaiset tarpeet.

Maantiedon tavoitteena on vahvistaa oppilaiden kykyä hahmottaa ja toimia osana lähiympäristöä ja maailmaa. Oppilas osaa käyttää sujuvasti erilaisia maantieteellisiä tiedonhakumenetelmiä ja suodattaa niiden sisältämiä tietoja kriittisesti sekä oppii luomaan uutta käyttämiensä tietokantojen pohjalta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomeediaa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille. Oppilaat, joiden oma äidinkieli ei ole suomi, voivat käyttää opetuksessa oppimisen apuna oman äidinkielen sanastoa. Tämä helpottaa esimerkiksi käsitteiden omaksumista. Kuvien ja havainnollistavan materiaalin sekä tieto- ja viestintätekniiikan käyttö voivat myös helpottaa asioiden omaksumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin, kuten geomeediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt maantiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on maantiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan maantiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi

kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy maantiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyä yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella maantiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys							
T1 tukea oppilaan jäsenytneen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1–S6	Oppilas oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Hän oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas osaa kertoa maanosan ja valtion eron. Oppilas nimeää kartalta valtameret ja maanosat.	Oppilas osaa nimetä joitakin kaupunkeja ja keskeisimpiä kohteita Suomesta sekä valtioita Euroopasta ja muualta maailmasta sekä tietää nimeämiensä kohteiden ja valtioiden sijainnin.	Oppilas osaa maapallon karttakuvan peruspiirteet, kuten vuoristoja, niemimaita, salmia ja merialueita, sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	Oppilas osaa käyttää karttakuvan peruspiirteitä tarkoituksenmukaisesti, kuten soveltaa kohteiden sijaintia ja nimistöä maantieteellisten ilmiöiden kuvailussa ja selittämisessä.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1–S4, S6	Oppilas oppii luonnonmaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	Oppilas osaa antaa esimerkkejä maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä. Oppilas nimeää erilaisia luonnonmaisemia.	Oppilas osaa kertoa maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää lämpövyöhykkeet. Oppilas nimeää ja antaa esimerkkejä joistakin ilmasto- ja kasvillisuusalueista. Oppilas tunnistaa ja kuvailee luonnonmaisem	Oppilas osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää ja sijoittaa kartalle keskeisimmät maapallon ilmasto- ja kasvillisuusalueet ja kertoo joitakin niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas antaa esimerkkejä luonnonmaisemien syntyyn	Oppilas ymmärtää Maan planetaarisuuden ja osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä ja kertoo miten ne vaikuttavat ihmisen toimintaan. Oppilas osaa vertailla maapallon keskeisimpiä ilmasto- ja kasvillisuusalueita ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas selittää luonnonmaisemien syntyyn

					ia Suomessa ja maapallolla.	vaikuttaneista tekijöistä Suomessa ja maapallolla.	vaikuttaneita tekijöitä Suomessa ja maapallolla.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteilisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1–S6	Oppilas oppii ihmismaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii kulttuurien ja kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja maapallon eri alueilla.	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmismaantieteellisiä ilmiöitä, kuten väestö, elinkeinot, liikennemuodot ja matkailu Suomessa ja muualla maailmassa.	Oppilas osaa nimetä ja antaa esimerkkejä ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas nimeää joitakin tekijöitä, jotka vaikuttavat kulttuurien piirteisiin. Oppilas kuvailee erilaisia kulttuurimaisemia.	Oppilas osaa kertoa ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas kertoo, millaiset tekijät vaikuttavat kulttuurien piirteisiin eri alueilla. Oppilas vertailee kulttuurimaisia eri alueilla.	Oppilas osaa selittää erilaisista ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa ja perustella syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. Oppilas kuvailee kulttuurien piirteiden vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas selittää, mitkä tekijät vaikuttavat kulttuurimaisemien syntyyn Suomessa ja muualla maailmassa.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1–S6	Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta. Oppilas ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa tunnistaa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan, kuten elinkeinoihin. Oppilas nimeää erilaisia luonnonvaroja.	Oppilas osaa kuvailla, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan. Oppilas luokittelee luonnonvaroja niiden kestävyysnäkökulmasta.	Oppilas osaa kertoa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas kertoo, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.	Oppilas osaa selittää, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja nimeää alueellisia esimerkkejä niistä. Oppilas perustelee, miten ihmisen toiminta aiheuttaa erilaisia ympäristöongelmia. Oppilas osaa selittää luonnonvarojen kestävän käytön ja ympäristöongelmien suhteita ja perustella luonnonvarojen

							kestävän käytön merkityksen.
Maantieteelliset taidot							
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1–S6	Oppilas oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja. Oppilas oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä.	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa kertoa keskeisten maantieteen peruskäsitteiden merkityksen. Oppilas kuvailee aluetta kartoista tai kuvista.	Oppilas osaa määrittellä maantieteellisiä peruskäsitteitä. Oppilas tunnistaa eri aluetasoja, kuten oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas kuvailee aluetta kartoista tai kuvista. Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia maantieteellisiä kysymyksiä.	Oppilas osaa kuvailla ilmiöitä käyttäen maantieteen peruskäsitteitä. Oppilas kuvailee alueiden välisiä eroja joillakin aluetasoilla. Oppilas esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtii vastauksia niihin.	Oppilas osaa selittää ilmiöitä käyttämällä tarkoituksenmukaisesti maantieteellisiä käsitteitä. Oppilas vertailee maantieteellisiä ilmiöitä eri aluetasoilla ja selittää syitä alueiden välisiin eroihin. Oppilas esittää perusteltuja maantieteellisiä kysymyksiä ja vastauksia niihin.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1–S6	Oppilas oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä. Oppilas oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mittaamaan etäisyyksiä.	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa ilmansuunnat. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin karttamerkkejä.	Oppilas osaa ilmaista kohteen sijainnin ilmansuuntien avulla. Oppilas tunnistaa ja nimeää karttamerkkejä. Oppilas mittaa janamittakaavan avulla etäisyyksiä.	Oppilas osaa suunnata maastokartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla. Oppilas mittaa suhdelukumitta kaavan avulla etäisyyksiä kartalla.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti eri karttatyyppisiä sekä ilma- ja satelliittikuvia.
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja	S1–S6	Oppilas oppii geomediataitoja. Oppilas oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita	Geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisia asioita kartoilta, diagrammeista ja kuvista.	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja sekä karttapalveluja maantieteellistä ilmiöistä.	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediatieteen ilmiöistä.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä laatimistaan kartoista, diagrammeista, muusta geomediatieteen aineistosta sekä muista

maantieteellisiä ilmiöistä		malleja maantieteellisiä ilmiöistä			Oppilas laatii yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.	Oppilas laatii karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.	maantieteellisiä malleista.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1–S6	Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.	Maantieteelliset tutkimustaidot	Oppilas osallistuu pienimuotoisen tutkimuksen toteutukseen ja osaa kertoa, mitä tutkimuksessa on tehty.	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa valita sopivan tavan tutkimustulosten esittämiseen.	Oppilas osaa toteuttaa maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustuloksia maantieteelle ominaisella tavalla.	Oppilas osaa toteuttaa rakenteeltaan selkeän maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas havainnollistaa ja esittää tuloksiaan monipuolisesti geomedian avulla ja liittää tutkimustulokset osaksi maantieteellisiä ilmiöitä.
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1–S6	Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastonmuutosten ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Oppilas oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ohjatusti. Oppilas osaa tunnistaa ympäristön muutoksia.	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin itsenäisesti ohjeen mukaan. Oppilas osaa havainnoida ympäristön muutoksia, kuten ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä Suomessa ja muualla maailmassa, ja antaa esimerkkejä näistä. Oppilas seuraa maantieteellisiä ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havaintoja opettajan ohjaamana käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa kertoa ympäristön muutoksista ja nimeää syitä keskeisimpiin ympäristön muutoksiin. Oppilas seuraa maantieteellisiä ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia ja selittää joidenkin tapahtumien taustoja.	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havaintoja käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa selittää syitä ympäristön muutosten taustalla. Oppilas arvioi kriittisesti seuraamiensa maantieteellisten tapahtumien vaikutuksia omassa lähiympäristössä, Suomessa tai koko maailmassa.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaa	S1–S6	Oppilas oppii vuorovaikutus- ja ryhmätöitä ja reflektoimaan omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä. Hän oppii	Ryhmässä työskentelyn, maantieteellisen tiedon esittämisen ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ohjatusti osana ryhmää. Oppilas erottaa	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellisiä	Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa toimia kannustavana ryhmän jäsenenä.

n ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa		argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.		toisistaan maantieteellisen tiedon ja mielipiteen.	tietoa omin sanoin. Oppilas kuuntelee toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään maantieteellistä asioista.	Oppilas esittää maantieteellistä tietoa oppiaineelle ominaisella tavalla. Oppilas esittää perusteluja omille näkemyksilleen maantieteellistä asioista.	Oppilas perustelee esittämäänsä maantieteellistä tietoa. Oppilas perustelee maantieteellisen tiedon pohjalta johdonmukaisesti omia näkemyksiään maantieteellistä asioista.
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1–S6	Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.	Osallistumis- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen eri aluetasoilla.	Oppilas osallistuu ohjatusti lähiympäristön vaalimiseen, kuten viihtyisyyden tai turvallisuuden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.	Oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.	Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas selittää, miten voi osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.	Oppilas osaa suunnitella keinoja lähiympäristön vaalimiseen ja toteuttaa niistä jonkin. Oppilas vertailee ja arvioi eri osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet							
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1–S6	Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1–S6	Oppilas oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

15.4.7 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7–9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet fysiikassa vuosiluokilla 7–9

Fysiikka on oppiaine, jossa pääpaino on tutkimuksen tekemisessä. Tutkimusprosessi on monivaiheinen ja se vaatii suunnitelmallisuutta sekä tarkkaa toteutusta (L1). Tutkimustyössä ollaan aina vuorovaikutuksessa muiden oppilaiden kanssa (L2) ja näin tutustutaan oikean tutkijan työelämään (L6). Lisäksi prosessissa pohditaan muita ammatteja, joissa tarvitaan fysiikan tietotaitoa (L6). Saatua numeerista dataa muokataan mahdollisimman ymmärrettävään muotoon esimerkiksi kuvaajiksi (L4). Energia on yksi tutkittavista ilmiöistä ja tätä ilmiötä lähestytään pohtien, kuinka omilla valinnoilla voi rakentaa kestäväen tulevaisuuden (L3 ja L7).

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedonhankinnassa sekä siihen liittyvien taitojen harjoittelussa. Oppilaat tutustuvat tieteenalalle tyypillisiin tietolähteisiin ja harjoittelevat niiden monipuolista käyttöä. Luonnontieteen tutkimus- ja mittaustehtävissä hyödynnetään tarjolla olevaa mittausteknologiaa ja opitaan niiden kautta saatavan tiedon analysointia. Tutkimustulosten raportoinnissa ja päätelmien tekemisessä hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä (L5).

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista sekä tulosten koontia ja käsittelyä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että pohditaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä. Tutustutaan sähkömagneettisen säteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Tutustutaan fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviin sisältöihin. Pääpaino on energiantuotannossa.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Fysiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1, S2 Sidotaan tutkimus oppilaiden kokemusmaailmaan ja mielenkiinnon kohteisiin	L1
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1 Hallitaan perustyötaidot	L1, L6
T3 Ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S3 Ymmärretään energian tuotannon merkitys omassa elämässä sisältäen energialähteet, energian tuotanto lämmön kannalta ja lämpövoimalaitos	L6, L7
Tutkimisen taidot		
T5 Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1 Pohditaan ongelma tai ilmiö S2 Lämpö sisältäen energian säilyminen lämpöenergian kannalta, lämpö ja lämpötila, lämmön siirtyminen, lämpölaajeneminen kvalitatiivisesti, olomuodon muutokset, lämmön varastoituminen kvalitatiivisesti, energian	L1, L7

	tuotanto lämmön kannalta, lämpövoimalaitos, energialähteet	
	S4 Maailmankaikkeuden suuret ja pienet rakenteet sisältäen atomin rakenne, aallonpituus ja sähkömagneettinen säteily (spektri), maailmankaikkeus, universumi, galaksit, tähdet	
T6 Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1 Toteutetaan tarkasti ohjeistettuja tutkimuksia sisältäen koejärjestelyjen rakentamisen, havainnoimisen, mittaamisen ja turvallisen työskentelyn soveltamisen	L2, L5
T7 Ohjata oppilasta käsittelemään omien tutkimustensa tuloksia	S1 Kootaan ja käsitellään tuloksia	L2, L5
T9 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S2 Lämpö kuten tavoitteessa T5 S4 Maailmankaikkeuden suuret ja pienet rakenteet kuten tavoitteessa T5	L1
T13 Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S4 Ymmärretään fysiikan luonne tieteenä	L1, L4

Fysiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tutkimusprosessin vaiheiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa - työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti - perustelee johtopäätökset havainnoilla - ymmärtää käsitteen lämpö - ymmärtää luonnonrakenteiden mittasuhteita.

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan hiukkassäteilyn lajeihin.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöihin kuuluu tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Fysiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1, S2 Sidotaan tutkimukset oppilaiden kokemusmaailmaan, mielenkiinnon kohteisiin ja paikalliseen toimintaympäristöön S3 Tutustutaan fysiikan tietotaitoa edellyttäviin koulutuspolkuihin ja ammatteihin S4 Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen	L1, L6
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä	S1 Hallitaan perustyötaidot	L1, L6

työskentelemään pitkäjänteisesti		
T3 Ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S3 Ymmärretään energian tuotannon merkitys omassa elämässä Arvioidaan ydinenergiaa yhteiskunnallisena kysymyksenä Tutustutaan fysiikan tietotaitoa edellyttäviin koulutuspolkuihin ja ammatteihin S6 Arvioidaan kodin sähköturvallisuutta	L6, L7
T4 Ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta	S3 Arvioidaan kestäväää energiavarojen käyttöä S6 Tutustutaan sähkön käyttöön ja tuottamiseen	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1 Pohditaan ongelma tai ilmiö S2 Hiukkassäteily sisältäen hiukkassäteilyn lajit, ydinreaktiot (fissio ja fuusio), radioaktiivisuus, ydinenergia S6 Sähkö sisältäen atomin rakenne, sähkömagneettinen vuorovaikutus, jännite ja sähkövirta, virtapiiri, resistanssi, Ohmin laki kvantitatiivisesti, kodin sähköturvallisuus, sähkömagneettinen induktio, sähkön käyttö ja tuottaminen, sähköteho ja energia	L1, L7
T6 Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään johdonmukaisesti	S1 Toteutetaan tarkasti ohjeistettuja tutkimuksia sisältäen koejärjestelyjen rakentamisen, havainnoimisen ja mittaamisen	L2, L5
T7 Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1 Kootaan, käsitellään, arvioidaan ja esitetään tuloksia	L2, L5
T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa	S3 Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan ja kehittymiseen liittyviin ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin S4 Tutustutaan nykypäivän tutkimukseen	L2, L3, L5

osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa		
T9 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S2 Hiukkassäteily kuten tavoitteessa T5 S6 Sähkö kuten tavoitteessa T5	L1
T11 Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S6 Kuvataan virtapiiri kytkentäkaaviolla	L1
T13 Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1 Ymmärretään tutkimuksen ja tiedon yhteys	L1, L4
T14 Ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten sähköstä	S6 Sähkö kuten tavoitteen T5 kohdalla	L1

Fysiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä - ymmärtää tasa- ja vaihtovirran eron - ymmärtää sähkötehon ja sähköenergian yhteyden - osaa neuvoa muita sähköturvallisuudessa - tietää fysiikan tarkoituksen yhteiskunnassa.

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytetään kvalitatiivisesti energiaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Fysiikan opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1, S2 Sidotaan tutkimukset oppilaiden kokemusmaailmaan, mielenkiinnon kohteisiin ja paikalliseen toimintaympäristöön	L1

	S4 Tutustutaan fysiikkaan liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin ja sovelluksiin	
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1 Tehdään suljettuja ja avoimia tutkimuksia	L1, L6
T3 Ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S2 Ymmärretään liikenneturvallisuus fysiikan näkökulmasta S4 Tutustutaan fysiikkaan liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin ja sovelluksiin	L6, L7
Tutkimisen taidot		
T5 Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1 Pohditaan ongelma tai ilmiö S5 Liike ja vuorovaikutus sisältäen suureita ja yksiköitä, gravitaatiovuorovaikutus ja voima, massa ja painovoima, voimien vaikutus liikkeeseen, tasainen liike kvantitatiivisesti ja mallintaminen koordinaatistossa, liikemäärä ja liikenneturvallisuus, muuttuva liike kvantitatiivisesti, putoamiskiihtyvyys, työ, teho ja mekaaninen energia	L1, L7
T6 Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1 Toteutetaan tarkasti ohjeistettuja ja avoimia tutkimuksia sisältäen koejärjestelyjen rakentamisen, havainnoimisen, mittaamisen	L2, L5
T7 Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1 Kootaan, käsitellään, arvioidaan ja esitetään tuloksia sekä piirretään ja tulkitaan kuvaajia	L2, L5
T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen	S3 Tutustutaan ihmiskunnan hyvinvointiin ja teknologiaan liittyviin ilmiöihin ja sovelluksiin	L2, L3, L5

ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa		
T9 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S5 Liike ja vuorovaikutus kuten tavoitteessa T5	L1
T11 Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1 Mallinnetaan mittaustuloksia matemaattisesti	L1
T12 Ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1 Arvioidaan tietolähteiden luotettavuutta	L2, L4
T13 Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1 Ymmärretään tutkimuksen ja tiedon yhteys	L1, L4
T14 Ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten	S5 Liike ja vuorovaikutus kuten tavoitteessa T5	L1

vuorovaikutuksesta ja liikkeestä		
T15 Ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan eri oppiaineiden oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1 Sovelletaan tutkimusprosessin vaiheita sisältäen ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyiden toteuttamista, havainnointia, mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä S2 Pohditaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä	L6

Fysiikan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä - luokittelee vuorovaikutuslajeja ja ymmärtää voiman ja vuorovaikutuksen suhteen - ymmärtää tasaisen ja muuttuvan liikkeen eron - osaa tehdä tutkimusraportin.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia. Fysiikan työtapoihin kuuluu tutkimusten lisäksi mittaustulosten jatkokäsittely eli esimerkiksi suureyhtälöiden avulla tuntemattoman suureen ratkaiseminen sekä taulukoiden ja kuvaajien esittäminen. Lisäksi ilmiöitä havainnollistetaan tietokoneilla, 3D-malleilla sekä käsin.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa. Fyysisenä oppimisympäristönä toimii laboratorioluokan lisäksi lähiympäristö ja oppimista tukevat vierailukohteet.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7–9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä

abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Eriyttäminen luokkatilanteessa voi tapahtua säätelemällä tutkimuksen avoimuutta. Eriyttämistä voi toteuttaa esimerkiksi seuraavissa sisällöissä:

- lämpöopin laskut
- suureyhtälöstä tuntemattoman ratkaiseminen
- koordinaatisto: kulmakertoimen avulla suureen määrittäminen
- johdannaisyksiköiden määrittäminen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7–9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteitänsä. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt fysiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulu opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on fysiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan fysiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy fysiikan päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella fysiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päätösarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee fysiikan opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelyllään sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6	Oppilas arvioi omaa fysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen ja työskentelee pitkäjänteisesti.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Fysiikan merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen fysiikkaan sekä fysiikan osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan fysiikan tietoja ja taitoja.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja

					Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan osaamisen merkityksestä eri ammattissa ja jatko-opinnoissa.	yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella fysiikan osaamisen merkitystä eri ammattissa sekä jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1–S6	Oppilas ymmärtää fysiikan merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoistaan, joilla on merkitystä energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa fysiikkaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Oppilas osaa kuvata esimerkkein avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Oppilas perustelee esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamisen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot							
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista	S1–S6	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimuste	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joihin liittyen voidaan	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista

ta ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi		tarkasteltava ilmiöstä.	n ja muun toiminnan suunnittelu	kehittää tutkimuskysymyksiä.	aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.	tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.	sta ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen ja pystyy kertomaan havainnoistansa.	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksen mukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi	Tutkimustulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa, esittää tutkimustuloksia	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimustuloksia sekä tekee johtopäätöksiä.	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimustuloksia fysiikalle ominaisella tavalla sekä

niitä ja koko tutkimusprosessia		tutkimusprosessia.		tehtyihin havaintoihin.	ohjeiden mukaisesti ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä vaikuttavista tekijöistä.	perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että tutkimusprosessia.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Hän kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.	Teknologian osaaminen ja yhteistyö teknologisissa ongelmanratkaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu fysiikkaa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan soveltamisesta teknologiaa ja kuvailla näiden käyttöä. Oppilas osallistuu teknologisten ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavien teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen fysiikkaa soveltavan teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavien teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita ja perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti

						essä ja soveltamisessa.	yhteistyössä muiden kanssa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksiä simulaation avulla.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen							
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteita kohti luonnontieteellisten teorioiden	S1–S6	Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä hyödyntää ajattelussaan luonnontie-	Käsitteiden käyttö ja jäsentymisen	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen joitakin fysiikan käsitteitä.	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä.	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä täsmällisesti.

mukaisia käsityksiä		teellisiä teorioita.				yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.	Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet käsiterakenteeksi.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1–S6	Oppilas käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa.	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ilmiöiden kuvaamisessa käytetyistä malleista.	Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden kuvaamisen ja ennusteiden tekemiseen.	Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa selittää, miten mallin muodostettu mittaustuloksista.	Oppilas käyttää malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa muodostaa mittaustuloksista yksinkertaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1–S6	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle	Argumentointitaidot ja tietolähteen käyttäminen	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavinta pidettyjä tietolähteitä.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta.

		ominaisella tavalla.			näkökulmia ja harjoittelee perustella maan niitä fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamista hahmottaminen	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden fysiikan tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehittymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.	Oppilas osaa kuvailla fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Oppilas osaa selittää perustellen fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	Oppilas tunnistaa joitakin vuorovaikutukseen ja liikkeeseen sekä sähköön liittyviä käsitteitä, ilmiöitä ja suureita tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää joitakin vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita,	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita,	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa ja

					suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.	malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.	soveltavissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>			

15.4.8 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen

kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kemiassa vuosiluokilla 7–9

Kemia on oppiaine, jossa pääpaino on tutkimuksen tekemisessä. Tutkimusprosessi on monivaiheinen ja se vaatii suunnitelmallisuutta sekä tarkkaa toteutusta (L1). Tutkimustyössä ollaan aina vuorovaikutuksessa muiden oppilaiden kanssa (L2) ja näin tutustutaan oikean tutkijan työelämään (L6). Lisäksi prosessissa pohditaan muita ammatteja, joissa tarvitaan kemian tietotaitoa (L6). Saatua numeerista dataa muokataan mahdollisimman ymmärrettävään muotoon esimerkiksi kuvaajiksi (L4). Kemian teollisuuden tuotteisiin tutustutaan pohtien, kuinka omilla valinnoilla voi rakentaa kestävän tulevaisuuden (L3 ja L7).

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedonhankinnassa sekä siihen liittyvien taitojen harjoittelussa. Oppilaat tutustuvat tieteenalalle tyypillisiin tietolähteisiin ja harjoittelevat niiden monipuolista käyttöä. Luonnontieteen tutkimus- ja mittaustehtävissä hyödynnetään tarjolla olevaa mittausteknologiaa ja opitaan niiden kautta saatavan tiedon analysointia. Tutkimustulosten raportoinnissa ja päätelmien tekemisessä hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä (L5).

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia sekä tulosten koontia ja käsittelyä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisällöissä pohditaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä. Tutustutaan paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä- sekä luonnon mittasuhteet.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan pitoisuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Kemian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1, S2 Sidotaan tutkimukset oppilaiden kokemusmaailmaan ja mielenkiinnon kohteisiin	L1
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1 Hallitaan perustyötaidot	L1, L6
T3 Ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1 Tutustutaan varoitusmerkkeihin ja paloturvallisuuteen	L6, L7
Tutkimisen taidot		
T5 Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1 Pohditaan ongelma tai ilmiö S2, S5, S6 Aineiden tutkiminen ja mallintaminen sisältäen turvallinen työskentely, paloturvallisuus, perustyötaidot, olomuotojen muutokset, aineiden ominaisuuksia (fysikaalisia ja kemiallisia), aine koostuu atomeista, atomin rakenne, eri atomimalleja, alkuaineet, kemialliset merkit S5, S6 Puhdas aine ja seos sisältäen yhdiste, seos ja puhdas aine, liuos (mm. vesi- ja rasvaliukoisuus), pitoisuus, erotusmenetelmät	L1, L7
T6 Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1 Toteutetaan suljettu tutkimus sisältäen koejärjestelyjen rakentaminen, havainnoiminen, turvallisen työskentelyn soveltaminen	L2, L5
T7 Ohjata oppilasta käsittelemään omien tutkimustensa tuloksia	S1 Kootaan ja käsitellään tulokset	L2, L5
T9 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa	L5

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S2, S5, S6 Aineiden tutkiminen ja mallintaminen kuten tavoitteessa T5 S5, S6 Puhdas aine ja seos kuten tavoitteessa T5	L1
T11 Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan aineen rakennetta	S5 Tutustutaan atomimalleihin	L1
T13 Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S4 Ymmärretään kemian luonne tieteenä	L1, L4

Kemian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tutkimusprosessin vaiheiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa - työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti - luokittelee aineita - osaa yleisimpien alkuaineiden kemiallisia merkkejä.

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Pehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Pehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Kemian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1, S2 Sidotaan tutkimukset oppilaiden kokemusmaailmaan, mielenkiinnon kohteisiin ja paikalliseen toimintaympäristöön S3 Tutustutaan koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa edellytetään kemian tietotaitoa S4 Tutustutaan kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen	L1
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1 Toteutetaan itsenäisesti suljettuja tutkimuksia	L1, L6
T3 Ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S2 Tutustutaan kodin kemikaaleihin S3 Tarkastellaan elinkaariajattelua Tutustutaan koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista S5 Vertaillaan ravintoaineita	L6, L7
T4 Ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S3 Arvioidaan kestäväen luonnonvarojen käyttöä	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen	S1 Pohditaan ongelma tai ilmiö S3, S5, S6 Orgaaninen kemia sisältäen hiili, hiiliyhdisteet, jokin orgaaninen yhdisteryhmä, ravintoaineet,	L1, L7

tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	kodin kemikaalit, kestävä luonnonvarojen käyttö, elinkaariajattelu, hiilen kiertokulku	
T6 Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1 Toteutetaan suljettu tutkimus sisältäen koejärjestelyjen rakentamisen ja havainnoimisen	L2, L5
T7 Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1 Kootaan, käsitellään, arvioidaan ja esitetään tutkimustulokset	L2, L5
T8 Ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S3 Ihmiskunnan hyvinvointiin ja teknologiaan liittyviin ilmiöihin ja sovelluksiin tutustuminen S4 Nyky päivän tutkimukseen tutustuminen	L2, L3, L5
T9 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1 Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S3, S5, S6 Orgaaninen kemia kuten tavoitteessa T5	L1
T11 Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S5 Käytetään molekyyylimalleja	L1
T13 Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1 Ymmärretään tutkimuksen ja tiedon yhteys	L1, L4
T14 Ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6 Orgaaninen kemia kuten tavoitteessa T5	L1

Kemian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - mallintaa hiilivetyjä eri malleilla - luokittelee orgaanisia yhdisteryhmiä - perustelee kemian avulla kestävien valintojen tekemistä.

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin ja sovelluksiin.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Tutustutaan happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Kemian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1, S2 Sidotaan tutkimukset oppilaiden kokemusmaailmaan, mielenkiinnon kohteisiin ja paikalliseen toimintaympäristöön S4	L1

	Tutustutaan kemiaan liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin ja sovelluksiin	
T2 Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1 Tehdään suljettuja ja avoimia tutkimuksia	L1, L6
T3 Ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S2 Tutustutaan lähiympäristöön kemian näkökulmasta S4 Tutustutaan kemiaan liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin ja sovelluksiin	L6, L7
Tutkimisen taidot		
T5 Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1 Pohditaan ongelma tai ilmiö S4, S5 Jaksollinen järjestelmä ja sidokset sisältäen luonnon mittasuhteet, atomin rakenne, jaksollinen järjestelmä, yhdisteiden rakentuminen mallein ja simulaatioin S4, S6 Kemiallinen reaktio sisältäen aineen ja energian muuttuminen kemiallisessa reaktiossa, aineen ja energian säilymisen periaate, reaktionopeus, yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkinta, palaminen S2, S6 Hapot, emäkset ja ympäristö sisältäen happamuus ja emäksisyys, pH, hapot ja emäkset, neutraloituminen, lähiympäristön kemia	L1, L7
T6 Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1 Toteutetaan suljettuja ja avoimia tutkimuksia sisältäen koejärjestelyjen rakentamisen ja havainnoimisen	L2, L5
T7 Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1 Kootaan, käsitellään, arvioidaan ja esitetään tutkimustulokset	L2, L5
T8 Ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S3 Tutustutaan ihmiskunnan hyvinvointiin ja teknologiaan liittyviin ilmiöihin ja sovelluksiin	L2, L3, L5
T9 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja	S1 Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa S5	L5

tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	Mallinnetaan	
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 Ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S4, S5 Jaksollinen järjestelmä ja sidokset kuten tavoitteessa T5 S4, S6 Kemiallinen reaktio kuten tavoitteessa T5 S2, S6 Hapot, emäkset ja ympäristö kuten tavoitteessa T5	L1
T11 Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S5 Mallinnetaan	L1
T12 Ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1 Arvioidaan tietolähteiden luotettavuutta	L2, L4
T13 Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1 Ymmärretään tutkimuksen ja tiedon yhteys	L1, L4
T14 Ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriäotteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S4, S5 Jaksollinen järjestelmä ja sidokset kuten tavoitteessa T5 S4, S6 Kemiallinen reaktio kuten tavoitteessa T5	L1
T15 Ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1 Sovelletaan tutkimusprosessin vaiheita sisältäen ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyiden toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä S2 Pohditaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä	L6

Kemian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvaa atomin rakennetta ainakin yhdellä mallilla - käyttää jaksollista järjestelmää työskentelyn apuna - ymmärtää elektronien osuuden kemiallisiin ominaisuuksiin ja sidosten muodostumisiin

- kuvaa kemiallista reaktiota
- luokittelee aineita happoihin ja emäksiin
- tuntee neutraloitumisreaktion.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia. Kemian työtapoihin kuuluu tutkimusten (teoria ja kokeellinen työskentely) lisäksi havaintojen jatkokäsittely eli esimerkiksi reaktioyhtälöiden tarkastelu. Lisäksi ilmiöitä havainnollistetaan tietokoneilla, 3D-malleilla sekä käsin.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa. Fyysisenä oppimisympäristönä toimii laboratorioluokan lisäksi lähiympäristö ja oppimista tukevat vierailukohteet.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7–9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Eriyttäminen luokkatilanteessa voi tapahtua säätelemällä tutkimuksen avoimuutta. Eriyttämistä voi toteuttaa esimerkiksi seuraavissa sisällöissä:

- orgaaniset yhdisteryhmät
- sidosten mallintaminen
- kemiallisten reaktioiden tasapainottaminen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7–9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja

kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kemian tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on kemian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kemian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kemian päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella kemiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päätösarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Kemian päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee kemian opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle	S1–S6	Oppilas arvioi omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelyllään sekä		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian</i>			

työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti		työskentelee pitkäjänteisesti.		<i>opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Kemian merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen kemiaan sekä kemian osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan kemian osaamista.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioi omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoistaan, joilla on merkitystä luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa kemiaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	Oppilas perustelee esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Tutkimisen taidot							

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joita voidaan ottaa tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa tarkasteltavan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään johdonmukaisesti ja turvallisesti	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuuskökohtat huomioon ottaen ja pystyy kertomaan havainnoistaan.	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelman noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa ja esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti sekä tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia kemialle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä

					tulosten oikeellisuuden ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.	toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.	tuloksia että tutkimusprosessia.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian soveltamista teknologiassa. Oppilas kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisissa ongelmanratkaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu kemiaa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla niiden käyttöä. Oppilas osallistuu kemiaa soveltavan ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen kemian soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita sekä perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti yhteistyössä muiden kanssa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tietojen ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S6	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas käyttää ohjatusti tietojen ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologiaa välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologiaa välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksiä

							simulaation avulla.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen							
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteita an kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S6	Oppilas käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti ja hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen joitakin kemian käsitteitä.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja käsitteet.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen keskeisiä käsitteitä täsmällisesti. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja käsitteet käsiterakenteesi.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1–S6	Oppilas käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa.	Mallien käyttäminen	Oppilas tunnistaa, että malleja käytetään aineen rakenteen kuvaamisessa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä, joissa aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä kuvataan malleilla.	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä erilaisilla malleilla. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.	Oppilas osaa kuvata ja selittää aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä käyttämällä erilaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1–S6	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti. Oppilas tunnistaa kemialle ominaisella tavalla perusteltuja näkemyksiä.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä kemialle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään

							ristiriitaisia näkökulmia.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden kemian tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehittymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.	Oppilas osaa kuvailla kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Oppilas osaa selittää perustellen kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	Oppilas ymmärtää peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	Oppilas tunnistaa joitakin aineen ominaisuuksiin, rakenteeseen ja aineiden muutoksiin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää joitakin aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa ja soveltavissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojan ja taitojan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	Oppilas soveltaa kemian tietojan ja taitojan eri tilanteissa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>			

15.4.9 Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvien osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksiat tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1–6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7–9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsitellyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilas harjaantuu kriittiseen ajatteluun ja päätöksentekoon tutustumalla erilaisiin tietolähteisiin ja arvioimalla tiedon luotettavuutta. Vahvistetaan oppilaan rohkeutta tehdä omaa terveyttään edistäviä valintoja riippumatta sosiaalisesta paineesta.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas harjoittelee vuorovaikutustaitoja. Oppilaille mahdollistetaan terveyttä edistävien valintojen pohtiminen ja vertaileminen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas oppii huolehtimaan henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnistaan. Oppilas ymmärtää arjen taitojen merkityksen omassa elämässään.

L4 Monilukutaito: Oppilas arvioi monista lähteistä pohjautuvaa terveyttä koskevaa tietoa. Lähteissä hyödynnetään erilaisia kuvia, videoita, musiikkia sekä painettuja ja sähköisiä tekstimateriaaleja.

Mainoskuvien ymmärtämisessä korostetaan lähdekriittisyyttä ja kuvanmuokkausmahdollisuuksiin tutustumista.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas saa työkaluja omaan työhyvinvointiin ja jaksamiseen erilaisissa työyhteisöissä. Monipuolisilla opetusmenetelmillä mahdollistetaan työelämässä tarvittavien yhteistyötaitojen, ongelmanratkaisutaitojen ja vastuullisuuden kehittymisen. Oppilas tutustuu ammatteihin, joissa hyödynnetään terveystietoa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaiden aktiivisuutta yhteiskunnan jäsenenä korostetaan. Oppilas tutustuu terveydenhuoltojärjestelmiin ja paikalliseen vaikuttamiseen. Omien valintojen merkitystä pohditaan yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja koko maapallon kannalta.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntietämys, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntietämyksen sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveystieteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmii, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveystietoja sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävä elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveystieteitä käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveystieteelliset palvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveystieteelliset riskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystieteiden ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveystieteiden näkökulmasta. Terveystieteen edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Terveystieteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan	S1, S2, S3 Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys ja hyvinvointi ja oman toiminnan vaikutusten ymmärtäminen Murrosikäisen kasvu ja kehitys Murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset	L1, L2, L3, L7
T2 Ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1, S2 Tunne- ja vuorovaikutustaidot Kiusaaminen Perheen ja läheisten merkitys Mielen hyvinvointia kuormittavat ja tukevat tekijät	L2, L3, L4, L7
T3 Ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelyä käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1 Minäkuva ja itsetuntemus Omat vahvuudet ja itsensä arvostaminen	L1, L3, L4, L6
T4 Ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3 Erilaisuuden hyväksyminen	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 Ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1, S2, S3 Tieto ja ymmärrys kasvua ja kehitystä tukevista tekijöistä	L1, L2, L3, L4

T6 Tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3 Ruokavalion merkitys ihmisen toimintakyvylle Arkirytm Mielekäs vapaa-aika Tartuntataudit	L2, L3, L5, L6, L7
T7 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2 Riippuvuudet Perimän, ympäristön, elintapojen ja sattuman merkitys yksilön terveyteen	L2, L3, L4, L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T10 Ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle	S1, S2 Arkirytm	L1, L3, L6
T11 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntapaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	S3 Erialaisten terveyssuositusten vertaileminen omassa arjessa	L1, L2, L3, L7
T12 Tukea oppilaan valmiuksia eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	S3 Kouluyhteisön turvallisuus ja hyvinvointi	L1-L7

Terveystiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää terveyden koostuvan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta - tiedostaa elintapojen (ravinto, liikunta, uni, riippuvuudet) merkityksen terveyden eri osa-alueisiin - omaa valmiudet tehdä terveyden kannalta myönteisiä valintoja - rohkaistuu tekemään terveyttä edistäviä ratkaisuja ja valintoja, huolimatta yhteisön paineesta - osaa nimetä ja ymmärtää murrosiän fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia muutoksia - tietää mielenterveyttä tukevia ja kuormittavia tekijöitä - kehittää tunne- ja vuorovaikutustaitojaan - tietää tupakan ja alkoholin vaikutuksia terveyteen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Terveystiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan	S1, S2, S3 Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys ja hyvinvointi Seksuaalisuus Liikunnan, unen ja ravinnon merkitys hyvinvointiin	L1, L2, L3, L7
T2 Ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1 Tunne- ja vuorovaikutustaidot Mielenhyvinvointi	L2, L3, L4, L7
T3 Ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1 Psyko-, fyysis- ja sosiaalinen kokonaisuus Minäkuva ja itsetuntemus Omat vahvuudet ja itsensä arvostaminen	L1, L3, L4, L6
T4 Ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3 Oman toiminnan vaikutukset Terveyttä edistävät ratkaisut ja valinnat Turvataidot	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 Ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1, S2, S3 Terveyttä tukevat voimavarat	L1, L2, L3, L4
T6 Tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen,	S2, S3 Ensiaputaidot Tapaturmien ennaltaehkäisy Ehkäisy	L2, L3, L5, L6, L7

turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa		
T7 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2 Terveysriskit	L2, L3, L4, L7
T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1, S3 Mediakriittisyys	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3 Nuorisokulttuurin ilmiöt terveyden näkökulmasta	L2, L4, L5, L7
T10 Ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2 Omien terveystottumusten konkreettiset vaikutukset opiskeluun tai toimintakykyyn	L1, L3, L6
T11 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystietämyksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S1, S2, S3 Erilaiset terveys-suositukset	L1, L2, L3, L7
T12 Tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3 Mediakriittisyys Koulu-yhteisön turvallisuus ja hyvinvointi	L1-L7

Terveystiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tietää terveellisen ruokavalion perusteet - osaa verrata omia liikuntatottumuksiaan nuorten kansallisiin liikuntasuositukseen - nimeää fyysisen suorituskyvyn ominaisuudet ja tietää keinoja niiden kehittämiseen - tietää unen laatuun vaikuttavia tekijöitä - tietää hyvän ryhdin ja työergonomian merkityksen - ymmärtää ihmisen seksuaalisena olentona ja seksuaalisuuden voimavarana sekä hyväksyy seksuaalisen moninaisuuden - tietää ehkäisymenetelmiä ja niiden oikean käytön - osaa ennaltaehkäistä tapaturmia ja toimia ensiaputilanteissa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9
Terveystiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1, S2, S3 Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys ja hyvinvointi	L1, L2, L3, L7
T2 Ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1 Tunne- ja vuorovaikutustaidot Kriisin rakentava käsittely	L2, L3, L4, L7
T3 Ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1 Minäkuva ja itsetuntemus Omat vahvuudet ja itsensä arvostaminen Yksilö, yhteisö, yhteiskunta ja globaali maailma	L1, L3, L4, L6
T4 Ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3 Oman toiminnan vaikutukset yhteisöön Terveyttä edistävien ratkaisujen ja valintojen tekeminen huolimatta yhteisön paineesta Elinikäisen terveyden edistäminen Mediakriittisyys	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 Ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan	S1, S2, S3 Terveyttä tukevat voimavarat ja sairauksia ehkäisevät tekijät Psyko-, fyysis- ja sosiaalinen kokonaisuus	L1, L2, L3, L4

valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti		
T6 Tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3 Yleisemmät kansantaudit Ruokavaliot	L2, L3, L5, L6, L7
T7 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2 Terveysriskien tunnistaminen ja ennaltaehkäiseminen	L2, L3, L4, L7
T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1, S3 Mediakriittisyys	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3 Kulttuuristen ilmiöiden kriittinen tarkasteleminen terveyden näkökulmasta	L2, L4, L5, L7
T10 Ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1 Oman asuinalueen terveyspalvelut Itsehoitovalmiudet	L1, L3, L6
T11 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S1, S2, S3 Ympäristön terveyskäsitteet Kestävä elämäntapa	L1, L2, L3, L7
T12 Tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja	S3 Mediakriittisyys Työturvallisuus Ympäristön terveysriskit Terveys elämänkaaren aikana	L1-L7

vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevista asioista omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä		
--	--	--

Terveystiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää Suomen kansantautien syitä ja seurauksia sekä osaa ennaltaehkäistä niitä - tiedostaa ympäristön vaikutuksia terveyteen - tietää oman asuinalueensa terveyspalveluita sekä tietää, mistä voi tarvittaessa saada apua - tietää suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän rakenteen.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleamiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavara- ja lähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevista terveyden ja sairauten liittyvistä kysymyksistä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveys-tiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt terveystiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on terveystiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan terveystiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy terveystiedon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Oppilaan ohjaamisella terveystiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanan kuvauksiin.

Terveystiedon päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen. Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämänkulun vaiheen.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla terveyden osa-alueita ja niiden välistä yhteyttä sekä antaa esimerkin, mitä terveyden	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä yhteyttä esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkkien avulla, mitä terveyden	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja selittää niiden välisiä syy-seuraussuhteita sekä eritellä, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan.

					edistämisellä tarkoitetaan.	edistämisellä tarkoitetaan.	Oppilas osaa eritellä elämänsä eri vaiheet sekä arvioida terveyden merkitystä elämän voimavarana elämänsä eri vaiheissa.
					Oppilas osaa kuvata jotakin elämänsä vaihetta sekä nimetä nuoruuden kasvun ja kehityksen piirteitä.	Oppilas osaa kuvata elämänsä vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä, ja kuvata esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.	
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriita- ja kriisitilanteiden käsittelyyn.	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen. Oppilas osaa nimetä ristiriitatilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.	Oppilas osaa nimetä perustunteet sekä antaa joitakin esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta. Oppilas osaa nimetä keinoja ristiriitatilanteiden selvittämiseen ja stressin ja kriisien käsittelyyn.	Oppilas osaa kuvata perustunteiden lisäksi muita tunteita sekä antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.	Oppilas osaa luokitella erilaisia tunteita, analysoida niiden taustatekijöitä sekä esitellä keinoja käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätelyyn. Oppilas osaa luokitella ristiriitatilanteiden syitä ja esitellä perusteltuja keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	Oppilas oppii kehittämään itsetuntemustaan ja säätelemään käyttäytymistään ja oppimistaan.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamiseen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T4 ohjata oppilasta pohtimaan	S1, S3	Oppilas oppii pohtimaan yksilöllisyyteen,	Terveydellisen kehityksen analysointi ja	Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen	Oppilas osaa kuvata yksilöllisyyteen	Oppilas osaa analysoida esimerkkien	Oppilas osaa analysoida perustellen

<p>yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa</p>		<p>yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.</p>	<p>toiminta vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>vaikuttavia tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.</p>	<p>vaikuttavia tekijöitä sekä antaa esimerkkejä sosiaalisten suhteiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</p> <p>Oppilas osaa kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ratkaisuja.</p>	<p>avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja analysoida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</p> <p>Oppilas osaa analysoida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin vastuullisia ratkaisuja.</p>	<p>yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</p> <p>Oppilas osaa arvioida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida ja perustella niihin liittyviä ratkaisuja.</p>
<p>Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy</p>							
<p>T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti</p>	S1–S3	<p>Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</p>	<p>Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä näiden välisiä yhteyksiä pääpiirteissään.</p> <p>Oppilas osaa käyttää joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvata näiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä pääosin asianmukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida ja arvioida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä selittää näiden välisiä syy-seuraussuhteita.</p> <p>Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</p>
<p>T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</p>	S2–S3	<p>Oppilas oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.</p>	<p>Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen hallinta</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa ohjatusti.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa muutamista lähteistä sekä käyttää tietoa paikoitellen asianmukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa nimetä toimintatapoja itsehoitoon,</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa kuvata toimintatapoja</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä, muodostaa hakusanoja ja rajata tiedonhakua sekä käyttää tietoa asianmukaisesti.</p>

				turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.	avun hakemiseen ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin liittyen.	itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.	Oppilas osaa arvioida erilaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1–S2	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä sekä oppii pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan oman terveyden osana itsearviointia.</i>			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1–S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa nimetä terveystottumusten vaikuttavien tekijöiden sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkin elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän.	Oppilas osaa kuvata terveystottumusten vaikuttavien tekijöiden sekä elämäntapoihin liittyvien eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkkejä elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa arvioida ohjatusti terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta muutamien tiedon luotettavuutta kuvaavien tekijöiden pohjalta.	Oppilas osaa analysoida terveystottumusten vaikuttavien tekijöiden ja selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja analysoida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.	Oppilas osaa arvioida terveystottumusten vaikuttavien tekijöiden ja selittää perustellen terveyttömäksi liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa analysoida elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida perustellen elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta ja käytettävyyttä

							eri näkökulmista.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri							
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tietojen ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Oppilas oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tietojen ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksiä terveyteen.	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä antaa esimerkkejä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksistä terveyteen.	Oppilas osaa analysoida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä selittää yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen.	Oppilas osaa arvioida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä arvioida yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen.
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1–S2	Oppilas oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.	Oppilas osaa kuvata tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa kuvata oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.	Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan suunnitelman. Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja antaa esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää eri tilanteissa.	Oppilas osaa soveltaa ja arvioida tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan perustellun suunnitelman. Oppilas osaa kuvata ja arvioida yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja miten niitä voi hyödyntää asianmukaisesti eri tilanteissa.
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata esimerkin avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevan tekijän.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä tunnistaa niiden vaikutuksen omiin terveyskäsityksiin.	Oppilas osaa analysoida asianmukaisten esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden merkitys omille terveyskäsityksille. Oppilas osaa analysoida omaa oppimistaan	Oppilas osaa arvioida, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä arvioida niiden merkitystä omille terveyskäsityksille. Oppilas osaa analysoida omaa oppimistaan

					tukevia tekijöitä.	tukevia tekijöitä.	tukevia tekijöitä.
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevilla asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3	Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä oppii tarkastelemaan yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevilla asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveysviestinnän vaikutuskeinon tai luotettavuuteen vaikuttavan tekijän. Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle. Oppilas osaa nimetä jonkin keinoja, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa analysoida ohjatusti terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa kuvata elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa kuvata keinoja, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa analysoida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa analysoida elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa analysoida keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa arvioida ja perustella elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa arvioida ja perustella keinoja, joilla lähiyhteisöjen ja ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa.

15.4.10 Uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7–9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Evangelisluterilainen uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa

ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7–9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäntietämisiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet evankelisluterilaisen uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Kannustetaan oppilasta kertomaan ja perustelemaan ajatuksiaan ja mielipiteitään. Oppilas harjaantuu kuuntelemaan ja arvostamaan opetuskeskusteluissa toisten ajatuksia ja näkemyksiä. Hän rohkaistuu kohtamaan ja käsittelemään uskontoon liittyvää epäselvää ja ristiriitaista tietoa. Oppilaan eettistä ajattelua kehitetään käsittelemällä oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Opetuksessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja pohditaan, millaisia asioita ei voida hyväksyä. Oppilas tunnistaa, miten eri uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa. Oppilas arvostaa omia uskonnollisia juuriaan sekä muita uskontoja. Oppilas tiedostaa uskonnottomuuden mahdollisuuden. Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä rakentavasti ja toimimaan erilaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas ottaa evankelisluterilaisen uskonnon näkökulmasta vastuuta itsestään, toisista ja ympäristöstään sekä käyttäytymään hyvien tapojen mukaisesti. Pohditaan yhdessä muiden kanssa ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista. Oppilas pohtii kestävä elämäntavan mukaisia valintoja ja toimintatapoja ja haluaa toimia niiden mukaan.

L4 Monilukutaito: Oppilas tuntee eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita. Oppilas tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Oppilas havaitsee uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas hyödyntää lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Vahvistetaan oppilaan taitoja monipuoliseen tiedonhankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytyminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Opitaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Harjoitellaan tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas pohtii ryhmän kanssa elämään ja yrittämiseen liittyviä onnistumisia, epäonnistumisia ja pettymyksiä. Pohditaan yhdessä, miten vastoinkäymisistä voi selvitä ja jatkaa eteenpäin. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista kirkkovierailun tai seurakunnan työntekijän kouluvierailun avulla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii uskonnon opetuksessa keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään. Harjoitellaan ottamaan vastuuta ja kiinnostutaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Oppilas pohtii yhdessä toisten kanssa evankelisluterilaisen uskonnon näkökulmasta kestävän kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Oppilasta innostetaan keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilas tiedostaa ihmisen vastuun osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyy ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas ymmärtää omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Evankelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänskatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S2 Uskontojen tarkastelu uskontotieteen näkökulmasta Uskonnollisen erilaisuuden hyväksyminen, uskonto osana kulttuuri-identiteettiä	L1
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S2 Uskonnon eri ulottuvuudet	L2
T3 Ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Maailmanuskontojen levinneisyys, opetukset ja vaikutus eri kulttuureihin Luonnonuskonnot ja uudet uskonnolliset liikkeet sekä uskonnottomuus elämäkatsomuksena	L2, L3, L6
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S2 Uskonnot esimerkiksi taiteissa, populaarikulttuurissa, mediassa ja politiikassa	L2, L4, L6
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S2 Ero uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä	L1, L2, L4, L5, L7
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S2 Ekumenia sekä uskontojen katsomusten välinen dialogi osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa	L2, L7
T7 Auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S2 Maailmanuskonnot ja niiden yhteiskunnallinen merkitys	L5, L6

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutuksen - tuntee suurimpien maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja kulttuurivaikutuksen - tiedostaa luonnonuskonnot, uskonnolliset liikkeet ja uskonnottomuuden - nimeää eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleja

- tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa
- tuntee eron uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä
- kuvailee ja arvioi ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina olevia uskontoja sekä katsomuksia.

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Kristinusko eri puolilla maailmaa Jeesus Nasaretilainen historiallisena henkilönä ja Kristuksena Kristinuskon historia	L2
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1 Tieteen vallankumous	L1, L2, L4, L5, L7
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S1 Kirkkokuntien levinneisyys ja keskeiset opetukset Kristinusko Suomessa ja sen kulttuurivaikutukset	L2, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1 Ajankohtaiset elämänkysymykset ja omat arvot	L7

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - syventää kristinuskon syntyhistoriaa, vaikutusta ja opetuksia koskevia tietoja - tuntee kristillisten, kristillisperäisten uskontojen ja katsomusten tavat ja symbolit - tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa - havaitsee ja arvioi erilaisten argumentaation tapoja sekä uskonnon ja kielen välisiä eroja.

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perekäytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S3 Eettiset kysymykset ajankohtaisilla esimerkeillä ja suurten uskontojen ja katsomusten näkemykset niistä	L2, L4, L6
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S3 Uskomuskritiikki	L1, L2, L4, L5, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S3 Etiikan peruskäsitteet YK:n ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka	L7
T9 Innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S3 Ajankohtaiset elämänkysymykset, esimerkiksi suomalainen yhteiskunta, globaali vastuu, ympäristöetiikka ja eläinten oikeudet Omat valinnat suhteessa omaan ja toisten	L1, L2

	hyvinvointiin, esimerkiksi kaverisuhteet, seurustelu, sosiaalinen media	
T10 Rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S3 Yhteistyö lähiympäristön toimijoiden, esimerkiksi seurakunta-, kulttuuri- ja työelämän kanssa	L6

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää ja soveltaa etiikan keskeisiä käsitteitä sekä tuntee tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja suurten uskontojen sekä katsomusten eettiset periaatteet - ymmärtää ja arvioi ihmisten valintoja ohjaavien ja niiden perustana olevien uskontojen ja katsomusten merkitystä - analysoi ja arvioi ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä - tiedostaa omien valintojen eettiset vaikutukset omassa ja toisten hyvinvoinnissa - osaa toimia erilaisissa toimintaympäristöissä.

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa toteutetaan yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki evangelisluterilaisessa uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi evangelisluterilaisessa uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki

perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanan kuvauksiin.

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksesta sekä esimerkin sen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksesta ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä.	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetusta sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulkintoja.

				tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta.	Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnott, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatuksi niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontojen ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annettusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja

arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja		erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.	kielille ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajustusta merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajustusta merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tältä eriyttäviä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyhteyden kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyhteyden kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyhteyden kuuluvia elämänskysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä.	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyhteyden kuuluvia elämänskysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä.	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyhteyden kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja

		omien arvojen suhdetta niihin.			Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamiseksi. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Katolinen uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7–9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäntutkimyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet katolisen uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 7-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Kannustetaan oppilasta kertomaan ja perustelemaan ajatuksiaan ja mielipiteitään. Oppilas harjaantuu kuuntelemaan ja arvostamaan opetuskeskusteluissa toisten ajatuksia ja näkemyksiä. Hän rohkaistuu kohtamaan ja käsittelemään uskontoon liittyvää epäselvää ja ristiriitaista tietoa. Oppilaan eettistä ajattelua kehitetään käsittelemällä oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Opetuksessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja pohditaan, millaisia asioita ei voida hyväksyä. Oppilas tunnistaa, miten eri uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa. Oppilas arvostaa omia uskonnollisia juuriaan sekä muita uskontoja. Oppilas tiedostaa uskonnottomuuden mahdollisuuden. Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä rakentavasti ja toimimaan erilaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas ottaa katolisen uskonnon näkökulmasta vastuuta itsestään, toisista ja ympäristöstään sekä käyttäytymään hyvien tapojen mukaisesti. Pohditaan yhdessä muiden kanssa ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista. Oppilas pohtii kestävän elämäntavan mukaisia valintoja ja toimintatapoja ja haluaa toimia niiden mukaan.

L4 Monilukutaito: Oppilas tuntee eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita. Oppilas tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Oppilas havaitsee uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas hyödyntää lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Vahvistetaan oppilaan taitoja monipuoliseen tiedonhankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytyminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Opitaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Harjoitellaan tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas pohtii ryhmän kanssa elämään ja yrittämiseen liittyviä onnistumisia, epäonnistumisia ja pettymyksiä. Pohditaan yhdessä miten vastoinkäymisistä voi selvitä ja jatkaa eteenpäin. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii uskonnon opetuksessa keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään. Harjoitellaan ottamaan vastuuta ja kiinnostutaan koulu yhteisön ja yhteiskunnan asioista. Oppilas pohtii yhdessä toisten kanssa katolisen uskonnon näkökulmasta kestävä kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Oppilasta innostetaan keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilas tiedostaa ihmisen vastuun osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyy ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas ymmärtää omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Katolisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin. Tutustutaan muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S2 Maailmanuskontojen levinneisyys, opetukset ja vaikutus eri kulttuureihin	L1
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S2 Uskontojen tarkastelu uskontotieteen näkökulmasta ja uskonnon eri ulottuvuudet	L2
T3 Ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Luonnonuskonnot ja uudet uskonnolliset liikkeet sekä uskonnottomuus elämäkatsomuksena	L2, L3, L6
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S2 Uskonnot esimerkiksi taiteissa, populaarikulttuurissa, mediassa ja politiikassa	L2, L4, L6
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S2 Ero uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä	L1, L2, L4, L5, L7
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S2 Ekumenia sekä uskontojen katsomusten välinen dialogi osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa	L2, L7
T7 Auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S2 Maailmanuskonnot ja niiden yhteiskunnallinen merkitys	L5, L6

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutuksen - tuntee suurimpien maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja kulttuurivaikutuksen

- osaa luonnonuskonnot, uskonnolliset liikkeet ja uskonnottomuuden
- nimeää eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleja
- tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa
- tuntee eron uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä
- kuvailee ja arvioi ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina olevia uskontoja sekä katsomuksia.

Katolisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisimpiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Kristinusko eri puolilla maailmaa Kristinuskon historia Syvennetään tuntemusta kirkonopin muodostumisesta, sakramenttien raamatullisesta perustasta, ensimmäisistä kirkolliskokouksista, uskon tunnustuksista ja dogmeista	L2
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1 Tieteen vallankumous	L1, L2, L4, L5, L7
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S1 Kirkkokuntien levinneisyys ja keskeiset opetukset Kristinusko Suomessa ja sen kulttuurivaikutukset	L2, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1 Ajankohtaiset elämänskysymykset ja omat arvot Rakkauten käsky, 10 käskyä Ihmisoikeudet	L7

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa katolisen uskon syntyhistorian, vaikutukset ja opetukset - tuntee kristillisten, kristillisperäisten uskontojen ja katsomusten tavat ja symbolit - tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa - havaitsee ja arvioi erilaisten argumentaation tapoja sekä uskonnon ja kielen välisiä eroja.

Katolisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Pohditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Katolisen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S3 Eettiset kysymykset ajankohtaisilla esimerkeillä	L2, L4, L6
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S3 Uskomuskritiikki	L1, L2, L4, L5, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S3 Ymmärretään ja sovelletaan etiikan peruskäsitteitä YK:n ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka	L7
T9 Innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S3 Ajankohtaiset elämänkysymykset, esimerkiksi suomalainen yhteiskunta, globaali vastuu, ympäristöetiikka ja eläinten oikeudet	L1, L2

	Omat valinnat suhteessa omaan ja toisten hyvinvointiin, esimerkiksi kaverisuhteet, seurustelu, sosiaalinen media	
T10 Rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S3 Yhteistyö lähiympäristön toimijoiden, esimerkiksi seurakunta-, kulttuuri- ja työelämän kanssa	L6

Katolisen uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee etiikan keskeiset käsitteet, tärkeimmät ihmisoikeussopimukset, suurten uskontojen sekä katsomusten eettiset periaatteet - ymmärtää ja arvioi ihmisten valintoja ohjaavien ja niiden perustana olevien uskontojen ja katsomusten merkitystä - analysoi ja arvioi ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä - tiedostaa omien valintojen eettiset vaikutukset omassa ja toisten hyvinvoinnissa - osaa toimia erilaisissa toimintaympäristöissä.

Katolisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki katolisessa uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi katolisessa uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formattiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut

oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavien uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja

						yhteiskunnis sa.	yhteiskunnis sa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojain opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietojain opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitsemisen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksesta ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulkintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnotto muus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja

uskonnotto muuteen		harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.		Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	uskonnon ja uskonnotto muuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	uskonto, uskonnotto muus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	uskonnotto muudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan	Uskonnollisen ja	Oppilas erottaa	Oppilas tunnistaa	Oppilas tunnistaa	Oppilas osaa analysoida

<p>havaitsemaa n ja arvioimaan erilaisia argumentaa tion tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja</p>		<p>n ja arvioimaan erilaisia argumentaa tion tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksia n kuunnella toisten näkömää ja perustella omia näkömää n.</p>	<p>tieteellisen kielen erottamine n sekä ajattelun ja vuorovaikut uksen taidot</p>	<p>selkeästi uskonnollis en ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.</p>	<p>tieteelliselle ja uskonnollise lle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkömää ja esittää omia näkömää än.</p>	<p>erilaisia argumentaat ion tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkömää ja esittää perusteluja omille näkömää en.</p>	<p>uskonnollist en ja tieteellisten perusteluje n sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkömää ja perustella johdonmuka isesti omia näkömää än.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta perehtymää n eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuk siin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomuste n eettisiin periaatteisiin</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeud et sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomuste n eettisiä periaatteita.</p>	<p>Etiikkaa ja ihmisoikeuk sia koskevan tiedon hallitsemis en</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeu desta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltava n uskonnon eettisistä periaatteis ta.</p>	<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkil anteista eettisen ulottuvuude n ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuk sista ja niiden merkitykses tä. Oppilas osaa kertoa opiskeltava n uskonn eettisistä</p>	<p>Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä . Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuk ien toteutumist a käytännössä . Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun</p>	<p>Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuk sien toteutumist a käytännössä . Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomuste n keskeisiin eettisiin</p>

					periaatteist a.	muun uskonnon tai katsomukse n eettisiä periaatteita.	periaatteisii n.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja.

							Oppilas osaa esittää johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Ortodoksi uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7–9

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7–9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ortodoksiuskonnon opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Kannustetaan oppilasta kertomaan ja perustelemaan ajatuksiaan ja mielipiteitään. Oppilas harjaantuu kuuntelemaan ja arvostamaan opetuskeskusteluissa toisten ajatuksia ja näkemyksiä. Hän rohkaistuu kohtamaan ja käsittelemään uskontoon liittyvää epäselvää ja ristiriitaista tietoa. Oppilaan eettistä ajattelua kehitetään käsittelemällä oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Opetuksessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja pohditaan, millaisia asioita ei voida hyväksyä. Oppilas tunnistaa, miten eri uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa. Oppilas arvostaa omia uskonnollisia juuriaan sekä muita uskontoja. Oppilas tiedostaa uskonnottomuuden mahdollisuuden. Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä rakentavasti ja toimimaan erilaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas ottaa ortodoksiuskonnon näkökulmasta vastuuta itsestään, toisista ja ympäristöstään sekä käyttäytymään hyvien tapojen mukaisesti. Pohditaan yhdessä muiden kanssa ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista. Oppilas pohtii kestävän elämäntavan mukaisia valintoja ja toimintatapoja ja haluaa toimia niiden mukaan.

L4 Monilukutaito: Oppilas tuntee eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita. Oppilas tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Oppilas havaitsee uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas hyödyntää lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Vahvistetaan oppilaan taitoja monipuoliseen tiedonhankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytyminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Opitaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Harjoitellaan tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistetaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas pohtii ryhmän kanssa elämään ja yrittämiseen liittyviä onnistumisia, epäonnistumisia ja pettymyksiä. Pohditaan yhdessä miten vastoinkäymisistä voi selvitä ja jatkaa eteenpäin. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii uskonnon opetuksessa keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään. Harjoitellaan ottamaan vastuuta ja kiinnostutaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Oppilas pohtii yhdessä toisten kanssa ortodoksiuskonnon näkökulmasta kestävän kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Oppilasta innostetaan keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilas tiedostaa ihmisen vastuun osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyy ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas ymmärtää omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Ortodoksiuskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja Helsingin paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämänskatsomuksena. Pehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot,

niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S2 Uskontojen tarkastelu uskontotieteen näkökulmasta Uskonnollisen erilaisuuden hyväksyminen, uskonto osana kulttuuri-identiteettiä Uskonnoista syntyneet erilaiset ilmiöt arjessa, esimerkiksi jooga, meditaatio	L1
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S2 Uskonnon eri ulottuvuudet Uskontunnustus ilmiönä, siirtymäriitit, arki ja pyhä eri uskonnoissa ja katsomuksissa	L2
T3 Ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Maailmanuskontojen levinneisyys, opetukset ja vaikutus eri kulttuureihin Luostarit ja asketismi muissa uskonnoissa Luonnonuskonnot ja uudet uskonnolliset liikkeet sekä uskonnottomuus elämäkatsomuksena	L2, L3, L6
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S2 Uskonnot esimerkiksi taiteissa, populaarikulttuurissa, mediassa ja politiikassa	L2, L4, L6
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S2 Ero uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä	L1, L2, L4, L5, L7
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden	S2 Ekumenia sekä uskontojen katsomusten välinen dialogi osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa	L2, L7

uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin		
T7 Auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S2 Maailmanuskonnot ja niiden yhteiskunnallinen merkitys	L5, L6

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutuksen - tuntee suurimpien maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja kulttuurivaikutuksen - osaa luonnonuskonnot, uskonnolliset liikkeet ja uskonnottomuuden - nimeää eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleja - tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa - tuntee eron uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä - kuvailee ja arvioi ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina olevia uskontoja sekä katsomuksia.

Ortodoksiuskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Ortodoksiuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietojaan	S1 Kristinuskon eri puolilla maailmaa Kristinuskon synty ja historia	L2

opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	Ikonoklasmi (=kuvakielto) Oma suhde ortodoksisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen Ortodoksiset patriarkaattit Orientaaliortodoksiset kirkot	
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1 Tieteen vallankumous	L1, L2, L4, L5, L7
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S1 Kirkkokuntien levinneisyys ja keskeiset opetukset Kristinusko Suomessa ja sen kulttuurivaikutukset Helsingin kristilliset ja kristillisperäiset yhteisöt	L2, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1 Ajankohtaiset elämänkysymykset ja omat arvot	L7

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa ortodoksiuskon syntyhistorian, vaikutukset ja opetukset - tuntee kristillisten, kristillisperäisten uskontojen ja katsomusten tavat ja symbolit - tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa - havaitsee ja arvioi erilaisten argumentaation tapoja sekä uskonnon ja kielen välisiä eroja.

Ortodoksiuskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä

ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Ortodoksisuskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S3 Hengellinen ohjaus ortodoksisessa traditiossa ja muissa uskonnoissa Paastoaminen: kasvu ihmisenä	L2
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S3 Eettiset kysymykset ajankohtaisilla esimerkeillä ja suurten uskontojen ja katsomusten näkemykset niistä	L2, L4, L6
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S3 Uskomuskritiikki	L1, L2, L4, L5, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S3 Ymmärretään ja sovelletaan etiikan peruskäsitteitä YK:n ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka	L7
T9 Innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S3 Ajankohtaiset elämänskysymykset, esimerkiksi suomalainen yhteiskunta, globaali vastuu, ympäristöetiikka ja eläinten oikeudet Omat valinnat suhteessa omaan ja toisten hyvinvointiin, esimerkiksi kaverisuhteet, seurustelu, sosiaalinen media	L1, L2
T10 Rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S3 Vastuu valinnoista: ympäristö- ja sosiaalinen näkökulma Epäitsekkyys, sitoutuminen ja luottamus	L6

Ortodoksiuskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee etiikan keskeiset käsitteet, tärkeimmät ihmisoikeussopimukset, suurten uskontojen sekä katsomusten eettiset periaatteet - ymmärtää ja arvioi ihmisten valintoja ohjaavien ja niiden perustana olevien uskontojen ja katsomusten merkitystä - analysoi ja arvioi ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä - tiedostaa omien valintojen eettiset vaikutukset omassa ja toisten hyvinvoinnissa - osaa toimia erilaisissa toimintaympäristöissä.

Ortodoksiuskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 7–9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 7–9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauxsiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöal ueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatuksi ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä,	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulkintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon

				uskonnon synnystä.	levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta.	levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja antaa	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä

populaarikulttuurissa		populaarikulttuurissa.			mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää johdonmukaisesti ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja

kestävään elämäntapaan		kestävää elämäntapaa.					kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemustaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Islamin uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7–9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden kaikkien uskontojen yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä

uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet islamin uskonnon opetuksessa vuosiluokilla 7-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Kannustetaan oppilasta kertomaan ja perustelemaan ajatuksiaan ja mielipiteitään. Oppilas harjaantuu kuuntelemaan ja arvostamaan opetuskeskusteluissa toisten ajatuksia ja näkemyksiä. Hän rohkaistuu kohtamaan ja käsittelemään uskontoon liittyvää epäselvää ja ristiriitaista tietoa. Oppilaan eettistä ajattelua kehitetään käsittelemällä oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Opetuksessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja pohditaan, millaisia asioita ei voida hyväksyä. Oppilas tunnistaa, miten eri uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa. Oppilas arvostaa omia uskonnollisia juuriaan sekä muita uskontoja. Oppilas tiedostaa uskonnottomuuden mahdollisuuden. Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä rakentavasti ja toimimaan erilaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas ottaa islamin uskonnon näkökulmasta vastuuta itsestään, toisista ja ympäristöstään sekä käyttäytymään hyvien tapojen mukaisesti. Pohditaan yhdessä muiden kanssa ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista. Oppilas pohtii kestävän elämäntavan mukaisia valintoja ja toimintatapoja ja haluaa toimia niiden mukaan.

L4 Monilukutaito: Oppilas tuntee eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita. Oppilas tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Oppilas havaitsee uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas etsii, arvioi ja käyttää uskontoja koskevaa tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas hyödyntää lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Vahvistetaan oppilaan taitoja monipuoliseen tiedonhankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Samalla korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytyminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Opitaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja lahjojaan ainutkertaisena yksilönä. Harjoitellaan tunnistamaan vahvuuksia ja lahjoja myös toisissa ihmisissä. Oppilasta rohkaistaan antamaan kannustavaa palautetta. Oppilasta kannustetaan miettimään, miten hän voisi auttaa taidoillaan ja lahjoillaan toisia koulussa ja vapaa-ajalla. Oppilas pohtii ryhmän kanssa elämään ja yrittämiseen liittyviä onnistumisia, epäonnistumisia ja pettymyksiä. Pohditaan yhdessä miten vastoinkäymisistä voi selvitä ja jatkaa eteenpäin. Oppilas oppii vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi uskonnon opetuksessa toteutettavien projektien ja ryhmätöiden avulla. Tutustutaan ammatteihin, joissa vaaditaan uskonnon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas oppii uskonnon opetuksessa keskustelemaan eettisistä kysymyksistä, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä perustelemaan omia näkemyksiään. Harjoitellaan ottamaan vastuuta ja kiinnostutaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Oppilas pohtii yhdessä toisten kanssa islamin uskonnon

näkökulmasta kestäväan kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Oppilasta innostetaan keksimään käytännön tekoja, joilla voidaan vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilas tiedostaa ihmisen vastuun osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Eettisten opetuskeskustelujen ja kertomusten avulla oppilas kehittyy ristiriitojen käsittelemisessä ja ratkaisujen etsimisessä. Oppilas ymmärtää omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Islamin uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen elämäntapomuksena. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Islamin uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S2 Uskontojen tarkastelu uskontotieteen näkökulmasta Uskonnollisen erilaisuuden hyväksyminen, uskonto osana kulttuuri-identiteettiä	L1
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S2 Uskonnon eri ulottuvuudet	L2
T3 Ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Maailmanuskontojen levinneisyys, opetukset ja vaikutus eri kulttuureihin Luonnonuskonnot ja uudet uskonnolliset liikkeet sekä uskonnottomuus elämäntapomuksena	L2, L3, L6
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S2 Uskonnot esimerkiksi taiteissa, populaarikulttuurissa, mediassa ja politiikassa	L2, L4, L6
T5	S2 Ero uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä	L1, L2, L4, L5, L7

Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja		
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S2 Ekumenia sekä uskontojen katsomusten välinen dialogi osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa	L2, L7
T7 Auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S2 Maailmanuskonnot ja niiden yhteiskunnallinen merkitys	L5, L6

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutuksen - tuntee suurimpien maailman uskontojen levinneisyyden, opetukset ja kulttuurivaikutuksen - osaa luonnonuskonnot, uskonnolliset liikkeet ja uskonnottomuuden - nimeää eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleja - tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa - tuntee eron uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen välillä - kuvailee ja arvioi ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina olevia uskontoja sekä katsomuksia.

Islamin uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

SI Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntaukset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloä. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Islamin uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1 Islamin synty, pääsuuntaukset, niiden synty ja leviäminen sekä opillisen perustan muotoutuminen	L2

Ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	Islamilaisen valtakunnan historian päävaiheet esimerkiksi eri kalifaatit ja niiden tunnuspiirteet Koraanin eri opetukset, kuten usko ja palvonta Jumalan ykseys (<i>tawhid</i>) Koraanin ja perimätiedon (<i>hadith</i>) kokoamisen historia, rakenteenne ja eri tulkintatavat Lainopin (<i>fiqh</i>) perusteet ja eri lakikoulukunnat Islam Suomessa ja eri puolilla maailmaa	
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1 Tieteen vallankumous	L1, L2, L4, L5, L7
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S1 Uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin Oma suhde islamiin, suomalaisuuteen ja muslimimaailmaan	L2, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1 Ajankohtaiset elämänskysymykset ja omat arvot	L7

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa islamin syntyhistorian, vaikutukset ja opetukset - tuntee islamin tavat ja symbolit - tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa - havaitsee ja arvioi erilaisten argumentaation tapoja sekä uskonnon ja kielen välisiä eroja.

Islamin uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista, ja sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma ja paikalliset mahdollisuudet on huomioitu sisältöjen valinnassa ja huomioidaan niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Islamin uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S3 Eettiset kysymykset ajankohtaisilla esimerkeillä ja suurten uskontojen ja katsomusten näkemykset niistä Uskonnollinen suvaitsevaisuus Rinnakkaiselo eri uskontojen ja kulttuurien kanssa	L2, L4, L6
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S3 Uskomuskritiikki Uskontodialogi Uskontojen merkitys yhteiskuntarauhan rakentamisessa	L1, L2, L4, L5, L7
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S3 Ymmärretään ja sovelletaan etiikan peruskäsitteitä YK:n ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka	L7
T9 Innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S3 Ajankohtaiset elämänskysymykset, esimerkiksi suomalainen yhteiskunta, globaali vastuu, ympäristöetiikka ja eläinten oikeudet Omat valinnat suhteessa omaan ja toisten hyvinvointiin, esimerkiksi kaverisuhteet, seurustelu, sosiaalinen media	L1, L2
T10 Rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S3 Yhteistyö lähiympäristön toimijoiden, esimerkiksi seurakunta-, kulttuuri- ja työelämän kanssa	L6

Islamin uskonnon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää ja soveltaa etiikan keskeiset käsitteet, tuntee tärkeimmät ihmisoikeussopimukset, suurten uskontojen sekä katsomusten eettiset periaatteet - ymmärtää ja arvioi ihmisten valintoja ohjaavien ja niiden perustana olevien uskontojen ja katsomusten merkitystä - analysoi ja arvioi ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä - tiedostaa omien valintojen eettiset vaikutukset omassa ja toisten hyvinvoinnissa - osaa toimia erilaisissa toimintaympäristöissä.

Islamin uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki islamin uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi islamin uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päätösarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanan kuvauksiin.

Päätösarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskotoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskotoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskotoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskotoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskotoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskotoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskotoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskotoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietoaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskotoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulkintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa.

					opiskeltavasta uskonnosta.	opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.

						populaarikulttuurissa.	
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia,	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä

perusteina ja ohjaajina		valintojen perusteina ja ohjaajina.		jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.			antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää johdonmukaisesti ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutuks		<i>Ei vaikutusta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta</i>			

tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	een erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			
---	--	--	--	--	--	--

15.4.11 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7–9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Laaja-alaiset oppimisen tavoitteet elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilas tuntee katsomusvapauuden ihmisoikeutena sekä katsomusvapauuden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja. Oppilasta kannustetaan maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas hahmottaa erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas huomaa eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan.

L4 Monilukutaito: Oppilaan kulttuurista yleissivistystä kehitetään ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan. Oppilas tutkii uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan lähdekriittiseen ajatteluun ja etsimään tietoa eri medioista.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen sisältöjen opiskelua. Käytännön tv-taitoja, kuten eri laitteiden ja järjestelmien käyttöä harjoitellaan osana omaa tuottamista itsenäisesti ja ryhmissä. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Lähdekritiikkiä ja löydetyt tiedon arviointia harjoitellaan osana työskentelyä. Harjoitellaan lähdeviittausten tekemistä sähköisiin aineistoihin sekä ohjataan oppilasta toimimaan vastuullisesti tuotosten julkaisun ja tekijänoikeuksien suhteen. Opetuksessa korostuvat oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen löytäminen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa edellytetään elämänkatsomustiedon osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilasta kannustetaan maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen. Oppilasta ohjataan ymmärtämään omien valintojen vaikutus elämään ja tulevaisuuteen sekä rohkaistaan oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti sekä omassa ympäristössään että globaalisti.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7–9

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät Helsingin paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista on muodostettu kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämänkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykyä.

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittujen katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esimerkiksi humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävä tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävä tulevaisuuden hyväksi.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1, S3 Katsomusten historia Luulo ja uskomus, tieto ja tutkimus	L1, L2, L4
T5 Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S2, S3 Katsomusvapaus Toimiminen kansalaisena	L2, L3, L6, L7
T6 Ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3 Katsomukset nykymaailmassa Yhteiskuntateorian perusteet	L1, L2, L4
T7 Kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3 Demokratia Suvaitsevaisuus Monikulttuurisuus	L2, L3, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa, ymmärtää ja käyttää katsomuksellisia käsitteitä - ymmärtää katsomusvapauden ihmisoikeudeksi - ymmärtää erilaiset katsomukselliset ratkaisut - ymmärtää ja hyväksyy maailman moninaisuuden ja yhdenvertaisen kohtelun.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja	S1 Kulttuurintutkimus ja kulttuuriperintö Maailmankuva, maailmankatsomus	L2, L7

perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan		
T3 Ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1 Luonnollinen ja yliluonnollinen	L1, L2, L5
T8 Ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3 Etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä Nuoren moraalinen kasvu Ihmisoikeusetiikka Ihmisoikeusrikokset esimerkiksi holokausti, ihmiskauppa Ympäristöetiikka Ajankohtaiset eettiset kysymykset	L5, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee erilaisia kulttuureja ja katsomuksia - soveltaa eettistä lähestymistapaa arjen tilanteissa - osaa etiikan pääsuunnat - arvioi eettisiä ulottuvuuksia ajankohtaisten eettisten kysymysten kautta.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3 Uskonto ja uskonnottomuus Oma elämäkatsomus	L1, L3
T8 Ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3 Käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen	L5, L7
T9 Innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3 Tulevaisuuden tutkiminen Luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö Minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi Kestävä tulevaisuus	L5, L6, L7
T10 Ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3 Monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä Suvaitsevaisuus	L1, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää kestävästä tulevaisuudesta käsitteen - pohtii kestävästä tulevaisuudesta vaikuttavia valintoja - tuntee ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja eettisen perustan - vahvistaa omaa elämän- ja maailmankatsomusta.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskustelu-ympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentamista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona elämäkatsomustiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt elämäkatsomustiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on elämäkatsomustiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin

muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämäkatsomustiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Elämäkatsomustiedon arvioinnissa painotetaan sitä, että oppiaineessa edistetään oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää ja korostetaan oppilaiden kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Elämäkatsomustiedossa tuetaan oppilaan itsenäisen ajattelun ja argumentaation kehitystä ja avointa pohdiskelemista. Kehitys on koko yläkoulun kestävä jatkumo, mikä otetaan huomioon päättöarviointia annettaessa.

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas tunnistaa joitakin katsomuksellisia käsitteitä (kuten elämäkatsomus, uskonto, uskonnottomuus).	Oppilas osaa kuvata maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet.	Oppilas ymmärtää maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet, tunnistaa niiden välisiä suhteita ja osaa käyttää niitä.	Oppilas tunnistaa, ymmärtää ja osaa soveltaa katsomuksellisia käsitteitä omassa katsomuksellisessa ajattelussaan ja tuotoksissaan.
T2 rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintö ohjelmaan	S1	Oppilas rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintö ohjelmasta.	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä vähintään yhden kulttuurin perustekijän (kuten pukeutuminen, kieli, ruoka, juhlat, elinkeino, toimeentulo, teknologia) ja yhden Unescon maailmanperintökohteen.	Oppilas osaa kuvata kahta eri kulttuuria tai katsomusta sekä tunnistaa näiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kertoa joistain Unescon maailmanperintö ohjelman piirteistä ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintö ohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.	Oppilas ymmärtää kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta sekä osaa suhteuttaa omaa kulttuurista ja katsomuksellista asemaansa maailman kulttuureissa ja perinnössä. Oppilas osaa kuvailla Unescon maailmanperintö ohjelman lähtökohtia ja nimetä useimmat kotimaiset ja joitain ulkomaisia maailmanperintökohteita.
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja	S1	Oppilas oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta	Oppilas osaa nimetä seemiläisen monoteismin ja	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja	Oppilas ymmärtää keskeisten maailmankatsomusten ja

uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa		vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.		(kuten kristinusko, marxismi ja veganismi).	sekulaarin humanismin keskeisiä piirteitä. Oppilas tietää, että katsomuksellisia kysymyksiä voi lähestyä tieteellisesti.	kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.	kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa selittää, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.
T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	Oppilas oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa ohjatusti hankkia informaatiota ja uskontokritiikistä.	Oppilas tunnistaa, mitä uskonnollinen ajattelu on, ja tietää, mitä uskontokritiikki tarkoittaa, sekä osaa osittain itsenäisesti hakea informaatiota asiasta.	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä sekä hakea informaatiota asiasta.	Oppilas osaa eritellä uskonnollisen ajattelun luonnetta, ymmärtää uskontokritiikin pääpiirteitä sekä osaa itsenäisesti hakea tietoa asiasta.
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Oppilas oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkin katsomusvapaudesta.	Oppilas tunnistaa katsomusvapauden ihmisoikeutena. Oppilas osaa nimetä vähintään yhden keinon, jolla katsomusvapautta turvataan.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena, joistakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.	Oppilas selittää katsomusvapauden ihmisoikeutena ja joitakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä osaa eritellä niiden puutteita erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja ohjatusti nimetä jonkin siihen liittyvän perusteen (kuten se, ettei ihminen käytä lentokonetta eettisistä syistä).	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja osaa nimetä jonkin siihen liittyvän yksilöllisen ja yhteisöllisen perusteen.	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.	Oppilas osaa eritellä ja arvioida erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita ja osaa verrata omia katsomuksellisia

							a ratkaisujaan niihin.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	Oppilas oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun.	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkin maailman moninaisuudesta sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.	Oppilas osaa kuvata maailman monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.	Oppilas ymmärtää maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.	Oppilas ymmärtää ja osaa perustella maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan.	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas tunnistaa joistain teoista eettisen ulottuvuuden, kuten onko teko oikein, väärin vai ei kumpaakaan.	Oppilas osaa tunnistaa eettisiä käsitteitä (kuten arvo, velvollisuus, oikeus, vapaus, vastuu, tasa-arvo ja reiluus). Oppilas osaa perustella eettisiä näkemyksiään.	Oppilas osaa käyttää eettisiä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä. Oppilas osaa perustella eettisiä näkemyksiään johdonmukaisesti.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti eettisiä käsitteitä sekä tulkita ja soveltaa niitä perustellusti omassa ajattelussaan.
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas tunnistaa jonkin kestäväen tulevaisuuden edellytyksen. Oppilas osaa kertoa, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kestäväen tulevaisuuden edellytyksistä. Oppilas ymmärtää, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (kuten kierrätyksen, kulutusvalintojen sekä harrastuneisuuden kautta).	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä ja tarkastella kestäväen elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.	Oppilas osaa eritellä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä sekä kuvailla ja arvioida keinoja vaikuttaa tulevaisuuden ongelmiin paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan.	Ihmisoikeuksien tuntemus	Oppilas osaa kuvailla ihmisarvon tai ihmisoikeuksiin liittyviä seikkoja.	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä ja kertoa ihmisoikeuksien merkityksestä.	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa.	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa sekä

							perustella ihmisoikeuksien merkitystä.
--	--	--	--	--	--	--	--

15.4.12 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7–9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet historiassa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilaat ottavat vastuuta omasta työskentelyprosessista ja tunnistavat omat oppimis- ja opiskelustrategiat ja ovat tietoisia niiden kehittämisestä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaat harjoittelevat näkemään kulttuurin moninaisuuden lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä ja merkitystä omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

L4 Monilukutaito: Oppilaat tutustuvat erilaisiin tekstilajeihin historian lähteinä ja syventävät medialukutaitoa työskentelemällä eri medioiden parissa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä. Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan osana oppiaineen opiskelua, erityisesti tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilaat harjoittelevat projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksenkohteitaan. Oppilaat tutustuvat ammatteihin, joissa edellytetään historian osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, Helsingin ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Historian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja- alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S2 Suomi ja maailma 1800 –luvulla: esimerkiksi nationalismin synty ja merkitys maailmanhistoriassa. Helsingin teollinen kehitys ja oman alueen historia.	L1-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S2-S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan. Esimerkiksi venäläistämistoimet ja vihreän kullan merkitys Suomen vaurastumisessa.	
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T5	S1-S2 Suurten sotien aika:	L1-L4, L6, L7

Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	Ensimmäinen maailmansota: pohditaan tavallisten sotilaiden asemaa rintamalla esimerkiksi audiovisuaalisen ja muun lähdemateriaalin avulla. Kotirintaman arki Imperialismin aika: tutkimusmatkoja ja siirtomaita. Pohditaan esimerkiksi kolonialismin ja tutkimusmatkojen syitä ja seurauksia.	
T7 Ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty esimerkiksi teollistuminen, teknologinen kehittyminen, työläisen ja porvarin arki, sosialismi, kaupungistuminen. Miten ilmiöt ovat muuttaneet maailmaa?	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 Ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	S2 Ihmiset muuttavat maailmaa, esimerkiksi Pohjois-Amerikan alkuperäisasukkaat, villi länsi, orjakauppa, Yhdysvaltain itsenäistyminen, Ranskan vallankumous, aatehistoria, nationalismi	L1-L4, L7

Historian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee kiinnostusta historiaa kohtaan - ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä - ymmärtää historiallista muutosta ja jatkuvuutta - osaa sijoittaa opiskelemansa historialliset tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä 1700- ja 1800-luvuilla ja niiden avulla aikajärjestykseen - osaa arvioida erilaisten historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden syitä ja seurauksia erityisesti ensimmäiseen maailmansotaan asti - osaa etsiä historiallista tietoa erilaisista lähteistä - osaa keskustella ihmisen toiminnan motiiveista ja kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä - osaa käyttää ja vertailla erilaisia lähteitä ja muodostaa tulkintoja niiden pohjalta

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, Helsingin ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Historian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja- alainen osaaminen
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S3-S4 Ajankohtaiset aiheet ja niiden tulkinta historian näkökulmasta.	L1-L5
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T3 Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.	S4 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret. Euroopan unioni ja sen kehitys.	
T4 Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S3-S4 Suomi osana toista maailmansotaa, talvisota, jatkosota, Lapin sota, jälleenrakentaminen, sotakorvaukset.	L1, L2, L3
T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S4 Toinen maailmansota ja sen syyt ja seuraukset.	L1-L4, L6, L7
T6 Auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S3-S4 Demokratia vai diktatuuri? Miksi demokratia ei ole aina voittanut?	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 Kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S4 Sota ihmisten arjessa.	L1, L2, L4
T9 Ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia	S3-S4 Maailmansotien aikaiset joukkotuhot ja holokaustin käsittely historiallisen empatian vahvistamiseksi.	L1-L4, L7
T10 Ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S5-S6 Siirtomaiden itsenäistyminen: Esimerkiksi Intia tai Lähi-Itä	L1, L2, L4, L5
T11 Harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S5-S6 Elinkeinorakenteen muutos, palveluammattien yleistymisen ja kaupungistuminen.	L1, L2, L4, L5
T12 Ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S5-S6 Tulevaisuustutkimus.	L1-L7

Historian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä - osaa arvioida erilaisten historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden syitä ja seurauksia erityisesti 1900-luvun osalta toiseen maailman sotaan asti - osaa kuvata ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä - osaa erotella historiallisia tapahtumia ja ilmiöitä kylmästä sodasta nykypäivään sekä nähdä niistä muodostuvan jatkumon - osaa käyttää ja vertailla erilaisia historiallisia tiedonlähteitä ja muodostaa tulkintoja niiden pohjalta - osaa arvioida tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksen avulla

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, Helsingin ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Historian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja- alainen osaaminen
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S3-S4 Sota- ja muu propaganda ja sen vaikutus ihmisten mielipiteisiin ja toimintaan.	L1-L5
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T3 Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.	S4 Kylmä sota ja idän ja läntisen maailman poikkeavat aatemaailmat.	
T4 Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S3-S4 Suomi osana toista maailmansotaa, talvisota, jatkosota, Lapin sota, jälleenrakentaminen, sotakorvaukset.	L1, L2, L3

T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S4 Toinen maailmansota ja sen syyt ja seuraukset.	L1-L4, L6, L7
T6 Auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S3-S4 Demokratia vai diktatuuri? Miksi demokratia ei ole aina voittanut?	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 Kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S4 Sota- ja muu propaganda.	L1, L2, L4
T9 Ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia	S3-S4 Maailmansotien aikaiset joukkotuhot ja holokaustin käsittely historiallisen empatian vahvistamiseksi.	L1-L4, L7
T10 Ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S5-S6 Siirtomaiden itsenäistyminen: Esimerkiksi Afrikan maiden itsenäistymiskehitys	L1, L2, L4, L5
T11 Harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S5-S6 Hyvinvointiyhteiskunnan kehittyminen ja ylläpitäminen. Epävakaa maailmanrauha, kylmä sota ja asevarustelu.	L1, L2, L4, L5
T12 Ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S5-S6 Kestävä tulevaisuus. Mitä historia on meille opettanut?	L1-L7

Historian oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä - osaa arvioida erilaisten historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden syitä ja seurauksia erityisesti 1900-luvun osalta toiseen maailman sotaan asti - osaa kuvata ihmisen toiminnan tarkoituksia - osaa erotella historiallisia tapahtumia ja ilmiöitä kylmästä sodasta nykypäivään sekä nähdä niistä muodostuvan jatkumon - osaa käyttää ja vertailla erilaisia historiallisia tiedonlähteitä ja muodostaa tulkintoja niiden pohjalta - osaa arvioida tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksen avulla

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7–9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7–9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja osaamisen osoittamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt historian tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on historian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Historian päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Tiedon hankkiminen menneisyydestä							

T2 aktivoi oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1–S6	Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.	Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen	Oppilas löytää ohjatusti historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää informaatiota hänelle annetusta lähteestä. Oppilas tunnistaa opettajan ohjaamana, että samasta ilmiöstä tai lähteestä esiintyy erilaisia tulkintoja.	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä tunnistaa lähteiden luotettavuuden ja esitetyissä tulkinnoissa eroja.	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä erittelee vähemmän ja enemmän luotettavia lähteitä ja tulkintoja toisistaan.	Oppilas käyttää erilaisia lähteitä ja erottaa tutkittavaan ilmiöön liittyvät lähteet muista lähteistä. Oppilas selittää, miten samoista lähteistä voi tehdä erilaisia tulkintoja, ja arvioi tulkintojen mahdollisia puutteita.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen							
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja pystyy opettajan ohjaamana suhteuttamaan ne ajallisesti toisiinsa.	Oppilas muistaa menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja antaa joitain esimerkkejä tarkasteltavana olevalla historiallisella ajanjaksolla ominaisista piirteistä.	Oppilas käyttää menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja kuvaa tarkasteltavana olevalla historiallisella ajanjaksolla ominaisia piirteitä.	Oppilas jäsentää historiallisten tapahtumien, ilmiöiden ja ajanjaksojen aikajärjestyksen ja ajallisia yhteyksiä. Oppilas käyttää aikaan liittyviä käsitteitä ja erittelee historian keskeisiin ajanjaksoihin liittyviä tapahtumia, henkilöitä ja ilmiöitä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaa ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	Historiallinen empatia	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.	Oppilas tunnistaa, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema vaikuttavat heidän tekojensa motiiveihin.	Oppilas tulkitsee ihmisten toiminnan tarkoituksena ja erittelee, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema tai historiallinen konteksti vaikuttavat	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan, arvioi hänen toimintansa motiiveja sekä tarkastelee sitä, miten hänen sosiaalinen tai yhteiskunnallinen

							hänen toimintaansa.	nen asemansa tai historiallinen konteksti vaikuttavat hänen toimintaansa.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoidaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.	Syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa sekä muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina.	Oppilas tunnistaa, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksiperien analysointiin.	Oppilas ymmärtää, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksiperien analysointiin.	Oppilas ymmärtää, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksiperien analysointiin.	Oppilas erottelee historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeitä ja analysoi historiallisten tapahtumien syitä ja seurauksia (kuten välittömien ja pitkäkestoisten syiden merkitystä).
T7 ohjata oppilasta analysoidaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6			Oppilas nimeää muutokselle tai muuttumattomuudelle jonkin yksittäisen syyn.	Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.	Oppilas ymmärtää, että historiallisilla tapahtumilla ja ilmiöillä on erilaisia syitä ja seurauksia, ja antaa niistä esimerkkejä.	Oppilas erittelee, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen toisin tai samoin kuin nykyään.	Oppilas arvioi, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään ja miten tapahtuman tai ilmiön seuraukset vaikuttivat erilailla eri asemassa oleviin ihmisiin ja ihmisryhmiin.
Historiallisen tiedon käyttäminen								
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Oppilas rohkaistuu tulkintojen tekemiseen.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>				

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	S1–S6	Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten ihmisen toiminnan motiivi näkyy jossain historian tapahtumassa tai ilmiössä.	Oppilas kuvailee, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.	Oppilas esittää päätelmän, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.	Oppilas selittää ihmisen toiminnan motiiveja sekä sitä, miten ihmisten taustat ja historiallinen konteksti vaikuttavat niihin.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	Oppilas oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja niiden luotettavuuden arvioiminen	Oppilas antaa ohjatusti jonkin esimerkin siitä, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen.	Oppilas kuvailee, miten historiatietoa käytetään johonkin ja antaa esimerkkejä tulkintoihin sisältyvästä puolueellisuudesta.	Oppilas kuvailee, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja erittelee tulkintoihin sisältyvää puolueellisuutta.	Oppilas selittää, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja miten lähteiden tulkitsijan tausta voi vaikuttaa tulkinnan luotettavuuteen.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Oppilas oppii käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan niiden pohjalta oman perustellun tulkintansa.	Historian tietolähteiden käyttäminen ja historiatiedon tuottaminen	Oppilas vastaa ohjatusti menneisyyttä koskeviin kysymyksiin hänelle annetun tietolähteen pohjalta. Oppilas muodostaa opettajan ohjaamana jostain lähteestä tulkinnan.	Oppilas esittää jonkin tulkinnan hyödyntäen käytössään olevia lähteitä.	Oppilas vastaa menneisyyttä koskeviin kysymyksiin tulkitseamalla erilaisista lähteistä saamaansa informaatiota. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.	Oppilas tulkitsee erilaisia historiallisen tiedon lähteitä. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.	Historiatietoisuuden hyödyntäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvailee, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvailee, miten historiatiedolla voidaan perustella jokin tulevaisuuden valinta.	Oppilas esittää arvion siitä, miten tulkinnat menneisyydestä vaikuttavat ihmisten tulevaisuuden odotuksiin ja valintoihin.

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7–9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan koulu yhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilas harjaantuu eettisessä pohdinnassa yhteiskunnallisella tasolla ja ymmärtää, mitä tarkoittaa kriittinen ajattelu. Harjoitellaan oman mielipiteen perustelemista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilas syventää demokraattisen vaikuttamisen taitojaan. Oppilas tarkastelee avoimesti yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä, kulttuureja ja vähemmistöryhmiä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilas ymmärtää oman talouden kestävän ylläpidon perusteet.

L4 Monilukutaito: Oppilas hankkii, yhdistää, muokkaa, tuottaa, esittää ja arvioi tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologisia taitoja osana oppiaineen opiskelua, erityisesti tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa

työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Oppilas tutustuu erilaisiin yhteiskunnallisen verkostoitumisen väyliin.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas ymmärtää jatko-opintojen merkityksen. Oppilas pyrkii taloudellisessa toiminnassa vastuullisuuteen ja yritteliäisyyteen ja toimii taloudessaan vastuullisesti ja yritteliäästi. Oppilas tutustuu erilaisiin ammatteihin, joissa tarvitaan yhteiskunnallista tietotaitoa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilas pohtii menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilas pystyy osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Pehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa pehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Pehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Pehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys arvot ja asenteet		
T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1, S2, S3, S4 Yksilö yhteiskunnan jäsenenä Arkielämä ja oman elämän hallinta: yksilön vastuut, velvollisuudet ja oikeudet Oman elämän kannalta oleellisen ja merkityksellisen tiedon etsiminen, löytäminen ja hyödyntäminen	L3, L4, L5, L7

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
<p>T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta</p> <p>T4 Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä</p>	<p>S1, S2, S3, S4 Suomalainen hyvinvointivaltio Sosiaaliturva Opintososiaaliset etuudet Oikeusvaltion toimintaperiaatteet, Perusoikeudet Ajankohtaiset asiat ja ilmiöt</p>	<p>L2, L3, L4, L5, L7</p>
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
<p>T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti</p> <p>T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänsä kansalaisena</p>	<p>S1, S2, S3 Oma rooli yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä Suomen väestö Maamme vähemmistöryhmät</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>

Yhteiskuntaopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoittaa kiinnostusta ympäröivään yhteiskuntaan - ymmärtää yhteiskunnallisen toiminnan lähtökohtia - saa valmiuksia aktiivisena kansalaisena toimimiseen - ymmärtää hyvinvointivaltion käsitteen merkityksen - harjoittelee yhteiskunnallista eettistä pohdintaa - ymmärtää Suomen ja muiden valtioiden tekemiä erilaisia turvallisuuspoliittisia ratkaisuja - tutustuu suomalaisen oikeusjärjestelmän rakenteeseen - tunnistaa maamme vähemmistöryhmiä - tutustuu oman kotikunnan toimintaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys arvot ja asenteet		
T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1, S2, S3, S4 Yksilö yhteiskunnan jäsenenä Arkielämä ja oman elämän hallinta: yksilön vastuut, velvollisuudet ja oikeudet Oman elämän kannalta oleellisen ja merkityksellisen tiedon etsiminen, löytäminen ja hyödyntäminen	L3, L4, L5, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojään suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta T4 Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojään ja taitojään sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1, S2, S3, S4 Suomalainen hyvinvointivaltio Sosiaaliturva Opintososiaaliset etuudet Turvallisuuspolitiikka Oikeusvaltion toimintaperiaatteet, kansalaisten yhdenvertaisuus Perusoikeudet Ihmisoikeudet Ajankohtaiset asiat ja ilmiöt	L2, L3, L4, L5, L7
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänsä kansalaisena	S1, S2, S3 Oma rooli yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä Suomen väestö Maamme vähemmistöryhmät YK Suomi kansainvälisenä toimijana, diplomatia	L2, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoittaa kiinnostusta ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana - ymmärtää yhteiskunnallisen toiminnan peruseriaatteet - saa valmiuksia aktiivisena kansalaisena toimimiseen - ymmärtää hyvinvointivaltion käsitteen merkityksen - harjoittelee yhteiskunnallista eettistä pohdintaa - ymmärtää Suomen ja muiden valtioiden tekemiä erilaisia turvallisuuspoliittisia ratkaisuja ja niiden taustalla olevia syitä - tutustuu suomalaisen oikeusjärjestelmän rakenteeseen ja ymmärtää oikeusvaltion pääperiaatteiden ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisen merkityksen - tunnistaa maamme vähemmistöryhmiä - osoittaa kiinnostusta oman kotikunnan toimintaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1, S2, S3, S4 Demokraattisen päätöksenteon haasteet esimerkiksi syrjäytyminen, ääri-ideologiat, populismi Erialaisten veroratkaisujen vaikutukset ja niiden oikeudenmukaisuus	L1, L4, L5, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S1, S2, S3 Suomen oikeusjärjestelmä Rikokset ja niiden seuraamukset Tuomioistuimet	L2, L4, L5, L7
T4 Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1, S2, S3, S4 Markkinointi Mainonta Ajankohtaiset asiat	L3, L4, L5
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T5 Rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S2, S3, S4 Yritystoiminta Työt ja ammatit: työn hakeminen, palkka, työelämän pelisäännöt, tulevaisuuden työelämä	L1, L4, L5, L6, L7

<p>T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena</p>	<p>S1, S2, S3, S4 Euroopan unionin merkitys ja päätöksenteko</p>	<p>L1, L4, L5, L6, L7</p>
<p>T8 Ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti</p>	<p>S1, S2, S3, S4 Kuluttaminen ja kuluttajansuoja Asuminen Rahankäyttö esimerkiksi säästäminen ja sijoittaminen, lainan oton kustannukset Talouspolitiikka: julkinen talous, verotus</p>	<p>L2, L4, L5, L6, L7</p>
<p>T9 Ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa</p>	<p>S1, S2, S3, S4 Demokraattinen yhteiskunta: Kansalaisen vaikuttamisen mahdollisuudet ja keinot Mielipiteisiin vaikuttaminen Media Kansalaisjärjestöt Lähidemokratia Äänestäminen ja vaalit Vallankäyttö ja päätöksentekorakenne (kunta, eduskunta, hallitus, presidentti, EU)</p>	<p>L2, L4, L5, L6, L7</p>

Yhteiskuntaopin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteet paikallisella, kansallisella sekä globaalilla tasolla - saa valmiuksia toimia aktiivisena ja omaa lähiyhteisöään kehittävänä kansalaisena - harjoittelee osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun - arvioi median roolia ja merkitystä kriittisesti sekä käyttää mediataitojaan monipuolisesti - harjoittelee yhteiskunnallista eettistä pohdintaa - saa tietoja ja taitoja hallita omaa talouttaan kestäväällä tavalla - ymmärtää yritteliään ja vastuullisen taloudellisen toiminnan perusteet - syventää työelämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja - ymmärtää valtiontalouden perusteet.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niinkin tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi

erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7–9

7-9Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuun erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi eli formatiivinen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista sekä kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja osaamisen osoittamisen tavat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Yhteiskuntaopin päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta	S1–S4	Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan</i>			

yhteiskuntaoppiin tiedonalana				<i>osana itsearviointia.</i>			
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyä liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys							
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa esimerkeistä ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltion keskeisiä toimijoita ja toimintaperiaatteita.	Oppilas kuvailee ihmisoikeuksia, oikeusvaltion toimijoita ja toimintaperiaatteita. Oppilas löytää ohjatusti tietoa laista ja oikeudesta.	Oppilas erittelee, miten ihmisoikeus- ja oikeusvaltioperiaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa. Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta asianmukaista tietolähdettä käyttäen.	Oppilas arvioi ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista yhteiskunnassa. Oppilas käyttää lakia ja oikeutta koskevia tietolähteitä ongelmanratkaisussa vaativissa tehtävissä.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas tunnistaa ohjatusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita. Oppilas löytää ohjatusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä antaa ohjatusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä ja toimintaa. Oppilas löytää eri lähteistä tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta ja havaitsee eroja tietolähteiden antamissa tiedoissa. Oppilas kuvailee median vaikutusta omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee lähteiden tietoja keskenään. Oppilas erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.	Oppilas hankkii ja erittelee yhteiskuntaa ja taloutta käsittelevää tietoa eri näkökulmia huomioon ottavalla ja kriittisellä tavalla. Oppilas arvioi kriittisesti median toimintaa ja mediavaikuttamista yhteiskunnassa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							

T5 rohkaista oppilasta kehittämään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.	Yrittäjyys- ja työelämätaitojen käyttäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.	Oppilas kuvailee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä. Oppilas kertoo, mitä mahdollisuuksia palkkatyö ja yrittäjän ammatti tarjoavat yksilölle.	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa. Oppilas vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä yhteiskunnassa. Oppilas arvioi palkkatyön ja yrittäjyyden merkityksiä yksilölle.
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu	Oppilas osoittaa tunnistavansa esimerkkien avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.	Oppilas kuvailee erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.	Oppilas erittelee erilaisten väestöryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.	Oppilas arvioi keinoja, joilla voidaan tukea väestöryhmien yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisten päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä. Oppilas osoittaa esimerkeistä, miten demokraattinen päätöksenteko ilmenee hänen lähiyhteisössään.	Oppilas kuvailee demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla. Oppilas kuvailee, millä eri tavoin demokraattisia toimintatapoja voidaan toteuttaa hänen lähiyhteisössään.	Oppilas erittelee, miten eri päätöksentekotavat edistävät demokratiaa ja miten demokraattista päätöksentekoa tuetaan paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin ja globaalilla tasolla. Oppilas soveltaa demokraattisia toimintatapoja omassa lähiyhteisössään.	Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta, miten demokratian päämäärät toteutuvat päätöksenteossa eri tasoilla. Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisia toimintatapoja lähiyhteisössään ja laatii perusteltuja ehdotuksia niiden kehittämiseksi.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämisen, oman talouden hallintaan ja	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja	Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa ohjatusti tuntevansa joitakin taloudellisen toiminnan muotoja (kuten	Oppilas selittää taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä yksilön taloudessa.	Oppilas erittelee taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantaloudessa.	Oppilas perustelee kestävää tulevaisuutta edistäviä ratkaisuja ja arvioi niiden vaikutuksia

vastuulliseen kuluttamiseen kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti		kansantalouden näkökulmasta.		kuluttaminen, säästäminen). Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti yksilön keinoja vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas kuvailee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.	Oppilas erittelee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.	koti- ja kansantalouksille. Oppilas arvioi annettun aineiston pohjalta yksilön taloudenpitoa koskevia suunnitelmia kestävä talouden näkökulmasta.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnassa omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1–S4	Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallisen toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja.	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis-, media- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen	Oppilas antaa ohjatusti esimerkkejä keinoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Oppilas ottaa kantaa yhteiskunnalliseen aiheeseen.	Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Oppilas perustelee mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.	Oppilas osallistuu yhteiskunnallisten poliittisten kysymysten käsittelyyn ja vertailee erilaisia tapoja vaikuttaa. Oppilas perustelee monipuolisesti mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.	Oppilas osallistuu rakentavasti yhteiskunnallisten poliittisten kysymysten käsittelyyn sekä esittää arvioita niistä käytävästä keskustelusta.

15.4.14 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokan 7–9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään

musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Lähtökohtana musiikinopetuksessa on, että koko luokka soi. Musiikin opetus sisältää laulamista, soittamista, liikkumista, kehorytmiikkaa, kuuntelua ja leikkiä. Lisäksi opetuksessa käytetään musiikkiteknologiaa. Soittimisto on mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman monipuolinen koostuen mm. laattasoittimista, rytmisoittimista, ukuleleista ja bändisoittimista.

Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet musiikissa vuosiluokalla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta oman oppimisprossin suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista sekä tunnistamaan ja kehittämään omia oppimisen strategioita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Musiikin kulttuuriseen, tyylliseen ja historialliseen monimuotoisuuteen tutustuminen vahvistaa oppilaan kulttuurista ymmärrystä ja arvostamista. Musiikki tarjoaa mahdollisuuden kokea, eläytyä ja ilmaista myös ilman yhteistä kieltä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Vahvistetaan oppilaan tunnetaitoja ohjaamalla tätä tiedostamaan musiikki hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

L4 Monilukutaito: Oppilas oppii huomaan ja ymmärtämään, miten musiikilla vahvistetaan mielikuvia ja ilmennetään kulttuureja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Musiikki tarjoaa mahdollisuuden omien tuotosten luomiseen ja tallentamiseen teknologian avulla. Omien tuotosten säveltämistä ja tallentamista voidaan tehdä mm. Tablet-laitteiden sovellusten ja tarjolla olevien nauhoitusjärjestelmien kautta. Musiikkia voidaan esittää käytössä olevia AV-laitteita hyödyntäen. Tutustutaan digitaalisen sisällön tekijänoikeuksiin konkreettisten esimerkkien kautta. Musiikin teorian harjoittelussa käytetään sähköisiä materiaaleja, harjoituksia ja oppimisleikkejä. Sähköisiä aineistoja hyödynnetään osana musiikin historian opiskelua.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Oppilas oppii harjoittelemaan sisukkaasti ja pyrkimään viimeistelyyn lopputulokseen. Kannustetaan omien taitojen hyödyntämiseen ja jakamiseen musisoinnissa. On monia erilaisia ammatteja, joissa tarvitaan musiikin osaamista.

L7 Osallistuminen ja vaikuttaminen: Musisoiminen on lähtökohtaisesti yhteistyötä, jossa jokaisella on vastuu sekä omasta osastaan että yhteisestä tuotoksesta. Musiikki voi antaa oppilaille esimerkin yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta esimerkiksi hyväntekeväisyysesiintymisten kautta.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7–9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt

tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät Helsingin mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiinsa liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S3, S4 Ohjataan oppilasta toimimaan ryhmässä rakentavasti ja muita kannustaen	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1, S4 Ohjataan oppilasta havainnoimaan omassa äänessä tapahtuvia muutoksia (äänenmurros) Kannustetaan ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistumaan yhteislauluun	L2
T3 Kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja	S1, S2 Vahvistetaan oppilaan osaamista musiikin eri osa-alueilla: - rytmi	L2

yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin	- melodia - harmonia	
T4 Rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1, S2 Vahvistetaan oppilaan taitoa eläytyä ja ilmentää musiikkia kehollaan	L2
T5 Tarjota oppilalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S4, S3 Musiikin kuuntelussa lähtökohtana on aktiivinen kuuntelu, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti (liikkuen), visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden	L2
T6 Kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1, S3, S4 Käytetään improvisaation kautta syntyviä musiikillisia ideoita omien tai ryhmissä suunniteltujen sävellysten tekemisessä	L1, L2, L6
T7 Ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1, S3 Tutustutaan musiikkiteknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin oman musiikin tekemisessä, muokkaamisessa ja tallentamisessa sekä liittämässä esim. kuvaan	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenajana ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S3, S4 Tutustutaan musiikkiin kulttuurin ilmentäjänä ja vaikuttamisen keinona (esimerkiksi historiallinen, globaali, genret, mainosmusiikki)	L2, L4
T9 Rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S2 Ohjataan oppilasta käyttämään musiikin käsitteitä ja terminologiaa musiikillisen toiminnan yhteydessä	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S3 Tuetaan ja kannustetaan oppilasta oman musiikkisuhteen rakentamisessa	L3, L4

T11 Ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S3 Ohjataan oppilasta käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisoititilanteissa	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1, S2 Ohjataan oppilasta musiikillisen oppimisprosessin suunnitteluun	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - musisoi ryhmässä omia vahvuuksiaan hyödyntäen ja toiset huomioiden - laulaa osana musisoivaa ryhmää ja tutustuu erilaisiin äänenkäyttötapoihin - ilmaisee itseään ja musiikkia liikkeen avulla luovasti - ymmärtää musiikin taiteenlajina, kulttuurin ilmentäjänä ja vaikuttamisen keinona - keskustelee musiikista käyttäen musiikin terminologiaa - käyttää musiikkia oman hyvinvoinnin edistämiseksi - osaa eri tilanteissa suojella kuuloaan - käyttää soittimia ja laitteita tarkoituksenmukaisella tavalla

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S3, S4 Kannustetaan oppilasta omien vahvuuksiensa hyödyntämiseen musisoinnissa	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1, S4 Kannustetaan ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistumaan yhteislauluun Tutustutaan erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin	L2
T3 Kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja	S1, S2 Laajennetaan oppilaan osaamista musiikin eri osa-alueilla:	L2

yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimin	<ul style="list-style-type: none"> - rytmi (oma syke - yhteinen syke, beat - offbeat, synkooppi, kolmimuunteisuus, aika-arvot, tahtilajit) - melodia (ostinato, riffi, soolo, asteikot esim. pentatoninen, blues) - harmonia (sointutehot, sointukierrot) 	
T4 Rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1, S2 Syvennetään oppilaan taitoa eläytyä ja ilmentää musiikkia kehollaan (kehorytmiikka, liike, tanssi)	L2
T5 Tarjota oppilaille mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S4, S3 Aktiivisen kuuntelun kautta hahmotetaan ja analysoidaan musiikkikäsitteitä Rohkaistaan oppilasta kuvailemaan kuulemaansa ja kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista ja tunteista	L2
T6 Kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1, S3, S4 Ohjataan oppilasta ideoimaan, suunnittelemaan ja käyttämään musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistäen (esimerkiksi kuva, liike, teksti, draama)	L1, L2, L6
T7 Ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1, S3 Tutustutaan musiikkiteknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin oman musiikin tekemisessä, muokkaamisessa ja tallentamisessa sekä liittämässä esim. kuvaan Ohjataan oppilasta hyödyntämään musiikkiteknologiaa myös laajemmissa oppimiskokonaisuuksissa	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenajoina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S3, S4 Syvennetään musiikkiin kulttuurin ilmentäjänä ja vaikuttamisen keinona (esimerkiksi historiallinen, globaali, genret, mainosmusiikki)	L2, L4
T9 Rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S2 Ohjataan oppilasta käyttämään musiikin käsitteitä ja terminologiaa musiikillisen toiminnan yhteydessä	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S3 Tuetaan ja kannustetaan oppilasta oman musiikkisuhteen rakentamisessa	L3, L4

T11 Ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S3 Ohjataan oppilasta käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselle ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1, S2 Kannustetaan oppilasta pitkäjänteisyyteen musiikillisten taitojen kehittämisessä ja musiikillisten tuotosten viimeistelyssä	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - musisoi ryhmässä omia vahvuuksiaan hyödyntäen ja toiset huomioiden - laulaa osana musisoivaa ryhmää ja tutustuu erilaisiin äänenkäyttötapoihin - eläytyy ja jäsentää kuulemaansa musiikkia ja sanallistaa kokemuksiaan perustellen - hyödyntää musiikkitekniologiaa musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa - keskustelelee musiikista käyttäen musiikin terminologiaa - käyttää musiikkia oman hyvinvoinnin edistämiseksi - osaa eri tilanteissa suojella kuuloaan - käyttää soittimia ja laitteita tarkoituksenmukaisella tavalla

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 Kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S3, S4 Ohjataan oppilasta toimimaan ryhmässä rakentavasti ja muita kannustaen Kannustetaan oppilasta omien vahvuuksiensa hyödyntämiseen musisoinnissa	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 Ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1, S4 Ohjataan oppilasta havainnoimaan omassa äänessä tapahtuvia muutoksia (äänenmurros) Kannustetaan ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistumaan yhteislauluun Tutustutaan erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin	L2
T3	S1, S2	L2

Kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	Vahvistetaan oppilaan osaamista musiikin eri osa-alueilla: <ul style="list-style-type: none"> - rytmi (oma syke - yhteinen syke, beat - offbeat, synkooppi, kolmimuunteisuus, aika-arvot, tahtilajit) - melodia (ostinato, riffi, soolo, asteikot esim. pentatoninen, blues) - harmonia (sointutehot, sointukierrot) - muoto (muotorakenteet) - sointiväri (erilaiset soittimet ja soitinkokoonpanot) 	
T4 Rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1, S2 Vahvistetaan oppilaan taitoa eläytyä ja ilmentää musiikkia kehollaan (kehorytmiikka, liike, tanssi)	L2
T5 Tarjota oppilaille mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S4, S3 Musiikin kuuntelussa lähtökohtana on aktiivinen kuuntelu, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään motorisesti (liikkuen), visuaalisesti ja mielikuvitusta aktivoiden Aktiivisen kuuntelun kautta hahmotetaan ja analysoidaan musiikkikäsitteitä	L2
T6 Kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1, S3, S4 Käytetään improvisaation kautta syntyviä musiikillisia ideoita omien tai ryhmissä suunniteltujen sävellysten tekemisessä Ohjataan oppilasta ideoimaan, suunnittelemaan ja käyttämään musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistäen (esimerkiksi kuva, liike, teksti, draama)	L1, L2, L6
T7 Ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1, S3 Tutustutaan musiikkiteknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin oman musiikin tekemisessä, muokkaamisessa ja tallentamisessa sekä liittämässä esim. kuvaan	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenajoina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S3, S4 Tutustutaan musiikkiin kulttuurin ilmentäjänä ja vaikuttamisen keinona (esimerkiksi historiallinen, globaali, genret, mainosmusiikki)	L2, L4
T9 Rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S2	L4

	Ohjataan oppilasta käyttämään musiikin käsitteitä ja terminologiaa musiikillisen toiminnan yhteydessä	
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S3 Tuetaan ja kannustetaan oppilasta oman musiikkisuhteen rakentamisessa	L3, L4
T11 Ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S3 Ohjataan oppilasta käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1, S2 Ohjataan oppilasta musiikillisen oppimisprosessin suunnitteluun	L1

Musiikin oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - musisoi ryhmässä omia vahvuuksiaan hyödyntäen ja toiset huomioiden - laulaa osana musisoivaa ryhmää ja tutustuu erilaisiin äänenkäyttötapoihin - ilmaisee itseään ja musiikkia liikkeen avulla luovasti - eläytyy ja jäsentää kuulemaansa musiikkia ja sanallistaa kokemuksiaan perustellen - suunnittelee ja käyttää musiikkia luovasti eri taiteenaloja yhdistellen - hyödyntää musiikkitekniologiaa musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa - ymmärtää musiikin taiteenlajina, kulttuurin ilmentäjänä ja vaikuttamisen keinona - keskustelee musiikista käyttäen musiikin terminologiaa - käyttää musiikkia oman hyvinvoinnin edistämiseksi - osaa eri tilanteissa suojella kuuloaan - käyttää soittimia ja laitteita tarkoituksenmukaisella tavalla - kehittää edelleen musiikillisia taitojaan ja pyrkii viimeistelyyn lopputulokseen.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7–9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintä teknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokalla 7–9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokalla 7–9

Musiikin opetuksessa formatiivinen arviointi tarkoittaa kannustavaa ja rakentavaa palautetta opintojen aikana. Se tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen liittyviä kokonaisuuksia. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti sekä soveltamaan käytännössä oppimaansa musiikin tietoa ja taitoa. Musiikin summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että musiikillisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Musiikissa harjoittelu- ja työskentelytaitojen kehittäminen eli oppimaan oppiminen on yksi arvioitavista kriteereistä.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt musiikin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on musiikin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan musiikin oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Musiikissa oppilaan oppimisen tavoitteet on johdettu musiikin opetuksen tavoitteista. Musiikin oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet koostuvat osallisuuden taidoista, musiikillisista taidoista ja tiedoista, luovasta tuottamisesta, kulttuurisen ymmärtämisen taidoista, monilukutaidosta, hyvinvoinnin ja ääniturvallisuuden taidoista sekä oppimaan oppimisen taidoista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanan kuvauksiin.

Musiikin päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus							
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan	S1–S4	Oppilas toimimaan musiikillisten	Musiikillisen ryhmän	Oppilas osallistuu musisoivan	Oppilas osaa toimia musisoivan	Oppilas toimii itsenäisesti musisoivan	Oppilas toimii rakentavasti musisoivan

toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä		yhteisöjen jäsenenä.	jäsenenä toimiminen	ryhmän toimintaan opettajan konkreettisen ohjeen mukaan.	ryhmän jäsenenä.	ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan.	ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen							
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään osana musiikillista ilmaisua.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovitteen osuutensa osaksi kokonaisuutta.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä tehtävän ja tilanteen mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmis-, melodia- ja soitusoittoja	S1–S4	Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmis-, melodia- ja soitusoittoja.	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu soittamiseen konkreettisen ohjauksen alaisena.	Oppilas soittaa keho-, rytmis-, melodia- ja soitusoittoja ja osallistuu yhteissoittoon pyrkien soittamaan osuutensa kokonaisuuteen.	Oppilas soittaa keho-, rytmis-, melodia- ja soitusoittoja ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.	Oppilas soittaa keho-, rytmis-, melodia- ja soitusoittoja ja osallistuu yhteissoittoon sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1–S4	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisten keinoin.	Musiikkiliikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas soittaa liikumistaan musiikkiin ja osallistuu ryhmän jäsenenä musiikkiliikunnalliseen ilmaisuun.	Oppilas soittaa liikemiljöön kuulemansa musiikkiin ja ilmaisee musiikkia liikuen, myös rytmisesti seuraten ja ilmaisten.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1–S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia esittäen kuulemistaan yksittäisiä huomioita.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia keskustellen havainnoistaan sekä perustellen näkemyksiään.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja	S1–S4	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, soittaen ja	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osallistuu luovan	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehitellen ja

ohjata häntä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn		säveltäen sekä työskentelemällä taiteidenvälisesti.		tuottamisen prosessiin.	yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.	elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.	toteuttaen moninaisia sekä kekseliäitä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tietojen ja viestintäteknologian käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1–S4	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologian musiikin tekemisessä sekä tallentamisessa osana monialaisia kokonaisuuksia.	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas kokeilee joitakin musiikkiteknologian työkaluja opettajan konkreettisten ohjeiden mukaan.	Oppilas kokeilee musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä itsenäisesti.	Oppilas käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.	Oppilas käyttää monipuolisesti musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito							
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1–S4	Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas tunnistaa joitakin tapoja käyttää musiikkia viestimiseen ja vaikuttamiseen. Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikulttuureja.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin monista käyttötavoista ja kulttuurisista ilmenemismuodoista ja osaa kertoa havainnoistaan.	Oppilas jäsentää musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja kertoen havainnoistaan.	Oppilas analysoi ja arvioi musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja ja osaa keskustella niistä.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.	S1–S4	Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin käsitteitä ja symboleja.	Oppilas käyttää yksittäisiä musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja joitakin musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.	Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.	Oppilas käyttää ja soveltaa sujuvasti ja tarkoituksenmukaisesti musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa							
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1–S4	Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia</i>			

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1–S4	Oppilas huolehtii kuulostaan ja pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas noudattaa annettavia turvallisuusohjeita.	Oppilas ottaa huomioon ääniympäristön turvallisuuteen liittyvät tekijät sekä käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuden sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.	Oppilas huolehtii vastuullisesti musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa							
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.	S1–S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.	Oppimisen taidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas asettaa itselleen ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, toimii niiden suuntaisesti ja työskentelee niiden suuntaisesti	Oppilas asettaa ohjattuna itselleen musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, harjoittelee niiden suuntaisesti sekä arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.	Oppilas asettaa musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita ja työskentelee niiden mukaisesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.

15.4.15 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja jallmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä

muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 8–9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuvataiteen opetuksessa vuosiluokalla 8–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Harjoitellaan tiedon soveltamista ja näkemysten perustelemista. Ohjataan luovaan ongelmanratkaisuun monitulkintaisin tehtävin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Rakennetaan aktiivista ja omakohtaista suhdetta visuaaliseen kulttuuriin ja tarkastellaan sen merkitystä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Rikastetaan omaa ilmaisua ottamalla vaikutteita eri kulttuurien kuvailmaisun tavoista omaan työskentelyyn. Opetellaan edelleen ryhmätyötaitoja, perustelemaan mielipiteitä ja kunnioittamaan toisen näkemystä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat osallistuvat oppimisen suunnitteluun. Opetellaan huolehtimaan välineistä ja työskentely-ympäristön viihtyisyydestä. Itseilmaisuus, omakohtaiset ratkaisut, uuden kokeileminen ja epäonnistumisenkin kohtaaminen kehittävät tunnetaitoja.

L4 Monilukutaito: Syvennetään teoksen rakenteen ja sisällön tarkastelun taitoja. Hyödynnetään monipuolisia ilmaisun keinoja (esimerkiksi maalaaminen, media-, tila- ja käsitetaide, performanssi). Kuvaan suhtaudutaan yhtenä monista tutkimisen ja tiedon esittämisen tavoista. Käytetään kuvanteon rinnalla myös muita tutkimisen ja tiedon esittämisen tapoja.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Syvennetään tieto- ja viestintätekniiikan ja mediaympäristöjen käyttötaitoja tiedonhaussa, vuorovaikutuksessa, luovassa ilmaisussa ja vaikuttamisen keinona (esimerkiksi digitaalinen kuva, kuvankäsittely, editointi, verkkoympäristöt, kuvan julkaiseminen). Ohjataan tv:t:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön sekä syvennetään tekijänoikeustietämystä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys: Pohditaan, missä ammateissa ja elämän alueilla tarvitaan visuaalista osaamista. Ohjataan ilmiökeskeiseen projektityöskentelyyn esimerkiksi yhteistyössä muiden oppiaineiden tai koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Kannustetaan sinnikkääseen yrittämiseen ja uusien tekotapojen kokeilemiseen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Ohjataan arvottamaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä esimerkiksi esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta. Ohjataan pohtimaan esimerkiksi kaupunkisuunnittelun, arkkitehtuurin ja muotoilun arvoja sekä omia käyttö- ja kulutustottumuksia, tavoitteena kriittinen kuluttajuus ja osallistuva kansalaisuus.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 8–9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syvenyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	<p>S1, S2, S3</p> <p>Innostetaan oppilasta tutkimaan ja tulkitsemaan omaa kuvakulttuuriaan identiteettinsä osana</p> <p>Rakennetaan yhteyksiä oppilaiden omien kuvakulttuurien ja heille uusien kuvien ja kuvakulttuurien välille</p> <p>Syvennetään oppilaan monilukutaitoa erilaisiin tutkimisen kohteisiin (esimerkiksi kuvataide, mediakulttuurit, rakennettu ja muotoiltu ympäristö)</p> <p>Kuvataan havaintoja monipuolisella tavoin (esimerkiksi luonnostelu tai tarkka tutkielma eri piirtimin tai maalaamalla, muotoilu, valo- tai videokuvaus)</p>	L1, L3, L4, L5

T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään	S1, S2, S3 Ohjataan käyttämään kuvataiteen käsitteitä (esimerkiksi tasapaino, jännite, viiva, rytmi, liike, pinta, valo ja varjo) kuvien tarkastelussa, tulkinassa ja näkemysten perustelemisessa	L2, L4, L5, L6
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3 Kannustetaan oppilasta omannäköiseen, tutkivaan ja luovaan ilmaisuun kokemusten, mielikuvien, tunteiden, moniaististen havaintojen ja tutkimusten pohjalta Tuetaan ilmaisun iloa ja itseluottamusta	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Ohjata oppilasta soveltamaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta luovaan ongelmanratkaisuun ja omien ideoiden kehittämiseen monitulkintaisin tehtävin (monta toteutustapaa) Ohjataan materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön Ohjataan tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön Kuvanteon perusteita, kertausta ja syventämistä, esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - ihmisen mittasuhteita (esimerkiksi kasvot edestä tai profiilista) - sommittelutaitojen syventämistä (esimerkiksi kultainen leikkaus, sidottu ja vapaa rytmi, jännite ja tasapaino) - värioppi, syventämistä (esimerkiksi väriharmoniat) - syvyytsvaikutelman keinojen kertausta ja syventämistä (esim. yhden tai kahden pakopisteen perspektiivi) - arkkitehtuuri tai muotoilu, kertausta ja syventämistä (esimerkiksi tila, muoto, rakenne, mittasuhteet) Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - piirtäminen (esimerkiksi ilmaisullinen ja tutkiva jälki) - maalaaminen (värien sekoittaminen, siveltimen jälki; maalaamisen ja värityksen erot) - rakentelu tai muotoilu (esimerkiksi rakennuksen pienoismalli, saven käsittelytapoja) - digitaalinen kuva (esimerkiksi valokuvaaminen, kuvan muokkaaminen, julkaiseminen, graafinen suunnittelu) - kollaasi - grafiikka 	L2, L3, L5, L6
T5 Ohjata oppilasta tutkivaan	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5

lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	Kannustetaan oppilasta ottamaan osaa sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun Ohjataan ilmiökeskeiseen projektityöskentelyyn yksin ja ryhmässä Tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolisten tahojen kanssa	
T6 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3 Ohjataan tarkastelemaan kuvallisia viestinnän ja vaikuttamisen keinoja visuaalisen kulttuurin kentällä (esimerkiksi viestinnän kuvasymbolit, sosiaalisen median profiilikuvat, sarjakuvan kieli, liikennemerkkit, mainokset, brändit) sekä soveltamaan niitä omissa töissään	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 Ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä	S1, S2, S3 Syvennetään aiemmillä vuosiluokilla opittuja kuvan tarkastelun ja tulkinnan taitoja esim. yhteisillä palautekeskusteluilla, kirjallisilla tehtävillä ja kuvallisten harjoitusten kautta, esimerkiksi - Rakennetaan kuville uusia merkityksiä rinnastamalla kahta tai useampaa kuvaa toisiinsa (esimerkiksi kuvapari kahdesta eri yhteydestä otetusta kuvasta, valokuvalle jatkoa piirtämällä, kuvasarjan muodostama tarina)	L1, L2, L4, L5
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3 Otetaan huomioon kulttuurinen ja historiallinen tausta kuvia tarkasteltaessa Käsitellään myös ajankohtaisia visuaalisen kulttuurin ilmiöitä Perehdytään ympäristöestetiikkaan (esimerkiksi arkkitehtuurin tai muotoilun tyylejä)	L1, L4, L5, L6
T9 Innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3 Rakennetaan omakohtaista taidesuhdetta tutustumalla eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoihin (esimerkiksi modernismin tyyliuunnat, Suomen taiteen kultakausi, nykyaide) ja ottamalla niistä vaikutteita omaan työskentelyyn	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta etsimään taideteoksista ja muusta visuaalisesta kulttuurista niissä ilmeneviä arvoja (esimerkiksi historiallisten, uskonnollisten, mainonnan ja pelien kuvien ihanteet ja ihmiskuvat)	L3, L4, L6, L7

	Rohkaistaan oppilasta tekemään soveltavia ja luovia ratkaisuja kuvallisessa ilmaisussaan sekä ajattelemaan toisin	
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta kohti ymmärrystä visuaalisten kulttuurien moninaisuuden sekä oman kulttuuriperinnön tärkeydestä Innostetaan hyödyntämään tätä rikkautta omassa työskentelyssä Rakennetaan ilmapiiriä, jossa oppilas uskaltaa ilmaista omia mielipiteitään ja arvojaan kuvallisessa työskentelyssä Kannustetaan käyttämään materiaaleja säästävästi, hyödyntämään kierrätysmateriaaleja mahdollisuuksien mukaan sekä lajittelemaan työskentelyroskia Tuetaan eettisten ja ekologisten arvojen syvenemistä esteettisten rinnalla	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu tavoitteiden suunnitteluun sekä työskentelee pitkäjänteisesti ja tavoitteiden mukaisesti - käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti ja ryhmässä työskennellessään - käyttää joitakin kuvallisia ja sanallisia kuvatulkinnan menetelmiä - ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan monipuolisin tavoin - soveltaa tavoitteellisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja keinoja omassa kuvallisessa ilmaisussaan - tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia ja pyrkii viestimään kuvallisin keinoin - osallistuu keskusteluun visuaalisen kulttuurin merkityksistä ja arvoista ja osaa perustella näkemyksiään.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3 Tehdään havaintoja moniaistisesti (esimerkiksi katsomalla, kuuntelemalla, tunnustelemalla) Kuvataan havaintoja monipuolisin tavoin (esimerkiksi luonnostelu tai tarkka tutkielma eri piirtimin tai maalaamalla, muotoilu, valo- tai videokuvaukset) Syvennetään havainnointitaitoja tutkimalla esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - mittasuhteita - valoa ja varjoa - pintarakennetta - tila- ja syvyysvaikutelmaa 	L1, L3, L4, L5

T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3 Analysoidaan kuvia, jaetaan näkökulmia ja tulkintoja yhdessä (esimerkiksi taideteoksen rakenteen tutkiminen, sisällöllinen tulkinta, kriittinen tarkastelu)	L2, L4, L5, L6
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3 Syvennetään ilmaisun taitoja monipuolisin tavoin (esimerkiksi maalaaminen, muotoilu, media-, tila- ja käsitemaide tai performanssi) Hyödynnetään oppimisympäristöjä lähellä tai kauempana (esimerkiksi luonnonympäristöt ja Ateneum ja Kiasma) Hyödynnetään verkkoympäristöjä (esimerkiksi Kansallisgallerian verkkokokoelmat)	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Ohjata oppilasta soveltamaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta luovaan ongelmanratkaisuun ja omien ideoiden kehittämiseen monitulkintaisin tehtävin (monta toteutustapaa) Lisätään ohjausta materiaalien ja työvälineiden turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön Ohjataan tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön sekä syvennetään tekijänoikeustietämystä Kuvanteon perusteita, kertausta ja syventämistä, esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - ihmisen mittasuhteita (esimerkiksi kasvot edestä tai profiilista) - sommittelutaitojen syventämistä (esimerkiksi kultainen leikkaus, sidottu ja vapaa rytmi, jännite ja tasapaino) - värioppi, syventämistä (esimerkiksi väriharmoniat) - syvyysvaikutelman keinojen kertausta ja syventämistä (esim. yhden tai kahden pakopisteen perspektiivi) - arkkitehtuuri tai muotoilu, kertausta ja syventämistä (esimerkiksi tila, muoto, rakenne, mittasuhteet) Ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - piirtäminen (esimerkiksi ilmaisullinen ja tutkiva jälki) - maalaaminen (värien sekoittaminen, siveltimen jälki; maalaamisen ja värityksen erot) - rakentelu tai muotoilu (esimerkiksi rakennuksen pienoismalli, saven käsittelytapoja) - digitaalinen kuva (esimerkiksi valokuvaaminen, kuvan muokkaaminen, julkaiseminen, graafinen suunnittelu) - kollaasi - grafiikka 	L2, L3, L5, L6

T5 Ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3 Suunnitellaan omien töiden sisältöjä ja menetelmien käyttöä ja työskennellään ilmiökeskeisesti projektinomaisesti Harjoitellaan pitkäjänteistä, tutkivaa ja tavoitteellista työskentelyä sekä aikataulussa pysymistä Kehitetään itsearviointitaitoja esimerkiksi keskustellen tai työskentelyn vaiheiden dokumentoinnin avulla (portfoliotyöskentely, blogi)	L1, L2, L3, L5
T6 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3 Rohkaistaan tekemään esteettisiä valintoja ja ilmaisemaan omia ajatuksia, tunteita ja mielipiteitä kuvallisin keinoin (esimerkiksi sommittelun keinot ja värien vaikutus) Harjoitellaan kuvan jakamista esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja oppilastyönäyttelynä koulun tai muissa tiloissa	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 Ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	S1, S2, S3 Syvennetään aiemmillä vuosiluokilla opittuja kuvan tarkastelun ja tulkinnan taitoja esim. yhteisillä palautekeskusteluilla, kirjallisilla tehtävillä ja kuvallisten harjoitusten kautta, esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> - Tehdään kuvia kuvista (esimerkiksi pastissi, parafrasi) Työskennellään erilaisten kuvatyyppien parissa (esimerkiksi tiedottava, viihdyttävä ja manipuloiva kuva)	L1, L2, L4, L5
T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3 Ohjataan oppilasta tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä teoksen tekijänä että katsojana (esimerkiksi itseilmaisu, kulttuuri-identiteetti, esteettiset arvot, viestintä, vaikuttaminen) Pohditaan, missä ammateissa ja elämän alueilla tarvitaan visuaalista osaamista	L1, L4, L5, L6
T9 Innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3 Rakennetaan omakohtaista taidesuhdetta tutustumalla eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoihin (esimerkiksi modernismin tyyli suunnat, Suomen taiteen kultakausi, nykyaide) ja ottamalla niistä vaikutteita omaan työskentelyyn	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa	S1, S2, S3 Ohjataan tiedostamaan visuaalisen, rakennetun ja muotoillun ympäristön merkitys ja ottamaan kantaa sen esteettisyyteen ja toimivuuteen (esimerkiksi kaupunkisuunnittelun, arkkitehtuurin tai tuotesuunnittelun perusteita ja arvoja)	L3, L4, L6, L7

kulttuurissa ilmeneviin arvoihin		
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3 Syvennetään aiempien vuosien taitoja: Ohjataan oppilasta kohti ymmärrystä visuaalisten kulttuurien moninaisuuden sekä oman kulttuuriperinnön tärkeydestä Innostetaan hyödyntämään tätä rikkautta omassa työskentelyssä Rakennetaan ilmapiiriä, jossa oppilas uskaltaa ilmaista omia mielipiteitään ja arvojaan kuvallisessa työskentelyssä Kannustetaan käyttämään materiaaleja säästävästi, hyödyntämään kierrätysmateriaaleja mahdollisuuksien mukaan sekä lajittelemaan työskentelyroskia Tuetaan eettisten ja ekologisten arvojen syvenemistä esteettisten rinnalla	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 8–9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7–9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 8–9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7–9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 8–9

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kuvataiteen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kuvataiteen oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kuvataiteen päätösarvioinnin kriteereissä alemman arvosanan kriteerissä kuvattu osaaminen kumuloituu ylemmän arvosanan kriteerissä edellytetyyn osaamisen tasoon. Oppilaan työskentelyä arvioidaan osana oppilaan osoittamaa osaamisen tasoa suhteessa kaikkiin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaamista kehitetään kaikissa opetuksen tavoitealueissa oppimäärän päättymiseen saakka.

Kuvataiteen päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämällä monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee havaintoja yksilöllisesti ohjeistettuna.	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen tuottamisen menetelmiä tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää useita kuvallisen tuottamisen menetelmiä ja eri aisteja tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää kuvallisen tuottamisen menetelmiä tarkoituksenmukaisesti ja monipuolisesti tehdessään havaintoja.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoista ja	Havaintojen ja ajatusten	Oppilas sanallistaa suullisesti tai	Oppilas tuo joitakin havaintojaan	Oppilas osallistuu oma-	Oppilas osallistuu keskusteluihin näkemyksiään

omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään		ajatuksista perustellen näkemyksiään.	sanallinen pohdinta	kirjallisesti opettajalle jonkin havaintonsa.	ja ajatuksiaan yhteiseen keskusteluun.	aloitteisesti keskusteluihin ja perustele ajatuksiaan.	selkeästi perustellen ja muiden puheenvuoroja rakentavasti tulkiten.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä erilaisia kuvallisen ilmaisun tapoja.	Havaintojen ja kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan monipuolisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
Kuvallinen tuottaminen							
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii syventämään kuvailmaisun taitojaan.	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas kokeilee jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	Oppilas harjoittelee erilaisia kuvailmaisun keinoja ja käyttää niistä joitakin tavoitteellisesti.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.	Oppilas soveltaa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään tutkivaa lähestymistapaa ja kehittämään ongelmanratkaisutaitojaan.	Tutkivan lähestymistavan ja ongelmanratkaisutaitojen käyttäminen	Oppilas harjoittelee ohjautusti tutkivaa lähestymistapaa työskentelyssään.	Oppilas harjoittelee tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskentellessään.	Oppilas käyttää tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskentellessään.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti tutkivaa lähestymistapaa yksin ja yhteistoiminnallisesti työskentellessään.
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja.	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas tunnistaa ja kokeilee kuvallisen viestinnän mahdollisuuksia.	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen viestinnän keinoja ilmaistessaan mielipiteitään.	Oppilas ilmaisee mielipiteitään itselleen merkityksellistä asioista kuvallisen viestinnän keinoin.	Oppilas osallistuu ja vaikuttaa ympäristöön soveltamalla kuvallisen viestinnän keinoja.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta							
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas kokeilee ohjautusti jotakin kuvatulkintaa	Oppilas harjoittelee kuvatulkinnan menetelmiä ja käyttää niistä joitakin.	Oppilas käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.	Oppilas soveltaa monipuolisesti erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.

kuvatulkinnan menetelmiä				n menetelmää.			
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin erilaisia merkityksiä	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisen kulttuurin merkityksen.	Oppilas tarkastelee joitakin visuaalisen kulttuurin merkityksiä sekä tutustuu niistä käytävään keskusteluun.	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun visuaalisen kulttuurin merkityksestä	Oppilas perustelee näkemyksiään visuaalisen kulttuurin merkityksestä.
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ja soveltamaan kulttuurisia kuvailmaisun tapoja.	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja soveltaminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin tiettyä kulttuurista kuvailmaisun tapaa.	Oppilas tutustuu ohjatusti kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin ja käyttää niitä kuvallisessa tuottamisessaan.	Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessaan.	Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessaan ja perustelemalla ratkaisujaan.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen							
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii esittämään näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Kannan ottaminen visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisessa kulttuurissa ilmenevän arvon.	Oppilas nimeää ja pohtii visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun.	Oppilas osallistuu visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastelemaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä vaikuttamaan kuvien avulla.	Omien arvojen kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävä kehityksen näkökulman.	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen näkökulmia.	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.	Oppilas esittää näkemyksiään kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kysymyksistä sekä vaikuttaa kuvien avulla.

15.4.16 Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan

perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja taitoja ja tietoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokalla 7 Käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalsen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet käsityössä vuosiluokalla 7–8

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havainnoita ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään. Heitä rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Tuetaan oppilaiden omia ideoita. Käsityö omalta osaltaan tukee oppilaiden ura- ja opintovalintoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaita ohjataan lukemaan kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Kulttuuriperintöön tutustutaan tekemisen ja tuottamisen kautta, työvälineiden ja -tekniikoiden avulla. Rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja tarjotaan mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Käsityö kasvattaa arvostamaan esteettisyyttä ja nauttimaan siitä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Oppiaineeseen kuuluu luonnostaan tunnistaa vaaroja ja suojautua niitä vastaan oikeilla työskentelytavoilla ja suojavälineillä. Opitaan teknologian kehitystä ja merkitystä ihmiselle elämän helpottajana. Erilaiset teknologiat ovat käsityössä omien ideoiden ja luovuuden mahdollistajia. Oppiaineeseen sisältyy tavoite tutustuttaa oppilaat erilaisiin teknologioihin ja laittaa alulle kiinnostus teknologioita kohtaan. Oppilaat nähdään tulevaisuuden vastuullisina teknologioiden käyttäjinä ja kehittäjinä.

L4 Monilukutaito: Käsityön opetuksessa tarjotaan tilaisuuksia monipuoliseen hankitun tiedon ja tekemisen yhdistämiseen. Harjoitellaan ympäristön ja erilaisten symbolien lukutaitoa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja valmistamaan laadukkaita tuotteita, mikä vahvistaa heidän kuluttaja- ja talousosaamistaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Käsityössä harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian käyttämistä suunnittelun, ohjelmoinnin ja tallennuksen välineenä. Tuotteiden suunnittelussa kokeillaan sopivia suunnittelu- ja piirtämisohjelmia. Työskentelyprosessia dokumentoidaan tietotekniikkaa hyväksi käyttäen. Ohjelmointia käytetään mahdollisuuksien mukaan älykkäiden elektroniikkatuotteiden tekemiseen ja työstökoneiden ohjaamiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Käsityö edistää oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaat tutustuvat lähialueen elinkeinoelämään vierailuilla tai kutsumalla vierailijoita kertomaan työelämästä. Käsityöhön sisältyy luonnostaan monen ammatin erilaisia työtekniikoita. Tutustutaan käsityöalan työtehtäviin ja pohditaan oman ja muiden ihmisten toiminnan sekä työn merkitystä yhteiskunnassa. Kannustetaan oppilaita aloitteellisuuteen, ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä saattamaan sisukkaasti oma työ loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Kannustetaan ja ohjataan oppilaita itsenäiseen suunnitteluun ja käsitöiden valmistamiseen. Osallisuuden kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Yhteistyöprojekteissa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Käsityö ohjaa tekemään kestävän kehityksen mukaisia valintoja ja ohjaa säästeliäisyyteen, kierrätykseen ja ekologisuuteen.

Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 7–8

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjäyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään, ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi sekä kehittämään innovaatioita	S1-S4 Huomioidaan oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet, kokemukset ja havainnot käsitöiden ideoinnissa ja suunnittelussa sekä koulun monialaisten opintokokonaisuuksien teemat Ratkaistaan suunnittelutehtäviä innovoimalla eli esittämällä tehtävään uusi tuoteratkaisu tai parantamalla vanhaa tuotetta Perehdytään erilaisiin käytössä oleviin materiaaleihin ja havainnollistetaan niiden ominaisuuksia kokeilujen avulla	L2, L3
T2 Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5 Ohjataan oppilaat kokonaisen käsityön prosessiin (ideointi-suunnittelu-tekeminen-arviointi) Valitaan työhön sopivat materiaalit niiden ominaisuuksien ja omien havaintojen perusteella	L1
T3 Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja	S3-S5 Tutustutaan erilaisten materiaalien ominaisuuksiin ja tehdään havainnollistavia kokeiluja Näytetään uudet työtavat ja menetelmät sekä niiden turvallinen suorittaminen Valmistetaan yksin tai yhdessä suunnitelman mukainen käsityötuote Valitaan materiaalit harjoitustyön mukaan esimerkiksi seuraavista: Puu-, metalli- ja muovimateriaalit, luonnonmateriaalit, langat, kuidut, kankaat, neulokset, materiaalien uusiokäyttö Valitaan työtavat harjoitustyön mukaan esimerkiksi seuraavista työtavoista:	L4, L6

	Vannesahaus, oiko- ja tasohöyläys, konehionta, sorvaus, kovajuotto ja mig- hitsaus, ohjelmoitavat pienoistyöstölaitteet, mittaaminen, merkitseminen, piirrottaminen, leikkaaminen, sahaaminen, poraaminen, talttaaminen, viilaus, hiominen, liimaus, polttopiirtäminen, hiillettäminen, käsittelyt vahoilla, maaleilla ja lakoilla, johtimien kuoriminen, juottaminen, liittimillä liittäminen, piirilevyjen syövytys, ohjelmoitavien piirien elektroniikkarakentelu, kaava-arkkien käyttö ja ohjeiden tulkitseminen, ompelukoneen ja saumurin monipuolinen käyttö, neulonta, virkkaus, punonta, kudonta, kirjonta (käsien tai koneella), painanta, värjäys, huovutus ja tilkkutyöt	
T4 Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5 Tutkitaan ja tulkitaan yhdessä esineitä, piirustuksia ja kaavoja sekä niiden sisältämiä merkkejä, symboliikkaa ja viestiä Esitetään suunnitelma käyttäen suunnittelun merkkejä, kaavoja, kaavioita ja symboleja	L2, L4
T5 Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S5, S6 Käytetään käsityön tekemiseen työvälineitä, koneita ja laitteita tarkoituksenmukaisesti Opetellaan erilaisten työmenetelmien turvallinen suoritus ja tunnistetaan mahdollisia vaaratilanteita Opetellaan käyttämään suojavälineitä ja tutustutaan suojavälineiden käytöstä kertoviin kyltteihin ja symboleihin Opetellaan ja noudatetaan suojaetäisyyksiä ja turvarajoja sekä huomioidaan paitsi oma myös muiden oppilaiden turvallisuus	L3, L6
T7 Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7 Tunnistetaan käsityön yhteiskunnallinen merkitys kansalaistaitona sekä kädentaitojen yhteys eri ammatteihin	L6
T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät	S8 Opetellaan materiaalien taloudellinen käyttö ja kierrätys	L1, L4, L7

kestävää elämäntapaa		
----------------------	--	--

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee yksin tai ryhmässä tehtävänannon mukaisen työidean - osaa tarvittaessa hyödyntää virikemateriaalia ja ohjausta - ottaa työssään huomioon esteettisyyden ja toimivuuden - hallitsee aiemmilta vuosilta tuttuja erilaisia materiaalien työstötekniikoita ja pyrkii itseohjautuvaan työskentelyyn - omaksuu uusia koneilla, laitteilla ja käsityövälineillä suoritettavia materiaalin liitos- ja työstötekniikoita - omaksuu koneiden, laitteiden ja käsityövälineiden turvallisen käytön - osaa nimetä työvälineitä, -koneita ja -menetelmiä - huolehtii työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä sekä ottaa työskentelyssään muut oppijat huomioon - saattaa valmiiksi viimeistellyn käsityöprojektinsa - motivoituu työn tekemisestä ja työn tuloksista - osaa lajitella ja kierrättää jättemateriaaleja.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Käsityön opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään, ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi sekä kehittämään innovaatioita	S1-S4 Edistetään ideointia ja suunnittelua tutustumalla tehtävään liittyvään tuotehistoriaan, käsityöperinteeseen ja verkkomateriaaleihin Harjoitellaan yhdessä jonkin tuotesuunnittelumenetelmän käyttöä (esim. 3D-mallinnus, ideariihi) Laaditaan suunnitelma omasta työstä piirustuksena tai mallina Arvioidaan omia ja muiden suunnitelmia	L2, L3
T2 Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5 Täydennetään ja muokataan suunnitelmia tarvittaessa tekemisen yhteydessä Dokumentoidaan tekemisen prosessi ja tuote hyödyntäen tietotekniikkaa mahdollisuuksien mukaan Tehdään itsearviointeja ja vertaisarviointeja yksin ja yhdessä	L1
T3	S3-S5 Syvennetään aiempaa osaamista:	L4, L6

<p>Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja</p>	<p>Tutustutaan erilaisten materiaalien ominaisuuksiin ja tehdään havainnollistavia kokeiluja</p> <p>Näytetään uudet työtavat ja menetelmät sekä niiden turvallinen suorittaminen</p> <p>Valmistetaan yksin tai yhdessä suunnitelman mukainen käsityötuote</p> <p>Valitaan materiaalit harjoitustyön mukaan esimerkiksi seuraavista:</p> <p>Puu-, metalli- ja muovimateriaalit, luonnonmateriaalit, langat, kuidut, kankaat, neulokset, materiaalien uusiokäyttö</p> <p>Valitaan työtavat harjoitustyön mukaan esimerkiksi seuraavista työtavoista:</p> <p>Vannesahaus, oiko- ja tasohöyläys, konehionta, sorvaus, kovajuotto ja mig- hitsaus, ohjelmoitavat pienoistyöstölaitteet, mittaaminen, merkitseminen, piirrottaminen, leikkaaminen, sahaaminen, poraaminen, talttaaminen, viilaus, hiominen, liimaus, polttopiirtäminen, hiillettäminen, käsittelyt vahoilla, maaleilla ja lakoilla, johtimien kuoriminen, juottaminen, liittimillä liittäminen, piirilevyjen syövytys, ohjelmoitavien piirien elektroniikkarakentelu, kaava-arkkien käyttö ja ohjeiden tulkitseminen, ompelukoneen ja saumurin monipuolinen käyttö, neulonta, virkkaus, punonta, kudonta, kirjonta (käsillä tai koneella), painanta, värjäys, huovutus ja tilkkutyöt</p>	
<p>T4 Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisua</p>	<p>S1-S5</p> <p>Rohkaistaan oppilaita tunnistamaan ja löytämään omia käsityöllisiä vahvuuksia sekä käyttämään niitä toteutuksessa ja ilmaisussa</p> <p>Materiaalit ja työtavat kuten tavoitteessa T3</p>	L2, L4
<p>T5 Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa</p>	<p>S5, S6</p> <p>Käytetään käsityön tekemiseen työvälineitä, koneita ja laitteita tarkoituksenmukaisesti</p> <p>Otetaan käyttöön erilaisten työmenetelmien turvallinen suoritus ja tunnustetaan mahdollisia vaaratilanteita</p> <p>Käytetään suojavälineitä ja opitaan suojavälineiden käytöstä kertovien kylttien ja symbolien merkitys</p> <p>Osataan jo noudattaa suojaetäisyyksiä ja turvarajoja sekä huomioida paitsi oma myös muiden oppilaiden turvallisuus</p>	L3, L6
<p>T6 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa,</p>	<p>S1-S5</p> <p>Haetaan tietoa internetistä suunnittelun ja valmistuksen tueksi</p> <p>Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan suunnitelmien tekemistä ja ideoiden esittämistä tietokonepohjaisilla suunnitteluohjelmilla</p> <p>Kokeillaan tekemisen ja tuotteiden dokumentoinnissa erilaisia digitaalisia kuvaus- ja tallennusvälineitä</p>	L5

valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa		
T7 Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7 Tehdään opintokäyntejä yrityksiin mahdollisuuksien mukaan	L6
T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa	S8 <i>Pohditaan laadukkaiden käsityötuotteiden ja käsityövälineiden merkitystä kestäväälle kehitykselle</i> <i>Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä</i>	L1, L4, L7

Käsityön oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee yksin tai ryhmässä tehtävänannon mukaisen työidean - esittää omasta tai ryhmän työstä suunnitelman - osaa tarvittaessa hyödyntää virikemateriaalia ja ohjausta - ottaa työssään huomioon esteettisyyden ja toimivuuden - käyttää materiaaleja taloudellisesti ja ekologisesti - hallitsee aiemmilta vuosilta tuttuja erilaisia materiaalien työstötekniikoita ja pyrkii itseohjautuvaan työskentelyyn - omaksuu uusia koneilla, laitteilla ja käsityövälineillä suoritettavia materiaalin liitos- ja työstötekniikoita - omaksuu koneiden, laitteiden ja käsityövälineiden turvallisen käytön - osaa nimetä työvälineitä, -koneita ja -menetelmiä - huolehtii työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä sekä ottaa työskentelyssään muut oppijat huomioon - saattaa valmiiksi viimeistellyn käsityöprojektinsa - arvioi omaa ja muiden työskentelyprosessiaan ja tuotettaan realistisesti - osaa kertoa tuotteen laadun ja kestävyuden merkityksestä työskentelylle ja kestäväälle kehitykselle - motivoituu työn tekemisestä ja työn tuloksista - osaa lajitella ja kierrättää jättemateriaaleja.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokille 7–8

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien

tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo-, näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokalla 7–8

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokalla 7–8

Käsityön oppimisen ja osaamisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Formatiivisella arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaitojen kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itsearviointia ja saada vertaispalautetta. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Summatiivinen arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona käsityön opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt käsityön oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on käsityön oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan käsityön oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy käsityön oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa käsityön alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Käsityön päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9

T1 ohjata oppilasta ideoimaan, tutkimaan, kokeilemaan ja suunnittelemaan yritteliäästi työskentelyään	S1–S5	Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee omaa työtään annetun ohjeen ja esimerkin pohjalta. Oppilas osaa tehdä tietyn työvaiheen konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas suunnittelee työtään annettujen ohjeiden mukaan. Oppilas pyrkii työskentelemään yritteliäästi.	Oppilas suunnittelee työskentelyään ja osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.	Oppilas suunnittelee itsenäisesti työskentelyään. Oppilas työskentelee yritteliäästi ja oma-aloitteisesti.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonaisen käsityöprosessin ja arvioimaan oppimistaan	S1–S5	Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas asettaa opettajan avulla konkreettisen työskentelyyn liittyvän oppimisen tavoitteen. Oppilas työskentelee vaihe kerrallaan ja pohtii käsityöprosessiaan ohjatusti.	Oppilas asettaa oppimisen ja työskentelyn tavoitteita ohjatusti. Oppilas etenee käsityöprosessissa vaihe vaiheelta ohjeiden mukaan. Oppilas pohtii käsityöprosessiaan annettujen vaihtoehtojen pohjalta.	Oppilas osaa asettaa oppimiselle ja työskentelylle tavoitteita, työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja pohtii realistisesti käsityöprosessiaan.	Oppilas asettaa itsenäisesti oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas etenee johdonmukaisesti ja pohtii käsityöprosessiaan analyttisesti ja realistisesti.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.	Työvälineiden käyttö, valmistusmenetelmien ja käsityön työtapojen tarkoituksenmukainen käyttäminen	Oppilas osallistuu molempien käsityön työtapojen opetukseen. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja tarvittaessa konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas ymmärtää erilaisten käsityön työtapojen ja materiaalien merkityksen käsityöprosessissa ja valitsee niistä ohjatusti työskentelynsä soveltuvat. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä sekä osaa käyttää niitä kekseliäästi valmistaessaan suunnittelemissaan tuotteita tai teoksia.	Oppilas arvioi eri työvälineiden ja valmistusmenetelmien käyttökelvopuutta käsityöprosessissa. Oppilas soveltaa materiaaleihin ja työtapoihin liittyvää osaamistaan kekseliäästi, kokeilevasti ja tarkoituksenmukaisesti.
T4 ohjata oppilas käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista ja materiaalista ja	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan	Visuaalinen, materiaallinen ja esitysteknologian ilmaisu	Oppilas tunnistaa erilaisia käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee konkreettisesti	Oppilas käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita ohjeen mukaan. Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi esitysteknologian hyödyntäen.	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee ideansa monipuolisesti ja

teknologista ilmaisua		itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.		ohjattuna kuvallisesti joitain havaintojaan ja ajatuksiaan.	kuvallisesti ja jotain muuta tapaa käyttämällä.		luovasti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	Turvallinen työskentely	Oppilas noudattaa käsityöprosessissa annettuja työturvallisuushjeita konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas tunnistaa käsityöprosessin keskeisiä työturvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja noudattaa annettuja työturvallisuushjeita.	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimii turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas arvioi ja ennakoii työskentelyn vaaroja ja riskejä osana käsityöprosessia. Oppilas työskentelee turvallisesti ja toimillaan edistää oppimisympäristön turvallisuutta.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tietoa ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään tietoa ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.	Tieto- ja viestintätekniset taidot sekä yhteisöllinen työskentely	Oppilas käyttää konkreettisesti ohjattuna tietoviestintäteknologiaa omassa tai yhteisessä käsityöprosessissa.	Oppilas osaa käyttää annetun ohjeen mukaan tietoviestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa yksin tai yhdessä toisten kanssa.	Oppilas osaa käyttää käsityöprosessin suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja viestintäteknologiaa.	Oppilas käyttää tietoviestintäteknologiaa monipuolisesti käsityöprosessin eri vaiheissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	Oppilas oppii tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.	Käsityön ja kädentaitojen merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osallistuu opettajan ohjaamana käsityön ja kädentaitojen merkityksen pohdintaan.	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkityksen arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.	Oppilas osaa pohtia käsityön ja kädentaitojen merkitystä omassa elämässään ja yhteiskunnassa.	Oppilas osaa tarkastella eri näkökulmista käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä sekä muussa työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessin liittyviä valintoja, jotka edistävät	S8	Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti. Oppilas oppii tekemään käsityöprosessin liittyviä	Perusteltujen valintojen tekeminen ja kestävä elämäntavan huomioiminen käsityöprosessissa	Oppilas osaa käyttää käsityömateriaaleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.	Oppilas osaa osittain itsenäisesti tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään.	Oppilas osaa tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään.	Oppilas tekee taloudellisia valintoja ja ymmärtää laadukkaan työn merkityksen.

kestävää elämäntapaa		valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa.			Oppilas ymmärtää käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävä elämäntavan välistä yhteyttä.	Oppilas osaa arvioida käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävä elämäntavan välistä yhteyttä.	Oppilas osaa arvioida ja perustella käsityöprosessiin ja kestävä elämäntapaan liittyviä valintoja.
----------------------	--	---	--	--	---	--	--

15.4.17 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen ja oppitunneilla tarjotaan tietoa paikallisista liikunnanharrastamisen mahdollisuuksista. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään yhteistyötä paikallisten seurojen ja järjestöjen kanssa.

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7–9 pääpaino on monipuolisessa motoristen perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Liikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. Monipuoliset opetusmenetelmät mahdollistavat erilaisten oppilaiden paremman oppimisen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnan opetuksessa vuosiluokilla 7–9

Liikunnassa korostetaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Arjenhallintataidot kuten hygienia, ajanhallinta, pitkäjänteisyys, sinnikkyys ja itsesäätelytaidot muodostavat tärkeän osan opetusta (L3). Vuorovaikutus- sekä ryhmätyöskentelytaidot, argumentointi, mielipiteiden asiallinen perustelu sekä

vastuunkanto ryhmässä otetaan huomioon myös arvioinnissa (L2). Muutosten sietokykyä, uusiin asioihin suhtautumista, epävarmuuden sietokykyä, joustavuutta ja sääntöjen noudattamiskykyä harjoitellaan monipuolisilla opetusmenetelmillä (L2, L6). Kriittistä ajattelua ja päätöksentekokykyä kehitetään liikunnallisissa ympäristöissä (L1). Perusopetuksen aikana luodaan näkemys siitä, mitä kestävä liikunnallinen elämäntapa merkitsee. Lisäksi tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan liikunnan osaamista (L7). Monilukutaitoa kehitetään esimerkiksi suunnistuksella, musiikkiliikunnalla ja käyttämällä opetuksessa sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia sekä kinesteettisiä symbolijärjestelmiä (L4). Liikunnanopetuksessa pyritään hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa (L5).

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehitäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1	S1 Kannustetaan oppilaita osallistumaan ja kokeilemaan	L1, L3

Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	Korostetaan prosessia ja osallistumista Annetaan palautetta sekä yrittämisestä että suorituksesta Käytetään monipuolisia harjoitteita	
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja esimerkiksi pallopeleissä, musiikkiliikunnassa ja suunnistuksessa	L1, L3, L4
T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Harjoitellaan tasapainotaitoja esimerkiksi voimisteluvälineillä, keuhonhallintaharjoittelu, taitoluistelu, jääpelit, laskettelu sekä pallopelit Harjoitellaan liikkumistaitoja esimerkiksi parkour, circuit ja pallopelit	L3
T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Harjoitellaan välineenkäsittelytaitoja esimerkiksi eri pallopelien tekniikoita, välinevoimistelua, jää- ja lumiliikunta, sekä vesipelastusta	L3
T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1 Harjoitellaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta Harjaannutetaan kestävyyttä esimerkiksi eripituiset juoksumatkat, musiikkiliikunta, pallopelit ja uinti Harjoitellaan voimaa oman kehon painoa kannattamalla ja välineillä esimerkiksi kuminauhaa tai kuntopalloa hyödyntäen Harjoitellaan nopeutta mm. perusliikunnassa, palloilussa ja kamppailulajeissa Kehitetään liikkuvuutta alkuperäis- ja loppuverryttelyissä Tutustutaan erilaisiin keuhonhuoltomenetelmiin	L3
T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1 Harjoitellaan erilaisia vedessä etenemistapoja (esim. liukuminen, sukeltaminen, rintauinti, selkäuinti, vapaauinti) sekä vesipelejä	L3

T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1 Harjoitellaan toimimista erilaisissa oppimisympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon	S2 Monipuoliset organisointimenetelmät esim. pari- ja ryhmätyöt Toimitaan erilaisissa ryhmissä Korostetaan työskentelyä ja osallistumista Harjoitellaan tunteiden hallitsemista Kehitetään tunteiden rakentavaa ilmaisua ja ristiriitojen sietämistä liikunnallisissa tilanteissa	L2, L3, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Korostetaan oppilaan omaa vastuuta esimerkiksi liikuntapaikoille siirryttäessä sekä välineistä huolehtimisessa Annetaan palautetta esimerkiksi turvallisuusohjeiden noudattamisesta sekä aikataulujen noudattamisesta Harjoitellaan vastuunottamista ja pitkäjänteistä työskentelyä	L1, L2, L3
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Annetaan palautetta prosessista Luodaan turvallinen ja hyväksyvä oppimisilmapiiri Mahdollistetaan osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia	L1, L2
T12 Auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3 Pohditaan fyysisen aktiivisuuden ja kehollisuuden merkityksen osana liikunnallista elämäntapaa Huomioidaan fyysisen kehitysaikataulun erot	L3
T13 Tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3 Tutustutaan erilaisiin liikuntamuotoihin	L1, L3

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet
Oppilas - hahmottaa kehonsa

<ul style="list-style-type: none"> - hahmottaa tilaa - hallitsee kehonsa tasapainon - osaa erilaisia kesä- ja talviliikuntamuotoja sekä käsitellä välineitä erilaisissa kesä- ja talviliikuntamuodoissa - osaa uida - työskentelee kaikkien kanssa ja toimii muita kohtaan reilusti ja rehellisesti - kantaa vastuuta yhteisistä liikuntavälineistä, -varusteista ja -tiloista - kokeilee eri liikuntatehtäviä ja muotoja parhaansa yrittäen - noudattaa sääntöjä ja annettuja ohjeita - huolehtii varusteistaan ja hygieniastaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Kannustetaan oppilaita osallistumaan ja kokeilemaan Korostetaan prosessia ja osallistumista Annetaan palautetta sekä yrittämisestä että suorituksesta Käytetään monipuolisia harjoitteita	L1, L3
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja esimerkiksi pallopeleissä, musiikkiliikunnassa ja suunnistuksessa	L1, L3, L4
T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1 Harjoitellaan tasapainotaitoja esimerkiksi voimistelu välineillä, kehonhallintaharjoittelu, taitoluistelu, jääpelit, laskettelu sekä pallopelit Harjoitellaan liikkumistaitoja esimerkiksi parkour, circuit ja pallopelit	L3
T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää,	S1 Kehitetään välineenkäsittelytaitoja esimerkiksi eri pallopelien tekniikat, välinevoimistelu, jää- ja lumiliikunta, sekä vesipelastus	L3

yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa		
T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1 Harjoitellaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta Harjaannutetaan kestävyyttä esimerkiksi eripituiset juoksumatkat, musiikkiliikunta, pallopelit ja uinti Kehitetään voimaa oman kehon painoa kannattamalla ja väleillä esimerkiksi kuminauhaa tai kuntopalloa hyödyntäen Harjaannutetaan nopeutta mm. perusliikunta, palloilu ja kamppailulajit Kehitetään liikkuvuutta Tutustutaan erilaisiin kehonhuoltomenetelmiin	L3
T6 Vahvistaa uima- ja vesipelustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1 Harjoitellaan vedessä etenemistapoja (esim. liukuminen, sukeltaminen, rintauinti, selkäuinti, vapaauinti) sekä vesipelit Harjoitellaan vedestä pelastautumista (esim. veden polkeminen, skullaus, apuvälineiden kanssa uinti, pelastusuinti, vedessä hinaaminen, pelastushyppy ym.)	L3
T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1 Harjoitellaan toimimista erilaisissa oppimisympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Harjoitellaan reilun pelin periaatteita: empaattisuus, kannustavuus, vastuullisuus ja rakentava palaute Korostetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria Korostetaan oppilaan vastuuta välineistä	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Korostetaan oppilaan vastuuta liikuntapaikoille siirryttäessä sekä välineistä huolehtimisessa Annetaan palautetta esimerkiksi turvallisuusohjeiden ja aikataulujen noudattamisesta Harjoitellaan vastuunottamista ja pitkäjänteistä työskentelyä	L1, L2, L3
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Annetaan palautetta prosessista Luodaan turvallinen ja hyväksyvä oppimisilmapiiri Mahdollistetaan osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia	L1, L2
T12 Auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän	S3 Pohditaan fyysisen aktiivisuuden merkitystä	L3

fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille		
T13 Tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3 Tutustutaan eri liikuntamuotoihin	L1, L3

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa liikkeestä tai äänestä/musiikista rytmin ja pystyy liikkumaan sen mukaisesti - hallitsee kehonsa liikkeessään erilaisilla välineillä - hallitsee erilaisia välineitä liikkeessään erilaisilla alustoilla - osaa pelastautua vedestä - osaa arvioida omaa toimintakykyään ja fyysisiä ominaisuuksiaan - toimii reilusti, kannustavasti ja innostavasti muita kohtaan - kokeilee eri liikuntatehtäviä ja -muotoja parhaansa yrittäen - noudattaa sääntöjä ja annettuja ohjeita - huolehtii varusteistaan ja hygieniastaan.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Liikunnan opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Kannustetaan oppilaita osallistumaan ja kokeilemaan Korostetaan prosessia ja osallistumista Annetaan palautetta sekä yrittämisestä että suorituksesta Käytetään monipuolisia harjoitteita	L1, L3
T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Harjoitellaan havaintomotorisia taitoja esimerkiksi pallopelit, musiikkiliikunta ja suunnistus	L1, L3, L4

<p>T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p>	<p>S1 Harjoitellaan tasapainotaitoja esimerkiksi voimistelu välineillä, kehonhallintaharjoittelu, taitoluistelu, jääpelit, sekä pallopelit Harjoitellaan liikkumistaitoja esimerkiksi parkour, circuit ja pallopelit</p>	<p>L3</p>
<p>T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p>	<p>S1 Kehitetään välineenkäsittelytaitoja esimerkiksi eri pallopelien tekniikat, välinevoimistelu, jää- ja lumiliikunta, sekä vesipelastus</p>	<p>L3</p>
<p>T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta</p>	<p>S1 Harjoitellaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta Harjaannutetaan kestävyyttä esimerkiksi eripituiset juoksumatkat, musiikkiliikunta, pallopelit ja uinti Kehitetään voimaa oman kehon painoa kannattamalla ja välineillä esimerkiksi kuminauhaa tai kuntopalloa hyödyntäen Harjaannutetaan nopeutta mm. perusliikunnassa, palloilussa ja kamppailulajeissa. Kehitetään liikkuvuutta Tutustaan erilaisiin kehonhuoltomenetelmiin</p>	<p>L3</p>
<p>T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä</p>	<p>S1 Kehitetään vedessä etenemistapoja (esim. liukuminen, sukeltaminen, rintauinti, selkäuinti, vapaauinti) Harjoitellaan vesipelejä Harjoitellaan vedestä pelastautumista (esim. veden polkeminen, skullaus, apuvälineiden kanssa uinti, pelastusuinti, vedessä hinaaminen, pelastushyppy ym.)</p>	<p>L3</p>
<p>T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan</p>	<p>S1 Harjoitellaan eri liikuntamuotoja esimerkiksi pallopelit, suunnistus, uinti, jääliikunta, yhteistanssi ja voimistelut Noudatetaan sovittuja sääntöjä ja annettuja ohjeita Ohjataan huolehtimaan asianmukaisesta varustuksesta sekä hygieniasta</p>	<p>L3, L6, L7</p>

Sosiaalinen toimintakyky		
T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2 Harjoitellaan reilun pelin periaatteita: empaattisuus, kannustavuus, vastuullisuus ja rakentava palaute Korostetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria Korostetaan oppilaan vastuuta välineistä	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Korostetaan oppilaan vastuuta liikuntapaikoille siirryttäessä sekä välineistä huolehtimisessa Annetaan palautetta esimerkiksi turvallisuusohjeiden ja aikataulujen noudattamisesta Harjoitellaan vastuunottamista ja pitkäjänteistä työskentelyä	L1, L2, L3
T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Annetaan palautetta prosessista Luodaan turvallinen ja hyväksyvä oppimisilmapiiri Mahdollistetaan osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia	L1, L2
T12 Auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3 Pohditaan fyysisen aktiivisuuden merkitystä	L3
T13 Tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3 Tutustutaan eri liikuntamuotoihin	L1, L3

Liikunnan oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa sisä- ja ulkoliikuntamuotoja monipuolisesti - käsittelee välineitä erilaisissa sisä- ja ulkoliikuntamuodoissa monipuolisesti - osaa pelastaa toisen vedestä - osaa erilaisia uintitekniikoita ja osaa vaihdella niitä luontevasti - hyödyntää saamaansa palautetta - auttaa omalla toiminnallaan koko ryhmän oppimista - kokeilee eri liikuntatehtäviä ja muotoja parhaansa yrittäen - noudattaa sääntöjä ja annettuja ohjeita - huolehtii varusteistaan ja hygieniastaan - toimii muita kohtaan reilusti ja rehellisesti.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Liikunnanopetuksessa hyödynnetään koulun liikuntapaikkojen lisäksi esimerkiksi Kalevan urheilupuistoa, jäähallia, uimahallia, suunnistusmaastoja, Keinukallion liikuntapuistoa sekä paikallisia liikuntaseurojen ja -yritysten tiloja. Myös lähikuntien liikuntapaikkoja voidaan käyttää mahdollisuuksien mukaan.

Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminta antaa kaikille oppilaille mahdollisuuden onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukee hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7–9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kuntoominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppi-laita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona liikunnan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt liikunnan oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on liikunnan oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan liikunnan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin

tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Liikunnassa osaaminen kertyy kumuloituvasti aikaisemman osaamisen jatkoksi. Päättöarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Fyysinen toimintakyky							
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.	Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opettuja liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintansa.	Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.	Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisun perustaksi, pystyy perustelevaan ratkaisunsa ja sopeuttaa liikkumistaan niiden mukaan.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri	S1	Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetuissa liikuntamuodoissa.

vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa							
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetuksissa liikuntamuodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.	Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa ominaisuuksiaan.	Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisten fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja harjoittaa omatoimisesti joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida 10 m.	Oppilas ui 50 m käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa 5 m.	Oppilas osaa uida*, pelastautua ja pelastaa vedestä (*Pohjoismaisen uimataidon kriteeri).	Oppilas osaa uida sujuvasti kahdella uintitavalla sekä pelastautua ja pelastaa vedestä eri tavoilla.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.	Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti ja asiallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja toimii tunnilla turvallisesti sekä varustautuu asiallisesti.	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky							
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa	S2	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy	Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa	Oppilas työskentelee	Oppilas työskentelee eri liikuntatilantei	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän

kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen		säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.	työskentelytaidot	sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.	kaikkien kanssa.	ssa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.	toimintaa ja oppimista.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja edistää sitä.
Psyykinen toimintakyky							
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.	Itsenäisen työskentelyn taidot	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjaamana.	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	S3			<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin	S3	Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan</i>			

, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia					<i>osana itsearviointia.</i>							
--	--	--	--	--	------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

15.4.18 Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua ja taitojen kehittymistä kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitytään kanssaihmisistä huolta pitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erytystä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kotitaloudessa vuosiluokalla 8

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Oppilaiden ajattelua kehitetään erilaisten valintojen ja vaihtoehtojen etsimisen kautta. Tuetaan kotitaloudellisen ajattelun kehittymistä kuluttajana.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Tutustutaan kotitalouden erilaisiin symboleihin (mittayksiköt, erilaiset merkit puhtaanapidossa, tekstiilien hoidossa ja kuluttajakasvatuksessa).

Harjoitellaan pienryhmässä toimista, ongelmanratkaisua ja palautteen antamista ja vastaanottamista. Kiinnitetään huomiota omien valintojen ja näkökulmien esittämiseen ja perustelemiseen.

L3 Itsestä huolehtinen ja arjen taidot: Harjoitellaan ohjeen mukaista toimimista ja töiden loppuun saattamista. Toimitaan vastuullisesti ryhmässä ja sääntöjen mukaisesti. Harjaannutetaan kotitalouden taitoja omassa arjessa. Ohjataan oppilaita terveyttä edistävän elämäntavan omaksumiseen omaan arkeensa.

L4 Monilukutaito: Ymmärretään ja harjoitellaan kotitalouden symboleja arjessa. Harjoitellaan tulkitsemaan ja lukemaan kotitalouden taulukoiden ja erilaisten lähteitä, ohjeita ja käyttöohjeita. Harjoitellaan kotitalouslähteiden lähdekritiikkiä. Tulkitaan hygienia- ja kuluttajalainsäädännön yhteyttä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Kodin teknologian merkityksen ymmärtäminen osana kotitalouksien toimintaan. Opetuksessa hyödynnetään ja jaetaan digitaalisia tehtäviä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Opetuksessa harjaannutetaan yhteistyötaitoja erilaisissa ryhmätilanteissa. Käytöstapoja omaksutaan osaksi identiteettiä. Harjaannutetaan oppilaita tunnistamaan, arvioimaan ja esittämään oman kotitalousosaamisensa. Opetuksessa tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kotitalouden osaamista.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Toimitaan aktiivisesti koulu yhteisössä eri vertaisryhmien ja henkilökunnan kanssa. Ohjataan kestävien valintojen ja toimintatapojen omaksumiseen arjessa. Perehdytetään oppilaita turvallisuuteen, taloudellisuuteen, terveellisuuteen, ekologisuuteen liittyviin pakkausmerkintöihin.

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti. Oppimistehtävät perustuvat ilmiöpohjaiselle orientaatiolle, jota opettaja omassa opetuksessaan hyödyntää. Oppilas saa laaja-alaisen kuvan esimerkiksi leivonnasta ja eri taikinatyypeistä ja oman tavoitteellisen oppimisen kautta valitsee oman tapansa valmistaa kyseinen perustaikina.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin- ja kalenterivuoden juhlia. Tärkeää on myös huomioida vuodenaikojen merkitys ruoanvalmistus - ja leivontataitojen kehittämisessä.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt

johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Kotitalouden opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Käytännön toimintataidot		
T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3 Edetään ohjeiden mukaisesti Työnjako, itsearviointi ja vertaisarviointi Harjoitellaan vastuullista päätösten tekoa	L3
T2 Ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2 Peruskatteet Perustaikinat, perusruoanvalmistustavat, tekstiilienhoidon perusteet ja siivousmenetelmät	L2, L3
T3 Ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävästi mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintä teknologiaa	S1, S2, S3 Käytetään ja sovelletaan ruoanvalmistusastioita, keittiötyövälineitä ja keittiön pienkoneita Terveystta edistävät ruoanvalmistustavat Terveystta edistävä ruokavalio Hyödynnetään ohjeita monipuolisesti Käytetään raaka-aineita tarkoituksenmukaisesti Monipuolinen kierrätys	L3, L4, L5, L7
T4 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2 Kotitalousohjeiden monilukutaito Toteutetaan pitkäjänteinen kotitaloustyö suunnitelman pohjalta	L1, L3, L6
T5 Ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3 Työskennellään hygieenisesti Käytetään kotitalouskoneita ja -laitteita turvallisesti Toimitaan kuluttajana oman arjen näkökulmasta Käytetään omia ja perheen voimavaroja tasapuolisesti	L3, L5, L7
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot		
T6 Ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3 Toteutetaan kotitaloustaitoja pöytäryhmissä Toteutetaan ateriasuunnitelma taloudellinen suunnittelu huomioiden	L1, L2, L6, L7

T7 Aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3 Ymmärretään terveyttä edistävä ruokavalio osana kasvua Ymmärretään omien kuluttajavalintojen vaikutukset Toteutetaan oman toimintaympäristön puhtaanapitoa ja vaatehuoltoa Toteutetaan kodin ja kalenterivuoden juhlia Hyväksytään erilaiset ruokakulttuurit osana identiteettiä Hyvät pöytätavat	L2, L3
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2 Omatoiminen työskentely Pari- ja pöytäryhmätyöskentely	L3, L6, L7
T9 Kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3 Harjaannutaan sosiaalisiin ruokailutilanteisiin Vertaisryhmien ja median vaikutus eri vuorovaikutustilanteissa	L2, L6, L7
Tiedonhallintataidot		
T10 Kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3 Ymmärretään pakkausmerkinnät Ymmärretään ruoka- ja ravintoryhmien sekä ravintosisältöjen yhteys Ymmärretään kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet	L1, L4
T11 Harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3 Hallitaan kotitalouden lyhenteet Pohditaan kotitalouteen liittyviä valintoja ja tottumuksia Puhtaanapidon- ja tekstiilien hoitoon kuuluvat aineet, laitteet ja työtavat	L4
T12 Ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3 Sovelletaan kotitaloustöitä ja ravitsemustietoa Tutustutaan kotitalousammatteihin Vahvistetaan kuluttajaosaamista	L1
T13 Ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3 Ymmärretään kestävä elämäntapa omassa arjessa Hyödynnetään vuodenaikojen merkitys kotitaloustöiden toteuttamisessa	L1, L7

Kotitalouden oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - etenee ohjeen mukaan aikatauluttaen työn loppuun saakka - valmistaa ateriakokonaisuuksia yhteistyössä muiden kanssa - huolehtii omasta terveyttä edistävästä ruokavaliosta - toimii hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti työskennellessään - osaa perusruoanvalmistusmenetelmät - osaa perustaikinoiden valmistusmenetelmät - työskentelee yksin ja ryhmässä sekä sopii työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä - käyttää tarkoituksenmukaisia aineita ja välineitä puhtaanapidossa ja tekstiilienhoidossa - osaa kuluttajana tulkita symboleja ja käsitteitä liittyen asumiseen, kotiin ja lähiympäristöön - etsii kuluttajana erilaisia oman arjen kannalta kestäviä ratkaisuja.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön. Työtapojen valinnassa on tärkeää huomioida, että oppilas saa omiin tavoitteisiinsa nähden riittävää ohjausta ja palautetta työskentelystään rakentaessaan omaan identiteettiään kotitalouden toimijana.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokalla 8

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt. Riittävä tuki ja oppilaan kohtaaminen ovat oppimisedellytyksiä kotitaloudessa.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Tiedonhallintataitojen kehittämisessä hyödynnetään oppilaiden vertaistukea ja näin syvennetään oppimisen omaksumisen tasoa. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 8

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Osaamista arvioidaan monipuolisilla arviointimenetelmillä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kotitalouden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kotitalouden oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle yksittäinen tavoite on asetettu Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kotitalouden oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kotitalouden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kotitalouden oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kotitalouden oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet ovat käytännön toimintataitoja, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tiedonhallintataitoja. Oppilaan osaaminen rakentuu ja taidot tulevat näkyväksi kotitalouden tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöalueiden kautta.

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Käytännön toimintataidot							
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtehtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.	Työn suunnittelu ja toteuttaminen sekä oman toiminnan tarkastelu	Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin työprosessiin kuuluvia työtehtäviä. Oppilas tarvitsee paljon ohjausta ja apua työn suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.	Oppilas suunnittelee, organisoii ja kuvailee omaa työtään ja toimintaansa työvaiheittain annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee työvaiheittain annettuja ohjeita soveltaen sekä kuvailee omaa osaamistaan oman työskentelyn tarkastelun avulla.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee itsenäisesti sekä perustelee omaa työskentelyään ja toimintaansa.

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtapoja. Hän oppii ottamaan huomioon toiminnassaan luovuuden ja estetiikan.	Kädentaidot kotitalouden perustehtävien toteuttamisessa, luovuus ja estetiikka	Oppilas suoriutuu ohjatusti kädentaitoja edellyttävistä yksittäisistä työtehtävistä.	Oppilas suoriutuu annetuista kädentaitoja edellyttävistä työtehtävistä. Oppilas tietää, että työtehtäviä voi toteuttaa luovasti monella tavalla ja että estetiikalla on merkitystä.	Oppilas suoriutuu itsenäisesti ja soveltaa tavallisimpia työtapoja kädentaitoja edellyttävissä kotitalouden tehtävissä. Oppilas ottaa huomioon yksittäisiä esteettisiä näkökulmia.	Oppilas osaa käyttää luovasti ja perustellen erilaisia kädentaitoja ja työtapoja kotitalouden tehtävissä. Oppilas perustelee luovuuden ja estetiikan merkitystä ja ottaa nämä huomioon osana kokonaisuutta.
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tietoa- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävää elämäntapaa edistävästi.	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut toiminnassa	Oppilas harjoittelee valitsemaan ja käyttämään annettuja materiaaleja tai työvälineitä yksilöllisesti ohjattuna.	Oppilas valitsee ja käyttää raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa kestävän elämäntavan tietoja ja taitoja käyttäessään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa.	Oppilas valitsee, käyttää ja perustelee kestävää elämäntapaa tukevia raaka-aineita, työvälineitä, materiaaleja tai teknologiaa.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössä.	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas toimii aikataulussa ja ylläpitää tehtävien sekä työympäristön järjestyttä ohjattuna.	Oppilas ylläpitää työtehtävien järjestystä annettujen ohjeiden ja aikataulun mukaan erillisissä työvaiheissa. Oppilas tarvitsee ohjausta työympäristön järjestyksen ylläpitämisessä.	Oppilas etenee ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja ylläpitää työtehtävien ja työympäristön järjestyttä. Oppilas suunnittelee ja ennakoii ajankäyttöään.	Oppilas työskentelee itsenäisesti ja vastuullisesti sekä osaa perustella ajankäyttöään, työtehtävien ja työympäristön järjestyksen merkitystä ja toimintojen etenemistä osana oppimisympäristöä.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota	S1, S2, S3	Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti kotitalouden toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytettävissä	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas toimii hygieenisesti ja turvallisesti ohjattuna.	Oppilas työskentelee hygieenisesti ja turvallisesti annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaisesti hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti tai kustannusten ja energiankäytön kannalta	Oppilas perustelee toimintaansa turvallisuuden, hygieenisyyden, ergonomian tai kustannusten ja energiankäytön

käytettävissä oleviin voimavaroihin		olevat aineelliset voimavarat.				tarkoituksen mukaisesti.	n näkökulmasta.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot							
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua, rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä.	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi yhteisessä suunnittelussa	Oppilas osallistuu satunnaisesti tai kysymysten tukemana keskusteluun yhteisissä suunnittelu-työtilanteissa.	Oppilas osallistuu keskusteluun, pyrkii kuuntelemaan ja tuo esille omia näkökulmia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas kuuntelee eri näkökulmia ja ilmaisee rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas on aktiivinen keskusteluissa ja ottaa eri näkökulmat huomioon sekä perustelee omat näkemyksensä rakentavasti. Oppilas kannustaa toisia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien kulttuurista monimuotoisuutta	Arjen rakentumisen sekä kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas nimeää arkirutiineja sekä tunnistaa erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas kuvailee arkirutiineja, arjen rakentumista, kotitalouksien perinteitä ja erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas määrittelee arjen rakentumista ja kotitalouksien arkirutiineja erilaisissa kotikulttuureissa.	Oppilas perustelee kotitalouksien arjen rakentumista ja erilaisten kotikulttuurien ajankäyttöä.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän oppii sopimaan työtehtävien jakamista.	Voimavarojen käyttäminen ja yhteisten sopimusten tekemisen oppiminen	Oppilas harjoittelee yksilöllisesti ohjattuna itsenäistä työskentelyä ja osallistuu ryhmän toimintaan satunnaisesti.	Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä ja vastuunottoa omasta työstään ja osallistuu ryhmän toimintaan yhdessä sovitulla tavalla.	Oppilas työskentelee yksin ja ryhmässä sekä pyrkii toimimaan rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas tietää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.	Oppilas toimii itsenäisesti ja tasapuolisesti sekä toimii ryhmässä yhteistyökykyisesti ja vastuullisesti.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät huomaavaiseen	Toisten oppilaiden huomaavainen kohtelu ja tapakulttuuriin	Oppilas tietää, että tapakulttuuri vaikuttaa	Oppilas tunnistaa ja nimeää tapakulttuuriin ja toisten	Oppilas osaa toimia tapakulttuuria noudattaen.	Oppilas osaa perustella tapakulttuuria ja toisten ihmisten

vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa		kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.	mukainen käytännön toiminta oppitunnin vuorovaikutustilanteissa	vuorovaikutustilanteisiin.	huomaavainen kohteluun liittyviä asioita.		huomaavaista kohtelua sekä niihin liittyviä käytännön toimintatapoja
Tiedonhallintataidot							
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa annetuista lähteistä yksilöllisesti ohjattuna. Tietojen hyödyntäminen ja tulkitseminen on vähäistä.	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa itselleen tutuista ja annetuista lähteistä ja käyttää niitä toiminnassaan.	Oppilas tietää, mistä ja miten kotitalouteen liittyviä tietoja voidaan hakea. Oppilas arvioi tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.	Oppilas hakee kotitalouteen liittyviä tietoja eri tietolähteistä. Oppilas arvioi tiedon ja lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä ja valitsee tehtävään sopivat lähteet.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2	Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttäminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää yksittäisiä toimintaohjeita ja merkkejä.	Oppilas tunnistaa, nimeää, luokittelee ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja merkkejä annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa toiminnassaan kotitalouden toimintaohjeita, merkkejä ja symboleita.	Oppilas perustelee kotitalouden toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttöä eri toiminnoissa.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.	Käsitteiden käyttäminen, tietojen ja taitojen soveltaminen sekä luovat ratkaisut tilanteissa, kotitalouden palveluiden tunteminen	Oppilas nimeää joitakin kotitalouden käsitteitä, tietoja ja taitoja sekä yksittäisiä palveluita.	Oppilas käyttää kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan sekä kuvailee yksittäisiä kotitalouden palveluita.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas kuvailee erilaisia kotitalouden palveluita ja niiden käyttöä arkielämässä.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa perustellen ja luovasti kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas arvioi erilaisia kotitalouden palveluita ja perustelee niiden merkitystä ja mahdollisuksia arkielämässä.
13 ohjata oppilasta kestävään	S1, S2, S3	Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen	Ympäristö- ja talousteot	Oppilas luettelee joitakin ympäristöön ja	Oppilas tietää, miten ympäristökuo	Oppilas tekee yksittäisiä arjen ympäristö- ja	Oppilas tekee ympäristö- ja taloustekoja

elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.	toiminnassa ja päätöksenteossa	rahankäyttöön liittyviä kotitalouden toimintoja.	rmaa voidaan vähentää sekä millaisia ympäristö- ja taloustekoja voidaan tehdä kotitalouksissa	taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa.	erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa johdonmukaisesti sekä perustellen niiden merkitystä kestävän ja vastuullisen elämäntavan ja kuluttamisen kannalta.
--	---	--------------------------------	--	---	---	--

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävän, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuvan jatkumon. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulu laatii ohjaussuunnitelman lukuvuosittain osana lukuvuosisuunnitelmaa. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Arvioidaan ja kehitetään opiskelutaitoja ja harjoitellaan vastuunottamista omasta koulutyöstä ja valinnoista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: Oppilaanohjauksessa tarkastellaan erilaisten kulttuuritaustojen vaikutusta urasuunnitteluun. Tarkastellaan kansainvälisyyttä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: Oppilaat vahvistavat itsetuntemustaan. Oppilaanohjauksessa tuetaan päätöksenteko- ja ongelmanratkaisutaitoja.

L4 Monilukutaito: Tarkastellaan ja harjoitellaan vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Lisäksi harjoitellaan kriittistä tiedonhankintaa ja -tulkintaa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: Oppilaanohjauksessa harjoitellaan koulutukseen, työelämään ja ammatteihin liittyvää tiedonhakuja sekä erilaisten viestintäkanavien tarkoituksenmukaista käyttöä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys: Oppilaanohjauksessa harjoitellaan työelämätaitoja. Oppilaat hankkivat kokemuksia työelämästä (erityisesti TET).

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oppilaat harjaantuvat ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkityksiä. Oppilaat suunnittelevat omaa jatko-opintopolkuaan.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7–9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7–9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvälmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjäydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppilaanohjauksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 Auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7–9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1 Tutustutaan yläkouluun oppimisympäristönä Harjoitellaan opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamista ja niiden ymmärtämistä Harjoitellaan vastuunottamista omasta opiskelusta ja opintoihin liittyvistä valinnoista S2 Tutustutaan ryhmän jäsenenä toimimiseen (roolit ja niiden vaikutus, sosiaaliset verkostot) Tarkastellaan itsetuntemuksen ja ammatinvalinnan yhteyttä	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		

T2 Kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1 Tunnistetaan ja kehitetään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 Luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1 Arvioidaan opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja S2 Tarkastellaan opiskelun ja eri oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen kannalta	L1
Itsetuntemus		
T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2 Tarkastellaan motivaatiota, asenteita ja tunteita sekä niiden vaikutusta ja yhteyksiä Tarkastellaan itsetuntemuksen vaikutusta omiin valintoihin	L3
Tavoitteiden asettaminen		
T5 Ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2 Arvioidaan omia opiskelun suunnittelutaitoja ja sovelletaan niitä omassa opiskelussa Pohditaan omia valinnaisainevalintoja ja niiden merkitystä	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 Edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2 Tarkastellaan oppiaineiden merkitystä tulevaisuuden kannalta Tutustutaan ammatteihin ja koulutuksiin S3 Tarkastellaan työn ja opiskelun merkitystä ja arvostusta henkilökohtaisella ja yhteiskunnallisella tasolla	L6, L7
T7 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja	S2 Kartoitetaan omia taitoja ja vahvuusalueita S3 Perehdytään vuorovaikutus- ja viestintätaitoihin S4	L4, L5, L6

	Toteutetaan yhden päivän työelämään tutustuminen (TET) koulun henkilökunnan työhön tai koulun ulkopuoliseen työpaikkaan ja sen ammatteihin Pohditaan omia ammatillisia kiinnostuksen kohteita	
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 Antaa oppilaalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista	S5 Tarkastellaan perusopetuksen merkitystä jatkokoulutuksen kannalta Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään ja toisen asteen koulutusvaihtoehtoihin	L4, L5

Oppilaanohjauksen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppimisen tavoitteet	
Oppilas	
<ul style="list-style-type: none"> - muodostaa kokonais käsityksen yläkoulusta opiskelu ympäristönä - tiedostaa itsetuntemuksen merkityksen ja osaa toimia monenlaisissa ryhmissä tiedostaen erilaiset roolinsa - ottaa vastuuta omasta opiskelustaan ja tekemistään valinnoista - löytää itselleen sopivia tapoja oppia - osaa tunnistaa ja kehittää omia taitojaan ja vahvuuksiaan - ymmärtää koulunkäyntinsä merkityksen suhteessa omiin jatko-opintoihin, ammatteihin ja työelämään. 	

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppilaanohjauksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 Tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S2 Syvennetään itsetuntemusta jatko-opintojen näkökulmasta	L3, L7
Elinikäinen oppiminen		
T3 Luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan	S2 Arvioidaan omaa osaamista urasuunnittelun näkökulmasta	L1
Itsetuntemus		
T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia	S2 Ohjataan ymmärtämään arvojen ja asenteiden vaikutus koulutus- ja uravalinnoissa	L3

tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti		
Tavoitteiden asettaminen		
T5 Ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S5 Tarkastellaan koulumenestyksen ja jatko-opintojen välistä yhteyttä	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 Auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta	S3 Tarkastellaan työelämätaitojen merkitystä nyt ja tulevaisuudessa S5 Aloitetaan oman jatko-opintopolun suunnittelu	L6, L7
T7 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2 Kartoitetaan omia ammatillisia kiinnostuksen kohteita S3 Harjoitellaan työnhakutaitoja Tarkastellaan työntekijän ja työnantajan oikeuksia ja velvollisuuksia S4 Toteutetaan viiden päivän työelämään tutustuminen (TET) koulun ulkopuoliseen työpaikkaan ja sen ammatteihin Pohditaan työelämävalmiuksia TET-harjoittelun yhteydessä Tarkastellaan työelämän tasa-arvokysymyksiä S5 Harjoitellaan jatkokoulutukseen liittyvää tiedonhakua	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämä tiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 Antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista	S4 Tarkastellaan työelämää ja ammatteja Suomen koulutusjärjestelmän kautta S5 Kartoitetaan jatko-opintomahdollisuuksia	L4, L5
T9 Ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2 Tutustutaan erilaisiin urasuunnitteluun liittyviin palveluihin S3 Harjoitellaan kriittistä tiedonhankintaa S5 Tutustutaan monikanavaisiin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin ja sovelletaan tietoa	L4, L5, L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		

T10 Tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa	S5 Tarkastellaan erilaisten kulttuuritaustojen vaikutusta urasuunnitteluun	L2
---	---	----

Oppilaanohjauksen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppimisen tavoitteet
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> - osaa arvioida omia taitojaan ja vahvuuksiaan elinikäisen urasuunnittelun kannalta - tiedostaa arvojen ja asenteiden vaikutuksen koulutus- ja uravalinnoissaan - ymmärtää eri jatko-opintovaihtoehdot ja hahmottaa ammatillisen kiinnostuksen kohteitaan suhteessa näihin - kehittää monipuolisesti työelämätaitojaan ja tutustuu työelämään.

Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 Tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S2 Suunnitellaan oma koulutusratkaisu ja tehdään valinta Otetaan vastuu omista jatko-opinnoista	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 Kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1 Tarkastellaan toisella asteella tarvittavia oppimis- ja opiskelutaitoja sekä -valmiuksia	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 Kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1 Arvioidaan omia opiskelutaitoja suhteessa jatko-opintoihin S2 Kartoitetaan ja arvioidaan omia jatko-opintomahdollisuuksia	L1
Itsetuntemus		
T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia	S2 Analysoidaan itsetuntemuksen vaikutusta osana elinikäistä urasuunnittelua	L3

tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	Sovelletaan päätöksenteko- ja ongelmanratkaisutaitoja urasuunnittelussa	
Tavoitteiden asettaminen		
T5 Ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2 Arvioidaan omien valintojen merkitystä urasuunnittelun kannalta S5 Tehdään ensimmäinen ammattia ja koulutusta koskeva valinta	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 Auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2 Arvioidaan valintoja ja niihin vaikuttavia tekijöitä oman elämän kannalta S3 Syvennetään työelämätaitoja S5 Tutustutaan perusopetuksen jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin Suunnitellaan oma jatko-opintopolku	L6, L7
T7 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2 Analysoidaan omia taitoja ja vahvuuksia sekä ammatillisia kiinnostuksia koulutusvalintojen näkökulmasta S3 Syvennetään ja harjoitellaan työelämätaitoja S4 Toteutetaan kymmenen päivän työelämään tutustuminen (TET) koulun ulkopuoliseen työpaikkaan (työpaikkoihin) ja ammatteihin Pohditaan ammatinvalintaa TET-harjoittelun yhteydessä Arvioidaan omia työelämätaitoja TET-kokemuksen kautta Tutustutaan yrittäjyyteen S5 Harjoitellaan itsenäistä tiedonhakua ammattialoista ja koulutuksista	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 Tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4 Hyödynnetään TET-kokemusta koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa S5 Etsitään, analysoidaan ja sovelletaan omaan opintopolkuun liittyviä tietoja	L4, L5
T9 Ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden	S2 Arvioidaan omiin urasuunnittelua koskeviin valintoihin vaikuttavien tietolähteiden luotettavuutta S3 Syvennetään kriittisen tiedonhankinnan taitoja	L4, L5, L6

kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S5 Käytetään ja sovelletaan monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita omassa urasuunnittelussa	
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 Tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4 Tarkastellaan kansainvälisiä työelämä- ja opiskelumahdollisuuksia S5 Tarkastellaan oman kulttuuritaustan vaikutusta urasuunnitteluun	L2

Oppilaanohjauksen oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppimisen tavoitteet
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää jatko-opinnoissa tarvittavat oppimis- ja opiskelutaidot ja osaa arvioida omia jatko-opintovalmiuksiaan - osaa arvioida omia kykyjään, edellytyksiään ja kiinnostuksen kohteitaan suhteessa omaan koulutusratkaisuun ja urasuunnitteluun - osaa käyttää, hyödyntää ja arvioida monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita - hallitsee perustiedot työelämästä ja työelämässä vaadittavista taidoista sekä osaa arvioida omia työelämätaitojaan - tekee oman jatkokoulutusratkaisunsa ja ottaa siitä vastuun.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Henkilökohtainen ohjaus menetelmänä korostuu erityisesti 9. luokkalaisten kohdalla. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä, lähialueen toisen asteen oppilaitoksia ja työelämää. Oppilaalle järjestetään perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilas hankkii omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle järjestetään mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja

kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja tukea tarvitsevan ohjaus oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9 (Perusopetuslaki 1216/2020 11 a §). Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 10 §) toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 4 § ja 5 §) määriteltyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Formatiivinen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi on formatiivista arviointia, joka perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta- sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.